

להורדת הקובץ באיכות טובה לחץ על הקישור

https://drive.google.com/drive/folders/1Tio4HdDtW6z2_3sPCSZVGlvzML2q8pxn

להרשמה לקבלת הקובץ למייל מידי שבוע לחץ על הקישור

<https://gilyonot.jewishoffice.co.il/g/M>

אסיפת גליונות

פרישת מקץ תשפ"ו

אסור לעיין בשעת התפילה וקריה"ת

החברות מיועדות לבתי כנסת
על דעת התורמים
אין להוציא מבית הכנסת עד לאחר שבת

הוכן העניינים

חבראי

חבורת חזונו אחתנסו.....

אבני אבד

מורנו הרב רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל.....

היכל התחת'ם סופר

במשנת תורתו של מורנו ורבנא החת'ם סופר זי"ע.....

בית העירוב

בית הוראה לעניני עירובין.....

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין.....

הרה"ג רבי חנניה הערץ שליט"א

קבודתו של אהרן.....

הרה"ק מבעלזא זי"ע

יומא דהילולא

קאמניקא.....

לודמיר

לחפנת שנתו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע.....

העולם

מורן צדיק הדור מייסדי החסידות אחר המלחמה.....

שפת ליבי

במשנת מורן השפת אמת זי"ע. הרה"ח משה בונים מינץ שליט"א.....

זעליחוב

לזכר של האי צדיק הרה"ק רבי אהרן מקאדוץ זי"ע.....

עמיקא וטמירא

מאור הקדוש של כ"ק מורן אדמו"ר חזקון רבינו איתמר מנדבורנא זי"ע.....

רזא דשבת

מורן הגה"ק רבינו שבת שפעטליץ ווייס משיבאי זי"ע.....

לשכת סופרים

מוקד לשכת סופרים.....

האר"י החי

פנינים מתורתו של המהרא"ל צינץ זי"ע ועב"א.....

דורשי יהודק

המה"ח רבי חיים ליברמן שליט"א.....

פניני הכתן

המשפיע הרב חסיד רבי יצחק דוב מנדלסון שליט"א.....

זכרון קדוש

כ"ק מורן אדמו"ר הדברי נפתלי מטשאקווא זצוק"ל.....

מחשבת חיים

מורן האגון הצדיק רבי משה חיים שמרלר זצ"ל אב"ד ציריך.....

מתיקות הדף היומי

הרה"ג רבי אברהם ישעיה קובלסקי שליט"א.....

באמונתו יוחי

המשפיע האגון הצדיק רבי משה וואלפסאן זי"ע ועב"א.....

תפארת ישראל

במלות השלשים לחסידלקותו של הגה"צ אבד"ק סערט וויזניץ ירושלים זצוק"ל.....

מעדני אשר

האגון רבי אשר אשיל שווארץ שליט"א.....

מקצת חיים

האגון הגדול רבי חיים אלעזר חיים שליט"א ואב"ד ביתר.....

מחמודי התורה

האגון רבי שלמה שווארץ שליט"א.....

משיב נפש

הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א.....

מעיינות החיים

כ"ק אדמו"ר מטעמיוואר שליט"א.....

טל דוד

הגה"צ רבי יואל דוד שפיגל שליט"א.....

אמן כהלכה

השתלשלת הנחת. בסדר אמירת ההלל ועניית ה'חודר' על ידי הקהל - דברים מעשים בקריאת ההלל.....

פניני הרמב"ן

האגון רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א.....

מבי מדרשא

משולחני של מורן האגון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א.....

מביא דאורייתא

האגון רבי יעקב פרידמן שליט"א.....

משמחי לב

עניני הלכה.....

היכל הוראה

האגון הגדול אב"ד היכל הוראה שליט"א.....

לב ההלכה

מפעל שנת הלכות.....

שיעורי הלכה

הרה"ג ר' מנחם מענדיל גיגור שליט"א.....

במשעולי החסידות

להבין ולהשכיל בדב"ק של תלמידי בעשטה"ק.....

יקרים מזה

הרה"ג ר' פנחס זלמן שליט"א.....

עמק הפרשה

האגון הגדול רבי משה פרידמן שליט"א.....

דער רבי

ברית כהונת עולם המבורא.....

משנת יגו

למודי דף היומי במשניות.....

הוי זהיר במלאכתך

האגון רבי משה אורי בלוי שליט"א.....

יהודי

מחזרות מופת ופלא, מכת התלמוד וחזיון גרסת הלל, הכל בכרך אחד מוקף ומעטיר בעשרה מעלות רמות: א) הספס באותיות גדולות מאירות עינים בניקוד ומפוסק מלא. ב) סראי מקומות וציורים. ג) תרגום סאמרי חזון הקדוש. ד) הגהה מחוקקת על פי פוסק ראשון בדוצאת רבנו המחבר זצ"ל. ה) פטווח ראשי תיבות ומליצות. ו) חזון עינים מפורט. ז) ראשי פרקים. ח) באורים ודשלות - במקומות שרבי המחבר מורה לעין כחם. חובאן דברים בשלמותם כשלי המעמד. י) קונטרס המפתחות עם מפתח מפורט למקראת הקדוש, מדרש חז"ל ומאמרי חזון הקדוש שזוכאן בספר. ט) מורה שיעור - לימוד יומי בחילוק לחדשים ימים, וכן סדרי הלימוד יעני של שש לשבת ומועדים - בבקשת רבנו המחבר בעזאוו י' תולדות רבנו המחבר וספדו הקדוש. ועד מעלות רבות כאשר עינים תחזונו משרים.

שבחו

זה הספר הקדוש יסוד ישרוש העבודה במחזרות המפורשות לא היה בכושם חזון רבות בשנים, ומעתה הוא שוש לכל נפש לעשות חיל כלילודו, ומעורר להכנות לבדו יתברך כלת אש קודש בשמחה עצומה, וממקור הברכה יתברך כל מי שיקבע בו שיעור בכל יום במחזרות הגאמנה של רבנו המחבר זצ"ל, שיהא ילמלון טוב בתורותיו בעד עולם העליון, ולהשופע זיונים (פנינים ופני חיים) על פתח רצון דודו מילא סממנים ומדברים, ומלבד זאת ממדורה זו תהא שמירה בכל בית ובית (מסכת סוטה קכ' אסתר רב ספדו מדרש מלכות דוד).

מבואותיו

יבא להודיע - ילד תשכ"ד שאן קדשים יתעלו מעצורים כיצד לקרות בדרקוק המלות עם חח פין דרכים, קיתענו הערים - פרידן עם נגלה להתפלל כמות הלל (להמין פרוש המלות פשוטות).

בתורים וקנים יחד - שיהיו תוקדשו בקדושה של מלכות, ותעלה במעלות רמות כמבורה הקדוש של הורה התפילה המעוות מתוך חיות פנימית ושמחה בכל בע.

מצדיו רבים - מלכרים, מנדו שירים, ראשי חבורות - יסמור מוט טעם, הדרוית והתועת ישירות כיצד להתחמם בעבודת ה' ויהיו רביהים ושמעים ונמסים לכל תלמידים בשמחה ובכבודות חלב.

אבות עם בנים - תענוע באמרי שפר, להאיר את נגם השמות - לחיים של אהבת תורה ויראת שמים, ולחיות המקים בה' מאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים ובכל סילאנת עכדת הפרא.

בשבת אחים - איש עם רעהו יתעורר שיש, כשיעורם משתמים ובכלמוד בעזאוו, ויאמר לאחיו חוק להתענע על ה', ולעבודו יתברך כאמת גאמנה ומאמנה.

ויעזר ויאייר לכל הלומדים בו - לעבוד את ה' יתברך

בלבבת אש קודש מתוך חיות פנימית - בשמחה וטוב לבב

להשיב בתחומי הספרים המוכחרות

טל: 0533-178-395 בחו"ל: 8105-587-845 (1)

ראיון מיוחד עם הגאון רבי פנחס פרידמן שליט"א

ראש ישיבת מבקשי השם דחסידי בעלזא

בענין הספר ברית כהונת עולם והגישה ללימוד בספר בעמוד 101

ע"פ ההלכה אסור לעיין בגליון בעת אמירת קדיש

שו"ע (סימן נ"ו ס"א): יש לכיון בעניית הקדיש

משנה ברורה (סק"א):

ובספר מנחת משה סימן תי"א הביא בשם מורש שזכבם אחר תפארת לתלמידיו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם

במנחתו וא"ל מנחם מה ארע לך כך א"ל מנחם שלא הייתי נוהג מלכתב כשהיון זה אומר קדיש. ואפ"י להרהר

בד"ת אסור בשעה שהיון אומר קדיש מפני שצריך לכיון הרבה בעניית הקדיש [פרי חדש]. ואין חילוק בין קדיש על תנ"ך או אנדה או משניות [עמ"ג].

מוקדש לרפואתו השלימה של מורן אדמו"ר רבי ישראל בן לאה אסתר שליט"א לרפואה שלימה

החוברות מיועדות לבתי כנסת

על דעת התורמים - אין להוציא מהבית כנסת עד לאחר שבת

למעוניינים - ניתן לשלם במזומן סימולי דרך נדרים פלוס קופה חסידיים הראשונים

מערכת אסיפת גליונות 0733-45-44-99

לפרסום בחוברת 0733-45-45-17

עימוד: מאורות - בית"ע 0548463972

הדפסה: קונטרול פי חירם 6 ירושלים 02-9971070

בס"ד, טבת תשפ"ו || גיליון 17

י"ל ע"י 'אתכנשו' - 'אור הרשב"י'

אתכנשו!

עדכוני וחידושי היכל אתכנשו

נסיעה מרוממת בר"ח כסליו למירון

לשעות של רוממות וחוויה עילאית זכינו כ-1,500 מחברי אתכנשו, בהתאחדנו יחד לנסיעה מרוממת ומאוחדת לאתרא קדישא מירון. בליל שישי ראש חודש כסליו, לתפילה על הציון הקדוש ולמעמד סיום מאות ספרי הזוה"ק שנלמדו בתקופה האחרונה.

עשרות אוטובוסים יצאו מכל ערי הארץ בדרכם מירונה, כשעל אם הדרך, בתחנת הדלק שבכביש 6, עצרו לתחנת רענון וקבלת ערכות צדה לדרך, לקול צלילי מירון, כמיטב המסורת.

לאחר ההגעה למירון ותפילה על יד הציון הק', פנה הקהל אל הרחבה שאחורי הציון הקדוש [בסמוך למערת חלל] למעמד הסיום. משא חיזוק נפלא נשמע מפי מוה"ר רבי בערל פריעד שליט"א ראש 'אור הרשב"י'. ניגוני התעוררות הושרו ברגש רב, לאחר מכן נערך הסיום, ובסיום הקדיש פצחו הכל בשיירה אדירה 'לכבוד התנא האלוך', 'תורתנו מגן לנו', כאשר מעגלי הריקוד הסוחפים רוממו את הכל טפח וטפחיים שעה ארוכה, לקול צלילי התזמורת והמקהלה.

עמוסים ברגשי קודש, שבו הקהל לעירם ומעונם, לאחר שזכו ל"ג בעומר" זוטא, באמצעו של חורף...

מהנהלת אתכנשו מבקשים להבהיר, כי כל מי שנרשם לנסיעה ולא הגיע, הרי הוא גורם נזק כספי, ויש לשים לב לכך.

לא קיבלת? תעדכן מיידית!

חדש! שלוחה מיוחדת נפתחה ב'קו אתכנשו' - שלוחה 6, לעדכון פ"א קבלת ערכת הדואר החודשית בזמנה. שלוחה זו תהא פעילה בין התאריכים כ"ג לחודש.

באם לא קיבלתם עדיין את הערכה לחודש הבא עד תאריך כ"ג לחודש הקודם, נא עדכנו בשלוחה זו, ונשלח במיוחד עבורכם את הערכה החודשית במשלוח דואר אישי עד הבית תוך 5 ימי פעילות בעז"ה.

ניתן לקבל בעשרות מוקדי זוה"ק שברחבי הארץ

חשוב לדעת, כי עשרות מוקדי זוה"ק פרוסים בכל רחבי הארץ, מצופה ועד דרומה. כל מצטרף חדש או כל מי שלא הגיע אליו החוברת החודשית, יוכל לגשת לעמדה הקרובה אל ביתו, ולטול את חוברת האישי שלו.

למידע על המוקד הקרוב לביתך, צור קשר עם משרדנו - 0330 6666 שלוחה 0, בשעות הפעילות מדי יום, בין 4:00-1:00 בצהריים.

לסדר הלימוד האישי שלך <
לתזכורות, פרטים ועדכונים:

קו אתכנשו
03.30.6666

מענה אנשי לכל עניין

שלוחה 0 בין השעות 4:00-1:00 בצהריים

ניצחון החנוכה וצום העשירי

האיש ירצה. המכבים עצמם ביצאו אל המלחמה ידעו, כי 'אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ד' אלקינו נזכיר', רק בשם ד' יצאו למלחמה, לא בגבורת עצמם ולא בשם עצמם. ואגב, רק כך מנצחים.

הז"ל באו, בשל כך, והדגישו לנו את הנרות, את פנימיות הניצחון, את החזרה לעבודת בית אלקינו, את הארת הנשמה היהודית הפנימית אשר מאירה כל כך, את עבודת הנרות בגילוי כבוד מלכותו יתברך שמו. את העיקר אל מול הטפל, את יתרון האור אל מול החושך.

נצחונם של ימי החנוכה, כך יודע מי שמעמיק בספר הזוהר ובפנימיות הימים, איננו על יוון המדינה, אלא על היוון שבתוכו, על הנפש הבהמית החותרת באופן תמידי לתרבות

יוון של העצמת הגוף והעמדתו במרכז העניינים. באים הנרות הללו, ומאירים את הנשמה, מעלים אותה על נס, וברגע כמימיה - היא גוברת, היא מנצחת, היא מאירה.

אלו הם ימי החנוכה, והוא גם אבולו של יום עשרה בטבת. המצור על ירושלים לא היה מצור פיזי, זהו כיבוש של האויב את הרוח הישראלית, זוהי

הכנעת הרוח. גם אם בית המקדש הפיזי עדיין קיים, הרי שרוחו הוכפפה, הגילוי כבר אינו מאיר כבעבר. הקרבת - מוקרבת באדיבותו של הצורך, אם יחפוץ ואם לא. הרוח שוב אינו גובר עליו.

נייח, להתגלות אור מלכותו עליו בקרוב ובמהרה, ושם נדליק המנוורה על ידי כהניך הקדושים, וכשם שעשית נסים לאבותינו כן עתה הושיענו.

ידידיכם
בערל פריעד

תחילתו של חודש טבת, באור גדול, אורם של ימי החנוכה אשר בוקע ועולה מכל בית יהודי, מכל לב יהודי. ימי החנוכה שנקבעו בשל חזרת בית המקדש לתפארתו ולמלכותו לאחר חילולו ע"י היוונים, טהרתו על ידי הכהנים, משם, נמשך החודש, סובב הולך אל תחילת ההתבוננות באבולו הכבד ביום צום העשירי בטבת, היום בו החלו תסמיני נפילת עיר קדשנו ותפארתנו, המצור הגדול שהחל ביום זה ונמשך עד לחורבן הבית אליו מקוים ומייחלים אנו, בכל יום שיבוא.

לבבו של יהודי, עד ימינו אנו ועד בכלל. שואף זורה אל התגלות כבוד מלכותו עלינו אשר במהרה יאיר, אור חדש על ציון ועל כל העולם כולו. האור הגדול בוקע ועולה משם, לעומתו - האבלות והחושך - אף המה מקורם משם.

גם בעמדו אל מול הנרות, מתחנן כל יהודי ל'תחזינה עיינינו בשופר לציון ברחמים', ל'בהעלותך את הנרות', לנרות המקדש אשר יאירו, לנר המערבי שיבליח ולא יפסק לעולם. זהו מהותו של יהודי.

מהותם של ימים אלה, הם ימי האור, הגילוי הגדול שמתגלה בעת הדלקת הנרות, איננו רק זכרון לנצחון המהדהד של המכבים על היוונים הרבים, החזקים והטמאים מהם. אלא מאירים גם כעת, מנצחים גם כעת. אותו נצחון הרוח על הגוף - מנצח שוב, בכל שנה ושנה, ואל האור הזה, במלואו, אנו מייחלים ומקווים.

הז"ל קבעו את הנרות לזכרון מציאת פך השמן הטהור והדלקת הנרות בבית המקדש. לא נקבע הזכרון לזכר הנצחון הסוחף והמשכר חושים. כדי לדייק אותנו במה עלינו להתבונן ואת מה עלינו להעלות על נס. התועים, רחמנא ליצלן, רואים בהג זה חג של גבורה פיזית יהודית, מעלים על נס את תבונתם המלחמתית של המכבים, את תכסיסי המלחמה המבריקים ואת התעוזה ההרואית. אבל לא, לא כך רואים יהודים מאמינים את אלו הימים.

טעות קשה ומרה היא זו, הנצחון הוא לא לנו, הניו והנצח לחי עולמים, תמיד. ד' ילחם לנו את מלחמותינו, ולא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי

הגדה רבי בן ציון אפל שליט"א

**עבודת המקדש
בזמנינו**

3

הגה"ח רבי יחיאל הושע שיינפלד שליט"א

**מהו "אור הגנוי"
שמתגלה בימי
החנוכה?**

2

מהו "אור הגנוז" שמתגלה בימי החנוכה?

פתיח: "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". ההוא אור אתגניז ואיהו אדמון לגבי צדיקאין לעלמא דאתא. אלמלי אתגניז מפל וכל, לא קאמי עקמא אפילו רגעא חדא, אלא אתגניז ואודדע פהאי דרעא דעביד תולדן ודרעין ואבידן, ומניה אתקנים עלמא. ולית לך יומא, דלא נפיק מניה בעלמא, ומקיים פלא דביה זן קודשא בריך הוא עלמא.

[תרגום: כתוב: "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". אותו אור נגזר והזדמן לצדיקים בעולם הבא. אלמלא נגזר האור הנגזר מכל וכל, לא היה העולם יכול להתקיים אפילו רגע אחד, אלא נגזר ונדע כדורע הזה שעושה תולדות ודרעין ופירות, וממנו התקיים העולם. ואין לך יום שלא יצא ממנו בעולם ומקים הכל שבו הקדוש ברוך הוא זן את העולם].

אילו היינו באמת מרגישים את האור הגנוז היינו עומדים בכל רגע בדריכות: האם הקב"ה הולך לחדש עולמנו גם ברגע הבא? וכאשר הרגע הבא יופיע, נמלא הודיה עצומה לה, שהיינו וקיימנו לרגע נוסף.

ואכן פעם בשנה אנו זוכים לגילוי הנשגב של 'אור הגנוז', בחצי שעה של הדלקת נרות חנוכה (כמובא בספר בני יששכר (חנוכה מאמר ב אות כא) בשם הרוקח, מהר"ל מפראג ורבי פנחס מקורין), והוא משתקף בשלבת של נר חנוכה שמבטאת את הודאת הנשמה על כל רגע ורגע ועל כל נשימה ונשימה, מתוך הכרה שהבורא מחיה אותה כל רגע, ולכן היא קופצת תמיד בלי הפסק, בתנועה של הודאה מתמדת בלי שום יציבות מצד עצמה (עי' זוה"ק פנחס רי"ט).

זהו אפיפא מידת 'הוד' שמתגלה בחנוכה כפי מאמר 'הזוה"ק לדליל, ויש בה משמעות של ביטול והודאה על הרגע הבא שאנו לא יודעים כלל אם יופיע, ואחר כך הלל והודיה על רגע ההווה שהופיע ברוב חסדו יתברך.

הרגשה זו אמורה למלא אותנו בשעת הדלקת נר חנוכה, כאילו אנו מדליקים שוב את המנורה בבית המקדש מתוך אמונה מוחלטת שהנר מסוגל לדלוק גם בלי כמות שמן מספיקה, שהרי ה' משפיע כל רגע חיות ומידת, כל רגע מתחדש עולם חדש ממש, ואנו מבוטלים אליו לגמרי בלי כל משמעות לכוחות הטבע, כי מתברר שהטבע אינו כלום, שהרי בכל רגע יש כאן בריאה מחודשת לגמרי, וכל מה שמתרחש בעולם הכל הוא בהשגחה פרטית מדוקדקת.

למדרגה זו מגיעים על ידי הדלקת נר חנוכה, כמו שכתב בקדושת לוי (חנוכה, קדושה חמישית) שיש להדליק את הנר 'עד שתכלה רגל מן השוק' - כלומר, שצריך אתה לחשוב במחשבתך בהדלקת נר חנוכה שתכלה רגל מן השוק, שתכלה ממשבותיך שתעולם מתנהג על פי השוק והרגל של הטבע.

כך מגיעים למצב של מנוחה מוחלטת, על ידי שאנו מאירים את הטבע באור אלוהי - באמצעות נרות החנוכה המאירים את כל העולמות, ומתוך כך אנו מרגישים לגמרי ביד ה', בהרגשה שהקב"ה מחדש עולמו בכל רגע, וא"כ מה לנו לדאוג ולתכנן על הרגע הבא - הרי אנו לא בטוחים כלל שהוא יופיע, ואנו תלויים לגמרי ברצון הבורא ית' ומבוטלים אליו לחלוטין.

יש לנו אם כן - לפי דברי הזוהר - את ההסתכלות הנכונה על נרות החנוכה, בהם יש לכין כאילו העולם כולו מתמלא אור אלוהי, אור הגנוז, שום דבר לא מתנהל מאליהו בדרכי הטבע, יש כאן בורא שמשגיח על הכל, ואם כן מאבד הטבע את משמעותו - כמו שהתרחש בנס חנוכה!

שהיא הבריאה הגשמית והחיצונית אשר שם שלטון הטבע וכוחות הפיזיקה, כי הקב"ה מנהיג את הבריאה באופן שיהא נראה כלפי חוץ כמציאות נפרדת, כאילו הכל מתנהג לבד, בדרך הטבע, וכאילו העולם מתקיים בכוחות עצמו. ואילו יגלה הקב"ה את האור האלוהי בתוך הבריאה לא יוכל העולם להתקיים כי הכל יתגלה כמציאות אלוהית ולא תהא ניכרת מציאות הבריאה.

אבל על ידי הדלקת נר חנוכה מאירים כל המאורות העליונים עד למטה מעשרה טפחים וגם ברשות הרבים [עי' פרי עץ חיים (חנוכה); מאור עינים (פר' מקץ); שפת אמת (חנוכה, תרס"ב)], והיינו שהאור האלוהי יורד עד למטה ממש ומאיר בחיצוניות העולמות, עד שגם הבריאה הגשמית עצמה נתפסת בעיני האדם כדבר אלוהי. הטבע מתבטל, ויש כח להתרומם מעל הטבע ולהכחיש את כוחו על ידי הדלקת נרות חנוכה שמוזכרים לנו את הנס הגדול כשהנרות דלקו בלי כמות שמן מספיקה, מעל הטבע, ומוכיחים כי הקב"ה 'עשה ועושה ויעשה לכל המעשים' והכל מתחדש 'יש מאין' בכל רגע, אין דבר כזה ששמו 'טבע', והכל רק למראית עין בלבד.

התגלות אור הגנוז בחנוכה

זהו אפיפא התגלות 'אור הגנוז' שנגלה אלינו בימי החנוכה, היינו שמתגלה בשכלנו ודעתנו הרגשה מוחשית שהקב"ה לא רק שמונהיג את העולם, ולא רק שמהזיק ומקיים את הבריאה הקיימת, אלא גם מחדש בכל רגע בריאה מחודשת לגמרי. כלומר, בכל רגע מתבטלת הבריאה הקודמת, והקב"ה מחדש עולם מחודש לחלוטין.

אנו לא זוכים לראות בעיינינו הגשמיות את החיות האלוהית המחודשת בכל רגע את הבריאה, כמו שאנו לא רואים את זרם החשמל המפעיל את המכשיר.

מאחר שאור אלוהי זה גנוז ונעלם, לכן נקראת החיות האלוהית בשם 'אור הגנוז' שאנשים לא מרגישים בה, ובכל זאת, אם תיפסק רגע אחד מלזרם כאן בתוך הבריאה - תתבטל הבריאה ותיכף ומיד - כמאמר הזוהר שלפנינו (תרומה קמח):

זוהר המעשה:

על ידי שאנו מאירים

את הטבע באור אלוהי

- באמצעות נרות

החנוכה המאירים את כל

העולמות, מתוך כך אננו

מרגישים לגמרי ביד ה',

בהרגשה שהקב"ה מחדש

עולמו בכל רגע, יש כאן

בורא שמשגיח על הכל,

ושום דבר לא מתנהל

מאליהו בדרכי הטבע.

הזוה"ק מגלה שיש שני מצבים בהרגשת החנוכה האלוהית בעולם * ביאור הרגשת האלוהות בחנוכה

מצינו הגדרה נפלאה בתיקוני זוהר (כט.) אודות מהות ימי החנוכה:

איהו הוד תמניא יומי דתנופה, לארבעה ועשרין יומין, דאיןן ברוך שם קבד מלכותו לעולם ועד, ומיד דעלה ז"ת טרף פניה, שרץא כ"ה על ישראל כ"ה בכסלו, ואיןן אינון כ"ה אתון דייחיקא, דאיןן שמע ישראל וגומר, ודא איהו חנוכה ח"ו כ"ה.

[תרגום: מידת ההוד מאירה בשמונת ימי החנוכה, שמתחילים לאחר ארבעה ועשרים ימים, שכנגד כ"ד אותיות שיש בתיבות 'ברוך שם קבד מלכותו לעולם ועד' הרומזות על היחוד התחתון, בו העולם קיים כפי שנגלה לעינינו אלא שיש בו התגלות אלוהית, ומיד אחר כך שורה כ"ה על ישראל כ"ה בכסלו, ואילו הם כ"ה אותיות היחוד, שבתבות 'שמע ישראל' וגומר, שרומז על היחוד העליון כאילו העולם בטל לגמרי לגבי המציאות האלוהית. וזה הוא חנוכה, חנו' כ"ה, סוד החניה והמנוחה שנעשה בכ"ה אותיות של היחוד].

חנוכה נקבע ביום המנוחה

ולא ביום הנצחון

וביאור הענין הוא, כי מלחמת החשמונאים מול כוחות יוון הסתיימה ביום כ"ד כסלו, אז אירע הנצחון הגדול, אך ימי חנוכה נקבעו החל ממחרת יום כ"ה, שאז נחו מהמלחמה, וצריך להבין מדוע נקבעו ימי חנוכה לזכרון המנוחה מהמלחמה ולא לזכרון הנצחון הגדול במלחמה.

ומגלה לנו הזוה"ק שיש שני מצבים בהרגשת החנוכה האלוהית בעולם:

האחד - מתוך מלחמה, כאשר הטבע ניצב במלוא עזו כאילו הכל מתנהל כאן בעולם מאליהו ח"ו, וצריך ללחוץ נגד הסתער שלטון הטבע ולחזיר לעצמינו בתדירות ביום ההסתר שהכל מתנהל כאן רק על ידי הנהגת ה'.

והשני - במצב של מנוחה, כאשר מאירה בקרינתה הארה אלוהית עצומה שהכל אלוהות, אין טבע, אין בריאה, הכל בטל ומבוטל אל ה'.

יום המלחמה - כ"ד כסלו, רומז על כ"ד אותיות שיש ב'ברוך שם קבד מלכותו לעולם ועד' שסמל את ה'מלכות' התחתונה שהטבע שולט בה, וצריך לעמוד תמיד במצב של מלחמה נגד ההסתר שבטבע.

אך חכמינו ז"ל קבעו את חנוכה ליום כ"ה - יום המנוחה, בו מאיר הפסוק 'שמע ישראל הויה' אלקינו הויה אחד' שיש בו כ"ה אותיות. פסוק זה הוא מצב של מנוחה, ללא מלחמה, בו אנו מגיעים אל היחוד השלם, ה' אחד, אין עוד מלבדו.

ימי חנוכה מסמלים את המנוחה, כפי שמתבטא בהדלקת נר חנוכה שיש בה חיבה יתירה יותר מכל המצוות, שלא כשאר המצוות:

בכל המצוות אנו 'עולים' כלפי מעלה. הקב"ה יושב בשמים, אנו נמצאים על הארץ, ואנו צריכים לעלות אליו, להתדבק בו ולהתכלל בו, וכל אחד יכול לעלות כפי גודל הזדככותו, וכפי רוחב ביתו.

אך פעם בשנה, בימי החנוכה, משתנה הסדר. אנו לא עולים למעלה, אלא כל המאורות הגדולים יורדים ומאירים כאן, למטה מעשרה טפחים.

אמרו חכמינו (סוכה ה.) 'מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים', והיינו שלא מתגלה הארה אלוהית למטה בעולם הגשמי - בתוך 'רשות הרבים'

שאלת המשפיע:

סכום כסף בהלואה, על מנת שאפרע אותה כשירווח לי. התלבטתי מאוד: **האם זאת הזדקקות לבשר ודם, או שבצעם הוא שליח מאת ה' להביא לי מזונו?**

התחזקתי באמונה ובטחון, והחלטתי שאני רוצה להתפרנס רק מידי של הקב"ה, כפי שאומרים בברכת המזון: "לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם". לאחרונה, בזמן שהייתי דחוק מאוד, ניגש אלי ידיד והציע

תגובות החברים:

גדולה, בפרט באם מגיע מישהו ומציע את עצמו, ולכן אין לסרב, וצריך לראות בו שליחו של מקום להושיעו.

הרב חיים ק. מצפת: יש לעשות השתדלות באופן המותר לפי התורה, ואם על פי התורה מותר לקחת הלוואה, כמו שכתוב 'אם כסף תלוה', וכן מצינו לגבי שבת 'לוא עלי ואני פורע', הרי זה חלק מההשתדלות הנכונה והמותרת באם אינו רואה לפניו ברירה אחרת.

הרב אפרים ל. מאשדוד: הרבה דרכים למקום, ואחד מהם הוא על ידי הלוואה, ולכן אין להגביל את הקב"ה לעזור רק באופן מסוים, אלא בכל מקום שבאה הישועה, צריך לקבלה, גם אם היא באופן של הלוואה.

הרב משה לוי מבי ברק: הלוואה זה 'בדיעבד', ואם ממשיכים לקוות ולבטוח בעקשנות, תבוא הישועה באופן אחר בלי להזדקק להלוואה.

הרב אהרן פרוילך מבית שמש: הלוואה בסכום גדול - נחשבת ישועה

סיכום המשפיע:

ולגבי הרגשה זאת אי אפשר לרמות את עצמו, האמונה צריכה להיות חזקה מאוד, כמאמר צדיקים על 'האמנתי כי אדבר' - שצריך לדבר הרבה בענייני אמונה עד שזה יירד להרגשת הלב, בבחינת 'ורעה אמונה לרעות את עצמו תמיד בענייני אמונה, ורק לאחר מכן אפשר להתחיל לדבר על בטחון'.

ולכן, בכל הנוגע להלוואות, יש אחד שבטחוני חזק שהקב"ה רואי יעזור לו בלי הלוואות, ויש אחד שבטחוני הוא בדוגמת ההשתדלות ומרגיש שזהו רצון הבורא ממנו עתה, וישמח על הישועה שהקב"ה שולח לו בדמות הלוואה ויודה לבורא על ההשגחה הפרטית.

וחובה לציין, כי הליקוח הלוואה מתוך 'בטחון' שהקב"ה יעזור לו להתחזיר, בלי לדעת מאין, הרי זה בגדר 'מבטח' לבגד, ולפי הרמב"ם (הל' מלוה ולוה פ"א ה"ג) הרי זה בכלל 'לוה רשע ולא ישלם'.

ואיתא מהר"ק רבי פנחס מקורין שהקובע עצמו ללמוד כל יום בספר הזוהר הקדוש, הרי זו סגולה לפריסה, ויהי שנזכה כולנו לשפע גדול בלי שום מחסור.

והשפעות וישועות, 'תעשה כך - תקבל כך', תגיד 'אשר צר' - תזכה לרפואה, תתרים - תיושע. ואף שבתחילת הדרך אפשר להתנהג כך, כדי לשיכנע את הנפש בהבחינת לעשות רצון קונו, אבל בהמשך יש להתחבר אל עבודת ה' באופן פנימי. לומר 'אשר יצר' בלי לקבל פרס אלא מתוך הודאה עצומה על הגסים הנפלאות, וכן כיוצ"ב.

ועל דרך זה בתחום הבטחון, **יש להגיע לכך מתוך גישה פנימית של בטחון אמיתי בבורא עולם, ולא כאמצעי להשגת בני חיי ומזון.**

ה'בטחון' בכללותו אינו מצוה בתורה, אלא הוא 'תוצאה' של מצות האמונה. כלומר, כשיהיה מאמין ומשגן לעצמו תמיד שיש בורא לעולם שהוא ה' ומפרנס, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, והוא הטוב והמטיב לכל, ולא ברא עולמו אלא להטיב לבריותיו, אזי **כתוצאה** מכך הוא מגיע למידת ה'בטחון'. **הוא יותר בטוח, יותר רגוע, הוא יודע שיש כאן שליטה בעולם, יש יד גדולה וזקוקה המכוננת הכל למעלה.** ואפילו בשעת צרה, הוא יודע כי לא יום ולא יישן שומרי ישראל, לא שכחו ממנו, כל פרט ופרט מחויב בהשגחה פרטית ממש, ודבר זה גורם לו שהוא יכול להישען ולהיות סמוך ובטוח על ה'.

אלא שעבודת ה'בטחון' נאמדת אצל כל אחד לפי מצבו הפרטי ולפי דרגתו. ואי אפשר להשוות בין אדם לרעהו בענין זה, כי 'בטחון' פירושו **שהאדם רגוע ובטוח על ה'.** **זו לא 'עבודה' אלא 'מצביות'.** ולכן צריך כל אחד לשאול את עצמו האם אני רגוע גם בלי הלוואה ואני מסוגל לבטוח שבדורא יעזור לי השי"ת בדרכים אחרות, או שמא אני מרגיש לחץ ודאגה, ואני רואה בהלוואה את זה וישועת ה'.

וכאן יש לפתוח צוהר לענין הבטחון, אשר רבים מושגמים בו 'כעצה' או 'סגולה' נוספת אך להצליח בעסקיהם ובשאר ענייניהם, או שנזכרים ממצות הבטחון רק בשעת צרה.

אנו רגילים כיום שהכל עובד בתעשייה של סגולות

לשמיעת הש"ת השבועי ולהשגחת תגובות,

נא להבנס לשלוחה 7 בקו מערכת אתבנשו - שמעו והשמיעו ותחי נפשכם

גחלי אש מכבשונם של צדיקי הדורות בענייני חשיבות לימוד הזוהר הקדוש

לעירנו פרסה אחת, ולא האמין הסוחר לדבריו, אבל תיכף במוצאי שבת קודש בא בנו לביתו, והלך אביו להבעש"ט, ובקש ממנו שימחול לו היות שדיבר עליו לשון רע. ואמר לו הבעש"ט, הלא האור שברא הקדוש ברוך הוא בששת ימי בראשית היה אדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו, וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, והיכן גנוז, בתורה. ולכן כשאפתח ספר הזוהר אני רואה כל העולם כולו, ולא אשגה ברואה בעזרת ה' 'תברך'.

והנה בספה"ק 'בני יששכר' (מאמרי כסלו-טבת, מאמר ב) העיד נאמנה בשם 'שלושה עדים נאמנים', הלא המה בעל הרוקח זצ"ל, המהר"ל מפראג זצ"ל והרה"ק רבי פינחס מקאריין זצ"ל, כי בחנוכה מתגלה האור הגנוז בתורה.

יהי רצון שנזכה כולנו לאור, בכח לימוד ספר הזוהר הקדוש!

אלקים) וז"ל: 'ושמעתי מאא"ז (הבעש"ט) נ"ע זללה"ה, היכן גנוז האור ההוא, ואמר שהש"ת גנוז בתורה, ולכן משתמשים צדיקים בכל דור ודור באור ההוא, היינו על ידי התורה, שיש בה אותו האור, שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות אשר קצרה היריעה מהכיל, אשר הסתכל ממש מסוף עולם ועד סופו, והכל היה על ידי אותו אור שגנוז בתורה'.

ובספה"ק 'מקור מים חיים' (בראשית אות כג, בשם זוהר ח' משפטים דף ק"ז) מביא המעשה דלהלן: 'בק"ק מעבדו היה סוחר אחד מאותן שלא נתקשרו עדיין להבעש"ט, ופעם אחת נסע בנו 'יחידו של סוחר הנ"ל לברעסלא, והיה דרכו להתעכב בנסיעה כזו ארבעה שבועות, ועכשיו תעכב יותר מעשרה שבועות ולא היה ממנו שום ידיעה. והלך ערב שבת קודש להבעש"ט, וצוה הבעש"ט שיביאו לו ספר הזוהר, ופתח אותו וראה בו, ואמר לו: 'בנך הוא בעזרת ה' יתברך בחיים, ושבת זה ישובת בכפר סמוך

גילוי האור הגנוז בתורה

כתב החיד"א ב"שם הגדולים" (מערכת ספרים אות ב): 'כתבו גורי האר"י ז"ל, שלימוד הזוהר הוא תיקון גדול להאיר הנפש ולקדשה... דע כי אין ספק כי כל לימוד סתורי הקדושה נשא ונסתור והוא מורום, ובפרט אם יהיה לשמה באמיתיות... אמנם אשר גדול לימוד הזוהר... שמדבר בסודי התורה בפירוש ואינו פתי הקורא שלא יבין כי דבריו בעומקי דרי התורה, ולכן להיות סתורי תורה גלויים בלי לבוש הן מזהירין ומאירים הנפש'.

אי' בגמ' (חגיגה יב.) 'אור שברא הקב"ה ביום ראשון, אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנוז מהן וכו', ולמי גנוז, לצדיקים לעתיד לבא, ומשמע בזוהר הקדוש (השמטות ח"א דף רסד.) והובאו דבריו בהרבה מספרי הקדוש, כי אותו האור גנוז הקב"ה בתורה הקדושה. וכן מביא בעל ה"דגל מחנה אפרים" (פ' בראשית, ד"ה ורא

הרה"ג ר' **מנחם זאב פרידמן** הי"ו
ראש כולל "תורתם קבע" רמת ויז'ניץ חיפה
וראש ישיבת "עטרת משה" מאקאווא

יד נסתרת מושבת את הנשמה

ש. הכבוד לנו לשמוע דברים היוצאים מן הלב, ממי אשר בד בבד עם הרבצת התורה במדה יתירה, טופח על מנת להטפיח במעלת קביעות הלימוד בזוהר הקדוש.

ת. כבר בל"ג בעומר בשנה שעברה הרגשתי שמשוה בי נדלק. היה זה מפגש עם אור אחר, אור שמדבר ישירות אל הנשמה. הזוהר הקדוש נפתח לפניי בפשטות ובהירות, **כאילו יד נסתרת מושבת את הלב פנימה.**

האמת היא, שהדברים פועלים עלי באופן אישי מאוד. הזוהר מדבר רב כל נושא ככזו חיות, שזה פשוט מלהיב את הלב. יש הלכות שמוכרות לנו היטב, אבל כשאתה פוגש אותן בזוהר הן מתעוררות לחיים חדשים. למשל, ההלכה האוסרת לאכול לפני התפילה, מפני שנאמר 'לא תאכלו על הדם', בזוהר מובא לכך טעם עמוק ונפלא: התפילה, אומר הזוהר, היא במקום קרבן, והיא כביכול 'אכילתו של הקב"ה'. וכשם שבסעודה אין אדם אוכל לפני שהתפילה עלתה לפניו. זהו טעם כזה מתוק ומאיר, המחדיר נשמה חדשה וחיבור פנימי להלכה טכנית לכאורה.

'אם לא באנו לעולם אלא לכך - דיינו'

אבל לא רק בעומק הדברים, אלא גם באווירה, הזוהר הקדוש שופע סיפורים מלאי נשמה,

גילויים נוראים, ותיאורים שממלאים את הלב התפעמות. אינספור פעמים הזוה"ק מסיים את הגילוי במילים: 'אם לא באנו לעולם אלא בשביל לשמוע את הדבר הזה - דינו!' כשאני קורא את זה, אני פשוט נשאב פנימה לתוך האור. לא פעם אני מרגיש התרגשות כל כך גדולה, עד שדמעות עולות מאליהן, כי זהו לימוד שפועל ומבעיר את הנשמה מבפנים.

זה פשוט משנה אנשים

ב"ה זכיתי לפתוח נקודת חלוקה של ספרי הזוהר בישיבת 'דרכי נועם' בחיפה, ושם ראיתי מקרוב את הפלא הזה. אנשים ניגשים מבררים, מבקשים ומתייעצים, וכשהם מתחילים ללמוד רואים את השינוי בעיניים. זה מקרב אותם אל ה', פותח להם שערים של רגש, של מחשבה, של חוס פנימי, ונותן להם פנים חדשות.

כולם מרגישים חלק מהחבריה קדישא

בעידודו וברכת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, זכינו בחודש אלול האחרון לראות בחצו הקודש סערט ויז'ניץ את קמפיין "ימי הזוהר", התעוררות אדירה שבה הצטרפו לחבריה קדישא למעלה מ-1000 לומדים חדשים. מה שמרגש לראות זה את הגיוון של המצטרפים: בעלי בתים, אברכים מופלגים, בחורים צעירים ואנשים מבוגרים, כולם מצאו

את עצמם בתוך האור הזה, וכולם מרגישים שיש להם חלק בחבריה קדישא של רשב"י. כי זהו חלק בתורה שמדבר לכל נשמה.

גם בכולל 'תורתם קבע' לבעלי בתים, אני רואה כיצד לימוד הזוהר נעשה חלק טבעי מהסדרים.

כאשר האברכים סוגרים את הגמרא או את השולחן ערוך בסיום ה'סדר', מיד שולפים את חוברת הזוהר, מוסיפים לנשמתם כמה דקות של אור. זה כבר לא דבר חריג, אלא נהיה חלק טבעי מהיום.

מהפכה של ממש

בעבר אולי היו כאלה שהתביישו ללמוד את הזוהר הקדוש ברבים, 'זה רק למקובלים, רק לבעלי השגה, רק למי שמילא כריסו בש"ס'... אבל היום, בזכות המהפכה של ארגון "אתכנשו", הלימוד הזה נהיה שווה לכל נפש.

זה כבר לא מפתיע לראות אברך או בעל בית יושב לפני התפילה, מחזיק את החוברת, לומד כמה דקות, וממשיך את היום באור אחר. כי הלימוד הזה לא רק מוסיף ידע חדש בתורה, הוא מוסיף נשמה. הוא לא מלמד אותך רק מה לחשוב, אלא איך להרגיש. הוא משנה את ההסתכלות, את החיות בתורה ובעבודת ה', ובסופו של דבר הוא ממלא את הלב באש טהורה של דבקות ורצון.

עדויות לומדים משלוחה 7 | עדויות מופלאות מחברי חבורות הזוהר אתכנשו

הנשחה פרטית

אני חבר 'אתכנשו' זה כמה חדשים ב"ה, הערב ארע לי מקרה מופלא, שקיבלתי מכך חיזוק עצום.

כשבאתי ללמוד את ההספק היומי שלי בחוברת הזוה"ק, התברר לי ששכחתי אותה ב'כולל' וממש הצטערתי על כך. הלכתי לתפילת מעריב בשטיבל, ולאחר מכן התיישבתי ללמוד גמרא. לפתע אני שם לב, שממש על ידי מונח כרך של ספר הזוה"ק, בדיוק אותו כרך בו הנני אוזח בסדר לימוד! לא היה לי הסבר אחר מדוע הונח בדיוק כרך זה בסמוך אלי, אלא שמן השמים חפצים בלימוד זה ורשב"י שמח בו ומשמיא זיכו אותי ללמוד את הלימוד היומי שלי בעתו ובזמנו. אשרינו שזכינו!

'אליהו! קום אפתח...'
שמי אליהו, הוסיפתי לראתנשד"ח סג"ר. לאחרונה התנה לי חפצה של רצון בעקבות הלימוד. אתמול החלטתי להתחזק אלמתייל שוב בלימוד חז"ל. כמתיני את התחזיק בספרים הפזוק, ובספרים ראייה את המילים הראשונות, הפסוק איני ורדתי פתח עומה. וכן בצבו לפני השילוח הבאות (ס' ווא קנה) - אליהו קום אפתח עלי נפתח. למרות שהספרים היו למען לאנאליו הוביא, אך איך הרפסתי קריאה על חיבה והסגפתי אל אשתו. כאילו רבי שלמון קרא אל ביערה הבי פאפטה. אליהו! פתח אפתח עלי! (בסגן שכתב לא היתי זקוק לחיזוק זהר ענה)
באשתו ר' ברוך'ס מוכר דבר מפלאי המחמשת כנבואה לנוכח עינינו, שם הופיע הציטוט היחיד: 'ובני דעתי'ין ישראל למעטם מאילנא דחיי. ראינו חיי ספר הזוהר, ופסג ביה שם נפתח ררחמי', שתודות לאונכפודו אנו זוכים לראות בהתממשות הנשטנות לימוד הזוהרים באגן מפלא ביהר. שיש בכך ספחפחי רביאלה
אך בהסתר שם מוכר דבר מסך, שגם הוא מתממש בידינו נמש. חזקתנו סגב סבאחית: הימים לא תהא עוד פרנסתם של ישראל מהעור זכ הטמאס עננים במאגלים ובפאפמיהם. ידלי תפרנסת תלמידי חכמים עממי הארץ. אלא ססטרא רגב. ויהא פרנסה דילן לא ליה אלא ססטרא ראינלג דחיי. וזה מפלא. שמה שאנחנו רואים את האספת הנקמפייס לשיבת אלגולל. אן זה אלא חלק מהחלק דיע סראש. שחלמידי החכמים יפסקו מלהיה עזים על ידי העורב דכ. וזאננס לא איך זיק מצד פקדונה. ויהר שזאננס ביסו לאאלה השלימה ברחמים בקרב

יחזק' יריאה

חברי אתכנשו היקרים! לשיתוף עובדות לזיכוי הרבים: קו אתכנשו 03.30.666666 שלוחה 7, או בדוא"ל: A033066666@iron.org.il

אתכנשו חברים לבי רבי שמימיו!

לקבלת חיי רוממות ודבקות אלוקות לפרטים ולהצטרפות
קו אתכנשו: 03.30.66666

עבודת המקדש בזמנינו

הארוכים שהם הלילות החשוכים ביותר, ומכוחה מתחזקים ישראל באמונתם בתוך תוקף חשכת לילה כאשר המוחין מסתלקין ונמצאין בשינה ותרדמה.

ולכן מצינו בזה"ל (שבת כב:) על המנוחה שהיא 'עדות לבאי עולם שהשינה שורה בישראל', ונקטו לשון 'עדות', כי הנה על דבר המאיר וגלוי לכל אין צריכים עדות, אבל המנוחה המאירה בזמן חושך כשלא ניכר בחיצוניות גלוי אלוקותו יתברך, הנה אז צריכים לבחינת 'עדות' שם"מ הש"י אתנו, וגם החושך לא יחשיך ממך, ובכל מקום ובכל זמן הש"י נמצא.

האור הנצחי

ומעתה יתבאר הטיב דברי חז"ל שגרות המנוחה נשתנו משאר הקרבות 'הנרות נוהגים לעולם', כי אכן זה הוא עיקר ענין נרות המנוחה שהיא אור האמונה המאירה תמיד בכל עת וגם בתוקף החושך לא ינחה ולא ישקוט, ולכן בהכרח שיש להם מציאות גם ובעיקר בזמן הגלות.

וזהו סוד מציאת כף שמן טהור החתום בחותמו של כהן גדול, שגם כאשר גברו היוונים וטמאו את מקדש הקודש, וכינו רח"ל את כל המאורות העליונים שהאירו מלמעלה בבית המקדש, מ"מ את כף השמן לא יוכלו לטמאות, כי היא סוד נקודת המלכות, נקודת האמונה, המאירה תמיד בעומק עומק נפשותיהם של ישראל, והשמורה מכל טומאה ומכל מגע זר, אשר בה אין ביכולת הקל"ל שלוש גם כאשר הם בתוקף שליטתם..

ואמרו חז"ל שלא היה בה להדליק אלא יום אחד בלבד, והפנימיות בזה כי הנה לעומת הספירות העליונות שכשמיארים הרי מאירים ומגלים את אור אלוקותו בשלמות, עד שכל קומתו מאירה באור ה', הרי לעומת זה ספ' המלכות שהוא אור האמונה, היא נקודה קטנה; כי עיקר הארתה הוא כשכל מציאתו נמצא בהסתרה וחושך ובלבול, מ"מ בתוך כל החושך אנו מוצאים נקודה קטנה של אור ואמונה.

אמנם נקודה זו יקרה מאוד, כי בו נמצא כח ניס, עד שמכוחה הדליקו שמונת ימים; שראשית מידות, וכידוע שכל קומה שלימה כלול משבעה מידות, אמנם כאן לא זו בלבד שמכח כף האמונה חזרו והאירו את כל הקומה, אלא שהוסיפו והאירו יותר מזה עד שדלק שמונה ימים.

ומבואר בספ' ק"ש שהוספה זו, הוא מה שזכו שאור נרות המקדש מוסיף והולך ומאיר בכל בתי ישראל בכל הדורות, על ידי נרות חנוכה המאירים, ומביאים לן קדושת המקדש עד לפתח בתינו ולחוצו, להאיר באור יקרות אור אלוקותו בכל עת ובכל זמן. (ולכן מנורת חנוכה הוא של שמונה קנים, ומוסיף על מנורת המקדש שהוא של שבעה קנים).

מנוורת המקדש, ולא רק כשאר מצוות.

אור המנוחה

ומה שנשתנה מצוות הדלקת הנרות המנוחה שיש לזה המושך בפועל גם בזמן הזה, לעומת שאר עבודת המקדש שאינם נוהגים בזמננו (רק באופן של 'ונשלמה פרים שפתינו'), הפנימיות בזה, כי הנה בזמן שביהמ"ק היה קיים האירה כל הארץ מכבוד ה', ולא היה שום הסתר וחושך, כי בית המקדש היה אורו של עולם, ששם הוא

מצוות נר חנוכה היא מצווה חביבה עד מאוד. ומכלל חביבותה שהוא מעין ומכלל העבודות שבמקדש

המקום דנשקי שמיא וארעא, שהארץ התחתונה מתחברת עם השמים העליונים, ושם מאירים כל המאורות העליונים הם הספירות הקדושים, ומשם האורה יוצאה על כל העולם כולו.

והנה כידוע יש עשר ספירות עליונות, אשר תבנית המקדש והעזרות והכלים רומזים כל אחד על ספירה מיוחדת, כמראה אשר הראה הש"י למעלה - בעולמות העליונים, כן צויה לעשות למטה - בבית המקדש התחתון. והנה המנוחה רומזת לספ' המלכות, ולכן היא בה 'שבעה קני המנוחה' סוד המלכות - מדה השביעית, וידוע שספ' המלכות הוא סוד השכינה הק' שהיא בסוד הלבנה המאירה בלילה, שלעומת שאר הספירות המאירים באור יום באופן של גילוי, שלכן מכונים 'אמת' שניכר על ידם אמיתות אלוקותו ית', הרי השכינה מכונה 'אמונה' כי היא המאירה את חשכת הלילה, ומכוחה גם בזמן חושך והסתרה נתחזק באמונתנו ולא נפרוש מהש"י. ועל זה אמרו חז"ל כל מקום שגלו ישראל שכנה עמהם, שגם בזמן תוקף הגלות השכינה הק' (שהוא אור ספ' המלכות) בינותינו, והיא המאירה לנו אור יקרות, אור האמונה, להתחזק בה' ולהאמין בו גם כשאנו נמצאים בהסתרה גדולה ואור השכל חשך בעדנו, מ"מ באמונה נאמין ולא נזוז מהש"י.

ומבחינה זו היו אור נרות המנוחה שלא היו אור גשמי, אבל גם כן לא היו מבחי' אור הספ' העליונות המאירים את אור האלוקי באופן בהיר וברור כאור יום, אלא האירו מאור ספ' המלכות אור האמונה, המאירה את חשכת הלילה, ולכן מצוותה שתדלק כל הלילה, ולא עוד אלא שמידתה כלילי טבת

מדוע שונה מצוות הדלקת המנוחה שנוהגת דווקא בלילה - לעומת שאר הקרבות שנוהגים דווקא ביום? למה מנורת החנוכה יש בה שמונה נרות - לעומת מנורת ביהמ"ק שבה שבעה נרות? מה הקשר בין ל"ו נרות חנוכה ל-ל"ו מסכתות הש"ס?

מצוות נר חנוכה היא מצווה חביבה עד מאוד. ומכלל חביבותה שהוא מעין ומכלל העבודות שבמקדש, וכמו שידועים דברי הרמב"ן על מה שאמרו חז"ל (מדרש רבה, בהעלותך פרשה טו ו) שכשראה אהרן שהיה נשיא שבט לוי שלא הקריב עם שאר ב"ה הנשיאים בחנוכת המזבח, 'היה אומר אוי לי שמא בשבילי אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי, אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לאהרן, אל תתיירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם, אל מול פני המנוחה'. וכתב על זה הרמב"ן: והנה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבות בטלים מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות של חנוכה חשמונאי שהיא נהוגת אף לאחר חרבן בגלותנו.

ומדברי הרמב"ן יש ללמוד שמצוות הדלקת נרות חנוכה, אינה רק זכר והיכר לנס שהיה בימים ההם, אלא הוא חלק וסניף ממצוות הדלקת המנוחה בבית המקדש, שמעין המצוה שהיה בהדלקת נרות בית המקדש, מעין זה בכל הדורות בהדלקת הנרות בשמונה ימי החנוכה על פתחי כל בתי בני ישראל, ועד שמושם כן נאמר בתו"ק על הדלקת המנוחה 'להעלות נר תמיד', כי מצוות הדלקת המנוחה נוהג לעולם - גם לאחר חרבן בית המקדש - בזה שמדליקים גם בזה"ל נרות חנוכה.

וכמו שמצינו כמה מצוות שהם 'זכר למקדש', כגון נטילת לולב כל שבעה, וספירת העומר, וזכר למקדש' פירוש המפרשים 'מעין המקדש' (זכר) יתפרש 'מעין'. כלומר שתיקנו חז"ל לקיים גם בזמננו - שאין ביהמ"ק - מעין המצוה שקיימנו בזמן המקדש, וכמו כן מצוות הדלקת נרות חנוכה הוא שנצטוונו להדליק נרות - בזמננו - מעין הדלקת המנוחה בבית המקדש.

אלא שכאן הוא חידוש נפלא מאוד, כי שאר המצוות שתקנו זכר למקדש אינם מעין עבודות שבמקדש, רק מעין מצוות שנהגו בביהמ"ק, וכגון נטילת לולב כל שבעה או ספירת העומר או מרות אבל מצוות הדלקת נרות חנוכה הוא מעין מצוות הדלקת נרות המנוחה שהוא מהעבודות של בית המקדש, והיינו שגם בזמן הזה בהדלקת נרות חנוכה עדיין יש לנו מעין עבודת בית המקדש.

ובזה יאירו הטיב דברי הר"ן (על הרי"ף שבת כא:.) שלכן 'אסור להשתמש לאורה' - כל תשמישין, ואפילו תשמיש מצוה, (אע"פ שאין בה משום בזיון מצוה, אלא דכין שעל ידי נס שנעשה במנוחה תקונה, עשאוה כמנוחה שאין משתמשין בה כלל, ע"כ, והיינו שגם להלכה יש לנרות חנוכה הלכות

הצלחה אדירה ומפתיעה – בימי ההצטרפות לחבורת הזוהר 'אתכנשו בעלזא'!

הרה"ח ר' אהרן ברוגר הי"ו
יו"ר 'אגודת תורה' בעלזא

קובלסקי הי"ו התווה את דרכי פעולה המעשית. אותו רגע – יצאה המערכה לדרך: מערך מקצועי ומתוזמן היטב התפרס על פני מבואות ביהמ"ד הגדול בקריאת בעלזא, כמו גם בבתי המדרש דאנ"ש בכל רחבי הארץ ובגיליוני הפרסום של החסידות. דוכני הצטרפות הוקמו בבתי המדרש עלונים מיוחדים הופצו באלפי עותקים ובהם ראינו סוכפים עם מגוון משפיעים ולומדים ותיקים מאנ"ש שתיארו את השינוי המופלא שחל בהם מאז שנכנסו לעולם הזוהר. ומערך טלפוני יעיל שלא דילג על איש, עם שיחות אישיות מכל נציג ונציג. הכול פעל מתוך מטרה אחת: להדליק עוד לב, ועוד נשמה, באור הזוהר הקדוש. "לא השארנו אף אחד מחוץ למעגל", סחו המארגנים, "אבל גם אנחנו לא שיערנו שנראה היענות כזו".

מערך הנציגים פעל באופן נפלא בניצוחו של ידידי הרב אהרן פרנקל הי"ו, איש אשר רוח בו, שהפעיל את הנציגים להביא את התוצאה הנדרשת, וב"ה התוצאות מדברות בעד עצמן.

קרוב לאלף וחמש מאות לומדים חדשים הצטרפו לשורות "אתכנשו בעלזא" בתוך יומיים בלבד! ועדיין ממשיכים להצטרף בכל עת.

"אם חשבנו שנצית גחלת בלבד – הרי שקיבלנו מדורה של אש ואור". או במילותיו של רבי שמעון לביא: "אור מפלא. אור ה'קודם' הם יוקדים".

אתחיל מהסוף... כמי שזכה לעמוד בראש מערך 'ימי הזוהר' של חסידי בעלזא, יכולני להעיד כי לא שיערנו כלל את עוצמת ההיענות המפתיעה שהפכה לסערת אש אדירה.

זכינו בס"ד להנחיל את לימוד הזוה"ק בחצר הקודש בעלזא בהקמת חבורות הזוהר 'אתכנשו בעלזא', ב'ימי הזוהר' שנערכו בשבוע שלפני ימי החנוכה, כאשר שביעי האש והזוהר מתפשטים חיש מהר בכל ריכוזי אנ"ש ברחבי ארה"ק, ואף גורם בהתעניינות מרובה בקהילותינו הק' בחו"ל.

בבעלזא כידוע, לא עשו עסק רב מלימוד הזוה"ק, על כן שיגרנו תחילה שאלה אל הקודש פנימה, לקבל את דעת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בענין. מה הופתענו לקבל את ברכת הקודש, לעידוד ההצטרפות לאברכי אנ"ש. כמו גם התרגשות גדולה היתה עם הבשורה כי כל המצטרפים לחבורה הקדושה יזכו לקבל צנצנת מיני בשמים שברך עליהם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

ימים ספורים לפני תחילת הקמפיין, התכנסו כמאה וחמשים נציגי 'אגודת תורה' מכל ערי הארץ, לכינוס מפואר שנערך בעיר 'אור יהודה', שם הסבו לסעודה עשירה ורחבה. את הערב הנחה בטוב טעם הרה"ג ר' אהרן שלמה וועטנשטיין שליט"א. פה מפיץ מרגליות הדין הרה"ג רבי שלמה בינעט שליט"א ריתק את המשתתפים בדברים חוצבי להבות על גודל הזכות

ללמוד זוה"ק ולהיות ממזכי הרבים בענין זה, הרב בנימין

הרה"ג רבי שלמה בינעט שליט"א

כינוס נציגי 'אתכנשו בעלזא'

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבעלזא
מברך את מיני הבשמים

המשפיע הגה"ח ר' שאול יהודה שידלו שליט"א

ביתו של נציגי אתכנשו
רחמיסטריווקא

מאות חסידים ואנשי מעשה הצטרפו לחבורת 'אתכנשו רחמיסטריווקא'

אש קודש הוצתה בקהילה קדושה רחמיסטריווקא, עם קיום 'ימי הזוהר' בימים הסמוכים לחנוכה.

בהתרגשות רבה התקבלה ברכת הקודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שברך את כל המצטרפים בזה הלשון: **'כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק – אלע מצטרפים און די לומדים זאלן זוכה זיין צו אלעג טע השפעות'.**

בכינוס רב רושם שנערך לקרוב ל-50 נציגים מקהילות רחמיסטריווקא בארה"ק, נשמעו דברים חוצבי להבות מהמשפיע הגה"ח רבי שאול יהודה שידלו שליט"א, שהרחיב בגודל הזכות להידבק בהא' סיפרא, וגדול הזכות לזכות את הרבים בענין זה. ואכן הבערה ללהב יצאת, ובימים הסמוכים לחנוכה הצטרפו מאות חסידים ואנשי מעשה לחבורת 'אתכנשו רחמיסטריווקא', לחיים של רוממות עילאית בבחינת 'מעלין בקודש' ו'מוסיף והולך'.

אבני אבד

פרשת מקץ תשפ"ז

שיחת הכנה ליום "זאת חנוכה"

הטבע הוא נס תמידי

בספה"ק חידושי הרי"מ כתב הרה"ק מגור זי"ע בזה הלשון: מה היה החידוש הגדול של נס חנוכה, הלא מצינו (תענית כה, א) אצל רבי חנינא בן דוסא שאמר מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק, ולמה קבעו חג בשביל אותו נס שאירע בזמן שבית המקדש היה קיים. וכן יש להקשות על קריעת ים סוף הנזכר לנס ולפלא, הרי מצינו אצל רבי פנחס בן יאיר בגמרא (חולין ז, א) בגינאי נהרא חלוק לי מימך כו', כמשה ושתי רבוא כו'. וי"ל הצדיק אשר כל הנהגותיו ומעשיו הם מחוץ לדרך הטבע, מתנהגים עמו בשמים בנסים ונפלאות מחוץ לדרך הטבע, אבל בקריעת ים סוף אז היו צריכים להעלות את כל ישראל, ואפילו את הפחות שבפחותים שיהיה ראוי לנס, כי אחרת היה נטבע, וזה היה פלא גדול. וכן הוא בחנוכה, אם לא היו כל ישראל ראויים לנס לא היתה המנורה דולקת, יען ששמן דמנורה הוצרך להיות משל צבור, ולעלות את כל ישראל למדרגה זו זה נס גדול, עד כאן לשונו הק' של הרה"ק החידושי הרי"מ זי"ע.

ונראה לומר בדרך אפשר על פי דרכו של ה"חידושי הרי"מ" ונתוספת נופך, ונקדים לזה עובדא שהיתה אצל רבינו ה"אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע פעם בזאת חנוכה בעת שנכנס ל"טיש", שניגש אליו איש תם וישר הרה"ח ר' מענדיל דסקל זי"ע ושאל מרבינו זי"ע בתמימות דהיות ורבינו עומד לערוך שולחן הטהור לדגל זאת חנוכה, והוא עומד לסיים מסכת ראש השנה, האם שייך לצרף ה"סיום" למסכת יחד עם זה השולחן אשר לפני ד'. נענה רבינו זי"ע לעומתו "וודאי וודאי, זאת חנוכה" איז דאך די סיום פון ראש השנה! וז"ל וודאי נכון וישר הוא הדבר לצרף סיום מסכת ראש השנה להטיש של זאת חנוכה שהוא עידן הגמר חתימה טובה של הימים נוראים שעברו.

ויתכן לומר בביאור הענין למה נדחה הגמר חתימה מראש השנה ויהי"כ עד לזאת חנוכה, דהנה בדרשות חת"ס על שבת שובה האריך להורות דרך התשובה האמיתית, וטוען כי מה שדרקן של בני אדם בימים אלו [ימי הרחמים והסליחות] להרבות בצדקה ולבקש מחילה ולמחול כל אחד למי שחטא לו, וכל זה עושים כדי שיאמר עליהם שאחזו בדרכי של הקב"ה, מה הוא רחום כו', כל זה הרחמנות והכניעה ונשיאת עון למחול למי שחטא אין בו ממש, שבין לילה ובין לילה אבד, אחר יום הכיפורים.

ומסיק החת"ס שכה צריכים לעשות, לשוב אל ה' בבכי וחרטה, ואז יורה ה' דרכו ויתן לו ה' מרחמיו שיוכל להתנהג במדותיו, ויסלח למי שחטא לו במחילה גמורה באמת. וכדרך זה מתאמרי מאמר מתוק משמיה דהרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע שאמר: "מנין יכול האדם לדעת שהתפלל 'א ריכטיגע שמונה עשרה' [- תפלת שמונה עשרה כדאוי וכדבעי?] אם היה לו רוגזא ותערומות עם איזה יהודי, ובעת התפלה לא חשב כלל ממנו, ובסיימו את תפלתו מרגיש בלבו שאין לו יותר שום רוגזא ותערומות עליו, זוהי סימן שהתפלל 'א ריכטיגע שמונה עשרה'!"

ומפרש בזה ה"חתם סופר" את הכתוב (ישעיה נה) "בעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו" וגו', שעל הרשע לעזוב את "דרכו" היינו דרך ה', לומר מה הוא רחום אף אתה כו' ולילך לבקש מחילה כנ"ל, רק "וישוב אל ה'", עליו לשוב בתשובה להשי"ת, "וירחמהו" יתן הקב"ה בלבו מרחמי שמים, והפועל יוצא זה תהא "כי ירבה לסלוח", שסליחה זו כבר תהא רבה וסליחה של קיימא, ולא כמו אלו שבין לילה היה ובין לילה אבד, ע"ש. והמורס מדבריו הק' של רבינו ה"חתם סופר" זי"ע שתכלית הנרצה לכפרה השלימה של יום הקדוש, הוא האהבת ישראל האמיתית, שלא ישארו שום פילוג כלל בין יהודי לחבירו.

ימי חנוכה נועדו כדי לתת שבח להקב"ה על כל עניני הטבע

והנה בחנוכה אמרין (שבת כא) "קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה", ובספה"ק ביארו ד"הלל" הוא ענין השבח להשי"ת, ו"הודאה" הוא ענין של הכנעה, כענין "ומודה ועוזב" (משלי כה,

טבעת האבד

מטבע לשון הספרים הקדושים
שטבע מורנו הרב זצ"ל בשיעוריו

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד
על היאר (בראשית מא, א)

יש לפרש, ז'יהי מקץ', דכאשר יהיה זמן קץ הגאולה במהרה בימינו אמן, 'שנתים' מה שצריך לתקן במשך שנים, 'ימים' יתקן בימים. 'פרעה' מה שנתקלקל בעוונותינו הרבים, מלשון הכתוב (משלי ד, טו) 'פרעוהו אל תעבור בו', 'חולם', מלשון עתים חלים (ראש השנה כח), פירש רש"י ז"ל, בריא, כלומר יתקן אז.

דברי יחזקאל פרשת מקץ בדי"ה ויהי מקץ הא'

ושם אתנו נער עברי (בראשית מא, ב)

אפילו לטוננו אלו מלכ' (נכ"ס)

אדוני אבי זקני האמרי אמת זכרנו לברכה
אמר בשם אביו השפת אמת זכרנו לברכה
שרדק, הלא בוראי יכול היה יוסף לדבר
מצרים, אולם יוסף הצדיק עשה עצמו כאילו
אינו יכול לדבר בלשונם, כדי שלא יהיה לו שום
שייכות עמהם.

ליקוני יהודה פרשת מקץ בדי"ה ושם אתנו

למה תתראו (בראשית מב, א)

כי השבטים חשבו לסמוך על נס, ולא לירד
מצרים, ויש את ה' להחיות נפש צדיקו ברעב,
אלא שאסור לסמוך על נס דמעינין בדיניה
למעלה (שבת לב, א) על כן אמר 'למה תתראו',
למעלה שיעיניו בדיניהם.

חתם סופר פרשת מקץ בדי"ה למה תתראו

וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר
אתם קשות (בראשית מב, ז)

אדוני אבי זקני האמרי אמת זכרנו לברכה
הוסיף ופירש, הנה יוסף היה בטבעו איש טוב
ועדין כמו משה, א זיידענער מענטש, וזה פירוש
'תבונת פסים' (בראשית לז, ג), וכאן שרצה לדבר
אליהם קשות היה כמתנכר, ועל ידי זה לא עלה
ברעתם שהוא יוסף, כי יוסף היה בטבעו טוב,
וזה רגזן.

ליקוני יהודה פרשת מקץ בדי"ה ויתנכר

וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר
אתם קשות (בראשית מב, ז)

ומסיק מא דמילל עמיהון (מחטס פתקים)

והנה יוסף הצדיק עליו השלום דיבר אתם
קשות, ולכאורה קשה, איך ציער את השבטים
הקדושים, אך דאיתא בספרים, דיוסף הצדיק
רצה לבטל מהם הדינים שנתעוררו על ידי
מכירתו, ועל כן חשב מקורם מה דמילל להו',
שלא יפחות מהשיעור הנצרך להמתקת הדינים,
וגם שלא יוסיף חס ושלום, שלא יהיה חס
ושלום בכלל אונאת דברים.

דברי יחזקאל פרשת מקץ בדי"ה וירא

(תהלים קלב) "ערכתי נר למשיחי", כמובא בספה"ק, שכשמתבוננים בנס חנוכה, זוכים לראות האור שבתוך כל יהודי ויהודי, ועי"ז נתרבה האהבה ומתקרבת הגאולה השלימה.

ובספה"ק נתנו רמז בפסוק (שמות י: כג) "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", שבתוך כל יהודי נמצא אור טמון בקרבו, אך "במושבותם" לפעמים הוא מיושבת (אריינעזעצט) עמוק עמוק בתוכיות לבו וקשה לראותו מבחוץ, אך כאמור בהתבוננות בניסא דחנוכה אפשר לבוא לראות האור הגנוז שבתוך נשמת כל יהודי ואזי נתרבה האהבת ישראל וזוכים לגאולה.

משכן ה' נבנה מכל אחד ואחד מישראל

אגב, נביא מאמר שונה קצת ששמעתי מפי האדמו"ר מביאלא-פרשיסחא זי"ע (האדמו"ר מביאלא רמת אהן - בני ברק) שאביו הק' בעל "חלקת יהושע" מביאלא זי"ע היה אומר משמיה דהרה"ק מפאריסאב זי"ע בעל "עטרה לראש צדיק" שהיה נכד היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע, לפרש הכתוב (שמות לו, ז) "והמלאכה היתה דים וגו' והותר", וצ"ב למה נעשה כן שיתותר, והרי מן השמים היו יכולים לפעול שחלק של כל אחד ואחד יכנס לצורך בניית המשכן, ולמה נשאר נדבת חלקם מבחוץ כנותר. וביאר ה"עטרה לראש צדיק" זי"ע דכדי שיהיה לא יבא להתיימר בנפשו ולומר שבזכותי נבנית המשכן ולולא חלקי לא היתה מושלמת המשכן לד', באתה התורה"ק לשלול דבריו שהרי "הותר", שניתותר חלק מהנדבות, ואם כן יתכן מאוד שחלקו הוא מזה שנשאר ולא נכנס לתוך בנין המשכן, ולכן אין לו במה להתגאות.

וסיפר שהרה"ק רבי ירמיה מאפאלע זי"ע היה מתפלל תפלתו במאוחר מאוד, כשכבר סמוך ללילה, והיתה קשה מאוד להצליח לאסוף מנין עבורו. פעם עבר הרב אהרנזאהן דרך שם, והוא היה ממחר לדרכו, והפצירו בו שיתעכב כדי להשלים מנין בשביל הרב, ובלית ברירה נאות להמתין. והיה המה מתפללים והנה הוא מבחין שיש אחד עשר אנשים, ויש כבר מנין בלעדו, ויחר לו למה עיכבוהו מדרכו כשיש כבר מנין מבלעדי, אך הוא כבר היה שם והמתין עד לסיום התפלה, ואז נתגלה לו שהרה"ק מאפאלע זה דרכו בקודש שנוהג להתפלל עם אחד עשר אנשים לפחות, ושאל מהרבי לטעם הדבר, והסביר לו שהרה"ק "הנה 'כל בי עשרה שכינתא שריה' (סנהדרין לט), ואין ברצוני שכל אחד יחא נדמה בעיניו שבזכותו ובעבורו באה השכינה, ולכן הנני מקפיד שיהא לפחות עוד אחד יותר מעשרה, ואז לא יכול אף אחד לומר בבירור כי בגללו שרתה שכינה".

ובדרך זה כשכל אחד חושב בעצמו כי הוא אינו אלא האחד עשר, ה"חלבה", והאחרים המה אלו שבמנין החשובים, אז אינו מתגאה על אחר, ושפל הוא בעיניו לפני כל אחד ואחד וכל אחד חשוב בעיניו, ונתרבה האהבה ואחוה בין כלל ישראל, ובזה יכול להתקיים הכתוב "ערכתי נר למשיחי", שנזכה לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן. וכעין עובדא הנזכרת מסופר אודות הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע שהיתה זה דרכו בקודש לערוך סיום כל יום מתשעת הימים או שערכו לפניו סיום, ואז אכל בסעודת היום שהוא סעודת מצוה בשור. פעם היה אברך אחד שערך לפני הרה"ק מצאנז סיום מסכתא, והתיימר לאמר שבזכות סיומו התאפשר להרבי לאכול בשור. הרה"ק מצאנז שהבחין בדבריו, נענה לעומתו "האם הנך חושב שבעבור סיום שלך הייתי אוכל בשור?! מה פתאום?! אלא האמת הוא שבשביל דרכי הרפואה מותר לי לאכול בשור ללא שום סיום אף בתשעת הימים, אלא דאין הותר לשאר האנשים לאכול עמי בשור, זאת היא בעבור שבטבעי לא אוכל לאכול לבד ללא אנשים יחד, לכן גם להם מותר לאכול בשור".

ואף ש"הודאה" עניינו שמודה ומשבח להשי"ת, מכל מקום שורש השבח והודאה הוא ההכנעה שמודה ומכיר שהכל מה' ויותר ממעשיו, וכביאורו של ה"חידושי הרי"ם" למה נקראים בני ישראל בשם יהודים ע"ש יהודה, ולמה לא היו נקראים בשם ראובנים או שמעונים וכדומה, אלא ההסבר הוא דבלאה כתיב שאמרה (בראשית כט, לה) "הפעם אודה את ד'", כיון שראתה שהיה ליעקב ד' נשים וידעה ברוה"ק שעתיד להיוולד י"ב שבטים, וא"כ לפי חשבון השווה מגיע לה ג' בנים, וכאן שזכתה לבן רביעי, יותר מחלקה שמגיע לה, נתנה ע"ז הודאה, ולכן נקראים בני ישראל "יהודים" שכל יהודי יודע שמקבל הרבה יותר ממה שמגיע לו. ונכדו הרה"ק ה"שפת אמת" זי"ע היה מוסיף על דרכו של סבו הגדול באמרו: "ברוך ה', די זידע האט מיר א נאמען געגעבן 'יהודה', און איך שפיד מיך קיין מאהל נישט מיד פון צו לויבן און דאנקען די אייבישטער" [זקנינו נלי שם 'יהודה', ומעולם לא הרגשתי עייפות מלהודות ולשבח להשי"ת].

ואם כן, כשיהודי מתבונן בדבר ורואה שהגיע לו יותר מחלקו, אז גייע אליו ההכנעה היתירה כלפי שמיא, שיודע שהוא בעל חוב גדול להשי"ת, וכדרך שרבינו ה"אמרי חיים" זי"ע היה מפרש את מאמר ההגדה "לפיכך אנחנו חייבים להודות לך" כו', עפ"י העובדא שזקינו הק' ה"צמח צדיק" מוויז'ניץ זי"ע נכנס פעם לבית המדרש בצפרא דחג השבועות והתבונן על עצמו ובענוותנותו אמר שרואה שאין עוד בריה שפילה כמותו בנמצא, שאין לו לא 'עולם הזה' ולא 'עולם הבא' - עולם הזה אין לו שהרי בכל יום באים אליו יהודים ושופכים לפניו צרותיהם וכל דמיעק להון, ואיזה 'עולם הזה' יוכל להיות לו אחרי שומעו כל כך הרבה צרות, ו'עולם הבא' אין לו שלאחר אריכות ימיו ידפיסו החסידים מדברותיו בספר, ויבוא אחד אחרי שבירך ברכת התורה וירצה ללמוד איזה דבר תורה לקיים מצות תלמוד תורה, וכשיראה את ספרו, יקחנו ללמוד בו, ובשמים לא יחשבו לדברים הללו כדברי תורה - כן אמר בענוותנותו היתירה - ואם כן, יענישו אותו על שגרם לאחרים ליבטל ממצוות לימוד התורה.

וסיים הרה"ק ה"צמח" בשברון לבו "כיון שכן, לפחות לאמיר כאטשיג געבען א דאווען". [לפחות הבה נלך ונתפלל], והתפלל אז תפלה חמה בהתחלבות יתירה עד שהתעלו אותו עמו כל הציבור הקדוש בבחינת התפשטות הגשמיות ופסקה זוהמתן, ושנים רבות אחרי זה היה ה"צמח" מזכיר אותה התפלה ושואל "כמה שנים יש מאז שהתפללנו?". וביאר ה"אמרי חיים" זי"ע דחזינו מהכא שכשהאדם עושה חשבון הנפש בעצמו ורואה שהוא כל כולו "חייב" להרבנו של עולם, או אז יש לו להתחזק ולומר לכל הפחות אתפלל עתה תפלה להקב"ה, וזהו הכוונה "לפיכך אנחנו חייבים" - לכן מוטל עלינו על כל פנים "להודות לך", דאז במצב של הכנעה אפשר לבוא להודות, וכדהבאנו מהספה"ק ענין "להודות ולהלל", ש"הודאה" הוא ענין של הכנעה. והנה בעת שהאדם בא למידת ההכנעה ורואה את שפלותו, כל אחד טוב יותר ממנו, והוא הגרוע מכל, ואז כבר אין מקום לשום טענות ותרעומות על אחרים, שהרי כל אחד ואחד עדיף ממנו.

ובעת הנס שנעשה בחנוכה, נתגלה לכולם, שאף אם היה מדמה בעצמו עד עתה שהוא הוא העובד ד' והשני אינו אלא איש פשוט, אך כעת נתברר שלא כן הוא, שהרי לולא שכל ישראל היו ראויים לאותו נס לא היתה המנונה דולקת, וכמבואר בדברי קדשו של הרי"ם מגור זי"ע, דהרי השמן שבמנונה צריך להיות משל ציבור, ועל כרחך נתגלה עתה ה"אור הגנוז" שבתוך כל יהודי ויהודי, ואף בהפחות שבפחותים טמון בקרבו אור נפלא רום מעלה, ובכן כשרואים האור שבתוך כל יהודי ויהודי, מסתלקת כל השנאת חינו ונתרבה האהבה ואחוה וריעות, ואז ראויים לביאת המשיח. ואולי הוא הרמז בפסוק

פרק א' - בצל אבותיו הקדושים (ו) אביו רביה"ק האמרי ברוך מויזניץ ז"ע

שלא יהיה חילוק בין עריכת השולחן לפני אלף אנשים או לפני עשרה אנשים

פעם אחת כאשר היה הר"ק האמרי ברוך ז"ע חלוש מאד, הפציו בו המשמשים בקדוש, שלא יצא לערוך את שולחנו הטהור לפני כל הקהל, כי על ידי זה יצטרך להתאמץ ויחלש יותר, ותחת זאת ישב בחדרו בקדוש פנימה, עם מניין אנשים, ולפניהם יערוך את שולחנו הטהור, אשר זה יבוא לו יותר בנִיָּקָה, ולא יצטרך לייגע את כוחותיו החלשים.

השיב להם הר"ק האמרי ברוך ז"ע, כי מי שיש לו אף הוא אמינא, שיש חילוק והפרש בין עריכת שולחן לפני אלף אנשים, לעריכת שולחן לפני מניין מצומצם, הרי חבל על ההוצאות שהוא מוציא על הנסיעה אליו. בנו, רבינו האהבת ישראל ז"ע, התבטא פעם תחת אחד השיחים בעניין זה ואמר, כי אף הוא עובד על מידה זו, והוסיף, כי מדומה לו הדבר שכבר הצליח להשיג מדידתו זה.

הוראת הר"ק האמרי ברוך ז"ע לבניו בחלום הלילה לכתוב פלפול בהסכמה לספר

הגאון רבי משה חיים ווייס זצ"ל מקליניאדוויץ, היה בעל הבית שעסק בצרכי מסחר לפרנסתו ופרנסת ביתו, ועם כל זה היה עושה את מלאכתו עראי ותורתו קבע, כשלצד זאת אף גדול היה עד מאד בתורה ויראה, וכפי שהעיד עליו הר"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע, כי ביום השבת איז ער אזוי ווי אונז, היינו שבים השבת הוא זוכה להשיג את מדידות הצדיקים.

הגאון רבי משה חיים ווייס זצ"ל חיבר את הפירוש 'ברית משה' על הסמ"ג, כשבין המסכמים על ספרו, נמנים רבינו האהבת ישראל ז"ע ואחיו הר"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע, ודבר פלא גדול מצאנו בהסכמותיהם אלו, כי שניהם הוסיפו לפלפל במכתב הסכמות בדברי תורה, אף ללא שביקש מהם המחבר על כך, ולא זו בלבד, אלא כי הסכמה זו, ככל הידוע, היא ההסכמה היחידה בה מוסיף רבינו האהבת ישראל ז"ע לכתוב בדברי תורה בפלפול דאורייתא, והוא פלא גדול.

מעודי דמית לעצמו, כי ככל הנראה טעמו של רבינו האהבת ישראל ז"ע בזה היה, בכדי לחזק את הגאון המחבר, אשר כאמור היה עוסק על המורה ועל הכלכלה, ועם כל זה לצד עסקיו היה קובע עתים לתורה ברוך שעות היום, ועל כל העלה רבינו האהבת ישראל ז"ע דברי פלפול לכבודו, וכלשון הר"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע בתוך הסכמות שם בסביבת כתיבת דברי התורה 'ולא באתי רק להראות חביבות איש ההוגה בתורת ה'.

אכן ברבות הימים שמעתי גופא דעובדא היכי הוי, ומעשה שהיה כך היה, שביקש הגאון רבי משה חיים ווייס זצ"ל מהסכמה מהני תרי אחי קדישי, ויהי פלא ששניהם שלחו לו מכתב הסכמה, בו הוסיפו לפלפל בדברי תורה, כשלגודל הפליאה שניהם שלחו מכתבתם פלפול אחד, אחת לאחת, ולא ידע הגאון רבי משה חיים ווייס זצ"ל את אשר עליו לעשות, כי לא יכל היה להכניס את דברי התורה בפלפול ובהלכה בשני ההסכמות.

משכן נסע אל הר"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע, וסיפר לו דברים כהוייתם, כי אף אחיו רבינו האהבת ישראל ז"ע שלח אצלו מכתב הסכמה ובו דברי תורה אלו נכתבם וכלשונם. השיב לו הר"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע, כי אביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע הגיע אליי בחלום הלילה, וציווה לו לכתוב דברי תורה אלו, והמשך ואמר, כי ככל הנראה ציווה לו ולאחיו רבינו האהבת ישראל ז"ע לנהוג כן, בכדי שיכירו אותם. ובזה כתב לו הר"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע פלפול אחר, שיוכל לצרפו להסכמתו אל הספר.

הרי זה פלא גדול, שהגיע הר"ק האמרי ברוך ז"ע בחלום הלילה אל שני בניו רבינו האהבת ישראל ז"ע, והר"ק רבי חיים מאטיניא ז"ע, והורה להם לכתוב דברי תורה בפלפול בהסכמותם.

שונאת הכבוד

שמעתי מהגאון החסיד רבי מרדכי אריה הורוויץ מבאלינא זצ"ל, כי שמע מרבינו האהבת ישראל ז"ע, כי ידוע אשר אביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע, היה שונא את הכבוד ביותר.

וסיפר לו רבינו האהבת ישראל ז"ע, כי פעם אחת שהה הר"ק האמרי ברוך ז"ע על שני שבתות בגאליציה, בכדי לאסוף מעות עבור איזה צורך שהתעורר לו. בשבת הראשונה היה הר"ק האמרי ברוך ז"ע בהורדנא, ובשבת השנייה שבת הר"ק האמרי ברוך ז"ע בסקאהל. רבינו האהבת ישראל ז"ע עצמו, לא היה יכול להשתתף בשבת הראשונה בהורדנא, על כן ביום חמישי שלאחר השבת הראשונה, הגיע רבינו האהבת ישראל ז"ע לסקאהל, בכדי לערוך את שבתו בצל אביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע.

אכן בהגיעו לסקאהל, נוכח רבינו האהבת ישראל ז"ע לראות, כי אין הוא יכול אפילו להיכנס לבית האכסניא בו היה אמור להתאכסן, מאחר ולא היו שם רק הנשים בלא הגברים, כי כל הגברים יצאו להקביל את פני אביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע, שכן רוב בני סקאהל נמנו על חסידיו ויוזניו, ואף המועט שלא היו מבין חסידיו ויוזניו, נמשכו אחר הרויב ויצאו את העיר לקבל את פני הר"ק האמרי ברוך ז"ע ברוב כבוד.

משכן יצא רבינו האהבת ישראל ז"ע אף הוא את העיר, והלך לקבל את פני אביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע, עד הגיעו לאמצע הדרך, שם נגלה לעיניו מחזה מעורר השתאות, כי הורדנא וסקאהל סמוכות היו זה לזה, ובזה יצאו אנשי הורדנא ללוות את הר"ק האמרי ברוך ז"ע בצאתו, ובאמצע הדרך כשנפגשו אנשי סקאהל עם אנשי הורדנא, התחילו לרקוד יחד בריקודי שמחה על ששפר עליהם גורלם בהתארחותו של הר"ק האמרי ברוך ז"ע ביניהם.

רבינו האהבת ישראל ז"ע שראה את גודל הכבוד שהנחילו כל בני העיירות לאביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע, היה לו איזה הרגשת התפעלות בדקה מן הדק, בזה הרגיש אביו הר"ק האמרי ברוך ז"ע בדבר, ופנה אליו ואמר לו, כי מאז שעלה על כס ההנהגה, הרי קיבל על עצמו, שכל הכבוד שיכבדוהו הוא בעבור כבוד אבותיו הקדושים, ואילו כל הבזיונות שיבזוהו המה בעבור מעשי עצמו.

*

שמעתי, כי פעם אחת באחד ממסעותיו של הר"ק האמרי ברוך ז"ע בארצות השדה, הגיעו רבבות אלפי ישראל לחלול לו כבוד גדול על אם הדרך, ותוך כדי נסיעתם, מחמת גודל הדוחק ועוצם הצפיפות ששרתה במקום, ניתן רפש וטיט על הר"ק האמרי ברוך ז"ע ונטפסו בגדיו, פנה בזה הר"ק האמרי ברוך ז"ע אל רבינו האהבת ישראל ז"ע ואמר לו, ראה אתה, כבוד הוא רפש, ורפש הוא כבוד, היינו הך...

גינוני המלכות אצל הר"ק האמרי ברוך ז"ע לעומת הנהגת רבינו האהבת ישראל ז"ע

הר"ק האמרי ברוך ז"ע נהג בדרכי אביו הר"ק הצמח צדיק ז"ע שהיה מתנהג בגינוני מלכות, כפי שקיבל בבית חותנו הר"ק רבי ישראל מרזניץ ז"ע.

אכן שמעתי בזה מאיש נאמן, הרב החסיד רבי משה הויער ז"ל, שהיה מגדולי המקורבים אצל רבינו האהבת ישראל ז"ע, כי זכה לשמוע מפה קודשו של רבינו האהבת ישראל ז"ע, ביים טאטען האט זיך געפירט שטאלען מיט פערד, אבער ווען איך האב זיך געזעצט אויפן שוסטער בענקקל, האב איך דאס אבעגעשאפט [אצל אבי היו אורות של סוסים, אמנם מאז שעליתי על כסא הסנדלרים - אשר כך היה רבינו האהבת ישראל ז"ע מכנה את כס האדמורות - עזבתי זאת לחלוטין].

העולם, וכמוכן שתכף התמלא רתת וזיע לנוכח מראה צורת קודש, ובוה נגש אל אחד משני המלווים ושאל אותו, מי הוא האיש הזה שליוחו, והם השיבו לו בפליאה, האין לא ידוע לו כי הוא הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע.

בזה המשיך היהודי לילך אחר הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, עד שהגיע אל בית מדרשו שברחוב ביאליק הסמוך, ונכנס הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע לתפילת מנחה ומעריב, והנה כדרך צדיקי בית רוזין, התפלל הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע בחדר הסמוך לבית התפילה, כשהיהודי עומד על יד דלת הזכוכית שבפתח החדר, דרכו יכלו לראות את הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע בתפילתו, והעיד היהודי ואמר, כי הרגיש את ההבדל העצום שבין הרחוב הסואן לבין הקדושה העילאית ששררה בבית המדרש, ובוה הבין אל נכון מה שראו הוריו להסתופף בצל הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, על אף קשיי הדרך וטלטולי הדרכים המגיעות להגיע אליו, בזה סיים היהודי את דבריו לנכדו של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע.

לאחר ביקר ר' נתנאל רשות להיכנס אל הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, ונגש לקבל שלום, ושאל אותו הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע מי הוא ומה בקשתו, השיב ר' נתנאל ואמר בתמימה, כיצד זה לא יכירו הרבי, והרי לא עברו אלא חודשיים מאז שדן אותו הרה"ק מהוסיאטין ז"ע להשאירו בארצות החיים. הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע השיב בתנועת ביטול, ואמר, איך קען דיר יא, איך קען דיר נישט, העיקר הוא שהשם יתברך יעזור לך שתזכה לאריכות ימים ושנים, ובירכו בברכת ברכה והצלחה.

ב) הגה"ח רבי שלמה שרייבר זצ"ל ראש ישיבת חיי עולם, היה חסיד נלהב של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, ופעם אחת בשנותיו האחרונות של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, כאשר כבר היה זקן מופלג, ליווה הגה"ח רבי שלמה שרייבר זצ"ל את הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע ביום ההילולא של האור החיים הקדוש ז"ע בהליכתו להשתטח על ציונו המצינית במרומי הר הזיתים.

והנה העלייה הייתה כרוכה בקושי רב, והתבטא הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, כי היה כדאי הדבר אילו היו סוללים כביש סמוך לציון הקדוש של האור החיים הקדוש ז"ע, בכדי להקל על הקהל הגדול העולה אל הציון הקדוש. כשמוע כן הגה"ח רבי שלמה שרייבר זצ"ל שעמד על יד הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, לחש אל העומד בצידי, הלואי כי עד אז יבוא משיח, כשכונתו היא, כי למה לנו לדאוג על כך אשר עוד לא סללו את הכביש לציונו של האור החיים הקדוש ז"ע, הרי ביני לבני כבר לא נצטרך להגיע אל האור החיים הקדוש ז"ע, כי כבר יבוא הגואל להחיש גאולה עולמית לכל ישראל.

הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע שקלט את דבריו, פנה אליו בתמימה גדולה ואמר לו, וכי אם יבוא משיח צדקנו לא נמשיך לילך אל האור החיים הקדוש ז"ע, והוסיף ואמר, כי כשיבוא משיח צדקנו יהיה האור החיים הקדוש לראש ישיבה גדול במתיבתא דרקיעא, וימשיכו לילך אליו.

ג) פעם שוחח הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע מענייני ביאת המשיח, ובין הדברים התבטא ואמר, כי ליבו אומר לו, כי האור החיים הקדוש ז"ע היה יודע את זמן קץ הגאולה, מתי תהיה, ואין תבוא הגאולה.

זי"ע ועכ"א

הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע יו"ד כ"ט כסלו תש"ט

א) שמעתי מעשה נורא מפי איש נאמן מוסמך עד מאוד, כי פעם אחת ראו בבית מדרשו של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע בתל אביב, איך שאיש אחד שלא היה מוכר למתפללים, מתיישב באיזה מקום, ולומד בספר האור החיים הקדוש בהתמדה מרובה. כאשר נגש אליו אחד מנכדי הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע וקידמו בשלום, שאל את האיש, מאין הוא ומה שמו.

השיב האיש, כי שמו נתנאל, וכי מוצאומי עירייה אחת שבאוקראינה, שבה התגוררו חסידים רבים של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע, ואף הוריו היו נמנים בין חסידיו הוסיאטין, דא עקא, כי באותם הימים קשתה הנסיעות עלי הדרכים, וכמעט שלא יכלו ליסע עד למקום מושבו של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע שבאוסטריה, ועל כן מעטים היו החסידים שיכלו להרשות לעצמם לצאת לדרך הארוכה, לפקוד את בית רבם הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין ז"ע.

באותם הימים נשבו רוחות שונות וזרות של אגודות הצעירים של עוקרי היהדות, ורח"ל לדאבון כל לב נהו אחריהם רבים מצעירי הצאן, ואף יהודי זה נסחף אחר הציונות כאשר באותן השנים עוד היה לה את מעטה המזרחי, כביכול בכדי להכשיר את רעיון הציונות, וכמוכן שלא זו בלבד שלא הוסיפו לקנות יראת שמים מהתחברותם לאגודה זו, אלא עוד זאת ירדו אט אט מן הדרך הישרה, עד כי נמנו על חברי האגודה, ועלו לארץ ישראל לחיות חיי תורה והבל בקיבוצי הציונים, ללא כל זכר לחיי התורה והמצוות.

אכן אותו היהודי, עם עלייתו לארץ ישראל התפוגגה בו במעט שגעונות הציונות, ובוה אף שכל חבריו עזבו לחלוטין את דרכי התורה והיראה, הרי שהתעורר בו רוח אחרת, והחליט להקים בית נאמן לישראל, ובוה הקים את ביתו על אדני התורה והיראה, כשהוא חוזר לשמירת התורה והמצוות בשלימות, ובין הדברים היה מקפיד עד מאוד בכל שבת קודש, ללמוד את האור החיים הקדוש על הפרשה, כפי שנהג אביו שהקפיד כן כדרכם של חסידיו הוסיאטין, שהיו דבקים ביותר באור החיים הקדוש.

באחד הלילות בעודו שוכב על מטתו, הרגיש והנה לבבו חלד מלפעום, ובוה ראה את עצמו בתוך חשכות עצומה שלא הורגל אליה מעודו, כשמרחוק היה מקום בו היה אור גדול ועצום, ובוה הגיעו שני מלאכים והכניסו אותו לחדר על יד המקום המאיר, בה ישבו שני אנשים בעלי צורה, אשר הם היו אמורים להכריע את דינו, והמתינו לבואו של השלישי.

לאחר זמן מועט נכנס יהודי זקן והתיישב באמצע, ובוה היה אמור להתחיל עריכת המשפט, אמנם היהודי הזקן פנה לשנים האחרים, ואמר להם, וכי מי אומר שכבר הגיע קיצו של היהודי, וכבר צריכים להתיישב לדון אותו, הרי הוא לומד בכל שבוע את האור החיים הקדוש על סדר הפרשה, ואם כן יש להניח לו להמשיך בלימודו זה, ותכף עם סיום דבריו, הרגיש איך נשמתו חוזרת ונכנסת לגופו, ובוה התעורר מתרדמתו, כשכולו שטוף זיעה מכף רגל עד ראש, וכולו חיל ורעדה.

מיני אז החליט היהודי לשנות את דרכו לטובה ביתר שאת, להוסיף בשלימות קיום התורה והמצוות, כשהרגיש בחוש כי חיוו ניתנו לו במתנה, וכמוכן שהקפיד על לימוד האור החיים הקדוש בכל שבוע ושבוע.

לאחר תקופה הזדמן לתל אביב לצרכי מסחרו, והלך לו ברחוב אלנבי, והנה ראה שלושה אנשים הרוכלים ומטיילים, והבחין כי העומד בין אנשים אלו, הוא האיש אשר פסק את דינו להחזירו לזה

היכל החתם סופר

מליון שבינו בעשונות ותורתו של מרנא ורנא החתם סופר זצ"ל

גליון ל"ו • פרשת מקץ • ל כסלו תשפ"ו

בפתח הייכל

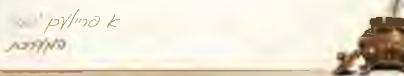
נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי

רבינו בכמה וכמה מקומות הרחיב הידיבור אודות גודל פעולת מעשי החשמונאים, לדורם ולדורות הבאים עד סוף הגלות וזאת על יסוד דברי הרמב"ן שכתב בפרשת ויחי (מט, י) על חשמונאי, ובניו ש"אלמלא הם נשתתחו התורה והמצוה מישראל", והיינו דהם קמו בימי בית שני "והחזיקו מעוז תורה, ועשו גדרים וסייגים הרבה, וגזרו גזירות בתורה" (דרשות סט, ג).

וכתב רבינו דלולי גדרים אלו שייסדו החשמונאים, לא היתה ח"ו תקומה גדולה אחתה: "דכל עיקר הנס של חשמונאים בבית שני היה הכנה לגלות המור הזה, כי אילו היו ישראל יורדין לגלות הזה כמו שירדו בחורבן בית ראשון שהיו פרוצין בתורה וחצים מדבר אשדודית (נחמיה יג ד), לא היו יכולים להתקיים בגלות המור והאורן מכלתי להפר מצות התורה, רק על ידי בית שני ואשר חרפו נפשם למות החשמונאים בעבור תורתנו הקדושה, והם החזיקו מעוז התורה ועשו גדרים וסייגים ומשמרת למשמרת, ועל ידי זה נתנו כח בישראל לעמוד בדתם במשך הגלות הזה..." (חתם סופר ע"ה בראשית רסד א).

ובזה ביאר רבינו (דרשות סט, ג) את נוסח ועל הנסיים שאנו אומרים 'לך נעשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה', דרשונות ה' וישועת ישראל היו בשני פנים, דל'ך היינו דלשמו ית' כביכול, עשית שם גדול וקדוש 'בעולמך', היינו שהיתה הישועה בכל מקום, אבל לא נאמר גם כן שהיתה לכל זמן, ואילו 'לעמך ישראל' היינו ישועת ישראל, עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה, היינו ישועה עולמית עד יום זה, בסוף הגלות, והוא כי שם שמעיה חזרה ונתחלה רח"ל בחורבן בית שני, אבל 'לעמך ישראל' כי 'אילו במונ הזה עדיין הארץ מאירה מאור החשמונאים כי' לא אלמלא הם נשתתחו תורה מישראל, וכל הגדרים והסייגים, מהם ומרכיבים שאחריהם". (ויע' דברי רבינו שם ע"ה סג ט שפירש תיבות 'כחיום הזה' ביסוד זה אך באופן אחר).

עוד ביאר בזה (דרשות שם) מה שנותנים שם חנוכה בשמאל, ולדעת רש"י מקומו בפתח שבין הבית לחצר. דלהאמור היתה פעולת החשמונאים בעשיית גדרים וסייגים לדת שלא יפול ח"ו הנופל חוצה, ולכן קבעו להדליק בשמאל היוצא מן הבית משום שהוא ימין הכניסה לחצר, ובאמת זאת היתה עיקר הארת החשמונאים לשמור ולגדור את היוצאים חוצה, ומנצח שכמו שהמחזה הוא בימין כניסה לבית, לרמז שהקב"ה שומר על ישראל שבתת (ע"ז יא), כל הנר הוא בימין כניסה לחצר לרמז "ששבתא משמריה נתיב היוצאים חוצה שלא יעברו שום גדר מן התורה. נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי".

וכעין מה שכתב בחובות הלבושות (שער יחוד המעשה פ"ה): אחד קרא לפני המלך יום יום קריאה מדויקת, ואמרו לו עבדיך איך לא ערבה לך מקריאתו של זה, אמר להם כיון שכל כוונתו אינו אלא שהאנה בו משום הכי אינו נכנס בלבי, ואילו היה עושה לשמה הייתי שמח בו. (על התורה דף ר"ח)

המתפרנס מבשר ודם רעבוננו גדל והולך

ויפתח יוסף את כל אשר בהם וישבר למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים (מא, נז).

הכתוב ירמז בזה, כי כשאדם מתפרנס מידו בשר ודם, רעבוננו גדל והולך, וזה רמזה תורה, דכיון שפרנסתם באה להם מעתה מידו של יוסף, לכן 'ויחזק הרעב'.

(על התורה עמוד ט"ו)

כשאוכלים מארץ טמאה צריך להשיג שגתיה ולא נמות ע"י אכילה זו

וישברו לנו משם ומתה ולא נמות, ויורדו אחי יוסף עשרה לשבר בר מצרים (מב, ב-ג).

יעקב רמז להם, דכל ששבורים אוכל ממקום ערות הארץ וטומאה, היא ארץ מצרים, ראוי לזנוח ש'נחיה ולא נמות' בעולם הבא על ידי אכילה זו, על כן אמר הכתוב 'ורדו אחי יוסף עשרה' כי כל בר עשרה שכניה שראי (מנהגים לט ע"א), כדי שבכך לא ישיפע להם רע ומות באכילה הבאה מארץ מצרים.

(תורת משה עמוד קל"ב)

המספיד חלק בארץ ישראל נקרא מיתה

ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על יד ואני אשיבנו אליך (מב, לו).

באמת יש לתמוה תמיהה עצומה, וכי אדם רשאי להספיד נפש בניו, והאין אמר ראובן את שני בני תמית?

אבל אני רגיל לומר לפי מה שאמרו בגמ' (כ"ב ק"ח ע"ב) בפסוק (במדבר יד, לח) 'כלב בן יפונה ויהושע בן נון חיו מן האנשים', היינו שחיו בחלקם, כלומר נטלו יהושע בן נון וכלב את חלקם של המרגלים בארץ ישראל, וזה נקרא 'חיו', נמצא לפי זה, שמי שמספיד חלק בארץ ישראל נקרא מיתה.

והנה ראובן דימה בנפשו שהוא הבכור, ושני בניו יטלו ב' חלקים כמו שהיה אחר כך אצל בניו של יוסף אפרים ומנשה, ולזה אמר עתה ראובן 'את שני בני תמית', כלומר תטול מהם חלקם בארץ ישראל, ובכך הוי כאילו יומתו, וזה רשאי בא לומר על בניו. (ש"ת חת"ס א"ח סי' ר"א ד"ה שם דף י"ז)

בדרכי עזר"ז כשיש ענין ורעב אין שלום, אבל בדברי תורה אפילו כשיש ענין יש שלום

והנה שבע שבילים עלות בקנה אחד בריאות וטובות, והנה שבע שבילים דקות ושדופות קדים צנמות אחריו (בראשית מא, ה-ו).

ב' פעמים מצינו 'בקנה אחד', הכא, ואידך 'בקנה אחד כפתור ופרח' (שמות כ"ה ל"ג). ובהענין הוא, כי לענין העולם הזה, כשיש שובע יש שלום, כאמרום 'השם גבוה שלום חלב חטים ישיבע' (תהלים קמ"ו י"ד), אבל כשאין שובע איז תיגרא ומחלוקת, על כן במקום בריאות וטובות כתיב 'בקנה אחד', כלומר כשיש שובע אז הוא בקנה אחד שלום ושלום, מה שאין כן בצנמות דקות ושדופות קדים' לא כתיב בקנה אחד.

אך לענין תורה אינו כן, אלא 'בקנה אחד כפתור ופרח', אי"ג שכפתור ופרח מרמז על פלפול התורה, שזה מותיב וזה מפרק זה בונה זה סותר, מה גם שכבר אמרו חז"ל (כ"ב קפ"ה ע"ב) כל ימי עני רעים אלו בעלי תלמוד, מכל מקום הם בקנה אחד, כדכתיב את זה בסופה שהם נעשים אהובים זה לזה (קדושין ל"ז ע"ב), והנה בקנה אחד. (דרשות דף ס"ז ע"ה וחתם)

'וירצוהו ויחלף שמלותיו' הוא בזכות 'ינה בגדו אצלך ונס'

וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירצוהו מן הבור ויגלה ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה (מא, ד).

מה שזכה יוסף שהרצוהו מן הבור ויחלפו שמלותיו, להוציאו מעבדות למלכות, הוא בזכות 'וינה בגדו אצלך ונס ויצא' (לעיל ל"ב), כי 'הרצוהו מן הבור ויחלף שמלותיו', הוא מידה נכבדמדה, במדתו מן הבור לו, ועל זה נאמר (איוב לו ז) לא יגרע מצדיק עינו. (תורת משה עמוד ק"ט)

המכין לתועלת עצמו אך בדביו נשבעים

וייטב הדבר בעיני פרעה ובעני כל עבדיו, ויאמר הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו (מא, לו-לז).

מה שמצאו בדביו חן בעיני פרעה כל כך עד שאמר 'איש אשר רוח אלקים בו', הוא מכיון שאמר יוסף ידא פרעה איש בן וחסד (פסוק לז), כלומר שלא עלה על דעתו של יוסף מעולם שיבחרו אותו, עבר עבד מביט האסורים, אלא פתורו היה באמת ותמים כאשר ראתה עין חכמתו, וכיון שכונתו היתה נקייה לשם שמים מבלי כוונה האנת עצמו, לכן 'וייטב הדבר בעיני פרעה ובעני כל עבדיו', ופרעה עצמו כיון שראה שדברי יוסף נושאים חן בעיניו, הבין מזה ושפט כי 'רוח אלקים בו', כי אילו היה אומר כן לטובת עצמו לא הוטבו הדברים בעיניו.

חייגו:
0733.454.678
מקום קריאה מדויקת

טעמו ודאו כי טוב
מאות שיעורים חדשים, שיחות, וספורי קודש
מתורת מרנא ורנא החתם סופר זצ"ל

תורנית | אודיש | אנגלית | צרפתית

כמו כ"ח תולדו בקו זה להישים לקבלת הגילויין, ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

חייגו:
0733.454.678
מקום קריאה מדויקת

חייגו:
0733.454.678
מקום קריאה מדויקת

שלא ייבש המעיין

משה ידבר
גילויים נפלאים מתורת החת"ס

החידושים והפירושים הנפלאים של החת"ס, המכונים 'משה ידבר', הם גילויים נפלאים מתורת החת"ס, המכונים 'משה ידבר', הם גילויים נפלאים מתורת החת"ס, המכונים 'משה ידבר'.

שלא ייבש המעיין

משה ידבר
גילויים נפלאים מתורת החת"ס

ואתפלל כדת

עדינר גאון הדין והצדקה על פני מלכות

לשנה אחרת קבעום ימים טובים: ימי חנוכה ופורים הם מן התורה!

היסוד שכתב רבינו במקומות רבים דימי חנוכה ופורים יסודם מדין תורה ממש • קושיות הנצי"ב על חידוש רבינו • דברי הטורי אבן העולם בקנה אחד עם יסוד רבינו • האם יש כלל בחנוכה קל וחומר?

הבה"ג מנה חנוכה ופורים במנין המצוות, ודברי רבינו דאכן יסוד חנוכה הוא מה"ת

הרמב"ם כריש ספר המצוות העתיק את דברי הבה"ג שחישב את מצוות הדלקת נר חנוכה וקריאת המגילה במנין המצוות שבתורה. והרמב"ם תמה עליו תמיהות גדולות, וע"ש באריכות דברי הרמב"ם.

רבינו החתם סופר בהרבה מקומות בספריו (או"ח סי' רח, י"ד סי' רלג, שבת כב. כג. מגילה ח' ח' סוכה מו' ח' גיטין תניא לו.) כתב לייסד יסוד גדול, שעל פיו יבוארו דברי הבה"ג כפשוטם, והוא, דאכן יסוד ימי חנוכה ופורים הם מן התורה ממש. זאת על פי דברי הגמ' (מגילה י"ד): **"ת"י ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל ולא פחתו ולא הויתו על מה שכתוב בתורה, חוץ ממקרא מגילה, מאי דרוש, אמר רחב"א אמר ריב"ק ומה מעבדות לחירות אמרין שירה ממינה לחיים לא כל שכן"**. והנה ק"י הוא ממידות שהתורה נדרשת בהם, והנלמד מק"י הוא חוב תורה ממש, נמצא דיש חוב מה"ת להזכיר בחנוכה ובפורים את הנס שאירע בהם. [וע"ש רש"י שם למה לא מנו שם בגמ' גם את חנוכה]. ומעתה יבוארו דברי הבה"ג כפשוטם שבאמת נמנים חנוכה ופורים בין המצוות של תורה (אלא דאכתי מסיק רבינו בצ"ע, על מה שנאמרו כמצוות לעצמם, שהרי כיון שנלמדים מהזכרת יציאת מצ"ע נכללים במצוות זו].

ומינה כתב רבינו, דמק"י זה למדים רק חוב כללי לציון אותו היום שאירע בו הנס, אך האופנים איך לציון הזכר לנס, זהו תקנת חז"ל, בפורים בקריאת המגילה ובחנוכה בהדלקת נרות, ומה"ת בזכר ק"י סגי. וכתב דאפי' ע"י מה שאנו אוסרים אותו היום בהספד ותענית כבר נתקיים החיוב דא"ו, וקריאת המגילה והדלקת נר חנוכה אינם כי אם אופנים דרבנן לקיום המצוה דא"ו.

אמנם בדבריו בשו"ת סי' רלג קן נסתפק לומר דקריאת המגילה עצמה הוא מה"ת, וה"א אמירת ההלל בחנוכה, וזאת, כיון דלמנו החיוב מציאות"ו ושהם הם החיוב הוא להזכיר יציאת מצ"ע, ומעתה דון מינה ומינה לחייב מק"י גם בחנוכה ופורים הזכרה בפה (וכ"כ גם באו"ח סי' קסא על מגילה).

ביסוד זה ביאר (יחידושים שבת כב.) את דבריהם (שבת כב.) נר חנוכה שהגיעה למעלה מכל המצוות פסולת, ובתוס' הקשו דלשון 'פסולת' הוא לישנא דא"ו כדאמרו ריש משכת סוכה (ב.) ולמה קטוהו בנר חנוכה דרבנן. וכתב רבינו בדאמת רצו להורות בזה דיוסוד ימי חנוכה הם א"ת, ורק אופן חנוכה הוא דרבנן. וע"ש מה שהוסיף לבאר עפ"י את תמיכות מירמור דרב נתנום.

הנצי"ב חולק על דברי רבינו: הק"י שאמרו בגמ' הוא רק על שעת הגם גופיה

הנצי"ב בספרו העמק שאלה על השאלות (פר וישלח סי' סו א.) הביא את דברי רבינו, וחלק עליו מכמה טעמים. דאף שהסכים שהק"י שאמרו בגמ' לא היו חוב מה"ת, מ"מ חלק עליו במהות הילפוטא, וכתב דלא נאמר ק"י זה כי אם לחייב לומר שיש **בשעת הנס**, ולא בזמן הנס שבכל שנה ושנה. זאת מכך דברי רש"י שפירש את מה שאמרו בגמ' דמעבדות לחירות אמרו שירה פירש רש"י דהיינו שירת הים שאמרו בצאתם מצרים, והנה א"ו ליכא כלל חוב לומר שירת הים מדי שנה שביעית לא פסח, אלא רק שיעת הנס גופא אמרוהו, ומעתה גם כשלמדנו משם למילה גם קן למדורק לשעת הנס גופא דיש חוב לומר שירה. ומה שדרשו מה לחייב מגילה אף לדורות, היינו דכיון שיהיה מצאנו בשעת הנס שנתחייבו לקרא מגילה שפיר יש יתד לנהוג כן אף לדורות, ע"ש.

והוכיח שם כדבריו, שהרי בסוגיית הגמ' במגילה לעיל מינה (י.) אמרו "שלחה להם אסתר לחמנים כתובי לדורות וכו' עד שמצאו לו חלוקה כתוב בתורה כתב זאת זכרון בספר וכו'", וחזינו שאלו רצו לקבוע זכרון אסתר עד שמצאו לו מקור בתורה בפסוק כתב זאת זכרון בספר וגו'. ולכא"ל תמוה הא הו"ל ללמוד מאותו ק"י שאמרו לקמן ומה מעבדות לחירות אמרו שירה כ"י. ומה מוכח, דמהק"י ולקמן למדורק לשעת הנס ולכן הוצרכו כאן למצוא נוסח פסוק אחר.

עוד הוכיחו האחרונים כדעתו, דהנה המזרחי בפירושו על היראים (הל פורים) הקשה, למה אמרו בגמ' שלא הויתו על

הנביאים על מה שכתב בתורה כלום חוץ ממקרא מגילה, הלא מקרא מגילה גם כן לא הויתו שרי למדורק מק"י שהוא אחד מצי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ושפיר הו"י דא"ו [ולכן מסיק מזה דא"ו ק"י גמור]. ולדברי הנצי"ב ינא, שהלא בשעת הנס לא הוצרכו לקבוע דהא מחייבים מה"ת, ורק לשנה אחרת בזמן הנס קבעו מדבריהם זכר ופסוקם דניסא.

והאחרונים כתבו לפרש ע"פ דברי הנצי"ב את הנוסח בוועל הנסים 'לשנה אחרת קבעום ימים טובים בהלל והודאה', ותמוה רבים למה לא קבעו מיד. אך לדברי הנצי"ב ינא, שהלא בשעת הנס לא הוצרכו לקבוע דהא מחייבים מה"ת, ורק לשנה אחרת בזמן הנס קבעו מדבריהם זכר ופסוקם דניסא.

דברי הטורי אבן המסייעים לדברי רבינו והוכחה ליסודו

אמנם בדברי הטורי אבן (מגילה שם והעתיקו הנצי"ב שם) מצאנו דפירש דברי הגמ' בדרך העולה בקנה אחד עם שיטת רבינו, שעל דברי רש"י שפירש את דברי הגמ' על 'שירת הים' הקשה הטור"א, דא"כ למה קראוהו 'משעבוד לגאולה', הלא שירה זו הייתה ממות לחיים, וכמו שאמרו העם למרע"ה 'המבלי אין קברים במצרים וגו'". ועוד דלא מצאנו שנתחייבו לומר בשנים הבאות שירה זו ואין למדור מזה מגילה ועוד קושיות חמורות. ומחמתם לא ליל פסח שהוא מחמת הנס. ולא של יו"ט הראשון שהוא לגאולה אמרו שירה, היינו הלל דיו"ט ראשון דפסח, דממה שנתחייבו בהלל זה על נס משעבוד לגאולה כש"כ ממות לחיים [היינו ההלל של ליל פסח שהוא מחמת הנס. ולא של יו"ט הראשון שהוא מחמת הרגל והביא רבינו דבריו בשו"ת יו"ד סי' קצא].

ומה שהקשה הנצי"ב למה לא הביאו לעיל מינה מקור לקביעת המגילה במק"י עד שצא קרא דא"ו זאת זכרון בספר, הנה עמד בזה המהרש"א ב"ח (י.) וכתב ליישב שמק"י ילפי' רק על החיוב לקרות המגילה, אבל על קביעתה בין הכתובים זה לא פחתו למדור משעוד מקרא. ובאמת דכבר הרמב"ם עצמו בספר המצוות (סוף פרק השני) כתב כן: **"אלא דסמכו על חיובה בקל וחומר זהו, ועל כתיבתה מן הרמז שמצאו כתוב זאת זכרון בספר"**.

ובשו"ת משנה שכיר (ח"ב סי' קלט) הביא מספר ישע אלקים על מגילת אסתר (לדבר אברהם צהרון), שהוכיח כדעת רבינו, ובהכרח לא קאי הקל וחומר בגמ' שם על שעת הנס בלבד, אלא על זמן הנס בכל שנה ושנה. זאת שהרי אמרו דהנביאים 'לא פחתו ולא הוסיפו על מה שכתב בתורה' כי אם מקרא מגילה, ולכא"ל תמוה שהרי במקומות רבים שינו הנביאים מדברי תורה, כמו אליהו בחר הכרמל שהקריב בחוץ וכמו אלישע במלחמת מואב שצוה לכתוב עצים, אלא היינו טעמא כמו שכתב הרמב"ם (בהקדמה לפי המשינות) דבהוראת שעה יכלו הנביא לשנות מד"ת, ואינו בכלל שם א"ו נביא רשאי לשנות.

ומעתה את"ל דמקרא מגילה שלמדור מק"י הוא רק לשעת הנס, א"כ מה הוצרכו לק"י, הלא רשאים היו להוסיף על ד"ת לשעה אם אין קובעים אף להלכה לדורות. והכרח דהק"י היה על קריאת המגילה לדורות בכל שנה ושנה. וכדברי רבינו. [ולמעשה ענין דברים הללו כבר מצאנו גם בכתבי רבינו. בדרשות א' עמ' רה. ד"ה והימים].

תמיכה האחרונים: הלא בחנוכה לא היה כלל ממות לחיים, וא"כ ליכא כלל ק"י?

איבא, דכמה אחרונים נתקשו תמיהה גדולה בדברי רבינו (עי' ליקוטי הערות רלג את כח, וליקוטי מהרי"ם שם), דאין כתב למדור מדברי הגמ' גבי מגילה אף לענין חנוכה, הרי הק"י שדרשו בגמ' הוא השתא משעבוד לגאולה בעינין לשיר, כש"כ ממות לחיים, ובשלמא במגילה היה גזירת כילוי ונצלו ממות לחיים, אף בחנוכה הלא לא הייתה הגזירה כלל להשמידם, הלא לבטל דתם. וכדברי הלבוש הידועים דמפני כך באמת לא תיקנו בחנוכה משתה ושומחה (עי' ט"ז תר"ע פ"ק ס"ג).

אלא דלא על רבינו תלונת האחרונים, דכן הוא להדיא בריטב"א שם בדברי רבינו, דמאותו ק"י שכתב בגמ' ילפי' אף לענין חנוכה! וז"ל שם על דברי הגמ' ק"י השתא ממות לחיים כו': **"ורבנן דתקון בתר הכי נור חנוכה, דסמון נמי אהאי טעמא"**. ומבואר מזה שיש ללמוד משם אף לענין חנוכה (עי' מה שאסיק שם ליקוטי הערות וע"ש שפ"ח חיים חידושים ופולפולים לחנוכה סי' צט).

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

הגרלות מיוחדות בין המשיבים

אלא לראותם בלבד: האם יש חיוב גם כן לראות נר חנוכה?
חת"ס שכתב כג. ד"ה והיכן ציונו

בין המשיבים בחודש כסלו, תחזיקים הגרלה
פרס ראשון: 1,000 ש"ח
פרס שני: 2 זוכים כ"א בסך 400 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בדבריהם פלוס קטגורית "היכל החתם סופר"
- בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (פז' ביזית תשפ"ה)
- במייל CH3131325@gmail.com

יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלול כל תשובה בהודעה נפרדת.

מקור קדושים

שבת ערך ז' ע"פ עדיקו ונארו הדין

הגאון רבי פישל סופר זצ"ל

כמעט שלא היה בעולם כולו דור שזכה לרב רבנו כרבינו הקדוש והגאון

... ונפל חלקי להיות מיושבי ביהמ"ד בבית מדרשו של אמר"ל רבן של ישראל מאור הגולה זצוק"ל, ולא חדתי ללמוד אצלו כל ימי חיי עד יום הסתלקותו... והייתי מתאבק בעפר רגליו ובמשך השנים הייתי מזמן לזמן גם תלמידו יחידו וה' לומר עמי תורה"ק ממקור גאון ותמיד ה"י מראה לי חיבה יתירה, ואני מאין הפוגות אהל לה' שזכיתי לשאוב מים מפיו הקדוש כי כמעט שלא היה בעולם כולו דור שזכה לרב רבנו כרבינו הקדוש והגאון זצ"ל."

צוואתו חת' תולדות סופרים עמ' קא

בדוק אצלו שההסתכלות ברבו מצילתו מן החטא

והג"מ פישל סופר ז"ל שלא זה ידו מיד רבו החת"ס, העיר עד עצמו שלא עבר עליו יום שהיה רבו בעיר, עד שלא עלה להסתכל בצורתו, שהיה בדוק אצלו שההסתכלות ברבו זצ"ל מצלת מן החטא - ובמאמר א' בכת"ק משנת תקס"ב לפ"ק בפרשת וארא (כיום חת"ס שמות לג.) באמצע מאמר הארוך שמדבר שם ממעלת משה רבינו ע"ה, כתב החת"ס: ולא עוד אלא אפילו מי שזכה רק לראות פניו וללמוד מפיו החליף כח, אשר על כן לא שילט רמה ותועלת במתי מדבר וגו' כי מבסמם (בכ"ב ע"ג ע"ב), על שזכו לשמוע מפי משה, עכ"ל.

הג"מ שטיינר זצ"ל. הקדמה כדושות חת"ס

העיד (הג"ר פישל סופר זצ"ל) על עצמו שלא עבר עליו יום שהיה רבו בעיר שלא עלה להסתכל בצורתו שהיה בדוק אצלו שההסתכלות מצלת מן החטא.

הג"מ שלמה אלכסנדר סופר זצ"ל.
הקדמה למכתב סופר זצ"ל עמ' 1

חיינו ומשפחתנו - בגידול צאצאיו (יא)

אך כפי הנראה, לבסוף לא הופיע רעק"א לשמחת הנישואין, שכן במכתב לבנו הגאון רבי שלמה איגרו ביום י"ד אייר תקפ"ט (ש"ת וחידישו רעק"א ירושלים תשנ"ו, סימן טו), הוא כותב לו בין השאר: "חתני העלה [החתן] הגביל זמן נשואי בתו הינדל חתן אחר שבועות, ורוצים להיות בשמחתכם שם. אבל בעונותי הרבים עדיין לא זכיתי לזה, ואודה לה על טוב השמחה". ובקשתו מרבי שלמה שכנראה כן השתתף בשמחת הנישואין: "תזכירי אותי במסיבת העדה בשמחתכם לברכני, כי יקר אצלי להתברך מפי הציבור העולה אמן". ומסיים עלה: "גם אנהנו נשמח ביום ההוא ולהזכיר אתכם עם כל שאר ביתכם".

רבי דוד צבי על שולחן רבינו אחר חתונתו

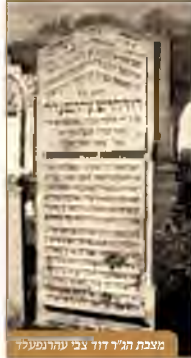
לאחר נישואיו נשאר רבי דוד צבי לגור בפרעשבורג, ולא זהו ידו מיד חותנו ורבו הקדוש, שהאציל עליו מאור תורתו, ואף ביקשו לפעמים לערוך תשובות בשמו. זאת גם שמזכירו החתן הרבה פעמים בתשובותיו ובחידישויו (על ש"ת או"ח קע"ד י"ד רמא אה"ע ב' קמד קובץ תשובות סב וכן בחידישויו על הש"ס ופנים פנים רבים), כגון: "ואמר חתני תלמידי התורני מה דוד הרש...". וחתני הרב החרוץ מו"ה דוד צבי נ"י אמר... וכו'.

גם כן היה רגיל לפלפל הרבה עם חותנו הגדול במשך שעות ארוכות, וכמו שמספר בנו החתן סופר זצ"ל, בהקדמה לספר חתן סופר קנינים (עמ' ג):

"עובדא אשר סיפר אאמ"ו [הגמ"ר רבי דוד צבי עהרנפלד] ז"ל כמה פעמים שיהיה רגיל את הרבה להנניס עם קדוש זקני (הח"ס) ז"ל בפלפולים גדולים בשולחן שאמרו עליו ד"ת, כי ה' כמה שנים אחר החתונה

מאוכלי שלחן המלך, ואאמ"ו ז"ל ה' בעל פלפול גדול וחריף עצום ולא הניח לדחות עצמו בקל, פעם אחת גבר הפלפול בסעודת הלילה עד חצות, וה' פלפול נורא עד שא"מ הצדקת ת' נבטערה שראתה שאאמ"ו לא שקט מפלפול, וגם קדוש זקני ז"ל גער בו בפלפול ואפילו אב ובנו נעשו אויבים בשער, והנה אחר חצות לילה הלך אאמ"ו ז"ל לביתו ועדיין לא נח ושקט בפלפול, וכן קדוש זקני ז"ל עמד על דעת קדשו, ואחרי שעה חדא אחד חצות לילה שלח בחור א' במכתב וכתב לו "צחצי בני צחצי" והודה לו שהאמת אתו, ונתקיים ואת וזה בסופה"

כאן המקום לציין לדברי רבינו החתן בשתובתו למחותנו הגאון רבי מאיר פאל זצ"ל אב"ד סטעטשין (ש"ת תת"ס י"ד סי' קמג): "ברוך שלא השבית גואל מלכים למואל ותורה מחזרת על אכסניא שלה להיות קבוע בתוך משפחתנו משפחת רם, גם כי חתנינו לוקחי בנותינו גדולים וטובים תלתי"..."

מצבת הגר דוד צבי עהרנפלד

שידוכו של בתו בכורתו הינדל עם הגר דוד צבי עהרנפלד

בפרק זה נמשיך בפרקי גידול הצאצאים ע"י רבינו ונתחיל לתאר את שמחת נישואי צאצאי רבינו, אלו אשר זכו להינשא על ידו בעודו בחיים חיותו (שנים תקפ"ט-תקצ"ו). בראשונה נישואי בתו בכורתו מרת הינדל אשר באה בברית האירוסין עם תלמידו מו"ה דוד צבי עהרנפלד. תחילת התקדמותו של רבי דוד צבי אל רבינו נעוצה בשמחת נישואיו של היתום רבי עזרא שגדל אצל רבינו (כמו מסופר בפרק העבר, שבהיות רבינו בעיר סערדהאעלי לרגל נישואי רבי עזרא [בשנת תק"פ] הכיר את רד"צ, וכמסופר ב'חוש המשולש' [עמ' קט' בהערות]):

זקנינו זצ"ל בהיותו בסערדהאעלי בא לפניו בחור רך וטוב אשר למד שמה בישיבה ונכנס עמו בדברים, וראה שהבחור היניק הוא חכים טובא חרוץ ושנון וגם כבר למד הרבה וחלל ש"ע חושן המשפט ה' שגור בפיו, והיה בן גביר מפורסם, ועפ"י בקשתו הוליכו זקנינו זצ"ל עמו לפ"ב ולמד בישיבתו, ומה יצא הדבר ונתן לו זקנינו זצ"ל אה"ח את בתו הבכורה דודית הצדקת מרת הינדל זצ"ל לו לאשה, ה"ה הרב הגדול החריף מפורסם מה"ה דוד צבי עהרנפלד זצ"ל.

רעק"א כותב על מחשבתו להשתתף בשמחת הנישואין

קשר השידוכין התקיימו בחדוש ניסן תקפ"ו, ובכתבי רד"צ נמצאת הדרשה אשר דרש בשמחת התנאים בפני תלמידיו הישיבה, וכן הוא כותב בפנקס חידישויו: "מה שחנני הש"ת בסוגיא דאסמכתא בנדרים כ"ז ובב"מ ס"ו, ואמרתיה בפני בני הישיבה דק"ק פרעשבורג, עם אדוני מורי ורבי מאוד בטירת שמחת מצות נשואי בתי עמב"ג שה' בשוע העברה יום ד' התנאים שלי, בשבת אחר פסח שנת תקפ"ו לפ"ק".

שמחת הנישואין התקיימה כעבור שנתיים, ביום ט"ז סיון שנת תקפ"ט, כמו שהנציח רבינו בין בתרי תשובותיו (אבה"ע כ"ב סי' קמד) בתשובה מיום כ"ד סיון תקפ"ט: "והיותי עודנו שנון מאוד בטירת שמחת מצות נשואי בתי עמב"ג שה' בשוע העברה יום ד' בעלותך ע"כ י"ה דברי מועטים ולחכם כמותו הקיצור יסיפיק".

הסב הדגול רבי עקיבא איגר חפץ מאד להשתתף בשמחת הנישואין, וכמו שכתב לבתו הרבנית תקופת ימי האירוסין, ביום ג' י"ט תמוז תקפ"ח (אגרות סופרים רעק"א מכתב א): "רב שלום וברכה לכבוד ידידי חתני הגאון המפורסם האמיתי, נשיא ישראל, הצדיק כ"ה, מו"ה משה נ"י אבד"ק פ"ב י"א, ע"ז בתי הרבנית הצנועה מ' של ת"י וכו"ח ה"י... בתי תלמי, מיון פאהר נעהמין איז אויך גאנץ געוויס מיט צו וואהנין נשואי בתכם נכדי הינדל ת' אס יחיני ד' ויחזק כחי..." [בתי תלמי, בכונתי הוא להשתתף בשמחת נישואי בתכם נכדתי הינדל תלמי אס יחיני ד' ויחזק כחי]

לשון קדשו

ניצוצי אור על פירושיו ודעותיו
בלשון קדשו של רבינו זצ"ל

ענין מזוזה בימי ונר חנוכה בשמאל

מזוזה לרבות שהקב"ה שומר הבטחתו לישראל איך כשאנשים עושים רצונו ורק אמונה בלבם - נר חנוכה בשמאל מורה שישאר שומרים הבטחתם בעת צרה - כשם שהבטיח ודבריו לא מאסותם ולא נעליתם. כן קיבלו ישראל על עצמן ואיבת כלל לבבך וכלל נפשך

ענין נר חנוכה למזוזה, שקבעו מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל (שכתב כ"ע"א), הנה אמרו חכמינו ז"ל (מגילה טז ע"ב) מגילה צריכה שרטוט כאמיתה של תורה, ופירשו תוספות (גיטין י ע"ב ד"ה אר"י) דהיינו מזוזה, שנקרא אמיתה של תורה שיש בה אמונת קבלת מלכות שמים, וצריך תבלין, ומה טעם תלה מגילה במזוזה.

הנה ענין מזוזה, עבדיו יושבים בפנים והוא משמרם מבחוץ (עבודה זרה יא ע"א). והענין הזה, כשעושים רצונו היה הקב"ה בחינת מלך יושב בפנים דבירי קדשו הארון והלוותו וכו', ומשרתיו סובבים סובבים בעשרים וארבעה מקומות הכהנים והלויים שומרים בבית המקדש (מדות פ"א מ"א). אמנם כשאנשים עושים רצונו ח"ו ורק נשארה אמונה, וח"ו הקב"ה מבחוץ ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרון (ישעיה נח), זה רמז שתי פרשיות אמונה שמזוזה שקובעים בחוץ על הדלת, מכל מקום הוא יתברך שמו שומר אותם, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו' אני ה' אלהיהם (ויקרא יז מד). ואמנם לא נתאמת

ענינה דיומא

שיבני אור עניני רבני מקיפתו וז

בגיליון הקודם גוללנו את מגיפת הכולירע שפגעה כמעט בכל העולם, ותבוסת העיר פרעשבורג, והזכרנו שגם רבינו החתם סופר עצמו חלה באותה תקופה.

היו גם גדולי עולם שחלו במחלה זו ולא חללינו רח"ל (ראה הקדמת ספר מקור מים חיים, סאדילקוב תקצ"ו, וספר תולדות שלמה - תולדות מהר"ש קלוגר, וכו' כמה הספרים על גדולי הדור שנפסו במגיפה בשנת תקצ"א). גם רבינו החתם סופר דרשות ס"ז אלו תקצ"א נשא דרוש הספד והזכיר שגם חכמי ישראל מתו, וכתב דאף שמתו ממחלות אחרות מ"מ הוא כא מחמת שדך בעולם ואינו מבחין בין צדיקים לרשעים. רשימה חלקית של גדולי הדור שנפטרו באותה תקופה ראה במאמר קבוצ' 'לעיל נוחם' עמ' כז), אך כמו רבינו החתם סופר, היו גדולי עולם נשחלו בחלה באותה תקופה, ותהילה להשם החלימו ממנו (ובהם הבני יששכר, ועוד).

הרשויות קבעו חוקים שונים בכדי למנוע את התפשטות המחלה (ראה מכתבו של רבינו החתם סופר הנדפס בארצות סופרים' אגרת י"א, מתמוז תקצ"א), בין היתר מנעו את המתיים במגפה בבת הקברות הרגילים, וכפועל יוצא מכך לפעמים לא נקברו המתים בכבוד הראוי להם, כפי שנראה בהמשך בלשונו של רבינו בדרשתו (תיאור הקבורה שנעשתה למתי המגיפה ראה בספר עיר תהלה - תולדות העיר בריסק, וארשא תרמ"ז, עמ' 219). רבינו החתם סופר ז"ע עמד והזהיר שלא יתנו על לב שום דאגה, כי צער ודאגה הם ממחוללי המגיפה (ראה ש"ת חת"ס או"ח סי' ק"ב), כן קבע רבינו סדרי תפילה מיוחדים להנצל ממגיפה זו (ואת אודותיה מכתב ששלח הגר"ק לרבינו החתם סופר, כמוזכר בארצות סופרים' אגרת י"א), ידוע גם תקנות שתיקן וקבע רבינו עקיבא איגר בשנה זו כדי למנוע התפשטות המגיפה.

(המשך קורות רבינו והעיר פרעשבורג במגיפה זו, ודרשת הודאה שנשא רבינו כסיומה, יבואו בגיליון הבא)

היכל המעשה

עבודת ה' ופירותיה רבים ורבים

ריקוד בשלג במוצאי שבת חנוכה...

לא הסכים להשכיר את סוסיו למסע שכוה, אך רבי נתן, שדמי אחיו הזועקים יקדו בליבו, ציוה לתלמידיו המסור החתם סופר, להשיג עגלה בכל מחיר. ואכן לאחר טירחה מרובה מצא רבינו החתם סופר בעל עגלה נוכרי שתמורת חופן זהובים הסכים לצאת למסע בקור הנורא.

יצאו רבי נתן ותלמידו לדרך. בחוץ השתוללה סופה והקור חדר לעצמותם, בפנים, קולו של רבי נתן לא פסק מלגרוס את תלמידו בעל פה. בקיאותו המופלגת האירה את חשכת הלילה, והמילים הקדושות בכל מרחבי הש"ס והראשונים נאמרו כאלו ספר פתוח לפניו.

לאחר ארבע שעות נסיעה, לפתע, בחריקה צורמת, שקעה הכרכרה בתולית שלג עמוק ונצטר. הסוסים העייפים התאמצו אך לא יכלו להמשיך בדרךם. הצעיר רבי נתן לעגלו הגוי שייח סוס אחד ורכב אל הכפר הסמוך להביא סוסים נוספים לרדתם לעגלה השקועה. ובתמורה יוסיף לו על שריו עוד חמשה זהובים. סתם גבוה למיד.

שלוש שעות ארוכות שיבו הרב ותלמידו בכרכרה התקועה, עטופים בדממת השלג האיסופי. חדר סוף סוף העגלון ועמו העזרה הנדרשת העגלון התחיל לרדת אותם לעגלתו בסמוך לסוסים שהיו עד כה.

כאן, לפתע, לתדהמת הגמורה, קפץ רבי נתן מן הכרכרה כנשון נחש. מגודל קפיצתו נפל על גליו מרגלי, ובעודו עומד בגרבייו לבו של השלג הקפוא, החל לקדק בלהט ובשמחה עילאית, כמוה לא ראה תלמידו מעולם.

"רבי! מוריי! זעק ה'חתם סופר" בחרדה, "אקור נורא הוא, מסוכן הדבר לרבינו! ומה פשר השמחה הגדולה?"

רבי נתן הפסיק לרגע את ריקודו, ועניו בורקות מהר. "הבט ראהו" הצביע לעבר העגלון, ורבי משה הבין הכל. העגלון הגוי לעשות שני שוורים מגודלים ולא סוסים כאשר נתבקש... "הלא על פי תורתנו הקדושה אסור לרדת שור וסוס לחיור", הוסיף רבי נתן: "מיום שעמדתו ידעתי לא הודמנתי לרבי צמח"ל לא תחרוש בשור ובחמור יחידו". והנה, סיבב הקדוש ברוך הוא מסע שלם של הצלת נפשות, רק כדי לזכות אותם בקיטום בהירוד נדידה זו! וכי לא ארקוד ואשמח על כך?"

סיים רבי ברוך בער: "מאותו ריקוד בליל חנוכה קפוא, בלב השלג והכפור, למדתי כי יש לשמוח בכל רגע שאפשר להימנע מעבירה גדולה. בייחזי מעולם לא נדונם לי לקיים כל כך בהירוד "ללא תחרוש אחרי לבכם - זו עבודה זרה". והנה נתן לי השי"ת המונות לקיטום בהירוד מדי יום ביומו, האין לא אשמח וארקוד?"

(מקור: גוף העובד של מהר"א ע"ה חת"ס מסופר בחוט המשולש מהר"א ע"ה. והוסיפה ע"ה רבי ברוך בער, מספר "מביני תורה ומוסר, ח"ב עמוד ק"ד).

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחת מורשת החתם סופר

להצטרפות לקבלת הגיליון באימייל: chasansofer3@gmail.com

הליכות חנוכה

גדרי ופגרי רבים ורבים

הליכות והנהגות לימי החנוכה (ב)

שעוה (אלף כתב אות שצ"ו, וכבר הזכיר רבינו בשר"ת א"ח סי' קפ"ז שרוב בתי הכנסיות מדליקין בנרות שיעוה), והמנהג בבית מדרשו של רבינו, שכיבדו את המוכבים להקליק בעצמם, אך רבינו עצמו נמנע ולא הדליק בעצמו (ש"ת מהר"ם שיק י"ד סי' שצ"ד, ובנעם הדבר ראה ש"ת דברי ישראל ח"ב הערות על מנהגי חת"ס, ובקובץ אצורות הסופר ח"ב, מדור הערות והוספות במנהגי חת"ס אות ק"ד), וכן נהגו בכמה מבתי הכנסיות שבפרעשבורג, לכבד כל לילה לאיש אחר להדליק המנורה (אלף כתב אות תתקכ"א).

מקום ההדלקה בבית הכנסת
המנורה עומדת בדרום בית הכנסת, והמדליק עומד אחוריו לדרום ופניו לצפון, ומתחיל מימיו שהוא הגור הסמוך לארון הקודש, ושבו מוסף הוא הולך ומתחיל מהמשמאל ופונה לימיו (ש"ת א"ח סי' קפ"ו, הובא גם במש"ב סי' תרע"א סקמ"ו, וע"ע משכ"ב בשר"ת שבט סופר א"ח סי' כ"ד).

הדלקה בבית המדרש בשחרית
נהגו בבתי הכנסיות של פרעשבורג להדליק גרות חנוכה גם ביום בתפילת שחרית (ש"ת משיב דברים י"ד סי' רל"ב, וע"ע בשר"ת התעוררות תשובה א"ח ח"ג סי' תס"א אות ב' שכתב טעם בזה).

שבת חנוכה

ברכה על גר חנוכה בערב שבת
גם בערב שבת ממכרין על הדלקת גרות חנוכה, אף שהוא מדליקם טרם זמנם, שהרי אי אפשר לשנות ימי חנוכה מבלי שבת בנתיים, ואם כן מיד כשתיקנו חשמונאים גר חנוכה, תיקנו שהגרות חנוכה בערב שבת הוא מבעוד יום, ושפיר שייך לברך בלשון "וציונו" (ש"ת א"ח סי' ז, וע"ע מש"כ לפ"ז בשר"ת צור יעקב סי' קל"ז דשפיר נהגו להתפלל מנהג בער"ש את הדלקת גרות, דכיון דמיקרי הכי תיקנו, לא הוי תורתא דמחיי).

סעודה שלישית בשבת חנוכה
בשבת חנוכה, ובשבת ערב חנוכה, היה מתפלל תפילת מנחה מיד לאחר סעודת הצהריים, ואכל סעודה שלישית לאחר מכן קודם שעה עשירית (לקב"ח הקדמה ח"ג סי' א' אות יד, ובאצורות הסופר ח"ד ע"ה סי' הביא כן גם בשם תלמיד מו"ר בעל האורחות סי"ה, וזאת כ"ד שיוכל להדליק את גרות חנוכה מיד בצאת הכוכבים (מנהגי חת"ס להג"מ סופר, פ"א הערה י"ב).

סדר ההדלקה במוצאי שבת
במוצאי שבת היה מדליק גר חנוכה קודם הבדלה (חוט המשולש עמוד קמ"ה, ומנהגי חת"ס להגר"ל שילל פ"ט אות ב', והוא כדעת רמ"א סי' קפ"א ס"ב, וזו כמכת רבינו בהנהגתו של ש"ע שם. וע"ע בספר זכרון למשה מכתב ל"ב אות ג' ובספר אלף כתב אות ש"ס, פ"א ששקט רבינו בדעת הפוסקים אם להדליק קודם הבדלה או אחריה, ונהגו תלמידי הגר"מ כ"ץ אב"ד צהלים צ"ל כי "החייט נוהג להכביל מקודם", ורבינו שנהג להפיק, נבחר כי סבר שכוונתו להמקביל בין ידא חייט צ"ל, אך כאשר ראה התלמיד שרבינו נתנהג, הסביר מיד ואמר: "כוונתי היתה ש' חייט חייט שאצלו ידתי הוא מבדיל תחילה", ושחק (מד"ה).

אבל בברכת שהייו

ביום ראשון של חנוכה מברך שהייונה בהדלקת הנרות בביתו אפילו מי שהוא בתוך ימי אגרות רח"ל (הנהג"ש ש"ע סי' תרע"א על ט"ז סק"ט).

ברכת "שעשה ניסים לאבותינו לגר צדק"
גר צדק מברך זה הוא ברכת "שעשה ניסים לאבותינו" (דרשות חת"ס ח"א דף ס"ו ג' ד"ה הרמב"ם, וז"ל המש"ב סי' תרע"ה סק"ד. אכן ע"י קיצוץ ש"ס ק"ל סי' ב' משכ"ב).

מנהג המשחק בדידעל ("טרענדל")
רבינו היה מקיים מנהגו של ישראל לשחק באחד מיללות חנוכה בדידעל - סביבון (שהיה נקרא בשפת המקום "טרענדל") של כסף שהיה לו ברשותו (אלף כתב אות שצ"ו, יש לציין כי הדידעל שהיה ביד רבינו היה לו כמין דלת, וחלול היה מבפנים, ממות הדרידל נכפה בסוף ספר חוט המשולש החדש, מהדור"ח, וכן היה נוהג רבינו להולילו נמו בימי חנוכה לבית דין (אצורות הסופר ק"ב סי' כ"ב בעל חשב האפסד).

תפילות ימי החנוכה

נוסח "על הניסים"
בתפילת "על הניסים", נראה שהיה אומר "ואחר כך" באו בניך... ולא ואחר כך" באו בניך (מנהגים להג"מ סופר, ע"פ דרשות חת"ס דף ס"ד ע"ב ד' ובמד"ש).

טעו בקריאת התורה בראש חודש שבת
טעו בקריאת התורה בראש חודש שבת, והתחילו לקרוא פרשת הנשיאים כשאר ימי חנוכה, צריך להפסיק ולקרום על ראש חודש (הנהג"ש א"ח סי' ק"ם על מ"ג סק"ד, והוא כדעת המ"א סוף סי' תרפ"ד).

אמירת "מזמור שיר חנוכה הבית"
לאחר תפילת שחרית, נהגו לומר "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד" (חתן סופר על ש"ע א"ח, שער הקרבנות והכפרה, עמוד כ').

אמירת הלל, ודינו בבית האבל
אומרים הלל בציבור בימי חנוכה גם בבית האבל (המנהגים א"ח סי' ק"א על מ"ג סק"ד, ואפשר דאמירת הלל בימי חנוכה הוא ק"ו מדאורייתא (ס' רל"ג ד"ה וכבר הארחת, אכן ע"י בלקוטי הערות על ש"ת חת"ס א"ח סי' קס"א אות ה').

דין אבל בתפילה
לא היה מניח לאבל להתפלל לפני התיבה ביומין חנוכה, ואפילו לא בתפילת שחרית שקודם ההלל (ש"ת מהר"ם שיק א"ח סי' קפ"ג ד"ה וריתא, וע"י בשר"ת יד סופר סי' ל"ז אות ג' שהביא מאביו בעל התעודות תשובה שגם רבינו הכתב סופר ז"ע הקפיד על זה אפילו בתפילת מנחה ומעריב).

גרות חנוכה בבית הכנסת

הדלקה בבית המדרש
בבית מדרשו של רבינו נהגו להדליק גרות חנוכה שבבית המדרש בשמן זית, אך בשאר בתי הכנסיות שבפרעשבורג הדליקו בנרות

מיוחד לזאת חנוכה

כל הקושיטן ששיגעו עד יום ראשון הבועט, וזכור על הציון הקדוש ביום המסוגל

ואם יעזוב

7373.454.678

במחנות דרומים ח"ס "היכל החתם סופר"

46054.1570.10@gmail.com

בית העירוב

בית הוראת וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליון מס' 8 תשפ"ו

בית העירוב

לא רוצים לעשות בלאגן

בין חללי בית העירוב

בית כנסת במושב אז לא יהיה שם עירוב?
זו היתה התשובה שקיבלנו.

אנחנו לא רוצים לעשות בלאגן, אז
התקשרנו לבדוק איתכם איך מתנהלים
בשבת כזו, מה מותר מה אסור?.

למקרים כאלה בדיקו, הכינו בבית העירוב 'מדריך התנהלות למקום שאין בו
עירוב', שאפשר לקבלו באימייל. כך לפחות יידעו איך להתנהל בשבת הזו מבלי
להיכשל באיסורים רבים.

אבל אנחנו שואלים את עצמנו, למה ברור להנהלת הסמינר שצריך, למשל, להביא
סירים וכלים מיוחדים, ויש להזהר שלא להשתמש עם הכלים שבמטבח המתחם?
למה הם לא הסתמכו על כך "שיש בית כנסת במושב, ובוודאי המטבח כשר?".

השאלה נשארה תלויה בחלל האוויר.
אולי נזכה ועלון זה יגיע לידי מי מאנשי הצוות בסמינר, ויציל מאות בנות ישראל
מחילול שבת.

"הלו, הגעתי לבית העירוב?", התקשר יהודי באמצע השבוע. מבקש לבדוק את
מצב העירוב באחד היישובים בעמק חפר. "רעייתי מורה בסמינר לבנות, עוד
חודשיים הם נוסעים לשבת גיבוש במתחם גדול ששכרו. רצינו לדעת אם יש
עירוב ביישוב?". ראשית שיבח הרב את הדאגה מבעוד מועד לעניין העירוב, אין
זה מובן מאילן, הרי רוב השאלות בעניין העירוב מגיעות ברגע האחרון.

ולגוף השאלה, לאחר שבדק את העניין השיב הרב שבבית העירוב אין מידע
מוסמך על היישוב המדובר, ומניסיון - ברוב המקומות האלו אין עירוב כשר. "אז
מה אנחנו עושים בשבת הזו?" שאל היהודי. האופציות הקיימות במקרה כזה הן,
לשלוח רב שיבדוק את היישוב, או לפחות את המתחם בו הן מתאכסנות. בבית
העירוב נותנים גם שירות כזה למי שמעוניין.

היהודי שמעבר לקו אמר שיבדוק ויחזור לעדכן.

לאחר כמה ימים, חזר ואמר שמצידם הם היו מאד מעוניינים, אך הם לא יוכלו
להזמין בדיקה במקום. "ביקשנו ממנהל המוסד, דיברנו עם הרבנות, ונענינו
במשיכת כתפיים. אף אחד לא מייחס לכך חשיבות. 'עירוב?', הם שאלו 'מה, יש

שאלה ותמונה בצידה

המושביניק

דודי הינו מושביניק שגר ביישוב שקט ורגוע. שם הוא נולד, שם גדל. תקופה קצרה אחרי
שהתחתן חזר למושב, לא הצליח להסתגל לעיר. רק לאחרונה דודי התחיל לגלות את 'יהדותו',
מאז הוא מתקרב צעד אחר צעד. האמת שאז חג החנוכה הוא תמיד חגג, הדליק נרות אצל
בני משפחה, או עם חברים במסיבות וכדומה. אבל מהמלחמה האחרונה הוא מתעניין יותר
ביהדות. מאז שהוא משתתף קבוע בשיעור שמוסר הרב מדי שבת בבית הכנסת, התחיל
להבין שהיהדות היא לא רק סוג של תרבות וחגים, ישנם הלכות מדויקות בכל חג, ואין
מקיימים כל מצוה לפרטיה ודקדוקיה.

בשיחה בשולחן השבת הוא בישר לבני המשפחה שהשנה הוא רוצה לקיים את הדלקת נרות
החנוכה בדיוק כפי שלמדו. יותר מכך, הוא גם רוצה לצאת העיר ולרכוש בכסף מלא חנוכיית
כסף אמיתית, כזו שראים בתמונות, שם שם זית ופתילות, איתה הוא ידליק את הנרות.
הוא למד לדעת היכן למקם את החנוכייה, על פתח ביתו מבחוץ, לפרסט את הנס לכל בני
המושב, גם אלה שלא כל כך בעניין.

אכן השנה הראשונה דודי מדליק את הנרות מחוץ לשער הברזל, השער הראשי שדרכו
נכנסים לחצר המוקפה את הבית הפרטי שלו. מדי יום הוא עומד כמלך בגיזר ומבקר את
הברכות בעיניים דולקות, כשכני המשפחה סביבו, כעבור כמה שעות הוא יוצא ומכניס את
חנוכיית הכסף פנימה, שאף אחד לא יחמוד אותה חלילה.

זה לא רק חנוכה, מאז שהתחזק דודי הבין שיש בעיה לטלטל במושב בשבת. בחודשים
האחרונים הוא לא מוציא שום דבר ממפתח החצר לרחובות המושב. גם את הטילת הוא
מלביש עליו בבית בשבת בבוקר ולא מטלטל אותה בידיו.

מאוחר בליל יום ראשון של חנוכה, תוך כדי שהוא מכניס את החנוכייה היקרה הביתה,
פתאום דודי קולט: "מה אני הולך לעשות בשבת? איך אכניס הביתה את החנוכייה? אין מצב
שהיא תישאר כל השבת בחוץ".

כדי להבין את השאלה יש לראות את תמונת
הכניסה לבית המופיעה כאן:

מפתח הדלת במסגרת החצר

כפי שנראה בתמונה, שער הכניסה לחצר הבית
אינו עומד על המדרגה ממש, אלא על מדרגה
שלפני השער. משני צידי המדרגה ישנם שני קירות
גבוהות משני הצדדים, ולאחריהם עומד השער.
נמצא שמקום המדרגה מוקף במחיצות משלושה
רוחות, ובצד הרביעי פתוח כלפי הרחוב.

הבה נבדוק האם במצב זה נוכל למצוא פתרון
לבעיה של דודי.

השאלה

שאלה כעין זו נידונה בסימן שמ"ו סעיף ג' בדברי הרמ"א והפוסקים. שם מדובר על אסקופה,
שהיא כעין מדרגה במפתח הדלת, בכניסה מרחוב לבית. אסקופה זו עומדת בין הרחוב

שהוא רשות הרבים, או כרמלית, לבין הבית שהוא רשות היחיד.

ד"ר האסקופה היא דאף שיש לה ג' מחיצות, דהיינו ב' מחיצות משני צידיה ובצד הג' דלת
הבית, אין לאסקופה דין רה"י. משום שלצד הרחוב היא פרוצה לגמרי. אכן הרמ"א מיייר
באופן שיש לה תקרה, שאז היא אפשר לומר שיש מחיצה כלפי הרחוב מדיון פי תקרה, ובכל
זאת כתב דאסור דחיישנן שמוא לא יהא מקום ד' במשקוף ולא נוכל לומר פי תקרה יורד
וסותם, ופשוט שכל החשש היא רק על המשקוף, אבל בקרקע האסקופה לא מצינו לחשוש
אם ית' ד' אם לאו, שבוודאי הולכים אחר מדידתו.

היוצא מדברי הרמ"א והפוסקים:

א. אם האסקופה גבוהה ג' טפחים ורחבה ד' הרי היא כרמלית, ואף אם אין רחבה ד' שהיא
מקום פטור, הרי לדמנו בסוף סימן שט"ז, שמקום פטור הנמצא ליד כרמלית הרי הוא
מתבטל אליו ונעשה לכרמלית.

ב. אם אין האסקופה גבוהה ג', כתב הרמ"א שדין אסקופה זו כדיון הרחוב, שאם הרחוב
כרמלית גם האסקופה דינה ככרמלית, ואם הרחוב רשות הרבים דינה כרשות הרבים.
ובביאור הלכה הביא דעת הגר"א שחולק שבכל אופן היא כרמלית, כי מקום שיש לו מחיצות
אין יכול להיות רה"י.

הפתרונות למעשה

א. לפי זה, צריך לעשות תיקון בתחילת המדרגה כדי שתהיה רשות היחיד גמורה, ואז יהא
מותר להכניס משם את המנורה לתוך החצר והבית.

ב. העצה הפשוטה והקלה לכך היא לעשות צורת הפתח מיד בתחילת המדרגה כלפי הרחוב,
שבאופן זה המדרגה סגורה לגמרי מהרחוב, ואז יוכל לטלטלה משם פנימה.

ג. הגאון הגדול רבי משה ברליו שליט"א הוסיף שיעול גם בב' פסים (כפי שנלמד בסימנים
הנבאים). דהיינו שיקח שני קורות שעוביים כלשהם וגובהם מטר, וידביקם לקיר בתחילת
המדרגה לכיוון הרחוב. קורה אחת בצד זה של המדרגה והשנייה כנגדה בצד השני, ויקפיד
שיעמדו בדיוק זה נגד זה. בכך נעשה סגור המדרגה לרה"י.

ד. עוד פתרון אחר: שיקח מדרג פחות מ-32 ס"מ על 32 ס"מ, ויתקין אותה מעל המדרגה,
למעלה מגובה מטר, שבאופן זה יהא המדרג מקום פטור. אם יעמיד את המנורה על מדרג זה
וידליק שם, יוכל לכתחילה להכניסה בשבת ממקום פטור לתוך רשות היחיד.

בזה לא נאמר מוצא מין את מינו שהמקום פטור יתבטל לכרמלית, כמו שאמרנו לעיל,
כיוון שהמדרג נמצא למעלה מ' טפחים, שם אין דין כרמלית [שהרי אין כרמלית למעלה
מעשרה].

אך עצה זו יעשה רק בבית ברירה שהרי לכתחילה מצוה להעמיד המנורה תוך " טפחים
לקרקע.

פשוט שכל זה רק לאחר שנדע בוודאות שחצרו מוקפת לגמרי במחיצות והיא רשות היחיד גמורה,
לא נגענו בכאן, בנידון אם יש איסור מוקצה בטלטול המנורה, כי אין כאן מקומו.

כל הנכתב היו כדרך לימוד הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

מעתה ניתן לשמוע את השיעורים הקצרים עם שאלות למעשה

לפי סדר הלימוד של ארגון דרשו, בקו 'בית העירוב' 02-5-666-999-02 שלושה 3.

קצר ומעניין!

פאר מקדושים

פנינים נדירות מספרים עתיקי יומין

פרשה טקן

ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו'. (מא מד)

בשעה שאמר פרעה ליוסף ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו', בא גבריאל והוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולימדו שבעים לשון, שנאמר עדות ביהוסף שמו. (סוטה לו)

שמעתי מאדמו"ר הגאון הגדול הרב המפורסם נר ישראל מהר"ד גרשון אב"ד ור"מ דק' מיץ ז"ל, במה דאיתא במסכת שקלים (פ"ה מ"א) אלו הן הממונין שהיו במקדש וכו', פתחיה על הקניין, עלינו, אמר להן גיבויי מלכות אני רואה בו, אמרו לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון, בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הוה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא ולמד, שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. נמצא דלמידין מיוסף שאין אדם יכול ללמוד השבעים לשון אא"כ מצורף לשמו שם י"ה. וא"כ י"ל גם גבי מרדכי דלכן נקרא פתחיה, פתח ע"ש שפתח דברים ודרשן, י"ה כדי שיכול לדבר בשבעים לשון.

ותירץ עפ"י מה דא"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, בשעה שאמר לו פרעה ליוסף ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו', אמרו איצטגניי פרעה עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמסלהו עלינו, אמר להן גיבויי מלכות אני רואה בו, אמרו לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון, בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הוה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא ולמד, שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. נמצא דלמידין מיוסף שאין אדם יכול ללמוד השבעים לשון אא"כ מצורף לשמו שם י"ה. וא"כ י"ל גם גבי מרדכי דלכן נקרא פתחיה, פתח ע"ש שפתח דברים ודרשן, י"ה כדי שיכול לדבר בשבעים לשון.

(מגילת ספר, מכת"י יד דוד לרבי דוד אופנהיים מפראג, מכון צמח דוד)

הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד, ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש. (מב כב) שמעתי בשם מ"ר מו"ח זקנינו מוה"ר חייק אב"ד דק"ק האראדנא, שמקרא זה הוא רומז לחנוכה, דתיבת 'הלא' מספרו ל"ו כמנין גירות חנוכה, שזו המצוה למהדרין מן המהדרין. ואמר הכתוב 'אל תחטאו בילד', ר"ל שתוסיפו שמישים, ובזה יהיה מגין הנרות כמנין 'ילד' שהוא מספר מ"ה, ילא שמעתם' לעשות שמישים, ולכן גם 'דמו' הנה נדרש, דידוע שאסור להרצות דמ"ם לפני נר חנוכה, ועל שלא עשיתם גירות עם שמישים כמספר יל"ד, על כן גם דמ"ו הנה נדרש ממכם. (שארית יעקב (אלטונא תפ"ז) לרבי יעקב מברסק)

וירא יוסף את אחיו ויכירם, ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות וגו', ויכר יוסף את אחיו והם לא היכירוהו. (פב ז-ח)

וקשה דלכאורה הוא כפל לשון, דאחר שכתוב ויכירם למה כתוב שנית ויכר יוסף את אחיו. וגם והם לא היכירוהו כתוב שלא במקומו, דהל"ל לעיל גבי ויכירם. והנלע"ד דהנה קשה על יוסף הצדיק הגדול הזה, דמתחילה מאי קסבר שהתנכר אליהם ודיבר איתם קשות, וא"ל מרגלים אתם ונתנם במשמר שלושה ימים ואסר את שמעון לעיניהם, וגרם להם ולאביו צער גדול שאין לספר, ואח"כ התוודע לאחיו וא"ל אני יוסף אחיכם וגו', וקשה למה לא התוודע עליהם מיד כשבאו אליו.

והנלע"ד דאיתא במסכת יומא (כב:) אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול, מפני שמחל על כבודו וכו', ואמר רשב"י כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, והא כתיב לא תקום ולא תטור, והוא בממון הוא אבל צערא דגופא מותר, והא תניא (גיטין לו:) הנעלבים ואינם עולבים וכו' עליהן הכתוב אומר (שופטים ה לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ומשני דנקיט ליה בליביה, ופירש"י (דמש"כ שאינם עולבים, הכוונה דרק) אם אדם אחר בא לנקום נקמתו אז ישתוק. והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו (יומא כג.), ומשני דמפייסין ליה ומפייס עכ"ל. כלל היוצא מגמרא זו, דמלך או ת"ח מותר לנקום ולנטור כנחש ע"י אחרים, והוא ישתוק, אלא שאם מפייסין אותו יתפייס.

ובזה אתי שפיר, דיוסף שהיה מלך ות"ח דינו שחייב לנקום ולנטור כנחש ע"י אחרים, והוא ישתוק אם אין מפייסין אותו. ועכשיו שבאו אליו אחיו אחר שגמלוהו רעות רבות וצרות והיכירם, וחשב שגם הם הכירוהו רק שעשו עצמם כאילו אינם מכירים אותו כדי שלא לפייסו, כי עדיין שנאתם עליו כבתחילה, ובזה הרי מוטל עליו לנקום ולנטור מהם כנחש ע"י אחרים, לכן העליל עליהם ואמר מרגלים אתם ובא לנקום מהם ע"י אחרים, שהמלך והמדינה יתפסס והוא ישתוק זמן מה, דמ"מ אם יפייס אותי ויתוודעו אליי מוטב ומחול להם, ובאם לא יתוודעו לו ויודעים ריבונם ומתכוונים למרוד בעברתם השמורה לצנח ולא יפייסוהו, אזי מצוה וחייב עליו לנקום ולנטור ע"י אחרים כדי דלשקלי למיטרפסייהו טרם שיתוודע הוא אליהם.

ובזה א"ש דהכי קאמר, וירא יוסף את אחיו ויכירם וגו', וקשה הא כתיב לא תקום ולא תטור והאיך דיבר אתם קשות, ואין לומר דלמלך ות"ח מותר לנקום ולנטור כנחש, הלא הוא בעצמו אסור וכנ"ל, לכן בא כמתרץ ואמר ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו באמת, אבל יוסף קסבר בתחילה שהם עושים את עצמם כלא ידע את יוסף, לכן אמר להם מרגלים אתם, כדי שעל ידי זה יענישם ע"י אחרים דהיינו פרעה והמצרים וכנ"ל.

(פני אריה זוטא (ווילהרמשדארף ת"פ) לרבי אריה לייב טורטשינר קורדווירא)

רבי אריה לייב טורטשינר קורדווירא מזאמושטש יצ"ר*

על הדרשן הדגול רבי אריה לייב טורטשינר ז"ל לא ידוע הרבה, אמנם בהקדמתו המאלפת בתחילת ספרו הוא מספר על מה שעבר עליו בחייו וז"ל, בני מעי מתחתים בי, בזכרי אשר כמה פעמים ממרום ממש שלח ה' אש בקהילתי ק"ק טורטשין שבגליל וואהלין, והאחרון הכביד כי בשנת תנ"א לפ"ק בית קדשינו ותפארתנו היה לשריפת אש, באכול האש את כל העיר מקצהו עד קצהו עם כמה וכמה נפשות ויצאנו נקיים מנכסינו, וגם בספרים שלי מחמד עיני שהיו עולים לכמה וכמה מאות זחובים פגעה בהם יד ה' ונשרפו כולם בלהבת אש בעו"ה, והכתבים האלה [כת"י הפני אריה זוטא] היה אותיותיהם פורחת והיו להצלה בכל השריפות, הלא זה אוד מוצל מאש הגדולה, ובוודאי מאת ה' היתה זאת, שהוא לאות ולסימן דביחא קמיה שמיא שיפוצו חוצה, וחסדי ה' לעולם אזכירה.

ויהי כאשר מת המלך סאבעק"ז מלך פולין, נתעוררו מלחמות גדולות בין המלכים והשרים שנה אחר שנה, ולולי חמלת ה' עלינו בכל, כמעט לא קם רוח באפינו, ובכל עת וכל שעה לא שקטנו ולא הונח לנו, ואכלו ורים את כספינו ולא נשאר בלתי גווייתנו ואדמיתנו. ולא יכולתי לעצור כח עוד, ומפתח ביתי ולחון נדדתי, וכצפור נודדת מקינה דמית, וזוגתי ובני מעט הצאן נטשתי, ומבטחי על שדי אמי השלכתי [ר"ל שדאג שאמו יפרנסם], ובאלה מסעי למדינת אשכנז ופיהם הלכתי, ועל ה' השלכתי ייבי.

וכשבאה השמועה כי נלקחה ממני ממד עיני אשת נעורי אחר פרידתי ממנה, ונשאר בני כצאן בלי רועה, ולקול השמועה ששמעתי ותירגז בטני, שמי לדרך פעמי ליסע למדינתי וכו', ולא יכולתי לצאת ולבוא כי ננעלו דלתות המדינה מאויב דבר וחרב מלחמה שהיה במדינתנו בעו"ה עד שנת תע"ח לפ"ק, וכאשר הרוויח ה' לנו מצרות האלה מיד יצאתי לביתי, כי אמרתי הנה כבר באתי בימים ואם לא עכשיו אימתי, ושמתי בטחוני בה' שישלח לי עזרו מקודש.

בקדושתו של אהרן

מִרְיָן הִרְהָ"ק מִהֶר"א מִבַּעֲלָזָא זִיע"א

הנחה

פון אינגאריין (= לבעלזא) היה מגיע לשבת חנוכה רכבת עמוסה חסידים מהונגריה).

במשך כל עת ישיבתו ליד המנורה, היו עיניו נשואות אל הנרות. מִרְיָן הסתכל עליהם בערגה, וכמעט שלא הוריד מהם את עיניו [מִרְיָן ז"ל נשא אז את המשקפיים ולא הסירם מעל פניו הק].

גם בליל שבת קודש, בעת עריכת השולחן הטהור, הביט מִרְיָן ז"ל על הנרות בכיסופין.

במשך עריכת השולחן, ואף בעת אמירת התורה הרים את עיניו הק' והסתכל על הנרות, למרות שעברו כבר מספר שעות מעת ההדלקה. מחזה מרהיב זה של חביבות המצוה, חקוק עמוק בזכרונו. בכל השנים, עמד השולחן בליל שבת חנוכה על מקומו הקבוע, כבכל השנה, והשאריו מקום פנוי מאנשים ממקום ישיבת מִרְיָן עד הנרות, כדי שמִרְיָן יוכל לראותם, כשנדפפו הנוכחים סמוך יותר אל מִרְיָן בכדי שיוכלו לשמוע היטב את דברות קדשו, והיו מסתירים את הנרות מפניו, היה מִרְיָן בעצמו מבקש שימחלו לזו לצדדים, כדי לאפשר לו לראות את הנרות.

בסוף ימיו כשראייתו נחלשה, הוזיו וקירבו את שולחנו אל תוך החדר, סמוך למקום עמידת המנורה [כפי שהיה תדיר בלילות חתונה בימות החול], ושם ערך את שולחנו הטהור, בכדי שיוכל להביט על הנרות.

בכל לילה מלילות חנוכה, ככלות חצי השעה של ישיבתו אצל הנרות, בטרם נכנס לחדרו, העמיד מִרְיָן ז"ל שומר מיוחד שישעה ליד הנרות, וישגיח שלא יטלטלו אותם ושלא יכבו. השומר היה שוהה וממתין ליד הנרות, עד שנכבד מעצמו. [וזקת תפקיד זה היתה של הרה"ח ר' שלמה פרידמן ז"ל מנהל הישיבה, בן העסקן הגדול לטובת הישיבה הרה"ח ר' ישראל פרידמן ז"ל מאנטוורפן].

גם בליל שב"ק, שהנרות דלקו עד הבוקר ואפילו יותר מאוחר (כי לא נתנו מים לתוך הנר, אלא שמן בלבד), עמד השומר על משמרתו, עד שנכבו.

[בקדוש פנימה]

והמנהג אצל רבנו"ק שבאים לפניהם בליל שלישי של חנוכה בכדי לקבל מהם מעות חנוכה, ובאים עם לאמפטענע ביד ומזמרים מעוז צור ואחר כך מקבלים מעות חנוכה ומקפידים רבנו"ק שיחזיק המקבל כים שולחניו שלשלי את המעות ולא למסור את המעות לידו של המקבל. מנהג זה

בשנים הראשונות אחרי עלותו של כ"ק מִרְיָן מהר"א ז"ע לארץ ישראל לא היה מי שזכר את הניגונים המיוחדים על תמניא אפי, [יצוין, שכל הניגונים שמזמרים על "תמניא אפי" המה מיוחדים לגדולי תלמידי הבעש"ט הק' ותלמידי תלמידיו ז"ע]. והיו חוזרים על ניגון אחד ברוב הלילות, עד שעלה לאר"י הבעל תפילה הרה"ח ר' אברהם לייב ברגופ ז"ל, והוא זכר היטב את כל הניגונים, וכ"ק מִרְיָן מהר"א ז"ע כיבד אותו לזמר.

דברי אלוקים חיים

קדושת יוסף הצדיק מפתח לשמירת כל התורה כולה

זאת עשו וחיו את האלוקים אני יראמב (ח) וייל בדרך רמז בדיוק הלשון 'זאת עשו דמאי לשון זאת, דהנה מצינו ביוונים כשרצו להתגבר נגד התורה ח"ו כמו שאומרים בנוסח ועל הנסים 'להשכיחם תורתך' גזרו לבטל חדש שבת ומילה, והוא מפני ששלשה דברים אלו מורה על קדושת יוסף הצדיק (ע"י זוהר חדש כ"ט א ובניצוצי זוהר שם אות ב בשבת) היא בבחינת קדושת יוסף הצדיק) כמו שנאמר (מקץ מג טז) 'זטבו טבו והכין ודרשו חז"ל (ב"ר צב ד) אין והכן אלא שבת, 'וחודש' הוא גם כן קדושתו דמצינו (ר"ה יב) 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסירים' זה ראש חודש, 'זמילה' רמזו גם על קדושתו דמצינו דיוסף הראה להם שהוא מוחל.

והיינו דקדושה זו הוא מפתח לשמירת כל התורה (ע"י זוה"ק ח"א קצו ב תיקוני זוהר תיקון לט) והרשעים האלו שרצו לבטל את ישראל מכל התורה ח"ו, גזרו במכוון על ג' מצות אלו וישראל עמדו על נפשם לשמור ג' מצות אלו וע"י שמרו כל התורה. והנה ידוע שמצרים היתה ערות הארץ, ויוסף הצדיק שהתגבר על עצמו וקדש עצמו בקדושה זו עשה הכנה עבור ישראל שיהיה להם קיום בגלות דלולא זאת לא היה ח"ו קיום במקום נמוך כזה, (ראה זוה"ק ח"א קפד א ויק'ר לב ב וידוע ראה ילקוטי תורה 'להארי' הק' ריש פרשת כי תצא גדלות מצרים כולל כל הגליות וגאולת מצרים כולל כל הגאולות) והו' 'יאמר אליהם יוסף ביום השלישי' רמזו ל' מצות אלו שיתגברו בקיום מצות אלו שהם קדושת יוסף הצדיק, ועל ידי זה יזכו לחיים וליראת השם כנזכר ועל ידי זה ישמרו כל התורה והו' 'זאת עשו'.

שבת חנוכה

כתב המשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדאו ז"ל בספר "בקדוש פנימה" (ח"ב, השער השביעי, פ"א):

סיפר לי ידידי, הרה"ח ר' יעקב לנגענויער ז"ל מבוריסלאב, חסיד בעלזא ותלמיד חכם מופלג, שלמד באותן שנים בבחרותו בישיבת "שפת אמת" בירושל"ו, שכ"ק אדמו"ר בעל "בית ישראל" מגור נכנס פעם לישיבה בערב שבת חנוכה, וראה אותו יושב ולומד שם, תמה הרב באנשיו: "מדוע אינך נוסע לתל אביב לשבת?" הצטדק ר' יעקב שאין לו כסף להוצאות הדרך, נתן לו הרבי את הסכום הדרוש עבור הנסיעה, ואמר לו: "דא האסטו און פאהר" (= הא לך כסף וסע). והוסיף: "איך בין מעהר בעלז'ער חסיד ווי דו" (= אני יותר חסיד בעלזא מכן).

סיפר כ"ק מִרְיָן אדמו"ר שליט"א:

בשבת חנוכה שנת תשי"ז, השנה האחרונה לחיי כ"ק מִרְיָן דודי ז"ל, הגיע לשבת חנוכה אוטובוס מלא בחסידים מכפר אתא, והמשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדאו שליט"א אמר לכ"ק מִרְיָן דודי ז"ל שהנה הגיע 'עולם' גדול לשבת חנוכה, וכן אוטובוס מכפר אתא. נענה כ"ק מִרְיָן דודי ז"ל ואמר לו: "קוין בעלזא פלעגט קומען אויף שבת חנוכה א פילע באן

- תמניא אפי -

המנהג בבעלזא לזמר בליל חנוכה בעת מעמד הדלקת הנרות פסוקי פרק ק"ט שבספר תהלים הנקרא תמניא אפי, כל ששת הניגונים המושרים על פסוקי 'תמניא אפי' הינם ניגוני דביקות וגעגועין המרוממים את הדעת, לחנים מלאי ערגה וכיסופין אשר הצד השוה שבהם שהם חטיבה אחת של השתקקות והשתכפות הנפש כאשר הם ממסים ומעוררים את לב האדם לעבודתו ית"ש וכובשים את לבות השומעים במתיקותם ובטהרתם, ניגונים אלו מקורם טהור מקדמת דנא חלק מהם אף הושרו בבית מדרשם של רועי החסידות בדור הראשון והשני של תלמידי הבעש"ט הק' ז"ע והרבי ר' בער ממעזריטש ז"ע, אך לא ידוע כיום מי חיבר והלחין ניגונים אלו, רוב ניגונים אלו הובאו לבעלזא על ידי ה'יושב' החסיד רבי איטשעלע קראקאוויצ'ער ז"ל שבצעירותו עוד זכה להסתופף בצל קדשו של כ"ק מִרְיָן מהר"ש ז"ע וילמים שימש כבעל תפילה בימים הנוראים ובמועדים וזמנים אצל כ"ק מִרְיָן מהר"ש ז"ע והיה בעל תפילה מעולה וידוע נגן.

בשנות הזעם בעיצומם של ימי הרס עולם בימי החנוכה שנת תש"א עת שהה כ"ק מִרְיָן מהר"א ז"ע בעיר פרעמישלאן כשבאותה תקופה עדיין היתה שרויה שליה יחסית וחצר הקדוש התנהלה במישרים, ערך מִרְיָן ז"ע את מעמד הדלקת הנרות כבכל השנים ללא שינוי והיושב ר' יעקב בעריש אף שר מדי לילה את פסוקי תמניא אפי כחזקתו הקבועה, בלילה השני בהגיע ר' יעקב בעריש לפסוק (מב) 'זאענה חורפי דבר כי בטחתי בדבריך' נעמד מִרְיָן ז"ע על רגליו וזעק בקול גדול אוי וכך נעצר מִרְיָן ושהה זמן רב וגנח עד שפחד ומורא גדול נפל על כל הנוכחים. [ספר הליכות הצדיקים]

סיפר כ"ק מִרְיָן אדמו"ר מבעלזא שליט"א, כי הגהו וזכר איך שב"ק מִרְיָן מהר"א ז"ע שאל פעם את בן אחיו הרב יצחק דוד רוקח ז"ל: "איציקל, האם זוכר הנך עוד איך היה כ"ק אבי ז"ל (= מִרְיָן מהר"ד ז"ע) נראה בשעה שהיו מזמרים תמניא אפי, והיינו, כי בשעה שהיו מזמרים תמניא אפי היו פני כ"ק מִרְיָן מהר"ד ז"ע ליהטות כידק יקוד אשר מרוב הלהבות ודביקות.

היה שייך לחברה קדישא בעיר בעלזא שהיו הולכים בליל שלישי של חנוכה לפקוד את בתי הבעלי בתים בעיר כדי לומר בפניהם 'מעוז צור' בניגון מקובל וביקשו אחר כך חנוכה געלט, ואחד החברים החזיק בידו לאנטערנע כדי להאיר בתשכת הליל וכן היו באים גם לבית רבוה"ק.

סיפר הר"ח ר' יחזקאל קאטצבורג ז"ל: בחנוכה שנת תש"ד בפעסט זיכתי להסתופף בצלו של כ"ק מרן מהר"א ז"ע. בליל ג' דחנוכה כשהביאו את הלאנטערנע כנהוג, עלתה בת שחוק על שתי כ"ק מרן ז"ע, באומרו: "מען דארף דאס אנצידען..." כי המשמשים שם לא ידעו שהמנהג להביא את העששית עם נר דלוק בתוכה.

כ"ק מרן ז"ע נתן אז י"ב מטבעות, ואמר שגם אחיו כ"ק מהר"ם ז"ע מבילגורייא יתן, ואחר כך שאל: כמה נתן אחי, וענו: שש מטבעות, וכ"ק מרן ז"ע הראה שביעות צדון בהטעימו: "צוועלף מיט זעקס איז ח"ו". סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מבבלזא שליט"א שמדי שנה בליל שלישי של חנוכה, היה מקבל "מעוה חנוכה" מידי הקדושות של כ"ק מרן מהר"א ז"ע, כאשר בכל שנה היה כ"ק מרן ז"ע מוסיף לתת פונט נוסף כפי מספר שנותיו של כ"ק מרן שליט"א.

דריידל

סיפר הר"ה ג' ר' נתן אורטנר ז"ל אב"ד לוד: "זכורני בהיותי ילד, בעת שהותי פעם בבית מדרשו של האדמו"ר מהר"א מבבלזא בתל אביב, באחד מלילות החנוכה, חיפש משמשו בקודש של האדמו"ר סביבון (דריידל) מעץ עליו חרות ש' (= גשנה) וסל"פ' בשביל האדמו"ר, כי מנהגו בקודש היה ללוכב מספר פעמים בסביבון באחד מימי החנוכה [לאור דברי ה'בני יששכר' (מאמר) חודש כסלו-טבת מאמר ב' אות כה בהגה"ה]]. במקרה היה בכיסי סביבון כזה ומסתרו. בשעה מאוחרת יותר כאשר נכנסתי אל הקודש פנימה, אמר לי כ"ק אדמו"ר: 'היום שחקתי בסביבון שלך. דע שהבני יששכר אומר שאם מסובבים למטה מסתובב למעלה'.

- זאת חנוכה -

כ"ק מהר"ם ז"ע מבילגורייא כותב: בליל זאת חנוכה לאחר ששרים: "השמים מספרים" וגו', מוסיפים לשיר: "מזמור לתורה" (תהלים ק) ו"דנו צדיקים" (תהלים לג), והמנהג בבבלזא לקרוע בליל זאת חנוכה אחר מעמד הדלקת הנרות.

והנה, בחנוכה שנת תש"ח לפ"ק אמר כ"ק אחי שליט"א (מרן מהר"א ז"ע) בשם כ"ק א"א ז"ל (מרן מהר"ד ז"ע) לברר שיטת הפוסקים (ב"ח סימן תרע סק"ד בשם מהר"ל) שאין לעשות מלאכה ביום א' ויום ח' דחנוכה, והקשה, בשלמא ביום הראשון אין לעשות מלאכה, וכמו שכותב הב"ח (שם) בטעם הדבר: 'מדקראו להו חנוכה לומר חנו בכ"ה, דאי אין איסור כלל במלאכה, מאי חנייה שייך כאן', ע"ש, אולם, מהו הטעם לאסור לעשות מלאכה ביום השמיני של חנוכה.

ואמר בשם הר"ה"ק מנטרעליסק ז"ע, כי לאחר שהקב"ה עשה כל הנסים לבני ישראל וניצולו מהיוונים, התחייבו להביא קרבן תודה, אך כיון שהיו טמאי מתים (ראה ב"בית יוסף" א"ח סימן תרע סק"א) היו צריכים תחילה להיטהר שבעה ימים, ורק ביום השמיני הקריבו קרבן תודה, ויום הקרבת קרבן אסור בעשיית מלאכה, כמבואר בתוספות במסכת פסחים (ג, א) ד"ה מקום שנהגו, ולכור הדבר, נאסר יום זה בעשיית מלאכה.

ואמר עוד בשם הסטרעליסקער ז"ע שזהו גם הטעם למה מוסיפים ביום זאת חנוכה לזמר "מזמור לתורה", על שם קרבן התורה שהקריבו אז בני ישראל ביום זה.

כ"ק מהר"ם ז"ע מבילגורייא כותב:

כ"ק אחי שליט"א (מרן מהר"א ז"ע) אמר לי, כי מה שנהגים רבוה"ק מבבלזא בעת אמירת התורה בזאת חנוכה להזכיר שהיו מסוגל לפקידת עקרות, ראה מה שכתב ב"בני יששכר" (מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב' אות י'): "הנה כשבאתי לכלל זה, הנה אומר לך הדבר אשר מרגלא בפומייהו דרבנן רבויתו כח הקודמים, אשר בחנוכה יש מקום לעזר פקודת עקרים ועקרות בנין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר הענין עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה", עיי"ש (וע"ע מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה' אות ז). הוא רק בעת אמירת התורה בליל זאת חנוכה, ולא בסעודת היום.

כ"ק מרן מהר"א ז"ע נהג בעיר בעלזא ביום "זאת חנוכה", לבוא לבית המדרש להתפלל עם הציבור תפלת שחרית, ותסידים המליצו על כך: ב"זאת" יבוא אהרן אל הקודש".

תורה אור

כ"ק מהר"ם ז"ע מבילגורייא כותב (אור ליום ב' ויקרא תש"ט):

בבעלזא היה המנהג ביום זאת חנוכה, שחברת "תיקון ספרים" הכניסו ספרים לבית המדרש (= ספרים חדשים שנקנו במשך השנה והטמינו אותם עד חנוכה) במעמד המיוחד דלהלן: הגבאים הלכו ב"החידע" ונתנו לכל ילד ספר אחד וגם הבדלה (= לפיד) בוערת, ואחר כך הוליכו הילדים את הספרים לביהמ"ד כשמלווים אותם בכלי זמר. הגה"ח ר' יאשע שטייבעל ז"ל מבבלזא היה מספר, שהיתה תהלכה זו עוברת ליד ביתם נאווה שדש של רבוה"ק, ולפעמים נישב כ"ק מרן מהר"א ז"ע אל החלק וסקר בעיניו הקדושות את הילדים בשעה שעברו דרך שם והאציל להם ברכה שיזכו ללמוד בספרים מתוך נחת והרחבה, ושוב אחר כך כשהגיעו לביהמ"ד היו מקיפים עם הספרים את הבימה, ושרו ורקדו לכבוד התורה, ואחר כך הכניסו את הספרים למקומם בארון הספרים.

ימי החנוכה בגטו קרקא תש"ג

בתודש אלול תש"ב הגיע כ"ק מרן ז"ע לגטו קרקא היתה זו הפעם הראשונה מאז פרוץ המלחמה ששהה כ"ק מרן ז"ע בכרך גדול במשך התקופה הבאה המשיכו הנאצים ימ"ש באקציות ובראיות ביהודי קרקא ואף צמצמו את שטח הגטו בעיר עד שכ"ק מרן ז"ע הוצרך להתחבא מחמת המצוק, בחודש מרחשון תש"ג הוקף הגטו וחיילים נאצים פרצו פנימה לחפש אחר בלתי ליגאליים במקביל החלו לקום מחנות עבודה גדולים בסביבות העיר וכל הסימנים הראו על חיסולו הקרוב של גטו קרקא, לא היה מנוס אלא לנסות ולהבריח את כ"ק מרן ז"ע משם באותם לילות חנוכה שהה כ"ק מרן ז"ע במקום מסתור בגטו והתחבא בעליית גג כבר לא היו חסידים שהשתתפו במעמד ההדלקה, מלבד אותם שני משמשים הב' ראובן וולקן והאקספיצין לימים בב"ב והב' חיים מענדל גרין הי"ד שעמדו לימין מרן ז"ע בנאמנות במצב האיום הזה הדליק כ"ק מרן ז"ע נרות חנוכה ממש כנהוג בבעלזא בשנים כתיקונן בלי שום שינוי ואף מפעם לפעם נשמע מפיו של כ"ק מרן ז"ע הקריאה נישט זיך שטופן נישט זיך

שטופן(לא להדיח) ממש כפי שנהג בבעלזא בעוד שכאן לא היו אלא אל שני הבחורים בלבד וראו בעליל כי יש למרן ז"ע בכך כוונות קדושות ונסתרות, באותו הזמן הקיפו הרשעים האוקראינים ביחד עם אנשי אס אס את האזור והגו בו שהה כ"ק מרן ז"ע והעלו את הבתים באש ומהמקום אשר בו שהה כ"ק מרן ז"ע יכלו לראות שהבית השלישי ליד בית כ"ק מרן ז"ע כבר עלה בלהבות אש ופחד ואימה גדולה שרו שם, אך גם במצב הזה תחת האיום הקשה לא ויתר כ"ק מרן ז"ע ולא שינה אפילו לא דבר אחד כפי אשר היה נהוג בסדר הדלקת הנרות בחצר הקודש בבעלזא בתפארתה, אחר ההדלקה חילק כ"ק מרן ז"ע את הזמירות בין שני הבחורים כפי שהיה מקובל בבעלזא לחלק ולכבד, בהגיע תורו של הבחור ראובן וולקן לשיר תמניא אפי לא ידע את הניגון שנהוג לנגן על הפסקים טוב עשית' אותם היו צריכים לשיר באותו יום גם לאחר אמרו לכ"ק מרן ז"ע שאינו יודע הניגון לא אבה כ"ק מרן ז"ע לוותר על המנהג ולימד אותו את כל הניגון עד שידע לשורו ואח"כ כבדו לשיר את הניגון על סדר הפסקים כנהוג עד תומו, לאחר שסיים הכל קרא מיד מרן ז"ע עתה עלינו לברות מכאן מיד ואמר כ"ק מרן ז"ע את הפסוק לישועתך קויתי ה" וברחו וגמלטו משם למקום אחר שיהיה מוכן מראש. בליל זאת חנוכה תש"ג בדיוק שנה תמימה מאז הברחה לפרעמישלאן יצאה רכבו של הרוסא ממכריו של ר' אליעזר לנדא ז"ל מגטו קרקא, כאשר ר' אליעזר עצמו גם מתלווה לא הרכב כדי לוודא את מעברו של כ"ק מרן ז"ע בניסי נסיים עברה הנסיעה ללא שום מכושול כאשר עברו את כל המעצרים בצורה חלקה וכל הזקפים שעמדו בשער נתנו לרכב לעבור ללא בדיקות וללא שאלות מיותרות כעבור שעה מציאתם בקרקא בשעה 9 בערב הגיע הרכב לגטו בוכניא וחנתה לפני ביתו של ר' שמעון קמפלר ז"ל, וכך מתאר ר' שמעון ז"ל את הגעת כ"ק מרן ז"ע באחד מלילות חנוכה שנת תש"ג הגיע הרבי מבבלזא אלינו לבוכניא, לאחר שבא תור החיסול של גטו קרקא זכורני כי משם באמצע הדלקת הנרות פתחו את הדלת והצדיק ניצב לפנינו כמעט שנפילנו בחלשות ממראה פני הצדיק את היה פצוע בראשו רמז לי בידו שלא אפסיק בברכת הנרות, אחר כך הבניע שאלו להדליק נר חנוכה אמרתי שיש לנו שמן זית היו לנו קשרים טובים עם התושבים הפולנים שמעבר לחומת הגטו החזקנו לפני המלחמה בטחנת קמח והלקוחות היו גויים ברובם, במשך שהותו אצלנו בבית הכרעי מקורביו מן האדמו"ר מבבלזא למדתי על גודל צדקותו. ופניו של מרן ז"ע היו זוהרות ולא ניכר עליהם כלל מכל המצב הנורא שהיה שרוי באותם הימים מרן ז"ע, ציווה להכין שמן זית ופתילות לצורך מצות ההדלקה והכין את עצמו בהכנה דרבה לקראת ההדלקה לאחר שבירך בקול ובנעימה הורה לנגן כל סדר הזמירות ליום זאת חנוכה כמנהג בעלזא ללא שום שינוי בחרו נוכחו באותה עת כמניין אנשים מצומצם ומרן ז"ע נהנה מאוד כי יש מניין אנשים בעת קיום המצוה אך ביקש מהם שלא לנגן בקול רם כדי שלא ישמעו השכנים כי השעה כבר היתה מאוחרת מאוד בלילה ולא רצה מרן ז"ע לעשות פרסום על בואו למקום מחשש שיגב בישא, לאחר סיום הזמירות אמר מרן ז"ע תורה כנהוג ואחר אמירת התורה בירך את הנוכחים בברכת א' גוט'ן חנוכה בפנים מאירות השמחה היתה גדולה בלב כולם כי על אף הקשיש והמצב הלא פשוט הצליחו להיות נוכח בעת מעמד ההדלקה אצל כ"ק מרן ז"ע.

יזווא ההיילא

זכרון יהושע

תולדותיו של רבינו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זי"ע מקאמינקא – ירושלים
לרגל יזמא דהילולא קדישא א' טבת

ימשית מתוך אהלו של המגיד, ובהגיעו לפרקו היה המגיד מגיד לו מראשית אחרית, כי באם ישא את בת ישראל היקרה, העלמה מרים – אשר היתה מאלה שלא זכו בגשמיות שיהיה חוט של חסד משוך עליהם, והיה קשה זיווגה כקריעת ים סוף – יזכה לנחת יהודית אמיתית, כי יזכה לבן שיאיר את העולם מזיו אורו, ולא אחר הנער לקיים את המצוה לשמוע בקול דברי חכמים, ולעשות ככל אשר ציוה אותו רבו הקדוש, ואז זכה לבנו הצדיק רבי ישכר בער, שהיה אורו מלא עולם, ודעת ותבונה סובבים הודו.

אשריכם ישראל

בנו וממשיך דרכו של הסב"ק, היה רבינו רבי ישראל יצחק זי"ע מראדושיץ (חתן הרה"צ רבי יהודה לייב זי"ע, בן הרה"ק רבי ראובן מראדוואצ' זי"ע מחבר הספר הקדוש 'זיוראם בשדה'), ויתהלך רבי ישראל יצחק שהיה צדיק נגב, ואף ברח מן הפירסום, את האלוהים, ונפטר בצעירותו, ואינו כי לקח אותו אלוהים.

דמשק אליעזר

בנו היה הגה"צ רבי אליעזר ירוחם בארין זי"ע (חתן רביה"ק הדברי חיים פצאנז זי"ע). שלו היה מצוה, כפי שנקרא בפי כל, היה משכמו ומעלה, והזהיר טפי כלו היה שינון המשניות בכל עת מצוא, בשבתו בביתו ובכלתו בדרך, בשכבו ובקומו, תמיד היה רץ למשנה, ואף שינן לעצמו את כל ששה סדרי המשניות בעל פה למען יוכל לעסוק במשנתו יומם ולילה, והיה

יצחק, זכה והיה למשמש בקודש אצל רבינו המגיד ממעזריטש זי"ע, והיה יצחק נער לא

תני רבן שמעון בן גמליאל אימר איך עשין נפשות לצדיקים דבריהם הן הן זכרין (ירושלמי שקלים פ"ב ה"ח).

הזהיר שלמה המלך ע"ה כי לחקור כבוד הצדיקים והסיפור בשבחם ומעלתם כבוד הוא אצל המשבח, והוריו בדבר הרי זה משוכה, וריבוי החקירה בכבודם טוב מאכילת הדבש (רבינו בחיי בראשית לב, ד).

מראש צורים אראנו

שורשיו של האילן הגדול, רב הפארות, נטועים עמוק בתוך נשיאי העדה, ראשי מטה אבותם, ראשי בני ישראל בדורם שהעניקו חמה בקומתם הרוחנית הגבוהה, והעניקו לעם ישראל השפעות רוחניות וגשמיות לרוב, ובמשך הדורות, דור אחר דור, נתקיימה בהם הברכה הידועה: 'שכל נטיות שנוטעים ממך יהיו כמותך'.

החל מרבינו הקדוש הסבא קדישא מראדושיץ זי"ע, רבי ישכר בער זי"ע, שרבינו היה נכדו, לבית אבותיו, בן אחר בן.

הסב"ק שנודע בגודל מופתיו אשר הרעישו את העולם בדורו, ונתקדש שמו יתברך על ידו גם בקרב עמי הארץ, כבר הודיע וגילה פעם לאחד ממקורביו, כי תכלית ירידת נשמתו לעולם היתה לגלות אלקותו יתברך בעולם.

ואף רבינו הקדוש זה יצא חוטר מגזע קדוש, משידוך מופלא אשר יצא לפועל על ידי רבינו המגיד ממעזריטש זי"ע: וכך היה המעשה: אביו של הסבא קדישא רבי

כהנחת אבן פינה לביהמ"ד הגדול בעלזא בירושלים

ליקוטי בתר ליקוטי מתוך הספר 'תפארת אבות' העומד לראות אור בקרוב:

רבינו זי"ע בילדותו נתייתם מאמו הרבנית מרים רעכיל ע"ה, ונתגדל בבית זקינו הרה"ק רבי אלעזר מאושפיצין זי"ע שהיה ידוע כבית של קדושה וטהרה, ממנו זכה לשאוב מעיינות של תורה עבודה וקדושה, זקינו שאהב אותו כבבת עינו, היה לומד עמו הרבה (רבינו זי"ע אמר בצחות לשונו, כי כשלמד עמו מסכת תמיד, חשב לעצמו שיוכל לומר כי למד עם זקינו הקדוש תמיד...).

בבחרותו למד במשך כשנתיים אצל דודו הרה"ק רבי יעקב צבי הלברשטאם מסוכא זי"ע בן הרה"ק רבי ישעי' מטשחוב זי"ע וחתן זקינו הרה"ק רבי אלעזר זי"ע.

הרבנית ע"ה שהיתה אחות אמו, השיגה עבורו חדר מיוחד בביתו ובזכות זה הכיר הרבה רבנים שהתאכסנו שם, השתעשע עמם בדברי תורה, ובדרכם הביתה ליווה אותם לרכבת, כן זכה להכיר הרבה צדיקים ואדמו"רים כמו דודו הרה"ק רבי ישעי' מטשחוב זי"ע שליווה אותו עד הדלת כשביקר אצלו, וכן הרה"צ רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם הרב מדוקלא זצ"ל.

סיפר שכשנשאל על ידי ידידיו איך אינו מפחד לעלות לארץ הקודש, מחמת אימת הערבים וכו', השיב אני עולה 'בחרבי ובקשת' – 'בצלולי ובעות'.

זקינו הק' רבי אלעזר זי"ע התבטא: 'אילו לא היתה מטרת בואי לארץ ישראל כי אם להעלות עמי את נכדי יהושע'לה דיני'.

בשנת ת"ש נשא את זוגתו מרת רבקה בת הרה"צ המקובל רבי נחום ערליך זצוק"ל ועבר להתגורר סמוך לבית חותנו בעיר העתיקה בה התגורר עד לכניעת הרובע בשנת תש"ח, בימי הפגזות הירדנים על העיר העתיקה אירעו לו ניסים רבים פעם אחת נפל בחצר ביתו ברובע פנז ואך בנס נבלע באדמה ולא התפוצץ.

הגה"צ רבי יונה ז"ע, שנולד בבית גדול זה, בית צדיקים יעמוד, מגזע היחס, בית שמגדלים בו תורה ועבודה, משולבים יחד בגמילות חסדים, ויגדל הנער, והפליא את לב מוריו ומלמדיו, עדי כי נסמך על ידי רבותיו להורות ולדון, יורה יורה ידין ידין, ושימוהו אנשי עירו, העיר יאסלא, לדין ומורה צדק עליהם.

רבי יונה ז"ע, שהיה בעצמו כאמור נכד לרביה"ק מצאנז ז"ע, זכה לבוא בברית הנישואין עם מחברתו הטהורה הרבנית פראדל ע"ה בת דודו הרה"ק רבי אלעזר מאישפיץ ז"ע, חתן רביה"ק מצאנז ז"ע (כשנולדה לרבינו בתו מרת פראדל וזלדן שתח"י נכנס בקודש פנימה להרה"ק מסאטמאר ז"ע, שהפליג בשבחה של הרבנית פראדל ע"ה שהכירה).

שפת אמת תיכון לעד

רבי אלעזר מאישפיץ ז"ע שהיה בנו של הרה"ק רבי יהושע מקאמיניא ז"ע, ונכדו של רביה"ק רבי שלום ז"ע מקאמיניא, היה ידוע כאיש קדוש, עובד ה' באמת נוקבת עד היסוד, וביגיעה ובמסירות נפש, ויסופר לדור כי בעת המלחמה האיומה הגיע אליו יהודי שסבל הרבה באותם ימי זעם, ותינה את צערו ובתוך כך אמר בטרוניא: אינני יודע מה רוצה הקדוש ברוך הוא מאיתנו הלא אנחנו מניחים כל יום תפילין ולמה תגיע לנו סאת יסורים כה קשה... לא השיב לו רבינו כלום ורק משיצא הלה מביתו אמר למקורביו 'לא השיבותיו מפני שלא רציתי לצער, אולם אני למדתי הרבה בספר 'אור המאיר', ולכן יודע אני כי מעולם לא הנחתי תפילין כדבעי...' (מפי ספרים וסופרים עז"ת 'מהורות תשע"ו) ח"ג ע' שני).

הוא נלקח להיות חתן אצל רביה"ק מצאנז ז"ע בהיותו בן שבע שנים בלבד. היה זה בעת ביקורו של רביה"ק מצאנז ז"ע בבית אביו הרה"ק רבי יהושע ז"ע, שם עמד רבינו מצאנז ז"ע על גבי עריסתו של הילד הקט שישן באותה שעה, ויבחנוהו, ובראיה בעלמא קנה, ויאמר: 'ער שלאפט שיין', ולא הרשה להעירו, וזכין לאדם שלא בפניו, ותיקן היה הווארט, והיה הנער אלעזר לחתן. ובהיותו שהמנהג הוא שהחתן אינו בא לעיר הכלה עד החתונה לכן לא זכה חתן דנן לראות את חותנתו הק'.
פיה פתחה בחכמה

בגיליון חינוך צאנז (גיליון ד עמוד 6) מובא מה שסיפר

הרה"ק רבי אלעזר מאישפיץ ז"ע

על איזה עמודים יצוקים, מאיזה שורשים חוקים, נולד ובא לעולם אביו של רבינו,

באותם ימים קשים העיד פעם רבינו ז"ע על עצמו כל אימת שנשמעו קולות ההפגזה הייתי ממחר לשכב על הקרקע ולומר בלחש 'על כל נשימה ונשימה תהלל קה'.

אחר שזקינו רבי אלעזר חזר לגליציה בסוף שנת תרצ"ט, היה נוהג במשך שנים ללכת להתפלל בימים הנוראים בבית מדרשו של זקינו בשכונת מאה שערים שם שימש כבעל קורא בעל תפילה ובעל תוקע בתפילת מוספין.

בבית המדרש נותרו ספרים רבים יקרי ערך שהותיר אחריו זקינו רבי אלעזר רבים מהמתפללים הפצירו בו שיקח את הספרים שכן הוא נכדו של הרבי, אולם רבינו ז"ע בנקיון כפיו סירב באמרו אינני יורשו של זקני, בן בתו של הרבי אני, באמריקא לעומת זאת מתגוררת בת בנו הקרובה יותר על פי התורה לרשת אותו, ואף שבמהלך השנים באו זרים ונטלו את הספרים לעצמם לא אבה לקחת ולהציל כל השאר כשהוא חוזר ואומר כי אינו היורש הראשון.

ועבדת את העבודה הזאת

בשנת תש"ח עבר רבינו ז"ע להתגורר בשכונת קטמון שם התגורר עד סוף ימיו, והיה שם מדמויות ההוד, קבע את מקום תפילתו בבית הכנסת תפארת ישראל ברחוב הפורצים ובשבתות בבוקר התפלל בבית הכנסת הכללי, פעמים רבות נוהג היה לנעול את חצר בית הכנסת תפארת ישראל שם היה יושב ועובד את ה' שעות על גבי שעות מבלי שיראוהו איש, אחד מתושבי השכונה מעיד כי לא פעם עבר על פני בית הכנסת תפארת ישראל ושמע מבעד לחלונות הסגורים את קולו של רבינו ז"ע לומד ומתפלל בהתלהבות.

המנין של רבי יהושע'לה

בבית הכנסת הכללי שימש כגבאי ר' יעקב נחשי, וכך הוא מספר כיום:

בית הכנסת הכללי מלומד בניסים ונפלאות במציאת המנין לתפילות, כל זה התחיל לפני שנים רבות אז היה מתפלל בבית הכנסת הצדיק המופלא רבי יהושע'לה באראן מאושפיץ פעמים רבות היינו יושבים בבית הכנסת בשבת בבוקר ומחכים לעשירי למנין אך זה בושש מלהגיע במצב שכזה הייתי יוצא ועומד מחוץ לבית הכנסת ומנסה לקרוא לעוברים ושבים להתפלל עמנו לא פעם.

כשהבחין הרה"צ רבי יהושע'לה במאמצי הגדולים היה פונה ואומר לי: ר' יעקב מדוע אתה מתאמץ כל כך ועומד בשמש הקופחת היכנס לבית הכנסת והקב"ה ישלח לנו עשירי למנין, ותמיד לא חלפו כמה רגעים ולבית הכנסת

ר' לייזער לדוגמא בפי גיסו הרה"ק רבי אלעזר ראזענפעלד מאושפיץ ז"ע איך היה נראה בדור הקודם 'בעל הבית', 'בעל הבית', אבל בקי בששה סדרי משנה.

בסוף ימיו היה גר בעיר ואם בישראל, העיר רבתי עם, העיר קראקא, שם איוה למושב לו לאחר פטירת חותנו איש האלקים רביה"ק מצאנז ז"ע, ויהי שם לשר וקצין לחסידי צאנז בצאנזער קלויז' אשר שם, עד יום פטירתו, יום ג' בניסן בשנת תרנ"ז לפ"ק.

רני עקרה

ויעתר ר' לייזער לה' לנוכח אשתו, כי עקרה היא, ואף הוציא כסגולה לכך את ספרו של זקינו הרה"ק רבי ראובן מדוואנאייצא ז"ע, 'דודאים בשדה', ויעתר לו ה', ובשולחן הטהור אשר לפני ה', שולחנו של חותנו רביה"ק מצאנז ז"ע בחמשה עשר בשבט, ראש השנה לאילנות, נתברך האילן הגדול בחוטר נוסף, כשרביה"ק מצאנז פונה אליו ונותן לו שקד, באומרו אליו 'א דיר א מאנדל', ויהי לפקודת השנה נולד לו בנו הרה"צ רבי מנחם מאנדל ז"ע שנקרא בשם זה על שם אותו הנס.

פועל ישועות צדיק נושעות

רבי מנחם מאנדל ז"ע (חתן המה"ק רבי אברהם יהושע העשיל רובין ז"ע אבד"ק יאסלא וסוקולוב, ולאחר מכן אבד"ק עיניק צפת ת"ו, נכד בן אחר בן להרה"ק רבי אשר ישעיה מראשפיץ ז"ע, חתן רביה"ק רבי נפתלי צבי מראשפיץ ז"ע) היה ידוע בעירו לצדיק נשגב, רוב בני דומים לאחי האם, הלא המה דודיו הרבנים הקדושים בני רביה"ק מצאנז ז"ע, שכמוהם כמוהו, היה רבי מאנדל יושב אהלים כל ימיו, וקידש עצמו בסילודין, בתעניות ובסיגופים, ונתקדש שמו בקרב יושבי העיר יאסלא לצדיק פועל ישועות בקרב הארץ.

אלקים נצב בעדת אל

חז"ל לימדנו כי 'על שלושה דברים העולם עומד על התורה על העבודה ועל גמילות חסדים', וכן הוא בכל עולם קטן, הוא האדם, שיסודותיו צריכים להיות תמוכים ומיוסדים על שלושה עמודים אלו, למען יהיה עולמו בנוי ומיוסד, בל תימוט עולם ועל נקל איפה לשער

חטא, ואף היה מרגלא בפומיה דבר צחות בשם צדיקים:

והם לא ידעו דרכי 'זהיים' - הנשאר בבית ואין דער היים ואינו מכתת רגליו לצדיקי דורו, לא ידעו דרכי, אינו יודע פרק בהלכות עבודת ה'.

בית באבוב

רבינו היה נוסע רבות להסתופף בצילא דמהימנותא, בצילא דרבו המובהק, הר"ק

הר"ק מצאנו קלויזנבורג ז"ע בשם אביו הר"ק רבי צבי הירש מרודניק ז"ע שקיבל מאביו הר"ק רבי ברוך מגארליץ ז"ע כי בעת לזית רביה"ק הדברי חיים מצאנו ז"ע היתה הכלה מרת פראדל בת תשע שנים בלבד, והרבנות לבכות על אביה, ויבואו אחיה הר"ק משינאורא והרה"ק מגארליץ ז"ע לנחמה, ויאמר לה הר"ק מגארליץ ז"ע הרי אמרו חז"ל (יומא לת, ב) אין צדיק נפטר עד שנברא צדיק כמותו ואם כן כבר בא לעולם צדיק בשיעור קומתו של אבא, ומה לך כי תבכי, השיבה הילדה ופיה פתחה בחכמה: 'אמת נכון הדבר שנולד צדיק דוגמתו, אך צדיק זה לא יזכה להכיר את הצדיקים שהכיר אביו... והפליאו אחיה הקדושים את תשובתה זו.

והיה האהל אחד

ביתו של רבי אלעזר היה אי של קדושה וטהרה, בית שבו היו החיים 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא', בית שהיה לשם דבר, 'ר' אלעזר' שטוב, 'ר' אלעזר' קינדער, היה זה בית שהלך כנגד הזרם, רבי אלעזר ז"ע נלחם

נגד כל 'חדש' האסור מן התורה, נגד כל דבר שהריח קידמה או מאדערניזאציע, וכפי שהעיד רבי אלעזר בעצמו מתוך שמחה, 'אין קאב ברוך ה' זיבעציג אייניקלעך, קיין איין לאנגע הויז און קיין איין שייטעל', ואם רק היה נדמה לו שמשווע נשתנה בכוחו השערה אצל אחד מיוצאי חלציו היה בוכה מרורות כמי שמתו מוטל לפניו, בראותו בשמירת הגדרים חומה בצורה לבל יכנס זר בתוכו, וסייג לכל התורה כולה.

שארית הפליטה

מכל משפחת בית אביו ברבינו ז"ע נתקיים מאמר הפסוק (פראשית מה, א): 'וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולקחתיה לכם לפליטה גדלה, בהגיעו לארץ ישראל עוד לפני המלחמה האיזומה.

באהלי צדיקים

רבינו ז"ע כיתת את רגליו אצל צדיקי דורו לקנות אצלם יראת שמים ויראת

שהיה מחובר בעבותות של אהבה לחרד מהרב"צ ז"ע, ואף הר"ק ז"ע היה דן בדברים רבים ואף לפעמים הזמינו לשמש כדיין, וכבורר, בעת אשר הוצרכו לפשר ולברר, ולהשכין שלום בין בעלי דין.

והן מצד זקנו מצד אמו הר"ק מאשפצין ז"ע שהיה תלמיד הר"ק רבי שלמה מבאבוב ז"ע (רבי אלעזר היה גם גיסו של הר"ק מהר"ש ז"ע שהיה חתן אביו של הר"ק רבי אלעזר הר"ק רבי יחיאל ז"ע (אחותו הרבנית רבקה חננא ע"ה היתה נשואה להמהר"ש), וגם היה דודו כי המהר"ש היה בן הר"ק רבי מאיר נתן ז"ע בן רביה"ק הדברי חיים מצאנו ז"ע), עוד בישיבתו הרמה בווישניצא.

עשר מסעות נסעה שכינה

ברשימותיו של רבינו נמצאו עשרה נסיעות שנסע להסתופף בצל הר"ק מהרב"צ מבאבוב ז"ע: א. הושענא רבה ושימיני עצרת ושמחת תורה, תרצ"ג, בטשעבין, ב. משפטים - שקלים תרצ"ו, בטשעבין, ג. כא - כג סיון תרצ"ו, בטשעבין, ד. ט"ז אב, תרצ"ו - בבאבוב, ה. מיום הכיפורים עד אחר שמחת תורה, תרצ"ז, בבאבוב, ו. תנוכה, תרצ"ז, בבאבוב.

ז. ימים אחרונים של פסח, תרצ"ז, בבאבוב. ח. חודש תשרי, תרח"ץ, בבאבוב.

ט. פסח עד ר"ח אייר, ועד בכלל, תרח"ץ, בבאבוב.

י. אלול, תרח"ץ, בבאבוב, להיפרד מהרה"ק מהרב"צ ז"ע לקראת הנסיעה לארץ הקודש.

ובשים לב הקיפו נסיעות אלו את כל מעגל השנה, והיו לאלומות אור בחייו של רבינו ז"ע.

לאחר המלחמה האיזומה - שבה נהרגו רוב מנין ובנין חסידות באבוב, נערים עם זקנים, ראשי ישיבות ותלמידיהם, מורי הוראות, ותלמידי חכמים מופלגים, חסידים ואנשי מעשה, אנשים נשים וטף, זכר כולם לברכה, ויקום השי"ת דמם לענינו, וישיב שבות עמו בגאולה השלימה במהרה בימינו - מצא רבינו ז"ע נחמה בכפלים בשרירים אשר ה' קורא, הלא המה הר"ק רבי שלמה ז"ע, ובנו הר"ק רבי נפתלי צבי ז"ע.

השמחה העצומה שהיתה מנת חלקו של רבינו ז"ע בעת אשר דרכו כפות רגליו של הר"ק רבי שלמה ז"ע בארצנו הקדושה אינה ניתנת לתיאור עלי

הרה"ק רבי שלמה מבאבוב ז"ע בעת בישורו אצל רבינו

רבי בן ציון מבאבוב ז"ע, ודין רפיש ליה מבית אבא, הן מצד אביו הגה"צ רבי יונה ז"ע

נכנסו כמה יהודים שנקלעו למקום בדרך פלא, עד היום - הוא מוסיף בהתרגשות בלתי מוסתרת - כשחסר לפעמים בבית הכנסת עשירי למנין יוצא אני החוצה לרחבה שליד בית הכנסת נושא עיני לשמים ואומר בלחש: 'יהושע'לה הבט נא מלמעלה רואה אתה כי במנין שלך חסר עשירי למנין התאמץ נא ודאג עבור המנין, והתוצאות לא מאחרות לבוא פעם אחר פעם.

רבינו ז"ע היה דמות של עובד ה' נאמן ומסור לקצוץ של מנהג עד קצה קצהו במידת אבריו וסס"ה גידיו עובד ה' בתום ובשלימות, עבודת הבורא שלו התחילה בכל יום בבוקר לפני תפילת שחרית באמירת מזמורי תהילים בקול ערב ונעים שנישא בחלל הבית, במשך כל היום שקד בתורה במשנה ובתלמוד ובכל לילה אמר תיקון צחות בבכיות תחנונות ותחנונים, צדקת פורונו בקיום מצוות הצדקה וחסד היתה מלמעלה מיכלתו, והיה מקפיד להפריש חומש מהכנסותיו, התאמץ ודאג לעזור לזולת ככל שעלה בידו.

אישיותו הצנועה בענוות חן, בלטה כדמות מופת, בכל הליכותיו במידותיו ובאורח חייו, היה מעורב בין הבריות פתח את לבו והקשיב לאנשים שהיו להם בעיות, כולם אהבו אותו והעריצוהו, גמילות חסדים היו לשם דבר כשהיה מחלק מתן בסתר לאנשים באופן שבכלל לא ידעו מיהו הנותן.

ישמרתם את המצות

עבודה עצומה טרח רבינו ז"ע במלאכת הכנת המצות לחג הפסח במטבח ביתו היה קבוע תנור מיוחד לאפיית המצות, ומדי ערב פסח היו מתכנסים בביתו מנין יהודים מתושבי השכונה וביניהם ראש ישיבת בעלזא הגר"ש בראנדער זצ"ל לאפיית מצות מצוה, בגמר האפייה חילק שלוש מצות לכולם, והוא אכל במשך החג רק מהמצות האלו שנאפו בערב פסח.

סיפר הר"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב ז"ע - ששהה בארץ ישראל בבחרותו - כי זכה להשתתף באפיית המצות בבית רבינו ז"ע, והבחין שמרוב דביקותו חילק את כל המצות, ובשבילו לא נשאר כי אם רג' ק' מצות לליל הסדר, וידע את מנהגו שאם לא יהיה לו יותר מצות שנאפו בער"פ לא יאכל כלום במשך החג חוץ מתפוא"א, הלך והסתובב בין כל האנשים שקיבלו מצות וביקשם שיחזירו קצת על מנת שיהיה לרבינו מצות לפסח.

רוחמה זי"ע לברך על הכוס, באומרו: 'איהר זענט דאך א אייניקל פון דער רבי ר' אלימלך וועט איהר בענטשען (כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א).

לסיחון מלך האמורי

מרגלא בפומיה דרבינו זי"ע עה"פ 'לסיחון מלך האמורי ולעוג מלך הבשן', 'לסיחון מלך', אם ברצונך לדבר בשבחו של מלך עליון הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, 'האמורי', אדרבה אמור ותן שבח והודיה לשמו יתברך, 'ולעוג מלך' אם ברצונך ללעוג למלך אביון הוא האדם, 'הבשן' התבייש לך, וחסום את פיך מלדבר בגנות וזולתך.

למען תספר באזני בנך יבן בנך

רבינו זי"ע היה חזון בליל התקדש החג, ליל הסדר, שלוש מימרות ששמע זי"ע ששמע מאביו הרה"ק רבי יהושע זי"ע ששמע מאביו הרה"ק רבי שלום זי"ע ששמע מרבו הק' רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע:

א. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח. על ידי שאדם מרבה לספר ביציאת מצרים הרי הקדוש ברוך הוא, 'זה' אלי ואנוהו, עשה כביכול משובח, על ידי אותו הסיפור.

ב. כל ימי חיך להביא לימות המשיח, כל תכלית עבודת האדם במשך כל ימי חלו על אדמות, בתורה ומצוות, היא להביא לימות המשיח.

ג. מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. על ידי הסיפור ביציאת מצרים היו התנאים הקדושים בגודל קדושתם 'מספרים' מלשון 'ספיר', שהאירו את חשכת הלילה, ולילה כיום יאיר, ולכן היו סבורים תלמידיהם כי הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

הרה"ק רבי אלעזר זי"ע בזכותו

מאפיית המצות בביתו של רבינו היתה על פי הוראתו של זקינו הרה"ק מאושפיצין זי"ע, ויצויין כי גם הגה"ק ממאקאריא זי"ע בעל 'עטרת משה' בעלתו לארץ הקודש בשנת תשי"ב אפה מצות אצל רבינו זי"ע, וכלשון בנו הגה"ק ממאקאריא זי"ע במכתבו (מיום א' לס' קדושים תתי וגר' ר' מנחם' תשפ"ד): עוד זכור נזכור האי סבא קרישא הה"צ מקאמניקא זצ"ל"ה שה' מחסידי קמאי, בשנות תשי"ב שזכינו לצאת מהגולה לארצה"ק גרנו בסביבות חג הק' פסח בקטמון ואאמור"ר זצ"ל"ה כידוע הקפיד לאכול מצה בכל ימי החג רק מאפיית ערב פסח אחרי חצות, ומשמיא קא זכו להו להתוודע מהה"צ הנ"ל זצ"ל"ה והוא זכה להיות לו תנור מיוחד לאפיית מצות לערב פסח, ואאמור"ר זי"ע קבל קמח שמורה מכמה תלמידיו יזכרו לטובה שלמדו אז ביישיבת בעלזא קטמון ואאמור"ר זי"ע ה' השיבר מוציא ומכניס המצות, וכידוע שה' לו מומחיות מיוחדת מזה כן כל השנים עד סוף ימיו הה"צ המח' הנ"ל מאד נתפעל מזה ונהנה שכל המצות יצאו ברוב הידור ובשלימות וכן זהירות וחומרות בהלכה ואאמור"ר מאד התרגש שזכה שתיכף בבואו לארצה"ק להיות מצות וכו"ל לכל ימי החג ומשמיא קא זכו להו.

ובלכתך בדרך

משניות סדר זרעים היו שגורים על פיו של רבינו זי"ע והיה משננם בכל עת, ומידי פעם, בעיקר ביומא דפגרא, היה עורך סיום על סדר זה.

רבינו זי"ע היה מקושר לבית בעלזא כמסורת צדיקי בית קאמניקא, הרה"ק מהר"א זי"ע היה שולח לו קויתלעך בכל עת מצוא, ומרן היה מראה לרבינו זי"ע אותות של קרבה יתירה והיה מכנהו בהערכה ר' יהושע'לה קאמניקער, היה הבעל הקורא אצלו בירושלים, ומרן ציווה לתת לו את עליית שישי בעת שלא נכנס לקריאת התורה ברבים, ואף היה שולח לו את שקלי הקודש אותם היה מפריש לצדקה לפני התפילה בכל יום, ובאחת השנים ששולחנו הטהור ביום כ"א אדר יום היארצייט של אמו הרבנית בתיה רוחמה ע"ה נתן לו לברך על הכוס באמרו: אתם הרי נכדים של הרבי ר' אלימלך אז אתם תברכו.

כן היה בקשרי ידידות עם ש"ב הרה"ק מסטראפוב זי"ע, והופיע בשמחות בבגדי שבת מתחילה ועד סוף, כ"ק מרן אדמו"ר מטשערנאביל שליט"א מספר שכשנשאל פעם רבינו זי"ע למה הוא מטריח את עצמו ושוהה בחתונה כ"כ הרבה זמן, בירר אצל השואל בצדקותו איזה פעולות אתה הנך עושה לפני הגעתך לחתונה כשענה לו הלה שהוא לובש בעקישש ושטריימל ומגיע, אמר לו רבינו זי"ע: אני כשמייע אל הוזמנה לחתונה אני מתבונן טוב מי הם הסבים מצד החתן והכלה מכל הצדדים, שהרי הם באים אל החתונה, אני לומד מכל צדיק בספרו, וחוזר הדק היטב כדי שיהיו הדברים מחודדים בפי, ובעת החתונה כשאני יושב לוקח לי הרבה זמן, בכדי לשנן את כל מה שלמדתי.

כצאנזער אייניקל היה בקשרי ידידות הדוקים עם הגה"ק רבי משה אריה פריינד זי"ע, והיתה האהבה ביניהם ממש כאהבת דוד ויהונתן, ובכל פעם כשנפגשו היתה שמחתם עצומה לאין גבול, עד שהיו מחבקים זה את זה בהתרגשות עצומה (מפי אחד מהמשב"ק הי"ו).

אתקטר בהאי קטירא ביום א' טבת תשמ"ט, ומונתו כבוד במרומי הר הזיתים סמוך ונראה לציונו של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע.

גליון, פרץ עז של רגשות יצאו מליבו של רבינו זי"ע בראותו את מלכות בית באבוב הולכת ומשתקמת לאחר החורבן הגדול, ששונו גדל בעת הגיע שבת קודש עת אשר נתכנסו ובאו אנשי שלומינו לשבות יחד בשבת תחכמוני בראשותו של הרה"ק רבי שלמה זי"ע, רבינו זי"ע יצא מגדרו וישכם אברהם והיה עומד על גבם בעת הסעודות, ומגיש להם את סעודות השבת, בשר ודגים וכל מטעמים, ולא שמע לקול מלחשים, כי זקן הוא, שקנה חכמה, ואינו לפי כבודו, כי האהבה הגדולה קלקלה השורה, ובמקום שיש קידוש ה', אשר שם לנו שארית בארץ, להחיות עם רב, אין חולקין כבוד...

כמים הפנים לפנים, אהבה נפלאה השיב הרה"ק רבי שלמה זי"ע לרבינו זי"ע, ואף היה בא לבקר בביתו נאווה קודש, בכל פעם בה ביקר בארץ הקודש, ואף היה משתתף בשמחות צאצאי רבינו זי"ע שהתקיימו בארצות הברית, ואף רקד מצוה טאנץ בחתונות צאצאי רבינו זי"ע, בניגון הידוע לבית קאמניקא, המושר בחצר הקודש באבוב כצאצאי קאמניקא.

בית בעלזא

כמסורת צדיקי בית קאמניקא שהיו מסתופפים בצל צדיקי בית בעלזא זי"ע, אף רבינו היה מסתופף בצל קודשו של הרה"ק רבי אהרן זי"ע, ואף שימש כ'בעל קורא' בעת שהותו בקטמון, ואף שלח לו קויתלעך בכל עת מצוא. הרה"ק רבי אהרן זי"ע כיבד את רבינו ביותרת הכבוד, אם בכך שציווה לתת לו את עליית שישי בעת שלא נכנס לקריאת התורה ברבים, ואף היה שולח לרבינו את 'שקלי הקודש' אותם היה מפריש לצדקה לפני התפילה בכל יום.

ובאחת השנים בשולחנו הטהור ביום כ"א אדר - יום היארצייט של אמו של הרה"ק זי"ע הרבנית בתיה

סמוך לציון קודש הקדשים
רבי שלמה מקארלין ז"ל

| גליון 261 |

פרשת מקץ תשפ"ו

שבוע של חיים

מתורתו של רבינו ותלמידיו הק'

פרשת מקץ

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם (מא, א). אמר הרה"ק רבי יהודה צבי מסטערעטין זצוק"ל: "מקץ שנתים" - היינו בעת שהאדם מקיץ עצמו משנתו, שינת האיוולת שישן ימים רבים בתרדמת הזמן, אז יודע באמת כי "פרעה" - היינו היצה"ר ותענוגיו, כי פרעה עם הדי' אותיותיו בגימטריא ישטן עוה"ז הוא רק כתענוג שיש להאדם הוא היצה"ר, "חולס" - היינו שתענוג בעת שחולם חלום, והתענוג האמיתי הוא רק בדביקות בהש"ת, להדבק בכל אוות נפשו רק באורו יתברך שהוא אור אין סוף, ותגיל נפשו באלקיו אמן נצח סלה ועד.

(דגל מחנה יחזקאל)

וירא יעקב כי יש שבר במצרים (מב א). גם 'במצרים' ודחקות, 'יש שבר' - לשון תקוה.

(בית אהרן ב ב)

וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו (מא מג). וכפי ששמעתי מא"י אדמו"ר זצוק"ל, שהמצרים נקראים 'מרכבת המשנה', כי הם היו סמוך לקדושה, רק הם הרשיעו כל כך וירדו עד שפל המדרגות וקשרו את כולם ע"י הכשפים שלהם רח"ל, שלא היה באפשרי לעבר לצאת משם וכו'. והוכחו לירד למצרים בכדי להעלות משם כל הניצוצין קדישין שנפלו לשם ויתבררו ויתצרפו וכו'. ואחר שהיה כללות נשמות ישראל במצרים, אז היה בהם כח להעלות משם כל הניצוצין קדישין שנפלו לשם ועשאו כמצולה שאין בה דגים.

(בית אהרן פ א)

ויעמס איש על חמורו (מדג). העמיסו זה הענין שאירע להם על החומה, שהחומר גרם לזה, "וישובו העירה" - וישובו להתעורר לתשובה.

(רבי שלום קודינב)

לודמיר

מקושרים לצדיק מאז ועד היום

להפצת משנתו ותורתו הבהירה של
הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע
סיפורים ותולדותיו, ותולדות זרעו אחריו

קדושת הקדוש

אמרים מובחרים, יקרים ומאירים, מתוך הספר
'קדושת הקדוש' המאסף בשלבי עריכה

מאכל בצלים בשבת (ב)

עיטורי קדוש

הבעל שם טוב שהזהיר מאוד לבלי לאכול בצלים חיים, ואמר שבוודאי כן הוא, והתחיל לפרש לכמה דברים הם מזיקים וכו'.

כך גם מצינו בספר 'אדיר במרום' (סקאליע אות תשצג), וכך לשוננו:

"אמר רבינו שאין לאכול בצלים חיים, שיש קבלה מא"י הבעש"ט זצוק"ל שלא לאכול בצל חי, והובא ב'נזר הקודש' (ניצוצי קודש אות רכו) שהרה"ק רבי שלום מקאמינקא לא אכל בשום פעם בצלים, אלא אם הם מבושלים, כי אמר שהבצלים כולו קליפות".

בשבת קודש אין לחוש

לעומת דברים אלו, ברוב ככל חצרות החסידים אין מקפידים על כך ואוכלים מאכל בצלים בשבת. ואדרבה, יש אשר קבלה בידם בשם הבעש"ט לאכלם בשבת. וכך איתא בספר 'שארית ישראל' (להרה"ח ר' ישראל הכהן גורדיצ'נסקי ז"ל, עמוד 72):

"על מה שאוכלים בצלים בשבת, אומרים העולם ב' טעמים בשם הבעל שם טוב זצוק"ל: א. מפני שבצלים מזיקים לגוף, ואוכלים אותם בשבת להראות כי שבת הוא מלועוק. ב. מפני שיש שבעה קליפות בכל בצל ובצל, וזה שאוכלים אותם בשבת אות הוא לימי השבוע ז' ימים".

מצינו אם כן שגם רבינו מצטרף לדעת האומרים שאין לחוש לסכנה, ואדרבה אכילתם בשבת מביאה לרפואה. ועל כך אמר רבינו: "בלב האדם יכול להתהוות מיחוש צמיחת עצם, ומתרפא על ידי מאכל בצלים בשבת קודש".

הסכנה שבאכילת בצלים

במאמר הקודם ביארנו את דברי רבינו שאכילת בצלים בשבת קודש היא רפואה, כאשר מאכל השבת שיש בהם סגולה לרפואה.

עתה נתמקד בפן נוסף בענין זה, שיתכן שהדברים באו גם על דרך השלילה.

כידוע שיש באכילת בצלים משום סכנה. כדאיא במסכת עירובין (כט, ב): "תנו רבנן לא יאכל אדם בצל, מפני נחש שבו (ארס שרף הבל)". וכן במסכת קידושין (סב, א): "בצלים קשים לגוף כחרבות".

ובספר בעל שם טוב על התורה, מובא בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זצוק"ל (והוא משיחות הר"ן אות רסד):

"שמענו בשם הבעל שם טוב, שהזהיר מאוד לבלי לאכול בצלים חיים".

הקפדה זו היא גם בשבת קודש, כפי שמובא בהערת מקור מים חיים (שם), המשך דבריו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב:

"הזהיר (רבי נחמן) מאוד בלי לאכול בצלים חיים כלל, אפילו עם שמן או שומן ואפילו על ידי תערובות, כגון ביצים וכיוצא, ואפילו בשבת, והלעיג על האומרים שבשבת מצוה לאכול דבר המזיק שהם בצלים חיים. ואמר שהם מזיקים מאוד לכמה דברים, וחשב אז כמה עניני חולאת ומכאובים וחלישות שגורמים אך שכחותי בפרטיות, אך הכלל שהחמיר מאוד והזהיר מאוד לבלי לאכלם חיים כלל, אפילו על ידי תערובות ואפילו בשבת, רק מבושלים מותר לאכול. ובתחילה שאלנו אותו על זה מחמת שמענו זה בשם

על הציון של הקדוש הזה. הוא ממש כמו שעומדים לפני בחיים חיות. (רבי אשר מסטאלין)

לפרטים אודות לינה במלון לודמיר באמצע השבוע.
ארגון קבוצות לשבתות, או הכנסת אורחים והמקווה בבית רבים

04-30-10-900

א02301122@GMAIL.COM IN במייל

נא להתקשר למשרדי
הכנסת אורחים לודמיר

שמן של נס

בעלמא. והנה לאחר הסתלקות אביו הקדוש, בטוחים היו עדת חסידיו קה"צ' למנות את חתן הרבי הוא הרה"ק רבי אבי עזרי' זעליג מגרעניץ, ובתקופה הראשונה היו רבי אבי עזרי' זעליג ורבי משה עורכים שניהם יחדיו את השולחן הטהור. אלא ששבת אחת אמרה הרבנית מרת פערל לבעלה רבי אבי עזרי' זעליג, כי עלי לעזוב את ההנהגה, יען כי בעת שקידש אחיה רבי משה'לה על היין, ראתה את דמות אביה המגיד הקדוש שכבר נסתלק מכבר, איך שהוא ניצב ועומד לימנו.

וכך הורה ה'יחוד' הקדוש מלובליץ' מימ' אחדים לפני פטירתו, למנות את רבי משה'לה על מקום אביו, והרבי 'היהודי' הקדוש' מפרשיסחא אמר: לידע ולהשיג מי הוא רבי משה'לה לא יוכלו עד ביאת המשיח. ופעם אחרת אמר: אפילו כאשר יגיע המשיח לא ישיגו בשלימות מה היה רבי משה'לה בן המגיד מקוה'ניץ.

התאריך כ"א בכסלו תקפ"ו, לפני 200 שנה בדיוק. טלטלה עזה פקדה בפתע פתאום את האימפריה הרוסית, ורעשיה המתגלגלים הורגשו ובאו עד לממלכת פולין הקונגרסאית. הצאר אלכסנדר הראשון, שליט אימפריית רוסיה ומלך פולין מת בפתע פתאום, צעיר לימים וללא כל רקע רפואי.

הצאר המת לא הותיר אחריו בנים שיירשוהו, אלא שני אחים. הראשון והמבוגר מביניהם 'קונסטנטין' שמו, מתגורר בורשא הפולנית, ואילו הצעיר ממנו העונה לשם 'ניקולאי', מי שהיה לימים 'הצאר ניקולאי' מתגורר היה בגבולות רוסיה. שמועה הלכה וריחפה כי האח הגדול 'קונסטנטין' בעל האופי המרוחק יחסית לאחיו הנוקשה ואטום הלב, הצהיר שנים קודם לכן מפורשות ואף חתם על שטר ויתור המלוכה לטובת אחיו, וזאת מרוב פחד מפני אחיו האכזר. אי לכך נמצא כעת בנסיבות מותו הפתאומי של האח הבכור, כי מיעד כס המלוכה לצעיר ניקולאי, הורדן וקשה הלב.

הרה"ק רבי משה אליקים בריעה בן המגיד מקוה'ניץ זצוק"ל

בתום דרך ארוכה בכפוף בשלג, הגיע השליח סוף סוף אל קה"צ' חושך עב וסמיך עטף את קוה'ניץ כולה. קור עז ומקפיא כיסה את הדרכים והשבילים האפלים, ומבין זוגיות החלונות המכוסות הבל ואדים בצבצו להן שלהבות החנוכיות המרצדות באור יקרות.

בביתו של הצדיק רבי משה אליקים בריעה מקוה'ניץ, בערה גדולה ועצומה, בניגוד מוחלט לצינה המשתוללת במבחץ. ניצב היה הרבי באותה שעה ומטיב את הנרות והשמינים במנורה הטהורה, לקראת הדלקת הנרות. פניו יקדים בלהבים וכולו אומר דבקות וחביבות של מצווה. ניגש אפוא השליח וללא שהות פתח מיד וגולל לפני

אחחים דאגה רבה וחששות לרוב, היו יהודי פולין. שמעו של ניקולאי האח המיועד לרשת את המלוכה, הגיע ובא לאוזניהם כאיש נוקשה ורע מעללים שמשוגל לגזור גזרות קשות ורעות על היהודים ולמיר את חייהם. כמו בכל תקופה בהיסטוריה, שבה היו היהודים המועדים הראשונים לפורענות והנתונים לסכנה. לכל העירייה וקוין בכל ליבם כי האח הגדול ממנו, קונסטנטין, המתגורר בתוכם בעיר ורשא, הוא זה שירש את כס אחיו הבכור, והוא זה אשר יישב על כס מלך פולין וינהיג אותה, כי היה ליבו רך פי כמה מאחיו, והיה בעל מידות מעודנות ואופי אנושי ומבין, מה שיכול מאוד לשפר את חייהם ומעמדם. היו אלו ימים גורליים של פחד וחורדה מפני הבאות. שמועות קשות הלכו ובאו, ויהודי פולין נשאו את עיניהם השמימה בתפילה ובתחנונים.

הצדיק את הגזרה אשר תלויה ועומדת מעל לראשם של יושבי פולין. שקע הרבי הקדוש במחשבות טמירות ונעלות, ולאחר מכן פצה את פתח ואמר:

"קבלה יש בידי אשר ליתן לגוי מלוכה אשר אין הוא חפץ בה, לא יעלה ולא יצליח. על כן אין זו עצה טובה שיחזרו בו הגוי ויקבל את כס המלוכה. אלא העצה היעוצה היא, כפי שאמר יצחק אבינו לעשיו הרשע: 'משמני הארץ יהיה מושבח', ונוכל לומר בדרך דרוש 'משמני הארץ' - מן השמינים שאנו מכינים כעת עתה עבור הדלקת נרות חנוכה הקדושים, 'יהיה מושבח' - היינו לשון משובה, שישתובב דעתו של האח הרשע, וממילא ייקח האח הטוב את המלוכה מרצונו..."

הגיעו הדברים לפני הרבי הקדוש רבי מאיר הלוי מאפטא בעל ה'אור לשמים' ז"ע, מי שהיה אז כאדמו"ר לכל חסידיו פולין, לאחר פטירת ה'יחוד' הקדוש מלובליץ, ואשר אז האדמו"רים דאז חסו בצל קדשו וסרו לכל דבריו. שמע הצדיק את נאקת ישראל כי רבה ופחדם מפני הצר הצורך אותם, זימן אליו שליח מיוחד וציווה:

"סור נא אל הצדיק רבי משה'לה בן המגיד מקוה'ניץ, תזכיר לפניו את דבר החשש הגדול והפחד מפני שונא היהודים, ומסור לו כי בקשתו שירבה בתפילתו לטובת רוע הגזרה, שזאח הטוב שוויתר על מלכותו, ישוב ויישע על כס המלוכה לבת אחיו הרשע".

לא ארכו הימים, והאח העריץ בצעד תמורה וחסר דעת הציגו, מסר לאחיו שליטה מלאה, והפך אותו ממפקד צבא לשליט הבלעדי בפולין על כל העניינים האזרחיים והצבאיים בפולין.

(ע"פ ספר שארית ברוך)

עניו גדול ושפל ברוך היה הצדיק רבי משה אליקים בריעה מקוה'ניץ, בנו של המגיד הגדול רבי ישראל. כל מיני עמל היה להסתיר את רום מעלתו וגדלותו בתורה מעין רואים, עד שהכל חשבוהו כית'הילים זאגער' - קורא תהילים

ילדי רבנו שלמה // חידת השבוע

חידה: מהו הבאור של המלים "שבר במצרים"?
הפתרון לחידה מופיע בעלון זה.

כדי לענות על החידה יש לחי' לקו לודמיר 02-3011122, להפנס לשלוחת הילדים - שלוחה מספר 0, ולפעל לפי ההוראות. הזוכה יקבל זכוי לרכישת מתנה בסך 50 ש"ח. את התשובה יש להקליט עד ליום ראשון פרשת וישע הזוכה לפרשת וישע: שיעלה קולא, ביקר עליה

אוצרות ומשלים

ויפרקנו מצרינו - ספור קצר לחנוכה

הרבי בהדלקת נרות החנוכה, ואמר מזמורי תהלים בכונה ובהתלהבות רבה לפני הנרות. כשהגיע הרבי הקדוש לפסוק ויפרקנו מצרינו כי לעולם חסדו, פנה לפתח רבנו הקדוש והכה על כתפו של החסיד ויאמר לו: "האם הנך מאמין שה' יתברך יכול לפדות אותך מכל המצרים קטנים?" ומיד באותו הרגע סרו מן האיש כל הדמיונות הרעים והרגיש כבריה חדשה לגמרי.

מעשה שהיה ביהודי אחד שסבל מבלבולים קשים בעבודת ה' וממחשבות שאינן כשרות על עבודה זרה. בצר לו פנה היהודי אל הצדיק רבי שנאור זלמן מלאדי בעל התנאי, ידיו ורעו של רבנו הקדוש ר' שלמה מקארלין. אמר לו בעל התנאי: אני איני יכול לעזר לך. אך רבי שלמה מקארלין והוא יושעך!

נסע היהודי לחצר קדשו של רבי שלמה, והיה זה בעת שעסק

חיים בלודמיר

חיים בלודמיר בעבר ובהווה

מעמד הדלקת נרות מרגש בבית רבינו בלודמיר

מעמד מרטיט ומרגש במיוחד התקיים בנר הראשון של חנוכה בין כחלי בית רבינו. לראשונה מזה עשרות שנים, התכנסו להם שרידי היהודים האחרונים בלודמיר, ויחד הדליקו את נר החנוכה הראשון בברכות יאשר קידשנו במצותיו' שעשה ניסים ו'שהחיינו. לאחר מכן הסבו יחדיו לשולחן חגיגי עטור סופגניות. זכינו, ולאחר הפריחה המבורכת של מפעלי רבינו הקדוש על אדמת לודמיר, החלה הגחלת היהודית להתעורר משממונה, ונשמות יהודיות זוכות להצית את

שרידי העיר לודמיר בהדלקת נר חנוכה

יסודי העולם

מדשן ביתם של הני צדיקים יסודי העולם זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל
ששתלם הקב"ה בדורינו אחר המבול
להקים את עולם התורה והחסידות אחר המלחמה

מרן הרה"ק מסאטמאר זיע"א

עובדין קדישין - עניני תורה (ב)

שיריים לכל הנוכחים וגם הבחורים תלמידי הישיבה במאנטרעי, ואיש איש כברכתו בייך אותם ואיחל להם. ואחר הסעודה חזרנו למחנה "קאר" עד אחר חנוכה שאז יצאנו משם. ועולם לא אוכל לשכוח רגשי לבבינו שאפפו אותנו בשעות הללו, כשראינו את רבינו עומד ומדליק נרות החנוכה, אשר מי מילל ומי פילל בעוד איהו ימים מקודם, שעוד נוכח לזה. ודכירא שרבינו בעצמו אמר לי אז שקשה עליו עדיין להתבונן בהיקף מצבינו בהעבר ובהנהגה, ולהאמין שאכן יצאנו משיני אריות ובאנו הנה, כל משך הזמן שהיינו שם שלחו מזון לרבינו מאנטרעי ע"י בחורי הישיבה דשם, ונהנינו שבאמצע ימי חנוכה סיפר - המביא מזון - לרבינו זצ"ל שחילץ אמעריקא כבשו את עיר הדמים צל מות אוישוויץ לפני קדשו של רבינו נצחלה לשמעם הבשרה.

סיפר הרה"ק ר' עזריאל גליק ז"ל
משב"ק

בא' השנים הראשונים על אדמת אמעריקא אירע פעם במוצ"ש חנוכה שרבינו התאחר והתעכב זמן רב

מלהיכנס בבית המדרש להדלקת הנרות. אני הייתי אז למטה בבית המדרש ביחד עם הציבור הגדול שהמתינו בכליון עיניים לכניסתו של רבינו, ולפתע ניגש אלי ההויז בחור ואמר לי שהרבי קורא לי. עליתי מיד אל רבינו בביתו, ומצאתי שם את רבינו יושב עם יהודי א' מארץ ישראל.

רבינו תיאר לי שיהודי זה הוא ארץ ישראל יגיער איד שהגיע לכאן מלפני כמה חדשים והצליח לאסוף כסום יפה. ובער"ש העבר תמנין את צרור כספו באכסנייתו, אבל במוצ"ש לא מצאנו. באיבוד עשתונות ובשברון לב עבר היהודי אל רבינו ובדמעות שליש סיפר מה שקרה לו.

רבינו פנה אלי ואמר לי: "עזריאל איך קען גישט גיין ציגן איידער דאס גאנצע געלט ווערט ערלעדיגט פאר דעם איד?" (עזריאל אין באפשרותי ללכת להדליק את הנרות לפני שיהודי זה יסתדר א"ע עם כל הכסף). רבינו ביקש ממני ללכת ביחד עם מו"ה משה ריכטער ע"ה אל יהודי א' שמאותה אכסנייה למי שחשדו בו שיש לו חלק בגניבה, ולברר עם אכן ההוא גנב את הכסף.

חיפשנו את אותו יהודי וניסינו לדבר אתו אבל הלה טען שלא נגע בכסף הללו. חזרנו אל רבינו בידיים ריקות וסיפרנו לרבינו על מה שהוא טוען שלא נגע כלל בכסף. רבינו האזין ביישוב הדעת ואמר: "איך גיי גישט ציגן קיין חנוכה ליכט ביי דער ענין וועט ווערן מסתדר?" אלך להדליק הנרות על חשבון חסידתו (אין ברירה אחרת נביצטרך מיוש"ן תחילת רבינו ואמר: "עם איך נישטא קיין ברירה מיועט מזון צאמטשעלן געלט פונעם עולם וואס געפינט זיך יעצט אין בית המדרש" (אין ברירה אחרת נביצטרך לאסוף את הכסף מהציבור שנמצאים כעת בביהמ"ד)). רבינו הוציא סכום כסף משלו ואמר: "דא האסטו מיין חלק, און דאס איברינגע זע צו שאפן פונעם עולם" (הרי לך חלקי, והשאר תראה להשיג מהציבור).

ניגשתי אל היבמה הדפתי, שרבינו אל בכנס להדלקת הנרות עד שנשיג מהציבור את סכום הלז. וכמוכן שבזמן קצרה, הכסף היה מוכן ומזומן, ומסורו להארץ ישראל יגיער איד, ורק אז ירד רבינו לביהמ"ד להדליק את הנרות.

הישועה, וכמו"כ בדורינו אשר בעוה"ר קמו פורקי עול תורה ועשו לעצמם ממשלה באה"ק נגד התורה רח"ל, וישנם עוד שומרי תר"מ שיש להם שייכות עמהם, ורואים בזה הצלה, חס מלהכיר, ע"כ מוטל עלינו באלו הימים להתחזק שלא יהי לנו שום שייכות עמהם. ואח"כ חזר רבינו האריך בנועם האגדה וחרו במבנה הדרוש, ותרן שהוא מתבל דברי קדשו בהשרשת קדושת אור התהי"ק

דברי אלוקים חיים

והא' ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. ולאכארה מיותר אומרו בעת צרתם הדלאל ידוע שהי' אז עת צרה ליעקב ולמה לי להקדים זאת שהיתה בעת צרתם, אמנם ההוינים הי' כל מגמתם בכל הגזירות להעביר על הדת כנוער, והנה הצרה הזוחר גדולה היא אם יש ח"ו הירוד הדת, אולם יש בה עוד צרה גדולה ממנה פ"כמה אם כבר אין מרגישין זאת ואין העבירה דת נחשב בעיניהם לצרה מל [וכן] וזו עוד קשה מן הראשונה, אמנם אז בימי החשמונאים עזר הקב"ה שידעו עכ"פ שהוא עת צרה, והיתה ההפרת הדת אצלם לצרה גדולה הצטערו עלי ולא השלימו עמה, וז"ש ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, שידעו עכ"פ שהוא עת צרה, שזה עצמו הוא ג"כ ישועה.

(חידושי למסביבות וישב חנוכה תשי"ג)

המרוצו בנרות חנוכה, עד שפתאום סרו מהר המון הקושיית שהציג פתח דבריו ונעלמו כלא הוין, וכולם ששו ושמוכו בהתגלות אור הגנוז של דברי תורתו, אשר טעמו בו כטעם לשד השמן, והיה כפייהם כצפיתיה בדבש. ומה נהדר היה מראה הוד, לאחר שגמר דברי התורה הזאת, והביאו לפניו טעמיה כל הדוא לגימית יי"ש, ומברכות פיו הטהור כולם יתברכין באמירת לחיים וכו' בפנים מאירות ושמחות, אשרי מי שראה מחזה עילאה זו, שהכניס שמחה וחדוה בלבבות כל הנוכחים והמשתתפים, והרשעה עילאה ונפלאה, שהשאריר רשמו דקדושה על ימים יבואו.

ומדי דברי זכור אכזר ימי החנוכה של שנת תשי"ה לפ"ק, כאשר היינו כ"מ ספורים ממש, אחר שזכינו לצאת מאפילת לאורה, ביום כ"א ססלו, עת גאולתו של רבינו הדימיה מידי העריצים ימש' ועברנו הגבול למדינת שווייץ, והנה כל המחנה הזה שיצא יחד עם רבינו, התקין להיות במסגר חסידות "קאר" סמוך ונראה לעיר מאנטרעי אשר במדינת שווייץ, שהניחו אותם שם לכמה שבועות לצד חשב פנע ומחלה שנדבק בהם, ואחד היה רבינו ובני מלפילתו, ואחר הצעירים והמיוחדת הראש ישיבה של ישיבת מאנטרעי, הרב באטשקא ז"ל, הנחתו לצאת מן המחנה לאיהו שעות לעיר מאנטרעי להולדת בן יום ראשון של חנוכה ושמה הוליק בביתו של מו"ה מיכאל צבי דאנעבניס ע"ה, בעה"ב נכבד שמש, והנה רבינו הכין לו פחילית ושומנים עוד במחנה בערגן בעלון, להיות מוכן לו למצוה, וכאשר יצא לחפשי לקח הפחילית עמו והשמן הניח שם, ובאותן פחילית הדליק נר החנוכה. וקודם הברכה שהה זמן רב תפוס בשרעפיו ונסער ברגשתיו ומפליג עניני הטהורות ירדו אגלי דמעה, ואח"כ כשהתחיל וכאשר הגיע באמירת הברכה חיל אחז כל הנוכחים מסערת לבבו הטהור שפרץ החוצה, וכאשר הגיע לברכה שהיהיו לא עזר עיר מה, ופרץ בבכי נסער, בריש הדאעל על הניסם ששח"ל עמנו, שוכנינו לצאת מאפילת לאורה, ומצד השני בלב נשבר לאלף פריצות על אחינו בני ישראל הנוגנים עדיין בצרה ובשביה, ואחר הדלקת הנרות בטל דיו שם לסעודה של דגים, וחילק

הרה"ק ר' אפרים יוסף דוב אשכנזי ז"ל משב"ק
ובקדמותו לספ"ק דברי יואל על חנוכה מתאר את
עבודתו הק' של רבינו בעת 'הדלקת נרות חנוכה':

ומעתה יאירו הדברים לכל ההוגים בהם בימי אורה, ויחד עם זאת עוד יאיר ויעיד התעוררות ימים מקדם לעלות בזכרון טוב אור קדושת הזמנים הללו בהלו נר עלי ראשינו, ועניינו שפיר חזו הנרות הללו קודש אשר ערך הדלקת הכהן הגדול מאחיו העומד לשרת את פני ה' אלקיו, בעמדו בבית ה' בלילות חנוכה, וזכור נזכור כאשר נכנס ובא לבית מדרשו להדלקת הנרות, והוד פני קדשו היו מפיקים יראה עילאה וזו טוהר, ומיהר ובא למקום נרות המערכה, ונתן שמן בהמנורה, וכאשר נר דלוק בירו הימנית, סמך ידו השמאלית על שפוקף הדלת שאצלה הדליק, והניח עליה ראשו בתם פו, ורחושי מרחשין שפוחתיה בתפילה לנורא עילאה לפני ההדלקה, ואנחנו לא נדע שותא דמר מה שמילל לצד עילאה ימלא, וכי אמירת לשם ייחוד הנדפס בסידורים אחר עוד בחזרו טרם נכנס להדליק

(הנרות) ורגעיו הללו כאשר התבונן בהם להדלקת נרות חנוכה, לא יסבך לעולם ממי שוכה לראות את המחזה בורא הוד, וחרוט הוא על לוח לבבינו. ומי יוכל לתאר בחרט על גליון צורת פני קדשו וקולו נאדר בקדש באמירת הברכות, ובפרט ברכת שהחיינו, בהתעוררות בוראה אשר לכל השומעים הי' נדמה שנמצאים בעולם אחר לגמרי, עולם רוחני בלי שום דברים גשמיים, אשרי עין ראתה כל אלה.

ואחר שערך והדליק ואמר הנרות הללו וכו', ישב על מקומו אצל המנורה ולא זע עניני הטהורים מלהסתכל על הנרות, ואמר בלשון לעצמו פסוקי ויהי נועם וגו' כמנהג בית אבותיו הקדושים, ולאחריו בעלי השיר יצאו בשירה נעימה קול גילת ורנן וזמורת הבא מן תחדש מידי שנה בשנה על פיתח הנרות הללו וכי ומעוז חורו וכו'.

ובמשך כל הזמן ששרו המשוחררים תאו והתכנסו לבי מדרשו רבינים תלמידי חכמים ואנשי מעשה, גדולי תורה והוגי שמועה, כולם נכבדו באף להעיר און בלימודים ולהשים אונם כאפרכסת לשמיעה טוהר דברי תורתו של רבינו זצ"ל, מה שהשמינו מדי יום בימיו אחר הדלקת הנרות, וכל אחד חכם לכשריפה להיות מוכי את מקומו סמוך ונראה לרבינו יע"כ כדי להיות בור סיד שאינו מאבד אף טיפה מדברי התורה, אשר רבינו היה חורו כדרכו בקודש מענין לענין הולך ובונה מעליותיו מאגדה לדרוש ואף פלפלת כל שהוא יפה לה, ורובו חריותיו הלכו מסבב לבאר ענין מלחמת השטמואים ע"י הכהנים הקדושים אשר ראויה היו הם שיעשה הנס על ידוהם לצד גודל צדקתם וקדושתם, להוציא מלבן של אלו שחושבים שהקב"ה עושה נסים אפי' לעוברי עברה ח"ו, ובפרט אלו שכל מגמתם להעביר את ישראל מחוקי רצונו ית"ש, בורא שלא עבד קוב"ה ניסא להם ולהמוניהם, והאריך שיעקר המלחמה בנס חנוכה הי' בין כחות קדושתו לכותו הטהומה, כי כל מטרם של היונים הי' חתום לכל על קרן השור שחין לכל חלק וכו', והבוכי' הי' בעזרם שצנחו את כחות הטהומה, היינו היונים, ועד יותר המיונים פריצי בני ישראל שגמנתם פיתח להתדמות אל היונים וזה הי' עיקר

מזן הרה"ק ההלקת יהושע מביאלא זיע"א

עניני חנוכה - המשך

וסיפר שהיה אצל הרה"ק מביאלא בהדלקת נרות חנוכה וכשברך להדליק נר חנוכה, ראו שהיה בשעת הברכה א' שטיק פייער' בהתלהבות אש קודש עד שקיבלו הדודר תשובה עת ראוהו עומד ומברך לפני קיום מצוות הדלקת נר חנוכה. [הגה"צ ר' נטע ציינורט זצ"ל - ההמשך תורני 0733]

גם בעת חוליו לא נמנע מליישב מחצית השעה ע"י הנרות. ומעשה פלא, בשנתו האחרונה, כב' חדרים קודם עלייתו בסערה השמימה, כאשר כבד עליו חוליו, ונבצר ממנו להדליק עד שעה מאוחרת בלילה, לא עזב מנהגו מלישב סמוך לנרות מחצית השעה, וגם בריבו השתדלויות בני ביתו, בטענה שכבר עבר חצי שעה, מאין לעזוב הנרות. וראו זאת, כי חש והרגיש מעצמו אימתי כלתה מחצית השעה. כי כאשר הגידו לו שכבר עבר הזמן, מישש השעון בידו מבחוץ, מבלתי הבט בו, ורימז, כי טרם עבר העת.

בהדלקת הנרות זכר ש"ק לא היו מזמרים, וזולת פייט 'נרות הלל', וי"א כי זימר 'מעוז צור' בסעודת ליל שבת. והיו משלימים אמירת התמניא אפי' בהדלקה דמוצש"ק.

מנהגו של הרה"ק בעל 'זכרון משיל' ממעורר זיע"א [בן מרן בעל הדברי בינה ז"ע] בשבת חנוכה היה לטבול הדגים בשמן זית, וכך היה נוהג רבינו זיע"א לקחת הקנקן שמן עמו השתמש להדלקה, ושפך מעט שמן למאלל הא"י און צוויבעל, וכן היה אכלם בקדשו.

[בוצינא קדישא - עמ' קיג]

החסיד ר' לייבל פרידמן ז"ל סמוך לפטירתו [א' בטבת תשכ"ח], שלח לו רבינו איגרת קודש שיש בה מענינא דימא: ב"ה אור ליום ב' בשבת לסדר יתן לכם רחמים התשכ"ח לבי"ע.

אורך ימים ושנות חיים ושל לכי ידידי היקר הנצמד בקירות הלב וכי' מוה"ר יודא ליב ג"א. אחדשה... ואכאשר הש"ת יעזור לך ברפואה שלימה במהרה כאשר תתחזק כוחות תוכל ללכת למקוה טהרה אז מובא בשם הבעש"ט זצלה"ה זיע"א [בספר בעל שם טוב בפי' וישב איזה כוונה לכונן], אך בעיקר המוח והלב מלהרהר בזה... וימי חניכה הקדושים והטהורים ממשמשים ובאים ומקום שהשמן מצוי והכמה מצוי, והתכמה תחי' בעל"ז, וטוב כאשר תדליק נרות חנוכה לתאנית תנא בפה שהמותר משמן לאחר השיעור הדלקה תוכל לשמש לצרכיך. לאחר שתכבה הנרות חנוכה מה שישאר בנר תשתה או תאכל עם

צבי אלימלך הייתה לו הארה בחנוכה יותר מכל הרבנים. ובספר בית שלמה תולדות צדיקי בית מונקאטש אות א' מסופר: כי פעם בהיות הבני-יששכר, בדרכו אל רבו חק' החיה מלובלין זיע"א, היה מהרהר בינו לבין עצמו מדוע תמיד בהגיע ימי החנוכה הוא מרגיש בנפשו קדושה והתעוררות מיוחדת יותר מכל הזמנים, והרי לא יתכן שהנו מצאצאי החשמונאים שכן איננו כהן, והחליט בלבו כי בחיותו בצל הקדוש ישאל את רבו על כך. והי' בבואו לבית רבו בטרם היה סיפק בידו לומר דברו,

נענה החוזה ואמר לו: דע לך שמקור מחצבתך הוא משבט יששכר, ומה שאתה מרגיש דייקא בחנוכה תוספת קדושה יתירה, הוא מפני שהיית חד מן היושבים בבית דינא של החשמונאים שנמנו על שבט יששכר, ע"כ. [ומעטם זה קרא לספרו בשם 'בני יששכר']. והעניין הובא בקצרה בהקדמת הסה"ק יודעי בינה לבנו

הרה"ק מוה"ר אלעזר זיע"א, והדברים נעלים ונשגבים. וזקני חק' ההלקת יהושע זיע"א - כמה שנים היה מנהגו בערב שבת חנוכה, ללמוד עם הבחורים בחדרו, סוגיא הגמרא דחנוכה, בשבת כא. בענין

ככתב זקוק לה וכו'. ושמתי לב לדבר מעניין: שהיה מביא בתוך הלימוד מהס"ק 'חידושי מהרצ"א' לבעל 'בני יששכר' זיע"א ומטעים מחידושי, בשפה ברורה ונעימה. [הבני יששכר' זיע"א - כמו בספרו הנודע 'בני יששכר' במאמרי חנוכה על

דרך דרוש ואגדה, - כן בספרו 'חידושי מהרצ"א' על דרך פשט הלכה ופולפל, חשף את זרועו הגדולה ולא הניח דבר גדול וקטן בהלכות מצות נר חנוכה לכל פרטיה ודקדוקיה].

כן היה מעורר את הבחורים בשגב גדולת נועם ימי החנוכה, לידע ולהוודע יקרת הימים האלה המסוגלים. רבות היה מצטט לבחורים, את הווארט

מצידיקים על הפסוק: 'יאיזי ובער נלכה עד כה', 'כה' מרמז לחנוכה, שאם מנצלים כדבעי את ימי החנוכה בימות הנעורים, אפשר להתעלות למדרגות רמות ונשגבות בתורה ועבודה"ש.

[נכדו כ"ק אדמו"ר מביאלא-פשיסטה שליט"א - שמוע"ס לבחורים שע"ק חנוכה תשע"ט ביהמ"ד'ר אשדוד]

זכרנוי שבילל זאת חנוכה שנסנס לשולחנו הטהור, אמר בחדרת קודש: שגם חתימה טובה גמר חתימה טובה!

[נכדו כ"ק אדמו"ר מביאלא-פשיסטה שליט"א - שמוע"ס לבחורים שע"ק חנוכה תשע"ט ביהמ"ד'ר אשדוד]

זכרנוי שבילל זאת חנוכה שנסנס לשולחנו הטהור, אמר בחדרת קודש: שגם חתימה טובה גמר חתימה טובה!

[נכדו כ"ק אדמו"ר מביאלא-פשיסטה שליט"א - שמוע"ס לבחורים שע"ק חנוכה תשע"ט ביהמ"ד'ר אשדוד]

איזה דבר אכילה. ולהיות רגיל בפסוקי תהילים המרומזים על רפואה, כמו רפאה נפשי. ראה עניי ועמלי וכדו'. העיקר איש ישראל הוא עולם מלא. והסירותי מחלה מקרבך. ולהסיר דעת מאוד מכל מיני הרהורים בעניין מחלתך וחלומותיך, ויהפך אותיות חלום למחול ותחלימו ותחינו, והש"ת ישלח לך מהרה רפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל. ומגוהר קנקנים נעשה נס לשישנים. המצפה לישועה טובה המעתיר יחיאל יהושע בן לאאמור'ר זצלה"ה מביאלא. המכתב

דברי אלוקים חיים

כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה' [קדושה כתר למוסף]. והנה מספר האותיות שישנם בעשרת הדברות הם כמספר כתר' (ראה בעל הטורים שמות כ יד). שמעתי מפי' אדמו"ר זיע"א לימזי הכוונה במאמר הפייטן: 'כתר יתנו לך ה' אלוקינו מלאכים המני מעלה' כלומר דאיתני נשלם הכתר שמלאכי שמים ממליכים בו את הש"ת - עם עמך ישראל קבוצי מטה, היינו בזמן שבני ישראל מקיימים מצות חנוכה שהיא "מטה" מעשרה טפחים, דהרי תרי"ג מצוות דאורייתא ועוד ז' מצוות דרבנן הינם ביחד: 'כתר', והמצווה האחרונה מז' מצוות דרבנן, ה"ה הדלקת נר חנוכה שע"ז מוכן הכתר בשלימות. והוסף בקדשו, שע"ז תיקנו בחנוכה תפילות בהלל ותודאה, שמלאך מטה' עשה 'בתרים' מתפילתן של ישראל (פרע"ח הקדמה ג), ותפילה היא 'עטרה' לחי עולמים. (שמו"ר כא), אכ"י.

[בנו כ"ק אדמו"ר מביאלא-פשיסטה זקוק"ל - 'ברכת צבי' עמ' קד'] כמו ששמעתי מאדמו"ר זיע"א בשם המגיד מקדו"ן זיע"א (ראה 'מאור עיניים' פר' מקץ ד"ה זמן שיעור הדלקת נר חנוכה): על הנאמר בעקדת יצחק (בראשית כ"ה) 'יאיזי ובער נלכה עד כה', 'כה' מרמז על חנוכה ע"כ הכוונה שבני חנוכה הזמן מוסגל יותר להשירש בלב נערי ישראל, תורה ומידות טובות, בבחי' מוסף והולך. כי כמו שהם מוסיפים והולכים, בהתפתחות גופם ושכלם בנערותם, כמו"כ נשכיל בעה"י, בימי החנוכה שמוסיפים והולכים בהם, להוסיף תורה ודעת בשופי, בדרגא המתאימה להם. כמ"ש חז"ל (נחכות ג): 'ספי ליה כתורא'.

[בנו כ"ק אדמו"ר מביאלא-פשיסטה זקוק"ל - 'ברכת צבי' עמ' ק"ו] ועל דרך זה אורות חנוכה שאין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד, והיונו שיעור המצווה מתבצעת על ידי הראיה והתבטלות וההבטה בנרות חנוכה. הרה"ק מביאלא אמר: בגמרא (ברכות לה): 'השמים שמים לה' והא"ר נתן לבני אדם וכתבי לה' הא"ר ומלואה ומתרחש הגמרא כאן קודם ברכה וכאן לאחר ברכה, נמצא לפי זה דבשעה שעושים ברכה על מצות הדלקת נרות חנוכה שיעור מצוותה הוא בראיה, מסייע הקב"ה וניתן לאחר הברכה את עניני בראיתו שיוכל לשילוש עליהם ולשומרם.

[נכדו כ"ק אדמו"ר מפיסטיקא שליט"א - קובץ שיחות קודש עמ' 420] שמעתי מפי' אדמו"ר זיע"א: שעל ידי נר חנוכה זוכים לברכה 'אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד' (משלי ג טז), כי 'מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל' (שבת כב:) עכ"ל.

עוד היה מברך ומעתיר בקודשו עם לשון הגמ': 'הנה עושה מצווה' שיהיה לנו מנוחה וכל טוב בזכות המצווה. והוסף על פי אמרי הרה"ק רבי משה מקיבוץ זיע"א: על מה שאומרים, 'מודה אני לפניך על כל חסדך אשר עשית עמדי ואשר אתה עשית לעשתי ועם כל בני ביתי' כי אני הרי יודע ומאמין שגם הייסורים ל"ע הם ג"כ חסדים רק שהם נסתרים, אבל בני ביתי הם קטני הדעת ואינם משיגים זאת שהכל הוא חסדים, לזאת אני מבקש חסדים גדולים שאתה עתיד לעשות עימי ועם כל בני ביתי שגם הם יראו החסדים שתעשה שיהיו חסדים מגולים. וזה מרמז 'זר איש וביתו' שירגישו ג"כ הבני בית חסדים מגולים. אכ"י. [בנו כ"ק אדמו"ר מביאלא-פשיסטה זקוק"ל - 'ברכת צבי' עמ' ק"ט]

הגיע אל ביתו של ר' לייבל בימים שלפני פטירתו, ועקב הטרדות שכוו ביום הפטירה לתת לו מן השמן. כשרבינו בא להלוויה, שלח האם אכן אכל כל יום מהשמן, כשסיפרו לו את שארע, הצטרע מאוד על כך והגיב: 'אשאד!' [=חבל]. [משרת אש לוהט - ח"ב עמ' שמז]

ידוע שענינו של הרה"ק הבני יששכר' מדינוב זיע"א - ושרשי נשמתו גנוזים באור ימי החנוכה. כמו שכתב א' מצאצאי הרה"צ ר' אלעזר שפיארא באדק"ק קייזש"א זצ"ל, [בהסכמתו לס' 'נחלת יעקב' לחנוכה] ששמע בעצמו מפי הרה"ק מבעלזא קדוש ה' ארוך יוע"א שאמר לו בזה"ל: אבי ז"ל אמר לי בשם זקני ז"ל, 'אשר הרבי ר'

מרן הר"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זיע"א

בס"ד טובות וזכרונות שנשמעו מפי נכדו הגה"צ רבי מנחם מענדל יו"ט ליפא הרנצ'יק שליט"א מלעלוב (ה"ד).

ושפך לו קיתון על פניו, ובין היושבים בשלחן הטהור היה הגה"ח רבי אהרן הלבוטסקי זצ"ל מזקני וחשובי העדה, ובראותו את פני רבינו, פנה אל רבינו ואמר שלומי השמיטה זה מעלה גדולה שיורדים גשמים, ותיכף נשתנו פני רבינו והאירו כבתחילה.

[ל] זכור לי כשהגיע מחותנו האדמו"ר הר"ק מתולדות אהרן זי"ע לבקר אצל רבינו זי"ע, שוחחו ביניהם אודות זמן הגאולה העתידה וביאת המשיח בב"א, והעלה האדמו"ר מתנ"א זצוק"ל מה שמוכר מצדיקי קמאי וביניהם הר"ק מקאמרנא זיע"א אודות זה שבשנת תשל"ו יהא עת הגאולה, ואמר לו רבינו זי"ע שהכוונה שיהא זה זמן ראוי בהתעוררות הגאולה וצריכים לזכות לזה, (והיינו) שאין הכוונה שבטוח שבאותו שנה יגיע אלא שזה זמן מסוגל מאוד לזה, והרי אנו מאמינים באחכה לו בכל יום שיבוא.

[לא] גם זכור לי פעם שהגיע האדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל לשלחתי בסעודה שלישית אצל רבינו זי"ע בבית מדרשו ברחוב בהר"ן בירושלים, (שהשלים התאריך אצל רבינו עד מאוחר מאוד, כידיע).

בכלל זכור לי הרבה מנקי הדעת שביירושלים שהיו מגיעים לשולחנותי הטהורים של רבינו זי"ע ביניהם זקני חשובי חסידי סלאנים כגון הגה"ח רבי ישראל שמעון קסטלינץ זצ"ל והגה"ח רבי יצחק דוד לידר זצ"ל ועוד חסידים ואנשי מעשה.

[לב] דכירנא כאשר התקיים מעמד הנחת אבן הפינה לביתו נאזה קדש של זקיה"ק זיע"א נאזה קדש של זקיה"ק זיע"א זיע"א, ובאותו מעמד נתכבד לשאת דברים, ובין הדברים אמר שאינא בזה"ק שאינא שטותא דמשה בכל דרא ודרא, ובדורנו אנו הכוונה הוא על העלוב'ער רבי.

(וידוע שאתו גאון וצדיק היה דיין בלשוננו. ובכלל יש לציין, שהקשר של הרב לנדא זצ"ל עם רבינו זי"ע החל כשנודמו פעם לאיזה שהוא התאספות או שמחה, והחלו לשוחח מקדושתו הנשגבה של הר"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, וכידוע היה רבינו זי"ע מאוד מולחב באותו צדיק זי"ע, ומאז נתהדק הקשר ביניהם).

זיע"א

דג זה שמצאה בחור, וגם המוכר התפלל על כך מאוד, ומכר לה זאת, ויביאה לבית אביה. [שלא כמו השפע שבימינו אנו, אז לא היה הרבה חניות לקניית דגים].

[כח] זכור לי תקופת מלחמה כאן בארץ הקודש, שהיו הציבור שרונים בפחד וסכנה גדולה, ואמי מורתי ע"ה סיפרה אז שהיא נכנסה לבית אביה זי"ע, והבחינה עליו שאינו מרגיש בכי טוב, ואזרה אז ושאלה לפניו מה זאת, וענה לה זקיה"ק זי"ע: "ווי קען מען זעך פילען גוט, עס לאזט מיר נישט קיין מנוחה ווען עס גוסט זעך יודיש בלוט, רחמנא ליצלן" (פ"י) איך אפשר להרגיש טוב? זה

הכתב והמכתב

"יהודיקי נרות בחצרות קדש"

בס"ד יום ה' נר ב' דחנוכה תשכ"ח

תכריך הכתבים מיום ר' עש"ק וישראל ש. ז. הגיענו לנכון והובאו אל הק' פנימה והיו מונחים על שולחן הטי יממה שלמה עד שקבלתם בחזרה בתוספת תושבע"פ מענה מב"ק עט"ר מרן אדמו"ר שליט"א שצוה לערכם אליך בבחב.

בראשית דבה"ק ציווה את ברכתו מק' הצלחה מרובה בגור' בכל אשר תפנה וישועה בכלל ובפרט. ולאח"כ פירא כב"ק אדמו"ר שליט"א כי לא הפרעות ועג"ל צריך להיות מנת חלקך כתוצאה מקימה בהשכמה כי אם שמחה והתרוממות הרוח כי אם זכית ב"ה לסדר קצת הרי אשריך מה טוב חלקך כי סדר היום חן יסוד גדול לטובה לאיש יהודי בגור', ואם תחילתו באונס סופו יהיה ברצון ותתן ע"ז שבח והודיה להש"ת.

בבית חיינו מאירים הנרות באור גדול והנרות הללו קודש הם ומשפיעים קדושה וטהרה גם לאלה שהם בבחינת למטה מעשרה טפחים. וכו'. נר ראשון דחנוכה הדליק כב"ק אדמו"ר שליט"א בשעה 8 בערב והיו נוכחים קהל גדול של אנשי הע"י וגם מבחוריו חמד משיבות ב"ב הנמשכים אל אור הקדושה המאירה ומחממת וכולם עומדים באימה וביראה וחוחים מראה הנהדר בקודש בהטיב כב"ק אדמו"ר שליט"א את הנרות בקדושה ובטהרה.

אמש נר ב' דחנוכה הדליק כב"ק אדמו"ר שליט"א בשעה 7 בערב ולא היה כ"כ צפופות כמו בנר ראשון, וכמו בנר ראשון כן בנר שני מיד אחר ההדלקה רמז כב"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' וקהל אנשי הע"י פינו את החדר הגדול וסגו הדלת וקצת מאנשי חינו בחדר הקטן עד לאחר מחצית השעה.

יה"ח שהלילות המאירים הללו (די לעכטיגע נעכט) יאירו לנו בחשכת גלותנו גלות הכלל וגלות הפרט של כאר"א והנרות הללו קדש הם שמצות היום בנר (ולא באבוקה כי הנה היה בנר) יאירו לנו ויבערו את החוש מהחורין והסדקים (המקומות האפלים שם בקצו משכנם השרצים והרמשים רח"ל) והכל ע"י תפלה (כי מצות היום בתפלה שבח והודיה) וזה השער לד' - צדיקים ממארי הריב' ר' ברוך ממעביו זי"ע ע"פ זה השער לד', כי השער לד' הוא צדיקים, ואידך פירושא הוא, זיל גמור ע"י עבודה עמל ויגיעה כי אדם לעמל יולד ואם זוכים הרי"ז למעלה של תורה, ובזה אבא עת"ה בברכת נר מצוה ותורה אור. וכו'.

בס"ד

אחרי חתימת המכתב צונו כב"ק אדמו"ר שליט"א לערוך לך כי ע"ע הי לימוד וקיום התורה באונס ומענה בעזרת"ה יהיה ברצון אס"ו. ידידך הנ"ל.

מתוך מכתב קודש מב"ק מרן אדמו"ר רבי אלתר אלעזר מנחם מלעלוב זצוק"ל, בו העלה עלי גליון לאחד מאנ"ש את סדר הדלקת נרות חנוכה אצלו אביו רבינו הקדוש זי"ע.

הוספת קודש מרבינו הקדוש זי"ע על האגרת לאותו חסיד: ב"ה תלמוד גמרא עם יד"ש ותצילת בכ"ע {מקום החתימה}

אגרת זו הינו מתוך הספר החדש "עבודת לבית דוד" - לעלוב (מסדרת "דבית לבית דוד"), שתחלה למול הרב דוד אלימלך דיטש שליט"א.

[כז] דכירנא שבשנת תשל"ו (כמדומני שהיה זה בחדש אדר) שנה לפני פטירת הר"ק הבית ישראל מגור זי"ע היה שמחה בבית זקיה"ק זיע"א בנישואי בת דודי ה"ה בנו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר רבי אברהם שלמה מלעלוב זצוק"ל והגיע הבית ישראל זצוק"ל לבית רבינו ברחוב ירושלים 6' בבני ברק בלברך ולהתברך בברכת מזל טא, וכשהגיע לבית רבינו עלה קודם המשב"ק של הרבי מגור הוא הר"ק ר' בונים קורניץ ז"ל לקומה הראשונה דפק בדלת ולא פתחו הבית שמית מגוריו של רבינו הי' בקומה השנייה, ובק"א היה החדרים של הכנסת אורחים, וירד בחוזה לרכבו של הבית ישראל זצוק"ל ואמר לו שלא פתחו את הדלת, כיון שכן החליטו לנסוע לבית בנו כ"ק אדמו"ר הרא"ש מלעלוב זצוק"ל ברחוב שמעון הצדיק בב"ב, וכשהגיעו הקדים המשב"ק רבי בונים ז"ל לעלות דפק בבית האדמו"ר הרא"ש זצוק"ל ואמר לו שהאדמו"ר מגור נמצא בחור, וכמובן מיהר לצאת לקראתו, ואמר לו הבית ישראל "רציתי להיכנס לאביך" וירד ולהתברך לכבוד השמחה ולא פתחו את הדלת, ואמר לו האדמו"ר רא"ש זי"ע שלא יתכן שלא פתחו היות ואבי הק' אמור להיות כעת בבית, ושאל את המשב"ק באיזה קומה דפק, ומשאמר לו שדפק בקומה א' אמר לו שרבינו נמצא בקומה ב', ומשמע הבית ישראל את זאת הביע דעתו לחזור לבית רבינו, וביקש שיצרפו לנסיעה את בן רבינו המוחות, ואכן חזרו ונסעו יחדיו לבית רבינו, ועלו ונכנסו לקר"פ, ואמר הרבנית הצ' ע"ה בראת דמלכא גם שהתה שם בבית רבינו באותו שעה, ועמדה במדרגת שהיה בחדר המוביל לקומה השלישית, כי הצני לטעמו את שיחת קדוש של הגי תרי צדיקי זי"ע, ואחיה הגדול האדמו"ר רא"ש זצ"ל ביקש מאמי הרבנית ע"ה שתביא כיבוד ורחמים (הי' משמשים באותו זמן בבית רבינו זיע"א), והייתה קשה לה למלאות שליחותה כיון שלא רצתה להפסיד לטעמו את שיחתו שדבריהם כגמולא אש. (יען שהייתה אן אמתן חסידותה' כלשון קדשו של אביה רבינו זיע"א).

[כח] רצון יראוי יעשה: א"מ הרבנית ע"ה הייתה רגילה לספר

שלפני רבות בשנים נשלחה פעם ע"י אביה רבינו זי"ע בער"ש לקנות דגים לכבוד שבת קודש, בעודה נערה בבית, ובהגיעה לחנות הדגים אמר לה בעל החנות שנמכרו כבר כל הדגים ולא נשאר מאומה, כשמוע זאת יצאה מהחנות בצער שאין לה דג לאכילה לשב"ק, והאיך שעברה ברחוב לפתע ראתה דג חי סמוך לחנות, ושמהה מאוד על כך ונכנסה בחזרה לחנות, ושאל את המוכר מהיכן

לא משאיר לי מנות, כשנשפך דם יהודי, רחמנא ליצלן).

[כט] זכור לי פעם בחג הסוכות בסוכתו של רבינו שער"י בית מדרשו ברחוב צפניה בירושלים עיה"ק, היה זה בשלחנו הטהור בליל הראשון של סוכות והיה אז שנת שמיטה, והחל לרדת גשם, והרצינו פני רבינו זיע"א מאוד, משום דתנן בפ"ב דמס' סוכה שזה כעבד שבא למזוג כוס לרבו,

מרן הרה"ק האמרי היים מויז'ניץ זיע"א

ימי החנוכה במשנת ובמחיצת רבינו זיע"א

תבחנו... כי אם בבוא אחיכם הקטן הנח"ה, וכה אמר בצחות לשונו:

השבתים הקדושים נסעו אל יוסף צדיק הדור לשבת חנוכה, כפי שברדק כלל פרשת מקץ חלה בשבת חנוכה. אך הם באו לבדם, ללא הילדים הקטנים, לכן אמר להם יוסף, הצדיק, 'מרגלים אתם, לא באתם אלי באתם ובתמים לשבת חנוכה לחתעלות בעבודת השם, כי אם באתם מתוך רגילות, כמצות אנשים מלומדה, כולם ניסיעם אל הריב לשבת חנוכה, או גם אתם נסעתם...'

ו'יאמר אליו לא אדוני ועבדיך באו לשבור אוכל, באנו באתם לקנות ולרכוש קנייני נצח אצל הרבי, ו'יאמר אליהם בזאת תבחנו', אמר להם הרבי: המבחן שלכם האם הגעתם הנח ככוונה ככוונה ורצויה, יהיה רק, 'בבוא אחיכם הקטן הנח, אם תביאו איתכם את הילדים הקטנים שהותרתם בבית, וכידוע, כשכאם עם ילדים קטנים, הנסיעות יותר קשות ומפריכות, הקשים הם יותר גדולים, באתם בנחמתי כי אכן באתם אלי במסירות נפש, כי בבואכם אל הצדיק ללא הקטנים, מאן ימר שאכן הגעתם במסירות נפש ובכוונה אמיתית, ודפח"ח [רשימות הרה"ח ר' יוסף מאיר האס הי"ן].

מסופר ('מאיר החיים' ח"ג) כי באחת השנים לבילי שבת חנוכה, לאחר שרביה"ק האמרי היים' האזין לתלמידיו הישיבה באמירת השלום עליכם' ראשית חיל', ביקש שישיירו את המארש של אותה שנה - אשר נהוג לשיר בימים הנוראים - לפני 'עלינו'.

שני אברכים עמדו בעת ההיא במרחק ניכר, ואחר שאל את חברו: 'מה פתאום הורה רבינו לשיר כעת את המארש?' - 'מדוע אינך מבין' - ענהו רעהו - הלא עכשיו חנוכה, ובזה מסתיימים ימי הרחמים והסליחות שהחלו בימים הנוראים, והרבי חפץ לסיים באתו מארש אשר בו החל!'

באותה שנה משמש נשמע קול בבית המדרש - הרבי קורא לאותו אברך שהשיב לחברו את לשונו, בלב הומה הודרו ההוא חושים, כשמרן מנענע בראשו כאות הסכמה על דבריו, כי היטיב להשיב, והצביע אליו באצבע על עליות ומירדות הנגינים...

צדקה בחנוכה

פירש רבינו: בפר' וישב (בראשית לח, כח) כתיב 'ויחיה בלדתה ויתן יד וגו' ותקשרו על ידו שני'. לדתה בגימטריא פך נר חנוכה, יתן יד בגימטריא שקלים. מכאן רמז ליתן צדקה בחנוכה, לקשר הצדקה עם אור תורה המלומד בבית חנוכה (אמרי היים).

אולם אין יוצאים ידי חובת לימוד התורה בכך שנותנים צדקה, זאת רמז רבינו במאמ"ל 'אין מרצין מעות נגד נר חנוכה' (שבת כב). ישנם אנשים שרוצים לצאת ידי חובתם כלפי שמיא בהם שנותנים צדקה, והנה נר חנוכה רומז לתורה, וכך הורה לנו חז"ל: 'אין מרצין' - א"א לרצות ולצאת ידי חובת לימוד תורה במעות' (שם).

משחק הדריידל

רבינו נהג לשחק בחנוכה עם נכדיו בסביבו מעץ, שהיו עליו אותיות גשניה. לאחר שסיימו לשחק, היו מוסרים את כל הפרסות לרבינו זיע"א, והוא היה מחלקן בין הנכדים. פעם חלה רבינו ונצמד שנותנים צדקה, והנה נכדיו בחנוכה. כליל ינישיל' שחל סמוך לחנוכה, קרא לנכדיו ואמר להם: בחנוכה נצמד ממני לשחק עימכם, ברצוני איפוא לקיים מנהג זה עתה (עדות ביהוסף).

חנוכה לחינוך הבנים, שלא היה בכח היוונים לבטל אור המנורה, לרחק הבנים מאבותיהם... ועל זה אני מזמרים מזמור שיר חנוכה הבית - ראשי תיבות שמחה, ראוי לומר בשמחה כאשר השי"ת עזר לנו לחנך בני ביתנו... 'הילד איננו ואני אנה אני בא' גימ' שמחה, 'ילד איננו אנה אני בא' גימ' נר חנוכה, האין אפשר לשיר ולזמר, לבוא למדרגת אהבה ושמחה, אם הילד איננו? הלא גרות חנוכה מורים שהבנים צריכים להיות קשורים אל אבותם... (אמרי היים) 'לפר' וישב.

רצונו של רבינו זיע"א היה, שצעירי צאן הקדשים יהיו במחיצתו בעת הדלקת נרות חנוכה. פעם בעת חולשתו הדליק רבינו זיע"א נרות חנוכה בביתו, ומחמת הדחק הוציאו את הילדים מן החדר. בזמן אמירת תפילת 'שלש יחוד', פנה רבינו לגבאים ורמז להם בידו הק: משענו לו שהכל כשורה, הוריד רבינו את ידו, כמתמתת היכן הם הילדים. הסבירו לו המשמשים, שהדחק הרב אילץ אותם להוציאם. הניח רבינו את הסידור מידו, שם את נר השענה במקומו, והמתין עד שהכניסו את הילדים. לאחר ההדלקה העיר:

זאת חנוכה

בזאת חנוכה נהג רבינו לערוך סעודה רבוב עם, רבינו אמר פעם בשולחן הטהור בזאת חנוכה: בזאת חנוכה הוא הקריאה של אפרים, ואפרים בגימטריא אשל - ר"ת אכילה שתיה לוי. לרמז שכאשר אוכלים בחנוכה ממאכלי חנוכה, לא יאכלם לבד, אלא בלוויית יתוים בנאות הדא.

בזאת חנוכה השייך, שאל הרה"ח ר' מענדל דסקל ז"ל את רבינו אם מסכים שסיים את מסכת ראש השנה בעת עריכת השולחן. מרן הסכים ברצון, והעיר שהסיים הוא מענייני דיומא, כי זאת חנוכה הוא סיומא דראש השנה - גמר החתימה, ואחל: דער איבערשטער זאל העלפן, מיר זאלן דערלעבן איבערס'אדער, מיט פייליכע הערצער' און קדושת איברים' (ייעור השי"ת שנזכה לשנה הבאה, בלבבות שמחים ובקדושת האיברים) ('מאיר החיים' ח"ב).

וכה אמר רבינו ב'תורה' האחרונה, בשולח"ח זאת חנוכה תשל"ב:

'זאת חנוכה היא הסיים לימים הנוראים, הוא הזמן של קריעת גזר הדין וגמר התימה טובה, קרע רוע גזר דינו' - אפילו אם נחתם משנה הם להחליה לרעה, 'כילום להמתיק את גזר הדין בזאת חנוכה הקדושה, ולכות בחתימה טובה. 'ותגורו עלינו גזירות טובות, 'תשובה תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' - אפשר לפעול ביום קדוש זה לקריעת גזר הדין ולחתימה טובה...'

רבינו פירש 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו, 'קבעו' דייקא, יש להזהר שימי חנוכה אלה יישארו תמיד קבועים בליבנו, שלא נשכח אותם לעולם, כי שכחה מביאה לידי חשכה ח"ו. 'שכח' אותיות 'חשך', שזהו ההיפך מחנוכה שהוא כולו אורה.

וכי כיצד אפשר להדליק נר חנוכה ללא נוכחותם של צעירי הצאן? הלא חנוכה עיקר משום חינוך! (עדות ביהוסף).

בסיום הזמירות מדי לילה בחנוכה, הנהיג רבינו זיע"א לשיר 'זיונים נקבש' ואחרי זה 'זענינו תראיתם. מרן העיר פעם, שיש קשר בין השירים, כי הראשון מרמז על 'סור מרע' והשני על 'עשה טוב'.

שבת חנוכה

חנוכה הוא חינוך לגאולה, כי בחנוכה נתגלה אור הגנוח בתורה, והחורבן היה על עזיבת התורה - 'על מה אבדה הארץ על עזוב את תורת' (ירמ' ט, יב). שבת ג"כ מביא הגאולה, כדא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי (שבת קי"ח): אלאלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד גאולים, ולזה שבת חנוכה בגימ' ומחר לגאולנו גאולה שלמה, שבזכות שתי קדושות אלו נזכה בקרוב לגאולה שלימה.

סיפר הרה"ח ר' בנימין שוורץ מוקני חסידי גור בחיפה, כי שמע פעם מרבינו שפירש מקראי קודש בפרשת מקץ (מב, ח) 'ויאמר אליהם מרגלים אתם וגו', ויאמרו אליו לא אדוני ועבדיך באו לשבור אוכל... ויאמר אליהם... בזאת

ידועה אימרת קדשו של רבינו: 'נר חנוכה אסור להשתמש לאורה' (שבת כא). 'אסור' מלשון מתיר אסורים, 'להשתמש' מלשון שמש המשפיע חום, 'מזמן יד דע' ו'וארעמך ביי די חנוכה לעכטעלעך' [צריך להתחמם בנרות חנוכה].

רבינו דרש את מאמר חז"ל (שבת כג) 'הדלקה עושה מצוה ולא הנחה'. בתורה ומצוות צריך הכל להעשות ב'הדלקה' - בחיות ובתלהבות, 'ולא הנחה' - לא בניתוח לא חיות וחשקות, כמצות אנשים מלומדה. עוד פ"י רבינו מה שאמרים אצל הנרות 'ינחית הללו קודש הם ואין לנו רשות', שבכות הנרות חנוכה הקדושים לקדש הרשות, דהיינו לדעת שאין לנו רשות אלא או מצוה או עבירה.

בספד"ק קדושת לוי (קדושה ראשונה) מקשה, אמאי לא תיקנו ימים טובים גם על שאר הניסים שנעשו לישראל, כגון על הניצחון במלחמת סינאס וכדומה, ודוקא על נס חנוכה תיקנו. עוד מקשה, שבסוגיא חנוכה כתבו (שבת כא) 'לשנה אחת קבעו ועשאו ימים טובים בהלל והוראה', ומדוע לא קבעו מיד אחר הגם שיעשו לדורי דורות את ימי חנוכה, רק לשנה אחת קבעו ועשאו ימים?

סיפר הגה"ח רבי יעקב קטינא

ז"ל שבעת זמננו לזמור בישיבת וזינץ בגרוסוורדיץ לפני השואה, שמע מ"ק שתייר זאת באופן נפלא. כי אפילו הוראה להשי"ת אין לעשות ללא התבוננות אמיתית בחסדי ה', לכן רק אחרי שנה של התעמקות והתבוננות בחסדי ה', קבעו ועשאו ימים להודות ולהלל.

מעמד הדלקת הנרות

בגל' אור הצפון דחסידי בעלזא הובא שב"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א שח פעם לכ"ק אדמו"ר מראחוב שליט"א: 'כשאני נוכר כיצד אמר חז"ל האמרי חיים' זצ"ל את המזמור 'ישב בסתר' בהדלקת נרות חנוכה, אני מתמלא בבטחון מלא בהשית'!

ובס' 'דבריו חיים וקיימים' מובא מ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א: 'זכורני באיזה

מתיקומא אור הרבי [האמרי חיים] ז"ל זיהי נועם' ז"פ, זה ממש חדר אל תוך ליבנו. כשהיה הרבי ז"ל אוחז ביהי נועם' השביעי היה הלב נקרע. כיוון שידעו שכבר הולך לסיים, ורצונו היה שיאמר עוד ז' פעמים [כמה פעמים ראונו שהרבי ז"ל אמר ח' פעמים זיהי נועם' בקול]. הרבי ז"ל היה מונה באצבעותיו השבע פעמים זיהי נועם', ברוב הפעמים תחב אצבעותיו בתוך האצבע, ולפעמים היה מניחם על הדלת.

חנוכה במחיצת רבינו היה מעמד של 'להודות ולהלל' בשינה ובזמרה, ודרש רבינו כי הקב"ה מבקש את השירה אצל הצדיק בחנוכה: 'את אחי אנכי מבקש' (בראשית לז, טז), אחי נוס' ימי חנוכה אלו. אנכי - היינו יוסף - הציט"ע רוצה להתייחד עם אחיו, לרנן יחד להשי"ת. אחי נוס' ירגנו אל א-ל חי, אתה לא אנכי' השית' מבקש: התרבות אל הצדיק בשינה והורה בימי חנוכה, שיהיה מיוחד מיוחד בשינה, ימי האהבה ויראה. ועי"ז שפירנים יחד עם הציט"ע, וזכים לבוא למידת ציט"ע (אמרי חיים).

בסוד קדושים רמז רבינו על ענין חנוכה שעיקרו חינוך הבנים: 'השמן של המנורה היא חכמה - סוד אבא, והמנורה היא מלכות - אבא, והבנים אלו הנרות מונחים ותקועים בחיק אימותם ומקבלים השפעה מאביהם, ואז הם מאירים באור תורה. זה סוד נר

מרן הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו ז"ע א

עבודת הקודש במסירות נפש בפועל מגוש ביום הקדוש והנשגב 'זאת חנוכה'

רבה 'ברוך השם מאיז שוין דא', מיד בהיכנסו פנה לטבול במקוה [ביומנו של הגרא"א העסקל נכתב שמרן ז"ע התבטא אז שאת הטבילה הזאת הוא אינו מוסר אפילו עבור מליון דולר], ואח"כ עלה אל בית המדרש להתפלל שחרית במבין.

כיון שעמד בתפילה נשכחו כביכול כל חלאיו ומכאוביו, החלש הפך לגיבור, וכארי יתנשא לשפוף שיחו פני קונו בקול רם בדביקות ובהתלהבות, במיוחד כשהגיע להלל. האיש מן הצד לא היה מסוגל בשום אופן להעלות על דעתו שהרבי קם זה עתה במצב קריטי ממיטת חליו בהר סיני. [ביומן של הגרא"א העסקל נכתב, שתפילת שחרית זו נמשכה על פני שלש שעות!].

כשסיים תפילתו עשה אתנחתא לשעה קלה, ואח"כ עמד להתפלל ג"כ תפילת מנחה בציבור, לאחר מכן היסב לסעודה ובמעמד מנין מצומצם של מקורביו ערך את שולחנו הטהור לכבוד זאת חנוכה כמנהגו

מדי שנה. במהלך הסעודה השמיע קצת תהומין קדישין וסיפר כמה עובדות מגדולי הצדיקים. אחרי שסיים וברך ברכת המזון קם מכסאו ולקח את סמלו בידו כשהוא פונה לבסוע ולשוב מיד אל בית החולים. אנשי הסגל הרפואי בהר סיני השתוממו בעת כניסתו על המראה והכירו על פניהם סימני פליאה.

חשיבות סעודת חנוכה

בחנוכה שנת תשמ"ד בעת ששכב כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע על ערש דוי בעיר אריונה, גם אז כנודע היה מתאמץ בכל כוחו לומר הפלפול מדי יום ביומו, הלא הם מודפסים בספה"ק שפע חיים" לחנוכה. מספר הרה"ג ר' אברהם אלעזר העסקל ששהה שם בחנוכה, כי כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע פנה למשמשים ולמקורבים ששהו שם, לאחר שסיים את סדר ההדלקה והתורה, ואמר להם: 'לכו ליטול ידיים לסעודת חנוכה, גלוי וידוע לפני הש"ת', שאילו היה בי מעט כח הייתי מקיים גם אני את סעודת חנוכה, לכן אבקש אותכם האטץ מיר אייכעס אוינעזין [תוציאו אותי ידי חובה].

ששהה אז בקרית צאנו בארץ ישראל, הוא הכריע שמכיון שרואים כי אדיר חפצו של הרבי לא לוותר על הנסיעה בשום אופן, יש למלא את רצון קדשו. הרופא בבית החולים הסכים לשחרר אותו אחרי שהופקד בידו אישור כתוב וחתום בשם האדמו"ר הפוסט

ידוע ומפורסם שבשנת תשל"ט התגברו מאד מיתושי לבו הטהור של מרן ז"ע, בדקוהו הרופאים בבית החולים, והגיעו לידי מסקנה שאין מנוס מכך שיעבור ניתוח לב פתוח. לפנינו תיאור נשגב וגורא על עבודת הקודש ביום זאת חנוכה, באותה תקופה של חולשה וייסורים, כפי המתואר בעט אומן בספר 'לפיד האש':

הכנת הפלפול במסירות נפש

בגר רביעי תקפוהו מיתושי לבו וסבל מקוצר נשימה, למחרת שכב רוב שעות היום כשהוא מחובר למכשירי חמצן, אך באותו זמן ובמצב זה גופו סעק בכל חושי בהכנת הפלפול שהתכוון להשמיע בערב אחרי הדלקת נר חנוכה, ומקורביו שראוהו בכך כמעט לא האמינו למראה עיניהם.

אני מוכרח להתפלל בביתי ביום 'זאת חנוכה'

בשבת חנוכה תקפוהו יסורים קשים ושלח לבקש מאת הקהל כשעמדו באמצע פסוקי דמזרה שיאמרו תהלים לרפואתו, אך מצבו הלך והתחמיר וע"פ הוראת רופאו האישי, ד"ר גינזור מניו יורק, שהובהל למיטתו, העבירוהו בדחיפות לבית החולים הר סיני.

בהיותו מאושפז בהר סיני ביחידה לטיפול נמרץ, מישמש ובא בר שמיני של חנוכה 'זאת חנוכה, ורבינו ז"ע הביע את חפצו לבוא ביום זה אל מעונו ובית מדרשו אשר ביוניאן סיטי. הרופא שטיפל בו התנגד לכך בחששו מפני הסכנה שבדבר, שכן מצבו הנוכחי חייב שימצא תחת פיקוח צמוד בבית החולים דוקא, אולם הרבי דרש בתוקף להביאו הביתה והגיב בכעין תרעומת: 'מה רוצים ממני? כלום לא ידעו שזאת חנוכה הוא היום האחרון מימים נוראים, ואני מוכרח להתפלל היום בביתי... וכי רוצים לסכן את חיי?'...

[ביומן שרשם בימים ההם הרה"ג ר' אברהם אלעזר העסקל שליט"א, כתוב: 'כשראה מרן שמתנגדים לנסיעתו לביתו אמר כמה דיבורים טמירים שמתוכם הובן במפורש שמן השמים מצווים עליו שישע 'אז מה'ייסט מיד א היים פארען, אז מה'ייסט הייסט מען' - וכדו, ואמר עוד מרן: אני זקוק לתפילות של זאת-חנוכה'].

וכי רופא גוי מבין מה זה קוויטל לצדיק?

למשמע דיבוריו אלה נבוכו המשמשים בקודש כי ראו שהענין גוגע ממש לנפשו, אך בו זמנית לא יכלו להתעלם מאזהרת הרופא שהנסיעה עלולה להזיק לו ח"ו. התקשרו איפוא בטלפון אל בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א

דברי אלוקים חיים

איתא בבני יששכר (מאמרי כסליו, ד, ר) על נוסח התפילה בימי מתתיהו בן יוחנן כה"ג ובהמשך לא זכר ממנו כלום וע"כ הכוונה על השם מתתיהו שהיה נקרא ראש הדור ההוא, ולא לחנם הוא נדרש בנזירותו מתת"י ר' ה' לתורות מתת אלוקים במתנה בלא התעוררות מעשה התחנותים כל כך והיה בן יוחנן מלשון חנינה לתורות על מתנת חנם כעין מדת וחנן וחנותי את אשר אחון אעפ"י שאינו הגון (ברכות ז, א) וי"ל דכל זה לתורות על מדרגת ענותו שגם אחר שנעשה חנם על ידו תלה הכל במתנת חנם ולא בזכותו. חנוכה בא ללמד כל אדם מישראל להתעורר בענוה ושפלות להכיר בערך עצמו ולחזור בתשובה שישמשו במעשי ויראה כמה ביטולים יש לו כנגדו זה באשמת חטאיו ומעשי הרעים וזה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור כמו שהקדימו ישראל נעשה לנשמע דדוקא כאשר נעשה לשמור ולקיים את כל דברי התורה או נשמע שנוכל ללמוד מלשון שמוע ששמעו.

כך הקדים הכותב כאן את הנר מצוה לתורה אור ועל זה מורה חנוכה שתחילה צריך להאיר את הנר מצוה וכל עוד שאינו ירא לעבור על מצוות ד' אינו ראוי לגשת אל התורה שעליה רומז המנוחה מטעם זה פסולה אם היא כמדרגה דצדיק דייקא נר שרומז אל הנצוצה ולא אור שרומז אל התורה שצריך להקדים יראת שמים ויראת חטא לפני שבאים ללמוד תורה.

וחכמי הדור בזמן חנם התבוננו על מה עשה ד' ככה איך ניתן כח למלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך אין זאת אלא בגלל שאין אנו ראוים לעסוק בתורה הקדושה שנתקיים בנו אם טולת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך.

וכדברי זק"ק בשימח משה (ח"א תוכחת חיים) שמהאנון ומתודה בענוות קדשו על שבאותה שנה בטל מהתורה אף שהיה מחמת חולי קדחת רביעית רח"ל מ"מ אין זו טענת אמת כי כבר כתב ר"ת בספר הישר שזה המופת באם הש"ת רוצה קורבנו אינו ממין לידו ביטולים ומונעים מעבודתו יתברך ע"ש שמאריך ולכן גם אחר חנם לא קבעו אלא לתורה להלל בתפלה ומזמורי תהלים ולא קבעו כזכר לנס בענינים של לימוד התורה. (מתוך רעא דרעיון וישב תשכ"ז ד"ת גליון אלפיים ר"ד)

אותו מכל אחריות לתוצאות. משמשו של הרבי הרה"ק ר' מנדל קרעש הוא אשר חתם על האישור בתורת עז, ותיכף ומיד יצאו אל המכונית שהסיעה אותו ליוניאן סיטי.

על אם הדרך תוך כדי נסיעה צהלו פני רבינו ז"ע והביע את סיפוקו הנפשי מכל הענין, פתח ואמר: אנו אומרים בברכה 'רופא כל בשר ומפליא לעשות', פירוש הקב"ה רופא ומרפא אותנו גם כאשר 'מפליא', דהיינו כשהדבר פלא, שהרי הרופא אומר להיפך שזה מזיק לרפואה, אבל האמת שהדבר אשר ציוה ד' לעשות הוא המביא רפואה בניגוד לדעת הרופא...

והמשך בשיחו כהאי לישנא: 'וכי מה יודע רופא שאינו יהודי? כלום יודע הוא בכלל שיש מציאות להתרפא כשנותנים 'קוויטל' לאיש צדיק, והצדיק ממשיך את הרפואה ממעל, הלא הגוי אין לו שום מושג ברפואה כזאת...'.

לפעול ישועה לכלל ישראל בזאת חנוכה

שוב חזר ואמר בהתעוררותו: 'כיון שצריך לפעול [אויסבעטען] ישועה בשביל כלל ישראל, הרי זאת חנוכה הוא היום המוכשר לכך, כי ביום זה הוא גמר החותם!

תפילת שחרית שלש שעות

בגמר הנסיעה כשהתקרבו לבנין המתיבתא ביוניאן סיטי קרא הרבי בשמחה

שיבת לבי

מאמרים במשנת ה"שפת אמת"

הרב משה בונים מניץ שליט"א

ראש מכון וביהמ"ד "הליכות הארץ" אשדוד

נר חנוכה משמאל והצורך למזווה מימין המשך מהנכתב מהגיליון הקודם

לצורך הכנת המאמר נעתק שוב את קיצור וסיכום א' וב' מגיליון קודם.

סיכום א'

הגלויות כולם אמנם תועדו בכתובים כעונש, אך גאולהם ופדות נפשנו מהם, מרוממים את עם בני ישראל לאורות שמתבררים מתוכם. • ובכל פעם שנחלש האור הקודם באה גאולה נוספת ומחדשת אור נוסף וחדש. • נס החנוכה שהוא האחרון (שנקבע לז"ט) עד ביאת הגואל. תיקונו הכנה לבניין הבית השלישי בב"ב. • ולכן צריכין להתחזק בו ביותר כי נס זה עדיין מאיר לנו ללא חולשה המצריכה נס חדש.

ונוסף הפעם דברים מפורשים שכתב השפ"א בתרל"ז מ"ב להבהיר ענין זה, וי"ל עוד כי על זה עצמם נותנים שבח לקב"ה כי כל נפלאותיו ומחשבותיו אלינו, ובשרואה הקב"ה שזכות בני נחלש, השי"ת מושיע בסיבות שונות, ונתן השי"ת כח לאומה הרשעה להתגבר כ"כ עד שיעמדו להשכיחם כל התורה, וממילא בזה יתעורר אף חומה על אומה הרשעה להיות להם מפלה.

וכתב לחזק לבבות בקשיי הגלות בדברי חזיון: "ובורדא יוש לבני" להאמין כי כל הכוחות של האומות ואשר מצליחים בגזירותיהם הכל בהשגחה עליונה לטובת בני, וכן, ולכן בעת הגאולה מכל מלכות נתגלה שכל כח המלכות היה מהבורא יחברך, וזה ענין, הלל והודאה ששייכו על הישועה וזהו הלל, והודאה הוא שהודו אח"כ והבינו שכל מה שהתענו תחת ידם מקודם היה הכל לטובה בנ"ל, וכן יש לבטוח בהשי"ת ולהאמין כי גם בגלות הרע הזה, כי יהפוך לנו הקב"ה במהרה הכל לטובה, אמן.

ובמ"ה שם כתב לרמז, שהלל' בגימטריא 'מזווה' - מיין קביעא וקיימא עדות בבתי בני, והודאה באה לאחר ההתרחקות והנס שהביא להתקרב יותר. והוא שמאל. וכדלהלן.

סיכום ב'

ההתבוננות בשורש מלכות יין שהוא בירך-חזק ומשענה שבאה מכת אחיזתם בקדושת ביהמ"ק, תתן לנו את החזק להעמיד ירך דקדושה ע"י כח שבט וזבולון שעוסק בסחורה ומקדש את העשיה, בבחי' חגור חרץ על ירך.

"ולכן מצוות נר חנוכה מבחינת כמש"כ שמת זבולון בנאמן, והוא הארת הקדושה אפילו למי שעוסק בסחורה כדי להחזיק לומדי תורה כמש"כ בשמאלה עושר וכבוד".

הרי לנו שני נר חנוכה משמאל, עניינו הוא עבודת שבת וזבולון לתקן עולם העשייה.

ונתה נראה מדבריו הק' היאך נמשכים הארות אלו לתיקונם.

ג. אורות החנוכה הם מהארת בית המקדש

בבניית בית המקדש הראשון נאמר במלכים א' פ"ו "ויעש לבית חלוני שיקופים אטומים" ופרש"י, "רבותינו פירשו. שיקופים לשון ראה ופתיחה והשקפה, פתיחים מבחוץ ואטומים מבפנים. קצרים מבפנים, שלא כדרך שאר חלונות אחרות העשויות למאור להראות שאינו צריך לאורה." והוסיפו בספרים שעוד יותר מכך, לרמז, שאורו של ביהמ"ק מאיר את החוץ, לביאור הדברים גם לזמנינו היום כתב השפ"א (תרצ"ז), "ובאמת בביהמ"ק כשארדם נכנס בו יצא משם טעון ברכות, והיה נשאר לו רשימה מביהמ"ק ככל מקום שהלך, וכמו כן בשיצאנו לגמרי מבית המקדש (בחרוב בית שני) הניח לנו הקב"ה רשימה וזכר מהארת ביהמ"ק שלא נשכח לגמרי הארת בית המקדש!"

העבודה בביהמ"ק עיקרה היא קורבנות ותפילה שהם צרכי העשייה כדרכמ' שבת י' ע"א "תפילה חיי שעה" ופרש"י שהיא צורך לרפואה ולמזונות, ומדוע בביהמ"ק דווקא, ביאר רבינו בתרין "שהקורבנות והתפילה הוא לקרב הוא לקרב ולהתדבק דרכי עולם העשייה בשורש העליון" היא התורה. [וזהו פירוש הבקשה שיבנה ביהמ"ק ותן חלקנו בתורתך].

כך שבהדלקת נר חנוכה משמאל - הארת חוץ שנשארה מביהמ"ק, מתקנים את העשייה "בשמאלה עושר וכבוד" ירך זבולון כנ"ל, ומעוררים כח התורה בשורש העליון, "אורך ימים בימינה" חיי עולם. מזווה! ובולשונו הק' "והוא בחי' יששכר וזבולון. יששכר - התורה, וזבולון, בית המקדש - בית זבול, למצוא גם כעוה"ז מקום להשם".

ד. מזווה מימין- חיים!

ועתה נעמוד עם הנר הדולק כשמימין המזווה ומשמאל החנוכייה ולבנו בוער באש הקדושה שהצית רבינו זי"ע לכוון מאז הארת בית המקדש, דרך האור של פתח ביתנו מבחוץ לתקן העשייה ולהאיר מהאור הגנוז לעתיד במדבר בימינו אמן.

וכך הם הדברים בפועל: מזווה מימין היא התורה שהיא חיי עולם "זאם היו בניי מחזיקים בראי בתורה ה' לא היו נמסרים בידי מלכויות. כמש"כ על עזרם

את תורת, ואחר שחטאו שולטים בנו המלכויות, ומה שהחשיכו ענינו היא מצד חסרון הדעת שלנו [והכל מכוון לטובתנו כמבואר בא' וב'] והמזווה היא תורה שבכתב, ובשמים מבורר כי חלק ה' עמו. אבל בעוה"ז עלמא דשיקרא צריכין עדות על זה. וכשהקב"ה עושה לנו ניסים נבחר גם בעוה"ז כי אנחנו עמו, וזהו מזווה מימין אורך חיים בימינה. והמזווה מציל את האדם כמו שאינא בזה"ק. "מזווה - זו - מות" וזהו בחינת יששכר חיי עולם נטע בתוכנו, כי לא תשכח מפי דורנו. וז"ל משמאל, בחינת זבולון חיי שעה להרים עולם העשייה. ע"י הדלקת למטה מעשרה טפחים ולחזק את הירך כדי שתעמוד התורה בחזק. תיקון לירך יין שהחשיכו התורה!.

• ערכתי נר למשיח

כתב הרמב"ם בהלכת חנוכה פ"ג ה"א: בבית שני כשמלכו יין גזר גזירות על ישראל ובטלו דתם וכו' וכו' וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החרבן השני.

הרי לנו נקודה היסטורית שלא הייתה באף מלכות קודמת, שחזרה המלכות לישראל מיין, והטעם לכך כתב רבינו בשפת אמת (תרמ"ז): עוד בשם חנוכה שהיה על שם החיזוק כי הוא הכנה וחינוך לגאולה העתידה כי בזמן הזה קיבלו בני המלכות ממלכות יין הרשעה מה שלא היה בכל הד' מלכויות. רק מדי מבבל ויון ממדי. ומיין קיבלו ישראל המלכות, רק שהיה לשעה, והוא חינוך על מה שעתידי להחזיר לבני ישראל המלכות בשלמות. ולכן קבעו הלל כדאי' הללו עבדי ה' ולא עבדי יוון משא"כ בפורים דאבתי עבדי אחשוורוש אגן.

ומה נדרש מעמנו לקוות ולייחל לישועה ה' ולבניין הבית השלישי דווקא בימי חנוכה. כדברי החזיון והגעגועים שכתב השפת אמת בתרס"ה:

והנה מצווה זו ועשו לי מקדש היא לעולם! שצריכין בניי במעשיהם להכין מקום למקדש, וכו' לפי עבודת בניי בגלות כך יזכו לבסוף לבניין ביהמ"ק וכו'. לכן ימים הללו שנגמר מלאכת המשכן מסייע לבניי להכנה זו, ולכן המצווה על הפתח, שממתינין ומשתוקקין לפתוח לנו שערי צדק בבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

1. ועיין בתנ"ך ובתנ"ח על כך שהשמאל הוא חנוכה תורה שבע"פ הוא מהפך ומקטא לימין, מזווה, תורה שכתב עד שהשמאל נהפך לימין, ובמק"א כתב גם רמזים נפלאים שזהו בחי' הלל והודאה, ומדוע בעה"ב בטלית באמצע, אך א"מ ועוד חזון למדע.

זעליהוב

ליקוטים שמוכרים וספרים לזכרון לבית קאניץ • כולל תפילות • גיליון מס' 10
יציאת עיר וועד זעליהוב מקום מנוחת הרוחני ד"ר אהרן יחיאל מקאניץ זי"ע

סגולת ימי החנוכה - ליקוטים מספרי רבוה"ק לבית קאניץ

כביכול, עד שלא הצריכו לקבוע בהלל והודאה כגוונא דיליה, אמנם לשנה האחרת היו צריכים לקבוע כמו קובע במסמרים לא ימוט בהלל והודאה, שיהיו דבוקים בה' על ידי ההודאה. (עבודת ישראל - לחנוכה)

ע"י הצדקה בימי חנוכה לנערים - מלמעלה משפיעים גם לאלו שהם בבחי' נער

...וזה שאיתא במגן אברהם (ריש סימן תר"ע) נוהגין הנערים לסבב בחנוכה, ומונהגן של ישראל תורה הוא. ורמז כי צריך להשפיע בחנוכה למי שהוא במדרגת נער, ועל ידי הצדקה שנותנים לנערים מתעורר למעלה צדקה וחסד להשפיע לאדם - הגם שהוא בבחינת נער. (עבודת ישראל - לחנוכה)

להשפיע אהבה ויראה לבני ביתו

...והיחוד נרמז במלת 'איש וביתו' - ורמזו חז"ל עוד, כי אין די שיביא האדם הבהירות לעצמו, רק להשפיע לכל ביתו שיעבדו גם כן את ה' באהבתו ויראתו, ולהשפיע להם קדושה על ידי הדלקת נר חנוכה. והמהדרין נר לכל אחד ואחד, דהיינו אם בני ביתו הם אנשי לבב ויכולים למשוך להם בעצמם קדושת השם, אז נר לכל אחד ואחד. (עבודת ישראל - לחנוכה)

ע"י הלל והודאה זוכים לדיקויות

...ואפשר שבשנה הראשונה כשנצחו - מגדול הנס והבהירות נתדבקו היטב ביוצרים ונעשו כגוף אחד

כוחו של אותו צדיק

הרה"ג ר' שמעון הירשלער זצ"ל רו"מ בלאנדאן, סיפר, מה ששמע מחותנו הרה"ג ר' אברהם שמואל ראנד זצ"ל ראש ישיבת מתיבתא בלונדון, שהיה איזה רחוב קטן וצר בעיר הבירה לונדון שהיו קוראים לה 'הגנבים געסיל' והוא נקרא כהיום Willow Cottages סמוך לרחוב Cazenove Road, ושם היה עד לפני כמה שנים איזה CLUB ובית מרזח לשם התאספו יהודים חילונים לשחק בכמה מיני משחקים, וכשהיה הרבי בלונדון, נכנס פעם למקום זה, ונתיישב ליד יהודי א' למשחק 'שאך', והרבי נצחו במשחק הלז, אז הוציאו לחוץ ואמרו לו: 'הרי נצחתך במשחק ה'שאך' - ממילא נצחתך לגמרי', וכך הצליח בו לקרבו ליהדות התורה והאמונה.

עוד סיפר הרה"ג הנ"ל ז"ל, ששמע מחותנו, שלאחר שהרבי חזר מלונדון דרך מדינת גערמאניא והתעכב בבערלין, הכירו בו ענין נשגב שהיה ניגש לשוטרים הגערמאנים ימ"ש לדבר עמהם בשפה האנגלית, וכנראה שהיה לו ענין לאחר שביקר בלונדון להכניע ידי הגערמאנים תחת ממשלתם, וכפי שאכן היה לבסוף ימי המלחמה ובכך שכח.

יומא דהירולא

הרה"ק רבי אלעזר מקאנאניץ זי"ע ב"ז כסלו - ב' דחג תשנ"ב

פנימיות העבודה

הרב הקדוש ר' אלעזר מקאנאניץ זצוק"ל כשהיה בראשית, ראה בבית מגדל עץ ובו מחיצות זכוכיות, ובפנים תלוי מסוה על הזכוכית שלא יראו פנימה. ועמד קצת כמתמה, ושאל אותו הראשניצער מה אתה תמה? ויאמר אליו הרב הקדוש (מהר"א זי"ע): ממה נפשך אם רוצים שיביטו פנימה - למה לי המסוה, ואם אינם רוצים שיביטו פנימה - למה לי הזכוכית? ושאל אותו הראשניצער: ומה אתה אומר על זה? ויען ויאמר, באמת אין צריך להראות פנימה, אך לפרקים לפני אוהב - מסירין המסוה ומראין לו פנימה. וייטב מאד התשובה בעיני הראשניצער. (ספרו של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אית זי"ע)

אמת קנה ואל תמכור

שמעתי בשם חק' ר' אלעזר מקאנאניץ בן חק' ר' משה בן המגיד מקאנאניץ חק' ז"ל שנסע אחר פטירת אביו למאגלינצער, ושאלו אותו למה נוסע - היינו כי הוא בעצמו ראו ליהיות מנהיג ישראל. והשיב להם: כי כתב 'אמת קנה ואל תמכור' - פירוש כל זמן שמשגיגים עוד לקנות האמת - יקנה ולא ימכור - היינו אף שיש לו למכור, מ"מ כל זמן שמשגיג עוד לקנות - לא ימכור. כך שמעתי בימי חורפי ודפח"ח. (ספר אוהל אבות לר' יודא ארי פריידיבערג אב"ד וואנוואליץ - ווארשער תרפ"ט עמ' כ"ה)

דע את הנסיון

הרה"ק רבי חיים מקאנאניץ זי"ע, האברך שלא יה' לו נסיון, אי אפשר להתעלות בלי נסיון. רק אברך שבעת הנסיון תדע שהוא נסיון.

הרה"ק ממאגלינצא הכתיר אותו למ"מ

ח"ו שנים הסתופף (הרה"ק רבי אלעזר מקאנאניץ זי"ע) בצל הקדוש של בן-דודו ה"שרף" ממאגלינצא. והיה דבוק אליו בעז מתוך רוב ענה והכנעה, ובכך שימש דוגמה ומופת לכל בגודל התבטלותו... בשבת קודש פרשת קמץ שנת ת"ט, שבת רבי אלעזר ממאגלינצא, וכיבודו לעלות לתורה ל"שש"י, וכשהגיע ה"שרף" שהיה בעל-קורא לפסוק: "אתה תהיה על ביתי ועל פך ישק כל עמי" הרים קולו, ובדמעות שלש שנה ושילש בקריאת הפסוק. החסידים ראו בכך אות-סמכה להנהגה. ואמנם באותה שנה ביום ט"ו אייר תר"ט איתקט קטירה ועלה למרום, ורבי אלעזר הוכתר בכתר ההנהגה, לנהל את עדת חסידיו קאנאניץ. עד מהרה נתפרסם שמו ברחבי פולין וביתו הפך לתלפיות, כשהמוני בית ישראל נהרו אליו, להתבטש מזיו תורתו ולהוושע בדבר ישועה ורחמים. גם צדיקי דורו באו לחסות בצילו ובגינתם הרה"ק רבי יעקב צבי מאפריסוב ורה"ק רבי יוסף ברוך מנישטאט בן ה"מאור ושמש" זי"ע.

הרה"ק מצאנו זי"ע אל גת לשמשו

הגה"ק ר' אלעזר מקאנאניץ זצ"ל נכדו של הרה"ק המגיד מקאנאניץ זצ"ל, בן לבנו הגה"ק ר' משה מקאנאניץ זי"ע, הסתופף אצל כמה מצדיקי דורו וכו', וכן הסתופף גם בצל הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנו זי"ע, ומסופר שצאל הרה"ק מצאנו היו הרבה צדיקים נוסעים אליו, והיו יוצקים מים על ידיו ומשמים אותו כדי לקיים שימוש תלמידי חכמים, אך משהגיע אליו הגה"ק ר' אלעזר קאנאניצער לא הניחו הצאנז'ער רב שישמשו ואמר הרה"ק מצאנו שהוא מופחד ממנו מרוב קדושתו וטהרתו. (אוצר פניני תורה חסידות לר' אלעזר דוד פריעדמאן זי"ע עמ' 332)

עם הרה"ק מצאנו זי"ע

פעם אחת אמר הרה"ק ר' אלעזר מקאנאניץ זצ"ל להרה"ק מצאנו זצ"ל: "רבי", וצעק הרה"ק מצאנו: מה שתעשו לי תעשו לי, רק "רבי" לא תקרא אותי, [ואם איהר וועט מיר טוען וועט איהר מיר טוען, נור רבי זאלט איהר מיר נישט ריפן]. (כל הכתוב לחיים - דרכי חיים עמ' ק"ג)

שיחתו של עבדי אבות

ח"י (הרה"ק מהר"א מקאנאניץ זי"ע) פעם בצאנז' חודש אלול, ואז התפלל הרה"ק מצאנו בביה"ח והלך דרך השוק, ובשוק באו אליו ג' נשים ודברו אליו, אחד אמר שהיקלעך שאפו מהכסף שנתן להם נתחרכו א.א. ו.ו. כששמעו ר' אלעזר' הנ"ל מה שדבריו הרה"ק מצאנו עמהם, הפך פניו ושאל להאנשים אם מכירים את הנשים, אמרו כן,

בצלו של הרה"ק מפשעבור זי"ע

שמעתי מר' זאב מקאנאניץ, שאחר הסתלקות הרב הקדוש הרבי משה'על זצוק"ל, חלם לבנו הרב הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל שראה עמוד אחד, ועל העמוד תלוי טבלא וכתוב עליו: "עתידה תורה שתשתכח מירשאל". ונתבהל מאד הרב הקדוש, ואמר, שבדאי אליו מגיעים הדברים. ובכה הרבה בחלום עד שבא אליו אביו חק' ואמר לו בני מה תבכה, והשיב לו למה לא אבכה שהראוני כזאת. ואמר לו אביו הקדוש, צריך אתה לבכות עד שימחה הכתב, ובכה כל כך עד שנמחה הכתב מעל הטבלא. ואחר כך שאל לאביו הקדוש, אבי באיזה צדיק אדבק עצמי, והראה לו בחלום צדיק אחד ואמר לו בזה. וכאשר הקיץ משנתו, וסיפר לאמו הרבנית את החלום וצייר לפניו את הצורה של הצדיק אשר הראה לו אביו הקדוש בחלום, ואמרה לו אמו זאת הצורה היא של הרב הקדוש ר' ישעיה מפשעבור זצוק"ל, ונסע אליו. וכאשר שמע הרב הקדוש ר' ישעיה אשר הרב מקאנאניץ בא אליו יצא לקראתו בבגדי שבת ושחמ מאד עמו, ואמר לו אומר לך מדוע שלחך אלי, והנה מדרך כוונותיך ענף עץ מצפין אלי קונדס עץ אחד כדי שהענף שהוא רך יהיה לו תוקף והתחזקות ולא ינוע הנה והנה, אמנם כשהאילן בא בשנים לוקחין ממנו הקונדס והאילן מתגדל מאליו. (ספרו של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אית זי"ע)

קביעות החתונה

הרה"ק הבאר משה מקאנאניץ זי"ע היה ממונות של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, כאשר בנו הרה"ק צבי אלעזר היה חתנו של הרה"ק רבי יעקב ממעליץ זי"ע. כאשר החתונות נכשלו לקבוע את יום החתונה, רצה הרה"ק מקאנאניץ שהחתונה תתקיים ביום ה' בשבוע, ואילו הרה"ק מראפשיץ ביקש לקבועה ביום ו', באומרו שכך נהוג אצלם לערוך את כל החתונות ביום ו', ושאל את הרה"ק מקאנאניץ מה טעמו שהוא מועדיף את יום ה'. ענה הרה"ק מקאנאניץ: כי הזמנתי את האבא, (היינו שהיה ציון אביו - הרה"ק בעל עבודת ישראל מקאנאניץ זי"ע) ליום חמישי. השיב הרה"ק מראפשיץ: ואילו אני הזמנתי את כביכול ליום ששי. (מספר החכמה מאין)

על שלחן ה' הרה"ק מראפשיץ זי"ע

הרה"ק רבי אלעזר מקאנאניץ זי"ע היה סמוך במחנות על שלחן הרה"ק מראפשיץ זי"ע. כי אשת הרבי מקאנאניץ היתה נכדת הרה"ק מראפשיץ, ודרך הרה"ק מראפשיץ מרוב האהבה שהיתה לו להרבי מקאנאניץ היה מדבר אליו דברי חידודין. פעם נדדמן שבליל התקדש חג הפסח שכתב הרה"ק מראפשיץ לעשות האפיקומן, וכאשר ראו בניו כי אביהם לא עשה האפיקומן - גם המה לא עשו. והרבי מקאנאניץ עשה האפיקומן, וכאשר הגיע לאכילת אפיקומן חפש הרה"ק מראפשיץ את האפיקומן, והנה איננו. ושאל את אביו מה עשו, ואמרו לו. ושאל את הרבי מקאנאניץ אם עשה, והשיב: עשיתי. ושאל לו: אם כולם לא עשו - מדוע עשיתי? והשיב: ראיתי בסידור כי צריך לעשות אפיקומן, לכן עשיתי. והוכרח הרה"ק מראפשיץ ובניו לאכול האפיקומן של הרבי מקאנאניץ, ואז אמר הרה"ק מראפשיץ לבניו בפני הרבי מקאנאניץ כנ"ל. [גם הדסים מערכת הרה"ק מראפשיץ זי"ע - ואולי הכוונה ע"פ המשנה אבות מ"ט: הוי' ונב לארית ואל אתי ראש לשועלים].

ראש לשועלים

כן היה דרכו בקודש של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע להוכיח את בניו ותלמידיו, ובחכמתו ידע למי נצרך לעודד בדברי חיזוק ולמי להוכיח בשבט לשונן כדי להכניע את לבבו. בבחינת שמואל דוחה וימין מקרבת. פעם אמר לבנו הרה"ק רבי אליעזר'ל מדיקוב זי"ע על הרה"ק רבי אלעזר מקאנאניץ זי"ע (בן הרה"ק רבי משה בעל ה"באר משה" ונכד המגיד מקאנאניץ זי"ע). והוא היה חתנו של הרה"ק רבי יעקב ממעליץ בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע. "אם גימיינעם פון גיטץ איז אסאך בעסער ווי דער גיטץ פון גימיינעם". כלומר, רבי אלעזר מקאנאניץ שהוא נחשב בעיני העולם כאיש פשוט בנו של צדיק נשגב זה אביו הרה"ק רבי משה מקאנאניץ, חשב הרבה יותר משה שהעולם מחשיב כצדיק נשגב בנו של איש פשוט, זה נו ר' אליעזר'ל מדיקוב (שהיה מפורסם כצדיק מתי). ועל עצמו אמר שהוא איש פשוט. כשבמילים אלו הצליח להשיג שתי מטרות בחדא מחתא, לעודד את נכדו רבי אלעזר מקאנאניץ ולאידך גיסא להכניע את לב בנו ר' אליעזר'ל מדיקוב ולגרום לו לקנות את מדרת הענוה. (מפי ספרים וסופרים אבות ח"א עמ' שכד)

במעלות אבותיו הקדושים

פעם היה הרב הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל יושב בסעודה, ועל השלחן היה מיני מרקחת וכדומה, ובא לשם חסיד א' שלא מאנשי שלומו, והרהר בלבו כי עם זה נעשים רבי? והרגיש הרבה את מחשבתו, ופתח הרב הקדוש ואמר: "פעם היו שני אחים - אחד עשיר ואחד עני רחמנא ליצלו, פעם אמר העני לאשתו, לך נא וראה מה שאני אוכל, ותעשה גם לי מטעמים כאלה, והלכה וראתה איך שהוא אוכל קאטלעטין, ועשתה גם לבעלה קאטלעטין, ואכל והשחית קיבתו ונחלה רחמנא ליצלו. ובא אליו אחיו לבקרו, ושאל מהיכן בא לו החולי, וסיפר לו כל המאורע, ואמר לו העשיר: איך תדמה עצמך אליז? אני שותה יין שרף קודם אכילת קאטלעט, וגם איזה כוסות יין וטיבולים שונים המעכלים... ובזה יכול אני לאכול קאטלעט השמן ולא יזיק. אבל אתה אוכל רק קאטלעט לבד, לכן הוא מזיק לך! כך, אבי (הרה"ק רבי משה'לע) זצוק"ל - אף על פי שהיה קדוש מרחם, שהמגיד הקדוש אמר שביום נכור היה עושה כל היחודים כמו הכהן גדול ולא היה חסר רק השעיר, ובנוצאי יום כפור היה ל"ט והיה עושה זה גם כן עם אלו היחודים - וזמה נולד אבי ז"ל והיה ישן עם המגיד במטה אחת, והמגיד הניח כובע שלו בראש בנו בעת השינה, וכשהשיא אותו להאניפאלע מסרו ביד הרב הקדוש הרב ר' זשא זצוק"ל להשיג עליו, והשיג עליו היטב, וכמה פעמים אמר לו (הרה"ק רבי זשא ז"ע): משה'לע כעת ביסטי שוין שווערער מיט א פערדער... ומה אומר לאביר? וכשלתו המגיד מהאניפאלע לביתו, שאל הרבי ר' זשא את המגיד, מה תאמר, האם הוא באותו מעלה שמסרתם אותו לירי? וזמר המגיד: הן! ואמר הרב הקדוש ר' זשא: כמדומה לי שהוא טוב יותר ממה שהיה. ונעני לו בראשו, ולכסוף אחר כל זה והושווה שינוי מפני התעניות, והיה גופו מלא פצעים מהסיוגים שהיה עושה בעצמו, איש כזה יכול אחר כך לישוב בשלחן ערוך בהרחבה. ולא מי שלא עשה כלום, רק רוצה לאכול מרקחת - לזה מזיק המרקחת. (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

מזהב ומדריך

שמעתי מזקן אחד מזימאמושטץ, שבפעם ראשונה שבא לקאזניץ, שאל אותו הרב הקדוש על אכסניא שלו, והשיב לו ברחוב פלוני. ואמר לו הרה"ק בשם המגיד, שרחוב המגיד - הוא הנקרא קאזניץ, אבל שם הוא קאזאליק. ושאל אותו האיש, אם הוא מסכים שיהיה משם בזימאמושטץ. אמר לו הרב הקדוש תהיה 'שמש' - אבל לא תהיה 'שמש'. וסיפר לו הרב הקדוש, שרב ושמש שאלו לו אם יקבלו עליהם התמנונים, ואמר להרב: תהיה רב - אבל לא תהיה רב, ולהשמש אמר: תהיה שמש - אבל לא תהיה שמש. והרב נתנמה לרב ונעשה רב, והשמש נתנמה לשמש - אבל לא היה שמש ולא יחיה. וסיפר עוד הרב הקדוש: מעשה בשני מלומדים, לא היה הצלחה במלומדות - ולהשיג לא היה הצלחה. ושאל אחד את חברו, הלא אני למדן כמון, למה אני לא הצלחה במתות? וענה לו חברו: אתן לך עצה, שתשב את הנערים לפני אביהם, ותחיל לשבח את הנערים לפני אביהם ובמעמד הנערים, ונעשו הנערים יותר שובבים. ואמר לו חברו: לא, אני מושב את הנערים לפני אביהם, ושלא במעמד התינוקות, ואת מושבות אני רודע מייסר. ואמר הרב הקדוש על עצמו, כך אני עושה, לפני הקדוש ברוך הוא אני אומר על בניו שהם טובים, אבל לישראל אני מייסר ומורה אותם. (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

סורחנן תלוי בי

פעם אמר לפני גדולי תלמידיו איני יכול לאחוז בשערי - מפני גשמיית. ונראה על שפתי תלמידיו שחוק קל, ואמר להם, מה אתם תמהים, אסביר לכם הדבר, הנה כשהמלך נותן לאומן ישישה לו עבורו כוס, ואמר לו כך וכך ציצים פרחים תעשה בו, ואם יחסר אחד מהם, היכול להחזיר הכלי לפני המלך? כך כל החסידים תלויים בי, ואם אחד מהם אינו כהונג, האוכל לאחוז בשערי. (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

לפני קידוש - ולאחריו

פעם היה הרה"ק ר' יוסל זצוק"ל - הגיסער יוד מניאשטאט בקאזניץ בשבת קודש אצל הרה"ק ר' אלעזר זצוק"ל, וכשהזכיר הרה"ק ר' יוסל לביתו, הפליג מאד בשבח הרה"ק ר' אלעזר זצוק"ל, ואמר, הלא כל רבי מוכרח שיוכל להעלות נשמת ישראל אבל להעלות כל העולם בפעם אחד זה חידוש. והנה הסתכלתי על העולם שלו, והיה חילוק גדול בין קודם קידוש - לאחר קידוש, הא, הא - כך אמר בפיו הקדוש. (ג) הדסים מערכת הרה"ק מהר"א מקאזניץ אהרן אהרן)

דביקות - ככלות העש

סיפר לי הרה"ק ר' שמואל מרגליות שליט"א ז"ל ששמע מהרה"ק רבי אלטר שידלאווצער ז"ל, הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זצ"ל נסע להרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זצ"ל, ובחיים

זאת היא האשה של זה וזאת וכו', אמר ר' אלעזר כשלא היו מכירים אותם הייתי נשבע שהם מלאכים, כי שיחה כזאת א"א לדבר רק עם מלאכים, רק אם אומרים שמכירים אותם שאני. (שיח זקנים - הרה"ק ר' ישראל חיים אשד שליט"א תשנ"ד חלק א' עמ' ר"ט בשם הגה"צ לייבוש לייזער שליט"א)

עדותו של הרה"ק מציאנז ז"ע

סיפר לי הרה"ק ר' שמואל מרגליות שליט"א ז"ל, ששמע מהרה"ק בנש"ק ר' יוסף ברוך גליקמאן ז"ל, ששמע או מזקינו הרה"ק ר' יהושע העשיל מבענטשין זצ"ל, או מהרה"ק ר' שמעון מזשעליכוב זצ"ל, שהרה"ק מציאנז זצ"ל אמר על הרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זצ"ל: "איך ווייס נישט ווי איד האט זיך געקענט אזוי הויך אויסארבעטן". והרה"ק ר' יוסף ברוך הנ"ל סיפר לי, ששמע או מזקינו הרה"ק ר' יהושע העשיל מבענטשין זצ"ל, או מהרה"ק ר' שמעון מזשעליכוב זצ"ל, ששהיה הרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זצ"ל בצאנז, אמר עליו הרה"ק הרה"ק מציאנז, יש הרבה גוטע אידן, אבל כמו ר' אלעזר מקאזניץ אין בנמצא [איז נישטא נאך איינער] והוא מודקק בכל מוצאי שבת לאכול סעודת מלוה מלכה. כששמע בנו הרה"ק ר' ברוך מנאליץ זצ"ל איך שהתבטא אביו הרה"ק מציאנז על הרה"ק מקאזניץ, הכין בעצמו סעודת מלוה מלכה עבור הרה"ק מקאזניץ. (שיח זקנים ח"ו עמ' ל"ט)

תשיעם עליו מלך

הרב הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל מקאזניץ בעת שהתחיל לנהוג נשיאותו, אמר: 'מקרב אחי' - עתה לא כבר היה אחיך בדומה לך, ותיכף ומיד - הוא עליו 'מלך'!! (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

רבי ומגיד

שמעתי מכבוד קדושת אדמו"ר הרב הקדוש ר' ירחמיאל משה זצוק"ל מקאזניץ, שר' משה ווארשיווער ז"ל שאל להרב הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל במה זכה להיות רבי, והשיב לו: (א) שמעולם לא התפלל תפלה בשביל עצמו - שלא יכלול גם אחרים. (ב) מכל דבר שרא - לקח מהו מוסר. (ג) כל דבר שרא - לא ראה את הגשמיית של הדבר, רק הרוחניות [וספר (הרה"ק ר' ירחמיאל משה ז"ע), שפעם נסע (מהר"א מקאזניץ) עם אברך אחד לונארש, והלך הוא אל החסידים והאברך נשאר באכסניא, וכשבא חזרה להאכסניא, שאל על האברך היכן הוא, והראו לו שהוא יושב שם, ונדמה לו כאלו הוא אותו, והביט בטיב עליו והבין שהוא הוא האברך, ושאל לו כמה עשית בכאן, והשיב אכלתי בשר אוזן] ועוד רביעית אמר, ואדמו"ר (ר' ירחמיאל משה) זצוק"ל אמר ששכח, וצוה אדמו"ר לרשום הדברים. ואני שמעתי שהרביעית הוא שמעודו לא היה לו בטחון על שום נברא. (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

אתה הוא מקדום...

הרב הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל אמר על עצמו ר' דברים (א) לא נשתנית עתה בעת הרבנות ממנות שהייתי מקדום. (ב) כשעשה הגביר ר' שלמה זלמן הספסלים בענין החסידים התנתי עמו אולי לא ירצו החסידים לבוא עוד אלי שיקח הוא הספסלים לעצמו. (ג) כשהייתי בראשית, היה לי אחד, שרצה ללמוד אותי שמות וקבלה, וברוך השם שפטרתי אותו, (והר"י שכחת). (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

זכות אבותיו מסייעת

פעם בא דיבוק להרב הקדוש ר' מקאזניץ זצוק"ל, והדיבוק היה בגוף אשה, ובקאזניץ היה אז איש אחד ושמו יהודא עושה חבלים, וכאשר ראה הדיבוק אותו, אמר לו: "יהודא, הוזכר אתה עת שהיננו שנינו חברים ולמדנו בחדר אחד..." ושאל לו יהודא: מה עשית שבאת לירי כך? והשיב הדיבוק ואמר: שנעשה שיכור - עד שבא לכלל כפירה רחמנא ליצלו, והמיר דת, ואחר כך נתחרט ורצה לברוח למדינה אחרת לחזור לדתו, ותפסוהו אצל הגבול ועשו לו יסורים גדולים. כך סיפר הדיבוק. והביאו הדיבוק להרב הקדוש (מהר"א מקאזניץ ז"ע), ואמר הרב הקדוש שערי ציון, וצקע הדיבוק בקול גדול, ושאלו אותו מה הוא עושה לך? ואמר הדיבוק: שהרב המגיד עומד מצד אחד, ומהצד השני עומד בנו הרב הקדוש ר' משה זצוק"ל, וכנודע עומד הרב הקדוש ממאלינצא (נכדו של המגיד ז"ע ורבו של הרה"ק מהר"א ז"ע), והמגיד אומר לו לצאת ולא רצה, והכהו הרב הקדוש ר' משה, ואחר כך אמר לו הרבי ר' משה לצאת ולא רצה, והכהו הרב הקדוש ממאלינצא, וממכותם אני מרשיב כאב גדול מאד. ואחר איזה ימים, אמר הרב הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל שסיעו עמה לביתם, וכך עשו ונסעו עמה. והיה בדרך, נתעלפה האשה ויצא ממנה הדיבוק ונתרפאה, והרב הקדוש רצה להקטין הענין, ואמר שבשביל שהיא אכלה עוגות אצל אחותו הצדיקת רייזעלע, מזה יצא הדיבוק ממנה. (ספרן של צדיקים מערכת הרה"ק מהר"א אהרן אהרן)

אליו מכל ערי פולין וקו"ה, ועל ר"ה היה בקאזניץ כמה אלפים חסידים ולומדים, ומני אז ביום א' של ר"ה כאשר הלך להנהר לתשקור וכל המון חסידים נהרו אחרינו ושירו שירי תהילה, וכאשר אך הציג רגלו מחצרו החוצה קרא בקול איה ר' מאיר מאטשעוויצער, וכאשר דחק אבי ז"ל ובא אליו אמר לו תמיד בזה"ל: "אתם זוכרים ר' מאיר מה שברכתם אותי ב"ה ה'ל, ראו שיש זמן שמצויים ר' השמים לילך עם נערים שובבים (ב"א לאבסיס) מוכרחים לילך, ובעת שמצויים מן השמים לילך עם חסידים הולכים עם חסידים". זאת היה בכל ר"ה. (מכתב הר"ה"ו צבי הירשקא ו"ל היכל הבניין" ניסן תשס"ו ע' צ"ד)

גברא אלימא

איש אחד בא בקובלא, לפני הרב הק' היות שפלוני בן עירו רודף אותו והוא גבר אלם, והשיב לו הרב הקדוש, הוא גבר אלם! ופתאום נעשה האיש הרודף אלם עד יום מותו. (ספרן של צדיקים מערכת הר"ה מהר"א אות ח')

לא יאונה לצדיק כל און

הביאו מוואראשא כסאות מחופים, והיה רבינו הקדוש (הרה"ק ר' ירחמיאל משה מקאזניץ ו"ע) נזהר שלא ישב עליהם, כי חשש אולי יש בחיפוי תערובות צמר, והוא היה נזהר שלא ילכש ולא ישב על צמר, פעם בא להחרו שעמדו שם הכסאות, וגם אני הייתי שם אז, ובשגהה ישב על הכסא, ותכף נזכר. ואמר רבינו הקדוש (הרה"ק ר' ירחמיאל משה), שבדאי אין כאן צמר. וסיפר מזקינו הרב הקדוש הרבי ר' אלעזר מקאזניץ, שפעם בתוך האכילה, לאחר שאכל הבשר, באו ואמרו לו שהעגלה היה עוד בתוך שמונה ימים ללדתו, ואמר שיעשו עוד דרישה וחקירה, ולאחר הדרישה והחקירה, נודע שהיה לאחר שמונה. ואמר הרב הקדוש הרבי ר' אלעזר, הנה כתיב: "לא יאונה לצדיק כל און", וכי מי יוכל להחזיק עצמו לצדיק? אך הכוונה אם הוא צדיק בדבר אחד - לא יאונה לו און מעין אותו הדבר. (ספרן של צדיקים מערכת הר"ה מהר"ה אות מה, והכוונה שלו הייתה כיון שגם הוא נזהר מצמר, בודאי לא יאונה לו שישב על צמר, אף על פי כן שלח את אמו, והסיר החיפוי ובדקו הריבט, וראו שאין שום חשש)

כל ב' עשרה שכינתא שריא

שמעתי מפי הר"ה"ק מקאזניץ זצ"ל, שכאשר היה הר"ה"ק רבי אלעזר מקאזניץ יושב בבית המדרש ומעשן במקטרת, היה מניח המקטרת מידו תיכף כאשר נתאספו שם מניין אנשים, כי מאחר שכל ב' עשרה שכינתא שריא (סנהדרין ט"ז) אין דרך ארץ להעלות עשן בפני השכינה. (ז"א אורות ח"ג מערכת רבינו)

גדולי דור העידו עליו

הרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ הלך כ"ב שנים במטפחת קשורה על אזניו כדי שלא ישמע דברים בטלים, והרה"ק מהר"ש מבבלזא אמר עליו שקדושת אברים כפי שיש לו אינו בנמצא. (דברי חנה להרה"ק מקאזניץ ח"ב)

כי שם ה' גמרא עליו

הרב הקדוש אמר: אם יזכור ה' בחיים, אראה שיקום בהחסידיים שלי "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו". (ספרן של צדיקים מערכת הר"ה מהר"ה אות יד')

הסתלקותו לחיי העולם הבא

הלולא הרה"ק הקדוש ר' אלעזר זצוק"ל מקאזניץ הוא שנת תרכ"ב ששה ועשרים יום לחדש כסליו ב' דחנוכה זכותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן: ואלה הטורים אשר חקקו על מצבתו: לזכר עולם יהיה צדיק - אהא מואד!! לגדול שברנו למרום נלקחה גאון עוזינו - עוז אותנו בתנות נפשינו - זר הקודש נפל מראשינו - ראש קהל עדת גליותינו - בוצינא קדישא - נר ישראל - עמוד החזק - הרב החסיד חכם ועניו - מאור העולם - אספקלריא המאירה - בנש"ק מורינו ורבנו מהר"ה ר' אלעזר במוהר"ר משה אליקים בריעה זצלה"ה - מ"מ דפה - נפ' כ"ז ימים לחדש כסליו תרכ"ב.

חיותו של הר"ה"ק רבי אלעזר לא היה רוצה לנהל עדה, ורק אחר הסתלקותו התחיל לנהל וסיפר הר"ה"ק רבי יעקב צבי אודות הר"ה"ק רבי אלעזר, שבליל שבת אצל השולחן ישב בדביקות בלי שום תנועה, וכשהגיע למצב של מסירות נפש הגביה את ידו והניחה על השטריימל, והזיז את השטריימל וזיז את האט שיון געהאלטן ב"י מסירת נפש האט עד אויפגעהובן זי האט און געקלייט אויפן שטריימל און עד האט געגעבן א רוק מיטן שטריימל והסביר רבי שמואל, אולי רצה לאחוז בחפץ כדי שלא תצא נפשו. (שיח זקנים ח"ז עמ' ל"ט)

על הקוגל שיצליח

וסיפר דבר פלא גם אצלו, מה שסיפר לו חסיד זקן, ונשבע לו שיזכה לשמוע כן שופר של משיח, כאשר שמע זאת מפי הר"ה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זצ"ל, בן הר"ה"ק בעל "באר משה" מקאזניץ זצ"ל, ששיבח פעם את הקיגל מאד, ואמרה לו הרבנית שישגיח ביותר שהבנים יצליחו במעלות! נהרגו הר"ה"ק ר"א ואמר בזה"ל: צריכין יותר להתפלל שהקיגל יצליח, מלהתפלל על הבנים שיצליחו! ובודאי טמון בזה סוד רומז גדול. (מה שיחולן של עבדי אבות - היילפרין עמ' רמ"ו, וראה בשיח זקנים - הר"ה"ק ר' ישראל חיים אשיר שליט"א חלק א עמ' ר"ט: שמתו מהנה"צ ר' לייבוש לייזער שליט"א: איש חסיד א' שיש מלני, בא פעם לפשווארס וסיפר לזקניו שיה' פעם אצל הר"ה"ק ר' אלעזר מקאזניץ און דער קיגל איז נישט געווען אזוי געטראשן, האט ר' אלעזר זיך געקרייט, וכמוהו איז נישט געשענקט סאר די רעביצן, אמרה לו האב ביטער אין זון און זי מפתלל או די קינדער אלען זיין האויל געטראשן, נשמתה צורח ונעמד על רגלי ואמר מדר"ק גענערש מפתלל זיין או דער קוגל ואל געטראשן ודי קינדער ואלען געטראשן, ע"כ, דער וידע איז געווען גענוי חסיד מן קוגל, אבער דאס איז שוין געווען אביסעל צופיעל (ע"כ) לא האמין לו כ"ס, ונשבע האיש שכן יזכה לשמוע שופר של משיח כמו ששמעו ז' מפי של הר"ה"ק ר"א אונזיצער, ובי"ג אורות ח"ג מערכת רבינו שביא הר"ה"ק ר' יענקלע ז"ל, כי התפלה על הקוגל בודאי היה בזה טובה הכלל, ואילו התפלה על הבנים הלא הוא לטובת עצמו בפרט, ועי' אומר שצריכין להתפלל על טובת הכלל שיושעו בתשועת עולמים בביאת משיח צדיק, א"ע"ש שיתכן שבניו לא ידעו אז במדרגה גבוהה כל כך)

פסח - מעשי בעל דבר

סיפר לי הר"ה"ק ר' שמואל מרגלית שליט"א [ז"ל], ששמע מהרה"ק ר' אהרן מקאזניץ זצ"ל, שזקנו הר"ה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זצ"ל היה חתן הר"ה"ק ר' יעקב ממעליץ זצ"ל, ובראשית היו הבנות "פרום" מאד, ובת הפסח היו להם חומרות רבות, הביא הר"ה"ק ר' אלעזר מקאזניץ מיוחדת את הר"ה"ק ממשעו, והוא היה מיקל לו על כל החומרות, ושהה בביתו לכמה שבועות ופסק שם הלכות, והנה אחר החומרות היה שהיו לו חביות מים מיוחדים לפסח, ובכל שנה הגיעה אל החביות, את הרבנית אמרה שצריכים לסתור החביות ולהעיל כל חתיכת עץ (הנקרא קלעפקא) בפני עצמה, אבל הר"ה"ק ה"ל פסק שאין צריכין, פעם אחת סתרה את הרבנית החביות ונמצאה חסה בין קלעפקא אחת לחבית, ונכנסה לבעלה הר"ה"ק ר' אלעזר בטענה שהצדק אתה. אמר אז הר"ה"ק ר' אלעזר, דער בעל דבר פאקט זיך אריין צווישן איין קלעפקא און צווייטן, אבי עפעס אנצומאכן בין איש לאשתו, כי לא היה אפשר שיכנס אפילו מים בין הקלעפקא, וכאן נמצאה חסה. (שיח זקנים ח"ז עמ' ל"ט)

ראש השנה - לאלפים

אבי (הרה"ק רבי מאיר ש"כ) ז"ל היה מקורב גדול וחשוב גדול אצל הרבי הקדוש הצדיק רבי אלעזר ז"ל מקאזניץ, ועוד בזמן הר"ה"ק הק' ז"ל ממאגליניצע. שהרבי מקאזניץ עוד לא היה מפורסם, היה אבי ז"ל נוסע אצלו, ופעם היה אצלו ר"ה ולמד עמו בהשטיבל של המגיד הקדוש ז"ל ואז נפתלה לאבי ז"ל ציצית מטלית גדול שלו ונתן לו הרבי הקדוש מקאזניץ הטלית של חול שלו להתפלל בו ואכל עמו ביחד. וביום א' של ר"ה כאשר הלכו שניהם ביחד להנהר לעשות תשל"ך, רצו עמיהם ואחריהם נערים רבים שובבים, והיה להרבי הקדוש ז"ל בושח, ואבי ז"ל גירש בחזקה את הנערים מעל הרבי ר' אלעזר ז"ל. ואמר אבי להרבי ז"ל בזה"ל: "אני מברך אתכם שבעד כל נער שרץ - כעת אחריכם ירוצו אח"כ מאה חסידים לומדים אחריכם", ורבינו הקדוש זכר זאת, ואח"כ אחר מאגליניצע שהוא התחיל להנהיג העולם ורבנות ישראל וצדיקים וקדושים וגאונים התחילו לנהור

האדרעס של הציזון הקדוש ב'זעליחוב:

Reymonta 36A, 08-430 Żelechów, Poland

שומר הבית החיים 452-483-48 +

מבולץ ליצור קשר ב-20 דקות לפני העזרה

ליחיות אבותי ישראל אבותי חיים ליחיות אבותי חיים ליחיות אבותי חיים

עמיקא וטמירא

מאורו הקדוש של

כ"ק מרן אדמו"ר הזקן רבינו איתמר מנדבורנה זי"ע

פרשת מקץ – שבת הטובה תשפ"ו
ג'לוח מספר 4

• להודות ולהלל לשמך הגדול •

בשבח והודיה לבורא כל עולמים מודים אנו לפניו ית' שאנו זוכים שוב להעלות על שולחן מלכים גליון נוסף מתורתו ומשנתו בקודש של רבינו הק' רבי איתמר מנדבורנה זי"ע, ולהשקות צאן עדרים מבארו הזך והטהור שהאיר לארץ ולדלים.

ימי החנוכה נתקנו בידי חז"ל להודות ולהלל להקב"ה על הנסים והנפלאות שארעו עם אבותינו בימים ההם בזמן הזה, והזמן גרמא להודות על הזכות הגדולה שנפלה בחלקינו לעסוק בקדשים ולברר מקוהו של אותו צדיק.

וידועה עבודתם בקודש של צדיקי בית נדבורנה בנגינת הכינוי בימי החנוכה, ומופלא בהם היה רבינו שהיה מטיב נגן כזקן ורגיל, אע"פ שבמשך ימות השנה לא היה מתאמן על כך, וכפי שניתן לשמוע בהקלטה נדירה מגניתו של רבינו (עוד חזון למועד לפרסמה לרבים לתועלת הכלל).

עבודה נשגבה היתה לרבינו בנגינה זו שהיה מנגן כשהוא אפוף שרעפים בעודו משבח ומהלל לבוראו, ובגליון זה סקרנו בקצרה את עבודתו של רבינו ותולדות עבודה נשגבה זו אצל אבותיו הק' שרפי מעלה.

*

סייעתא דשמיא מלווה את חברי המערכת בעבודת הקודש כאשר מזמן לזמן מתרבים התגובות ועוד מזקני החסידים ומתלמידי רבינו מעלים בזכרונם עוד ועוד בתקופת הזוהר בהיות רבינו בהאי עלא, ובתקופה האחרונה חברי המערכת ערכו מספר ראיונות עם בני הדור ההוא שזכו לחסות בצילו של רבינו בארה"ב ואח"כ באחרית ימיו בארה"ק, ובע"ה בגליונות הבאים נפרסמם, בתקווה ובתפילה שבקרוב נזכה לשלבם בספר 'עמיקא וטמירא' על תולדותיו של רבינו זי"ע.

ובימי החנוכה בהם מסקינן כבית הלל להיות מוסיף והולך מיום ליום, נישא ידיו בתפילה אל א-ל בשמים שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה וחפץ ה' בידינו יצליח ולא יצא מכשול ח"ו מתחת ידיו, ורבינו זי"ע משמי מרום ימליץ טוב בעדינו ונזכה במהרה לראות את כה"ג מדליק המנורה הטהורה בבית המקדש השלישי אכ"ו.

המערכת

• טמירא דלעילא •

מתורתו של רבינו זי"ע

קושיא בסוגיא דחנוכה

כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה וכו' ואפי' בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק בנר חנוכה השמנים והפתילות שאסור להדליק בהם נר שבת, לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת בין בחול (שו"ע סי' תרע"ג ס"א).

הקשה אאמו"ר הרה"צ מוה"ר איתמר זצוק"ל בלימוד הגמרא, הא אחר זמן מצותה עכ"פ לפי דברי השו"ע (סי' תרע"ב סעי' ב') כבר מותר להשתמש לאורה, וכמו"ש נמי הרמ"א לקמן (סי' תרע"ד סעי' א') דמותר בהנאה, וא"כ האידך התיירו חז"ל להדליק בשבת חנוכה נרות ושמנים שאסור להדליק בהם בשבת ולא גזרו שמה יטה נרות החנוכה בשעה שהותרה ההנאה מהם והניח בצ"ע.

(נחל יצחק כת"י - ועיי' שם שמי"שבו באריכות בדרך הפלפול)

*

זאת חנוכה

כידוע רבינו לא הרבה באמירת תורה ולכן לא נותר לנו כי-אם מעט מזער שנשתמר בידי החסידים. כן הדבר בדברי תורתו של אביו הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף זי"ע שמרבית דברי תורתו לא נשתמרו לדורות, לכך אמרנו להעלות עלי גליון מדברי קדשו מענייני דיומא

ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית (בראשית לג, יז). פי' הרה"ק ר' מאיר מקרעטשניף זי"ע ע"פ דברי הגמ' (ראש השנה טז:) א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן, שלשה ספרים נפתחין בר"ה, א' של רשעים גמורים, וא' של צדיקים גמורים, וא' של בינונים וכו', בינונים תלוין ועומדים מר"ה ועד יוה"כ, זכו נכתבים לחיים לא זכו נכתבין וכו', ע"כ.

אולם יעקב אבינו ביקש שיסיעו את יום הוצאת הפתקאות מיוה"כ לסוכות, וזהו 'ועקב נסע סכתה', דביקש להאריך את זמן התשובה והכפרה הניתנת לבינונים עד סוכות, וכן אי' בזה"ק (פר' צו ח"ג לא:) שזמן הוצאת הפתקאות הוא בהושענא רבא.

אכן יעקב אבינו לא הסתפק בנסיעה זו עד לסוכות, וביקש עוד בכדי להשאיר פתח לאלו שעדיין מתמהמהים, וזהו 'ויבן' היינו שאח"כ הבין שצריך זמן טובא, לכן 'לו בית', 'לו' רומז על ל"ו נרות חנוכה, 'בית' רומז על 'מזמור שיר חנוכה הבית' שאומרים בחנוכה, כי אז התקיימה חנוכה המזבחה במקדש, לפעול להאריך זמן החתימה עד להדלקת ל"ו נרות, הוא 'זאת חנוכה'.

לתרומות והנצחות, וכן לשליחת ד"ת, סיפורים ותמונות מרבינו
נא לפנות למערכת

בארה"ק - 0583224930 בארה"ב - 19171225393

או באימייל nmr0583224930@gmail.com

• הללוהו בנבל וכינור •

עבודת הנגינה אצל רבינו זי"ע

לגדל הפלא והנס הורה המפקד - הנחיה ליטול עמו את כינורו. 'ילדים', אמר אח"כ רבנו לבניו בהתרגשות עזה. 'דעתו שאלמלא הכינור הזה לא הייתי מסוגל להיות'...

עבודת הנגינה

בתחילה היה רבנו מנגן בכל מוצש"ק. ולאחר מלחמת העולם השנייה הפסיק כליל מעבודת נגינתו [משעם הכנסים עימו] למעט זמנים מסוימים כימי החנוכה אחר הדלקת נרות חנוכה, וביום ל"ג בעומר, וכן בשמחות צאצאיו. חסידים היו מפליאים את העובדה שלמרות שלא התאמן רבנו בנגינה ובמשך כל השנה לא נטל את הכינור לידו, אך באותם זמנים מיוחדים, הרי שמיד כשנטל את הכינור וייצבו על מכונו - היה מושך בקשת כוון ורגיל ומנגן באופן נפלא, [כאשר אף נותר לו לפליטה הקלטה נדירה מנגינתו של רבנו המנגן את ב' נוגני הסב"ק הרר"מ זי"ע, נוגן החופה והניגון 'אחד יחיד ויחיד', שעליו התבטא פעם רבנו לאחד ממקורביו ואמר, 'הדתנו מעלת נוגן זה? הלאו בנינו זה מלויים את הצדיקים למקומם בנן עדן!'] ובהקלטה זו שומעים את הדיוק הרב ואת הרגש העמוק בנגינתו של רבנו.

כן אירע באחד הפעמים שביקר ישראל מנר אצל רבנו, הוציא רבנו את הכינור שהיה מנגן עליו, והראה להבית ישראל אך אחד מנגן עליו, וכשסיים ביקש רבנו מהבית ישראל שיברך אותו שזיכה לילך לקבל פני משיח צדקנו עם הכינור, ואכן הבית ישראל הסכים עם דבריו של רבנו, ואמר שאכן ראוי רבנו לקבל את פני משיח צדקנו בכינור.

באהרית ימי

מעשה פלא סיפר הר"ג רבי אפרים חובנישטיין שליט"א מבאי ביתו של מרן רבנו זי"ע, שבהנחה האחרון לחיי של רבנו זי"ע בשנת תשל"ג רצו לי מפורשות על הסתלקותו הקרובה אך לא הבנתי את הרמז העבה. בכל לילה מימי החנוכה היה רבנו יושב ומנגן בכינור כמה נוגנים וקדל רב היה מתאסף לשמוע אל הרצתו. באותה שנה החל הכינור לחרוק והשמיע קולות צורמים שלא בהרגלו. אחרי חנוכה קרא לי הרבי נתן לי לארוז את הכינור בתוך העטיפה, תוך כדי הפסית הרבי ואמר לי: "שמעת, המיתרים כבר לא עובדים..." כמו"כ אמר לי שאביב היכן הוא מניח את הכינור כדי שידעו היכן הוא נמצא. כך היה גם כשנתי לי את המנורה לקחתה אל אמי ע"ה שתבריק אותה, אמי עשתה מלאכה נאמנה והבריקה את המנורה בכליל הזיפי. כשהבאתי לפני הרבי את המנורה, התחיל לעטוף את המנורה בשכבת ניירות, וצוה להעלותה ולהניחה בקפידה מעל הארון, ותוך כדי אמר לי: 'אתה רואה, אנחנו אורחים חבילות, תראה איפה אני מניח את המנורה כדי שידעו איפה היא נמצאת...' בשעת מעשה לא העליתי על דעתי שזה היה החנוכה האחרון בימי חייו.

רבינו מנחם בכינור לימינו חתנו הר"ק מפיטסבורג זי"ע

כאמור היה רבנו נוגן לנגן בכינור בחנוכה ובל"ג בעומר, ויהי בל"ג בעומר תשל"ג ירח ימים קודם ששקעה שמשו של רבנו, מן רבינו דרכו בהיכנר הזמר הקדוש של הסב"ק הרר"מ זי"ע, ויהי כאשר אך כילה רבנו לנגן הגיע נכדו הר"ק מרקערשטיין ירושלים זי"ע לבקר את רבינו ולחזות בעבודת הקדשו, ויהי כאשר ראה כי כבר גמר רבנו עבודתו ביקש מרבינו שברצונו לזכות לראות בעבודת הקדוש של הכינור, ורבינו נאות לבקשתו והתחיל לנגן כאשר בכתחילה. כאשר יצא אמר הר"ק מרקערשטיין למשמשו, "שמעתי האין זקני נוגן הניגון של אביהם..." ואי"ה עוד חזון למועד להרחיב עוד במעלת עבודת הנגינה אצל רבותי הקדושים, ושירת הלויים בכינור בס"ד.

במשנת אבותיו הקדושים

רבינו קודש הקדשים הסב"ק הרבי ר' מרדכי מנדבורנה זי"ע הורה לבניו וצאצאיו הק' שילמדו לנגן בכינור, ואמר להם "היו יודעים שכאשר משיח יבוא, יקבלו קהל עדת ישראל את פניו בשמחה ובשירים, בתוף וכינור. וזי אתם חושבים ינגן בכלי הזמר? האן די כלי-זמר?! (כלי-זמר) שהיה מפורסם באותם ימים), הדיוטות ופשוטי העם?! לא כי, אלא היודעים לשבח, להודות ולהלל למוראנו, ולפיכך תלמדו אתם אפילו מעט, לנגן על כינור, כדי שבבוא המועד, בעת בה תמלא הארץ דעה תדעו לקבל את פני משיח צדקנו במלוא ההדר והזיפי". וכך פירש הסב"ק הפסוק והיה כנגן המנגן וגו' (מלכים ב' ג, טו), ר"ל נגן היינו הכלי של נוגן שאין לו שום פניה, כך צריך להיות המנגן, היינו שהאדם המנגן לא יראה חס ושלום במחשבתו פניה רק לעשות הכל לו יתברך.

וכמו שהורחב בגליון הקודם זכה רבינו זי"ע לחסות בשנות נעוריו בצל זקני הסב"ק הרר"מ זי"ע, ובבואו להרר"מ אמר לו שאם יילך ללמוד האין לנגן, אזי יקנה לו כינור במתנה. ואכן רבינו הלך ללמוד לנגן בכינור, וידוע היה רבינו כמטיב לדעת נגן בכינור ביופי ומומחיות מרובה.

ומלבד הכינור שקיבל מזקינו, כינור היה לו לרבינו מירושת אביו הר"ק ר' מאיר מרקערשטיין זי"ע, אשר בשהר נעוריו של מרן הר"ק הרבי ר' מאיר מרקערשטיין זי"ע, כאשר נפשו הסוערת כמדה באש יוקדת להדבק בבוראה, יצר בעצמו כינור והחל להתאמן ולהתנסות בנגינה עליו - לבדו ובכוחות עצמו, עד אשר היה למיטיב נגן ברוב כשרון. את המיית נפשו השוקקה השקיע בנגינה על מיתרי הכינור, כשנגינתו מעוררת ושובה לב לב שומעיה. ואף אביו הסב"ק הרר"מ זי"ע היה לעיתים מומינו לפניו בשעות הקטנות של הלילה לנגן לפניו בכינור, ותהי עליו יד ה'.

לפי הסתלקותו לחיי עד, אמר מרן רבי מאיר לבניו הצדיקים: "לעולם ברצוני להוריש את הכינור לבני ר' איתמר, אך אינה המנהג להפלות בין הבנים. לפיכך יערכו נא גורל. אבל זאת אומר לכם, מי שהכינור יפול בגורלו, ישמור עליו כבבת עינו, בהוסיפו "באם ח"ו פורצת שרפה בבתים, יש להתייחס להצלת הכינור כשם שמתייחסים להצלת ספר תורה!", ורצון יראיו יעשה - רבנו זי"ע וזה גורל והכינור נפל בחלקו. והוא אכן שמר עליו כבבת עינו, אך כבר אז אמר, שרואה הוא על פי דברי אביו, שיצטרך אכן להציל את הכינור, וכך היה, וכדלקמן.

הצלת הכינור מידי הרשעים

בשנות האימה והזעם, כאשר הצוררים פשמו בבתי בני ישראל ועשו בהם כבתוך שלהם, חסמו וכוזו, וגם ירשו, רוכזו כל יהודי העיר בגטו, ובבית המדרש היחיד שהיה באותו אזור ריכזו כל ספרי התורה, ושם הטמין רבנו את הכינור. אולם לגדל הכאב חסמו הצוררים את הכינור ולא נדע מקומו. יום אחד בעת ששהה רבנו ליך מיטת בנו כ"ק האדמו"ר במחדרה שליט"א, שחלה בטיפוס, הבהין רבנו בבחור רומני כשבדו קשת הכינור. ועל עגלה שניצבה בסמוך היה מונח הכינור גופו. רעדה אחזתו, 'הו כינורו של אבי הקדשו' והוא רץ אל עבר החרוב, בעוד בני הבית מנסים לעצב בעדו, ביודעם שבמצב כזה סיכויי של היוצא מפתח הבית, אינם רבים לשוב אליו... אך רבנו לא התחשב בכך וירד אל החרוב, מגיש אל העגלה והוציא ממנה את הכינור ולאחר חטף את הקשת מיד החייל...

הלא החל להתנווכה עמו, בעוד בני הבית מתבוננים במתרחש באימת מוות. אך

החל רשבתי

דברי תורה מאירים כספירים, הליכות קודש וסיפורי נפלאות
ממרח הגה"ק

רבינו שבתי שעפטיל ווייס משימאני זי"ע
בעל הלכתא רבא לשבתא ומנחת שבת

לדעת כל רז סודר

בטלות ההודאה אינה בטלה, עיין שם, כי לעתיד תתבטל כל הרשעה ויתמו חטאים מן הארץ, ולא יצטרכו להקריב אלא תודה, וגם היא תהיה רק לשם הודאה כיון שלא יצטרכו לפעול על ידה ישועות.

תחילה יטבח ה' באדום שגילו את שנת האומות

והנה כתיב (ישעיה ל"ב - ו) 'כי קצף לה על כל הגוים וגו', כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום, ויש לדקדק דפתח בכל הגוים ומסיים בבצרה ואדום, ויש לומר דהנה עיינו ראות שהצורד מאשכנו שהוא עיקר מלכות אדום, כמו שכתב היעב"ץ (מגילה ו, א) והג"א מוילנא (ימא 7 א) ובתפארת ישראל (נגעים פ"ב מ"א), נשא ראש ויצא אש תבערה נגד כל זרע ישראל, ובהו גרם שנתגלה לעין כל שנתא כל אומות העולם אליהם אשר היתה כבושה מקדם, דגם אלו שלא הרגו ורצחו בפועל, מכל מקום עמדו מנגד ונתנו מחסום לפיהם, וכמו שטען בעצמו שאם צרפת וענגלאנד אוהבים את ישראל אמאי אינם נותנים להם נחלה ומנוחה בארצם, ועל כרחך שבסתר לבם שונאים גם הם את ישראל, והוא לא היה אלא ככלל הזה שאמר חז"ל במדרש (שמו"ד ט, ט) בזה הכללים אחד נובח וכולם מתקבצים ונובחים, ולכן תחילת הזבח יעשה ה' בבצרה וארץ אדום שהם גרמו, אבל ודאי שאחר כך יצא הקצף על כל הגוים, וכל הרשעה כולה כעשן תכלה.

וזהו ביאור הפיוט "מעוז צור ישועתי לך נאה לשבח", דקדק לומר מעוז צור שהוא לשון כפול, לרמז שבנס חטאה עשה הקב"ה מעוז שממנו יושפע כל מיני ישועות עד ביאת הגואל, ולכן נאה לנו לשבח את הקב"ה על הנס הזה, כיון שעל ידי הזכרת הנס יתעוררו עלינו נסים ונפלאות בכל עת, אך כאשר "תכון בית תפילתי" ונזכה לבנין בית המקדש, אזי "ושם תודה נזבח", יהיה השבח רק לשם תודה והודאה, כי "לעת תכין מטבח מצר המנבח", ר"ל שהטבח הגדול שיעשה ה' בבצרה, יהיה הכנה על הקצף שיצא על כל הגוים, כיון שהוא צר המנבח וגורם שכולם ינבחו, ובהיות כן הרי תכלה כל הרשעה ולא יהיה צורך להזכיר נסים עבור המושבח ישועה, ועל "אז אנמור בשיר מזמור חנוכת המזבח", ר"ל שלא נדסק משהיך והשבח על חנוכת המזבח גורם לנס נוסף, אלא השיר עצמו יהיה סופו ותכליתו.² (מנחת שבת, חנוכה).

"מעוז צור ישועתי" - נס חנוכה הוא מעוז שממנו יושפעו כל מיני ישועות לכל איש מישראל עד ביאת הגואל

מעוז צור ישועתי לך נאה לשבח, תכון בית תפילתי ושם תודה נזבח, לעת תכין מטבח מצר המנבח, אז אנמור בשיר מזמור חנוכת המזבח. ורבו הדקדוקים בזה.

ונראה לפרש בהקדם מה שביארנו (ראה בגליון זה עמ' 4) דנס חנוכה לא היה נס פרטי לשעה אלא נס כללי לדורות, כי הוא שורש לכל הנסים שהיו עד ביאת המשיח, דכל הנסים והישועות שנועשו לישראל הם מכוחו של נס חנוכה, והוא שכתב במהרש"א מה דאיתא בגמרא (ע"ז י"א א) שרבי מאיר+ אמר לאחר שיאמר 'אלהא דמאיר ענני ובוזה יצול, דרצה לומר שאליקים שהיה לנו במלכות יון הקודמת בנס הנרות של חנוכה, הוא יעננו ויציל אותנו בנס מיידיהם, עיין שם, כי נס חנוכה הוא השורש של כל הנסים שלאחריו.

עצם הזכרת נס חנוכה מסוגל להמשיך נסים לכלל ולפרט

והרי לך מזה שעצם הזכרת הנס דחנוכה מסוגל להתעוררות והמשכת נסים ונפלאות מן השמים ממעל, ואם כן נמצא שיש תועלת גדולה בקביעת יום טוב לזכר הנס, מלבד החובה להודות ולהלל לה' על נסיו ונפלאותיו, כי על ידי זכרון הנס יתעורר מלעילא וישפיע עוד נסים וישועות בכל עת.³ וכבר אמרו חז"ל (שבת כ"ג, א) הרגיל בנר חנוכה היווין ליה בנינים תלמידי חכמים, שסגולת המצוה הזאת לזכר הנס גדולה כל כך, שלא רק שיש בה כח להציל מכל צרה וצוקה, אלא מסוגלת אפילו לזכות לבנים הגונים וכדומה.

בזמן הגאולה יזכירו הנסים רק לשם הלל והודאה

אמנם כל זה הוא רק בזמן הזה שאנו שרויים עדיין בתוככי הגלות המר וחזקוקים לנסים ונפלאות בכל עת, אבל אחר שנזכה לגאולה השלימה, אז יהיה הזכרת הנסים רק לשם הלל והודאה, כי מאחר שלא יהיו צרות בעולם הרי לא ירא צורך להזכיר הנסים על מנת להמשיך על ידם ישועות, וכדרך שאמרנו חז"ל במדרש (י"ק ט, ט) לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין וקרנן תודה אינו בטל, כל התפילות

א. ראה דברת שלמה (מנחת אסתר בספר המן בא"י). "ובזה יובן" שיר השירים וכו' ישקני מנשיקות כ' לר"ח' כ', כמו שנתבאר לעיל שמכל זמן של הנס נתעוררת הבחינה ההיא, כן על ידי דבורי זכירה שמספרים הנס, גם כן נתעורר ונמשך בחינת הנס ההוא, ולכן מצוה לספר בציאת מצרים ולהזכיר בכל יום, וכן זכירת מחיית עמלק בכל יום, הכל מנעם זה.

וכן אפילו נסים פרטים הנעשים לאדם שחש"ת עוודו מאיזה צרה, או אפילו לאדם אחר, וכשיזכר חז"ל כמו הצרה הזאת לשום אדם, כשיזכר ישועות הש"ת המעשה לאדם והצילו מצרה כזאת, גם היום יוכל להמשיך ישועות ד' להציל גם מעת מצרה כזאת, רק שיהיה בחשבון גדול ובאמונה שלמות ובדביקות בהש"ת, כמו שקבלתי בשה"י מאדמו"ר (הרי"ר בער ממשורש) [זללה"ה שראיתי כזה ממנו כמה פעמים, גם משרא צדיקים זללה"ה ולדעת ראה זה מצאתי כתוב מפורש בתורה, כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא מהם זכור תזכור את אשר עשה ה' אליך לפערה ולכל מצרים כי כן יעשה לך לכל העמים אשר כ', ולכאורה הלשון 'זכור תזכור' צריך להבין, דהרי לא היה למימר הלא ידעת את אשר עשה לך, ולדברינו על נכון, שאמר הכותב 'זכור תזכור', ועל ידי הזכירה והדבורים תמשיך גם היום, ואז 'כן יעשה' לך, ועלינו לשבח ולפארו ית' על גורל החסד, שלא די שששה לנו נסים, עוד הוא מקשר הנסים שנוכל להמשיך בכל פעם כשנזכיר הנס ונשבחו על זה, וזה שאמר דוד המלך ע"ה 'כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחוך', ר"ל כי החסד טוב וגדול מאוד יותר מן החיים, עד אשר 'שפתי ישבחוך' על הנס תמשיך עוד בכל פעם.

וזה שאמר 'שיר השירים', ר"ל שיר שאנו משוררים ומשבחים על הנסים, הוא מעורר גורם עוד שירים, שששה לנו עוד נסים בכל פעם ככל"ה.

ב. קצת כעין זה פירש הר"ק מהר"ם מבעלזא ז"ע על חרוז זה, כי בזמן הגלות, השירות והתשבחות של בני ישראל חולקים יחד עם תפילות ותחנונים, ואילו 'לעת תכין מטבח מצר המנבח אז אנמור בשיר מזמור חנוכת המזבח', שלעתיד לבוא, כאשר תתבטל ההתנגדות וקדושה לגמרי, יהיה הגמר של חנוכת המזבח, כי ענינו יהיה אז רק שיר מזמור להש"ת.

האיזנה עמי תורת

מספר הטלפון לשמיעת שיעורים ודרשות
במסגרת רבינו זי"ע ואחיו ראב"ד ווערבזי זי"ע
מספר הטלפון הוא: 0773402213

לכל עניני הגליון

ולהשתתפות בהוצאות האדירות של הפצת תורת רבינו זי"ע
ניתן לתרום בנדרים פלוס ע"ש "מוסדות שימאני"
או לפנות לדוא"ר: rd0504156839@gmail.com
או לפלאפון: 050-4156839

זכות השתתפות

בהוצאות הגליון
לעילוי נשמת

הרה"ח המפורא
מהר"ר אברהם כ"ר
דוד הלוי ז"ל לוי

נלב"ט כ"ה כסלו גר
א' דחנוכה תשפ"ב
תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו הרה"ג
ר' מאיר לוי שליט"א

פטרון הגליון

גליון זה נתנדב ע"י הרה"ח מוה"ר דוד געלעלי שליט"א

נכד רבינו זי"ע

לרגל יו"ד של זקינו הגה"צ רבי אברהם פראגער זצ"ל

בן הרה"צ רבי מרדכי זצ"ל

ראב"ד טאפאלטשאן

נלב"ט ע"כ כסלו תרס"ז

העלינו זכרו בגליון זה עמ' ד'

הלכתא רבתיא

מוגה ע"י הדומ"ץ הרה"ג ר' מאיר לוי שליט"א

אין אדם יוצא ידי חובת הדלקת נרות חנוכה בהדלקת חשמל כי אינו אלא מסיר את מניעת זרם החשמל

מהות החשמל * זרם חשמלי נוצר מכח אלקטרונים הרצים מחוט שלילי לחוט חיובי * המדליק חשמל אינו אלא מסיר את מניעת הזרם * מצות הדלקת נר חנוכה היא בהדלקה דייקא * ברכת "להדליק נר שלחנוכה" ולא "של חנוכה"

המדליק חשמל אינו אלא מסיר את מניעת הזרם

לפי האמור, אדם הלוחץ על כפתור החשמל, ומקרב את חוט הברזל לשני קצות החוטים החיובי והשלילי, הן אמת שבפעולתו הוא גורם להבערת האש, אולם לא הוא המדליק את האש, שהרי לא הוא יצר את תנועת האלקטרונים מן החוט השלילי אל החיובי, אלא הם נעים ורצים ממילא, והוא רק יצר כעין גשר המקשר בין החוט השלילי לחוט החיובי, ובכך הסיר את המחסום שמנע מהם לרוץ.²

מצות הדלקת נר חנוכה היא בהדלקה דייקא

מאחר שנתבאר שהמדליק אור חשמל, באמת אינו עושה פעולה הדלקה, אלא רק גורם להבערת אש על ידי הסרת מניעת תנועת זרם החשמל, על כן אין יוצאים בזה ידי חובת הדלקת נרות חנוכה, כי לענין נר חנוכה מבואר בגמרא (שבת כג. ב.) ש"הדלקה עושה מצוה", היינו שעיקר המצוה היא ההדלקה דייקא, ולא די במה שיגרום האדם שיהיה אור. והיא צריכה להיות דוגמא להדלקת נר בית המקדש [כמו שמשמע מדברי רש"י (שם כג. ב.) "א"י הדלקה עושה מצוה": אי המצוה של חנוכה תלויה בהדלקה, מדליק, **מראשיתו במנוחה**"], והרי הדלקת המנוחה בבית המקדש היה דוקא על ידי הכהן גדול, ולא כמו הבערת המזבח שהיתה גם כן על ידי אש שלמעלה, הן בבנין ראשון והן בבנין שני, כמבואר ב**יוסיפון** (פרק כ.) אצל חשמונאי והורדוס [ש"הודה בן מתתיה הכהן" וכל עדת החסידים אשר היו עמו באו אל ירושלים, ויהסרו את כל המזבחות אשר בנו העמים, ויטירו את הבית מגלולי הגוים, ויבנו מזבח חדש, ויתנו בשם דבך עליו, ויערכו עצים, ואש קדושה לא מצאו, ויצעקו אל ה' ויקראו אליו, ותצא אש מן האבנים אשר על המזבח, ויערכו עצים עליה, ויקטירו את זבחים" וכו'].

ברכת "להדליק נר שלחנוכה" ולא "של חנוכה"

וכן משמע גם ממה שמובא בכאר ה**יטב** (פי' תע"ו ס"ק א) בשם הש"ח (פוסק תמיד פ"ק נר מצוה מהד"י ר' רמ"ה אור ח) שהביא את לשון המהרש"ל, שצריך לברך "**להדליק נר שלחנוכה**", פירוש יתבה אחת, ולא "של חנוכה"... דבשלמא נר של שבת שהוא נר לצורך שלום בית ולעצמו, רק שמצות שבת עליו, ונקרא "של שבת", אבל הכא אינו כשאר נרות, ואינו עשוי להאיר לעצמו אלא לפרסומי ניסא דחנוכה, משום הכי מברכין 'נר שלחנוכה', כלומר, שאינו עשוי אלא לחנוכה ולא לזולתו". הרי שאף אם לענין נרות שבת עיקר המצוה הוא בעצם האור, מכל מקום שונה היא מצות הדלקת נרות חנוכה, שעיקר המצוה אינו עצם האור, אלא הדלקת הנרות דייקא (ע"פ הלכתא רבתיא לשבתא פ"א חקירה כג; קונטרס אחרון סי' א. ובמהד"ר שם עולם ח"ב סי' יז).

בגליון הבא יתבאר בס"ד הדין בזה לענין הדלקת נרות שבת

א. שאלה זו היא אחת השאלות שנתעוררו בדורות האחרונים מכח המצאת אור החשמל, ודנו בזה הרבה בספרי הפוסקים, ונביא כאן דברי כמה מהם. בשו"ת **בית ציצחק** (ורדסיי קא אות ח) כתב: "לענין הדלקת נ"ר אינו יוצא לא בעלעקטרישעס ליכט ולא בגאסליכט, חדא ששמן זית מצוה מן המוכח, ועוד כיוון שנעשים להדליק בכל ימות השנה לא היו פרסומי ניסא" וכו'. בשו"ת **לבושי מרדכי** (אורח חיים סי' טז אות א) כתב: "ולענין דבר פשוט שאינו יוצא, דאם כי יוצא בכל השמנים וכו', אך צריך ליתחב דומיא דשמן, דהיינו שיש בו שמנונית דהשמנונית עצמו גורם שידלק וכו', אבל דבר שהוא דולק אפילו יפה אבל לא מכח שמנונית, וכו' סי' כ"ד מי שמדליק עצים דקים וקסמין שיצא ידיו שבת או חנוכה, וכמוהו העלעקטער שאינו רק כח האש הנשמן במוח"ו וכו'. **בין החיים** (אורח סי' תתקצ"א ט.) "ואם מותר להדליק בכח האש הנקרא חשמל וכו', ונראה דיש לאסור משום דלא הוי זכר לנס, דהנה היה על ידי הדלקת שמן (תפחית), ובה לא יש כי אם אור בלא תפיסת ממשות. ועוד דהמנוחה היתה נדלקת הפתילה על ידי אדם וכו' על ידי מנוחה. ועוד כיוון דהעשיית שיש בה כח האור היא מלאה אור הוי כמדרוה שאין עולה אפילו לנר אחד כמ"ש לעיל סי' תרע"א ס"ד".

ב. תדענו שנתנו להאגוד ר' משה **לוציצקי** שליט"א ראש ישיבת אלכסנדר, על סיועו הרב להבנת הענינים בלונדון, כמור"ב נעזרנו בספר אוצר החשמל שבאנציקלופדיה תלמודית.

יש לדון, מי שאין באפשרותו להדליק נרות חנוכה, האם יוצא ידי חובתו בהדלקת אור החשמל*.

כדי לדון בשאלה זו צריך לדעת מהי מהות החשמל, ואיזו פעולה עושה אדם המדליק את אור החשמל.

מהות החשמל

תחילה נבאר מהי מהות החשמל, כי כל דבר דביר שבעולם מתחלק להרבה גרעינים קטנים לאין שיעור, והם קטנים וזעירים כל כך עד שאינם נראים לעין. ובכל גרעין וגרעין מצוי מספר מסוים של חלקים זעירים המכונים 'פרוטונים' ומספר מסוים של חלקים המכונים 'נייטרונים', וטביע הגרעין מסתובבים חלקים אחרים המכונים 'אלקטרונים', והם במספר שווה לפרוטונים. האלקטרונים אינם עומדים במקומם אלא הם רצים בכל עת ממקום למקום, וכאשר ישנם כמה גרעינים אחד ליד חבריו רצים האלקטרונים מגרעין אחד לחבירו.

כאשר נחסר לגרעין מן מספר האלקטרונים המסוים שלו, הריהו משתוקק לשאוב אליו אלקטרונים למלא את חסרונו, והוא מכוון כח חיובי (פאזיטיו). מאידך כאשר יש לו יותר מן מספר האלקטרונים שלו, הריהו דוחה מעליו את האלקטרונים המיותרים שסיבבו, והוא מכוון כח שלילי (נעגאטיו).

זרם חשמלי נוצר מכח אלקטרונים הרצים מחוט שלילי לחוט חיובי

והנה סדר ייצור זרם החשמל הוא, שמניחים מגנט סמוך לחוט ברזל, וטבע המגנט הוא שהוא מושך אליו אלקטרונים, ולכן כח האלקטרונים שהיו בחוט הברזל רצים לכיוון המגנט, ונמצא שבקצה החוט הסמוך למגנט יש אלקטרונים מיותרים ולכן החוט דוחה אותם מעליו, ונעשה כח "שלילי", ואילו בקצה החוט שבצד השני נוצר חסרון של אלקטרונים ולכן הוא משתוקק לשאוב אליו אלקטרונים להשלים את חסרונו, ונעשה כח "חיובי". וכאשר מחברים חוט ברזל דק המכונה 'מוליך גרוע' בין שני קצות החוטים הללו (דוקא חוט מסוים זה שהוא מעביר רק מעט אלקטרונים, משא"כ חוט גריל עולה להתפוצץ מרוב האלקטרונים), נוצר זרם חשמל מן החוט השלילי הדוחה מעליו את האלקטרונים המיותרים, לעבר החוט החיובי השואב לקרבו את האלקטרונים החסרים לו. ומגדול עוצמת זרם החשמל העובר דרך חוט הברזל, נוצר חום גדול בחוט הברזל והוא מתלטה ומאיר.

חופשי יוצא לאור עולם
אור וחיים - ש"ח קדוש וגילא

מנחת שבת

ורדסים על חגורת ומעשים.
דרשות. עצים ושיפורים.

מאור תורתו של חסדן וחקושים
רבי **שבת שפעטל**
ווייס ז"ע
אב"ד שימאני
מלך הלכות ורמא לשמא

הם של תלמידי מוסר על דרך חזקת ודאי
הכסות ליל על ים נשאלת חכמת חסדן
יבא לאור לא אשון: מפרק ומסור על מדר
חריפות ומעשים: כחשן חסדן לכל
עם חכמת חסדן עם חכמות מלאים

בספרים א מליץ וישי
ביתנו דרדילולא וילית
בני קשת חסדן ורמא חסדן וישי
השפיק חסדן חסדן חסדן

הם חסדן חסדן חסדן חסדן חסדן חסדן
הם חסדן חסדן חסדן חסדן חסדן חסדן
הם חסדן חסדן חסדן חסדן חסדן חסדן

לחשיג בכל
הניות הספרים

הנה זה בא

בשמחה רבה הננו לבשר כי כבר ניתן להשיג את הספר "מנחת שבת" גם בארץ ישראל

בירושלים: כולל שימאני ר' חסדן לאברהם 055-3237557
בב"ב: משפ' לוי ר' ור' ופרסקי 12
050-4188670
באשדוד: משפ' גליק ר' שמאי 16
052-7614740
בב"ש: משפ' לוי ר' הרצוג 050-4156839

♦ הביטוי אל צור הוצבתם ♦

להג'ל יו"ר של הגה"צ רבי אברהם פראגער זצוק"ל ראב"ד טאפאלטשאץ – ב' בסלו תרס"ז

היה מחבב שבת, והאיך היה מקונו על חורבן בית המקדש, תמיד היה נאחז ובוכה כאשר הזכיר החורבן. ואיזה עסקן במצות היה, לא הניח שום מצוה שלא היה עושה בשמחה, בלי שום פניה, ממש היה ממזרגת אברהם, שלא היה נחשב בעיני עצמו.

גם שנים ארוכות לאחר שלמד אצלו שמר רבינו על קשר איתן עם דודו רבי אברהם, כפי שאנו מוצאים באחד ממכתביו להוריו, שכתב שם: "כתבתי לאד"ר א [= אדוני דודי רבי אברהם] כמעט בכל יום בשבוע ז". בעת שרבי אברהם לא היה בקו הבריאות לע, כתב רבינו אודותיו: "אספר מצדקות אד"ר א"י, כמה טובל כל ימי חייו וקיבל הכל באהבה, שיעמדו לו זכויותיו שיהיה בריא ויהיה לו זקנה טובה" (ספר דער הייליגער שימאנער רב, להרבי הנכבד ר' זלמן לייב קאפעלע שליט"א נכד רבינו, פרק ב).

סיפר רבינו: פעם אחת הגיע לאזני רבי אברהם שמועה שאיזה תלמיד חכם מתנגד על פסק שיצא מתחת ידו ואומר שלא פסק גדול וצריך לעשות תשובה, והוא ברוב ענותנותו חשש לדבריו ונתיירא שמה טעה בהוראתו ונצטער על כך צער גול וישב בתענית ימים רבים, וכל כך נגע הדבר בנפשו עד שנחלש מאוד והגיע לידי חולי וקיצור ימים ח".

סיפור זה מובא בכתבי מו"ה פייבל בוכינגער ז"ל הי"ד, תלמידו ומשמו הנאמן של רבינו, ומוסיף שם דכשנתוודע הדבר לרבינו, נסע אליו לבקרו ולחזק את רוחו

וישאלהו לאמר אם נכון הוא שיועד ללמוד, ונשתומם על שאלתו, וחזר לשאול שיאמר לו דודו האמת, ויען ויאמר ידעתי כי יכול תוכל, ואז אמר לו שלפי דעתו פסק כדת וכדין בלי שום פקפוק ולא ייבוש בעולם הבא, ובוזה נחה דעתו (מנחת שבת, קונטרס מעשה רב, בערכו, ובהערות ד).

עוד סיפר רבינו: בשחרית יצא נתמנה לרב ומגיד בחברת "פועלי צדק" בפרעשבורג, למלאות את מקומו של הגאון רבי יהודה פראנקפורטער זצ"ל, שעדיין היה בחיים ולא היה בכוחו להמשיך בתפקידו כראוי לעת זקנתו, והגאון הנ"ל שמח אז שמחה גדולה שלא הושיבו על כסאו איש זה, רק בחרו בו שהיה מכיר כי ראוי הוא לאותה איצטלה.

נשתמר 'היתר הוראה' שהעניק רבינו לנכדו של רבי אברהם, הגה"צ רבי שמחה בונם גרינבערגער זצ"ל, בן חתנו הגה"צ רבי אברהם גרינבערגער זצ"ל, וזה לשונו שם *:

בה"ת עש"ק לס' בריית שלום תרצ"ב
בא לפני שאר בשרי הלא הוא המופלג בתורה
ויראה כש"ת מוה"ר שמחה בונם גרינבערגער
בן לשאר בשרי הרב הגדול מוה"ר אברהם ג"ב
נ"י רק ד"ק צעלדאמאלק נגד לדודי הגאון
האמיתי צ"ס ק"ק קודש קדשים מוה"ר אברהם
סג"ל פראגער זצ"ל שאעיד עליו במקום שאין
מכירין שגדול בתורה הוא, והוראה מחזרת על
אכסניא שלה, והגם שאני אדם מועט לעולם
זעיר, ובציר ועדות של קטן מה מהני, עכ"פ
לסניף של אריות מהני הלא כבר נתן עליו מהודו
הרב הגאון המפורסם ד"ק עפערטס ובכן
מעיד אני עליו שהוא מתמיד גדול ומצא כדי
מידתו בתורה ובקי בדינין וכן שהוא היוחס גדול
בנש"ק דור ישרים למגלה עמוקות אשר יחוסו
נובע מרש"י ז"ל ומדוד המלך, ובכן יתקיים בו
מאמר חז"ל באשר שהוא למדן ומזרע דוד המלך
"שיורה יורה ידן ידן" זכות אבותיו יסייעו אותו
שלא יכשל בדבר הלכה לעולם.

דברי עבד לעבדי ה' אסקופה הנדרסת

שעפטל ווייס *

הגה"צ רבי אברהם פראגער זצוק"ל נולד לאביו הרה"צ רבי מרדכי זצ"ל בשנת תקצ"ח בפרעשבורג. הוא היה תלמיד מובהק להגה"ק הכתב סופר זצוק"ל, וגם למד בניקלשבורג בישיבת הגאון רבי שלמה קוועטש זצ"ל האב"ד דשם.

בשנת תרכ"ה נשא את זוגתו הרבנית סערל ע"ה לבית לעבלי במראש-לודאש שבטרנסליבניא ונשארו לדור שם כמה שנים. בתרכ"ט חזר לפרעשבורג ובמשך הימים הוכתר כרב ומגיד מחדש מורי דודי תרמ"ז נתמנה לראש בית דין בטאפאלטשאן, בה כיהן פאר עד לפטירתו ביום כ' כסלו תרס"ב ושם מנוחתו כבוד (מנחת שבת, קונטרס מעשה רב, בערכו הערה א).

רבינו הק' משימאני זצ"ע שהיה בן אחותו, יצק מים על ידו וקיבל ממנו תורה, וכך הוא כותב עליו בהקדמה לספה"ק הלכתא רבתא לשבתא: "והנה אזהיר מקדם מורי דודי הגאון מו"ה אברהם פראגער זצ"ל, כי מעולם לא פגע בכבוד אדם. ואמר הלא חז"ל אמרו בירושלמי שקלים (פ"א ה"ב), דיראה אדם כאלו בעל השמועה עומד כנגדו, ובאיזה דרך ארץ היה עומד ומפלפל אם היה זוכה לדבר עם בעל השמועה, בלא היה אומר שאינו משיג".

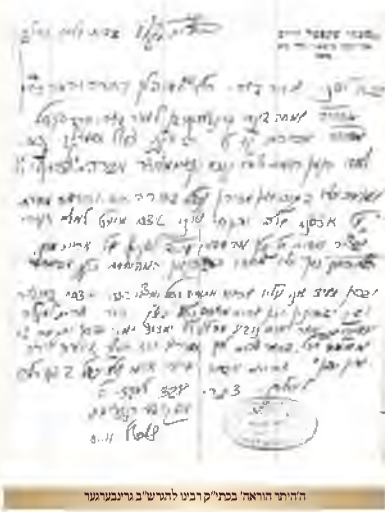
"ורגיל היה לפרש, זקני תלמידי חכמים דעתן נתוסף עליהן (שבת קכב, א), למשל מי שיש לו קושיות על רבותינו בעלי תוספות וכדומה, חצוף כזה אינו נמצא בעולם שיאמר שח"ו טועים רבותינו, רק יאמר האמת שאינו משיג, ויבכה ויתפלל שהקב"ה יתן לו לב להבחין דעת

רבותינו הקדושים. כאשר מצינו בעל מגלה עמוקות שהיה מתענה מ' תעניתים להבין פייט של שבת נחמו, שנתגלה מן השמים פירוש נפלא, ועיין ילקוט דניאל אות פיוט. וכן אף מייגעין עצמן לשמה, ומתפללין לה' שיתן לו לב להבין דברי רבותינו הקדושים, אז מגילין לו הפירוש, יהיה מי שיהיה, רק כוונתו יהיה לשם שמים. וזה 'זקני תלמידי חכמים כל מה שמזקנים דעתן נתוסף עליהן'.

"וכן עבר זה מעולם לא למד אפילו בקיץ כשהיה חם מאד בלי חלוקו, ועיין בש"ך יו"ד סי' שמ (ס"ק) וברמ"א (ס"א), משום שהיה נגד עיניו דברי ירושלמי הנ"ל, והאיך עומדים ביראה ופחד אם היה עומד כנגדו חז"ל, כחז"ל בבא קמא (מא, ב) 'את ה' אלקיך תירא', ועיין בברכות (לא, א) ודו"ק".

"והנה חז"ל יומא (נח, א) דרשו מזכר צדיק לברכה' (משלי י, ז) דאם מזכירין צדיק, צריך להזכיר מעשיהם הטובים. וכן אציג הנה מעט מתרומת מדותיהם של מורי ורבותי זלה"ה. והנה דודי הגאון הנ"ל, כל יודעיו ומכיריו ידעו שהיה תלמיד חכם גדול ואמיתי. ומאורי המדינה כהגאון המובהק מו"ה נטע וואלף ז"ל (בעל שארית נתן בנימין) והגאון בעל מהר"ם שיק ז"ל והגאון רבי מענדלי דעש ז"ל והרה"ג ר"ר הרש דליסקא ז"ל, כולם העידו עליו שראוי לישב על כס הרבנות בקהילה נאה ומפוארת. ואף על פי כן היה מיראה הוראה מאד מאד, ותקצר היריעה מהכיל לכתוב כאן פרטי מעשיות. ומעולם לא היה בוש לשאול, וכמה שאלות בהלכות שבת עשה אצלי, והגם שכל ימיו היה לומד מסכת שבת בעיון".

"והיה נקי כפים, טוב ומטיב, היה נותן חומש, היה מקבל יסורים באהבה. היו יכולי להדפיס ספר מעשיות אשר סבל. היה מתמיד גדול, ומימיו לא עבר חצות לילה בשינה אצלו. ואיזה מוקיר ורחים ודחיל רבנן היה, מי שלא ראה ענותנותו, האיך הקטין עצמו נגד תלמידי חכם. והאיך היה מחבב מתנוק קטן שהתחיל ללמוד, עד למעלה היה מחבב. ואיזה אורה ישראל, ואיזה אש להבה היה אם היה שומע בגנות של תלמיד חכם. והאיך

הדיוט הוראה' בפת"ק רבני להרש"ב גרינבערגער

א. תשנ"ח הגאון רבי זלמן לייב בערגנשטיין שליט"א נכדו של הגאון רבי שמחה בונם גרינבערגער זצ"ל, שהמציא לנו 'היתר הוראה' זה בלונ"ח.
ב. תשנ"ח להרה"ג ר' דוב יחיאל יהושע שאהן שליט"א על סיועו הרב במדור זה, ועל עזרתו התמידית בלונ"ח.

לשכת סופרים

בס"ד | גליון מס' 2 | יומי דחנוכה תשפ"ו | גליון מיוחד מבית 'מכון לשכת סופרים'

מכון
לשכת
סופרים
המחברים מייצגים

בפתח השנה

כפי שכתבנו בגליון הקודם, שבמכון שוקדים להביא בשורות חדשות ומפתיעות לציבור בקרוב, אז הנה זה קורה! אנשי בשורה אנחנו היום, בסייעתא דשמיא אנו משיקים כעת שלשה מסלולי לימוד, למען יוכל כל דורש למצוא את המסלול שהכי מתאים לו הן מבחינה כלכלית, והן מבחינה מוטורית.

למען האמת שתיים מתוך השלשה הם מסלולים קיימים, ובעצם מה שהוספנו כעת, זה מסלול אחד ומיוחד חדש ויוקרתי מאד, ליחידים! שחוריי שלמות, רמה אחת מעל כוללם המסלול אינו מיועד לכל אחד, רק לאלו שיש להם את הסבלנות הנדרשת להגיע לתוצאה גבוהה ומדוייקת, תוך תיוגול רב.

כדי לשבר את האוון קראנו לשלשה המסלולים בשמות: "מסלול כסף", "מסלול זהב", "מסלול יהלום".

המסלולים חלוקים ושונים זה מזה גם בכמות המשתתפים וברמת הפרטיות, וגם במספר השיעורים.

"מסלול כסף" הוא המסלול המוכר שהיה עד כה שבו הלימוד הוא קבוצתי לגמרי עד שבעה יחד. במסלול זה יש 10 שיעורים.

"מסלול זהב" זה המסלול שהוספנו לפני כשלשה חודשים, הלימוד במסלול זה הוא פרטי עם עוד מספר לומדים בחדר בו זמנית, במסלול זה מקבלים עד 14 שיעורים. מסלול זהב נחשב למסלול יקר יותר וברמה גבוהה.

"מסלול יהלום" זהו המסלול החדש והיוקרתי שאנו משיקים היום, מסלול זה יתן מענה לאלו שרוצים "פרפקט", רמה אחת מעל כולל! במסלול זה השיעורים הם באופן פרטי כמו במסלול הזהב, אך עם מספר שיעורים גבוה משמעותית, בין 20 ל-25 שיעורים.

יצוין כי בכל המסלולים מקבלים קלף איכותי לתיגולל וכמובן גם דיו מיוחד לכתובת סתם, וכן חוברת מידע מסכם לסופר המתחיל.

יצוין כי לעת עתה "מסלול כסף" כבר באמצע הדרך ולא ניתן כרגע להצטרף אליו.

כרגע נותרו מקומות בודדים לחורף זה במסלולי "זהב" ו"יהלום".

שבח הסופר

"ומי שאומנותו מלאכת שמים יבן בהם ויראה באלפא ביתא ויעשה מצוה כמאמרה, ולא יתבשר אלא בשורות מובות"

(הלכות טור רמב"ם לרבינו תם הובא במחזור ויזר סימן תק"י)

ביוגרף הלכה בצורת האותיות

ראש המכון הרבנית רחל שטרן, אשתו של הרב חיים שטרן, הלכה

שילוח מלחמה

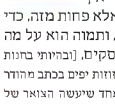
גובה צוואר הלמ"ד

צויר 1

ארוך כפליים ביחס לעובי הגג צויר 1, ויתר מזה נראה שאורכא אפילו יש לו מקום עדיין, יותר ראוי לעשות הרגל ב"פ כעובי הגג ולא יותר, כדי שלא יאכזר את צויר הו"ו דה"פ לנ"ו ששונה.

איך ניתן להאריך הצוואר כ"כ כשיש בין השיטה לשיטה כמלא שיטה
ונה אורכה של הצוואר כתב באלפא ביתא המוכר בבי" שיהיה ארוך כעובי שני קולמוסים מלבד הראש והעוקצין, וכן כתבו במקדש מעט (ספיקא) ובשיח הסופר, וכן נראה דעת כל הפוסקים לדעול שכתבו שהיה כיו"ו, ולפי"ז הצוואר לבד צריכה ב' קולמוסים מלבד הראש והעוקצין ומלבד המושב ודבר זה צריך עיון גדול, שהרי ה"כ יש רוח לעשות לצוואר לבד, ב' קולמוסים, ויהא עם ראשה יחד כב' קולמוסים מלבד העוקצין, וגם שישאר רוח צלא יגע באותיות למעלה, הרי בין שיטה לשיטה יש רוח כמלא שיטה, ואם האותיות שמעל הלמ"ד הוא כשלשה קולמוסים (כמו רוב האותיות), והרוח בין שיטה לשיטה הוי"ו שלשה קולמוסים, אי"ך א"ך יכנס שם ג' קולמוסים לצוואר הלמ"ד וראשה, מלבד העוקצין שהם ג"כ לכל הפחות כרבע קולמוס וגם רוח קצת בין ארצית קצת, ותמנה הוא על שלשה קולמוסים צויר 2, והאמת שראיתי הרבה מאד סופרים שמקצרים הצוואר כמעט כיו"ו, וגם הסופרים המאריכים הצוואר, רובם אין עושים כב' קולמוסים באורך הצוואר לבד, אלא פחות מזה, כדי שיוכלו לעשות הנגדים ולהשאיר רוח קצת, ותמנה הוא על סומכים כזה לעשות לכתחילה נגד כל הפוסקים, ונבחינו בחנות אחד שמוכרים סתם, ועברתי על כמה בחילות של חזו"ת ימים בכתב מהודר מאד שמוכים ביוק, ולא מצאתי מכל אלו אפילו אחד שיעשה הצוואר של הלמ"ד ארוכה ב' קולמוסים.

צויר 2

אם נראה כו"ו ולא כיו"ד סגי בכך

והבאתי תמיהה זו קמי מו"ר הגר"מ שטרן שליט"א והראה לי פרשיות תפילין, וביניהם החלחל התחנות של הלמ"ד (ה"כ) של המלך, והיה הצוואר ארוך כקולמוס נמוכה בלא הראש, ואמר שזה כבר בגדר מהודר, שהרי נראה כיו"ו ולא כיו"ד, שהגדר כזה הוא שאם נראה כיו"ו סגי בכך, ובמדרושי שכן ארצית בספר צורות האותיות כהלכתה בשם הגר"מ קה"ת גרסו שליט"א.

ש"ר במקדש מעט (כפ"י וי"ו) שליבו כלב הארי במלחמתה של תורה והוא ממיר דהלכתא כהלכות תת"ם, שהאריך בזה, ובתחילה הביא את דברי האור ישראל שלשה פוסטל א"ה עשאו כיו"ו, אי"ה הפליא להפריך את כל ראיותיו של האור ישראל ודחאם באמת הבנין בחיפנות גדולה, אחת אחת השיב להסיר פסולתא דא, ושמתתי בראותי שכוונתי לדבריו כהא דכתב לחמוה שאין יתכן לומר שיהא צוואר הלמ"ד ארוך ממש כיו"ו, מאחר שח"ל קבעו קולמוס אחת, וכן ארצית בכתב יד הרה"ק וא"ך אין יעשנו גם ארוך כיו"ו וגם עוקצין גבוהים עליהם (והב"ה בבוס"ס שכתב, צ"ע מילין שאריכ"ס היותו גבוהים) אלא ע"כ שאין עושין ממש אורכה כיו"ו, אלא פחות מכך.

וראה בכתב יד רבותינו הקדושים תלמידי הבעש"ט ובפרשיות הרה"ק בעל הנועם איילמלך ז"ל שכתבם הספרא רבא הרה"ק רבי משה מפשווארסק ז"ל (ראה תמונתו בספר ילקוט צורת האותיות עמוד 700) שלא עשו כלל ב' קולמוסים בצוואר הלמ"ד, ויש שאף הקטנו לעשות רק קולמוס אחת, וכן ארצית בכתב יד הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ז"ל (והוא תמונתו בקובץ בית אהרן וישראל שיה"ר ביינ"ר ד' עמוד כ"ח) ונראה שכוונתו שיעשרין יחד עם ג' ה"כ ודבריו המשתנה אברהם דלעיל, וראה בספר מסורת צורת האותיות (בסוף הספר) תמונת סת"ל של מרן החת"ס ז"ל.

במדרש אותיות דר"ע "למ"ד מפני מה גבוה מכל האותיות מפני שהוא באמצע כ"ב אותיות, ודומה למלך שיושב על כסא הכבוד ומלכות לפניו, כ"ף שאחריו זה כסא הכבוד, ומ"ם שלפניו זה מלכות, והוא מובחר שבוכלס כמלך", ועיין באלפא ביתא השלישי והרביעי והחמישי רמזים נשגבים בזה.

וכתב האגור (הלכות תפילין סימן פ"ה) בשם רבינו שמחה שיש לעשות הלמ"ד גבוה משאר אותיות כשיעור גובה אות אחת, וכ"כ בתיקון תפילין (אות למ"ד) שיש לעשות הצוואר ארוך, כי האותיות כל מ' הן כהפיוץ אותיות מל"ף, והוא באמצע אלפא ביתא להורות על מלכו של עולם שהוא באמצע העולם כנגד בית המדרש, ועליו כתיב "המבית לארץ ותירעה", ונאמר "מממן שכתו השנים אל כל יושבי הארץ", לכן צוואר הלמ"ד יהיה ארוך שיתוכל לראות על האלפא ביתא כולה, ע"כ, וכתב בברוך שאמר (ס"ק ס"ט) שהוא לאפוקי מהסופרים שמקצרים הצוואר ועושים אותו כמו וי"ו מחמת שאין עושים רוח בין שיטה לשיטה כמלא שיטה כדברי רב חסדא במס' הקומץ, והרוקח כתב בפירושו שיש לכתוב על הלמ"ד כמין וי"ו ולא כמין וי"ו, וכן נמצא בהנהגות מפרקי ג"פ, וכ"כ רבינו שמחה לעשות הלמ"ד גבוה כשיעור אות אחת, וכ"כ רבינו שרונדס הלוי ז"ל שיש לעשות לה וי"ו ארוכה על גבה, ע"כ, וכן בלבוש (א"ח סימן י"ז) ובמגלא (י"ח סימן י"ז) ובפרק מגידים (י"ח סימן י"ז) ובדלוד אמת (ס"י י"ז) ובמלאכת שמים (כ"ל י"ז) ובנשתה"ל (י"ח סימן י"ז) ובקטת הסופר (י"ח סימן ה) ובמשנת סופרים (ספיקא) שיהא הצוואר ארוך כרגל הו"ו, אולם במור קוציעה (א"ח סימן י"ז) כתב שהלמ"ד בספרדית יש לה כראשה כמין וי"ו קטנה מעט, וכ"כ בלדוד אמת אך כתב שאינו דומה ממש לוי"ו ולכן אין בזה פסול, אך כאמור כל הראשונים והאחרונים כתבו לעשותה כמו וי"ו ולא כיו"ד.

בדיעבד אם עשה הצוואר קצר כיו"ד

ולענין דיעבד עשה כיו"ד, בלדוד אמת (ס"ק ג) פוסל, וכן במשנת סופרים (ס"ט) חושב לדברי הפוסלים, וכתב שלכן וכן להנהיג בזה מאד, ובמלאכת שמים (ס"ט) הביא שבספר אור ישראל אין פסל לפסול, אך כתב ש"ד רבינו אחרים חלקו עליו והשירו, וכן בענין וי"ו וי"ו (י"ח סימן י"ז) ובקול סופרים, ובמקדש מעט (ס"ק) כתב שכן דעת השו"ע"ה מדיכנת אחר זה שכל זה רק לכתחילה, ולבלשת הסופר (י"ח סימן ה) אחר שדחה כל הראיות שכתב בברוך שאמר, מסיק למעשה שאם נמצא כן בס"ת בשעת קריאה שאי אפשר לתקן יש להכשיר וכן אם נמצא בשם הקדוש וכן אם נמצא בתפילין מוזוזה יש להכשיר, אבל במקום שיוכלים לתקן צריכים לתקן, וכ"כ בשו"ת דברי חיים (י"ח סימן כ"ה) קליא ויבא אלהן בשו"ת בית שלמה (י"ח סימן כ"ה).

ונהי יש שכתבו שאפילו לדעת הפוסלים היינו דווקא אם היו"ד שורח הפוסקים הסכימו להכשיר בשעה כעין וי"ד, ולכן אם אפשר יש לתקן, ובמשנת הקדושים וכן בתו"מ יש להכשיר, ומ"מ אף בתו"מ שאי אפשר לתקן ע"י גרידה וכתביה, אך ראוי לגרור מעט מתחתית הגג לעשות הצוואר ארוך יותר ואין בזה שום חשש מ"מ מאחר שקי"ל להכשיר, אך אינו נעשה בגדר מהודר ממש, עוד כתב גם בס"פ (ק"א) שאכא"פ שאין רוח לעשות כאורח וי"ו יכול לעשות את ראש הו"ו כמו דק ולא ע"כ ואי"ה מקום ברוחו, ע"כ, ולכאורה נראה שאם הראש הוא דק אזי גם הצוואר צריך להיות ב' פעמים כפי ענין הגג ולפי"ז כשאין מקום מופק יכול לעשות כמו וי"ו קטנה דהיינו שהיה נראה

ספר הנה

צדיק וגדולי ישראל שכתבו סת"ם

הרה"ק רבי ארון לייב מפרמישלאן זי"ע ובנו הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע

הרה"ק רבי ארון לייב מפרמישלאן זי"ע קיים בעצמו את המצווה של "ואתם כתבו לכם" וכתב ספר תורה לעצמו, אך לא השלים את ספר התורה עד תומה, רק בנו הקדוש ר' מאיר'ל גמרו לכתוב.

ספר תורה מיוחס זה התגלגל ברבות השנים לידו של יהודי עשיר שהתגורר בעיירה הרימלוב שבגליציה המזרחית, כבוד רב רחשו בני הרימלוב לספר קדוש זה, והעשיר היה מוציאם רק פעמיים בשנה לקראת בו בציבור, ביום הכיפורים ובשמחת תורה. ויהי היום בשנת תר"נ נפל שאלה בספר תורה, ומחמת שאלה זו לא יכלו יותר להשתמש בספר המיוחס, מה מאד נצטער העשיר שחיבב את הספר תורה הזה כבבת עינו, ואף כל יהודי העיירה התהלכו ביגון קודר.

אך מזל היה לו לעשיר, נער רך בשנים היה בהרימלוב, נחום ויידנפעלד, מי שהתפרסם לימים כאגון ישראל רבה של דומברובה, בנו של רבי יעקב ויידנפעלד זצ"ל בעל הכוכב מיעקב ואחיו של האגון מטשעבין זצ"ל, כבן ט"ו היה הנער, אך אב בחכמה היה, עילוי מופלג ובעל שכל חריף, ויחד עם כשרונותיו החדים היה גם רך לבב, לא יכול היה לראות את צער זולתו, וכל מה שיכל להקל מעם כאבו של יהודי, היה עושה ללא היסוס, ובכך צערו של הגביר דנו נגע לליבו הרך של נחום, וממחשבה למעשה קם מיד והתיישב בחדר מבודד, והחל לכתוב תשובה ארוכה ומנומקת לגדולי הדור, ובו הוא מנמק מדוע יש להכשיר את ספר התורה ללא פקפוק, מיד עם גמר הכתיבה שלח הנער העתק לרבה של ברעזאן האגון רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל ולרבה של לבוב האגון רבי יצחק שמקליש זצ"ל.

כשראו גדולי ישראל את התשובה הערוכה בטוב טעם, מיד סמכו את ידיהם בהערצה על הפסק של העילוי הצעיר, והכשירו את ספר התורה, מבלי לדעת כי רק בן ט"ו הנער, וכך היתה הרווחה לעשיר ולבני הרימלוב שיכלו שוב להתבשר מזיו קדושת ספר תורה העתיק והמיוחס.

כשראו גדולי ישראל את התשובה הערוכה בטוב טעם, מיד סמכו את ידיהם בהערצה על הפסק של העילוי הצעיר, והכשירו את ספר התורה, מבלי לדעת כי רק בן ט"ו הנער, וכך היתה הרווחה לעשיר ולבני הרימלוב שיכלו שוב להתבשר מזיו קדושת ספר תורה העתיק והמיוחס.

(מרכיצי תורה מעולם החסידות ח"ה עמוד י"ג, זכר שלמה עמוד מ"ב, אלה אזכרה עמוד 142, גדולי הדורות עמוד 109)

המערכת הקולית של לשכת סופרים

1. נדרשה פרטים על הקורסים להכשרת סופרים סת"ם	2. נדרשה הרשמה לקורסי סופרים סת"ם	3. נדרשה שלמה והצגת תעודות ומסמכים
4. נדרשה בקשת פרסומט להתרשמות מהקורסים לתיאול הפרט	5. נדרשה שיעורים פרטניים סת"ם כוללים פרסומט ותיאול	6. נדרשה שיעורים פרטניים סת"ם כוללים פרסומט ותיאול

077-47-10-321
A0527619907@GMAIL.COM אימייל

המשך מעט

שור"ד בשו"ת דברי חיים (יור' ח"ב סי' ק"א) שכתב וז"ל "ובאמת יראה מע"כ"ת ככל הספרים שבבית הכנסת, ויראה שכולם אין בין שיטה לשיטה כמלא שיטה, והטעם פשוט כיון שאינו מעכב והוא רק ליפוי הכתיבה כמבואר בב"י ובשאר אחרונים, ובזמננו לפי מכתבם או היה כזה יפוי הכתיבה, אבל בזמננו אין זה כלל יפוי, ולכן אפילו לכתחילה אין חוששין לזה ועל כה"ג אמרו חז"ל (מנחות י"ב ע"א) אפילו יבוא אליהו אין יומעין לו וכו' ומה שהלמ"ד אין הצואר כמו וי"ו לדעתו אין זה לעיכוב ובפרט אם יכול לגדוד, ובגרידה אין שייך מנומר" עכ"ל.

וצ"ע שבראשית דבריו כתב שאין מניחים רווח בין שיטה לשיטה כמל"ש, והדר כתב שאם יכול לגדוד ולתקן יעשה כן, ודבר זה הוא מקושי ההבנה שהרי אם אין מקום בין השורות כמלא וי"ו, א"כ איך יעשה שם אחר הגרידה צואר ארוך כו"ו, אם אפס מקום, אולם ע"כ שגם לדעת חז"ל אין צריך ממש ארוך כו"ו אלא מעין וי"ו דהיינו שנראה לעין כו"ו ולא כו"ד, אולם לאחר העיין אין זה מוכרח שהרי אפשר כונתו שיעשה שם וי"ו זעירא דהיינו שעובי הראש יהא פחות מעובי קולמוס דשאר הכתב, וכפלי הראש יהיה לצואר ב' קולמוסים (ראה לעיל ציור 1).

סוף דבר: שלכתחילה אם אפשר כבודא פשוט שיש לעשות הצואר ארוך כעובי ב' קולמוסים, ולכן מן הנכון להכין קולמוס דק יותר כדי שיכנס כשש וחצי פעמים עובי קולמוס בין שיטה לשיטה (ציור 3 וזה גם מופיע ע"י המומחים), אך אם אין מקום מספיק לב' קולמוסים לצואר איז גם לא לא האריך ממש כעובי ב' קולמוסים אבל עדיין נראה כו"ו, הרי זה כשר לכתחילה ובגדר מהודר, אולם אם קיצר כ"כ שנראה כמו וי"ד ולא כו"ו, אזי אע"פ שנקטינן להכשיר, מ"מ אם יוכל לתקן מה טוב, ואם אינו יכול לתקן ע"י כתיבה, יגדוד קצת מתחתית ראש הלמ"ד, ומיהו ע"י תיקון זה אינו נעשה עדיין בגדר מהודר ממש, ואם אינו יכול לתקן הרי הוא כשר אך אינו בגדר מהודר כלל, וכל זה רק כשיש לו צואר אבל אם הדביק הראש לכ"ף כזה ציור (בלא צואר כלל, פסולה אפילו בדעיכה).

טיפ לסופר טיפים וטכניקות לסופרי סת"ם

איך גורמים לכתב להיות מבריק?

יש שלש גורמים לכתב להיות מבריק:

- 1) דיו סמיר** למשל בדיו "נהר" לקבלת דיו מבריק יש לקחת את הדיו בסמיכות רגילה, גבוהה, ולא בסמיכות קלה.
- 2) קלף חלק** ככל שהקלף יותר חלק ופחות שעיר, יתקבל כתב מבריק יותר.
- 3) אור לבן** אם תרצו להרגיש יותר את הברק של האותיות הניחו את הכתב מול אור לבן ולא צהוב, ואז הכתב ייראה מבריק יותר.

מכון לשכת סופרים מציע

שלשה מסלולי למידה לכתובת סת"ם

המהר"א'ל צינץ

המאן רבי אהיה לייב צינץ ז"ע מפלא

גיליון שמ"ט. פרשת במד - חנוכה השמ"ז

מכון לחוצאה חרשה ומפארת
של ספרי מהר"א'ל צינץ ז"עת.ר. 3498 אשדוד 77134
טל': 08-8648989
פקס: 08-8648686
tzintz@tzintz.org

ישק - שישתקן ולא יכלו לערער על דבריו

ועל פיך ישק כל עמי (מז, מ).

במסורה מביא מקום נוסף שניתבה בו המלה "ישק" והוא בספר משלי (כד, כו) שפתים ישק משלי דברים נכחים.

מפרש המהר"א'ל צונץ במלא העומר: התוספות במסכת גיטין (דף ט, א) מבארים את הפסוק במשלי: "כשדום אומר דברים נכחים, אותם שסביבותיו משקיין שפתותיהם זו לזו, ששותקין ואין יודעים מה להשיב".
לכך התכוון פרעה באומרו ליוסף "ועל פיך ישק כל עמי", שלא יוכלו חכמי מצרים לערער על דבריו ולא יהיה להם פתחון פה להשיב עליהם.

מלא העומר

הסבר נפלא מדוע לא סמך על ערבותו של ראובן

יאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אתו על ידי ואני אשיבו אליך (מב, לו-לז). וברשי" לא קיבל דבריו של ראובן, אמר בכור שוטה הוא זה.

יעקב ראה בזה שאומרים עליהם: "מרגלים אתם" - שרוצים להענישם על החטא העתיד של המרגלים, כשם שהם הענישו את יוסף על שעתיד לצאת ממנו ירבעם בן נבט, לפיכך לא רצה לקבל את ערבותו של ראובן אשר שבטו עתיד לקחת חלק בחטא המרגלים. אולם את ערבותו של יהודה קיבל, לפי שממנו לא יצאו מרגלים, אלא אדרבה, כלב בן יפונה, משבט יהודה, התנגד למרגלים בתוקף - וממילא ערבותו בטוחה היא.

מלא העומר

חנוכה

נדר שיתן מעשר ממה שינצל בנס, האם גם הכסף ששילם ל'מצילים' בכלל הנדר

עמדי להשיב לי השקים, אז אתן מכל שק שנעשה בו נס חמישים דינרי זהב לצדקה.

ואכן תפילתו נתקבלה, ובכסף שנשאר שכן כמה אנשים וביחוד רדפו אחר הגולנים, עד שהצליחו להחזיר לו את כל השקים שגולו ממנו.

הוא הזמין את גבאי הצדקה אליו, וסיפר להם על נדו ועל הנס, ושהוא נותן להם שלש מאות וחמישים דינרי זהב, חמישים דינר לכל שק, ושבעה שקים ניצלו.

אמרו לו הגבאים, אתה חייב ליתן ארבע מאות דינרים, כי השק הזה, שניצל ולא לקחוהו הוא הנס הגדול מכולם, ואם היו לוקחים לך את השק הזה, לא היה לך ממה לשלם, כדי להחזיר לעצמך את שבעה השקים האחרים. והשק הזה הוא סיבה להצלת כל השקים.

גם בחנוכה הרי היוונים פשפשו בכל ההיכל, ולא שלטו ידיהם בפק שמן זה, וניטלה מהם הבחירה לנגוע בפק זה, והוא נס גדול יותר שכלל הזמן שהיוונים היו בהיכל הקדוש ברוך הוא סילק מהם הבחירה, שלא לנגוע בפק, מאשר שפק שמן ידלק שמונה ימים.

על כל פנים שמענו מדבריו שבענינו צריך לשלם עשירית גם מהעשר אלף דולר שהשודדים השאירו בידו, שהנס הזה שהשאירו לו את העשר אלף דולר, הוא נס גדול יותר מאשר הנס שהצליחו להחזיר את התשעים אלף דולר, א. שלמרות החיפושיהם הם לא מצאו זאת, ב. שבזכות הכסף שהשאירו היה יכול להציל את התשעים אלף דולר.

ולוא דבריו היה נראה שצריך לשלם מעשר רק על התשעים אלף דולר, ואף שהנס שלא לקחו ממנו את הכסף הוא נס גדול, ובזכות זה היה יכול להציל את כל כסף בחזרה, מכל מקום בשעה שנדר הרי לא חשב על העשר אלף דולר וחשב להפריש מעשר רק מהתשעים, שזה היה נחשב אצלו ככסף אבוד, ועל העשר אלף דולר שהיה בכיסו לא חשב, וכיון שלא חשב להפריש מזה צדקה, ובנדרים הולכים גם אחר מחשבתו ממה שחשב להפריש.

ואולי כוונת המהר"א'ל צינץ זצ"ל היא, שהגבאים אמרו לו שראוי לך לתת גם מעשר מהשק הראשון שנשאר בנס, כדי להודות להקב"ה על כך, אבל הנדר לא חייב זאת.

לסיכום: לעניות דעתי נראה שממדת הדין אין צריך לתת מעשר מעשרת אלפים הראשונים אבל ראוי להודות לה' גם על כך.

חשוקי חמד - נדרים (דף כו, ב)

שאלה. מעשה בסוחר עתיקות יהודי, שנשע עם סחורה יקרה למדינת תורכיה. לאחר ביצוע עסקה מצליחה, היה בכיסו סכום של מאה אלף דולרים, והאיש עשה את דרכו במסמאות העיר, לעבר בית הכנסת המקומי, כדי להתפלל ולהודות לה' יתברך על הצלחת העסקה.

והנה, לפתע התנפלו עליו שני שודדים, הכהו מכות נמרצות, ושלפו מכיסיו את הממון הרב שזה עתה הרוויח. לאחר שהצליח להתאושש מעט, הבחין שנותר אצלו לפליטה, סכום של עשרת אלפים דולרים, שהונוו בכיס הפנימי שבחליפתו.

נודע לסוחר שפנייה למשטרה המקומית ככל הנראה לא תועיל לו, אך ישנה כנופייה מקומית, שבכוונה להציל את כספו. פנה אל אנשי הכנופייה, והם הודיעוהו "רק ב'נס' ממונך יינצל, אם בכל זאת אתה מעוניין שנצא למבצע, אנו דורשים עבורו לא פחות מאשר... עשרת אלפים דולר!"

הסוחר היהודי החליט שכדי לוותר על הסכום כדי לזכות בחזרה בתשעים אלף. שילם אפוא לאנשי הכנופייה, והאנשים פתחו במרדף אחר השודדים.

היהודי פנה אל בוראו, כשדמעות בעיניו, ואמר: רבונו של עולם, אני נודר, שאם ממנו יינצל בס"ד, מלבד המעשר שאפריש לצדקה [כפי הדין], אפריש בע"ה מעשר נוסף מהסכום שניצל בנס...

לא חלפו כמה שעות, והאנשים חזרו, כשבידם מלוא הסכום - תשעים אלף דולרים!

כעת התעוררה שאלה מעניינת אצל היהודי - האם את המעשר [הנוסף, מחמת הנדר עבור הצלת הממון בנס], עלי להפריש אך ורק מהתשעים אלף, או שמא עלי לזכות מעשר לצדקה גם מהעשרת אלפים שנותרו אצלי באורח יסיי [שמסמך מה השודדים לא נטלוהו ממני]. והודות לעשרת אלף אלו, התאפשרה הצלת הממון, ואם כן - גם סכום זה שייך להצלה הניסית שעליה נדרתי ליתן מעשר...

תשובה. בספר קומץ מנחה למהר"א'ל צינץ (דרוש ג לשבת חנוכה אות ז) כתב לתרץ את קושיית הבית יוסף למה עושים שמונת ימי חנוכה, והרי הנס לא היה אלא שבעה ימים, שהרי מצאנו פך שמן שאפשר להדליק בו יום אחד. וכתב לתרץ על פי משל, סוחר אחד נסע ליירד, ולקח עמו שמונה שקים דינרי זהב, כדי לקנות בהם סחורה, בדרך התנפלו עליו שודדים ולקחו שבעה שקים, ושק אחד שהיה מוחבא בצד, ניצל מהם בדרך נס, ונשאר לו לפליטה. האיש לא התיאש והתחיל לחפש את הגולנים, וידר נדר, אם יהיה אלוקים

חדש!

ניתן לשמוע בכל שבוע דבר תורה מרבנו המהר"א'ל צינץ על פרשת השבוע,

מפי המשפיע הרה"ג הרב ברוך שוורץ שליט"א 08-8648989 שלווחה 5 מרבני המכון ומו"ץ באוצר הפוסקים

נפלאות המהרא"ל צינץ

כח היתרא עדיף

"לית דין צריך בושש שהאשה מותרת".
 "לשם כך פשיטא שיש לסמוך על כל הני צדדין להיתרה".
 "אחרי שיגעתי ומצאתי תה"ל לפתוח שערי היתר לשקוד על תקנת עגונה".
 "מכל הלין טעמי נלענ"ד להיתר אשה זו להינשא".
 "מכל הלין טעמי נראה לי להיתר הבתולה הלזו בלי גט בלי שום פקפוק".

"ובוודאי שאשתו פטורה מעיקרא ומותרת להתנסבא".
 "מילתא דפשיטא שהאשה אסתר מותרת לבעלה בשום פקפוק וחלילה לשום אדם להוציא לעז ודיבה".
 בהקדמת ספרו "מגן האלף" הוא מתנצל על כך ש"לפעמים נטייתו להקל נגד רבותינו האחרונים, אשר קטנם עבה ממתי וכו' שאין זה מדרכי הענווה להחמיר בכל מקום, כי בית הלל שזכו שתקבע הלכה כמותם, לפי שענווים היו (עירובין יג, ב) ואף על פי כן ברוב המקומות מקילים הם נגד בית שמאי, חוץ מאיזה מקומות ששם מקילים בית שמאי, ואולי לזה רמזו חכ"ל (סוטה ה) תלמיד חכם שצריך שיהיה בו שמיני שבשמיני, בחרו במספר זה שהוא ה' פעמים ה', הוא מספר ס"ד, בגימטריא דין, כי להתוך הדין צריך קצת גאוה שיעמוד על דעתו להיתר הוראה או עגונה, ואם לעולם יאחזו בכל ההומרות הוא סיבה להשהית ולחבל ולעגן בנות ישראל שלא כדת, לכן צריך שיקול הדעות לשקול בשקל הקודש במה שראוי לעמוד עליו, ולקבוע בו מסמרות שיהיה הדין כראוי".

המשך בגליון הבא א"ה

מתוך סמכותו ההלכתית, הוא בחר לו את דרך ההיתר והוא מקפיד על זה שחושב שיש לבהור את דרך ההומרה והאיסור. ב"משיבת נפש", ח"ב, סימן ס"ו, הוא משיב ל"חכם אחד". רוב התשובות שלו מופנות לשואלים אנונימיים, את אלה ששמים מפורט נזכיר בהמשך הדברים.

אנו נפרט את המקרים שבהם בחר את דבר ההיתר והם מדגים בלבד של דרך ההיתר שלו.
 כך הוא כותב לאותו "חכם":

"מש"כ כת"ר מספר תפארת למשה לע"ד מי שלבו נוקפו אומר כן ולמה יקח ראי' מזה הגדול שנפטר באותה שנה שמי יודע לאיזה סיבה ואולי כבר הגיע יומו וכו' ולמה לא ניקח ראי' מן החיים שהורו לקולא והאריכו ימים וכו' ועמש"כ השואל "והמהמיר תע"ב ובעל נפש יחיש לעצמו" השיב "מעולם לא שמעתי שיהיה בע"נ לעצמו במה שחב לאחרים ופעמים ירע לאלמנה זיווג הגון ואם יתבטל אולי לא תזכה עוד לזיווג כזה ומארסין אפילו בט"ב וכמ"פ הוא סיבה להירוס מצב האלמנה לגמרי וכו' אבל במקום שדעת תורה נוטה להקל אין לך מצוה גדולה מזו לשמח נפשות עגומות אשר המלך הכבוד חש לעניים ולצערם - ובשלו אדם רשאי ולא בשל אחרים".

כמה דוגמאות לדרך ההיתר שלו:

"אין כאן בית מיהוש כלל" - בענין כתיבת שמות במצבה, בעיר שלא נהגו לכתוב שמות על המצבות.
 "לכן הנכון כמו שכתבתי להיתר".
 "שפיר יכול להחזיק ולדור עמה כדת משה וישראל".

פניני ישועות

מפתח לזרע של קיימא

הפלא לא איחר לבוא, לאחר מאמצים וציפייה, זכו בני הזוג לראות ישועה גדולה ומרגשת. ה' פקד אותם והם נפקדו בזרע של קיימא. וישועה הגיעה בזמן קצר יחסית, והייתה מעל לדרך הטבע, והם ראו בכך התערבות שמימית גלויה, השמחה בביתם הייתה עצומה, והם הודו לקב"ה על הנס המופלא שראו, שהאיר את ביתם באור חדש של תקווה וברכה, בזכות הצדיק וזכות התרומה הקבועה שלהם.

כעת, מתוך הכרת הטוב והאמונה הבלתי מעורערת בכוחה של הסגולה, פונים בני הזוג שוב אל המכון, הם מבקשים להתפלל שזכות הצדיק תעמוד להם, ושהכל ילך כשורה בנקל ועל מי מנוחות ובסייעתא דשמיא עצומה, עד שיזכו לראות בניין שלם ושמח. הם רואים בהשתדלותם זו, מגן רוחני לברכה ולשמירה לאורך כל הדרך.

סיפור מרגש הגיע למכון המהרא"ל צינץ, המעיד על כוחה של הצדקה לפתוח שערי ישועה בזרע של קיימא.

זוג יקר, אשר עברו שנים ארוכות של מסע תפילות ודמעות בצפייה לזכות בפרי בטן, לאחר שנואשו מכל דרכי הטבע, והבינו שכל עצה והשתדלות רפואית לא צלחה, החליטו לפנות לכות הצדקה בתקווה לישועת ה'. מתוך אמונה בסגולתו של רבינו המהרא"ל צינץ זצ"ל, הם קיבלו על עצמם עול של סיוע קבוע בהדפסת ספריו. הם התחייבו בהוראת קבע חודשית בסך 180 ש"ח, ובכך הצטרפו למעגל "חברי הזהב" של המכון. הם האמינו שזו תהיה ההשתדלות הרוחנית, הערובה שלהם בשמיים, שתהפוך עבורם את הדין.

ניתן להזמין חנים את ספרי רבנו לבתי מדרש וישיבות

להשתתפות בהדפסת הספרים לקיום
 צוואתו של הגאון זי"ע ולזכות בהבטחתו

08-864-89-89

הדרשי יהוד

הדרשי יהוד
התורה והמצוה
הרב יצחק אייזיק שניאורסון שליט"א

מאי חנוכה: נר מצוה ותורה אור

שמונה ימים, וכמובאר בארוכה לעיל כל ענין הגזירה היתה לנתקם משרשם שהוא אמיתות ה' והתורה ומצוות לדבקה בו ית', ולכן נעשה נס פך השמן וכו'. נמצא שנס חנוכה הוא נס על כל התורה ומצוות שבכל השנה, וכל התורה ומצוות שלומדים ומקיימים בכל הדורות הבאים נמשכים מנס חנוכה, וא"כ צריך להודות ולהלל כל יום על נס חנוכה.

ואולי אפ"ל שלכן אומרים בכל יום אחר פרשת העקידה, הפ' לא מאסתים ולא געלתים לכלותם וגו', עפ"י מאמר חז"ל במגילה י"א, לא מאסתים בימי יוונים וכו' לכלותם בימי המן וכו', כדי לזכור בכל יום הנסים שנעשו בחנוכה ובפורים.

ועפ"י המבואר בפ' אם בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת; נמצא שע"י שנעשה הנס חנוכה שגברו החשמונאים על היוונים שרצו להשכיחם תורתך, ואילו הצליחו חז"ל היה העולם קיים, כי הרי בלא ברית התורה אין קיום לשמים וארץ, א"כ כל קיום העולם עד עולם, הוא ע"י נס חנוכה, וכל יום נמשך הנס חנוכה.

וכנ"ל שהמצוות ממשכים תורה אור, על אחת כמה וכמה שמצוות נר חנוכה ממשכה אור התורה ביתר שאת ויתר עז, וכל המצוות ג"כ נמשכים ממצוות נר חנוכה, שהרי המצוות הם רצונו ית' שנמשך ע"י קיום העולם, שהרי מקיימים המצוות בעולם הגשמי דוקא, א"כ כשיש קיום העולם יש אפשרות לקיים תורה ומצוות, וכ"ז נמשך ע"י נס חנוכה שהיה נס הצלת התורה והאמונה הטהורה כנ"ל.

בענין נר חנוכה איתא בגמ' שבת, שע"ז נאמר הרגיל בנר היוין ליה בני ת"ח, פירש"י דכתיב כי נר מצוה ותורה אור, והרגיל בנר פירושו נר חנוכה ונרות שבת, דהיינו שנה חנוכה היינו "נר מצוה" וזה ממשך את ה"תורה אור".

וצריך להבין הקשר בין נר למצוה, למה נמשלה המצוה לנר, ולמה דוקא מצות נר חנוכה נאמר עליה הפ' כי נר מצוה וגו'.

וכדי להבין את זאת, צריך לדעת מהו עצם הנר. הנה הנר בנוי מד' חלקים, והם: השמן, הפתילה, ושני מיני אור שעל הפתילה, והם: האור הסמוך לפתילה ושורף הפתילה, ונקרא נהורא אוכמא, דהיינו אור החשך. ועל גבי זה יש עוד אור המאיר ונק' נהורא חיוורא, אור הלבן שמאיר לרחוק. והנמשל הוא המצוה, שיש בה ג"כ ד' חלקים: עצם קיום המצוה במעשה הגשמי, הוא השמן של המצוה. והגוף של האדם המקיים את המצוה נק' פתילה של המצוה. והכוונה של המצוה, הוא כנגד שני מיני האור של המצוה, כי בכונת המצוה יש בה שני מיני כוונה. א' כוונת המצוה כפשוטה כי היא מצות המלך, ומקיים המצוה כי כן צוה לו המלך, בלי להבין טעמי המצוה. ב', טעמי המצוה, שיש לו כוונה גם בטעם המצוה, ואז המצוה מאירה לובנפשו וגם בגופו של המקיים את המצוה, נכנס חיות דקדושה, והתלהבות המצוה.

וכפי פירש"י הנ"ל משמע שהמצוה היא הנר והכלי שממשיך "תורה אור", כי ע"י שרגיל בנר חנוכה ונר שבת היוין ליה בני ת"ח. וצריך להבין מהו השייכות המצוה לתורה, ואין נמשך אור התורה ע"י קיום המצוה.

והנה מבואר בספרים הק' ביאור נוסף למה נמשלה המצוה לנר, וגם ההמשכה שנמשך אור התורה מהמצוה נמצא במשל הנר. דהנה אנו רואים בנר שבני מהשמן מהפתילה והאור שעליה, מזה משמע שעיקר הנר הוא הפתילה שהאור נאחז בראשה ומאיר, והשמן הוא רק אמצעי שעל ידי זה הפתילה דולקת, וכשנגמר השמן הפתילה נכבות, אעפ"י שכל האור שמאיר הוא מהשמן הנמשך בפתילה שסופגת השמן ונכלה באור בראש הפתילה, מ"מ עיקר הנר הוא הפתילה, שהאור נאחז בראשה ומאיר.

ובנמשל שהוא המצוה, זה ג"כ כך, שעצם קיום המצוה במעשה הגשמי הוא השמן הנאחז בגוף האדם שהוא הפתילה, והאור הוא הטעם והכוונה כנ"ל. ובעצם המושל רואים שהשמן הוא אמנם דבר קר ואין בו שום חיות ואור, ואדרבה כשישים אש ע"י השמן יכבה האש, וכן כשיטבול פתילה דולקת בתוך השמן הרי יכבה האש, אעפ"י שהאור שעל הפתילה מאיר ע"י השמן דוקא, הרי רואים דבר והיפוכו: עצם השמן הוא קר ויבש בלי שום חיות ואור, (ושם משקה עליה כאחד משבעה משקים), ומצד שני הוא המאיר ע"י שנספג בפתילה ונכלה באש.

כן הוא גם בנמשל שהוא המצוה, שעצם קיום המצוה במעשה הגשמי היא פעולה יבשה בלי שום חיות ואור, רק מעשה גשמי פשוט, ודוקא מתוך מעשה גשמי זה נמשך חיות בכונת המצוה וטעמה, בחיות והתלהבות.

ועצם טעמי המצוה הוא חלק התורה שבמצוה, כי הרי בתורה מבואר פירושי וטעמי המצוה, א"כ הוא ממש כהמשל שמהשמן נמשך האור שעל הפתילה, כמ"ל התורה נמשכת מהמצוות, ולכן המצוה נקראת שמן, וכמו נר המאיר ע"י השמן, כך התורה חיות שכל התורה היא פירושי וטעמי המצוות, הרי המקור של התורה אור הוא המצוות, שהם לכאורה רק פעולות גשמיות יבשות, ודוקא מהם נמשך אור התורה, ו"נר מצוה" שנמשך ממנה "תורה אור" שייך בכל המצוות.

והנה במצוות נר חנוכה יש ענין מיוחד של "נר מצוה ותורה אור", שהרי זוהי עצם קיום מצוותה להדליק נר חנוכה, וקבעו המצוה בנרות, וכל ענין הנס-חנוכה כנ"ל שהיו שני נסים, נס נצחון המלחמה של החשמונאים נגד היוונים שרצו להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, ונס מציאת פך השמן והדלקתו

התעניין | פירוש התורה

אשר קדשנו במצוותיו וציונו...

הרה"ק הדברי שמואל מסלאנים ז"ע היה משקיף רבות בהידור מצות הדלקת נר חנוכה, טרח הרבה להשיג שמן זית זך מההודו ביותר, הכין את הפתילות בדבקות

עצומה והדליק את הנרות בשמחה עילאית.

פעם בצעירותו נסע ל"שבת חנוכה" לשהות בצל זקנו הרה"ק בעל היסוד העבודה ז"ע, ואסנתינו היתה בחדר סמוך לבית המדרש. בערש"ק בעוד היום גדול כבר התחיל להכין את הנרות בביגיה ודבקות כדרכו בקודש, ולאחר מכן עלה לבית זקנו להביט בעבודתו בהדלקת המנורה.

לאחר ההדלקה של זקינו, מיהר וירד למבואת ביהמ"ד כדי להדליק את הנרות שלו, אך לתדהמתו מצא שמאן דהוא הלך והדליק את המנורה במקומו... מיד נענה בישוב הדעת מופלאה, "אין דבר, אדליק עם נרות אחרים", אך מחמת השעה המאוחרת לא מצאו כי אם נר אחד של חלב בלבד. נטל רבי שמואל את הנר ואמר בפשטות 'נדליק הפעם נר איש וביתו', ויותר לא דיבר או חשב על הנעשה.

מאוחר יותר כשנתמנה למלא מקום זקינו, סיפור זקני החסידים כי באותה שעה הבינו כי ראוי הוא לאותה איצטלא, ולא מחמת יגיעתו והכנתו הגדולה לקראת ההדלקה של נר חנוכה, אלא משום מדתו זו שלא בא לכלל כעס.

*

ושוב היה מעשה אצל בנו הרה"ק ה"בית אברהם" מסלאנים ז"ע, ששנה אחת בערב שבת חנוכה בעת שעמד מוכן ומזומן להדלקת הנרות, עבר שם בנו הקטן רבי שלמה דוד יהושע, לימים ממלא מקומו, שנעקד ה"ה"ד.

הילד הפיל את המנורה, וכבר לא היה שהות להכין שוב את הפתילות וכו', ואילו ה"בית אברהם" עמד בניהיאות ובחיוך על פניו ואמר: "אותו הבורא שציונו להדליק נרות חנוכה, ציונו ג"כ שלא לכעוס..."

פניני הכהן

פנינים ודא"ח מתורתו של הרב"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זע"א
מאוצרותיו של המשפיע הרב החסיד רבי יצחק דוב מנדלסון שליט"א | מקץ

פניני הכהן

פרי צדיק אות ה

וטמאים. ישראל נתבררו שהמה צדיקים וטהורים וגזירת יונים היתה תיבעל לטפסר תחילה שהוא החזרת הוזהמא כמו שאמרו ביבמות (ק"ג ריש ע"ב), ויש לומר שלרמוז זה יודמן על פי רוב שבת חנוכה בפרשת מוקץ, כי בפרשה זו נתברר על ידי יוסף קדושה זו לכל כלל ישראל לדורות להיות נשרשים בקדושת הברית. ולרמוז זה היה הנס על ידי הכהנים דכתיב בפיוסם (במדבר כ"ה, י"ב) הנני נתן לו את בריתי שלום ונאמר (דברים ל"ג, ט) כי שמרו אמרתך ובריתך יצאצור ונאמר (מלאכי ב', ה) בריתי היתה אתו החיים והשלום ושלום הוא מדת היסוד כידוע. וחנוכה שביעית לעתיד לבוא על ידי משיח בן דוד שהוא ענין התגלות בחינת מלכות שמים בשלימות:

רסיסי לילה אות נ"ו

ועל כן על פי התורה אסור לכתוב דברים שבעל פה כי בכתביה מוטלוק חיות האדם המדבר אותם דברים ואין משיג אלא גשמיית הדבר בלא חיות. ורק משום עת לעשות לה' הפרו תורתך התירו לכתוב כדי שלא ישתכח הדברים דמכל מקום על ידי הכתב נודע הדבר כפי הלבוש שבעולם הזה. והמבין יבין מתוך הלבוש גם כן על ידי חיות עצמו המתלבש באותו הלבוש הנתפס במחשבו ושכלו. וזהו עת לעשות עשיה גופנית לה' ואף על פי שהוא הפרת התורה היינו משפט התורה שבכתב שהוא רצון השם יתברך ודיבורו המתגלה בעולם שכפי רצונו אין תורה שבעל פה מתקבל אלא פה אל פה ואין להלבישו בכתב מכל מקום אדרבה זהו קיום התורה. כי גם זה דעת לעשות וגו' מכלל התורה דפעמים ביטולה של תורה זהו יסודה ואמרוהו (מנחות צט ריש ע"ב) על שירת לחות והמכתב מכתב אלהים: צד הדרך לאהבה ויראה כשישים האדם אל לבו וכו' עיין שם וכו'

ובחתימת התלמוד אז נשלם כל התורה שבעל פה כמו דהתורה שבכתב כתיבא ומנחא כן תורה שבעל פה אחר חתימת התלמוד בו כלול כל תורה שבעל פה וכל מה שחידשו חכמי הדורות אחר התלמוד הכל מה שהוציאו בפלפולם וחכמתם מתוך התלמוד והכל רמז בו [וכן בכל ספרי דאגדתא מחז"ל שכולם נסדרו עוד לפני התלמוד וכן הותר כתיבתם עוד מקודם] ועל כן אז הותר כתיבת תורה שבעל פה כמו שכתבתי במקום אחר דמשמע בכמה דוכתי דבחתימת התלמוד אז התחילו לכתוב גם כן [ועיין בהקדמות ספר עץ חיים על משניות] כי אז כבר נגמר התגלות כל קומה השלימה דתורה שבעל פה והאירה בנפשות דבני ישראל להיות מקורם ושרשם תקוע ואחוז בתורה שבעל פה גם כן בהתגלות. וממילא גם הגופות המלבישים הנפשות שהם דוגמת אותיות הכתב הם מקבילות לאותיות התורה שבעל פה ובאה גם התורה שבעל פה בהתלבשות גופני בעולם הזה ועל כן ניתנה לכתוב גם כן.

וממילא מאז והלאה גם קדושת ימי החנוכה שהוא הארת התורה שבעל פה נתלבשה הארה גם בגוף. ועל כן התחילו דורות אחרונים לנהוג שמחה גופנית וסעודות גם כן ואף על פי שאינם נביאים בני נביאים הם דכבר הגיעה הארה להיות מורגשת בפועל בגוף גם כן מאחר שהוא המלבוש וכלי הקיבול לאור דתורה שבעל פה. ומה שכתב המנהג לאכול מאכלי חלב הוא דוגמת מנהג מאכלי חלב בשבועות בקבלת תורה שבכתב כי החלב יונקים משדי האם ועיקר קבלת התורה הוא להכיר נתן התורה יתברך שמו שממנו יונק הכל. ועל דרך זה בחנוכה בתורה שבעל פה העיקר הוא הכרת היניקה מאם הבנים כמזכר לעלי:

וירצוהו מן הבור. בזה"ק (פרשה זו קצ"ב ב) איתא על זה רוצה ה' את יראיו כתיב ולא ביראיו. כמאן דרעי ברעותיה לאחר וכו', כמאן דא יוסף הוה עציב בעציבו דרוחא בעציבו דליבא וכו', מה כתיב וירצוהו אתפייסו ליה וכו'. הענין הוא כי יוסף היה בבית האסורים על ידי המעשה שאירע לו בהנסימן והיה עצב על זה הענין שסבל המאסר והיה נדמה בעיניו שהוא חס ושלום דבר שאין לו תקוה להתקן כידוע מלשון עצב כמו שנאמר (שמואל ב - י"ט, ג) נעצב המלך על בנו שהוא על דבר שאין לו תקנה ועל כן דרשו מזה (בראשית רבה י"א, א) על פסוק (משלי י"ב, ב) ולא יוסף עצב עמוה וכן שם (במדבר כ"ד, ד) על פסוק (בראשית ו', ו) ויתעצב אל לבו שהוא לשון אכל. וכאשר שלח לו פרעה וראה שיתגדל על ידי זה נעשה לו פיוס מן הבור שיהיה נתקן הכל. ועל זה אמר רוצה ה' את יראיו שה' יתברך הוא מפיוס עמו בזה והבור היה לטובתו.

ולעיל מפסוק זה נאמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס שהוא מוסב על פרטי נפשות ישראל שנשבר לבם בקרבה על מעשים כאלו שנודמו לפניהם מה שנראה להם שחלילה אבד סכרם ותוחללם מה' ועל זה נאמר לחזק לבם בונה ירושלים ה' שה' יתברך בונה ירושלים שהוא כלל לבות נפשות ישראל שיהיה מוזכר. נדחי ישראל יכנס על ידי שיקבץ הנדחים מארבע כנפות הארץ כידוע מרמוז בברכת תקע בתיבות יחד מארבע כנפות השם שהוא ראשי תיבות חיל בלע ויקיאנו. ונאמר הרופא לשבורי לב וגו', שה' יתברך רופא לשבורי לב אלו ומחשב תחבושת סמים לעצבותם לעצבות שלהם שנדמה להם שאין תקוה חס ושלום לתקן.

ועל זה אמר מונה מספר לכוכבים שה' יתברך יש לו מספר לכל הברואים שבעולם שיש כנגדו מזל וכוכב בשמים ומכל שכן שיש מספר לכל נפשות ישראל שלא יחסר שום נפש משורש הקדושה וכמו שנאמר (שמואל א - ב י"ד, י"ד) וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח. וכמו שהיה במתן תורה שלא היה חסר אפילו נפש אחת וכן יהיה לעתיד לבוא. וזהו שנאמר גדול אדונינו רב כח לתבונתו אין מספר ואין לעמוד על תבונתו בעינינו כאלו. ואחרי זה נאמר רוצה ה' את יראיו שסוף הדבר שיכניס ה' יתברך רצון בלבם להראות להם שהכל יתקן וכענין המעשה של יוסף שהיה סימן לדורות:

פרי צדיק סוף אות ז'

וכדאיתא בפרקי היכלות (פרק כ"ז) שאף על פי שחסרו חמישה דברים בבית שני מכל מקום זיוה של תורה והורה והדרה וכו', במספר שבע עשרה מעלות היה בבית שני ביעור, והיינו שעל ידי תורה שבעל פה הוא עיקר השגת מתיקות הדברי תורה וזיוה ואיתא (מגילת כ"ח ב) בתגא וכו' הלכות כתר של תורה. וחנכות מקדש שני שהוא מחנה שכניה היה נגד בחינת משה שושבינא דמלכא שהוא הופעת קדושת תורה שבכתב. וחנכות חומות ירושלים שהוא קדושת מחנה ישראל הוא נגד בחינת אהרן שושבינא דמטרוניא שהוא בחינת התחדשות תורה שבעל פה שהתחיל בבית שני שזה קדושת אהרן כמו שנאמר (מלאכי ב', ז) שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו ודעת הוא תורה שבעל פה חיבור חכמה ובינה וכן מפיהו רצא לומר תורה שבעל פה. וחנכות בית חשמונאי הוא נגד בחינת יוסף קדושת הברית שבזה נתבררו הכלל ישראל כמו שנאמר (ישעיה ס', כ"א) ועמך כולם וגו', וכמו שאומרים מסרת טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים, כי היונים נקראים רשעים

זכרון קדוש

גליון תורני ממשנתו של
כ"ק מן אדמו"ר ה'דברי נפתלי' מטשאקווא זי"ע
גליון ו' | חנוכה תשפ"ז

אמרי קודש

מתוך שיחה נגד ה'דחנכה תשע"ג

לפרשת מזוזה, כי ביותר צריך להזהר ביציאתם התוצה לכל יכשלו חלילה בנסינות העומדים לפתח חטאת רובץ ה'. אכן זכינו ב"ה בדורינו למלמדים ומתכונים טובים, וכל האויר והרוח הוא רוח חינוך קדוש המשפיע טוב וטוהר על הילדים, וכל זכות הקיום שלנו הוא על הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. ואולי בדרך אפשר י"ל שהוא זה הוא אחד מהטעמים אשר לדורות האחרונים נשתרבו יותר מנהג ישראל 'חנכה ועליל' לילד עמך בית ישראל, מנהג מיוחד לחשב"ה, כי נותנים אנו להם חנוכה ועליל כדי למשוך אותם בטובים ובנעימים לדרך הישר, דרך ישראל סבא, זהו זכותנו, זכות זה היא קיום חיינו, וזכות זה העמוד לנו גם הלאה, והנה הקטן מרמז על הילדים הקטנים שבזכותם יש לכלל ישראל קיום, וכמו שהעולם יש לו קיום בזכות הבל פיהם של חשב"ה, עמאכ"ל כל יתודי וכל בית שמדליקין בו נרות החנוכה לחינוך הילדים בקדושה ובטהרה ודאי מסוגל הוא לחושע בורעא חיא וקיימא, ורעא דלא יפסוק ולא יבטול מפתגמי אורייאתא ולכל הישועות והנעינים שישראל צריכים כדי לעבדו, כיודו דברי זקלק הר"א סליענסק זי"ע (ולקוטי שושנת) 'אשרך בעולם הזה, יהידי חייב השפעות טובות בעולם הזה, כדי שיהיה זכור לך לעולם הבא, כי לכל הדברים שנצטוו בהם, וחינוך הטהור בפרט, צריכים לכך הרבה השפעות טובות.

עבודת ההדלקה של הר"ק מברדיטשוב זי"ע

ידוע שזקלק מראפשיץ זי"ע לא רצה שיבחינו בעבודתו ושיחק תמיד באופן שכל עבודתו היתה בהסתר גדול, פעם אחת מצאו אותו מסתך עצמו בגלגלי של, ושאלו אותו בניו ותלמידיו מדוע מסתך עצמו כל כך בגלגלי של, השיב להם שמוכרח להתקור, כי מרגיש שהוא עושה, וסיפר שנסע פ"א אל הר"ק הקדוש לוי מברדיטשוב זי"ע לנר חנוכה, הדרך ארכה שבועיים ובימים ההם עלה הדבר בקושי גדול, והגיע מאוחר כאשר כל הקהל כבר עמדו צופים, ותאלין לחולל בין גלגלי האנשים עד הדלת והדלת היה פתוח קצת ושעם ודאה עבודתו הקדושה של הר"ק מברדיטשוב, ואמר שר"ק בער באש שלהבת עצומה כל כך עד שנוצר בגלגל זה להתקור לפעמים מן האש הקדוש והטוהר שבער שם בגלגלי השל, ומי יבין בסוד קדושים, ודאי גם בדברים אלו הסתיר ואמר זאת רק מלפנים כדי להמחיק, אך מספרים אנו זאת כמו שקיבלנו, שיהיה ע"פ בחינת 'האמנותי כי אדבר', וכבר שוחחתי שחנוכה הוא ענין חסן של אמונה.

השפעות טובות בחנוכה

יש הרבה חסידים ונעינים בחנוכה המורמים על השפעות אלו, 'זאת חנוכה ג' בניס פרנסה ועוד הרבה רמזים ולא נאריך עתה בזה, הן בפרשיות הקריאה והן במסירות שממזרין בשעת ההדלקה, המזמרים הן על פרנסה, והן על האש השפעות טובות, ובהם שבני ישראל נמצאים תפארתות ופארות מפורסות ויש להם מני השפעות טובות, הרי ביכולתם להמשיך בעבודת הבורא באופן נאה ויאה.

יעזר הקב"ה שבעבור ממש נוכל להדליק המנורה הטהורה בשמן טהור בבית מקדשנו ותפארתנו מתוך רחמים וחסדים. כלל ישראל יתברכו בבני חיי ומוזני רוחי, רפואות וישועות, שמחות יהודים צריכים זיווגים טובים, ולהישאם בגלגל ובנחה, הרי אצל הביטול ית ודאי אין זה דבר קשה, אלא שצריכים אנו לזכות להגיע ליד כי באופן טוב ונקל, ובדאי בכח חזקת נרות חנוכה יראינו ד' נפלאות ונושע בכל מלי דמיטב ולהשועות עולמים בקרוב בב"א.

התורה אלא תורתך דייקא, כי עיקר הגמירה לא היה שלא ילמדו את התורה כחורה, אלא 'תורתך' – את התורה שהקב"ה נתן, תורה בקדושה כציווי הקב"ה וציווי ח"ל, ולהעבירם מחוקי 'רצונך', מה שאתה רצית, מה שאתה צוית, את זה רצו לקלקל, שילמדו את התורה כחכמה סתם, ועתה כאשר עזר הקב"ה ונעשה לנו נס, ממילא מדה טובה מרובה, וכפי שאמר הר"ק ח"י הר"ם זי"ע, שבחנוכה זכר וכל בית יהודי נתקדש בקדושת בית המקדש ומדליקים בו מנורה הטהורה ושרים זמירות ולומדים התורה על פי הדרך הישן והראוי "דעם אלטן און הערלעכן גאנץ" (הדרך הישן והנאה) שסללו לנו ח"ל אבותיך ורבותיך.

חנוכה ובפורים מצוה מדברי סופרים ואינו כתוב בתורה, וכיון שח"ל תיקנו אותם תקפו גדול משאר המועדים, שח"ל

רבינו בהדלקת נר חנוכה

עשו חיזוק לדבריהם כמו שמצינו בשאר מצוות דרבנן, עד שאמרו 'אם כל המועדים יהיו בטלים ימי החנוכה ופורים לא נבטלו'.

אכן לפנינו הגרסא רק 'ימי הפורים אך ברשב"א איתא ש'ימי החנוכה וימי הפורים לא נבטלו, וכן מצינו בש"ע (חנכה סי' תרע) בשם העטרת זקנים שרבים מדברים ע"פ קבלה, בשם המסדר כי 'ימי החנוכה וימי הפורים לא נבטלו, וכן איתא בבאר היטב שאוכלים בש"ב בשבת וי"ט וחנוכה ופורים', והיוני שחנוכה ופורים הוא בחינת שבת וי"ט, אמנם בהנהגה בתחתונים הוא באופן אחר, אבל בחינת למעלה שזה.

חינוך הבנים באופן של מהדרין מן המהדרין

לימוד בתורה אי אפשר להתחיל בימי הזקנה, או פתע פתאום ביום אחד, אכן יש ב"ה היום בעלי תשובה ומתחזקים ברים אבל עכ"ז קיום הדור וקיום העולם בדרך כלל עומד על תש"ב, הנוך לנער ונו גם כי יעל לא יסור ממנו. ל"ק מרן אאמ"ר זי"ע היה מרגלא בפומיה אשר לכן מנהגים במיוחד במצוות נרות החנוכה משום ש'חנוכה הוא אותיות 'הנוך', ובשום מצוה לא מצינו ענין של 'מהדרין מן המהדרין' זולת בחנוכה, משום שענין חינוך ענין המהדרין הוא מעיקר הדין ואסור לשנות בזה, אלא צריכין לדקדק בזה ולהיות מן המהדרין מן המהדרין, וכמ"ל בחינוך אסור להיות רגע אחד בהיסח הדעת, כפי שהארכנו כבר פעם בענין זה בשם צדיקים, שעל כן נסמכה 'למדתם' לוקשרתם, כי יעל ילדים יש להשיגה תמיד בעיני פקחא בלי היסח הדעת כמו בתפילין, כי לעולם א"א לדעת מתי איך ובאיזה אופן, ועל כן נסמכה גם לכתבתם

הקשר שנמשך מחג הסוכות לחנוכה

זקלק מראפשיץ זי"ע מביא ורע קודש חנוכה, ג' ל' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח וההלים ק"ה, כו', 'אסרו מלשון 'קשירה', ח'ל הוא חג סוכות הנקרא 'חל', קשור הוא 'בעבותות' – עם חבלים דקים, 'עד קרנות המזבח' ימי החנוכה שמזמרים 'מזמור שיר תוכת הבית', מה שהיה בזמן חנוכה הבית בזמן הקשה כשעמדה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל.

נר חנוכה למטה מעשרה טפחים

ידוע מה שמשוחחם אנו כסדר, דברי זקלק הדברי חיים מצאנז זי"ע (חנוכה, והלכה נר חנוכה בשמאל) שזו הענין מה שמדליקים נר החנוכה דוקא בביתו חורף הארזים, כי כשהושבים חלילה שהוא מצב של חושך, חשוך ונחשך, דוקא אז מאיר ומבהיק נר הקטן הזה, לא אבוקה ולא שלהבת גדולה היא, אלא דוקא נר קטן, במקום נמוך למטה מעשרה, ולרמז בזה, כי אפי' הדברים הגדולים ביותר שהזק"ק אומר ויחי, דף ר"ט, ג' שאין מועיל על זה תשובה, מ"מ ע"י נרות החנוכה וימי החנוכה נתקבלים כל התפילות, כל התשובות מהבחינות הנמוכות ביותר ומהמקומות השפלים, ונר החנוכה מאיר לא רק אצל עצמו אלא שאפשר לתקן ולהאיר עמו גם בחוץ, כשמדליקים אפי' נר קטן ונמוך ביכולתו להאיר לכל.

מלחמת היוונים נגד תורה שבעל פה והמסורת

היונים החשיבו עיניהם, רצו להרעם התורה, משום שהסכימו שילמדו, אלא רק באופן שהם רוצים, עם ההשגות שלהם ועם ההוספות שלהם, ועל זה היה המלחמה, נגד תורה שבע"פ.

אלו ג' דברים שגמור על ישראל מרומזים בפסוק 'מזמור שיר חנוכה הבית', 'מזמור' היא 'מילה' (מלשון לומר ענינים), 'שיר' הוא 'שבת' וע"פ דברי המשנה בשבת 'זכר בעלי השיר יוצאין בשיר ומשכין בשיר' לחנוכה היא 'הדשה' (מלשון חידוש). מדוע נזר דוקא על שבת יותר משאר מצוות התורה, כי 'אות היא לעולם ב' בני ישראל לקדושת בריך היא, וכל קיום העולם שברא ה' הוא כמ"ש 'האחול' כי ששת ימים עשה' וכו' משום 'זביון השביעי', ששמיית השבת היא אות בני ישראל להקב"ה.

וכן מילה הוא 'אות' כדכתיב 'אות היא בני ובין זרעך לעולם', מילה הוא דבר קדוש שהקב"ה כתב עמו בריה, וידוע מה שמקשים כולם מדוע קיים אע"פ כל המצוות ולא קיים מצוות מילה, הרי היה ביכולת לקיים מילה ב'כ, אלא כי בריה היא בין שני אנשים, בין שני שותפים, וכל זמן שלא היה לו השותף, שלא ציווה הקב"ה לקיים הברית, אין זה בריה, אבל כשהקב"ה מצווה לקיים מילה, ע"ז הוא בריה עולם 'בני ובין זרעך' ולכן המתין לכך אף שבימי הזקנה קשה הוא ביותר מאשר בימי הנעורו.

כמ"ל מור על החודש, ה'תהא' אמרה 'החודש הזה לכם ראש חודש' וזמנו הדבר לחלל 'החודש הזה לכם' אפי' מוטעים, אפי' שוגגים, אפי' מזידים, וכשב"ד קדשו החודש הקב"ה קם מסעא דין לכסא רחמים, וכן שאר כל המועדים תלויים בחודש, חודש הוא ענין של אמונה, זהו 'חומת' חותם הקדוש, כי זהו אמונה זהו דבר התלוי בלב, וע"כ כל היהודים יש להם שייכות לזה.

ידוע שזקלק הישמה משה (פרשת וזאת הברכה) שהמיריות שנתקבלו בכל תפוצות ישראל הוא משום נעשו ברוח הקדוש, על אחת כמה וכמה התפילות שמוסיפים בימים אלו בשמיעה, הלשון בימי מתחית בן יוחנן כה"ג וכו' 'להשיבם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך', יש לדייק, שלא כתב להשיבם

מחשבת חיים

חידושי תורה בחלמה, אגדה והליכות חיים בפרשת השבוע וענינא דיומא
מבאר תורתו של מורנו הרב הגה"צ אב"ד מחזיקי הדת ציריך זצוק"ל בעל מחשבת חיים

פרשת מקץ - שנה י"ג גליון ת"ע (י"ב)

באוצר חיים

בענין אם יש מצוה בנר חנוכה ביותר משיעור מחשבת חיים חנוכה סימן ה'

בשו"ע (סימן תרע"ז ס"ד) כתב המחבר הנותן ביום השמיני (של חנוכה) מן השמן הצריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו. וכתב המג"א (שם סק"י) בד"ה הצריך לשיעור וכו', וז"ל, דביותר משיעור הדלקה מותר להשתמש בו בלכתחילה, כמ"ש סימן תרע"ב ס"ב, וב"ח פסק כשנתן השמן בסתם הוקצה כל השמן, וכל"מ בהג"מ ובר"ן ובתוס' שבת דף מ"ד. ומיהו אינו מוכרח כל כך, ולכן טוב להתנות בלכתחלה שלא יאסר אלא כשיעור, עכ"ל מג"א. ובמחצית השקל שם ביאר את דברי המג"א, וז"ל, והתוס' דף מ"ד כתבו ג"כ לחלק בין סוכה ומותר השמן בשנר של שבת לאחר השבת דמותים, ומותר ג"כ אסור. ותי"ד עיקרו לא להנאותו בא אלא לפרסומי ניסא, ומשום חביבות הנס אינו מצפה שיכבה, אלא מקצהו לגמרי, אבל נר שבת להנאותו בא, וישב ומצפה שיכבה, ולכן מותר, עכ"ל התו'. וסברא זו מצד חביבות המצוה ודרכו להתבטל לגמרי שכתבו התוס' והר"ן שייכים גם בשמן שיותר מהשיעור, ובכולו אינו מצפה ומקצה, ומו"מ כתב מג"א דאינו מוכרח, ד"ל דגם הר"ן והתוס' לא דיברו כי אם במה שהוא כדי שיעורו, דאז עיקר חביבות המצוה ופרסום הנס, עכ"ל מחצית ש.

ונראה דבשאלה זו אם שייך חביבות המצוה ופרסום הנס גם במה שדולק יותר מכדי שיעורו, פליגי התוס' והר"ן. והנה בשבת (כ"ג ע"א) אמר אב"י מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי, אמר האי מישך נהורא טפי [אינו ממהר לכלות כשמן זית, רש"י], כיון דשמע לה להא דרבי יהושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא, אמר האי צליל נהוריה [צלול ומאיר, רש"י] טפי, ובתוס' שם כתבו וז"ל, נראה דאנר חנוכה קאי, ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי, [עיי"ש במהרש"א]. אבל לר' שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו, כדמוכח במתניתין דכולהו מודו ביה דמזליקין, עכ"ל תוס'.

והנה צריך להבין איזה מעליותא היה לה תחילה בזה דמשיך נהוריה, הרי בכל שמן שהיה מדליק, בע"כ היה צריך להיות בו שיעור ההדלקה משעה שתשקע חמה עד שתכלה רגל מהשוק, ובע"כ צ"ל לפי פירוש התוס' דגם יותר משיעור ההדלקה יש בו חביבות המצוה ופרסום הנס.

אולם כל זה הוא רק לפי התוס' דמוקים לה

מבאר החיים

מעלת וכח החנוכה שבת וראש חודש

גדול לעדה של עשרה, ומזה יש ללמוד בק"ו שגם בקדושה בודאי יש כח בעדה קדושה שהם עשרה כשרים לקדש שמו הגדול, וזהו דרשת גמרא דידן.

והנה הנשיאים חנכו וקדשו את המשכן בתשובה שלימה כיון שהוא בא לכפר ולתקן מעשה העגל, [וזהו החטאת שהביא כל נשיא, ועיין במפרשים בכוונת כל נשיא בקרבנו שהוא לתקן ענינו המיוחד של כל שבט ושבת], ודנו ק"ו מחטא העגל, שאם יש בכח הרבים לקלקל, בודאי יש גם בכוונת לקדש ולטהר המשכן, והוא כדוגמת הלימוד מועדת קרח וכנ"ל, וחלשה דעתו של אהרן שלא הי' עמם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, [שהרי גם הוא היה במעשה העגל, ורצה לתקן ולהוסיף בחינוך ובקדושת המשכן], אמר לו הקב"ה חיין שלך גדולה משלהם שאתה מדליק הנרות, וכתב הרמב"ן בפרשת בהעלותך שרמזו לו על נרות החשמונאים ונרות חנוכה עי"ש. דהיינו שבכוחו של אהרן לקדש ה' באופן השני, כדרשת הירושלמי כנ"ל, דהיינו שיהיו קומץ קטן של כשרים בתוך המון רשעים ויוונים, ויתחזקו בקדושה ויטהרו ויתנכו את בית המקדש, ויזכו לנסים ולהאיר את החושך גם בגלות כאשר יהיו ישראל בין האומות, בבחינה של ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים, שבין כל העכו"ם יהא בכח בני ישראל לשבור כוח הטומאה.

ושני כוחות אלו - דהיינו הבדלה מהעדה הרעה והחטא ותיקונו, מצינו גם ב"ר וחנוכה, שכוונת ובחינת ראש חודש הוא תיקון החטא - הביאו עלי' כפרה, [ועיין טווא"ח סימן תי"ז בשם פרקי דר"א, ודו"ק], וחנוכה הוא כוח ההתחזקות בתוך ים של רשעים ועכו"ם, ועי' שני כוחות אלו זוכים לנוקדשתי בתוך בני ישראל, שהוא קדושת כל כלל ישראל בשלמותו בלי פרץ ובלי צוהה ברחובותינו, וזוכים לצאת מן הגלות אצל האומות עכו"ם, וזהו בחינת קדושת שבת, שנוכה ליום שכולו שבת ותיקון עולם במלכות ש-ד"ב ב"א. (שבת חנוכה פרשת מקץ ר"ח)

א"תא בגמ' מגילה (כ"ג ע"ב) ונקדשתי בתוך בני ישראל (ויקרא כ"ב ל"ב) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, מאי משמע דתני ר' חייא אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונתקדשתי בתוך בני ישראל, וכתב התם הבדלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה אף כאן עשרה.

ובירושלמי (ברכות פ"ז ה"ג) מביא עוד דרש בשם ר' סימון, נאמר כאן תוך ונאמר להלן תוך, ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים (בראשית מ"ב ה'), מה תוך האמור להלן עשרה אף כאן עשרה וכו', עי"ש.

ואולי יש בדרשות אלו [בנוסף לגז"ש] גם לימוד מעין הענין האמור אצל יוסף והשבטים, דהנה יוסף האשים את אחיו כמרגלים, והקשו כל המפרשים באיזה אמתלא תלה יוסף חשדו זה. וי"ל כי לכן קראה התורה את השבטים בתואר בני ישראל, כמ"ש ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים, משום שכאשר ירדו למצרים שהוא מקום טומאה, חששו בעצמם שלא יפגמו מערות הארץ, על כן התחזקו ונתאגדו בבחינת בני ישראל, דהיינו שנהגו בקדושה וזהירות יתירה, וזה הוא שהדיגשה תורה שבתוך הבאים היו מיוחדים ומשונים, שהיו בתואר ומדריגת בני ישראל, ועל שהיתה הנהגתם משונה מכל הבאים, על זה תלה אולי יוסף אשמתו שמרגלים הם.

גם בחזרתם מהיהודים יוסף אל תרגונו בדרך - אל תתעסקו בדבר הלכה (עיין רש"י בראשית מ"ה כ"ד), ואולי גם בבואם למצרים הצניעו עצמם לפעמים בעסקם בתורה ותפלה, והיה מקום לחשדם כמרגלים, ודו"ק.

ולכן כיון שרואים כותן של בני יעקב, שבהיותם עשרה בין כל הבאים שכולם עכו"ם, יכלו להיות במדריגת בני ישראל, מזה נלמד שבעשרה אפשר לקדש שמו הגדול, וזהו דרשת ר' סימון בירושלמי.

ויש עוד לימוד מועדת קרח, דכאשר רואים עשרה שמעוים בתוך כלל ישראל להסית את העם למרוד בהש"ת, נלמד מזה שיש כח

באוצר חיים

לאחר שעבר זמן ההדלקה. ובסימן תרע"ז שפיר כתב דרך הנותר מהשמן הצריך לשיעור הדלקה הוקצה למצותו.

אבל לדעת הרמ"א שהביא שם (סימן תרע"ג ס"א) דשמן זית מצוה מן המובחר לנר חנוכה. וזה כדעת התוס', לדבריו שפיר יש לחוש לדעת הב"ח דכל השמן הוקצה למצוה כל שלא התנה מתחלה שלא יאסר רק כשיעור.

אלא דיל"ע דהמג"א (סימן תרע"ב סק"ג) הביא בשם דרכי משה דאין מצוה בנרות ארוכות. דהא לאחר שדלקו כשיעור הזה מותר להשתמש בהם. ואין שייך הידור מצוה אלא בשעת מצוה עיי"ש.

ולכאורה לפי מה שכתבנו שדעת הרמ"א כהתוס', ולדעת התוס' הרי נתבאר דגם ביותר משיעור ההדלקה איכא חביבות המצוה ופירסום הנס. א"כ אמאי ליכא מצוה בנרות ארוכות. הא סו"ס איכא חביבות המצוה בהם.

וצ"ל דאף דחשש הדרכי משה לפירוש התוס' דגם בנר חנוכה מצוה מן המובחר בשמן זית. מ"מ לענין הסברא דיש חביבות המצוה גם ביותר מכשיעור לא חשש כ"כ לדעת התוס'. ועיין בנזירות שמשון על המג"א הנ"ל שהקשה עליו מדברי התוס' אלו. ולהנ"ל א"ש.

להאי מימרא לענין נר חנוכה. אבל הר"ף לא הביא מימרא זו כלל [ולא הביא כלל הא דשמן זית מצוה מן המובחר לנר חנוכה]. משמע שמוקים לה להאי מימרא רק לענין נר שבת. ולנר שבת פשוט זה שהיה לו בתחילה מעלותא בהא דמשיך נהוריה טפי. ולענין נר שבת לא היה צריך הר"ף להביא מימרא זו כלל. דממתניתין יכולים ללמוד דשמן זית מצוה מן המובחר לנר שבת וכמ"ש התוס', וא"כ לדעת הר"ף אין לנו שום רמז בגמרא שיש איזה ענין של חביבות המצוה ופרסום הנס בהדלקה של נר חנוכה יותר מהשיעור.

ומעתה מבוארים הדברים היטב דהר"ף לשיטתו כתב באמת (דף ט' ע"א בדפי הר"ף) שאם היתה דולקת והולכת עד השיעור הזה. דהיינו משתשקע חמה עד שתכלה מן השוק. ורצה לכבותה. או להשתמש לאורה. הרשות בידו. אבל לדעת התוס' דבע"כ ס"ל דגם ביותר משיעור הדלקה יש בו חביבות המצוה ופרסום הנס. הרי כל השמן שהניח בנר הוקצה למצוה. אם לא התנה שלא יאסר אלא כשיעור.

והנה הב"י אף שבסימן תרע"ג הביא את דברי המוסקס ששמן זית מצוה מן המובחר לנר חנוכה. לא העתיק זה בש"ע. ורק לגבי נר שבת כתב כן. עיין בשו"ע (סימן רס"ד ס"ו). ועל כן שפיר כתב בסימן תרע"ב ס"ב כדעת הר"ף דיכול לכבותה ולהשתמש לאורה

הליכות חיים

חנוכה - ב

ה. בימינו שכל אחד מדליק במנורה בפנ"ע, מותרין כולם להדליק במקום אחד.^א

ו. מצוה להניח הנר למטה מ' טפחים, והיינו שתהא השלהבת למטה מ' טפחים, ולא סגי בזה שהמנורה עומדת למטה מ' טפחים.^ב

ז. הדר למטה מכ' אמה, ומדליק בחלון הפונה לרשות הרבים, לא דליק סמוך לחלונו בחוץ, ולא במרפסת.^ג

ח. הדר למעלה מכ' אמה, אין חיוב להניח נרותיו מול ביתו של תבירו.

ואם רוצה להדליק נגד חלונו של תבירו, צריך להקפיד שיהיו הנרות מונחים בתוך ביתו.

ואם הדליק במרפסת או סמוך לחלונו בחוץ, אפשר שלא יצא מצותו.^ד

ט. מצות הדלקה בחנוכה היא בנר לבד, ולכן אין יוצאין בפתיחה בלא שמן, אף אם נאחזת בה האור יפה.^ה

י. אין יוצאים מצות הדלקה נר חנוכה בנר עלעקטרי, אף כשדולק ע"י באטערי.^ו

יא. מותר להדליק נרות ההידור גם בשמן ופתילות שניתותרו מנר החובה.^ז

יב. פתילות המצופים בשעווה (פתיל צף) שמדליקין אותן בשמן זית, אין בזה חשש, וג"כ הוי מצוה מן המובחר.^ח

יג. אין להשתמש בשמן של שביעית לנר של חנוכה.^ט

א. ברמ"א (סימן תרע"א ס"ג) כתב. ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין. אבל נראה פשוט דיש יושב כל אחד מנורה בפנ"ע, כבר הוי היכר בזה עצמו. ועיין עוד בפרי חדש (סימן תרע"א סק"א) בד"ה ומ"ש אם מדליק וכו'. (רשימות כשיעור תלמוד)

ב. כן נראה פשוט, דהא טעם דין זה דמצוה להניחו למטה מ' טפחים הוא משום דאז אינה ראויה לתשמישו ויכיר שהדליקו למצוה, וא"כ מה נפ"מ אם הכלי למטה או לא, כל שהשלהבת למעלה מ' טפחים, הרי היא ראויה לתשמישו. (תשובה בבתי")

ג. נראה דאף שתיקנו חז"ל לפרסם הנס ברשות הרבים בפתח ביתו או בחלון, מ"מ צריך להיות פרסום נס גם לבני ביתו, ובמדליק בפתח ביתו מבחוץ, הרי בני הבית רואים את הנרות בבנייתן וביציאתן מן הבית, ודומיא להכי צריך להדליק בחלון שיהיה באופן שרואים הנרות לבני ביתו. (תשובה בבתי")

ד. הנה לא מצאנו מצוה לנחיה נר ביתו של תבירו, והסברא נותנת כן, דלא שייך כ"כ פרסום הנס בשביל יחיד, ועוד דהא ביתו של תבירו יש לו גם נרות משלו, ומה ענין להוסיף שיראה גם נרות של אחר, אבל ברשות הרבים מוכן שהוא פרסום הנס.

ועל כן אף מי שחש לזה ורוצה להדליק נגד חלונו של תבירו, זה הוא רק בתוספת לפרסום הנס לבני ביתו, אבל לא שיהיה בני ביתו יודליקו מול בית תבירו. ומרפסת נראה דהוי לענין זה כחוף לביתו, כיון שאינו מקום דירה בימות הגשמים [ובפרט בלילה]. ואפשר דאין יוצאין בה אף בדיעבד. וכן בחוץ סמוך לחלון, ולתחילה ודאי יש להדליק במקום ששכיחים בני ביתו.

ומהו של רבינו זצ"ל בביתו היה להדליק בפתח מרפסת הפונה לרח"ה, ונראית ברח"ה, וכשתאמסן במקום שאין שם פתח הנראית ברח"ה הדליק בחלון הפונה לרח"ה, וכן נהג רבו שה"ה הרב מטשעבין צוקולנה"ה באר"ק שהדליק בחלון הפונה לרח"ה.

וכשתאמסן פעם בדירה שהוא למעלה מ' אמה, הדליק בפנים ביתו אצל פתח, ולא חש להדליק בחלון. (תשובה בבתי", ורשימות כשיעור תלמוד)

ה. נראה פשוט דלחורף פתילה יבשה לא מקריא הדלקת נר בכלל, ואם הדליק בפתיחה לבד לא יצא. ועיין להלן (הנחה ס"ו - י"ט) לענין אם חדר ומבדק. (תשובה בבתי")

ו. כן הורה רבינו זצ"ל לאברך שפנצא בב"ח עם אשתו לרמזא בנר, ואין מניחין לו להדליק נרות, דאין לו להדליק נר הדולק ע"י באטערי, ואף דלגו שבת כשאי אפשר להדליק נר גמור יש לו להדליק נר עלעקטרי ע"י באטערי, ס"ס נר לא הוא, ולענין חנוכה בעיני נדוקא.

והוסף להורות לשואל שאם יוכל לצאת מביתו במשך הלילה, אף אם יהיה מאוחר מאוד, ישתדל לנסוע לביתו לקיים המצוה, ובעזרת ש"ת בסגולת מצוה זו יתרפא בהם במהרה. (רשימות כשיעור תלמוד)

ז. דלא שייך דינא דמעלין בקודש ואין מורדין אלא בתשמיש קדושה שעדיין קדושתו על החפץ אף לאחר מצותו, אבל כאן הא הוי תשמיש מצוה, והא דאסור להסתפק ממותו השמן הוא משום דהל עליהם איסור השתמשות, אבל מותר להשתמש בהם למצוה נר חנוכה, וא"כ מסתבר דאין חילוק בין השתמשות לנר חובה, או לנרות ההידור, שכולן שוין לענין דין איסור זה. (תשובה בבתי")

ח. דהנה קי"ל (סימן תרע"ג ס"א) דמצוה מן המובחר להדליק בשמן זית. ומתילות אלו תחילת הדלקת היא על ידי השעווה שעליהם, ואח"כ שואבת מן השמן זית שבכלי, ויש שדנו לומר דאין דקדוק להדליק עושה מצוה, בעיני שבעשה שהאדם מדליק את הנר ירא דולק ע"י שמן זית. אולם נראה דזה אינו, דגם המשך ההדלקה נעשה מכאן האדם המדליק, וחשיב מעשה דיד, דנקטין אשו משום חיצוני, ולכן ליכא חשש בהדלקת פתילות אלו, וחשיב כמדליק בשמן זית. (רשימות כשיעור תלמוד)

ט. דאסור להשתמש מפירות שביעית כשאין בהם מומן, ובנר חנוכה ליכא הנאה מאורו כיון דקי"ל אסור להשתמש לאורה, ולא מהני נר דמשתמש ממנו לצורך מצוה, דמצויות לאו להינות ניתנו, ולא חשיבא הנאה. וגם יש לדון דקיים המצוה הוי בשעת מעשה ההדלקה כיון דקי"ל ככתב את זקוק לה, וא"כ לא הוי הנאהו וכיעורו שוה. (תשובה בבתי", ורשימות כשיעור תלמוד)

מהתקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

העצבות התמוהה על פני אבי החתן בעצם יום שמחת בנו

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי אברהם מסרעטין זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש רבי יהודה צבי מסרעטין זצוק"ל נסתלק ג' טבת (תרכ"ה) קדושתו וטהרתו היה למעלה מהשגת אנוש, עד שלא השתמש בשום דבר לפני שהטבילו אותה במקוה טהור, לרבות המקטרת שלו, סדיניו ומצעייו. לימים כשהיה מוטל על ערש דוי בחולי גדול עד שלא היה בכוחו להוציא הגה מפיו, הציעה הרבנית את הסדין על מיטתו, ובטעות הציעה סדין שעוד לא הוטבל.

והנה הבחינו המקורבים שהרבי ממאן לשכב, ומרמז משהו בידי, ואף אחד לא הבין מה כוונתו. עד שלבסוף נזכרה הרבנית מה שעשתה, ומיד החליפה בסדין "כשר" שהוטבל כדת וכדין, ומיד שכב הרבי במנוחה על מיטתו. וראו מה גדול ותוקף קדושתו.

*

פעם הגיע חסיד אחד להסתופף בצל רבינו בשבת בראשית. לאחר קריאת התורה לפני מוסף, הרגיש שיש לו חולשת הלב מאוד, ולכן התפלל מוסף ביחידות, והלך לאכסניא ועשה קידוש ואכל הסעודה, ואחר זה הלך בחזרה לבית רבינו, שכבר ישב בשולחן הטהור.

כאשר החסיד ראה איך שרבו יושב כבר בשולחנו וכל החסידים סביבו, התחרט מאד על מה שהפסיד לשמוע תפלת מוסף וקדושת כתר מרבינו, שהיה ממש בוקע עומתו, ובמקום זה הלך למלאות כריסו ובטנו. והיה מתחרט מאד ולבו נשבר בקרבו לאלף שברים.

רבינו הרגיש בלבבו הנשבר ופתח ואמר, כאשר לבו של אדם נשבר בקרבו מפני שהלך אחר הארציות שלו, אזי בכח שברונו לבו באמת, הוא ממשיך השפעות טובות וישויות לכל העולם.

לא שמעתם את אשר קרה לי פה בעירכם דבר הגניבה. וישאלו אותו בפליאה, וכי אתה עוד עומד ודואג על זה, הרי מחותנך העשיר מילא לך כל מחסורך ככפל כפלים. ויאמר להם אבי החתן, על זה גופא אני בוכה, על מה שהייתי צריך לקבל מתנות חנים, בשעה שכבר היה לי הכל ממש, שהכנתי מיגיע כפי.

מיד פערו פיהם עליו בשחוק וצחקו גדול ואמרו לו, איך לא תבין גדל הצלחתך בזה, איך לא תשיכל גדל החסד שיעשה איתך הגנב. אכן לפי השגותי הכנת לבנך החתן כל המלבושים שהיו נראים בעיניך כ"מלבושי כבוד". אך הדבר פשוט שכאשר העשיר וכל משפחתו הנכבדה היו רואים את המלבושים, היה כל אחד מהם מוצא בהם חסרון אחר, זה בכח זה בכה, לפי תפארת עישרם. מה שאין כן עתה שלא ראו כלל את הבגדים שהכנת, מפני שנגנבו ממך, זכית על ידי זה, שהעשיר עצמו בטוב לבו הכין לך מלבושי עשירים אמיתיים, ועכשיו כבר לא ימצא שום איש איזה חסרון במלבושים, מאחר שהעשיר עצמו הכינם. ואם כן ראה כמה גדלה הצלחתך, ומה לך לשבת בעצבות בעצם יום שמחתך.

משל נפלא זה כותב מורן המגיד מדובנא זצוק"ל בספרו משלי עניקב (פרשת נצבים, תיא). ועל פי זה כתב לבאר מאמרו ז"ל (ברכות לז): **'מקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גומרים אינם עומדים'**. דהנה כאשר צריך גמור עולה לבית דין של מעלה, ובודקים כל מעשיו הטובים, אזי כל אחד מבית דין של מעלה מוצא בהם חסרון אחר, וכי זה נקרא תורה לשמה, וכי זה נקרא תפילה בכוונה, וכי זה נקרא קיום מצוה לשמה. 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז, ב), קשה מאוד לצדיק להינצל מפניות

ומחשתי השערה של גסות הרוח.

לעומת זה הבעל תשובה הולך תמיד בבכי ואבל, ומתמרמר תמיד על הגניבה, שגב לו היצר הרע חלק נכבד מימי חייו, שאיבד אותם להבל ריק, ונכשל בהם בעבירות וחטאים. והקב"ה איבנו אב הרחמן, ממלא חסרון הגניבה בכיכול עושה לו מלבושים חדשים, כמאמר ז"ל (יומא פז): **'גדלה תשובה מאהבה, שדונות נעשו לו זכויות'**. אך בכל זאת נשאר הבעל תשובה תמיד ביוג ונאחז על חטאיו הראשונים, 'חטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא, ה), וכך אין הבעל תשובה בא לידי גיאות כלל.

וכאשר עולה לבית דין של מעלה, ורואים כביכול את המלבושים שהקב"ה בעצמו הולביש, לא שייך שום פתחון פה לקטרג עליו ולמצוא חסרונות במעשיו הטובים. והנה **'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גומרים יכולים לעמוד'**.

גדולה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות

יש מוסיפים לבאר עוד, על פי לשון הגמרא בדף היומי שלנו (דברים כב), **'בשעה שפוסקים גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו, הקדוש ברוך הוא משפילו'**.

והנה **'מקום שבעלי תשובה עומדים'**, הגדולה שפסקו לבעלי תשובה, **'עומד'** ונשאר להם תמיד עד סוף כל הדורות, כי לא שייך אצלם גסות הרוח, מאחר שהם מתמרמרים תמיד על עוונות הראשונים. אך **'אין צדיקים גומרים יכולים לעמוד'**, הגדולה שפסקו לצדיקים לא נשאר להם תמיד עד סוף כל הדורות, כי לפעמים נכשלים בפניות ובחוש השערה של גסות הרוח, והקב"ה הרי מדיקדק עם הצדיקים כחוש השערה. והוא חיזוק גדול, עד כמה גדולה מעלת הבעלי תשובה.

הוא חיזוק גדול

הבעל תשובה זוכה שכביכול הקב"ה בעצמו מכין לו מלבושים חדשים

בתה היחידה של העשיר הגדול, הגיעה למרקה. כלל השדכנים לקחו עצמם לעסוק בכל כוחם בהשגת שידוך נאה ויאה לעשיר נכבד כזה. אך לתמיחת כולם בסופו של דבר נגמר השידוך דווקא עם בנו של איש פשוט תושב עיר קטנה, עני וחסר אמצעים. רק שזכה לבחור בעל כשרון נדיר וזכס נפלא, מתמיד גדול בתורה וירא שמים מופלג, זה גרם לעשיר הגדול להביא לקדי גמור דווקא שידוך זה.

בשעה טובה נגמר השידוך למזל טוב בביתו של החתן, וקבעו זמן החתונה לעוד מסעבה חדשים בעירו של העשיר אבי הכלה. כמובן שהעשיר קבל על עצמו לממן את כל החתונה, ולשלם נדן גדול ומוכבד לחתן דגן החשוב והמופלא. אמנם דבר אחד התנה עם אבי החתן, שבתקופה הזאת שבין השידוכין לנישואין, יראה להשתדל להשיג לבנו החתן מלבושי כבוד, כי איכנה יוכל לסבול כאשר החתן יבוא לעיר, ויראו אנשי העיר איך שהחתן מלוכב בלבושים קרועים ומטולאים, הרי לבושה וחרפה גדולה יהיה לו זה. מיד הבטיח אבי החתן שאכן ידאג בשלימות לדבר זה, וכך נפרדו המחותנים לחיים ולשלום.

ואכן במשך כל התקופה השתדל אבי החתן בכל מאמציו כוחו, לצרף פרוטה לפרטה עד שגעשה לחשבון גדול, והלך בשמחה לחיטט, שהתחיל מיד להציג עבור החתן מלבושי כבוד ויקר כפי השגותיו, מלבוש לימות החול, מלבוש לשבת, ועוד ועוד מלבושי כבוד.

כשהתקרב זמן החתונה, לקח אבי החתן ארגז מיוחד, והכניס שם בהזירות את כל המלבושים היקרים, ויצא בנסיעה לעיר של העשיר המחנות. כשהגיע בלילה למקום מושבו של הגביר, שבר לעצמו אכסניא, והניח שם כל חפציו. המחנות העשיר שמע מיד על בואת החתן, אך החליט ללכת לקבל פניו רק למחרת בבוקר, כי אין יאסוף כל אחת מרעיו באישון לילה ואפילה.

ואכן בבוקר התאספו העשיר וכל משפחתו ואחות מרעיו מלוכשים בבגדי יקר, וילכו לקבל פני החתן. מה מאד נדהמו ונפחדו בבואם לבית האכסניא, בראותם שאל בני הכית יושבים על הארץ ובוכים מרה. מיד ישאלו אותם מה זאת, מה קרה.

ועין אבי החתן, וכי אינכם רואים איך שדלת שבורה ופרוצה, כי בלילה באו גנבים ושיברו הדלת, והוציאו מן הבית הארגז היקר של החתן, ונשאר ערום מכל המלבושים שהכנתי לו ברוב עמל היגיעה.

מיד הרגיע אותו העשיר ואמר לו, לא תבכה ולא תדאג כלל על הפסד זה, כי כל מחסורך עלי. ואכן כעבור זמן קצר הביאו משרתי העשיר עגלה לחופה כבוד והדין שאין כמותו, בגדי עשירים ממש, יפים ומהדרים עשרות מונים יותר מהבגדים שנגנבו.

כל אנשי העיר הכינו עצמם לחתונה הגדולה של בת היחידה של העשיר הנכבד. ומה מאד קינאו באבי החתן הפשוט והעני, שזוכה עתה לשבת בשולחן הכבוד והמופאר, ליד כל עשירי ונכבדי ארץ. אמנם לגדול תמורתם הבחינו, שאבי החתן יושב בראש המסובים כשהוא גונח מכאב לב, וכל כולו אומר צער ועצבות.

מיד ניגשו אליו ושאלו אותו, איך יתכן כזאת שרואים על פניך סימני עצבות, וכי אינך שמח בשמחת בנך היקר, הלא זכית להכניס אותו לחופה עם בת עשיר נכבד ומופאר כזה, הרי הרבה יש לך לשמוח בטוב לבב, ולעצבות מה זו עושה.

ועין אבי החתן ויאמר להם, מה זאת תתפלאו על עצבונתי יגוני, וכי עוד

• בצילם של המשפיעים שליט"א •

מאמר נפלא על חנוכה מהמשפיע הנוודע פה מפיק מרגליות הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

הקדמה – בחנוכה זוכה כל אדם מישראל הנקרא 'פתילה' להידלק ולהאיר

ידוע דבריו הקדושים של המאור עינים (חנוכה) וכך לשון קדשו:

"זהו פתילות וכו' שאין מדליקין בשבת מדליקין בהן בחנוכה (שבת כא:), כי כמו בנר נותנין לתוכו פתילה, וממלאין אותה בשמן ומדליקו, כמו כן האדם הוא פתילה, ושמן הוא החכמה שהשם ממלא בו, ומדליקו להיות מאיר במעשיו ובעבודתו את ה'.

והנה הפתילות הם בני אדם שאין נדלקין בשבת, שהאור אין נאחז בו מחמת שהפתילות לא טובים והאור מסוכסכת בהם, ואי אפשר לעלות כנ"ל ושיאחז בהם האור, מדליקין בפתילות אשר לא טובים כנ"ל בחנוכה, כי השל"ת כביכול בעצמו מוריד את עצמו אל האדם ומאחז בו את האור להדליקו, ולשוב ולחזור אל השל"ת ולעבודו בהתלהבות ובשכל גדול כנ"ל, וזה נעשה בכל שנה בבוא הזמן של מצות נר חנוכה.

וכיצא בזה כתב השפתי צדיק (חנוכה אות ט) בשם זקנו הרבי הקדוש החידושי הרי"ם זצוק"ל, וכך לשון קדשו:

"שמעתי מפה קדשו זקני מור"ז ז"ל שאמר בשם צדיקים, על מה שאיתא, פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, דקאי על אותן נפשות שאין יכולים להאירם בשבת קודש, כדאיתא נפ"ש ראשי תיבות נ'ר פ'תילה ש'מן. ואף הגרוע שאינו מתנוצץ בו קדושת הארת השבת קודש מרוב חשכות החומר, בחנוכה יכולים להאיר, כי מצוה זו ניתנה להאיר ברשות הרבים למטה מיד"ו ובחזק".

ובטעם הדבר כתב השם שמואל (ליל ב' דחנוכה הרע"ד) וכך לשון קדשו:

"פתילות ושמינים שאין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, ודורשי רשימות אמרו, שקאי על הנפשות שאין להם עליה ותיקון בשבת, יש להם עליה ותיקון בחנוכה. יש לומר הטעם, היות ידוע שאדם זוכה לשבת לפי מסת הכנתו בימות החול, כמו שרמזו ז"ל (ע"ג ג.), מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת.

והנה מדת היוונים היא עזות, כמו שראה דניאל מלכות יון בדמות 'נמר', שיש בו מדת העזות, כמו שאמרו ז"ל (אבות פ"ה מ"ב) הוי' עז כנמר, והם הכניסו מדת החוצפה והעזות בישראל. וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום, לקחו מהם מדת העזות להקדושה, והיינו שהאדם אף שאינו כדאי ואינו ראוי ירהיב עוז בנפשו לנשט אל הקדוש, ולהאמין בעצמו שמעתה יחזיק מעמד ולא יפול עוד בנופלים. ועל כן מובן שהנפשות שאין להם עליה בשבת מפאת העדר הכנה קודמת, יכולה להיות להם עליה בחנוכה, שאז הוא זמן התקרבות שלא לפי מסת ההכנה".

זכינו בדורינו אנו, לצדיק ומשפיע המדליק את הפתילות – נשמות ישראל לאביהם שבשמים. לאחרונה זכיתי להשתתף ב"באטע" בצילו של המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, עיני ראו ולא זר, איך שכל סוגי היהודים שהיו שם, מקטן ועד גדול, התעלו טפח מעל הקרקע, וגם זכיתי לראות כמה צדיקים שמזילים דמעות בדביקות בבורא עולם.

דבר בעתו מה טוב, עתה בימי החנוכה המסוללים, נשמות ישראל, יכולות להידלק ולהאיר, להביא מאמר נפלא של הגה"צ המשפיע שליט"א, משיחה שמסר במוצאי שבת קודש פרשת וישב בשנה זו, שיאיר וידליק את נשמותינו.

מוסר השכל הנלמד מהסביבון שמשחקים בו בחנוכה – השתדלות בידע עם אמונה ובטחון

הדבר וודאי שיהיה צריך לעשות השתדלות בפרנסה, כל אחד צריך לעשות השתדלות. אמנם ההשתדלות צריך להיות כמו שאנו רואים עכשיו בימי החנוכה כשמשחקים בסביבונים, ורואים בזה יסוד גדול. חייבים לעשות 'מסובב', אם לא תסובב את הסביבון, לא יהיה שום דבר. אבל אחרי שכבר עשית את ה'מסובב', כבר אין הדבר תלוי בך כלל וכלל אם הסביבון יפול על אות ג' או על אות ש', דבר זה רק הקדוש ברוך הוא לבדו יעשה. ולכן אין שום ענין לסובב את הסביבון בעצבים ו"בכל הכוח", כי לא יעזור לך שום דבר, כפי מה שגזר הקב"ה כ"י היה.

שחקן גדול של סביבונים, מה הוא כבר יכול לעשות, עוד כמה סיבובים, ועוד קצת... סוחר גדול מה הוא יכול לעשות, עוד כמה סיבובים, בקליפורניה, בפלורידה, בשווייץ, ואפילו בווינה. אבל התוצאה, אם יפול הסביבון על אות ג' או על אות ש', אם הסוחר ירוויח או לא, זה רק הקדוש ברוך הוא לבדו יעשה. ולכן בבקשה תסובב את הסביבון ברוגע, לא צריך לסובב את הסביבון עם כל העצבים... בוודאי צריכים לעשות השתדלות, כי בלי 'מסובב' לא יהיה שום דבר, אבל התוצאה נעשה רק על ידי הקב"ה לבדו. אין הכי נמי, אתה צריך לסובב את הסביבון, אבל ברוגע, ברוגע.

סיפור נפלא סיפר יהודי מירושלים, הסיפור הזה היה לפני שלוש שבועות. יהודי כאן מירושלים נסע לארה"ב לאסוף כסף, לרגל שמחת נישואי בתו בתקופה הקרובה. אמנם לא הלך לו, הוא לא הצליח. לא הלך לו שום דבר, לא היה לו אפילו כסף לכסות את הכרטיס.

אחרי שלוש שבועות רצופות של חרפות ובבושת בארה"ב. הוא עלה למטוס בחזרה לארץ ישראל, כשהוא מלא צער יגון ואנחה. כשעלה למטוס, נתנו לו שמה מקום טוב במיוחד... על ידו הושבו אחד בעל מידות גבוהות, ענק ורחב. מה אפשר לעשות, הוא תפס לו את המקום שמה... היהודי מירושלים חשב לעצמו: ריבוננו של עולם, איך אוכל עכשיו 12 שעות לשבת כאן בזה מצב... ועוד אחרי שלוש שבועות של חרפות ובבושת, וכי בדיוק זה חסר לי עכשיו. אך התחזק מאוד וקיבל עליו גזירת שמים באהבה, ואמר לעצמו, הכל מלמעלה, הכל מלמעלה, הכל טוב, הכל לטובה.

אחרי כל הנסיעה הארוכה הגיעו כאן ללוד – נתב"ג. פתאום הכריזו במטוס בשם המשטרה, שהנסועים צריכים לעבור בדיקה ביטחונית, אף אחד לא לרדת מהמטוס, הולכים לבדוק כל אחד בנפרד בדיקה ביטחונית. היהודי מירושלים הבחין, שמרגע זה שהכריזו שיש בדיקה ביטחונית, אזי זה שישב על ידו, הענק הזה, פתאום הוא החוויר, מיד החוויר, נהיה חיזור כסיד... והוא ישב ממש לא בנוח, לא היה לו טוב.

כשהשוטרים התקרבו ממש על ידו, ההוא, הענק הזה, זרק מעטפה ליהודי מירושלים. היהודי נפחד מאוד, הוא לא ידע מה הוא זרק לו. הוא רצה לזרוק לו את זה בחזרה, אבל פחד, כי הרי השוטרים כבר עומדים ממש כאן, ואם הם יראו שהוא זרק לו משהו, יבינו שיש לו קשר עמו, ויקחו גם אותו לחקירות.

בקיצור, הוא לקח את המעטפה שהלה זרק לו, והכניס את זה מיד לכיס, ופחד, רעד ורעד עד מאוד... והנה את אשר יגורנו בא, כשהשוטרים הגיעו לענק הזה, שמחו מאוד, בדיוק בן אדם זה הם חיפשו, ולקחו אותו מיד באזיקים לחקירות. הירושלמי הזה, מחזיק כזה מעטפה חשודה בכיס, הוא לא ידע מה הכניס לו שמה. הוא התפלל תפילה חרישית לבורא עולם, שאצלו כן יעברו כל הבדיקות בשלום. ואכן תפילתו נתקבלה, הכל עבר בשקט ובשלום.

אבל הוא עדיין רעד לפתחו את המעטפה, מי יודע מי מסתכל... בקיצור הוא הגיע הביתה, נעל את הדלת למעלה ולמטה, וסוף סוף פותח את המעטפה – היה שמה 30 אלף דולר במזומן, לא פחות ולא יותר.

הוא התקשר מיד לגאון הרב צבי ברורמן שליט"א, ראש בית דין, לשאול אותו אם מותר לו להשתמש בזה. הדיין השיב לו, וודאי מותר לך להשתמש עם זה. המשטרה לוקחים את זה מהאיש הענק שחיפשו אחריו, ובוודאי כבר התייאש האיש מזה, בקיצור זה אחרי ייאוש... ולכן מותר לך להשתמש עם זה.

מה אני מתכוון לספר בזה, היהודי הזה נסע לארה"ב בשביל לאסוף כסף. האם הוא עשה כסף בארה"ב, לא. אצל מי כן הרוויח סכום גדול כזה, דווקא מזה שהוא חשב שהוא מפריע לו כאן לשבת במשך 12 שעות... אכן הוא הפריע לו, אך רק ממנו הוא הרוויח כסף. אבל מצד שני, אם הוא היה נשאר בבית, הוא לא היה עושה את הכסף הזה. כי אתה צריך לעשות השתדלות, לעשות את ה'מסובב'. הוא נסע, עשה השתדלות, אבל הכסף לא הגיע משמה, הכסף הגיע דווקא מהמקום שהקדוש ברוך הוא רצה.

מורי ורבותי, זהו סוד הסביבון. אתה צריך 'לסובב' את הסביבון, אתה צריך לעשות השתדלות, אבל התוצאה אם יפול על אות ג' או על אות ש', אם תרוויח או לא, את זה רק הקדוש ברוך הוא לבדו יעשה. ולכן אל תסובב ברוגע, בעצבים, אתה רק צריך לעשות השתדלות, אתה רק צריך לסובב את הסביבון, אבל ברוגע, ברוגע.

באמזונתו יחיה

דברי תורה מפורנו המשגיח זיע"א

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

גליון קח

פרשת מקץ תשפ"ו

פרנס החודש - בידך לזכות בזכות גדולה זו להנצחה / לע"נ יקירך

אמונת השבת

שבתות שמוציאים כמה ספרי תורה הן שבתות טובות

מובא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, כי שבתות שמוציאים בהם כמה ספרי תורה, הרי הם שבתות טובות, והביאור הוא, כי התורה מונח בה אור הגנוז, ולכן כשלומדים בספר ורוצים לצאת צריכים לסגור את הספר, כי האור הגנוז מוכרח להישאר מוסתר, ולכן כשהולכים צריכים לכסותו, וכן את הספר תורה שומרים בתוך ארון הקודש, ואין יכולים להעבירו ממקום למקום, והכל משום שהאור הגנוז אמור להיות מוסתר. אכן כשפותחים את ארון הקודש, מתגלה האור הגנוז, וכשמוציאים שני ספרי תורה, הרי מתגלה באופן יותר גדול האור הגנוז, האור כי טוב, ולכן שבתות אלו הינם שבתות טובות, כי מתגלה בהם האור הגנוז.

ועתה בשבת חנוכה, אשר בשנה זו שחל ראש חודש טבת להיות בשבת חנוכה מוציאים שלוש ספרי תורה, נשפך האור הגנוז.

השפעת זאת חנוכה מכוח שבת חנוכה

שבת זו של חנוכה, משפיע את הכוח של זאת חנוכה, וצדיקים ביארו בזה דברים גדולים, זאת חנוכה הוא גמר החתימה.

(פרשת מקץ שבת חנוכה תשס"ו)

ושבת זו יש בה עיקר התגלות הארת החנוכה, והיא המשפעת לזאת חנוכה שאז הוא גמר החותם (כמבואר בספרי תלמידי הבעש"ט). [כי בדורות השפלים בעיקבתא דמשיחא צריכים אנו להארת החנוכה שאז מתגלה אורו של משיח שעל ידו אנו יכולים לזכות בדין].

ויעזור השי"ת שנזכה לטעום מאור של משיח בשעת הדלקת הנרות ובאמירת הלל ועל הנסים וכשמסובים בסעודת מצוה בחנוכה, שבכל אלה מתגלה אור של משיח. ונזכה שאור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאור.

(אמונת עתיד, מקץ)

אמונת הפרשה

בשבת ובחנוכה: יכולים לזכות - לבטחון בשלימות

"ויהי מקץ שנתיים ימים" וגו'. במדרש רבה דרש הפסוק (תהלים מז) "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו", זה יוסף. "ולא פנה אל רהבים ושטי כזב", בשביל שאמר יוסף לשר המשקים, כי אם זכרתי והזכרתי. נתוספו לו שני שנים, ע"כ. וקשה, שבתחלה אמר על יוסף, שעליו נאמר, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו. ותיכף סיים, שנענש על שלא בטח בה'. והוא סתירה מיניה וביה.

בפוסקים כתבו רמז בפרשה זו על חנוכה בפסוק, "וטבוח טבח והכן". כי תיבת והכן עם אות ח' של טבח הוא חנוכה. ויש להבין ענין הרמז בפסוק זה. גם להבין מה שדרשו על זה במדרש, אין והכן אלא שבת שנאמר, "והכינו את אשר יביאו". ונלמד מזה ששמר יוסף את השבת במצרים. ובשכר זה זכה שנשיא לבני אפרים הקריב את קרבנו בחנוכה הנשיאים בשבת, ע"כ.

והקשה היפה תואר על דברי המדרש הנ"ל. מדוע נענש יוסף על שהשתדל אצל שר המשקים, הרי יש לו לאדם לעסוק בהשתדלות עם בטחון בה'.

ויש לומר ביאור הענין עפ"י"ש בספר דגל מחנה אפרים, בפרשת בשלח בשם זקינו הבעש"ט זי"ע על הפסוק, "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו". כי יש בוטח ומבטיח ומובטח, כי העילה שעל ידה האדם בוטח נקראת מובטח. והש"ת הוא המבטיח. אבל האמונה והבטחון בשלימות הוא כאשר האדם מאמין שאינו צריך לסמוך על שום עילה וסביבה להמשיך פרנסתו, אלא השי"ת בעצמו יזמין לו פרנסתו אפילו בלי שיעשה עילה. וז"ש, ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. היינו שהמבטח שלו יהיה גם כן ה', כי הוא לבדו מפרנסו אף בלי שום עילה עי"ש.

ומקובלת העובדה (מובא בספרי רמ"ח) שהרה"ק ר"פ מ'קאריץ זצ"ל. היה חסר לחם ולא ביקש כלום מבני אדם. ובהיותו שריו ברע היה מהלך בדרכו ומצא מטבע על הארץ והתכופף להגביהו, ושוב עלה בדעתו שאין מהראוי שיצטרך להתכופף כדי להשיג המטבע, ואם ברצונו ית' להזמין לו המטבע ישגוהו בלא זה. וחזר והשליכה ארצה. והלך לביהמ"ד ללמוד. ושוב בא גביר אחד לביהמ"ד והתבונן על היושבים שם ונגש להרה"ק ר"פ מ'קאריץ ואמר שהיות שמצא מטבע על הארץ החליט שיתנה בביהמ"ד לאחד הלומדים אשר יישר בעיניו, ומאחר שהוא ישר בעיניו הוא נותנה לו. והרה"ק מ'ביאלא זצ"ל אמר על זאת, שמדריגה זו ראויה היתה לאותו צדיק לפי מדריגתו. אבל אנו צריכים להתכופף ולהגביה המטבע, ולהאמין שהקב"ה הזמין זה בעדנו, כי אנו עוסקים בהשתדלות. ע"כ.

וענין זה היה אצל יוסף הצדיק, כי לפי מדריגתו בטחון בה' לא היה ראוי שיעשה שום השתדלות, אלא שיהיה ה' מבטחו. ולכן נענש שנתוספו לו שני שנים. ואתי שפיר מה שדרש על יוסף, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו. כי מזה שנתבע יוסף על השתדלותו הרי זה מורה על גודל מעלתו כי הוא הגבר אשר שם ה' מבטחו. ואולם איש אחר אם היה עושה זאת, לא היה נענש על זה.

ומה שבאמת הגיע יוסף למכשול זה לפי מדריגתו, זה היה סיבה מאת ה' שמזמין לצדיקים שיפלו ממדריגתם כדי שיוכלו לאחוז בהם הנמוכים שיתעלו על ידם. כמבואר בספרה"ק, שצדיק צריך לפעמים ליפול ממדרגתו ולעשות טובה להנמוכים ממנו. (עיין מאור עינים ר"פ שמות). ולכן נזדמן ליוסף שיעשה איזה השתדלות, שע"י יוכלו לאחוז בו אלו שנצרכים להשתדלות עם הבטחון בה', ואינם שייכים למדריגה העליונה של בטחון כיוסוף.

אמנם איתא בספר אמרי אמת, שמדריגה עליונה זו של בטחון היא גם נחלת של המשך בעמ' ב'

המשגיח זצ"ל היה רגיל לעורר לתלמידיו, להימנע מקריאת ספרים או גליונות בעת התפילה

אמונת הפרשה

המשך מעמ' א'

ית', **ודבר זה הוא מנסיונות הדור** בעיקבתא דמשיחא שלא יתפעל האדם מהעיקובים המזדמנים לו, ולא יחשוב שח' מרחקים אותו מן השמים ואין חפצים בעבודתו. ועל זה פירשו מה שאחז"ל, בעיקבתא דמשיחא חוצפה יסגי. שתהא חשיבות כשיעמוד אדם בחוצפה כלפי שמיא ולא יסוג אחור מהמניעות שמזמנים לו, וכל מה שיאמר לך בנה"ב עשה חוץ מצא.

ועל ענין זה מרמזת ההלכה של כבתה אין זקוק לה, שאם בא האדם לקיים מצותו ית' ועשה את מה שבידו, ושוב זימן לו ה' מניעה וביטול המצוה אינו זקוק לה, וכבר יצא ידי חובתו בקיום המצוה. ואין לו לחשוש על שנתבטלה ממנו המצוה. ולכן אם כבתה נרו אינו זקוק לה כי הקב"ה בהשגחתו סיבב הכיבוי. וכך הוא רצונו ית'. והלכה זו שייכת לבחינת היובל המתפשט בחנוכה, שהיא השביטה והמנוחה מתוך אמונה ובטחון בה'. ולכן **כבת"ה אין זקוק"ל"ה בגימ' צדי"ק באמנות"ו יחי"ה**. וכמו שכתב **הפרי צדיק** שעבודת **חדש כסלו** היא **הבטחון** שזהו השורש של השם כסלו מלשון, **"הו"ה יהיה בכסלך"**.

וכאמור בטחון השלם שייך אל כל אדם ביום השבת על כל פנים. ואם מתגברים על האדם טרדת המחשבה של עסקי החול צריך להתחזק באמונה ובטחון ולדחות בכל כוחו המחשבות האלו. כי הם בייכת לגרשו מגן עדן, כענין שנאמר אצל אדה"ר, **"ויגרש את האדם"** וגו'. כן מחשבות מטריות אלו הם גירושין מגן עדן של השבת. שהוא יום מנוחה וקדושה מנוחת אמת ואמונה, יכירו וידעו כי מאתך הוא מנוחתם.

(מקץ שבת חנוכה תשנ"ו)

כל יהודי בהגיע יום השבת, כי אז כל ישראל מצווים להיות במנוחה ובבטחון כאילו כל מלאכתם עשויה כמו שדרשו חז"ל, בפסוק, **ששת ימים תעבד ויעשית כל מלאכתך**. שיהא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה, ע"כ.

וזו היא בחינת היובל המשותפת עם יום השבת כמו שביארנו, כי השביעי יש לו נגיעה בשמיני, **ובפרט בזמן של תוספת שבת** בכלות היום השביעי מתגלה בחינת יום השמיני שהוא בחינת היובל שענינו חירות ומנוחה.

ויוסף הצדיק הוא בחינת התוספת על השבת והוא שייך לבחינת היובל ואצלו השבת מתפשטת אף בתוך ימות החול, והוא תמיד במדרגה זו של מנוחה וחירות, והוא הגבר אשר שם ה' מבטחו. ואינו צריך לעסוק בשום השתדלות. ולכן מצינו אצלו ענין שמירת שבת ביום הששי שהוא מכין לשבת. שאז הוא תוספת שבת. כי זה בחינת יוסף שהוא בחינת תוספת שבת.

וענין זה הוא ג"כ בחנוכה שהוא זמן שהיובל יורדת לתוך ימות החול כי ענין שמות ימי חנוכה שייך לבחינת היובל, וכמו שרמז הפייטן, בני בינה ימי שמונה. ולכן מובא בשו"ע, המנהג שאין הנשים עושים מלאכה בזמן הדלקת נרות חנוכה כי אז היא זמן הארת היובל ובחינת השבת המתפשטת בימות החול, ודייקא הנשים שייכים לכך כי הם בעלות הרגש יותר מאנשים, ולבם מרגיש הארה זו.

וזה ענין ההלכה של "כבתה אין זקוק לה". שהוא בחינת המנוחה והבטחון בה' **כי אף בעיני רוחניות יש לבטוח בה'** ואם נדמן לאדם מניעות ועיקובים מלעשות מצוה כאשר היה עם לבבו, יאמין בהשגחה פרטית ויבטח בה' שהזמין לו מניעה זו לצורך תיקונו, כי בכל דבר יש שם אלקות

פנינים

חנוכה ההמשך של ראש השנה

כתוב בספרים הקדושים, כי חנוכה הוא ההמשך של ראש השנה, זאת חנוכה הוא המשך של ראש השנה, כי הוא בחינה של ראש השנה. בספרים הקדושים מובא, כי **מתת"ה"ו בגימטריא רא"ש השנ"ה**, ואומרים בשם הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע, **כי יהודי פשוט יכול לעשות זאת חנוכה, את מה שצדיקים גדולים פועלים בראש השנה**, כתוב בפרשת התשובה 'לכו נא ונוכח'ה', ואומרים בשם צדיקים, ונוכח"ה הוא אותיות חנוכה", ומרמז על השייכות של חנוכה לימי התשובה.

ויש להוסיף, כי סיום דברי הכתוב 'לכו נא ונוכח'ה' וגו' הוא 'אם יהיו חטאים כשנים כשלג ליבנו', ויש להזכיר, **של"ג בגימטריא ג"ל חנכ"ה**.

פקידת עקרות בתורה ובתפילה בימי חנוכה

ימי החנוכה, ובפרט יום זאת החנוכה, הוא זמן של פקידת עקרות. עקרות הוא מי שאינו מוציא פירות, והדברים אמורים אף כלפי תורה ואף כלפי תפילה, הוא זמן שיכולים להיפקד בכוח ימי החנוכה ובכוח יום זאת חנוכה.

להישרף עם הנרות והשמן של נרות חנוכה

הרה"ק רבי יששכר בעריש מדאליא ז"ע בנו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ע נלקח כחתן אצל הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין ז"ע שהיה מהחידד של קארלין, ובזידיטשוב היה הדלקת נר חנוכה ממש כמה דקות ספורות, אך בסטרעטין היו שרים ורוקדים, ומתעכבים אצל הנרות זמן רב. הרה"ק רבי יששכר בעריש ז"ע כאשר ישב קענט אצל חותנו הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין ז"ע, ונוכח לראות בעבודה של הדלקת הנרות, על כן לאחר מכן כאשר הדליק הנרות אצל אביו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ע, שאל ואמר, שהרי בסטרעטין עורכים את הדלקת הנרות מתוך עבודה רבה כל כך, ואילו הוא אינו נוהג להתעכב אצל הנרות רק כמה דקות ממש, אמר לו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ע, תאמין לי, כי הוא נס גדול, מה שהוא במעט הדקות שהוא עומד ליד נרות החנוכה, אינו נשרף עם הנרות והשמן, ואם כן כיצד יכול להתעכב לעמוד על יד הנרות כמה שעות.

ההלל וההודאה על שיכולים אנו להודות להשם יתברך

העיקר של היום טוב חנוכה הוא הלל והודאה, ומובא בשם רבינו יונה, כי מה שאומרים 'ברוך א-ל ההודאות', כי העיקר מה שצריכים להודות לה', הוא

על כך שהוא א-ל שיכולים להודות לו, להודות על מה שאנו יהודים ויכולים להודות לה'.

כתוב בהלל הגדול, אחר כל ענייני ההלל וההודאה שמזכירים בו, מסיימים בדברי הכתוב 'והודו לא-ל השמים כי לעולם חסדו', **זה הוא ההודאה האחרונה על כך שיכולים להודות לה'**, זה הוא ענין ההלל וההודאה לה'.

והנה לך יום טוב לוקחים איזה קניין טוב ממנו, מראש השנה לוקחים עניין עול מלכות שמים, פסח הוא עניין של אהבה, שבועות הוא עניין של תורה, ומיום החנוכה לוקחים הלל והודאה על כל השנה כולה, וכפי שהריב"ם מביא את ההלכות של הלל בתוך הלכות חנוכה, אפילו שיום טוב זה הוא סוף ואחרית הימים הטובים, וזאת משום שזה העיקר של החג, ומשם לוקחים ושואבים את כח ההלל על כל השנה.

אלקים יחנך בני - רמז על חנוכה

כתוב בפרשת השבוע 'אלקים יחנך בני', המאור עיניים אומר, שלשון 'יחנך' הוא מרומז עניין של חנוכה.

השכמת הבוקר ללימוד התורה

מובא מהרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמאראנא ז"ע אודות העניין של הקימה קודם חצות הלילה, הוא מדרגה גדולה וצריכים להשיג את זה, וכתוב מהצדיקים, כי מאחר והבעל דבר לא יניח לו להשכים קום, על כן העצה היא שיאמר האדם, שהוא קם בכדי לאכול ולשתות מעט קפה, אכן בפועל לא יעשה כן, ורק יעיל שעל ידי שיאמר כן, שוב הבעל דבר לא ינסה להניע אותו מן הדבר, וצריכים אכן להרגיל את הבחורים להשכים קום לפנות בוקר.

(פרשת מקץ שבת חנוכה תשס"ו)

'יש שבר במצרים' - לבו הנשבר של יוסף

מובא מהרה"ק מקאצק ז"ע שהיה אומר, כי אין דבר ישר כמו סולם עקום, ואין דבר עקום יותר פין א גליץ ווערטיל, ואין דבר שלם יותר מלב נשבר.

אמר הרה"ק מקאברין ז"ע, על דברי הכתוב 'וירא יעקב כי יש שבר במצרים', כי יעקב אבינו ראה איך שיש שברון לב במצרים, הוא יוסף הצדיק שהיה לו לב נשבר.

(פרשת מקץ שבת חנוכה תשס"ו)

תפארת ישראל

שביבי אור מחייו ופעליו של האי גאון וצדיק פאר מקדושים הגה"צ אבד"ק סערט ויזניץ ירושלים זצוק"ל

במלאות השלושים להסתלקותו - ג' כסלו תשפ"ו

כמעט בכל שיחיו ושיגו היה מעלה מדבריהם ומעובדותיהם המלאים זיו ומפיקים נוגה, כל מי שאינה לידו ליצור קשר או שיחה עם מורנו הרב זצ"ל בכל ענין ותחום שהוא, מצא את עצמו כאילו מובל בעל כרחו לספורי הוד קדומים מצדיקי עליון, הנהגותיהם והליכותיהם.

מיוחדת היתה התקשרותו לזקניו הק' מרן המקור ברך זי"ע אשר זכה בילדותו לחסות בצילו ימים ולילות. כל ימיו דיבר בערגה רבה על תפילותיו הלוהטות של זקניו הק', בשבתות ובימים נוראים, בהשתפכות לב ונפש לחלות פני ה' כשנחלי דמעות ניגרים מעיניו הק', עד שהיתה רצפת מקומו לחה מהם. ובכל עת שהיה מורנו הרב זצ"ל מעלה זכרונותיו מעבודת זקניו הק' המקוב"ב היה נאחז ברגשות עזים עד שהיה נשנק מבכי.

רבות העיד על גדולתו בתורה של זקניו הק', כפי שזכה לראות בעצמו עת שהיה מפלפל בדברי תורה בדרשותיו ובלימודו עם תלמידיו, ועל מסירות נפשו למען הקמת עולה של תורה וחסידות, וכן על אודות אהבתו וחיבתו הנפלאה לכל אשר בשם ישראל יכונה. מופלא הדבר כי בפעם האחרונה בו דיבר מורנו הרב זצ"ל ברבים בבית מדרשו, היה זה בסעודה שלישית שב"ק ג' חשוון - בדיק חודש ימים לפני הסתלקותו - האריך לספר עובדות הוד מוקניו הק' המקוב"ב שיוזא דהילולא דיליה חל בערש"ק, וסיים שמכל אלו העובדות יש לנו ללמוד לעצמנו את הדרך נלך בה לפני ה' תמיד.

דודי לי ואני לו

פרק מיוחד של 'חיים מאירים' מלאי זיו ועונג עילאי להם זכה מורנו הרב זצוק"ל במחיצת דודו זקניו הק' מרן האמרי חיים זי"ע, אשר מיום עמדו על דעתו היה עד קרוב לאהבה הגדולה ששררה בין האחים הק' האמ"ח והמקוב"ב, שטפחה והתפשטה עד לבניהם ונכדיהם, וכפי שאמר פעמים רבות מורנו הרב, כי ההרגשה במשפחה היתה כאילו היו אב' לו 'זידעס'... החיבה הגליה שהראה לו דודו האמ"ח החל משחר נעוריו ועד בואו בברית הנישואין - כסלו תשל"ב - כג' חדשים טרם כבה המאור הגדול, בוודאי בלתי ניתנת להיכתב, כי אף כאשר הרב דיבר מכך, הבינו כי אין באפשרותו לתאר זאת לדורות... הרב זצ"ל אף שאב מלוא חפניים סללי חיות בהסתופפו בצל קדשו בשבתות ומועדי שמחה, אשר עמדו לנגד עיניו ולא משו מפיו עד יומו האחרון.

כ"ק אדמו"ר מסערט ויזניץ שליט"א סיפר כי זוכר היטב את ה'הנחת תפילין' של מורנו הרב זצ"ל אצל דודו מרן האמ"ח זי"ע, שהתקיימה בו 'מנ"א תשכ"ה, בעיה"ק צפת' שם שהה האמ"ח לחיזוק כוחותיו. מרן האמ"ח היה אז בהתרוממות הרוח גדולה לרגל השמחה, וכן שלח לרכוש סט ספרים ונתנו דורן דרשה לחתן הבר מצוה עם הקדשה לבכית.

רבות סופר ועוד יסופר על כך, מפני קיצור המקום נציין אך ורק עובדה אחת המלמדת על הכלל כולו, כפי שסיפרה בנו הרה"צ רבי מנחם מענדל שליט"א חדב"נ מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א, שכשנולד לו בנו הרביעי, היה 'תורו' לתת את השם, אך לא היה לו מצידו משהו קרוב לתת אחריו השם, לכן שאל את אביו הרב זצ"ל אם יוכל לדלג על התור ולתת מצד חותנו את השם 'חיים מאיר', ע"ש האמ"ח, נענה הרב ואמר: 'לא! איני מסכים לדלג על התור, אני רוצה שתתן את השם 'חיים מאיר', אך מהעז שלנו!.....', בהפתירו: 'הרי האמ"ח היה ראש משפחתו והרגשנו אצלו כנכדיו ממש'...

"גיי כאפ אריין ווי מער ביי דיין גרויסע זיידע דער סערטער רב!..." [-] לך תקנה כמה שיותר אצל זקניך הגדול הרב מסערט] - כך היה רגיל ב"ק גאב"ד מאקווא שליט"א, לדרבן בכל עת מצוא את א' מבני משפחתו שהוא נכדו של ידידו ומחו' הגה"צ אבד"ק סערט ויזניץ ירושלים זצוק"ל, שהיה מפליג בהערצתו לאין שיעור, מידי פעם אף היה שואלו 'מה חידש זקניך?' 'מה קנית אצלו לאחרונה?'... אך איש לא שיער בדעתו כי בוא יבוא השמש בצהריים, וחיש מהר כ"כ כבר לא תהיה האפשרות לשבת במחיצתו ולהתבשר מאורו הטוב והבהיר.

טרם כל שיח ומאמר, נקדים ונביא בזה קטעים אחדים מתוך מכתב תנחומים אחד מיני רבים, אשר כתב בדמע יהודי נכבד מחו"ל, בר אוריין ובר אבהן, אשר בעת לימודו בארה"ק בבחרותו לפני למעלה משלושים שנה, זכה להיות מכאי ביתו של הגה"צ מורנו הרב זצוק"ל:

..."אנו במערב ולבנו בקצה המזרח, יחד עמכם היושבים בעמק הבכה, על סילוקו לשמי מרום של אביכם הגדול האי גברא רבה ויקרא, אהוב לשמיים וזהבי על הבריות, נועם המידות ויראתו להכמתו קודמות, ברא כרעא דאבה וחוסר מגזע קודש הקדשים וממשיך דרכם בעז ותפארת, אהוב נפשי וידיד נפש כל חי, הגאון הצדיק אבד"ק סערט ויזניץ ירושת"ו זצ"ל.

עומדים לנגד עינינו זכרונות נעימים ביותר מימי הנעורים, כאשר קרבנו בחיבה יתירה ודלת ביתו היתה פתוחה עבורי בכל עת, ומאז ועד עתה ההויץ בידידות תמיד וכך היתה דרכו בקדוש להאיר פנים לכל יציר נברא, ועל אף היותו מדוכא תדיר ביסורי הגוף והנפש, היתה צהלתו בפניו בדרך חסידי עולם, וקיבל כל אדם בנועם וסבר פנים יפות.

לדוגמא ולמופת היתה דביקותו הרבה באבותיו הקדושים, וכל הנהגותיו היו תואמים למה שקיבל מבית אבא, וזאת אשר זכה להוריש גם לבניו אחריו..."

מבין אלפי המנחמים אשר באו בהמוניהם מכל קצוי הארץ, מעריציו ומקורביו, באי ביתו וידידיו, עלה כמו מאיליו הצד השווה שבדבריהם, עד כמה שדמותו האצילית של מורנו הרב זצוק"ל שיקפה במלוא הודה והדרה את פני הדורות הקודמים, של צדיקים וחסידים אשר בזו להבלי העולם הזה ולכבוד המדומה, וכל מאוויים היתה לעשות רצון קונם בתורה ומצוות ולהטיב לבריותיו.

ענף עץ אבות

בקשר עליון מופלא התקשר מורנו הרב זצ"ל אל שושלת אבותיו הק', אשר דבק בהם ובמשנתם, ועל פיהם הושתת כל דרכיו, מתוך התבטלות מוחלטת לדעת קדשם והנהגתם. בכל ענין ושאלה שהתחדשה היה חוקר ודורש איך היה נוהגים האבות כגון דא, ומדמה מילתא למילתא בבארות אשר חפרו אבותיו, ללמוד מהם לכל ענין וענין. שגור היה בפיו לומר לפני יו"ת שיחיו, כי מי שיש בידו 'מסורת אבות' הרי אין לך שמירה לדורות גדולה יותר מלדבוק בדרכיהם הסלולה ולנהוג כמעשיהם, ולא לסטות מהמסורת המקובלת אף לא כדי להחמיר שכן הסומך על הבנתו גרידא להחמיר, יבוא לסמוך גם להקל.. ואחריתה מי ישורנה, וע"כ עדיף לנקוט בדרכי אבות, כי זה ערובה בטוחה שילכו בדרך ה'.

בן יכבד אב

מופלגת היתה קיום מצות 'כיבוד אב ואם' של מורנו הרב זצ"ל. משחר נעוריו ועד יומו האחרון ראו בו את התבטלותו המופלאה בפני אביו הגדול כ"ק הגה"צ בעל הברכת משה זצ"ל. בחיים חיותו היה עומד לימיו ומשמשו בחדרת קודש. בני המשפחה מספרים כי כשהיו יושבים בני המשפחה במחיצת אביו הגדול אע"פ שכידוע היה דרכו בקודש של מרן הברכ"מ כולה נועם וחביבות, עם כל זאת היה מורנו הרב יושב ביראת הכבוד מאין כמוהו, וכל מוצא פה היה שקול ומדוד, כעבדא קמיה מרא. מספר א' מבניו שליט"א, כי פעם שדיבר לפניו בחוסר דרך ארץ, הוכיחו אביו הרב בהשתהות: "איך יתכן שכן ידבר כך אל אביו?... וכי אני מעולם עלתה בדעתך לדבר כך בפני אבי?..."

ואף קיים בנפשו 'מכבדו במותו', כאשר עם הסתלקותו של מרן הברכ"מ, נכנס מיד מורנו הרב לעובי הקורה להוציא לאור עולם כתבי קדשו ודברי תורתו של אביו הגדול, מלאכת קודש שדרשה דמים מרובים תרתי משמע, והודות למסירות נפשו לכך זכה כעבור ג' שנים לברך על המוגמר בהופעת הספר הבהיר 'ברכת משה', שרבים נהנים לאורו. כמו"כ החל מורנו הרב בכתבית והכנסת ספר תורה לזכרו הטהור של אביו הברכ"מ, אשר הוכנס ברוב פאר והדר לבית מדרשו, ביזמא דהילולא השני.

מעניין לציין, כי למחרת המעמד הגדול של הכנסת ספר התורה, כשהתעורר מורנו הרב משנתו היה אחוז בהתרגשות עזה, וסיפר כי זה עתה ראה בחלומו את אביו הק', כשפניו קורנות אורה ושמחה, ומתוך כך ניגש אליו וחביקו ונשקו על ראשו, וראה בזה אות ומופת על גדל הנחת רוח שגרם לאביו במקום שכינתו בגבאי מרומים.

ותורה שם בישראל

משחר נעוריו שקד על התורה ועלה ונתעלה בלימודיו ועשה פרי בעמלו. בהגיע גיסו כ"ק אדמו"ר מסוליצא שליט"א, במקום מושבו בארה"ב לנחם את בני המשפחה, סיפר כי בתקופת נישואיו של מורנו הרב זצ"ל, היה אביו - חותנו כ"ק אדמו"ר בעל ה'תפארת אבות' מסוליצא צוק"ל סובל הרבה מצריות קולו, ולא היה יכול למסור את שיעורו הקבוע בגמרא ומשמיות לפני קהל עדתו מידי יום ביומו, לכן ביקש מחתנו שזה עתה נכנס ובא לביתו למלא מקומו במסירת השיעור, ואכן במשך כשמונה חודשים בקירוב מסר מורנו הרב זצ"ל את השיעור לפני כארבעים בעלי בתים, בנוכחות חותנו האדמו"ר צוק"ל, והיו כולם מתענגים על מוצא פיו. כמו"כ סיפר על נסיעתו של הרב זצ"ל לאחר נישואיו מידי יום ביומו לכולל האברכים בנשיאות גאב"ד ווידיסלאב זצ"ל, למרות הקושי הרב בטלטולי הדרכים בימים ההם, טרח ונסע כדי ללמוד דווקא בחברת אברכים מצויינים ולקבל תורה מפיו ראש הכולל דאז, ה"ה האדמו"ר הרה"צ רבי יוסף חיים מושיקוביץ זצ"ל משאץ ווילאמסבורג, שהיה מפורסם לגאון גדול ומעין נפלא.

גם לאחר שעלה ובא לארה"ק, לן בעמקה של הלכה בקנין ההוראה, בלימוד ושימוש אצל הגאון הגדול רבי אברהם יעקב ליבוביץ זצ"ל מרבי יאס ואח"כ בחיפה, עד שנתעטר בנר הרבנות, ע"י גדולי רבני דורו. אחד מיקירי קריתא דשופרא סיפר בהתרגשות על משך של כשנתיים ימים שהיה עד לכך, איך שמורנו הרב ישב בהיכל התורה שע"י 'קבר רחל' מידי יום אחה"צ ובמשך כמה שעות לא פסיק פומיה מגירסיה ממש. אהבת התורה שפעפעה בקרבו לא ידעה, שבעה. בכל עת מצוא היו מוצאים אותו וספרו בידו. לא היה ימים טובים לישראל"ל כיום שאחד מוצאצאי סיים מסכתא או הלכתא וק"ו אם נבחן וידע על בוריו, לא פסיק חוכא מפומיה כולא זמא!

גם בשנים האחרונות שנבצר ממנו לצאת ולבוא הרבה, ולמרות יסוריו הקשים לא נמנע מלעסוק בתורה שעות רבות, כשמידי יום היה קובע לימודיו עם חברותו שהיו באים לביתו וצוללו בעמק ההלכה ושמעתא, וכפי שמעידים החברות ששעות אלו היו מוקדשים כולם ללימוד

בילדותו במחיצת זקינו הק' מרן המקור ברוך זי"ע

התורה ללא שום הפסק. בתקופת בהם תקפה חולשתו ר"ל והיה מוטל על מטתו בביתו או בבית החולים, ולא היה באפשרותו לישב וללמוד ממש, היה שם אזנו כאפרכסת לשמוע בלימודים שיעורי תורה בגמרא והלכה מפי מרביצי תורה, אשר אף שיגר להם ברכות תודה על שיעוריהם, ולעתים היה מתקשר אל הרב לישא וליתן עימו בדבר ההלכה שחידש וכי"ב.

מאיך הקפדתו על חשש 'ביטול תורה' היה לאין שיעור. גם בתקופות שהיה מסובב ביסורים, והיו צאצאיו מבקרים אצלו לעיתים תכופות יותר, הרי שאם הבין בחושי המחוידים שביקור זה עלול לבוא על חשבון הלימוד או הרבצת תורה, היה מורה במפגיע שלא לבוא בשום פנים ואופן. לפני כחודשיים התקשר לאחד מנכדיו האברכים, והשאלה הראשונה שלו היתה 'האם אני מפריע לך באמצע הלימוד?'... כשענה לו נכדו כי הינו זמין בכל עת עבור הסבא, הגיב: 'בזמן הלימוד אסור להפריע!'... משהגיע הנכד לביתו ראה כי זקינו הרב מלופף ביסורים וזקוק לעזרה דחופה, ועמד הנכד משתהה כי אפילו במצב כזה הרי הוא חושש מלגרום לביטול תורה.

הרב זצ"ל הותיר אחריו ברכה, אוצרות יקרים ונעימים, אשר העלה מדברי תורתו וחידושי המתוקים ע"ג הכתב, בפרט מאשר נשא מידי שבת בשבתו בסעודה שלישית לפני קהל עם ועדה, וכבר החלה מלאכת הקודש לסדרם ולהוציאם לאור עולם. ויקראו בעז"ה בשם 'עזרת ישראל'.

כדרכם של אבותיו הק' לא הסתפק בחלקו בתורה, ופעל והפעיל גדולות ונצורות להגדיל תורה ולהאדירה בכל אפשרות שהיה בידו. את כל כוחו ומרצו השקיע שיהיה בית מדרשו אבן שואבת למבקשי תורה, ולא רק בית שמגדלין בו 'תפילה', ואכן זכה לראות ברכה בעמלו כאשר עם השנים נהפכה בית המדרש לתל תלפיות של תורה, מבוקר ועד בוקר נשמעים בוקע מבין כתליו קול התורה ברמה.

פעל ודאג שיתרבו ספסלי ביהמ"ד בלומדי חברותות ושיעורים, ובפרט בשעת 'שיעורי תורה בריכים' כתקנת קדשו של דודו כ"ק מרן החכמת אליעזר זי"ע, ואף הוא בעצמו שימש כדוגמא בקבעו לימודו בביהמ"ד בשעה זו. כמו"כ הקים ברוב עמל וגיעה את 'היכל התורה' בעזר"נ, כשכל כתליו מעוטרים במאות ספרי קודש, לתועלת מבקשי התורה.

בימי השבעה, כשישבו האבילים בעזר"נ, השתתף גדולי האדמו"רים וגאוני הדור שבאו לנחם, על קול התורה שנשמע ברמה מהיכל ביהמ"ד ברוב שעות היממה, וכפי שהתבטא ואמר מחותנו כ"ק אדמו"ר מדאראג שליט"א: "קורות ביתו של אדם מעידים עליו!"...

נחלה לישראל עבדו

עבודת הלב זו תפילה תפסה מקום נכבד באישיותו הרוממה של מורנו הרב צוק"ל, שהיה ניגש אליה בכבוד ראש וביראה טהורה, משולבת ברשפי אש קודש של התלהבות והתעוררות רבתי. קול תפילתו היתה נשמעת עד לרחוב העיר, עד שהעיד יהודי אחד שבשנות אברכותו היה דר בבנין השוכן מול ביהמ"ד, והיה מתעורר מידי בוקר בשעה 7:30 בדיוק מאמירת ה'ברכות' של מורנו הרב זצ"ל שנאמרו בקול גדול ובנעימה מיוחדת. כחל בלתי נפרד מהעול מלכות שמים שניכרה עליו בעת גישתו אל התפילה, היתה הקפדתו המיוחדת על שמירת הזמנים, כשגם בזמנים בהם חלה וסבל יסורים רבים ולמרות מוגבלותיו הבריאותיות, לא היה מעולם שאיחר את זמן התפילה. כמו גם הכנה לתפילה בלימוד התורה והכנה דרבה.

רבות היה דורש לפני קהל ועדה על עבודת התפילה בקול ובחמימות, ואף נאה מקיים בנפשו שהיה מתהלך אנה ואנה בשעת פסוקי דזמרה ומלהיב את בחוריו החמד להתעורר לתפילה בקול ובחיות דקדושה.

מאיך גיסא עמד על המשמר בכל כוחו לבל יחללו ח"ו את קדושת התפילה בדיבורי חול. פעם דרש ואמר בדרך צחות מרה, הטעם שהכרובים היו 'פני רביא' - פני תינוקות! דווקא, ומדוע לא היו פני אנשים,

לבני ישראל עם קרובו

"הלל למושבע אוזן דאבה נפשינו, בהגיע הבשורה הזמרה... מיד דברי
בו זכור אומרת והמו מעי לו על ההסדר אשר גמל אית', לפני כעשרים
שנה בלמודי בישיבת בריסק, ואז השביל אל דל לסדר יום אחד כל שבוע
לאכול ארוחה המה וטעימה, מוגש בלב נדיבה ונפש הפיאה, ואז שוהחנו
שיחות יקרות ומתקנות, והיה פשוט לכל רואיו אשר הוא מזכיר לב אדם
וטבעו, ומרוב טובו דרש לכל אדם כדי מחסורו. וגם בתקופה זו הייתי
מתפלל קבוע בימי החול בבית מדרשו, ותמיד קירב אותי ושאר באי
הבית הק', הכל מצוין נעימות והכמות... אוי, אוי, אוי, ווי אבדה נפש
יקרה, ותנא מבט ציון כל הדרה, הנה הוא בגדר הסרון כל יוכל לימנות,
ונתענע ואלו מאד..."

איש על העדה

כל באי שער בית מדרשו מצאו בו נועם לנפשם, בענוותנותו הרבה ופשטותו המופלגת דיבר עם כל אחד 'בגובה העינים', וכל אחד חש כמי שמדבר עם ידידו הקרוב אליו מימים ימימה, בחכמתו ובטוב עינו ידע

בהנחת אבן הפינה לבית מדרשו - ב' סיון תשמ"ט
נראים עוד: כ"ק אדמו"ר ההכמות אליעזר זי"ע,
אביו כ"ק הברכת משה זי"ע, חותנו כ"ק אדמו"ר
מסוליצא זי"ע

פשטות, ענוה וישרות

פשטות דרכיו וצניעות מעשיו היתה בימים אלו לשיחה בפי כל מכריז, רבנים ואדמו"רים לצד אישי ציבור, מתפללי ביהמ"ד וקרובים, הביעו כל אחד מוזות ראיותיו את התפעלותו מענותותו הרבה של מורנו הרב, שלמרות מעמדו וערכו הרם דיבר עם כל אחד ואחד בדידות וענימות. מחותנו כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א דיבר ג"כ בהתפעלות על בריחתו מהכבוד ופשטות דרכיו כפי שענינו ראו לפני כשנה בימי השמחה של צאצאיהם שיחיו, והפטיר, כי כל הנהגתו והופעתו היתה מלאה חן וחסד, שנבעה ממדת האמת והענוה שהתנסכו בו לתפארת.

ש"ב כ"ק אדמו"ר מוויזניץ ב"ש שליט"א עמד על מדת האמת והישרות שאפינה את כל כולו: 'ראו עליו את ה'גלאסקייט' - הישרות והאמת של אבותינו הק' במלוא הודו והדרו'. והעיד שראה מקרוב עד כמה סלד מכל מיני התחכמויות ו'שטיקעס' הן בעניני העולם הזה והן בעולמה של תורה וחסידות... ומאידך עד כמה שבו את ליבו הנהגות של אמת וישר של יראי ה' וחושבי שמו. כו"כ מגדולי וצדיקי הדור שליט"א הפליאו את היותו בבואה מובהקת לדמותו הנשגבה של אביו הק' זי"ע, גאון הענוה והמידות הטובות.

הפשטות והצניעות אפינה את כל הליכותיו, גם כשבני המשפחה ביקשו לעשות 'שיפוצים' בבית, שראו בכך צורך חיוני ביותר בעקבות מגבלותיו, מלבד ההתיישנות של הקירות והרהיטים וכו'... מיאן הרב זצ"ל ואמר 'פאר מיר איז גוט אזוי'... גם כשאמרו לו שהספספ לא יהיה העול שלו כלל, סירב בכל תוקף: 'זה מיותר לחלוטין!'

בניו מספרים כי מדת ענוותנותו היתה עד 'יבולא בתרייתא'... כפי שנהג בכל עת שדאגו 'לכבדו' בכל מיני אופנים, שהיה אומר 'לאז', 'לאז', 'ס'איז גוט אזוי'... כך גם היתה תגובתו בעת שדיבר אודות ה'חלקה' מיועדת עבורו בעיה"ק צפת ת"ו, שהיה כמה אפשרויות בכך, וכשבנו העיר לו על

האפשרות שנבחר כי המקום השני יותר 'מכובד' נענה ג"כ בטבעיות: 'לאז', 'ס'איז גוט אזוי'... כמובן שלאחר הסתלקותו כאשר כבר לא יכל לסרב... אכן דאגו בני המשפחה לכבודו הראוי.

דום לה' והתחולל לו

מסכת 'שתיקה' במשנתו של מורנו הרב זצוק"ל היתה בת פרקים הרבה, ובכל תקופה התגלתה עוצמתה של השתיקה בתוספת כח ותעצומות נפש. היו כאלו שסחו על השתיקה כשהיו דברים שפגעו לכאורה בכבודו,

עם ש"ב ומחותנו מרן אדמו"ר מוויזניץ שליט"א בשמחת אירוסין נכדם שי' מוצש"ק וירא תשפ"ו - שבועיים לפני הסתלקותו

אך על כך רק מתי מספר היו יכולים לדעת. אך רובם ככולם דיברו בהתפעלות מרובה על קבלת יסוריו בדומיה מוחלטת שאינה ניתנת לתיאור.

יסורים קשים היו מנת חלקו של מורנו הרב במשך למעלה משנים עשרה שנים, שאף הגבילוהו מאד מלצאת ולבוא ולשרת בקודש כמימים ימימה, אך מעולם!! לא נשמעה ממנו שום התלונות או הבעת כאב וצער על מצבו. לא בקרב חוג המשפחה הקרובה, ולא בקרב ידידים ומכרים. תמיד היתה התשובה שהכל בסדר, רק חולשה מיוחדת או סימנים אחרים שהעידו על חוס גבוה, יכלו להסגיר את מצבו...

אחיו הגדול כ"ק אדמו"ר ממשאץ וויזניץ שליט"א סח על כך בהתפעלות מרובה, כי למרות שהיה קרוב אליו מאד, והיה משוחח עימו כמעט מידי יום, ובכל פעם כשנשאל הרב על הרגשותיו ומצב בריאותו, היה התשובה: "ברוך ה' בסדר גמור"... כך היתה התשובה כשהיה בבית, וכך כששכב מיוסר בביה"ח, הוא אמנם שיתף אותו וסיפר על בדיקה או טיפול מסוים, אך ללא שום 'אנחה' או הבעת כאב.

מחותנו כ"ק אדמו"ר מגאליץ שליט"א מספר כי פעם לאחר אירוע רפואי שעבר, התקשר אליו מורנו הרב זצ"ל לשאול בשלומן, וענה לו האדמו"ר כי הוא לומד ממנו איך לעבור את הקשיים בסבלנות וברוגע, אך הרב זצ"ל שאל בתמהון: 'ממני?!'... 'קשיים?!'... כלל לא הבין על מה הוא מדבר, הרי אין לו שום יסורים, הכל בסדר.

כמו השלמה לדבריהם הגיע שאלתו התמימה של אחד הבחורים מנכדי הרב, ששאל לאביו במשך ימי השבעה: 'כולם מדברים כאן על היסורים של זידי, מעולם לא ידעתי שהוא היה 'בעל יסורים'?'...

גם מחותנו המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בירדגה שליט"א הזכיר מדרגה נפלאה שראו אצלו במוחו, שבכל עת ומצב הראה פנים שוחקות, וכלל לא שיערו עד כמה סובל הוא בדומיה את מנת יסוריו, ושעליו ועל כיוצא בו אמרו חז"ל (שבת פח ע"ב) 'עושים מאהבה ושומחין ביסורין', עליהן הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגברתו."

במוצש"ק חיי שרה הובהל לביה"ח במצב קשה ע"י התפשטות פתאומית של זיהום חמור ר"ל. במשך למעלה משבוע נישאו תפילות רבות בחצרות הקודש והיכלי הישיבות לרפואתו השלימה. ביום ראשון ג' כסלו לסדר ויצא 'פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה', נשבו אראלים את המצוקים והשיב נשמתו הטהורה ליצורה במעמד בניו וחתניו הרבנים, ונכדיו המופלגים בתו"ש, שקבלו עליהם עומ"ש בפסוקי יחוד. וכל בית ישראל ביכו את השריפה אשר שרף ה'.

"ישראל אשר בך אתפאר"

מדברות קדשו של מרן אדמו"ר מוויזניץ שליט"א בשו"ת רעוא דרעיון פר' וישב

הנני רוצה להתייחס, לדבר קצת מיוחד שנשא על עצמו 'חסרון' נורא, א' שידעל ליכע פראבלעם'... הלא הוא מחותני דער סערטער רב זכר צדיק לברכה, שנסתלק זה עתה.

דבר אחד אפשר לומר, מעת שחתני הרב מנחם מענדל שליט"א נישא, משנה לשנה, ראיתי יותר ויותר את חשיבותו גם לפני החתונה היה לי קשר אתו בתור בן משפחה, אבל אינו דומה למה שהכרתיו מאז שנהייתי מחותן עמו להבדבדח"ח והיה לנו קירבה מיוחדת, משנה לשנה ראיתי יותר את חשיבותו, את רצינותו, גדלות הנפלאה, ובעיקר: 'החסרון' הנורא: לא עשה מעצמו עסק שום דבר, ממש, ממש! נישט געבלאן פון זיך! ההחזק עצמו באמת בתפלות הפשטות, ראיתי את עבודתו בה, היה כה שפל בעצמו. איך האב דאס מיט געהאלטן, ראיתי זאת במשך כל השנים מאז נישואי חתני שיחי בהודמנויות שונות ובענינים שונים, והרבה דברים שרק אני לבדי - כמחזות - ראיתי ושמתי לב. לא עשה מעצמו 'עסק' כלל ועיקר, היה שפל בדך. משנה לשנה ראיתי את ה'חסרון' הנ"ל הולך וגדל...

'החסרון' הזה אינו חשוב כיום בעיני העולם... לדאבונו לא לכולם יש 'חסרון' זה, והוא נצרך לרבים וטובים!... צריך להזכיר פרט זה, כי הוא דבר נצרך מאד שיש להחזיר אצלנו בעצמותנו. אפשר לעמוד בזה העולם שנים רבות, אך אם אין 'חסרון' זה הרי של"ע שוברו בצידו. הלא גם סבל רבות במשך שנות חייו, וכמה קשיים שעברו עליו, ותמיד התחזק והיה בשמחה. ממש התפעלתי ממש תמיד מהאופן בו מתמודד עם קיצור. שיעזור השי"ת, יש אנשים שונים שסובלים בחייהם ל"ע, וממנו היה אפשר ללמוד איך מתמודדים. ממש בבחי' ישראל אשר בך אתפאר.

ב"ה זכה לילדים טובים, אחד לאחר, ברוך השם שזכית למחותן כזה! הלא אפשר לדבר ממנו הרבה, אני מדבר רק בקיצור. שיעזור השי"ת, תהא מנחתו בך עגן, ושנזכה להדבק בעדליכע יודין, ושאוור החנוכה יאיר בכל פינות ומחנות, בגלוי ובסתר, ויושפעו כל ההשפעות הטובות בכלל ובפרט, ונזכה לבניו ביהמ"ק בקץ הגאולה במהרה בימינו אמן.

מעדני אשד

פרשת מקץ - חנוכה שנת תשפ"ו. גליון תתע"ח
שנה 23 לממלכת התורה מעדני אשד

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשד" בית שמש

**אבא שנמצא בחו"ל במדינה שהשעות אינם שווה לארץ ישראל
האם יוצא בהדלקה שאשתו הדליקה בביתו בארץ ישראל?**

הנה במשנה ברורה סימן תרע"ז ס"ק ב' כתב כשאשתו מדלקת נר חנוכה בביתו הוא יוצא ידי חובתו בהדלקתה אף שהוא במקום רחוק מביתו וא"צ שוב להשתתף אפילו בפריטי ועיין בט"ז בשם רש"ל דדוקא כשהוא יודע בבירור שאשתו מדלקת עליו אבל אם אינו יודע יש לו להדליק וגם לבדו.

יש לחקור כשהאבא נמצא בחו"ל במדינה שהשעות אינם שווה לארץ ישראל האם יוצא בהדלקה שאשתו הדליקה בביתו בארץ ישראל או דילמא כיון שלא הגיע עדיין הזמן שהוא נמצא הוא בגדר אינו בר חיובא

הנה בשו"ת מנחת יצחק חלק י' סימן נ"א נשאל בשאלה הנ"ל ומסיק דאם יש הפרש זמן במקום הבעל שהוא כעת, עוד יום בעת שהאשה מדלקת, לא מביעיא אם לא הוא עוד חנוכה כגון בערב חנוכה, אלא אף אם בשאר ימי חנוכה, אם במקום הבעל עדיין יום א', והאשה מדלקת את ה"ח של ליל ב', וא"כ האין יכול הבעל לצאת בהדלקת ה"ח של אשתו, רק אם ה' להיפוך במקום הבעל מקדים לבוא הלילה, אז י"ל כ"ל, דאף אם כשאשה מדלקת, כבר אצלו יום, אבל הוי עוד אותו יום מימי החנוכה כמו במקום אשתו, יכול לצאת בהדלקתה מטעם הנ"ל, אבל להיפוך קשה, ולכן למעשה יש לכוון שלא לצאת בהדלקת אשתו, ולהדליק בפ"ע או להשתתף בפריטי, כמו מי שאין לו בית.

וכן במיא בספר שבות יצחק בשם הגרי"ש אלישיב זצוק"ל דכיון דאצל הבעל עדיין יום אינו יכול לצאת בהדלקה של אשתו

אבל בשו"ת מנחת שלמה תניינא סימן נ"א כתב בני ביתו של אדם שמיר נפטרים ויוצאין בהדלקת בעה"ב ולא מפני שליחות רק מפני שמעיקרא החיוב חל רק על אחד מבני הבית והשאר נפטרים ממילא, ולכן חושבני שאפילו אם האשה והאיש שהיה במדינה אחרת בזמן שלא נכנס עדיין חנוכה, וכמו"ז בשאר הימים אף על גב שההדלקה היא בזמן שאצלו עדיין הוא בוקר ג"כ מקיימים את המצוה ויוצאים ידי חובתם בהדלקה של הבית.

**האם נר שבת עדיף לפני נר חנוכה אפילו בזוג שאין סיכוי שיחא שלום בית שם
איתא בגמ' שבת כ"א ע"ב אמר רבא, פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה
נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו.**

ובטעם הדבר דנר שבת עדיף מנר חנוכה גם אומרים שגם שבת עדיף משום שלום ביתו או דילמא ככה אופן לא שייך לומר שלום ביתו
מעני אשר מזה דבגמ' לא מחלקים, וכן לא בפוסקים משמע שאף בכהאי גוונא אומרים שלום בית עדיף, מזה למידים שאף פעם אסור להתייחס ואף כשרנאה שאין סיכוי שיסתדר כל זמן צריכים עדיין להשקיע ולנסות להגיע לשלום בית.

מתוך דרשה לשבע לנכדו של הגאון חיים נוסנצוויג שליט"א מיוניאן סיטי שנערך ע"י ממלכת הצדקה העולמי דחסידי צאנז אחים לשמחה בהשתתפות רב הארגון ידידנו הגאון הצדיק יוסף משה דב הלברשטאם שליט"א אב"ד צאנז ונא יארק - וראש ישיבת צאנז

אבא שאינו נמצא בבית בחנוכה

מי ידליק בבית להוציא את בני הבית האמא או הבן הגדול?

הנה קימ"ל בש"ע אורח סימן תרע"ה אשה מדלקת נר חנוכה, שחייבת בזו.

ובביאור הלכה סימן תרע"ה כתב דמן הדיון יכולה להוציא אפילו בעלה, אבל ידוע מה שאר"ל ברכות כ' בן מברך לאביו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו, ומה שאמר בגמ' שבת כ"א ע"ב א' דקא מדליק עלי בגו ביתאי, מפני שלא היה אז בביתו ועיקר החיוב מונח על הבית

יש לחקור אבא שאינו נמצא בבית בחנוכה מי עדיף שידליק בבית להוציא את בני הבית שאינם מדליקים בעצמם האם האמא או הבן הגדול בבית.

ושאלה זו היה נוגע לי למעשה לפני שנתיים החזמתי להיום הנואם הכבוד דינר לכולל המרכזי בצירוף שוויץ ביום הראשון של חנוכה, ונסתפקתי בשאלה הנ"ל וההתעניינותי עם הרבנים הגאונים שליט"א

הנה ידידנו הגאון רבי מרדכי ברנש שליט"א חמ"צ וראש הכולל קרית צאנז נתניה פסק לי דלכאורה עדיף שהאשה תדליק כיון שהוא שותפה בבית, ולא הבן.

אבל בהליכות שלמה על חנוכה פרק שלשה עשר בארחות הלכה 19 כתב בפירוש שהבן הגדול ידליק ולא האמא.

וכן שאלתי את אחי הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב חסידי צאנז בית גבעה א' ודומ"צ שכונת גוש שמונים בירושלים ופסק דעדיף שהבן הגדול ידליק: ע"פ מה שכתב בשו"ת עולת שמואל סימן ק"ה דנשים אינם באותו דרגא של חיוב כמו אנשים, ומה שאמר ריב"ל שאף הן היו באותו נס לומר שהן טפילות וכמש"כ התוס' מגילה ד' ע"א דנשים רק טפילות, ולכן בנ"ח אינן בכלל המהדרין והיו רק טפילות לאנשים, וא"כ מסתבר שידליק מי שהוא בדרגא של בר חיובא יותר גדול, ולא רק כטפל, וכ"מ מדברי המשנ"ב תורה סי' שכתב וכשאין האיש בבית תדליק האשה דהוי בת חיובא ובברכה ולא ידליק קטן עכ"ל, ומשמע קצת דס"ל שאפילו אשה היודעת לבדו מ"מ אם יש בן גדול שמדליק הגדול, ועכ"פ שאין עדיפות שתדליק דוקא היא, ועיין חובט טול סימן תרע"ז סק"א בסופו, וכן פסק לי ידידנו הגאון אריה מינק שליט"א חמ"צ וראש כולל בלומא בית שמש.

וידידנו הגאון רבי אברהם שטגליץ שליט"א חבר בד"ץ ביתר ורב חסידי צאנז גבעה ב' פסק לפי מה שכתב התחם סופר שבת כ"א ע"ב ס"ד ב' ה"ל דלכן נשים לא מדליקים בזמננו נר חנוכה, דבתחילה כשתקנו נר איש וביתו על פתח ביתו מבחוץ, ונמצאו בישראל מהדרין שיצאו לחוץ והדליקו בעצמם, נוסף על הדלקת של בעל הבית, אז לא נמצא שום אשה שתתיה מהמהדרים כי אין כבודא לצאת בחוץ ברשות הרבים לעתותי ערב ולהדליק בין האנשים, והשתא אף על גב שכולם מדליקין בפנים מ"מ מנהג הראשון לא אז ממקומו, א"כ מיסתבר שהבן ידליק ולא האמא ורק כשאין בן ידליק האמא.

ואחי הגאון מרדכי שוורץ שליט"א מו"ץ בבני ברק ואלעד ראש כולל וזניץ אלעד ומח"ס שו"ת לבושי מרדכי. הלך לשאלו שאלה הנ"ל להגאון המפורסם רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א ואמר בפשטות שהבן הגדול ידליק ולא האמא, דלא מצאנו ושמענו שהנשים המדליקות

גליון זה נודב ע"י ידידנו אחי היקר הגאון משה שוורץ שליט"א רב קהל חסידי קרית חצונ- ויל' מכוון און החיים לרגל שמחת אירוסיו בתו תח"י במז"ט ע"ב א' הבה"ח מנחם מנדל וזינוצר נ"י מבחירי ישיבת מאור עינים בנו של הגאון יעקב דוד שליט"א וברכת מזל טוב לסבים הרבנים הגאונים ידידנו הגאון רבי חיים צבי שמירא שליט"א רא"ד קהל מחזיקי הדת ידידנו הגאון רבי אשר חצניצר שליט"א משפיע רחמי ישיבת באבוב - וזנוץ ידידנו הגאון רבי אליקים פרמנצוויג שליט"א ראש כולל מחנובקא בעלה ויחשלים יחא רעוא שבזכות זיכרי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו הגאון חיים משה פראנק שליט"א ראש כולל זכרון אליעזר בירושלים לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המופלג בתור"ש כמר אריה ליבוש הלוי נ"י עב"ג בת ידידנו הרב חיים מינצער שליט"א יחא רעוא שבזכות זיכרי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו גיסי היקר הגאון יעקב ישראל שמרלר שליט"א ר"מ בישיבת צאנז אלעד לרגל שמחת נישואי בנו ידידנו הבה"ח המופלג בתור"ש מורינו נחמן דוד שמרלר נ"י מבחירי ישיבת צאנז נתניה עב"ג בת ידידנו רבי יעקב שמואל הומיר שליט"א בני ברק וברכת מזל טוב לחמיו הגאון בן ציון רייך שליט"א איש אמונים ודי ימינים של אדמו"ר בית צאנז ולאביו הרב החסיד יצחק שמרלר שליט"א מראשי קהילת צאנז חיפה יחא רעוא שבזכות זיכרי רבבות נחת מכל יוצאי חלציו

האם כשיש כבר מנורה בצד שמאל

יכול כבר להדליק בצד ימין כיון שכבר מסובב במצות?

איתא בגמ' שבת כ"ב עמוד א' והיכא מנח ליה לנר חנוכה רב אחא בריה דרבא אמר מימין, רב שמואל מדפתי אמר משמאל, והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומוזהא מימין.

וכן קמ"ל אורח סימן תרע"א ס"ק ז' צריך להניח נר חנוכה משמאל כדי שיהא מוזהא מימין ונר חנוכה משמאל.

ובמשנה ברורה סימן תרע"א ס"ק ז' כתב דטעם הדבר: דנר חנוכה משמאל כדי שיהיה מסובב במצות.

יש לחקור באופן שיש כבר מנורה בצד שמאל שאחד כבר הדליק בצד שמאל האם זה שאם להדליק אחריו יכול להדליק בצד ימין כיון דכבר מסובב במצות או דילמא אין חילוק

הנה בהלכות שמלה חנוכה פק' י"ד ס"ק ג' כתב המדליק בפתח שיש בו מוזהא ימין הנה ששמאל אף אם הדליק כבר חבירו שם נר חנוכה, ואע"פ דבלאו הכי הריהו כבר מסובב במצות, מ"מ לא אמרין דבכאי גוונא חזורת ימין להיות עדיפא דלא פלגין בתקנת הכמ"ס, וה"ה אפכא כשמדליק בפתח שאין בו מוזהא ימין הריהו בימין גם אם כבר הדליק שם כבר נרות חנוכה.

ובשו"ת מנחת יצחק חלק י' סימן נ"ב נשאל כשמדליק בדלת היוצא למרפסת מבפנים, ואיכא פרסומי גיסא גם לבני רח"ל, והדרך להניח שולחן לפני הדלת ועליהם הנרות, כן שבשעת ההדלקה אין יוצאים מדלת זו, האם יש להדליק בצד ימין או בצד שמאל, דבאופן דלא כיון דאינו יוצא מפתח זו לא שייך הטעם "שיהא מסובב במצות".

ומסיק: דזה ברור שאף בכגון דא, צריכים להדליק בצד שמאל בהצד שכנגד המזוזה.

מדוע חייבים לומר הלל בחנוכה הרי עצם הדלקת הנרות זה ההלל?

איתא בגמ' ערכין י' ע"א שמונה עשר ימים שיהיה גומר בהן את ההלל, שמונה ימי החג, ושמונה ימי חנוכה וכו'.

יש להקשות: מדוע יש חיוב לומר הלל בחנוכה, מאי שנא מהא דאיתא בגמ' מגילה י"ד ע"א שלשה טעמים, מדוע אין אומרים הלל בפורים, ואחד מן הטעמים משום דקריאת המגילה זו הלל, א"כ שבחנוכה גם לא יצטרכו לומר הלל שצמצם הדלקת הנרות זה הלל, כך מקשה בשו"ת בבתי כהונה חלק ב' בית ועד הלכות חנוכה ע"מ י"ג

איכא כמה תרוצים
א. הלל דחנוכה ניתקן על נס הנצחון, כך תירץ בשו"ת בבתי כהונה חלק ב' בית ועד הלכות חנוכה ע"מ י"ג

ובספר ירח למועדים על חנוכה סימן י' ע"מ ק"ל הסביר את כוונתו לתרץ דהלל דחנוכה ניתקן על נס הנצחון וההגדה של ההגדה זו ההלל, ותרצו דבשלמא לפרסם הנס של פך השמן ולא שייך לומר הדלקתה זו הילולא, דב' ניסין חלוקים הם, ולא דמי לפורים דנס אחד הוא.

ובספר ירח למועדים העיר: דתירוצו זה לא שייך אלא אם נאמר דהלל של נס חנוכה ניתקן על ניצחון המלחמה

ב. ע"פ מה שכתב בראש יוסף סימן תרצ"א כ"ח אשקנא, וכן בספר מדרש אליהו על מגילת אסתר לבעל שבט מוסר הקטע אחרון לתרץ מדוע בליל פסח צריך לומר ההלל ולא אמרין קריאתה של ההגדה זו ההלל, ותרצו דבשלמא במגילה היא עצמה סיפור הענין והנס הנעשה, אבל בקריאת ההגדה אין כל כך בפירוש הענין כדי שנאמר היא ההלל, לפי הנ"ל אחי שפיר גם בהדלקת נר חנוכה אין הדבר מפורש להדיא לכן צריך לומר הלל, מעד אסתר, וענין בפעם אסתר חספה שנת תשע"ח שהארכתי לתוף בעוד כמה אופנים מדוע צריך לומר הלל בפסח ולא אפריק קריאת ההגדה זו ההלל.

האם הרואה מקום שנעשה נס לרבו מברך שעשה ניסים

הנה הטור אורח סימן ר"ח פסק דעל נס של רבו
צריך לברך שעשה ניסים, ומביא ראיה מגמ' ירושלמי.

והבית יוסף שם הקשה עליו שסתם וכתב שצריך לברך על נס של רבו ומשמע דבכל מי שהוא רבו מברך על נסו, והירושלמי שמביא אינו אומר שצריך אלא על נס אדם מסויים אבל אם אינו מסויים אף על פי שהוא רבו משמע שאין מברך על נסיו.

ומתיר: דאדם מסויים אף על פי שלא למד ממנו הוא חשוב כרבו, וכיון דאשמעינן דמברך על נסו ממילא משמע דכל רב שלמד ממנו מברך על נסו, חזין מדברי הראשונים שבמקום שנעשה נס לרבו צריך לברך ובפטר כשרבו אדם מסויים, ואפשר כשאנו עומדים בישיבה הקדושה בירושלים כי מציון תצא תורה, זה נחשב מקום שנעשה לו נס לרבו דאם לא יום ההצלה לא היה לנו את הישיבה הקדושה המעמדה תלמידים בדרך התורה והיראה כשאיפת רבינו זצוק"ל, בודאי צריכים להודות ולשמוח ויום זה.

מתוך דרשה בישיבת סאטמאר ירושלים
ביום ההצלה של חו"ח"מ מסאטמאר זצוק"ל

מדוע בעל הניסים בחנוכה מזכירים מי היה האבא של מתתיהו ובפורים אין מזכירים מי היה האבא של מרדכי?

הנה בנוסח על הניסים בחנוכה שתיקנו לנו אנשי הכנסת הגדולה אומרים "בימי מחתיהם בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו" כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

יש להקשות: מדוע בחנוכה מזכירים מי היה האבא של מתתיהו, ובפורים אין מזכירים מי היה האבא של מרדכי הצדיק, כך מקשה בפני צדיק חנוכה אות י"ד, אות כ"ח

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה דכתב בבוציא דנהורא להרח"ק מוהר"ב ממעוזבו ז"ע מובא בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן קפ"ב דיוחנן זה הוא יוחנן כהן גדול דאיתא בגמ' ברכות כ"ח ע"מ א' ששימש פ' שנה ולבסוף נעשה צדוקי, ולמה מזכירין את הצדוקי בחנוכה מפני שתיקנו היה בנס חנוכה, שחשבוהו הוא באותו מקום יומא מ"ו ע"ב והצדוקים דורשים כי בענן אראה על הכפרת שיתקן הקסרת מבחוח ויכנסו יומא כ"ג ע"א ולכן תיקנו היה באותו מקום ע"י בניו בנס חנוכה בחצרות ביהמ"ק, ובוה מפרש המשנה ב"ב ס"ב ע"ב הניח חנוני נרו מבחוח, חנוני אותיות יוחנן, חנוני חיוב, היינו כדרש באותו שיתקן מבחוח, ר' יהודה אומר בנר חנוכה פסור, היינו שחיקונו בנר חנוכה שפוטרו מהעונש, וכן כתב בבני יששכר זול"ק והנה יוחנן כה"ג שימש פ' שנים ולבסוף וכו', הנה להיות שאע"פ כן היה צדיק גמור והיה שגיאה לפי שעה, עיין בכהאי"ל שיהיה זהו בא לו מחמת איזה ענין במסירת הנפש בנפ"א, הנה תתבונן שהיה זה קצין משנה למדול וקדוש כמוהו ע"כ הנה בא מתתיהו בנו ותקן מצוה בתושב"ע וכו' וכן נעשה תיקון גדול בהפגם לא יגרע מצדיק עינו, וברא מזכה אבא, ע"כ, לפי הנ"ל אחי שפיר מדוע רק כאן אומרים מי היה אביו משום שרא לתקן את פגם אביו, מעד אסתר

ובהגהות מגדל דוד על הבוציא דנהורא באת כ"ד תמה דלא יתכן דהוא אותו יוחנן ע"פ סדר הזמנים המובא ביוסף פ"א א"כ בתשנ"ף ח"ג ס"ס קל"ה מביא בפירוש דהוא אותו יוחנן.

ב. דהיוונים עיקר מה שרצו לעקור זה מנהג אבות וזה מה דאיתא במדרש רבה בראשית פרשה ב' (וחושך זה גלות יון) שהחשיכו עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאלו כלם חלק באלהי ישראל, דיש להקשות מדוע רצו היוונים שיכתבו על קרן השור, וכי הדרך לכתוב על קרן השור, אלא דהם נחלמו בעיקר על המנהגים ועל מסורת אבות, וזה היה כוונת היוונים במה דאמרו כתוב לכם על קרן השור, דכמו שקרן השור זה לא דבר שצריך לחיות של השור, דאפשר לעקרו והשור יסאר בחיים דהך רק תוספת בעלמא, א"כ כתבו לכם על כאלו דברים שאין לה עיקר המנהגים והמסורת אבות, ולפי הנ"ל אחי שפיר מדוע הזכירו בימי מתתיהו בן יוחנן להורות דעיקר ההלכתם של מתתיהו שכל פעם הלך בדרך אביו יוחנן כהן גדול לפי הני טיטוס שהוא היה צדיק, וזה לא אותו שנעשה צדוקי, מעד אסתר

ובמהרש"א על המועדים ראיתי עוד קושיא נפלאה מדוע בפורים מזכירים המקום שנעשה בו הנס בימי מרדכי ואסתר "בשושן הבירה" ומדוע בחנוכה אין מזכירים את המקום שנעשה בו הנס

מדוע נר חנוכה מצוותה פחות מעשרה טפחים

הרי מבואר בגמ' הל' שכינה יורד פחות מעשרה טפחים?

הנה בספר זכרון זאת להקדוש מלובלין בפרשת מקץ ד"ה במדרש חזית כתב דטעם הדבר דנר חנוכה למטה מעשרה, דהוא להמשיך השכינה אף למטה מעשרה, שלא ירדה השכינה מעולם למטה מעשרה סוכה ה' א' אבל בחנוכה רוצים למשכן האור גם למטה מעשרה, כדי לחנך אותם שאינם טובים שיהיו הכל טובים, ובשביל זה נקרא נר חנוכה, וכן כתב רמב"ם

וכן באמרי פנחס על חנוכה מובא דהקשה הרב הקדוש ר' פנחס מקאריץ וכן למא כל הימים טובים חלים בעת מליה לבנה, ואילו חנוכה הוא בסוף החודש, וגם למה מצוה להניח נרות חנוכה למטה מעשרה טפחים ולמה מצוה להניחם ברשות הרבים, ולמה זמנה עד שתכלה רגל מן השוק.

ותירץ: שקודם נס חנוכה הניח כביכול ירידה גדולה לשכינה, שנכנסו גוים להיכל, ולכן היה צריך לדרת משמים אור גדול שיאיר אפילו במקומות הנמוכים. ולכן חנוכה הוא בסוף חודש ודוקא למטה מעשרה טפחים כי "לעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה" ודווקא ברשות הרבים, במקום חלופות, וירדה שכינה בלילה שהוא זמן התגברות המזיקים והאור מגיע אפילו לבחינת רגליים

והחיזוקי הר"מ ז"ל אמר הטעם: דהנה הרמב"ם כתב בהלכות תשובה שהתשובה הוא עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלו עוד והוא דבר חמור מאוד וחסד ח"ל מאוד על נשמת ישראל לכל יחד ממנו נידח לכן תקנו מצות נר חנוכה למטה מעשרה שגם הגרועים והשפלים המושלכים ארצה יורה בהן אור שיוכלו לשוב לפני הש"ת בתשובה שלימה ואמר הגם שכתב הרמב"ם ז"ל שצריך עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלו מ"מ נראה דהיינו דוקא מדאורייתא אבל מדרבנן אף שאפשר שעדיין ישיב לכסלו מ"מ מועיל התשובה כמו בשינוי לענין קנין דחזין דמדאורייתא אינו קונה אלא שינוי דלא הדר ושינוי דהדר לא חשיב שינוי ומדרבנן אף שינוי דהדר חשיב שינוי מועיל וה"ה לענין תשובה.

חשיב כהלכה

מדוע זה מדג תפוח? ידענו ר' מרדכי וימקינד הגר שליט"א - מנהג
חשיב כהלכה שיוון וידעת ההלכה | כל ההלכות הם משמרים ומחנכים

שאלות בעניני חנוכה

א) הוצאות מצוה. יל"ע השוכר בית (או הקונה כשא"א לו לשכור) כדי שיהיה חייב להדליק נר חנוכה (וכמדויק ברמב"ם שבלא בית הוא פטור), האם זה בכלל הוצאות מצוה בשבט? שאלו?

ב) חידה. מי ומתי צריך להדליק ביום השמיני רק נר אחד?

ג) מותר השמן לנר הידור. מבואר בשאלות דרב אחאי (וישלה שאלתא כ"ו), שני שכבה באחד מן הימים, מוסיף עליו ביום הבא ומדליק. אבל אם נשאר ביום השמיני, עושה לו מדורה ושופרו. ויש לעיין כאשר מוסיף למחר ומדליק, האם יכול לקחת ממותר השמן של הנר הראשון של אתמול, ולהדליק ממנו את הנר של המחרון של היום, או לאו. (ולגבי מדליקין מנר לנר, מבואר ברמב"ם סי' תרע"ד אין מדליקין מנר הידור מהנר העיקרי, וא"כ יש לדון שכשם שאין מדליקין מנר עיקרי לנר הידור, כך אין מדליקין בשמן שנשאר מנר העיקרי את נר הידור של מחר)?

ד) מסובב במצוות יותר הפרסומי ניסא. הנה הדין כשאין מזוזה, מדליק בימיו דכל מידי דמצוה ימין עדיף ועוד דאינו פרסומי ניסא טפי מהכל פונין לצד ימין כ"כ המש"ב וצ"ע א"כ למה כשיש מזוזה מדליק בשמאל, הרי לכאורה ענין הפרסומי ניסא הוא צ"ל עדיף ממעלת המסובב במצוות?

ה) דברי המאירי במיעוט בכרים בנר חנוכה. זה לשון המאירי סוכה ד א היתה גבוהה מ' ומיעטה בכרים וכסתות, אפילו ביטלם בפירוש לכל שבעה אינו מיעוט, שבטלה דעתו אצל כל אדם, שאין דעתם להניח כרים וכסתות בקרקע שבעה ימים מחשש הפסד ממון, והרי הגשמים מצויים לבא ומפסידים. ולא מחמת הפסד הבא מחמת הגשמים לבד, עד שנקדק בנר חנוכה שהיא בתוך הבית ואין שם חשש גשמים שיהא מיעוט. שאף מחמת המדרס והפסד לחות הקרקע אדם נמנע בכך, ואף בכרים פחותים שדרכן של בני אדם לבטלן בישיבה לשם, מ"מ לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין, וצ"ב, דלאורה בנר חנוכה אין צריך לדון ביטול כלל, דטעמא דנ"ח שהיה לה למעלה מ' אמה פסולה משום שאין בה היכר לפרסומי ניסא, וזו שיש לה היכר ע"י המיעוט בכרים וכסתות מה לי סופו ליטלן מה לי אין סופו ליטלן. הרי התפרסם הנס. וצריך עיון גדול!

ו) הדליק בכבחה האם יש בזה קדושה. הנה ההלכה נפסק בשו"ע תרע"ב ב שכבחה אינו זקוק לה, ואמנם ברמב"ם כבר מבואר שיש מושג של להחמיר ולהדליק עוד פעם, ועי' במש"ב שם שכתב שכן ראוי וכ"כ בשערי חשובה שם, רק אינו מברך כמבואר ברמב"ם, ומה שיש לעיין אם כשהדליק יש לזה קדושת נר חנוכה לגבי זה שאסור להשתמש בה או שבעצם למ"ד כבתא אין זקוק לה אין משמעושה למעלה מהדליק אח"כ וזה רק ענין בעלמא, ועי' בערוך השולחן שכתב דלא גרע מהידור, וצ"ב מנין זו זאת?

ז) עיקר המצוה בהכנת השמן. ידועה קושיה הראשונה פסחים ז' ב' למה מברכין 'להדליק' נר חנוכה, הרי נר חנוכה ישנו בשליחות, ולפי הכלל הנקוט בידנו, מצוה שישנה בשליחות, מברכין 'על הדלקה' ורבינו דוד בחידושי כתב וז"ל וי"ל שמצות נ"ח ודאי אינה ע"י שליח, שאם קנה אדם פתילות ושמן והדליק בשביל חברו ודאי לא עשה כלום, ואינו ראוי לברך כלל אלא כמי שהניח תפילין ונתעטף בציצית בשביל חברו, אבל אחר שהכין בעה"ב בביתו השמן והפתילות, יכול אחר שיברך בקוממו והוא שומע ויוצא ידי ברכה, שהברכה על עיקר ההדלקה היא, ר"ל התקנת השמן והפתילות, שהדלקה בשמן ופתילות של חברו אינה כלום ומעתה כשזה מדליק ומברך להוציא לה שהוא שומע והוא עושה שאף בתפילין וציצית כך הוא הדין שיעשה הוא המצוה ותבירו יברך לה להוציא ידי ברכה, ודבריו צ"ב שגרא מדבריו חידוש מצוה שעיקר ענין ההדלקה הוא הכנת השמן והפתילות והוא חידוש מופלא, היתכן?

קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 (חודש הפעילות לאחר תקופה שלא ערס לאחורנה) או במייל melir.1000@gmail.com [לברורים ופרטים נוספים טלפון 0573154010] נא לעיין שם וטלפון על התשובות. כמ"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.

האם יש חיוב לחק קטנים שידליקו בשמן זית?

קימ"ל אור"ח סימן תרע"ג כל השמנים כשרים לנר חנוכה, ומיהו שמן זית מצוה מן המובחר.

איכא כמה טעמים מדוע שמן זית מצוה מן המובחר

א. ע"פ מה דאמרינן בגמ' שבת כ"ג ע"א אמר אביי מרש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי, אמר האי משך נהורא טפי, כיון דשמע לה להא דרבי יהושע דכל השמנים כולן יפין לנר ושמן זית מצוה מן המובחר, מהדר אשמן זית דצלול נהורי טפי.

ב. זכר לשמן של נס דבבית המקדש הדליקו במנורה עם שמן זית, לכן בנר חנוכה שהוא זכר לנס עדיף להדליק בשמן זית, כך כתב המאירי שבת כ"א ע"א ד"ה ממה וכן בכל בו סימן מ"ד, וכן בארוחות חיים הלכות חנוכה אות ז', וכן בשו"ת מהרי"א ברונא סימן ל"ט, וכן בלבוש אור"ח סימן תרע"ג ס"ב, וכן בחי' אדם כלל קנ"ד ס"ק ח', וכן בקיצור שו"ע סימן קל"ט סעיף ד' אבל בשו"ת בנין עולם חלק א' סימן ל"ד תמה על זה דבגמ' איתא טעם אחר משום דיותר צלול.

ג. ע"פ מה דאמרינן בעל הניסים שהיונים רצו להשכים תורתך, לכן יש ענין להדליק בשמן זית, ע"פ מה דאמרינן בגמ' הוריות י"ג ע"ב דשמן זית גורם לזכרון, כך כתב בבן איש חי.

יש לחקור קטן שהגיע לחינוך שחייב להדליק מדין חינוך האם גם חייב להדליק בשמן זית או דילמא כיון דלא הויא אלא הידור מצוה אין חיוב לחנכו בהידור מצוה

הנה בשו"ת משנה הלכות חלק ס"ו סימן ר"ג ד"ה ז' נשאל בענין חיוב לחק הבנים אי יש מצוה גם לחנכם בהידור מצוה, ולפענ"ד כבר הארכתי דש שני מיני הידור יש הידור בעצם ובגוף המצוה כגון אתרוג הדר שהוא בגוף המצוה שיה' מהודר יותר ויש הידור מחוץ למצוה כגון להדליק שתי נרות למהדרי מן המהדרי וכן עד לשמונה, והנה בסתם מצות הידור קי"ל דאין דין חינוך על קטן, עיין מגן אברהם סימן תרע"ז ס"ה ובמחצית השקל שם, וכן בפרי מגדים במסכת זרוב סימן תרע"א דבמהדרי לא שייך חינוך כלל, ובשו"ע שם מבואר דקטן חייב להדליק ולכן בעצם הידור שיה' שמן זית יפה ומהודר אינו חייב ללמדו אבל להוסיף נר חייב ללמדו.

האם משום שלום בית

מותר לאחר או לבטל כמה הלכות בהדלקת נר חנוכה?

איתא בגמ' שבת כ"ג ע"ב ב' נר חנוכה ונר ביתו, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, ומבואר שמבטלים את כל הנר חנוכה בשביל שלום ביתו

יש לחקור האם מותר לאחר זמן ההדלקה בביתו בשביל אשתו או דילמא אסור

הנה בספר פני חנוכה מובא בספר החדש חידושי המועדים ע"פ רצ"ב מביא ששאל למרן הגריש"א זצ"ל לגבי מי שאשתו חוזרת מהעבודה רק בשבע ערער ומבקשת ממנו שימתין לה עד שתחזור האם משום שלום בית יעכב הדלקתו, ומרן הגריש"א השיב וזי' אם תבקש ממנו שימתין עד עלות השחר ימתין, היינו דסבר שאין להתחשב בבקשת אשתו ולהמתין ולהפסיד את עיקר המצוה.

ובהערות שם העיר: הרי קימ"ל שבת כ"ג ע"ב ב' נר שבת ונר חנוכה, נר שבת עדיף משום שלום בית, הרי משום שלום בית מבטלים לגמרי נר חנוכה וכל שכן לאחר ההדלקה.

ומתיר: דדוקא נר שבת שהוא עצמו מצוה קודם לנר חנוכה, אבל בקשת או הקפדת האשה לא תדחה מצות הדלקת נר חנוכה, וכן אם אמו תבקש ממנו להתמתן לא אין לו להתמתן כדיון המבואר בשו"ע יורה דעה סימן ר"ם ס"ק ס"ו אמר לו לעבור על דברי תורה שאין צריך לשמוע בקולה.

אבל בספר נר חנוכה פרק ב' השר"ח הביא שהגר"ח קנייבסקי זצ"ל סיפר מעשה עם הגר"ח חיים זוננפלד זצ"ל שאשתו הרבנית לא היתה בזמן ההדלקה, והוא היה מדליק תמיד בזמן השקיעה כמו הגר"ח והוא חיכה לה בערך שעה, ואמרו לו הרי הזמן עובר והרבה פוסקים סבירי שאסור לאחר, והוא ענה להם שכתוב בגמ' שבת כ"ג ע"ב ב' נר חנוכה ונר ביתו, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, ומבואר שמבטלים את כל הנר חנוכה בשביל שלום ביתו כל שכן שמוחר להתאחר בשביל שלום ביתו.

במה זכה התנא רבי אליעזר שהתחילו את הש"ס עמו אף שמבואר בגמ' ברכות ט"ז ב"ב נ"ט שהכניס אותו לחרם

הנה התנא רבי מאיר שפירא זצוק"ל הקשה מדוע זכה התנא רבי אליעזר להיות התנא הראשון בש"ס כמבואר במשנה ברכות ב' ע"ב א' מאימתי קורין את שמע בערבין, משעה שהכניסם נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה, דברי רבי אליעזר, הרי מבואר בגמ' ברכות י"ב ב"ב נ"ט שרבי אליעזר היה בחרם ולכן נקרא רבי אליעזר שמותי עיין תוס' שבת ק"ל, נדה ז' ע"ב ב'

ומתיר: כיון שאיתא בגמ' סוכה כ"ח ע"א א' שרבי אליעזר מעולם לא הקדימו אדם בבית מדרש, בא ללמדנו מי שמקדים את הקב"ה ראשון הוא יקבל שכר להיות ראשון, אע"פ שהיה בחרם ייחרא ראשון בכל מקום ואיתו מתחילים הש"ס.

מתוך דרשה בישיבת גור תפארת משה בעלזא ירושלים לבחורים בני עלייה המשקמים לפנות בוקר מידי יום

כתובים למערכת

אדר סמכו השבטים לחרוז את יוסף ולעשות תשובה הרי האומר אחטא ואשבוז לא מהי תשובה
מה שהקטנתם על מה שכתוב באור החיים הקדוש בפרשת ויגדל על הפסוק ז"ל ועתה יכלי ונהרגו ואלי שרמו בדבריהם ויעשו תשובה לבסוף, אותו כל דבר שיעמד בפני התשובה, אותו אומר ו"עתה" ואמר ז"ל ואני ואתה אחטא תשובה, דקשה קרימ"ל ומה שכתוב האומר אחטא ואשבוז, אין ספקמין בידו לעשות תשובה, ואין אחר ואיכן חשבתם שסבול על זה.

חרי"ג אריה טוהר שליט"א מבוטלסמר
נראה להלן, שיש למרש המנשה חס"ע מ"ט כסדר תנאי איתור חתומה פרא ז"ל, אין ספקמין דייקא, אבל את דחק ונתחמק ונתבאר על ידו ועשה תשובה מקבילן תשובתו, ולפי זה, יש למרש, שהשבטים ידעו שהם צריכים להתבאר על יצום, וידעו שבעתיד יעשו תשובה שלמה ע"י התגברות על יצום, לכן הם רצו לחרוז את יוסף אלהים בלחם בטחון על התשובה ויעשו לעתיד לפי זה, אחטא ואשבוז אינו עיכוב במעשה התשובה, אלא קשה יותר לעשות תשובה את אומר זה, וגם חשבתו שיש בעין זה בדברי הרמב"ם הלכות תשובה ריש כ"א סק הרמב"ם שהאומר אחטא ואשבוז בכלל הדברים המעכבין את התשובה, ובסוף פ"ד נ"ח כתב חרי"ג מ"ל הדברים ויכוצא בהן, אף על פי שמעכבין את התשובה, אין מונע אותה, אלא אם עשה אדם תשובה מהן, וזה בעל תשובה, נראה מהו, דאפי' לפי הרמב"ם שנחשבת עיכוב בתשובה, אינו מונע התשובה, ואפי' לאחר שאדם אומר זה, עדיין יכול לעשות תשובה.

חרי"ג רבי יצחק יעקב ושלום שליט"א מרש עקבות יצחק
נראה לי כפשוטו, דלפי מה שהיה נראה לנו נכעניו איז החליטו שכן הדין לעשות עם יוסף אך א"מ חששו דאולי לאחמ"כ יתברר להם אחרי, וזה לא אמור דאז הם יעשו תשובה.

האם לכל אדם מעלות אותו לומר מלאכים אור כור לירא שמם
מה שהבאתם מהבית אינו דקסם האבודתם אותו לומר התבדו מכובדים רק ירא שמם וחסדי שהשכינים שורה עליו, ובמודי וקיעות הליעל"ץ שנתה עליו כסכה מקומות שפיצוהו בכלל אדם אך רשע מלווים מלאכים.

חרי"ג נפתלי טרלי שליט"א מוסיג' הרב מרדכי שמש
נראה לעקד' לרשך דברי האבודתם, דאין נכונותו שרק לחסיד ירא שמם מלווים שני מלאכים, בדוודא כל אדם מלווים לו מלאכים, כמבואר בגמ', אלא דבאנו חסיד ירא שמם יהיה כיוורא כשמעדם עם המלאכים, כאילו שני לו שיש ויהיה עם המלאכים מעלה משרתי עליו.

חרי"ג בני אהרן דרובינש שליט"א ושלום
נראה להלן, דחכמי שהר"ק הישועות משת זקוק' בא לבקר את הר"ק המנחת יצחק זקוק' בנת את המגבעת לבאנו שלו לפני שיצא לבית הכסא ואמר התבדו מכובדים.

חרי"ג אלימלך דור' מבוטרי ישיבת קריית צאנז תנחם הבח"ש שפעול הברשטאט שליט"א בית שמש
נראה להלן, דבריון השולחן אורח חיים סימן א' סק' ב' כתב דעכשיו לא נהגנו לאומרו דווקא חסידים חריטושים ששחשבתם היות מדרוק בזה' ויולתם נאמר חלילה אם כי יאמר שבת עליו בבל שני ויתלונן והיו מרמישים בקדושת של המלכות לחם חם הוא לומר כי אלא וינחם אם כי יאמר שני לו שני תלונן הלכות המלאכים כמבואר מדברי ח"ל שהבאתו אין אתו מרמישים כלל ויהיה אחריו לו לנאוח ונדול לבב ומפני כיוורא ונבואד האש הקדוש הישוע על המדרגה בקדושת ויהיה צריך לאומרו ראה כי אתו נאוחים שני בחדם נאוח וכן נמנהג.

אדר מנחם יוסף שמש שליט"א מרש עקבות יצחק
מה שהקטנתם בשם אורח חיים הקדוש ועוד אין נזקק יוסף כשהלך בשליחות אביו לאות שלום אחיו הרי שחשבו שיהיה נזקקו, ויתבאר בהביר באומנם.

חרי"ג יעקב ישראל מיוזנר שליט"א לונדון
מה שהתבאר כיון דאחי יוסף נאנו אחיו שיהיה חיוקא, ובשמי חיוקא אמרין' בגמ' דאף שלוחי מצוה נזקקין, ונראה להלן, שיהיה מרש' ל"ז ספ' כ"י שהבאתם אומר שגאן א"ש חיוקא ח"ל שאחיה לא היה דאחי שיהיה חיוקא, כי לא ילעיל על דעת עתיד שכל כן ישיאנוהו בודד שלא יציל מידם שליחות מצוה.

האמן מתחיהו ישראל הורושיס שליט"א ליוקוה סוכר שפי' אורח חיים
נראה להלן, דהמקנה בקידושין דף ל"ט תירץ סוכר שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה לישועות לאביו דאחיו להנכנס לסנהד, ובמצא שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה נזקקין ונזקקין דאחיו ביד שמים, אלא הוא נזקק מחוץ על ביד בחרה.

האם פיל המשוואה ואלל בנות קודם משל כסם כסם בל הרב מצוה
מה שדעתם בזה בדת נעשית גדולה בגל' ז"ל שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה נזקקין ונזקקין דאחיו ביד שמים, אלא הוא נזקק מחוץ על ביד בחרה.

האמן רבי יוסף ויחזקאל אהרן שליט"א מרש עקבות יצחק
מה שהתבאר כיון דאחי יוסף נאנו אחיו שיהיה חיוקא, ובשמי חיוקא אמרין' בגמ' דאף שלוחי מצוה נזקקין, ונראה להלן, שיהיה מרש' ל"ז ספ' כ"י שהבאתם אומר שגאן א"ש חיוקא ח"ל שאחיה לא היה דאחי שיהיה חיוקא, כי לא ילעיל על דעת עתיד שכל כן ישיאנוהו בודד שלא יציל מידם שליחות מצוה.

האמן מתחיהו ישראל הורושיס שליט"א ליוקוה סוכר שפי' אורח חיים
נראה להלן, דהמקנה בקידושין דף ל"ט תירץ סוכר שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה לישועות לאביו דאחיו להנכנס לסנהד, ובמצא שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה נזקקין ונזקקין דאחיו ביד שמים, אלא הוא נזקק מחוץ על ביד בחרה.

האם פיל המשוואה ואלל בנות קודם משל כסם כסם בל הרב מצוה
מה שדעתם בזה בדת נעשית גדולה בגל' ז"ל שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה נזקקין ונזקקין דאחיו ביד שמים, אלא הוא נזקק מחוץ על ביד בחרה.

האמן רבי יוסף ויחזקאל אהרן שליט"א מרש עקבות יצחק
מה שהתבאר כיון דאחי יוסף נאנו אחיו שיהיה חיוקא, ובשמי חיוקא אמרין' בגמ' דאף שלוחי מצוה נזקקין, ונראה להלן, שיהיה מרש' ל"ז ספ' כ"י שהבאתם אומר שגאן א"ש חיוקא ח"ל שאחיה לא היה דאחי שיהיה חיוקא, כי לא ילעיל על דעת עתיד שכל כן ישיאנוהו בודד שלא יציל מידם שליחות מצוה.

האמן מתחיהו ישראל הורושיס שליט"א ליוקוה סוכר שפי' אורח חיים
נראה להלן, דהמקנה בקידושין דף ל"ט תירץ סוכר שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה לישועות לאביו דאחיו להנכנס לסנהד, ובמצא שיהיה חיוקא מרש' ל"ז ספ' כ"י שיהיה חיוקא ח"ל שאחיה לא היה נזקקין ונזקקין דאחיו ביד שמים, אלא הוא נזקק מחוץ על ביד בחרה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ שלמה מנחם מגדלבוים נ"י מאנטשעטער לאות הכרת תשוב בדורשה הנפלאה במעמד האדיר הנחצת היכל התורה נתן עזריאל בבית המדרש בית בני יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו	גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ אריה לייבוש שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו
גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ אריה לייבוש שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו	גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ אריה לייבוש שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו

אדר היה מותר ליעקב לשלוח בהמות גסות לעשיו הרי אסור לתת בהמה גסה לגוי
מה שהקטנתם בשם אורח חיים אף היה מותר ליעקב לשלוח בהמות גסות לעשיו, ויעקב קיים את כל התורה כמו שכתוב ויתר"ג מצות שמירת, וזה קרימ"ל ע"י חרי"ג אין מוכרין בהמה גסה לגוי וכן נותנ' אין מדיק יעקב לא היה באחר הלה, ויתבאר בשם אומנם.

האמן המפסדם רבי שמואל קהת רבי שליט"א חבר הד"צ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה
דישבת מיר, לשכת הפוסקים בית ערלי, אוצר הפוסקים סוורא, קטן תורה פסגות ירושלים [בדור] נראה להלן, דהטעם דאסור שמה אלא תרצה לילך ושמעיה קוליה וכו' ונראה דזה שייך רק במכירתו שהקנה רוצה לקנות בהמה ולא תרצה לילך ואז יעקב עלית שתרצה לילך, אבל במכירתו זה לא שייך דהא אינו מחויב ליתן, ואם לא תרצה לילך אין לו התחייבות ליתן, עוד נראה דעיי'ן שבטס מוסר דיעקב אינו שלח רק בהמות שיצא לילך מעצמם לעשיו, והוא מן הבאה ביד, שהלכו מעצמם לילך לעשיו, וא"כ לא שייך הטעם שמה לא תרצה לילך, ואם לא תרצה לילך סימן שלא תלך לעשיו ואפילו אם יציע עליה.

האמן רבי ישראל שורץ שליט"א רב קהילת צאנז בית, דומ"ץ שנתנו גוש שמונים, מרכז ההוראה, שיערי הוראה, ור"מ בשיב"א תורת שלמה וזוהרתי ויחזקאל
[תשרה] זו לעיל נשמת אבי הגה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל

נראה לעיל' להלן למפסד' במג"א סימן רס"ק בדין מי שיהיה בא בדרך וקדש עליו היום וכן נות' כיוסו לעכ"ס, וכתב המג"א ואם הוא משא כבד ל"ל דיתן החמור לעכ"ס, וחזק דשרי לתת במתנה, וי"ל לדשעמא דקדשו שני במתנה, ולפ"ז א"ש אם נבארהם דכתיב וקח צאן ובקר וכו' לאבימלך, וקשה דאין מוכרין בהמה גסה ליתן לגוי, ולפ"ז המג"א א"ש דבמתנה שרי אולם ראיתי בחת"ס סתם קרי' ע"א אד"ן לומר במשנתנו לא תתן דבר לעכ"ס אלא שיהיה עצה זו שכתב הפוסקים שיתנו במתנה לעכ"ס, משיח' לומר למכור בהמה גסה לגוי, שיהיה א"ל נהגין היתר קמ' ע"י חידושים נאמר ס"ר שפיר כתב מג"א, אבל מנהג גמורה היה היתר בור' לא לאסור למכור בהמה לגוי.

האמן מנחם אהרן ורמבזון שליט"א מרש עקבות יצחק
מה שהקטנתם בשם אורח חיים אף היה מותר ליעקב לשלוח בהמות גסות לעשיו, ויעקב קיים את כל התורה כמו שכתוב ויתר"ג מצות שמירת, וזה קרימ"ל ע"י חרי"ג אין מוכרין בהמה גסה לגוי וכן נותנ' אין מדיק יעקב לא היה באחר הלה, ויתבאר בשם אומנם.

אדר מיד יעקב את המפסדה לפי סדר קדמה ואחר, הרי זהו איסור דאורייתא
מה שהקטנתם בשם אורח חיים אף היה מותר ליעקב לשלוח בהמות גסות לעשיו, ויעקב קיים את כל התורה כמו שכתוב ויתר"ג מצות שמירת, וזה קרימ"ל ע"י חרי"ג אין מוכרין בהמה גסה לגוי וכן נותנ' אין מדיק יעקב לא היה באחר הלה, ויתבאר בשם אומנם.

האמן חרדיק רבי שלמה ולן לברסלר שליט"א באב"ד מאקאו תנחם ור"מ בשיבת צאנז תנחם
נראה לעיל' מה שתיקן יוסף בספרו סודות מביא משרת שלח עליו מה שכתב בזהו הקדוש ומבשר רבה והוא עבר למנחם את השכינה, וכן היה זה כנבואה שפוסק מלמלע על חסד ששעט אף שחשבוין קדושתו בזהו עברו וזהו אין לשמוע לעבוד על דברי תורה, אבל כשיפוט דמים שומעין כמבואר בגמ' מנחם ב"ז ע"מ לפי זה אחר שפיר.

מדוע כשהמלכים על יוזבד צריך להתחלל שלא יחא שפי' שם רבים בבית
מה שהקטנתם בשם המהרש"א על הא דאיתא בגמ' ברכות ח"א ע"א, מה הפסוק ז"ל וזאת תחלל כל חסיד אלק' לעת מצא' לפי שחזק אבא חתם בזה קאי על אשה, דיש להקשות לפי השטות בדונות הפסוק שצריך להתחלל על אשה, א"כ מה הפירוש של דף הפסוק רק לשפ' חס' רבם אלו לא יעזבו, כלבאורא אף אלה שום פירוש, ויתבאר בהמשך באומנם.

האמן הורושיס אליעזר הברשטאט שליט"א מרש עקבות יצחק
נראה להלן, דהטעם נעם כמה חריונים [א] מוקינ' בעד הדברי ויחזקאל שרגא זקוק' ל"ל כ"ל מן האדמו"ר מסיפאקוב זקוק' דמבאנוהו אלל שפ"ל אב"ד יעקב אבני, מהתחיל השיווד שלו על באר מים, לכן צריכים להתחלל א"כ יקרא לאדם ביוזבד כמו שקהה לעצמם בבאר המים, [ב] מוקינ' בעד האמרי ביה האמן הידיק רבי נפתלי מרגל' ז"ל שפעות תירוק וכו' א"כ מה האמת בזה, אלא רב' בר בנה אמר ר' יוחנן וקשין לאוונן בקריעות יס סוף, ומקשה בגמ' והוא אמר רבי יהודה אמר רבי ארבעים יס קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת בת מלוג כלולות לא קשיא אה בוג הארזות, הא בוג שני, חזין מדברי הגמ' שיווג שני זה בקריעות יס סוף, לכן מתחילין שלא יצטרך להגיע לשפ' מים חיינו ויוזבד שני שיהיה בקריעות יס סוף.

האם יש מציאות שיהיה שורש ואלל עקבות יצחק
מה שהקטנתם בשם אורח חיים אף היה מותר ליעקב לשלוח בהמות גסות לעשיו, ויעקב קיים את כל התורה כמו שכתוב ויתר"ג מצות שמירת, וזה קרימ"ל ע"י חרי"ג אין מוכרין בהמה גסה לגוי וכן נותנ' אין מדיק יעקב לא היה באחר הלה, ויתבאר בשם אומנם.

הרה"צ יצחק לייב ב"ר אהרן בדרש שליט"א ר"מ בשיבת צאנז מאור תורה ויחזקאל שיוקן כחלחל חידוד כחלחל וחדש נבדו
נראה להלן, דהטעם נעם כמה חריונים [א] מוקינ' בעד הדברי ויחזקאל שרגא זקוק' ל"ל כ"ל מן האדמו"ר מסיפאקוב זקוק' דמבאנוהו אלל שפ"ל אב"ד יעקב אבני, מהתחיל השיווד שלו על באר מים, לכן צריכים להתחלל א"כ יקרא לאדם ביוזבד כמו שקהה לעצמם בבאר המים, [ב] מוקינ' בעד האמרי ביה האמן הידיק רבי נפתלי מרגל' ז"ל שפעות תירוק וכו' א"כ מה האמת בזה, אלא רב' בר בנה אמר ר' יוחנן וקשין לאוונן בקריעות יס סוף, ומקשה בגמ' והוא אמר רבי יהודה אמר רבי ארבעים יס קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת בת מלוג כלולות לא קשיא אה בוג הארזות, הא בוג שני, חזין מדברי הגמ' שיווג שני זה בקריעות יס סוף, לכן מתחילין שלא יצטרך להגיע לשפ' מים חיינו ויוזבד שני שיהיה בקריעות יס סוף.

מי שיצא אחריו והוכנס למעשר בית האם ביד ברכת המזל כשיצא מחבלא
מה שהקטנתם בשם אורח חיים אף היה מותר ליעקב לשלוח בהמות גסות לעשיו, ויעקב קיים את כל התורה כמו שכתוב ויתר"ג מצות שמירת, וזה קרימ"ל ע"י חרי"ג אין מוכרין בהמה גסה לגוי וכן נותנ' אין מדיק יעקב לא היה באחר הלה, ויתבאר בשם אומנם.

הרה"צ יצחק לייב ב"ר אהרן בדרש שליט"א ר"מ בשיבת צאנז מאור תורה ויחזקאל שיוקן כחלחל חידוד כחלחל וחדש נבדו
נראה להלן, דהטעם נעם כמה חריונים [א] מוקינ' בעד הדברי ויחזקאל שרגא זקוק' ל"ל כ"ל מן האדמו"ר מסיפאקוב זקוק' דמבאנוהו אלל שפ"ל אב"ד יעקב אבני, מהתחיל השיווד שלו על באר מים, לכן צריכים להתחלל א"כ יקרא לאדם ביוזבד כמו שקהה לעצמם בבאר המים, [ב] מוקינ' בעד האמרי ביה האמן הידיק רבי נפתלי מרגל' ז"ל שפעות תירוק וכו' א"כ מה האמת בזה, אלא רב' בר בנה אמר ר' יוחנן וקשין לאוונן בקריעות יס סוף, ומקשה בגמ' והוא אמר רבי יהודה אמר רבי ארבעים יס קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת בת מלוג כלולות לא קשיא אה בוג הארזות, הא בוג שני, חזין מדברי הגמ' שיווג שני זה בקריעות יס סוף, לכן מתחילין שלא יצטרך להגיע לשפ' מים חיינו ויוזבד שני שיהיה בקריעות יס סוף.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ שמואל יעקב לירד שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו	גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ שמואל יעקב לירד שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו
גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ שמואל יעקב לירד שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו	גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"צ שמואל יעקב לירד שליט"א מרש עקבות יצחק רבי שמש ליל שמחת תולדות מנח"ש וברכת מל טוב לאביו ידידנו הגה"צ ויחזקאל מילכ הברשטאט שליט"א מנהל רוחני ישיבת צאנז וירושלים ולחציו האמן החסיד ידידנו רבי שמואל גרשנזון שליט"א רבי ברי"צ עדה החרדית זקוקין כ"ל מן האדמו"רים מסיפאקוב שליט"א יהא רעוא שבזכות זכור רבבות יזכה נחת מכל וינאח חלציו

מדרקחת חיים

ענינים בפדרשת השבוע מתוך שיעורי השבועי של
מודינו האון הגדול רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א
נאב"ד ביתר עילית

פרשת
מקץ
תשפ"ו

נשואק בחנוכה משום אק מערבין שמחה בשמחה

בחנוכה. ושמעתי שבבעלו נוהגים שאין נושאים נשים בחנוכה משום אין מערבין שמחה בשמחה.

ונראה ע"פ מה דמקשה הגמרא במועד קטן דף ט"ז ע"א בהא דמותרין לישא ערב הרגל. קשיא לכולהו לא קשיא: למאן דאמר משום שמחה עיקר שמחה חד יומא הוא. ע"ש הרי דאף שיש חיוב שמחה כל ז' ימים אעפ"כ לא שייך אין מערבין שמחה בשמחה רק ביום ראשון הרי דלא בכל מקום שיש חיוב שמחה שייך הא דאין מערבין שמחה בשמחה ורק בדבר שהוא שמחה גדולה כמו בנשואין ומה שכתבו שם וסעודת ברית מילה מותר לעשות בחול המועד דליכא שמחה כדאמרין פ' קמא דכתובות (ה ע"א) דלא מברכין שהשמחה במעונו משום דאית ליה צערא לינוקא אי נמי כיון שזמנו קבוע אין לבטל זה מפני זה אבל סעודת פדיו הבן צריך עיון אם מותר לעשות במועד וכו' ע"ש וצ"ל דבמילה היה ה"א דהוי כשמחה גדולה כיון שכתוב בפסוק שש אנכי על אמרתך ולגבי פדיו הבן צ"ל כיון דעושי סעודה גדולה יוצא מכלל נפל, וממילא י"ל דפשיטא להו להפוסקים דבחנוכה אף שיש חיוב שמחה מ"מ לא שייך ביה הגדר דאין מערבין שמחה בשמחה ורק בשמחת פורים דהוי חיוב שמחה גמורה ובוזה הבינו הפוסקים שיש לדון מצד אין מערבין שמחה בשמחה.

ובדברי הגמרא הנ"ל דעיקר שמחה חד יומא דמבואר דבכל שבעת ימי המשתה ליכא דין אין מערבין שמחה בשמחה יש להעיר דהא התוספות במו"ק דף ח ע"ב שאין מערבין שמחה בשמחה - גזירת הכתוב כדדריש לקמן מקרא דשלמה ובירושלמי דריש מדכתיב מלא שבוע זאת ע"ש הרי דבכל ז' ימי המשתה איכא דין אין מערבין שמחה בשמחה כיון דעיקב המתין שבעת ימים עד שיא את רחל.

וי"ל דבידים אין לערב שמחה בשמחה בכל ז' ימי המשתה ורק כשנושא ערב הרגל ע"ז מבואר בגמרא דכיון דעיקר שמחה חד יומא ולכן כיון שעיקר השמחה לא היה ברגל מה שיגרום שגם בשאר הימים לא יוכל לשמוח הוי כעין גרמא ובוזה ליכא הא דאין מערבין שמחה בשמחה אלא דלפ"ז אכתי צ"ב מה שנתקשינו לעיל מהא דבחנוכה נושאים נשים להרמב"ם דיש חיוב שמחה.

ולכן נראה ע"פ דברי המרדכי הארוך הובא בחידושי אנשי שם על המרדכי בפרק ד' דפסחים לגבי סעודת חנוכה דלא הוי סעודת הרשות וכתב שם ועוד הרי בכל סעודה אומר על הנסים ומהללין להקב"ה על נסיו ועל גבורתו והוא פרוסום ע"ש וא"כ י"ל דאף דבחנוכה יש חיוב שמחה אין המצוה מצד השמחה בעצמותה וכל חיוב השמחה הוי כד' שע"י זה יוכל להודות ולהלל, ומתוך שמחה יגיע למצב שיוכל להודות ולהלל לה, וכיון שאין השמחה מצוה מצד עצמה ליכא בזה הא דאין

נחלקו הפוסקים אם חנוכה הוי גם ימי משתה ושמחה או רק להודות ולהלל, וברמב"ם בפרק ג' מחנוכה הלכה ג, ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה ע"ש.

ובחידושי אנשי שם על המרדכי בפרק ד' דפסחים הביא מהמרדכי הארוך וז"ל במגילת תענית אמרו דנקבע יו"ט משום חנוכת המזבח והכא קאמר משום הנס וי"ל דמשתה משום הכי קבעו אבל הלל והודאה קבעו בשביל הנס תוספות וכן משמע לשון רש"י דפ' ועשאים יו"ט לא שאסורים במלאכה אלא לגמור הלל ולומא על הנסים בהודאה משמע דלא אפיק רק עשיית מלאכה משמע דה"ה למשתה עשאים יו"ט עכ"ל וקשה דאדמדייק מתחילת דברי רש"י דאפיק רק עשיית מלאכה הרי יש לדייק מסוף דברי רש"י דנקט לגמור הלל ולומר על הנסים ומשמע דרק לגבי זה הוי יו"ט ולא לגבי משתה ושמחה.

ונראה דכיון דס"ל להמרדכי דהחיוב משתה ושמחה לא הוי משום נס המנוחה אלא משום חנוכת המזבח* וא"כ רש"י דקאי על הבריתא דשבת דף כא דקאי על נס המנוחה לכן פ"י רק לגבי הלל והודאה דמה שזכר בברייתא שם הוי רק לגבי הלל והודאה אבל אה"נ שיש חיוב משתה ושמחה משום חנוכת המזבח ולכן נקט רש"י לא שאסורם במלאכה דזה הוא האמת דמפיק רק איסור מלאכה אבל משתה ושמחה דאף דמשום נס המנוחה ליכא חיוב משתה ושמחה מ"מ כיון דבמצאות חייב במשתה ושמחה משום חנוכת המזבח נקט רש"י בלשונה האמת ולא נקט לא למשתה ושמחה ורק בסיפא נקט להודות ולהלל דזה הוי החיוב על נס המנוחה אבל באופן שלילי דליכא חיוב לא רצה רש"י לנקוט לשון שאינו אמת דהא חייב מצד חנוכת המזבח ולכן דייק במרדכי הארוך מתחילת דברי רש"י דאיכא חיוב שמחה בחנוכה. וצ"ב לדבריהם למה לא מצאנו שאין לישא אשה בחנוכה משום אין מערבין שמחה בשמחה כמו שמצאנו לגבי פורים עיי' במ"א ס"ח תרצו ולמה לגבי חנוכה לא שמענו ולא ראינו בפוסקים שדנו בזה וצ"ע.

ובאמת דלא רק מהשמטת הפוסקים ראי' דס"ל דמותר לישא בחנוכה דעיי' במטה משה דאף דס"ל כרבו המהרש"ל דיש חיוב שמחה בחנוכה מביא דיון בשבת השניה של חנוכה כשיש חתן אם יפטריו שוש תשיש או ויעש חירם ע"ש וע"כ דנשא אשה בחנוכה דאלכ לא משכחת לה חתן בשבת שניה של חנוכה וע"כ דאף דיש חיוב שמחה נושאים נשים

א. וי"ל למה בחנוכה יש חיוב משתה ושמחה מצד חנוכת המזבח ולא בחורש ניסן שאז היה חנוכת המזבח בהקדמת הנשואים ולכן אין מתענין בחורש ניסן אבל חיוב משתה ושמחה לא מצאנו שם. ונראה ע"פ דברי הב"ח באורח חיים סימן תרע אבל בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתירשלו בעבודה ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה כדנתיא בברייתא ואוצר מדרשים [אייזנשטיין] עמ' 199 דף דהו' שגור עליהן אותנו הורשע לבטל התמידי ועוד אמר להם מצוה אחת יש בידם אם אתם מבטלין אותה מידם כבר הם אבורין ואיזה הו' הדלקת מנוחה שכתוב בה (ושמח' ב) להעלות נר תמידי לזמן שמדליקין אותן תמיד הם עומדין כו' עמוד וטימאו כל השמינים וכשהיו בתשובה למסור נפשם על העבודה הושיעם יי' על ידי כהנים עובדי העבודה בבית יי' ע"כ נעשה הנס גם כן בנרות תחת אשר העזו נפשם למות על קיום העבודה ולפיק לא קבעום אלא להלל ולהודות שהיא העבודה שבלב עכ"ל ועיי' בסוטה דף נ ע"ב תנו רבנן מעשה במרים בת ביילה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להילל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס לוקוס, עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק ע"ש ונראה דהיינו משום שלא החשיבו

הגאונים הא דאין קידוש אלא במקום סעודה, אפי' אכל דבר מועט, או שחה כוס יין שחייב עליו ברכה, יצא ידי קידוש במקום סעודה. וכתב ע"ז ולפי זה היה מותר למוהל ולסנדק לשנות מכוס של מילה בשבת בשחרית, אם שותין כשיעור ע"ש והרי הוא חבילות כיון דיוצא בזה שני דברים ביחד גם יד קידוש וגם כוס של מילה ורא"י דכיון דאין עושה שתי פעולות או שתי ברכות אלא דיוצא ברכות בפה"ג לא היה חבילות חבילות, וא"כ י"ל דגם לגבי חיוב שמחה לא שייך הא דאין עושין חבילות כיון דבאותה שמחה יוצא יד חובה גם של י"ט וגם של הנושאין.

ולפ"ז יש לבאר הסוגיא דכבתה שהיה מנהגו של מו"ר ז"ע בחנוכה לעסוק בסוגיא זו במסכת שבת דף כ"ב אמר רבי זירא אמר רב מתנה, ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב: פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, בין בחול בין בשבת אמר רבי ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה, ואסור להשתמש לאורה. אמרו רבנן קמיה דאבי משמיה דרבי ירמיה ולא קיבלה. כי אתא רבין, אמרו רבנן קמיה דאבי משמיה דרבי יוחנן וקיבלה. אמר אי זכאי גמירתי לשמעתיה מעיקרא והא גמרה נפקא מינה לגירסא דניקוטא. וקשה למה לא קיבל קודם ורק משמיה דרבי יוחנן קיבלה.

ולהנ"ל י"ל ע"פ דברי הגמרא במסכת מועד קטן דף ח ע"ב, וכי שמחה היא לו מאי הוא אמר רבי יהודה אמר שמואל, וכן אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא, ואמרי לה אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא לפי שאין מערבין שמחה בשמחה. ובה פ"ג [רב] הונא אמר: מפני שמניח שמחת הרגל ועוסק בשמחת אשתו. אמר ליה אביי לרב יוסף: הא דרבה בר [רב] הונא דרב הוא, דאמר רב דניאל בר קטינא אמר רב: מניין שאין נושאין נשים במועד - שנאמר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך, בחגך - ולא באשתך ע"כ הרי דרב לא ס"ל הא דאין מערבין שמחה בשמחה וי"ל דלכן מקודם לא קיבל משום דכיון דבכלל השמינים שאין מדליקין בהם בשבת הוא גם שמן שריפה וכמבואר בפנ"י ולכן לא קיבל דמדליקין בחנוכה משום ד"ל דרק לרב לשיתנו דמבואר דמו"ק הנ"ל דדרש בחגך ולא באשתך וא"כ לא ס"ל הא דאין עושין חבילות חבילות ולכן ס"ל דמדליקין ואין ראי' לדין דק"ל הא דאין עושין חבילות חבילות ולכן רק כשאמר בשם רבי יוחנן קיבל וע"כ כ"ל דבכה"ג ליכא אין עושין חבילות כיון דהוי רק פעולה אחת.

ובדרך פלפול י"ל דהא דכתבו התוס' דבעינן שיהא לבו פנוי לשמחה זה שייך רק אי נימא דאם מצות צריכות כוונה צריך כוונה מיוחדת לשם איה מצוה הוא עושה אבל י"ל דסגי שמכונן לשם מצוה ולא בעינן כוונה למצוה מיוחדת, וי"ל דבזה תלי' גם פלוגתא הראשונים אם מותר להשתמש לאורה לשם מצוה אחרת כגון לנר שבת דאם הוא מיוחד למצוה מיוחדת אסור לטול לנר שבת ואם אינו מיוחד יכול לטול גם למצוה אחרת, וא"כ י"ל דכשאמר בשם רב הא דאסור להשתמש לאורה וע"כ דהיינו אף למצוה אחרת דאל"כ יאסור להדליק בהפתילות ושמינים שאינם משמשים שמן ישתמש למצוה אחרת ויטה וליכן לא רצו לקבל ד"ל דהא רב לא ס"ל הא דאין עושין חבילות וע"כ דלא בעינן כוונה למצוה מיוחדת וכיון שאינו מיוחד למצוה מותר להשתמש לאורה ורק כששמע מרבי יוחנן קיבלה.

העבודה וה' אמרה אז על המזבח לוקוס לוקוס, עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל, אולם אח"כ כשנצחו המלחמה קיבלו עליהם לחזק העבודה וחזרו בתשובה דאדברא מקום המזבח הוא מקום יידיה השפע ומביא כל ההשפעות ולכן בחנוכה כשהגיעו להכירה אז אז קבעום למשתה ושמחה ואז היה נצחון האמיתי. וכן היה במציאות שאחרי שהגיעו להכירה אז ייד להם שפע ומבואר בברכות דף ק"ל לגבי הבדלה בתחילת קבעוה בתפלה, העשירי - קבעוה על הכוס ע"ש והאי העשירי נראה דזה היה לאחר שהתנו המזבח והתחזקו בעבודתו יד שפע וכמבואר שהיה עשירית בזמן החשמנואים עיין בקידושין דף ס"ז ע"א משעה כינאי המלך שהלך לחולות שבמדינת ירושלים ובימי שש ששים כוריים, ובחזרתו היה שחוט שמחה גדולה, וקרא לכל תכני ישראל. אמר להם: אבותינו היו אכלים מלוחים בזמן שהיו עמוקים בבנין בית המקדש, אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו, והעלו מלוחים של זהב ואכלו. וברשי"י ינאי המלך - מן הכהנים של חשמונאים הוא ע"ש הרי דהעשירי ואכלו על שלחנות של זהב, ועיין בגי' מצוה על חנוכה, א"י יצחק בר נחמני באותה שנה תפס הקב"ה שבעים שרים של מעלה משרי אר"י ורצע אותם במרצע של אש ויאמר להם הרגו איש את קרובו ואם ימלט אדם מרשעים נפשיו ותחת נפשו. וכשהיו היונים מורדים הציע והירבות באו המלכאים ועצו אותם בלבו של היונים, היו הרובים תבוא בלבם וקשותם לשבירתו, והיו בני חשמונאי וראויים הנסים ואומרים ה' ליחס לנו. וכל מלך ומלך מהמלכים שנהרג היו באים המלכאים ומבדדים ממנו והטילו לבתיהם של ישראל, שהם לא היו יכולים לטול את השלל מפני ההללים ע"כ לשון המדרש.

(ואם דמבואר בראש השנה דף ק"ב ע"ב יוסי בר יוחנן אומר: אף על ש"ע לא עשה, כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. אמרו: לא טעם ראייה שפדיון של כרול היו, חיומים בבנין. העשירי עשאוהו של כסף, חזרו העשירי - עשאוהו של זהב. וברשי"י דף ק"ב ע"ב כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי - כשברה דים על היונים, והצאיות מירושלים וטוהרו את המקדש, והיו עניים ולא יכלו לעשותה של זהב שיש מיד כשנכנסו להילך אהל אהל העשירי).

ולפ"ז יש ליישב בהא דדנו הפוסקים אם הבדלה קודם לנר חנוכה דהוי תדיר והנה לנ"י אחד בתוס' בשבת פרסומי נסי הוי קודם תדיר ע"ש ולפ"ז צריך להדליק נר חנוכה ואח"כ הבדלה אולם להנ"ל י"ל דגם הבדלה הוי פרסומי נסא דהא דמבדילין על הכוס היוני משום שהעשירי קבעו על הכוס והיוני מכה העשירית שבא בימי החשמנואים משום שהתחזקו בעבודת בית המקדש וכל"ל. וי"ל דלכן נהגו בחנוכה להלך מעות חנוכה ועיין בגי' ב"א דנהגו העשירים לסבב על הפתחים להראות דע"י תנובת המבואר יורד שפע לעולם. ונראה דזה גם הטעם דבחנוכה מצאנו ענין מוהדרין ומוהדרין מן המוהדרין והרבה יותר משליש להראות כנ"ל דבחנוכה יש שפע ע"י תנובת המבואר ומביא שפע למעלה מהרבע.

ב. ולפ"ז ע"כ ע"ה המ"א בס' תרצ"ד דלמ"ד דאין מערבין שמחה בשמחה אסור לישא בפורים והרי הרמב"ם הנ"ל נקט הא דאין מערבין שמחה בשמחה ומ"מ מבואר בדבריו דמותר לישא אשה בפורים.

מערבין שמחה בשמחה ושאינ מיו"ט דשם החיוב שמחה הוי מצוה מצד עצמה דזה הוי בכלל החצוי לכס שה' נתן מתנה לכלל ישראל מצות שמחה משא"כ בחנוכה הוי רק כמטרה כדי שיוכל להודות ולהלל.

וראי' לחילוק זה מדברי הרמב"ם בהלכות אישות פ"ה הלכה יד מותר לארס בכל יום חול אפילו בתשעה באב בין ביום בין בלילה, אבל אין נושאין נשים לא בערב שבת ולא באחד בשבת גזירה שמא יבוא לידי חילול שבת בתיוקן הסעודה שהחזקו טרוד בסעודתו, ואין צריך לומר שמסור לישא בשבת, ואפילו ביום מועד אין נושאין נשים כמו שביארנו לפי שאין מערבין שמחה בשמחה שנאמר (בראשית כ"ט) מלא שבוע זאת ונתנה לך גם את זאת, ושאר הימים מותר לישא אשה בכל יום שירצה והוא שיטרח בסעודת נישואין שלשה ימים קודם [יום] הנישואין ע"ש. הרי דנקט דבשאר הימים מותר לישא אשה ורק אין נושאין בערב"ש ובמועד וכו' משמע להדיא דס"ל דבחנוכה מותר לישא אשה והרי הרמב"ם כתב דחנוכה הוי ימי שמחה ומוכח דלפ"ז שיש חילוק בין חיוב חנוכה לבין חובת להחיות שמחה של י"ט ולמ"ד להרמב"ם גם בפורים החיוב שמחה הוי כמטרה שיוזדה לה' ולא חיוב מצד עצמה² (דהרי מדברי הרמב"ם הנ"ל מבואר דגם בפורים מותר לישא אשה). וכמו שכתב המ"ב תרצה סק' ד'.

ובזה יש לבאר דברי הב"ח באורח חיים סימן תרפב ולענין הלכה נראין דברי ראב"ה נכונים מטעם שכתב דשויה עליה חובה ותו דלמנהגינו דלא קיימא לן כמה"ס בסעודת חנוכה דרשות היא אלא קיימא לן (ס' תרע ע"מ תקס"ד ס"ד ד"ה לענין) דיום טוב הוא וסעודת מצוה היא ולא סגי בלא פת אם כן דינו לענין חזרה בברכת המזון כמו בשבת ויום טוב אבל בשמחה אין צריך לחזור וכרבינו ע"ש ורוב גאונים דלא כרבי שמואל ב"ר ברוך ע"כ וכן דעת עוד פוסקים וקשה איך יתכן דעדיפא מתפלה ולהנ"ל י"ל דאין הכוונה שלא יצא הברכה המזון אלא שלא יצא הסעודה כיון דמטרת הסעודה הוי להודות ולהלל וכיון שלא שלא אמר על הנסים בסעודה לא יצא ידי הסעודה.

והנה בעיקר דברי הגמרא דאין נושאין נשים עיין בתוס' במו"ק הנ"ל שכתבו וטעם נראה קצת דכמו שאין עושין מצות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למצוה אחת ולא יפנה עצמו הימנה וכן שמחה בשמחה יהיה עלו פנוי בשמחה עכ"ל וקשה דהא מצאנו בגמרא דיש מ"ד שחולקים לבו פנוי דאין מערבין שמחה בשמחה וקשה למה באמת ליכא חובה הא דאין עושין מצות חבילות חבילות דהרי עושה בזה ב' מצוות וכן למה צריך להא דאין מערבין שמחה בשמחה.

ונראה מכאן לרא' למה שנחלקו הפוסקים אם שייך הא דאין עושין חבילות חבילות בפעולה אחת או דכלל זה הוי רק בשני פעולות. דכמה אחרונים כתבו (שו"ת שואל ומשיב רביעית חלק א' ס' ט' מה קהלת יעקב בתחילת הספר כתב סופר אר"ה ס' כ' שבת סופר אר"ה ס' א' ע"כ סופר חלק א' כלל א', בית שער אר"ה סוס"ג ע"ה ומבואר באריכות בחידושי סוגיות משנת יוסף אר"ה ס' כ' ע"ה) דאין מדליקין בשמן שלשה לנר חנוכה משום אין עושין חבילות חבילות חבילות אולם כמה אחרונים (תפארת ישראל פרק ב' דשבת יד סופר ועוד) כתבו דלא שייך בשמן שריפה דאין עושין חבילות חבילות דכיון דהוי פעולה אחת לא שייך הא דאין עושין חבילות, ונראה ראי' לדבריהם מסימן רעג סעיף ה כתבו

השיעור מתקיים מדי שבוע בליל שישי בשעה 10:15 בחיכל בית מדרשנו 'אור משה' רחוב יסוד העבודה 4 גבעה ב' ביתר עילית

אפשר לשמוע את השיעורים וכן הודעות או תרומות לבית מדרשנו במערכת השיעורים 073-383-4874

מחמדי התורה

לע"פ אמר
הנה"צ רבי
חיים יעקב מנחם
שוורץ זצ"ל
דומ"ץ ק"ק באר
בעל ה"חיי יעקב"
נב"ע
ליל שבת קודש
פרשת וישלח
ס"ז בסיו תשפ"ג

מה בגליון?

חמדת ההלכה: השתמשות עם המנורה לאחר זמן המצווה פלוגתת הפוסקים בזה, יש שחלקו דיש להשתמש רק לדבר מצווה, ויש שסברו דאפילו לדברי חול, להשתמש שכיר וחידושי מהרצ"א אסור בכל ח' ימי חנוכה להשתמש בזה אפילו לדבר מצווה אחרת, שהוקצה למצוות כל ח' ימי החג, להשיט יצחק, כל הלילה שראוי להדלקה ולמצוה אסור להשתמש בה, אולם ביום ליכא איסורא.

חמדת הדרוש: ז' יישובים בקושיות המפרשים היאך נלח יוסף עצמו הא הוי ראש השנה, א' תירוצא האבן עזרא, ב' תירוצא החת"ס הבית פנחס, ג' תירוצא שו"ת הריב"ד, ד' תירוצא הסעמא דקרא, ה' תירוצא החת"ס, ו' תירוצא מחמדי התורה.

חמדת המועדים: יישוב קושית המפרשים על גרסת חז"ל דבתוכה עומד בעה"כ מוזהר בימיו וטלית מצויצת לשמאלו, הא כיון שמדליקין נרות חנוכה בלילה, הא קו"ל לא לאו זמן ציצית, ד' ביאורים וישובים בזה, א' ביאור המהרש"א ומהעמק שאלה והארתות החיים, ב' יישוב הנס לשינויים, ג' יישוב הדברי יציב, ד' יישוב מחמדי התורה.

חמדת הפרשה: ד' יישובים לקושית האחרונים מה הועיל שפרע להם בית השחיתות, הרי לא הוי בר זביחה, א' תירוצא המהרש"א, ב' תירוצא התורת חסד, ג' תירוצא הצ"ח, ד' תירוצא מחמדי התורה.

חמדת נעמים: רעיונות נפלאות ומחודדים בעניני הפרשה בהלכה ובאגדה מהראשונים והאחרונים בתוספת נוסף.

חמדת אבות: חידודי הלכות ותרגומים, השוואות בעובדות של גאונים עולם, תלמידים מפרשתי השבוע.

חמדת הפלגות: עיון הלכתי בדברי רבינו הפלא יוסף - שכתב להדליק בע"ש והדליק בשבת לחלוקה א' בדרך על חנוכה

חידושים: חקירות הלכתיות מהש"ס ומפוסקים בדרך החידוד ופתרון לחידודא על חקירות שהובאו בגליונות הקודמים

וההידור יש היתר להשתמש בו ואפילו לדברים של חול.

שיטת השיח יצחק דבליה אסור להשתמש בה וביום מותר

ובשו"ת שיח יצחק (או"ח ס' שמ"ג), הביא שמצא בפוסק קדמון, והוא בתניא (הל' חנוכה ס' ל"ה) שכתב, בשם בעל עשרת הדברות העיטור, אם הוצרך לה (לשמן), לאחר שיעור זה, מכניסה ומשתמש לאורה ומותר, ובשם בעל התרומה מצאתי, דהני מילי לקדמונים שהיו מדליקים ברשות הרבים, ולא הוי פרסום הנס לאחר שכלה הרגל מן השוק, הוי הכיאר לבני הבית עד עלות השחר, והיינו כיון דמדינא יכול להדליק עד עלות השחר, לכך אסור לכבותה או ליהנות מאורה עד עלות השחר.

ולפי זה חידש, דכיון דקיי"ל כן להלכה, ודבדרי המגן אברהם (ס' תרע"ב סק"ה), הרי דכל הלילה ראוייה המנורה למצוות, ולכן יש לומר דכל הלילה אסור להשתמש בה לכל תשמיש אחר.

ראייה לדברי המשנה ברורה מדברי התניא והעיטור

ומדברי בעל התניא ובעל העיטור, ראייה בדברי המשנה ברורה הנ"ל, דלאחר זמן מצוותה והידורה מותר להשתמש בה אפילו לדברים של חול, הא קאמר התניא שאם הוצרך לשמן זה, ולא קאמר דהוא למצווה, ועם כל זה, רי אפילו לדעת העיטור שמחמיר עד העלות, מכל מקום אחרי העלות ליכא ספיקא ומותר להשתמש אפילו לדברים שאינם של מצווה.

בחידישי מהרצ"א אסור להשתמש במנורה כל ח' ימי החנוכה

ובחידישי מהרצ"א (להבני ישכר - על הלכות חנוכה דף ח'), הביא דברי השלטי גבורים הנ"ל, וכתב להדיא, דגם הכלי (היינו המנורה) אסורה בתשמיש עד אחר ח' ימי החנוכה, הרי דבדרי ברור מלל, דלא כפי שבאנו לעיל מדברי הפוסקים, אלא דבדרי היינו תואמים לדברי המשנה שכיר דכל ח' ימי החנוכה אסור המנורה לתשמיש אחר, דהוקצה למצוות.

וראייתו בזה דבר נפלא, שכתב המשנה שכיר (שם ס' ר"ו), דבדברי מהרצ"א האלו, נתיישב לו קושיא שהיה לו בדברי השלטי הגבורים, במה שכתב דאסור להשתמש בה כל ח' הלילות דמשמע מזה דביום מותר, דאז אינו שייך חוקצה למצוות, דלא חוי לשימוש ביום, אולם לדברי מהרצ"א שכתב דאסור עד אחר ח' ימי החנוכה, הרי דגם הימים בכלל, והטעם דכיון שכתב השלטי גבורים, דהוקצה למצוה אחרת, הרי דכי היכי דאתרוג לא חזי בלילה וע"ז חוקצה גם בלילה, כן נר חנוכה שמצוותה רק בלילה, מכל מקום חוקצה גם ליום.

תבנא לדינא

סתימת רוב הפוסקים - דמותר להשתמש ע"פ"ז לדבר מצווה מאחרי שעבר זמן המצווה וההידור, ומדברי המשנה ברורה המשמע דמותר אפילו לדברי חול, ובאבאנו סימוכין לדבריו, מדברי התניא ובעל העיטור, לדברי המשנה שכיר וחידושי מהרצ"א אסור בכל ח' ימי חנוכה להשתמש בזה אפילו לדבר מצווה אחרת, שהוקצה למצוות כל ח' ימי החג, להשיט יצחק, כל הלילה שראוי להדלקה ולמצוה אסור להשתמש בה, אולם ביום ליכא איסורא.

יש לחקור, האם כי היכי דמצוינו במותר השמן שבנר, דאסור להשתמש בהם בימי החנוכה לדברי רשות ואפילו לדברי מצווה,

דאז הוקצה למצוות, ורק בהתנה מצוינו להפוסקים (יעויין בט"ז ס' תרע"ב סק"א), שהתירו בהדליק נר גדול, יותר מהשיעור לזמן מצוות, האם נימא דגם המנורה הוקצה למצוות כל ח' ימי החנוכה ואסורה בהשתמשות.

שיטת השלטי גבורים דהמנורה הוקצה למצוות אחרת

וראשון לציון, דברי השלטי גבורים (שבת ט: מדפי הרי"ף) שכתב וז"ל, לשון הרי"א נר חנוכה שכבה אסור להדליקו לעשות בו חפציו, שכבר הקצהו למצוות כל ח' ימי חנוכה, וכן השמן הנשאר בנר אסור להשתמש ממנו, "כדין אתרוג שהקצהו למצוות כל ימי החג", אבל אחר שעברו ח' לילות, שכבר עבר זמן מצוותו לגמרי, מותר ליהנות בין בנר, בין בשמן הנשאר.

הרי דבריו ברורים, דכי היכי דמותר השמן שבנר, הוקצה למצוות ח' ימי חנוכה, כן המנורה, היינו הנר גופו, גם הוקצה למצוות, למשך ח' ימי חנוכה, וכדין אתרוג שהוקצה למצוות, והרי דודאי אין להשתמש לצורך הרשות במנורה.

להשתמש עם המנורה לדבר מצווה

ומה שיש להסתפק, אם לדבר מצווה מותר להשתמש במנורה, כגון לסעודת ברית שמדליקין בהם נרות, או לשאר סעודת מצוה וכדומה, האם נימא דהוקצה למצוות גם להשתמש בו למצווה אחרת או לא, וביאור הספק, כתב בשו"ת משנה שכיר (או"ח ח' ס' ר"ה), דלמאי שכתבו הרי"ן והרשב"א (שבת כא:), (בה דקיי"ל התם, מדליקין מנר לנר, דאז מדליקין מנר לנר, היינו דווקא מנר של אותה מצווה לנר של אותה מצווה, וכגון מנר שבת לנר שבת, אולם אין מדליקין מנר שבת לנר חפצו או ההיפך, דהוא ביזוי מצווה.

ולדבריהם מוכח הוא, דכי היכי שפסקו כן לענין אין מדליקין מנר לנר, הרי דלדברי השלטי גבורים הנ"ל דגוף המנורה והשמן שבו דין אחד להם, הרי דגם במנורה אסור להשתמש בו הוא כהשמן שאסור להשתמש בהם, וכי היכי דאיסורו התם אפילו מנר של מצוה זו למצווה אחרת, כן במנורה יהיה אסור להשתמש אפילו למצווה אחרת.

קושיא גדולה על ראיית המשנה שכיר

ועל אף, שראיה זו לכאורה ראייה גדולה הוא, מקום יש, לתמוה בה טובא, דאז אינו מן הדומה כלל, לדון של מדליקין מנר לנר, דהתם המצוות הוא בשעת המצווה אם יכול להדליק מהנר של מצווה, ופסקינו דמדליקין מנר לנר, וכתב הרשב"א והרי"ן הנ"ל דדוקא לאותה מצווה מותר, אולם למצווה אחרת יהא אסור, אולם אפשר דאחר זמן מצווה אינו בכלל הספק, ויהא מותר לתכחילה להדליק מנר לנר, ואם נאמר כן, אין שום ראייה להשתמשות במנורה לאחר

ואפילו אם נימא, דגם במה שדולק לאחר זמן השיעור יש בו מצווה מדין הידור, והרי דגם התם יש להסתפק אם מדליקין מנר לנר, מכל מקום אינו דומה למנורה, דאז התם מקום הספק, לאחר שכבה כבר הנר, לאחר זמן השיעור, ולאחר זמן ההידור, אם יכול להשתמש בה למצווה אחרת.

ראייה לדברינו דאחרי זמן ההידור לכי"ע מותר להשתמש בו

וכן מצאתי מפורש ברמ"א (ס' תרע"ד סק"א) שכתב, דכל מאי דאין מדליקין מנר לנר, היינו דווקא כשדולקין למצוות, אבל לאחר שעבר הזמן מותרים בהנאה וכל שכן שמותר להדליק בהן, הרי דאף בנרות ליכא איסורא רק בזמן הדלקה של מצווה.

ואפילו לאלו הדיעות, (שיטת רבינו ירוחם ועוד פוסקים), שיש הידור מצווה במה שדולק יותר, ראייתו במשנה ברורה (ס' תרע"ד אות ח') שכתב, דאפילו לאלו הפוסקים, יש לומר דדוקא בנרות של חול החמירו שיחא אסור כל זמן שדולקין, ואפילו להידור מצווה, אולם למצוה יהא מותר לדעתם בזמן ההידור (ודלא כשיטת הב"ח והפכ"ח שהחמירו לאלו הדיעות להדליק אפילו בזמן ההידור למצווה).

מדברי המשנה ברורה דמותר להשתמש אחרי ההידור אפילו בדברים של חול

הרי לדברי המשנה ברורה, הדין כך, דבזמן שדולק שיעור המצווה, אסור אפילו למצווה, ובזמן שדולק לאחר זמן שיעור מצוה, יהא מותר להדליק מנר לנר למצווה אחרת, אולם אסור לדברים של חול, מכך, דאם נכבה אחרי ההידור מותר להשתמש אפילו בדברים של חול, ומכאן דגם המנורה, אחרי שעת המצווה

בתורה"ק
בפרשתינו
(מ"א- י"ד) וישלח פרעה
ויקרא את יוסף וירצוהו
מן הבור ויגלח ויחלף
שמלותיו ויבוא אל
פרעה.

ויש להקשות, למאי דאמרו רז"ל (ר"ה י'), דיוסף יצא מבית האסורים בראש השנה, א"כ הוי יו"ט והיאך היה מותר לו להתגלח ביו"ט.

א'

היה ע"י אחרים ומותר

האבן עזרא תירץ- שהתגלח ע"י אחרים, וכי היכי דאיתא (יו"ד סי' קצ"ח), דע"י אחרים ליכא איסורא ולכן כיון דהוי ע"י אחרים ליכא איסורא.

ב'

במקום מצוה לכו"ע שרי

החת"ס, והבית פנחס, ובס' שארית יעקב תירצו - דאפילו לשיטת הט"ז (שם ס"ק כ"א) החולק, וס"ל דאף ע"י אחרים איכא איסורא, יש לתרץ דלמאי דכתב שם בנקה"כ דיש להקל במקום מצוה, וא"כ הכי נמי יש לומר דמשום כבוד המלכות יש להקל וזהו שכתב כאן רש"י ויגלח משום כבוד המלכות והיינו כנ"ל.

וביותר כתב בשו"ת מעשה אברהם (או"ח סי' מ"ח), דדחינו איסור תורה מפני כבוד המלכות וראייתו מיוסף דגלח עצמו ביו"ט מפני כבוד המלכות, ובשו"ת הריב"ד (או"ח סי' כ"ח) הוכיח מכאן דאפי' במלכי או"ה יש דין כבוד המלכות ודוחה האיסור דהרי גלח יוסף עצמו מבית האסורים.

ג'

הוי מלאכה שא"צ לגופה ופטור

בשו"ת הריב"ד (הנ"ל) תירץ - דכיון דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, ואפילו לדעת הריב"ש דחייב בגזיות צפרניים בשבת, אפילו בשאינה צריכה לגופה, הכי פטור דאחרים עשו והוא רק סייע ומסייע אין בו ממש, ואפי' לשי' הט"ז דמסייע אסור מה"ת י"ל דס"ל להלכה דמלאכה צ"ל פטור.

חמדת המועדים

ביאור הגירסא ובעה"ב בטלית מצויצת

בגמרא (שבת כב.), אמר רבה נר חנוכה מצוה להניחה בטמא סמוכה לפתח והיא מנח ליה רב אחא בריה דרבא אמר מימין רב שמואל אמר משמאל, והלכתא

משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

ובשאלות (פרשת וישלח שאלתא כ"ו) הביא הגירסא, מאן דאמר מימין דלהוי תרתי מצוות בחד דוכתא (כיון דאתעבידא חדא מצוה נעביד ביה מצוה אחרית, כברכות לט.), ומאן דאמר משמאל דלהוי מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, ובעל הבית "בטלית מצויצת" ביניהן, וכן הוא בספר הפרדס (לרש"י), ובספר העיטור בשם ההלכות ותניא רבתי, וכן בחידושי ה"ן (שבת שם).

ויש לחקור, דהא למאי דאמרו דמצוותה משתשקע החמה, אם כן תו ליכא מצוות ציצית דהא קי"ל לילה לאו זמן ציצית הוא, ומאי קאמר ובעל הבית בטלית מצויצת הא אין בה שום מצוה.

א'

שיטת השאילתות כשיטת הרא"ש דכסות יום חייב בציצית בלילה

בביאורי מהרש"ה (על תניא רבתי), ובהעמק שאלה (שם), ובארצות החיים (סי' י"ח סק"ו) ובספר נס לשונשים (עמ"ס שבת אות י"ז) תירצו- דיש לומר דהאי גירסא סבירא ליה כשיטת הרא"ש (הלכות קטנות הלכות ציצית סי' א') דכסות יום מחויבת בציצית בלילה, ולפי זה יובן שפיר דקאמר ובעל הבית בטלית מצויצת אף אחר שתשקע החמה דהא כסות יום חייב בציצית אף בלילה.

והקשה בזה, לדברי המאירי בסוגין, שכתב וז"ל ופירשו בהגדה ויבוא בעל הבית בתפיליו ובטלית מצויצת, דקשה למאי דקיי"ל דבזמן שקיעת החמה מצוה לחלוץ התפילין והיאך כתב דידלק עם התפילין, הא מצוותה משתשקע החמה ונשאר בצ"ע.

ב'

דברי השאילתות כשיטת המגן אברהם דחייב ציצית הוא עד צאת הכוכבים

בהגהות לספר נס לשונשים (מבן המחבר אות ז') תירץ- דלמאי דכתב הישועות יעקב (סי' תרע"ב), בשם היראים ושאר ראשונים, דמאי דאמרו מצוותה משתשקע החמה,

ד'

עשה המצווה דוחה ל"ת עשה השאינו מצווה

עוד תירץ החת"ס (עה"ת) - דכיון דעל יו"ט לא היה מצווה ועל כבוד המלכות היה מצווה הרי דאותו מצווה שאינו מצווה נדחת מפני המצווה שהוא מצווה ולכך גלח עצמו אפי' ביו"ט.

ה'

כיון דליכא ביי"ד אין כלל מועדות

עוד כתב בבית פנחס דיש לתרץ- למאי דכתב הריטב"א (חולין קא:), דאם אין הבי"ד מקדשין החודש ממילא בטלו כל המועדות, ולכן כיון דלא היה להם אז ביי"ד לא קיימו המועדות ולכן לא קיים מצוות יו"ט.

ו'

אמירה לגוי שהוא שבות לא גזרו במקום מצוה

בטעמא דקרא (להגר"ח קנייבסקי ז"ל) תירץ - עפ"י מאי דאיתא במדרש שכל טוב דשר המשקים היא שגילחו, ואף דאמירה לגוי אסורה משום שבות, מ"מ לצורך מצוה לא גזרו משום שבות כדאמרין (גיטין ח): דלצורך מצוה רבה או לצורך גדול, וכבוד המלכות דהוי כדבר מצוה דלעולם ירוץ אדם לכבוד מלכים וכו'.

ז'

בחול"ל לא קיימו האבות התורה

עוד יש לתרץ לפי דברי הרמב"ן המפורסמים דלא קיימו האבות התורה אלא בארץ ישראל, ולא בחול"ל, לפי"ז יובן בפשטות דכיון דהיה במצרים לא קיים התורה ולכן ויגלח ויחלף שמלותיו. (מחמדי התורה)

אולם למאי דכתבו החת"ס (תו"מ פר' מקץ) והחיד"א במדבר קדמות (מערכת י' אות נ"ה), דאף לדברי הרמב"ן שלא קיימו האבות את התורה בחול"ל, היינו דווקא האבות שהיו בכל העתים בישראל ורק לפעמים היו יוצאים לחו"ש ואם לא קיימו, אולם יוסף שלא היה כלל בישראל אזי ודאי קיים המצוות אף בחול"ל דאילו זאת לא היה מקיים המצוות כלל, א"כ ליכא להאי תירוצא, אולם ראיתי בשדי חמד (מערכת כ' כלל צ"ט) שהוכיח דיש לומר דלא קיים יוסף התורה בחול"ל כשאר האבות.

היינו בעוד יום לפני צאת הכוכבים, ולמאי דכתב המגן אברהם (סי' י"ח סק"ד), על דברי הרמ"א (שם) שאם לובש הציצית מעלות השחר יש אומרים שמברך עליו, וכתב דהוא הדין בערב עד צאת הכוכבים גם כן מברך על לבישת הציצית, וביאר במחצית השקל (שם), דדברי הרמ"א והמג"א נסובים על דברי המרדכי (פ"ב דמגילה) דבציצית לאו ביום תליא, אלא בראייה וכדכתיב וראיתם עי"ש.

ובזה יבואר היטב, דאפילו לשיטת הסוברים דכסות יום אינה חייבת בציצית בלילה, מכל מקום יובן גרסת הראשונים שמדליק נר חנוכה בטלית מצויצת, דכיון דמצוותה משתשקע החמה, והיינו בעוד יום לפני צאת הכוכבים וכדברי הישועות יעקב, לכך עדיין איכא חיובא דציצית עד צאת הכוכבים ממש.

ובזה ביאר, דיש לומר דשיטת השאילתות הוא כדברי היראים הנ"ל, דמדליקין ג' רבעי שעה קודם שקיעת החמה, והרי הוא עוד יום, ולכן חייבין בציצית (וכע"ז) פירש בעמק שאלה שם).

ג'

דנוהגין להלכה כהאר"י ללבוש ציצית בלילה

בשו"ת דברי יציב (יו"ד סי' ל"א אות י"ז בד"ה ובכן) תירץ- דכיון דנהגין כהאר"י ז"ל ללבוש ציצית אף בלילה, להגן מפני רוח רעה, וכפי שהביא המגן אברהם (סי' כ"א ס"ק ב'), דגן נוחגין, ובוה יובן גרסת השאילתות ובעל הבית בטלית מצויצת באמצע, כיון דהמנהג הוא כהאר"י שהולכים עם הציצית גם בלילה.

ד'

חנוכה חינוך והרגל לגאולה ואז חייב ציצית גם בלילה

אפשר לתרץ עוד- למאי דאמרו דחנוכה הוא חינוך והרגל לגאולה העתידה, אם כן למאי דכתבו הפוסקים, דלעתיד לבוא יהא ציצית מצוות עשה שאין הזמן גרמא, וגם נשים יהיו חייבות בציצית, יעו' בשו"ת הר צבי (או"ח סי' י"ב בשם הרה"ק מבעלז), והיינו טעמא דמוציאים את הציצית בעת קידוש הלבנה אף שהוא בלילה, והוא מטעם דכשימלא פגימת הלבנה ולילה כאור יאיר, תו לא מקרי לילה וכולו אור ויהא כולם חייבים בציצית.

ולזה אפשר לומר, דלכך בחנוכה שהוא חינוך והרגל לגאולה העתידה, ובפרט למאי שכתב הבני יששכר (מאמרי חודש כסליו טבת מאמר ב') דבעת הדלקת הנרות מתגלה אורו של משיח, לכך אף על פי שהוא לילה מלבישין הציצית, להראות בזה צפייתו למשיחיתו שיבוא, ואזי יהיה חייב הציצית אף בלילה. (מחמדי התורה)

הם עצמם לא היו ברי זביחה

עוד יתורץ- עפ"י מש"כ בשו"ת **תורת חסד** (א"ח סימן מה), שד"ן היה ששה"ש פסולה לומדים מהפסוק "וזבחת" - מי שהוא בר זביחה כשר בשחיטה, יצא גוי שאינו בר זביחה ושחיטתו פסולה, אם כן, כל זה שייך רק לאחר מתן תורה, שאז התחדש דין זביחה, אבל קודם מתן תורה שעוד לא היה דין זביחה, גם השבטים עצמם לא היו ברי זביחה, ולכן אין לפסול שחיטת גוי.

ג'

גם הוא אינו אוכל רק לאחר שחיטה והיו בר זביחה

עוד בכעין זה, ראה צ"ח (חולין שם) שהארץ בזה טובא, ולסיכומם של דברים תירץ, היוצא מזה, דשחיטת אינו בר זביחה אף ששחט שפיר אפ"ה לאו שחיטה הוא, ולפ"ז מתורץ קושיא הנ"ל, דרש"י שפיר פירש וטבוח טבח פרע להם בית השחיטה **שלא יאמרו בשר נחיה אני אוכל**, דהיה קשה לרש"י למה אמר פרע להם בית השחיטה ולא אמר שחוט בפניהם כמו שאמר טול גיד הנשה בפניהם.

ולכן רוצה רש"י לתרץ בזה, דאי הוי אמר שחוט בפניהם היה נראה כאילו השחיטה הוא בשביל אחיו, אבל יוסף וביתו אינם מקיימים השחיטה ולא הוי מועיל השחיטה, דאפילו הוי אחי יוסף רואים ששחט שפיר אפ"ה היה אסור להם והואיל ושחיטת מי שאינו בר זביחה לא מועיל כלל כדעת הרא"ש, ולכן אמר להם פרע להם בית השחיטה, היינו שיראו אחיו ששחט ולא כאילו השחיטה הוא בשבילם אלא שגם יוסף ובניו ביתו מקיימים השחיטה.

ד'

הציווי היה שמנשה ישחוט

עוד יש ליישב בפשטות- דיתכן שיוסף צוה לאשר על ביתו הכוונה הוא למנשה בנו לשחוט, ושחיטתו שחיטת ישראל היא, וכשרה להאכיל בה את השבטים.

בתורה"ק בפרשתנו (מז-טז) וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים בצהרים.

ובגמ' (חולין צא.) מאי דכתיב וטבוח טבח והכן, פרע להן ביתה שחיטה, והכן, טול גיד הנשה בפניהם וכו'.

והקשו האחרונים, מה הועיל יוסף בזה שצוה לאשר על ביתו לשחוט כדן, בפני השבטים, למאי דק"ל (זירה דעה ב' ס"א), שחיטת עובד כוכבים נבילה, ואפילו אינו עובד עבודת כוכבים, ואפילו אחרים רואים אותו.

א'

הם עצמם פרעו בית השחיטה

המהרש"א (חולין שם), תירץ- דהכוונה של פרע להם בית השחיטה הוא, שהניח לפניהם את הבהמות כדי שיפרעו בעצמם, וזאת מאחר שיוסף ידע, שאם הוא או אנשיו יפרעו להם את בית השחיטה, לא יאכלו משחיטתם, שהרי השבטים חשבו אותו לגוי.

לפי דברי המהרש"א, התיישב דקדוק בדברי הגמרא, שלענין גיד הנשה אמרה, **טול גיד הנשה בפניהם**, ואילו לענין פריעת בית השחיטה לא אמרה הגמרא שזה נעשה בפניהם, וההסבר בזה, משום שלגבי נטילת גיד הנשה, די אם הגוי אשר על ביתו יטול, והשבטים יהיו בישראל העומד על גביו, ולכן ביקש יוסף שיעשו את נטילת הגיד בפניהם, מה שאין כן פריעת בית השחיטה לא תהיה כשרה גם אם יעשו את זה בפניהם, מאחר ושחיטת גוי פסולה גם אם ישראל עומד על גבי הגוי, ועל כרחק שההוראה היתה להניח להם לשחוט בעצמם.

נחמד ונעים

רעיונות נפלאים ומחודדים בפרשה

כיון שהכהנים הדליקו הנרות לא יכלו לבטל השמן והיו צריכים לנס

בנרות הללו- על ידי כהני הקדושים וכל מצוות שמונות ימי חנוכה- ידוע קשיית

הקובץ דהיו יכולים לבטל השמן טמא ע"י שיטפטפ ע"י צרצור קטן ויבטל ברוב, ותי' דאין מבטלין אסור לכתחילה, אולם ידוע ש"הט"ז (סי' תרכ"ז) דבמצוה מבטלין איסור לכתחילה דכל טעמא דאין מבטלין דאין ליהנות מאיסור, ומצוות לאו ליהנות נתנו, אולם גם הא ליתא דהא **הקשה הריטב"א** (ר"ה) דהיאך אמרו מצוות לאו ליהנות נתנו הא איכא שחר על המצוה, ותי' דהוי גרם הנאה, דהא שחר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומה שמקבל בעוה"ב הוי גרם הנאה יעו"ש היטב, דהי' דאם שחר מצוה בהאי עלמא ליכא, מבטלין איסור לכתחילה בשביל מצוה, ואי איכא שחר אסור דבכה"ל ליהנות נתנו.

והנה, נודעת בשער בת רבים חידושיה דמורן **החת"ס** (פר' פנחס), דהכהנים איכא בהו שחר מצוה, דכיון דשמעו הכל מפי הגבורה, וכדאינא במדרש (פ' יתרו), דעשה להם מחיצה נפרדת ושמועו הכל, א"כ יש להם שחר, דאל"ה הוי באיסור כל תלין, ובוזה יובן כפתור ופרח **ע"י כהני הקדושים** והיינו דההדלקה היה ע"י כהנים, ולא הוי יכולים לבטל להם המצוה ואפ"י דהוא למצוה, דהא גבי כהנים איכא שחר מצוה בעוה"ב, וליהנות נתנו אף המצוה וההכרח היה לנס השמן, ולכן קאמר **ויכל שמונות ימי חנוכה** דרך כיון שהיה ע"י כהנים היו צריכים לנס של ח' ימי החנוכה. (מחמדי התורה- גליון ב' תשע"ב)

במעוז צור- יוונים נקבצו עלי וכו' ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים- מפורסמת קושיית האחרונים, היאך היו יכולים היוונים לטמא השמן הא קי"ל (פסחים טז.), משקין דבי מדבחיא טהור, ותירץ **השווא ומשיב** לפי מאי דאמרין (ע"ז יג), דאבני מזבח ששקצו בני יוון גזזו אותם, הרי דהוי מטמאין קודם ההיכל, ואחרי שכבר טמאו ההיכל, תו לא מקרי משקין בי מדבחיא, דהא כבר לא היה אז המקדש בטהרתו, ולכן היו יכולים לטמא, ובדבריו יבאר היטב, דכיון **דופרצו חומות מגדלי** היינו של בית המקדש, היא הטעם **שטמאו כל השמנים**, ונטמא כיון דלא הוי תו משקין בי מדבחיא. (**ברכת יצחק**)

נס יום הראשון שמצאו השמן בקרקע ורק כך משקין בית מדבחיא טהור ומנותר קנקנים נעשה נש לטושים- הנהר רש"י (שבת כא:) שמצאו הפך שמן טמון בקרקע, ולא נטמא בטומאת היסט וכ"כ **התוס'**, ויובן עפ"ז דנס גדול היה, דהא הקשו היאך היו יכולים לטמא הא משקין בית מדבחיא טהור, אולם אמרין (פסחים טז.), דהא דאמרו משקין בית מדבחיא טהור, היינו דווקא אם נשארו במקומם ולא יצאו לחוץ, אולם אם יצאו לחוץ ונטמאו והחזירם לפנים טמא, ולכן היו יכולים לטמא, וזהו כוונת רש"י **והתוס'** שהיו טמונים בקרקע, וסימן הוא שלא נגעו בה וכל זמן נשארו בפנים, וזה היה הנס. ובוזה יבאר **ומנותר קנקנים**, היינו כיון שהקנקן נשאר במקומו ולא יצא לחוץ, מזה נעשה **נס לטושים** שיהיה להם שמן טהור, ולא חששו שמא נטמא ע"י היסט, דהא נשאר במקומו, ומשקין בי מדבחיא טהור. (**שו"ת גנני יוסף סי' י"ב**)

כיון דאין חצר קונה להקדש ראו שהיה נס אף ביום א'

בועל הנסים- והדליקו נרות בחצרות קדשן וקבעו שמונות ימי חנוכה- יש לפרש דהנה אמרו (תענית ח'), אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, והשנים אית להו רשות להזיקו, דכיון דהוא סמוי מן העין הרי הברכה שורה בו, והוי הפקר ולכן אית להו רשות בדבר הפקר, ולפ"ז היאך ידליקו מהברכה שמן הפקר דלא הוי קודש, דהא אמרו בב"ב (ל), דאין חצר קונה להקדש, אלא דזו הייתה הנס ביום הראשון דאף שהדליקו בחצר, ואין החצר קונה להקדש, והוי הפקר ואית להו רשות לשדים, ועכ"ז דלק יום א'.

והנה, והדליקו נרות **"בחצרות קדשן"** והיינו דאף שאין חצר קונה להקדש והוי הפקר והיה לשדים רשות בזה, ועכ"ז דלק כל היום לכך וקבעו **"שמונות ימי חנוכה"** דאזי הבינו דהיה נס אף ביום הראשון. (**שו"ת בית יצחק או"ח סי' ק"י**)

כתבו על קרן השור למה דווקא על קרן השור

כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל (יורשמי חגיגה פ"ב מ"ב)- יש לבאר, דהנה בנוקי השור, בשן ורגל לא נשתנה דין הגוי מישראל, וחזיון התשלומים בשניהם שווה, רק בנוקי קרן אשתני דינם, דהא מאי דחילקין בין שור תם לשור מועד, ועלפינן לה מדכתבי שור רעהו, הרי דרק בישראל נאמרה ולא באומות העולם, א"כ למאי דאמרו (ב"ק לח.), ראה ויתר גוים עמד והתיר ממונם של גוים לישראל, מפני שלא קבלו על עצמם התורה, לכך רצו היוונים עתה שיכתבו ישראל דווקא על קרן השור שבזה ניכר ההבדל בין ישראל לעמים שאין להם חלק וכו', ואזי לא ישתנה דינם של ישראל לדינם של העמים. (**בני יששכר**)

האם גר יכול לומר בחנוכה שעשית לאבותינו

יש להקשות, לדעת הרמב"ם, שיכול הגר לומר שעשה ניסים לאבותינו, כדאיתא בירושלמי (פ"ק דבכורים) דאמר ליה הש"ת לאאע"ה כי אב המיון גויים נתתיו, הרי זה לא שייך בנס דחנוכה דנעשה הנס בזמן החשמונאים, והאיך יברכו שעשה ניסים לאבותינו, על נס חנוכה הא לא נעשה לאבותינו שום נס.

ויש לבאר, עפ"י דברי **הרמב"ן** דנס נצחון אברהם אבינו על אמרפל וחבריו היה נגד ד' מלכיות, שיעמדו למשוך בעולם ולבסוף יפלו ביד בניו, ואחד מהם הוא מלכות יוון, נמצא שמלכותם אאע"ה בליל פסח עם אלו המלכים נצחוננו, היה הכנה לצחון בניו כיבוש המלכיות הקמים עליהם, וא"כ שפיר במכר הגר שעשה ניסים שהרי שורש הנס מאאע"ה שהוא אב המיון גויים. (**דרשת חת"ס שבת חנוכה- שנת תקי"ח**)

רמז בקרא דהלכה כב"ה

א"ל מ'ל פני המנוחה יאירו שבעת הנרות (במדבר ח, ב) ס"ת 'הי'לל', כלומר הלכה כב"ה דמכאן ואילך מוסיף והולך, דמעלין בקודש ולא מורדין, והוא הסיבה לכתוב הי'לל ב' וכמו כן מצוין בתורה בסופה משה לעיני' כל ישראל ס"ת הי'לל עם י', (**ים של שלמה גיטין פ"ה, בדיני שמות**)

ועינ"ש (אות כח), **שהביא דבר נפלא מזקינו ר' מנחם בן ציון**, שגולד לו בן, ואביו ר' מאיר שמו, ושם אבי חמיו היה אורי, ונחלקו על שם מי יקרא הבן, ונתן שם **שניאור**, כי מאיר הוא אור, ואורי הוא אור, ויחד הם שני אור.

בכדי לפרסם ניסי ה' כדאי להכנס לסכנה

על נפלאותיה ועל ישועתה - פעם הגיע רופא יהודי מווינה בית אוסטריה אל

הרה"ק מצאנו, ותינה לפניו את צרתו שלא זכה להיפקד בזרע של קיימא, וביקש כי הרבי יברך אותו, הבטיח לו הרה"ק מצאנו כי בקרוב יושע בבן, ואכן כעבור תקופת זמן נתקבל טלעגרם (מברק) בצאנו מאותו הרופא, להודיע להרה"ק מצאנו על לידת בנו, והודה לו על ברכתו.

והנה אחד מן החסידים שהיה בצאנו, היה גם כן מזכיר את עצמו במשך כמה שנים אצל הרה"ק מצאנו להיושע בזרע של קיימא, ותמיד היה מפציר בו שיבטיח לו ישועה, ועדיין לא נושע.

ובראותו שהרופא מווינה נושע ע"י הבטחת הרה"ק מצאנו, נכנס החסיד אליה, וטען ואמר, וכי אני גרוע יותר מזה הרופא האפיקורס הפושע ישראל מווינה, וכי הוא ראוי להיושע, מפני שהוא פושע ישראל, ואני איני ראוי לישועה.

ענה לו הרה"ק מצאנו הסכת ושמע לי, כאשר מבטיחים ישועה ליהודי, מעמידים אנו בזה בסכנה את עצמינו, את צאצאינו, ואת כל המשפחה, וכל החסידים.

ואז התלחב הרה"ק מצאנו והתחיל להכות ברגלו על הארץ, וצחק בהתלהבות, אבל כדי שידע בווינה שיש בורא בעולם, לא איכפת לי מעצמי ומילדי ומכל משפחתי וכל החסידים, (ולכן עבור אותו רופא הכניס את עצמו בסכנה זו, כדי להבטיח לו ישועה).

גם הרשע שבעולם בזמן הדלקת נרות חנוכה מאיר בכל העולם

זכו ללאור באור החיים - קהל של חסידים הצטופף בבית מדרשו של הרה"ק החוזה **מלובלין** בשעת הדלקת נר חנוכה, ובכך על הנרות בדבקות עליונית, הדליק ונותר לעמוד במקומו כשהוא מביט בלהבות האש המרצדות. כאשר כילה את מלאכת הקודש, התחילו החסידים להתקדם לעברו לפי הסדר ולקבל את ברכתו.

והנה הגיעה לפניו קבוצה של יהודים מעיירה הסמוכה ללובלין, ובפיהם בקשה "סבל רב טובלים אנו מיהודי בשם יעקב, האיש הוא 'מוסר' ומלשין, וכבר מסר לשלטונות הגויים יהודים רבים, אשר נאלצו לשלם כסף רב, היו גם יהודים שנאסרו בגלל הלשנותיו, ועוד כמה יהודים עומדים ומחכים למשפט לאחר שמסר אותם, וצפויים הם לעונשים כבדים ומרים. אנא, יעשה נא הרבי כלה במלשין זה.

חשב הרבי שעה קלה, ואחר כך נענה ואמר בהשתוממות, כיצד יתכן הדבר, איך יכול להיות שיהודי זה הוא "מוסר", הן מאיר הוא בכל העולמות, נרתעו האנשים לאחוריהם, ולא ידעו את נפשם מתימהו, ימי החנוכה חלפו, והרב שלח לקרוא לחסידים, שוב שמע את דבריהם, אלא שהפעם קיבל את הרשע המוסר, שלא יוכל להזיק עוד ליהודים.

ותמהו, מדוע בימות החנוכה טען כי מאיר הוא ואין הוא יכול לעשות דבר, ואילו עתה מקללו, והשיב מוסר זה, כמה ששפל הוא, בכל זאת הדליק את נרות החנוכה, וכאשר הדליק ראית שמואי הוא בכל העולמות, על כן היה עלי לחכות עד לאחר החנוכה, כדי שאוכל להסייג את פגיעתו אליכם, כמה גדולים הם ימי החנוכה, כמה גדולה מעלתו של המדליק נרות חנוכה.

בו סכנה, האם יברך להדליק נר של שבת, הרי לכו"ע מותר להשתמש לאורה, ממילא אדרבה יברך להדליק נר של שבת עבור החולה, אך אם נאמר שאין זמן ההדלקה לאחר השקיעה נרות חנוכה, ה"ה בנרות שבת, וממילא לא יברך להדליק נר של שבת, אפי' שהוא מדליק לצורך חולה שיש בו סכנה.

ובשואל ומשיב (תניא ח"ב סי' כ"ז) כתב להוכיח, לדברי התרומת הדשן שזמן ההדלקה הוא רק מבעוד יום, ובבלי שבת אין זמן ההדלקה, ע"פ מאי דאמרו (שבת יח), דדעת בית שמאי שיש חובי שבת כלים, והקשו א"כ איך מדליקים נרות לפני השבת, ומשיב, דמפקיר להו האשה היתה מפקדת תיכף את הנרות שבת, אך בחנוכה הרי כתב הרשב"א שהמשנתן בפרוסה צריך להיות שותף בפתילה, וכמ"ש בהגהות ברוך טעם (סי' תרע"ז).

וכ"כ הר"ן שיש דין **לכם** בנר חנוכה, ולזה **מברכים להדליק** ולא **על הדלקת** כיון שההדלקה ליתא בשליחות, כמ"ש בפסחים בדברי הראשונים, אע"פ שיכולים לשלוח שליח, אך מוכרח שיהיה לו בעלות ושותפות בפתילות. וא"כ איך מקיימים לפי בית שמאי מצות נרות חנוכה בערב שבת חנוכה, הרי משום שביית כלים צריך להפקיר הנרות, וא"כ לא יצא ידי חובתו.

אך לפי תרומת הדשן שזמן ההדלקה בערב שבת הוא רק מבעוד יום, נחא, שהמצוה היא לפני השבת, ואח"כ יכול להפקיר, כי בכתה אין זקוק לה, אפי' נכבית מבעוד יום ויש עוד זמן להדליק עוד פעם קודם השבת. **משא"כ לדברי הט"ז** מוכרח שיהיה בעלים על הנרות גם לאחר השקיעה.

וכתב השואל ומשיב ג' תירוצים א. לדברי הנימוקי יוסף בסוגיא דאשו משום חיצוי, שכשאדם מדליק נר, הרי הוא נחשב תיכף כאילו הכל כבר נשרף. ממילא כשמדליק נרות לכבוד שבת, א"כ הוה כאילו הוה מבעוד יום, ומה שאמרו בגמ' שבת שצריך להפקיר הנרות לדברי בית שמאי, התם מיירי כשהגוי מניח הקדרה על האש בשבת, שאז אי אפשר לומר שהכל נעשה מבעוד יום, א"כ או ש"ל שההדלקה שדולקת בשבת, היא מלאכה שאין צריכה לגופה, מכיון דנקטינן דכבתה בשבת בוודאי אין זקוק לה, א"כ אע"פ שהכלי ממשיך לעשות מלאכה, אינו צריך לגופה, לכן אין בזה משום שביית כלים לב"ש. ג. ו"ל כיון דנר חנוכה אסור להשתמש לאורה, אפי' המצוה עצמה היא תיקון, אין ההדלקה היא מדין מקלקל.

שכח להדליק נרות חנוכה בערב שבת

סבב דביט' (פלא יועץ אות רנ"ה נר שבת ונר חנוכה), ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (שבת כג, ב), שהזהיר

ברך זוכה לבנים תלמידי חכמים. וענין הזהירות הוא שיהא הכלי שמדליק בו נאה ונקי ושידליק בשמן זית, ו**בשבת ירבה בנרות, ומה טוב להדליק בעששית שבע פתילות**, וכתבו משם הארי"ז, שהטבת הנרות צריכה להיות על ידי האיש וההדלקה על ידי האשה.

ויש לחקור, באחד ששכח להדליק נרות חנוכה בערב שבת, ובבלי שבת היה מעשה בביתו שהוצרך להדליק נר עבור חולה שיש בו סכנה, **ובשנ"ת מהר"ש ענגיל** (ח"ב סי' ג' אות א') הביא, שנשאל בזה, מה הדין האם יכונן לפני ההדלקה גם לכבוד חנוכה, ויברך אשר קדשנו במצוותיו וציונו להדליק נר חנוכה.

וברש"י, דהטעם שאסור להשתמש לאורה, כדי שיהא **ניכר שנדלק לכבוד מצוה**, וכיון שתיכף משתמש החולה לצרכו, ניכר תיכף בשעת ההדלקה שאינו לכבוד חנוכה, אך מאידך גיסא י"ל כיון שמברך להדליק נר חנוכה, אין לך היכר גדול מזה שהוא לכבוד חנוכה, אע"פ שהחולה ישתמש בו, ועי' (י"ד סי' ר"ע) לגבי עיבוד העור לשם תפילין וכדו', שבת רישא אזלינן, ה"ה הכא כיון שבירך להדליק נר חנוכה, אין לך היכר גדול מזה שהוא לכבוד חנוכה.

וכתב, דכיון שתקנו חז"ל בערב שבת חנוכה להדליק מבעוד יום, אע"פ שלכתחילה צריך שתיכף משתמש החולה לצרכו, ניכר תיכף בשעת ההדלקה שאינו לכבוד חנוכה, אך **כדעת התרומת הדשן**, ודלא כדעת הט"ז שאם כבתה קודם בין השמשות, יחזור וידליק.

וכתב הבית אפרים (סי' ס"ג) שבערב שבת עיקר המצוה הוא להדליק קודם בין השמשות, ואח"כ עבר זמן המצוה, ממילא אפי' למ"ד מותר להשתמש לאורה, אין לו לברך להדליק נר חנוכה, כיון שכבר עבר זמן ההדלקה, כי כל עיקר הזמן הוא רק קודם בין השמשות.

ונפקא מינא בין שני הטעמים לאיסור, אי משום אסור להשתמש לאורה, אי משום שאינו זמן ההדלקה, הוא בנרות שבת, כי אם שכן להדליק נרות שבת, ויש חולה שיש

לחידודא

חקירות הלכתיות ע'ד החידוד בש"ס ובפוסקים

שאלה כ"ז - היכי **תמצא** **שאדם יצטרך להדליק ביום ראשון ח' נרות וכדברי בית שמאי** להלכב

למעשה [יתכן שבעוד ימים חוץ מיום א']?

שאלה כ"א - מצוה מן המובחר בשמן זית, היכי **תמצא** באדם שיש לפניו שמן זית שיש בו כל ההידורים והשיעורים, ואין בו שום פקפוק איסור, ועכ"ז דינא שידליק בנרות שעווה ולא בשמן זית?

שאלה כ"ב - היכי **תמצא** שאדם שהדליק נרות חנוכה, בשעה הראויה ובשיעור הראוי, ובשעת ההדלקה לא יצא ידי חובתו, וכעבור זמן מה בלי לעשות שום פעולה יצא ידי חובתו?

פתרון לחידודא - גליון ר"ט פורשת וישב

שאלה י"ח - איזה דין מדיני התפלה נלמדת מדיני חנוכה?

שאלה י"ט - כל השמנים הפסולים לשבת כשרים לחנוכה, איזה שמן כשר לשבת ופסול לחנוכה?

מישיב ובש

מעייני חזק וזמנא מאוצרו של מרן הגה"צ רבי יעקב מאיר שבתער שליט"א

קרבה
אל נפשי

פנימיות הפרשה
במשנת מו"ר שליט"א

שאלות המוגשות
לפני מו"ר שליט"א

נפשי
בשאלתי

העולם מתהפך! - בשבילך!!!

ישראל לה' ראשית תבואתה... אילו היה יודע האדם עד כמה גדולה ועצומה אהבת השי"ת אלי, ועד כמה אביו שבשמים שש ושמת בטוב אשר יש בו...

אך ראה זה פלא, דוקא אתה שהנך בחיר הבריהא, רואה את עצמך כסובל יותר מכולם, ממש כאותם שבטי קה שמותך כל מיליוני הגוים אף אחד לא נחשד כמורגל אלא הם!!! ומה היה עליהם לחשוב?

"כל אדם צריך לדעת זאת היטב, כי באיזה מקום שהוא, יהיה איזה שיהיה, הרי הוא יהודי! - אמנם הוא שריו כרגע בגלות, הוא שקוע בחשכה גוראה, רע ומר לו, הוא נמצא בידי זרים, זו היא גלות קשה, אך היא ורה ומבטרת לו, אינה מאחרת עמו, כי בכל מקום שהוא הרי הוא יהודי בחיר

היצירה, אכן הוא צריך לצעוק להשי"ת שיוציאנו מגלות הרע והמר, אבל אין זה הוא, הוא אינו רע ואינו מר... סוף כל סוף הפסולת תיעלם והוא יודוך ושוב יהיה יהודי וך נבק, זה ע"י יסורים ח"ו, זה ע"י גיהנום ח"ו וזה ע"י תשובה, וזה ע"י תיקוני הצדיק, אבל כולם, ללא יוצא מן הכלל, אף אחד לא ילך לאיבוד, לא יושלך ולא ידח לעולם בשום פנים ואופן... האסון הגדול ביותר הוא, שהאדם חושב שהוא עצמו רע, היינו שמחמת חטאי נהפך לרע ח"ו. - לא ולא! אם אני יהודי, אני טוב, והשי"ת אוהב אותי, אלא שצריך לשוב בתשובה ולנקות עצמי".

"אבל אשמים אנחנו" - אמרו האחים הקדושים - חטאות נעורינו גרמו לנו לצרות הללו - אבל אין זה אמור שהצרה באה לדחות אותך חלילה, לגמרי לא, ההיפך הוא הנכון. אלא שחסר לנו את הדעת, את ההסתכלות הנכונה על מאורעות החיים.

"כל ההבדל בין בנימין לשאר האחים, היה רק חסרון הדעת, כמ"ש רביה"ק ע"פ"ה "לכן גלה עמי מבלי דעת", כי כל הצרות והיסורים והגלות אינן אלא למי ערך חסרון הדעת, וכשנשלם הדעת את נשלמים כל החסרונות בבחי' יאם דעת קנית מה חסרת", עיי"ש. ומכל לא היו מרגישים את הגלות, כי בעת שידעים שהגלות היא הכנה נפלאה לגאולה הנצחית, אי אפשר לעבור את הגלות בקל יותר" (שם).

באותה שעה שראובן בן יעקב נכנס אל תוך השער המוצרי בין רבבות הערלים אשר נחפזו סביבו, נדמה היה הוא לצופה מן הצד כעוד אחד מיני מיליוני גויות מורעבות הנוהרים לכיוון האוצרות המצויים בטרם יכלו, כשכל אחד מהם בטוח שהלחם נועד בשב-ב-י-לו.

לרגע לא עלה בדעתם של כל אחד מאותם שבטי קה, שכל המהפכה הזו המטלטלת את המזרח התיכון כולו - לא נועדה אלא בש-ב-ל-ל-ם. כן, בשביל אותם יחידים הנראים כבטלים ומבוטלים באלף אלפי אלפים וריבי רבבות הגוים, שכל אחד בתורו דוחף אותם ומנסה להקדימם מבלי שיעלה בדעתו שאותו נדחף הוא אינו מורכב הענינים שבשבילו ורק בשבילו נוצרה כל המאומה האדירה הזו.

אך ראה זה
פלא, דוקא
אתה שהנך
בחיר הבריהא,
רואה את עצמך
כסובל יותר
מכולם...

הממלכה האדירה והעשירה ביותר בתבל עוקבת אחריהם ורק אחריהם, את המשנה למלך 'המשבר' לכל עם הארץ לא מעניין כלום מכל אותה מאומה מלבד זאת שיעליח ליצור קשר עם אותם יחידים נשברי לב האבלים עדיין על חטאת נעוריהם בדבר מכירת יוסף אחיהם אותו הם מחפשים לתיקון נפשם... כל מיליוני הגוים המתורוצים סביבם, דומים אולי לצבע הקירות והוילונות המפארים את אולם השמחות...

"אין דבר אמיץ וחזק בכל הבריהא מולה יותר משרשי נשמות ישראל, לכן אמר לו השי"ת למשה אחוז בנשמות ישראל וממלא אין לך לפחד משום דבר" (דוך-כוכב, תו ב, שיעור ט).

שורש חלישות הדעת שלנו נובע מחוסר ההכרה שלנו ברום ערכנו כחלק מנשמות ישראל, חסר לנו את ההבנה ב"כל העולם לא נברא אלא בשבילי" - שום דבר אינו מעניין בבריהא, שום דבר אינו מטרם הבריהא אלא אתה נשמה'לע, אתה הוא נקודת-המרכז של כל החדשות המסעירות את העולם.

"בתנא דבי אליהו רבה הפליג בגדל מעלתם של ישראל בזה"ל: "שני דברים יש בעולם ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה, ואלו הם תורה וישראל. אבל אני יודע איזה מהן קודם, אמרתי לו, בני, דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה וגו' אבל אני אומר ישראל קדמו שנאמר 'קודש

שאלה • אדם שלבו מר עליו, איך הוא יכול להודות לה' באמת ולא רק מן השפה ולחוץ?

תשובה: על זה נתן רביה"ק העצה של התבודדות, לבקש ממנו ית' לעשות כל מעשיו באהבה ויראה, בלי עצבים ועצבות כשמתפללים הקב"ה עוזר.

שאלה • אני מרגיש את עצמי פארגרעט (מגושם), מה עלי לעשות, איך אוכים לטהרת הלב?

תשובה: מ'קוקט נאך די דרכי הצדיקים (עוקבים אחרי הנהגות הצדיקים), וכמו שאמרו חז"ל 'עשה לך רב וקנה לך חבר', עצם הדבר שמסתובבים ליד ערליכער איד, מסייע לזכות לטהרת הלב, מסתכלים על הנהגותיהם, על מעשיהם, על מידותיהם, ולומדים מהם איך להתנהג אפשר לזכות לזה גם על ידי שלומד בספרי הצדיקים ע"ה, כי הספר של הצדיק מדרא את הנהגותיו, את מידותיו ואת מעשיו, וזה מסייע מאוד להזדבק.

הכלל הוא "כשוה קם זה נופל", ככל שאדם מסוג לעצמו יותר מצוות ומעשים טובים ומידות טובות, החלק הרע שלו נחלש. כמוכן שהיצר הרע ממשיך לעבוד, ולכן צריכים תמיד להתחשב ולהתחזק שוב ושוב.

שאלה • איך אוכל להמשיך עלי שפע עשירות?

תשובה: מקרא מלא דיבר הכתוב "טוב עין הוא יבורך", כאשר תשמח באמת ובבל טוב עם כל האחרים שזוכים לשפע רב, ותודה להשי"ת על מנת חלקם, על ידי זה יומשך גם עליך בעזר השי"ת.

דברי אלקים חיים שהשיע
מו"ר שליט"א בתקופה האחרונה

ותיה
נפשי

שעשוע
נפשי

הייסורים יתהפכו להשגות אלקות

דא"ח שנאמרו בעת רעוא דרעין וישב תשפ"ו

אבל כך הוא המציאות, שכל המעברים שאדם עובר בעו"ה, יתהפכו להשגת אלקות גדול מאוד, ולהתקרבות גדולה מאוד להשגת.

איך מתבטא היום ענין
המלחמה עם היוונים
והמתיוונים?

יש הרבה בחינות של ערב רב, הן בענייני חינוך, שהם רוצים להוריד את ילדי ישראל לכפירה ואפיקורסות ור"ח, זהו דבר נורא.

ב"ה שאנחנו בירושלים, בה אנו מאוחדים להמליכו ולייחדו כראוי, הכל יתבטל, לא רק שהם בטלים ומבוטלים, אלא יותר גרוע מזה.

ורק זה ישאר, מה שאנו עוסקים בזה התכלית שבאנו לעולם הזה כדי להודות ולהלל להשגת, ולהכיר אותו יתברך.

על זה ירד כל יהודי לעולם הזה, וזה נעשה ע"י כל ברכה שמברך, וע"י כל תפילה שמתפלל, וע"י לימוד התורה נעשה דבר גדול מאוד, כל מאמר חז"ל שלומדים בעו"ה, כאן מלוש הדבר במאמר קדוש, ושם בעו"ה זה מלוש בהשגות אלקות.

אשרינו שאנו יודעים מהסוד של תמימות ופשיטות, וע"י זוכים להאמת הזך והנקי שאין כמוהו.

איך מתבטא ענין מלחמת
הער"ר בתוך לב האדם
בפרטיות?

על זה גילה רבינו ענין הדיבור, תדבר הרבה דיבורים טובים, תודה ותהלל, תדבר דברי אמונה ודברי בטחון, הדיבור מכניע את המחשבה.

כתוב בשם החוזה מלובלין ז"ע שיש באדם שני חלקי הקדושה, הדיבור והמחשבה, אם יבא עשו אל המחנה האחת והכח א"ם עשו לקח ממנו את המחשבות ור"ח, והיה המחנה הנשאר לפליטה, תשמור על הדיבור דקדושה, ע"י תציל גם את המחשבה.

בחנוכה יש יותר כח
להכניע את עשו, יותר
מכל ימות השנה?

בוודאי בוודאי

נלמד בלשון רבינו בלקוטי מוה"ר (לק"מ ח"ב סי' ב) מבלי להאריך הרבה בפשט, כי הספר של רבינו עמוק עמוק, רק נאמר מה שכתוב, וכל אחד יבין כמה שהוא זוכה להבין.

רביה"ק אומר: **ימי חנוכה הם ימי הודאה כמו שכתוב 'וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל וכו'. וימי הודאה זה בחינת שעשוע עולם הבא** - העולם הבא הוא מקום ששם משיגים את השגת, ושם מודים ומהללים להשגת. וזה נקרא 'שעשועי עולם הבא', כלומר שנהנים מזה, כי כל דבר שאדם נהנה ממנו נקרא שעשועים.

פי זה עקר שעשוע עולם הבא להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך, שעל ידי זה סמוכים וקרובים אליו יתברך, כי כל מה שיודעין ומפירין אותו יתברך ביותר, סמוכים אליו ביותר - כמה שאדם מכיר יותר את הקב"ה, הוא יותר מודה ומהלל אותו ית', וע"י זה הוא סמוך עליו ביותר.

פי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד כלם, בבחינת על הקרבות בטלון, חוץ מקרבן תודה (מ"ד פר' צו פ"ט, אמר כ"ג ע"ש) - כלומר שכל סוגי ההתקרבות יתבטלו, רק ההתקרבות של הודאה ישאר תמיד.

שלא ישאר לעתיד, רק בחינת תודה והודאה, להודות ולהלל ולדעת אותו יתברך, כמו שכתוב (שעשוע י"א) "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", שזה כל שעשוע עולם הבא - כמה שאדם מודה להשגת הוא מקבל יותר ידיעה, וכמה שיש לו יותר ידיעה, חוזר להודות ולהלל יותר.

וכן יהיה לעתיד לבא, כי מלאה הארץ דעה את ה', הכל ידעו מהשגת. כמו שהמים ממלאים את הים, כך יהיה העולם מלא עם דעת, וממילא יהיה מלא בהודאה וברכה, והענין הזה להיות קרוב להשגת ולהודות לו, זה נקרא שעשועי עולם הבא.

מה נעשה היום כשיש
עדיין ייסורים, איך אפשר
להודות מתוך הייסורים?

אלו הייסורים יתהפכו להתקרבות גדולה מאוד. כי הגוף נכנע והנשמה מאירה יותר. בוודאי שזה דבר קשה מאוד להבין,

"בלעד" - אין החכמה משל

איתא בליק"מ (סימן יד) שהדלקת נר חנוכה היא בחינת הארת כבוד ה', אשר לתכלית זה נוצר האדם, והיינו דכתיב ביהוקאל כאשר ראה בחזונו את הבית המקדש שלעתיד, ניבא "והארץ האירה מכבודו" (יהוקאל מג ב), שכל העולם האיר מכבוד השגת. כי זה תכלית הגאולה העתידה, שיאיר אור ה' בכל העולם כולו.

וכן מצינו אצל יוסף הצדיק, שהתורה הק' משבחת אותו שהדיבור הראשון שדיבר עם פרעה אמר "בלעד" (בראשית מא טו) פירוש רש"י שם "בלעד" - אין החכמה משל, שתחילת דיבורו היה, אין לי מאומה משל, אין עוד מלבדו, החכמה היא של השגת ומחובתי להמליך את השגת עליה, לכבד אותו, ולהעלות על ידי כך את כל הכבוד להשגת. ואכן, מדה כנגד מדה נאמר עליו: "ובלעדך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים" (שם מד), על אשר ייחס מיד את כוחותיו כלפי שמיא, ולא השתמש עם כבודו עבור עצמו כלל.

ואכן מצינו אצל יוסף הצדיק שלא דרש מאומה עבור עצמו, דאיתא במדרש אל יתהלל, המונח שקבץ יוסף במצרים וכו', כולם נתנם לבית הבמה, ולא נתן לבניו אפילו חמשה כסף. ומפני מה - מפני שעשה באמונה, א"ע שכל עושר העולם עבר דרכו, לפי שידע מהתכלית הנצחית, ועל פיו הוא חי וכן נהג בכל אורחותיו.

וזהו תכליתו של האדם, להעלות את כל הכבוד ולעשותו כבוד ה', ומי שנוהג כן, הרי הוא המוכבד האמיתי, לפי שהוא דבוק בכבוד ה', והוא מרגיש רק את השגת... וכל המצוה לכבד תלמידי חכמים ויראי ה' היא מפני שכבודם הוא מוכבד השגת, וכמו שאמרו רבינו (שם אות ה) שכפי שמכבד יראי ה', כן מעלה כבוד ה' לשרשו, כמו שנאמר (תהלים טו ד) "ואת יראי ה' יכבד".

(אוסף אמרים חנוכה - מאמר ט)

ואל-שדי יתן לכם רחמים

כל פעולת הס"ט בעולם הזה הוא להפוך רחמנות אמיתית לאכזריות, ואכזריות לרחמנות. כלומר על דברים שהם אכזריות ממש לנפש האדם לנצח, שמנשית את נפשו רח"ל - מראה הבעל דבר כאילו נעימים ומתוקים הם, ורק עקב "רחמנות הרבה" מפתה הוא את האדם לכך. כגון בעת נסיון המגיע אליו מדי פעם, שיתכן שכל מטרות האדם שירד לזה העולם היה כדי לזכות לעמוד בנסיון זה ואז אשריו לעד כי קנה לו את עולמו הנצחי, ובאותה שעה מוכיח לו הס"ט כי זה אכזריות, ומתחיל לרחם על עצמו ואינו עומד בנסיון ואז אוי לו ואוי לנפשו, וזה ענין "יש קונה עולמו בשעה ויש מאבד עולמו בשעה".

ומה מאוד נפלאו דבריו של רבינו בליק"מ (ח"ב סי' ח) "וזה בחינת (איכה ד) "גם תנים חלצו שד" - זה בחינת רחמנות דסטרטא אחרא, בחינת "כשד משד" (ישעי' ג). כי שדי הוא בחינת רחמנות דקדושה בבחי' "ואל-שדי יתן לכם רחמים" (בראשית מג)... ועל ידי רחמנות דסטרטא בחינת גם תנים חלצו שד, על ידי זה בת עמי לאכזר... ע"כ... ועיין בתיקונו (יא ע"א): ובגין די מאן דנטיך ברית וכו' רשמי שדי" בברית וכו' דמודעווען כלחון מהאי שלשלא, ע"כ.

(לקט אמרים ח"א - מאמר קדושה ואמונה)

מהו אמת?

וה' אלקים אמת

איאת בירושלמי מסכת ברכות (פרק א הלכה ה):
כי הנה אנו מסיימים קריאת שמע בתיבות "אני
ה' אלקים"; ואחר כך מתחילה הברכה של
'אמת ויציב'. אלא מחמת דכתיב בפסוק (ירמיה
יז) "וה' אלקים אמת", תקנו חז"ל לחבר ולומר
'אני ה' אלקים אמת', להוסיף תיבת "אמת"
של פסוק זה לסוף פרשת קריאת שמע.

ושואל הירושלמי: "מהו אמת?" ומתיר: "אמר
רבי אבין, 'שהוא אלקים חיים ומלך עולם' (סוים)
פסוק הנ"ל". ולכאורה צריך ביאור מה היתה
הקושיא ומה נתיישב בתירוץ.

אלא הקושיא היא, על דרך משל כשאחד אומר
על שולחן שהוא שולחן, וכי צריך הוא להוסיף
ולהדגיש שהוא שולחן אמיתי? אם הוא שולחן
- הרי פשוט שזה שולחן אמיתי ומה מקום לומר
שהוא אמת, אין דרך בני אדם לדבר כך, זהו
עומק שאלת ירושלמי - "מהו אמת?" וכי
צריך לומר ש"ה' אלקים אמת?"

ותירוץ הירושלמי יובן בהקדם דברי הוזהר
הקדוש (נשא קלה), שאורי' הנמצא בעולם
מסויים ואחר כך הוא עובר להאיר בעולם אחר,
אזי לגבי העולם הראשון נקרא שהאור מת,
כי נעלם ועבר ממנו האור, ומביא שם ראייה
מפסוק - יעו"ש באריכות.

והנה אפיקורסים שאמרו "עוב אלקים את
הארץ" - שהשי"ת ברא את העולם ומאז נתון
להעולם להתנהג על פי מקרה ועל פי טבע
חיו, נמצא לפי דבריהם הנלוות שהשי"ת אינו
מאיר אורו בעולם ואינו חי כאן, הם מאמינים
בו יתברך אך סוברים שלערך העו"ה הרי הוא
מת חיו, כי אינו נמצא כאן.

ועל זה בא התירוץ בירושלמי, שכונת "אמת"
הוא "שהוא אלקים חיים ומלך עולם", וכמו
שרביה"ק אומר (ליקו"ט תורה כ"ג) ש"חיים" הוא
'אמת'; רמית'ה' הוא 'שקר'.

עוד דא אין ער לעבט - פריש'ה' השי"ת נמצא
כאן בעולם וחי לעולמים! הכל באשר לכל הוא
מנהיג בהשגחה פרטית! הוא מושל על 'דומם
צומח חי מדבר'! אין שום דבר בעולם שיכול לזוז
וזי כלשהו בלי השי"ת! השי"ת חי וקיים! דער
אויבערשטער לעבט!

אין שום דבר בעולם שנעשה מאליה! לא יתכן
כזאת! "הוא אלקים חיים ומלך עולם" - זה
פנימיות פשט בתיבת אמת! דאס איז די אידישע
אמונה! אויף דעם איז מען באשאפן געווארן!
הו אמונת היהדות ועל זה נבראנו! והו תיקון
כל העולמות כולם, שאנו כאן בעולם נמליך
ונכתיר אותו יתברך, וכאשר גילוי זה מתגלה
ומאיר בעולם הזה, אזי מאירים כל העולמות כולם
באור אין סופי! עד אין קץ ותכלית!

אט דאס איז די אידישע אמונה!

שידוד וישבחו על ההשגות, ועיי' יושפע השגות
גבוהות ונשגבות יותר, ואזי יודו על ההשגות
האלו, ויושפע השגות גבוהות יותר, וכן על
זה הדרך יותר ויותר. והו פנימיות הענין של
ימי התנוכה שנקבעו להודות ולהלל - 'תודה
והודאה'!

תכלית הנס

ונתוויר לדברינו, שלכך אכן כתוב במכות
מצרים כמה פעמים "למען תדע כי אני ה' בקרב
הארץ", כי זאת היתה מלחמתו של משה עם
פרעה, מלחמת הקדושה עם הסטרא אחרא.
שכל הבריאה תכריז במלוא העוז שה' הוא
האלקים ומנהיג ומשגיח בכל עת! 'דומם צומח

זאת היתה
מלחמתו של
משה עם פרעה,
מלחמת הקדושה
עם הסטרא אחרא.
שכל הבריאה
תכריז במלוא העוז
שה' הוא האלקים
ומנהיג ומשגיח
בכל עת! 'דומם
צומח חי מדבר'
כמוהם גם 'אש'
מים רוח עפר'

חי מדבר' כמוהם גם 'אש מים רוח עפר', כולם
יכריזו שהבורא ברוך הוא יחיד בעולמו ומנהיג
הכל כרצונו! גילוי האמת לאמתו - שהכל הוא
מהשי"ת לבד!

כי באמת כל נס שנעשה בעולם, אין הנס
תכלית לעצמו, הוא התכלית הוא שהנס מאיר
את העיניים לראות להדיח כי 'אין עוד מלבדו'!

ואכן טרם שהלך משה רבינו ע"ה להוציא את
ישראל ממצרים כתיב (שמות ג, ד): "ויקרא אליו
אלקים מתוך הסנה". כי כאן התחיל משה רבינו
לקבל את הצינור הקדוש אשר על ידו נפתח
לו שפע הנבואה, לדבר עם השי"ת פנים בפנים
- וכי למי יש השגה בנבואת משה רבינו?
'אספקלריא המאירה!' (יבמות מט ע"ב) - וכאן
הראה לו השי"ת שכל שפע האמונה נפתחה
לו דווקא על הסנה - "ללמדך שאין מקום בארץ
פנוי מן השכינה!" (במדבר יב, ד).

וגילוי זה נתגלה ביתר שאת בעת נתינת המכות
על המצרים במצרים, שהיו כלולים אכן מאש,
'מים', רוח', ו'עפר'; להראות קבל עם ועולם
'למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ'! הוא יתברך
מנהיג הכל בכל עת ורגע ומש!

יסוד כל התורה

כאשר אנו מתקרבים לימי התנוכה אשר
תכליתם להודות ולהלל, הבה נתבונן בגודל
הטובה הנפלאה שעשה עמנו השי"ת בעת
שהוציאנו ממצרים והאיר בנו דעת דקדושה.
ובתורה כבר ראינו שכאשר הביא הקב"ה מכות
על מצרים, אמר משה רבינו שהמטרה של כל
זאת אינו אלא: "למען תדע כי אני ה' בקרב
הארץ" (שמות ח, יז), ומובא מהבעל שם טוב הק'
זי"ע (ראה תולדות סוף וישלח ועוד), שכמו שכלל
ישראל היו בגלות מצרים וסבלו צרות רבות
וגוראות, והיו תחת יד קליפת פרעה הרשע
לעבוד בשבילו עבודת פרך, וכמו שאמרו
במדרשות ששמונים ושלוש שנים נמשכה
הגזירה הנוראה של הטבעת הילדים רחמנא
ליציל, כך היו נתונים בגלות תחת הדעת
דקליפת של פרעה.

כי 'דעת פרעה' הוא היפך השגחה, הוא האמין
שיש בורא לעולם, אך בתכמתו הרעה סבר
ש"עוב ה' את הארץ" (דווקא ח, יב), והו כפירה
ממש.

וראיתי מובא בספר 'ארחות חיים' להרא"ש
(ליום ראשון את כ"ז); הוא מדבר שם בענין בטחון
ואמונה בהשגחה פרטית שהכל מושגח ומתנהג
מאיתו יתברך לבד, ואומר שם שעלינו לדעת,
שאמונה בהשגחה פרטית הוא סגולה לישראל
על כל העמים, ומסיים על זה לאמר: "וזה יסוד
כל התורה כולה!"

ודוד המלך ע"ה כבר גמר אומר (תהלים קיט, פו)
"כל מצותיך אמונה"; כל מצוה, כל לא-תעשה,
מוזכר את הנשמה ומוריד "שכבות" של קליפות
המפריעים ומסתיירים את האמונה הקדושה,
המצוות בנות את האמונה שהיא תכלית הכל!

שעשוע עולם הבא - להודות ולהלל!

וכל הגילוי שיהיה לעתיד לכל אדם ליהנות מזיו
השכינה - יהא 'תודה והודאה'; יודו וישבחו כל
כך עד שיזכו על ידי זה לדעת ולהכיר את
הבורא יתברך! שזה בעצמו יהיה גילוי נפלא
וגורא של 'זיו השכינה'! הודאה, הודאה! וכמו
שמבאר רביה"ק באריכות גועם בתורה ב'
(ליקו"ט תניא) 'ימי תנוכה': "כי זה עיקר שעשוע
עולם הבא, להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך,
ולהכיר אותו יתברך, שעל ידי זה סומכים וקורבים
אליו יתברך".

ונמצא שבעולם הבא יהיה אלו שני הדברים;
'להודות ולהלל', 'ולהכיר אותו יתברך'.

ורביה"ק אומר שמכל דבר הלכה שלומדים,
מכל דין של משפטי התורה בין אדם למקום
ובין אדם לחבירו, מהכל יהיה נעשה לעתיד
'השגות אלקות'; ויהיה אז השגות נפלאות כאלו

”מניחו... ודיו”

ב”ה ערב חנוכה תשכ”ח ירושלם עיה”ק ת”ו בב”א.

איך שנפל - אורו ית' יורד אצלו להיות עמו, להחיותו ולהאירו בחשכת גלותו ע”י הנר חנוכה שמדליק כל אחד בביתו בכל מקום שהוא, אפילו למטה מעשרה.

וכן מצינו בחנוכה שיש כמה הקלות שחז”ל הקילו שלכתחילה צריכים להדליק מבחוץ, ואם א”א ידליק בפנים. המהדרין - נר לכל אחד ואחד, או מוסיף והולך - למהדרין מן המהדרין. ואם אי אפשר, אזי מספיק נר אחד לכל בני הבית, ובשעת הסכנה מניחו על שולחנו ודיו, כמובא בסוגיית הגמרא (שבת כא ע”א ואילך).

וכל זה לרמז שאף אחד לא יתייאש בשום אופן שבעולם, איך שהוא ובאיוה אופן שהוא, ”אין שום יאוש בעולם כלל” (לקר”מ ח”ב סי’ עח).

ונפל בדעת, כי מכיון שרבינו מרמז את חנוכה ביאר ה’ פניו אליך ויחנוך, והנס נעשה ע”י החשמונאים שהיו כהנים. לכן מרומז גם בפסוק של ברכת כהנים ”כה”, שברכו ב”כ”ה” המרמז על הנצחון של כ”ה בכסלו.

...הרחמן ירחם על כל ישראל וגם עלינו בתוכם, כי כולנו נקראים מבקשי פניך יעקב סלה, היינו שישראל מבקשים תמיד פני ה’

הדורש שלומו וטובתו לנצח.

יעקב מאיר שכטער

לחברי ידידי עוז האברך היקר ר... שליט”א עם כל אשר אתו, ה’ עמהם יחיו לעולם.

...”יאר ה’ פניו אליך ויחנוך” (במדבר ו, כה). רבינו בלק”מ (ח”ב תורה ז) מפרש ”ויחנוך” לענין חנוכה, ”יאר ה’ פניו” - זה בחי הארת פנים, ע”י ויחנוך - ע”י אור החנוכה. ורבינו מפרש שם שמשה רבינו ע”ה המשיך את אור החנוכה.

כי הכל ע”י משה מסיני, וכמו שע”י תפילות משה על מעשה העגל המשיך לו השי”ת את התיקון של המשכן, שבוה השרה השי”ת את השכינה לישראל בבחינת ”ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם” (שמות כה, ח), והתפילה של משה היתה: ”סלת נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאת” (במדבר יד, יט), ומרמז בזה רבינו לחנוכה, כי הראשי תיבות הוזה כגדל חסדך וכאשר נשאת הוא ”חנוכה”.

וכן נמשך לדורות על כל אחד; איך שנופל ח”ו ע”י הסט”א הרוצה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך - כן משה רבינו מבקש סלת נא וכו’ וכל אחד צריך לצעוק ”סלת נא” ונמשך ע”יו אור החנוכה המרמז לאור השכינה שהאירה בבית המקדש, ואע”פ שלא ירדה שכינה למטה מעשרה, אבל ע”י אור חנוכה יורדת אור חיות אלקות להחיות את כל אחד ואחד, אפילו נפל

סיפורים ולקחיהם
מאת מור”ר שליט”א

נפשות
חסידיו

ניצוץ קודש ממאמרי
ומכתבי מוריניו שליט”א

ניצוץ
אחד!

ורבים
בד
מעטים

כאשר
אתה בונה
ומקומם
את השני
- השי”ת
עוזר ובונה
אותך!

לשחק כדור-רגל באמצע העבודה רח”ל!
כ”כ החרים הקליפת והחכמות יון אצל הכלל ישראל רח”ל!

ועם כל זה המסירות נפש של החשמונאים היו זה לעומת זה ממש, הם הלכו בקנאות הא-ל! למען שמו יתברך! למען התורה שבעל פה! למען האמונה הקדושה! ולא היה טבעיותידיג בכלל! כמובא בספר חשמונאים ובספר יוסיפון, האויבים היו ’כחול אשר על שפת הים לרוב, והחשמונאים היו ’כטיפה מן הים! והם הלכו רק באמונה הטהורה והקדושה כי לה המלחמה! ואנו הולכים עמו, ולבסוף נצחו.

בימים ההם בעת שהכהנים עבדו העבודה בבית המקדש כתוב (עי’ יוסיפון פ’ לט) שעבדו עם כ”כ גישמאק וכ”כ חשק, ובזמן החורבן עבדו הכהנים העבודה עד שנהרגו, וכיון שכהן הראשון נהרג מיד רץ אחריו כהן שני ועבד העבודה, וכיון שנהרג השני, מיד רץ אחריו השלישי, וכן האלה, הם עבדו עד הסוף! עד הרגע האחרון שבחייהם! שאנו: תהרגו אותנו! תהרגו אותנו! לא נעזב את העבודה אפילו לרגע אחד! כ”כ כהנים זריזים ה’ היו, כזה הארה שהיו להכהנים בעבודת הביהמ”ק!

מה שאין כן היום עשו מהיהודים כ”כ מתונים עד כדי כך שהכהנים היו הולכים

מעייבות החיים

אמרים נעימים מפז ומפנינים ממעיין מים חיים
בעל שם טוב הקדוש ותלמידיו זי"ע ועזרי"א
שאמרו בנעימה מפי פה מפיך מרגליות
כ"ק אדמו"ר מטעמם שזוהר שליט"א

שיעור חובש
רשי

ויהי מקץ שנתיים ימים (בראשית מא, א)

רמזי חנוכה בפרשת השבוע

הובא (סידור רבנו שלמה מגרמזיא, לחנוכה סימן ק"ח) לרמז בזה ענייני חנוכה, כי "שנתיים" הוא נוטריקון ש'מאל נר' ת'דליק י'מין מ'זוזה, שהוא כדברי הגמרא (שבת כב.) שמדליקים נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, ומה שהוסיפו הראשונים (שאלות דרב אחאי פירוש ושלח פיסקא כ"ז), שהבעל הבית עומד באמצע עם טלית מצוייצת.

לזה אפשר להוסיף, לרמז בזה מה שהאריכו המקובלים (ותולדות אהרן - ויטאמרי, דרושים לחנוכה בד"ה אלקים יחננו), כי גמר החתימה של הימים הנוראים הוא בימי החנוכה, וכמו שכתבו (ויצ אברהם חנוכה מאמר ב' בד"ה ויסעו ממחקה) לפרש את דברי הכתוב (במדבר לו, כ) "ויסעו ממחקה ויחנו בחשמונה", כי "ויסעו ממחקה", הוא הימים הנוראים, בהם מבקשים לזכות טובה ומתוקה, "ויחנו בחשמונה", הוא ימי החנוכה בהם נעשה נס על ידי החשמונאים.

זה מרומז בדברי הכתוב "ויהי מקץ", היינו הקץ והגמר של הימים הנוראים, הוא "שנתיים ימים", בימים אשר בהם ש'מאל נר' ת'דליק י'מין מ'זוזה, אז הוא גמר החתימה לטובה מכל הימים הנוראים.

בגוף מה שרגילים לומר כי מזוזה מימין ונר חנוכה בשמאל, הנה כפשוטו אין בדבר כל תימה, וכמו שכתב השפת אמת (חנוכה תרנ"ו בד"ה מזוזה מימין) כי הנה את המזוזה מניחים בימין דרך ביאתו (מנחות לד.), והיינו שהיא מימין הדלת כשהוא נכנס אל הבית, ואילו נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (שבת כא.), ואם כן בזה עליו להניחה בצד ימין של הבית מבחוץ, וממילא נמצא כי לעולם מדליקים נר חנוכה גם כן בימין, אלא שכחשכחשים הדבר לפי הבית מבפנים, בזה המזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, אמנם לעולם יש לנו להחשיב לגבי נר חנוכה את הדלת מבחוץ, ובה מדליקים אף את נר החנוכה בימין.

בזה כתבו (ויטב פנים הוד ודבר אות ל') להמליץ את דברי הכתוב (דברים יז, יא) "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", ודרשו בזה חכמינו ז"ל (ספרי שופטים פיסקא קנ"ד): "אפילו מראים בעיניך על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין, שמשל להם", וביארו בזה הכוונה, כי הוא על הדלת נר חנוכה, שאומרים לנו חכמינו ז"ל להדליק נר חנוכה בשמאל, הרי זה הוא על ימין שהוא שמאל, כי לעולם הוא צד ימין של הפתח מבחוץ.

ובאמת כבר הזכירו חכמינו ז"ל דברי הכתוב בשייכות למצות הדלקת נרות חנוכה, וכמו שאמרו בגמרא (שבת כג.): "מאי מברך, מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה. והיו צונו, רב אויב אמר, מ'לא תסור' (דברים יז, יא), רב נחמיה אמר, 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך', הרי שיש שייכות לדברי הכתוב של לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל למצות נר חנוכה.

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף ויאמרו על דבר הכסף השב כאמתחתינו בתחלה אנחנו מוכאים להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו ולקחת אתנו לעבדים ואת חמרינו ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף וידברו אליו פתח הבית ויאמרו כי אדני ירד ירדנו בתחלה לשבר אבל ויהי כי באנו אל המלון ונפתחה את אמתחתינו והנה כסף איש בפי אמתחתו כספנו כמשקלו ונשב אתו בידנו וכסף אחר הורדנו בידנו לשבר אבל לא ידענו מי שם כספנו כאמתחתינו (בראשית מג, יח - כב)

בעמדנו בימי החנוכה, אשר כמבואר בספרים הקדושים (עבודת ישראל לחנוכה בד"ה בתחלים) הינם הכנה לימי השבועיים, ראוי להעתיק בזה את דברי

הקדושים של הנועם אלימלך (פרשת מקץ בד"ה ויראו האנשים) בפירוש כתובים אלו.^א

זה לשונו: "נראה לי על דרך המוסר והנהגה ישרה, איך דרך האנשים כשרים שיראים וחרדים מחדרת יום פקודתם תמיד, ומעלים על זכרונם יום המיתה ועונש העוונות והחטאים בעולם הבא, ועל ידי זה הם תמיד בתשובה, ומתחרטים ומתוודים על חטאותיהם, ומבקשים על נפשם מאת הבורא יתעלה".

וכתב לבאר בזה את דברי הכתוב: "וזהו 'ויראו האנשים', רצה לומר אנשים כשרים^ב מתייראים תמיד, בחושבם 'כי הובאו בית יוסף', פירוש שמה הגיע היום וזמן לבא אל עולם העליון הנקרא יוסף, 'ויאמרו על דבר הכסף השב באמתחתנו', פירוש על דבר כל התאוות הגשמיות אשר נכספו נכספנו בעולם הזה להשיב הכל אל החומר, למלאות הכרס במאכלים יתרים, 'אנחנו מוכאים להתגלל', פירוש נהיה מוכרים לבא בגלגול חס וחלילה, 'ולהתנפל עלינו', רצה לומר משום שאפשר שיש בני אדם שאינם מתייראים מהגלגול שיתגלגלו, באומרים שגם העולם הזה טוב לפניהם. לזה אמר 'ולהתנפל עלינו', רצה לומר אבל מי יודע אם יהיה הגלגול לטובה, אולי יהיה הגלגול בנפילה, דהיינו שיהיה שפיל ובזוי בגלגול בעניות ודוחק ובשפלות גדול, ונהיה מוכרים להתגלל לגלול בחר לגלול, עד שיזכר הגוף והחומר גם כן לעבודת הבורא, וזהו 'ולקחת אותנו לעבדים ואת חמרינו', רצה לומר שייקח גם מהגוף והחומר להיות עבד נאמן להבורא ברוך הוא, שזה הוא ההכרח וסופו של אדם".

וכתב עוד: "'ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף', רצה לומר אחר שמעלים על ליבם וזכרונם את כל הנזכר לעיל, אזי הם מתחילים להתוודות על עוונותיהם וקלקוליהם, ומתפללים אל הבורא יתעלה. וזהו 'ויגשו', הגשה לתפילה. 'אל האיש', זה הקדוש ברוך הוא הנקרא איש, 'ה' איש מלחמה' (שמות יט, ג). 'אשר על בית יוסף', שהוא למעלה מכל העולמות. 'וידברו אליו פתח הבית', רצה לומר בעוד שהם בזה העולם שהוא פתח אל הבית, בית מנוחתם לעולמים. 'ויאמרו כי אדוני ירד ירדנו בתחילה לשבור אוכל', רצה לומר שהם מתוודים, רבונו של עולם, באמת שירדנו לעולם הזה למען הכוונה שנשבר האוכל, דהיינו תאוות הגשמיות והתענוגים ומאכלים יתרים. כנאמר (נדה ל) מושביעין אותו הוי צדיק ואל תהי רע, וקבלו עליו את השבעה, 'והיה כי באנו אל המלון', רצה לומר העולם הזה שאינו אלא בית מלון ללון. 'ונפתח את אמתחתנו', רצה לומר הכרס והבטן. 'והנה הכסף איש בפי אמתחתו', רצה לומר היה כל תאוותינו בשביל החומר. 'ונשב אתו בידנו', פירוש ועתה נשוב בתשובה בכל חינונו. 'וכסף אחר הורדנו לשבור אוכל', רצה לומר ונתחזק שיהיה לנו תאוות אחרים, תאוות קדושות. 'לא ידענו מי שם כספנו באמתחתנו', פירוש גם אותם התאוות שהיה לנו, היה כלל בלא ידיעה, אלא מהתחיצה הרע, הוא גרם לנו כל זאת, ואחרי שובינו נחננו, והצילינו וכפר לנו על כל חטאותינו, אמן".

אפשר להוסיף על דברי קדושו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, ולכוון הדברים על ימי החנוכה, כי הנה נודע מפי ספרים וסופרים גודל מעלת זמן הדלקת נרות חנוכה, ועד כמה יכולים לפעול אל ישועות גדולות ונצורות, לשוב בתשובה למען לפני השם יתברך, וזהו שאמר הכתוב 'ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף', אשר כדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע הכוונה להקדוש ברוך הוא, רבון כל העולמים ואדון כל המעשים, 'וידברו אליו פתח הבית', היינו בעת שמדליקים את נרות חנוכה, אשר נר חנוכה מצוה להדליקה על פתח ביתו מבחוץ (שבת כא.), ובזמן שמדליקים נרות חנוכה, אזי מתוודים לפני השם יתברך ועורכים תשובה שלמה.

א. גם יש להמליץ רמז בשייכות דברי הכתוב לימי החנוכה, כי הנה בידוע, ידועה כשער בת רבים קושייתו הנודעת של הבית יוסף (אח"י סי' תרי"ט) מדוע הוצרכו לתקן שמונה ימים לימי החנוכה, והרי השמן היה בו בכדי להדליק יום אחד, ואם כן לא היה חסד רק שבעה ימים. והנה כבר נודע, כי קשיא זו אינה קושייתו של הבית יוסף בלבד, אלא כבר קדמוהו הראשונים בקשיא זה, והוכרזה קשיא זו על ידי התוספות הרא"ש (שבת כא.) בד"ה ונעשה נס, ועם כל זה נקבע שם קשיא זו מיד ולדורות בקושיית הבית יוסף, ואמרו להמליץ בזה (נרות שמונה הקדמה), כי הרי מקרא מלא נאמר (שופטים א, יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה', הרי כי יש שייכות בין 'להבה' הוא עניין נרות ימי החנוכה, אל 'בית יוסף', ומשמעים נסבב הדבר להיותו הקשיא מכוונה ונקראת על שמו.

זה יש להמליץ גם כן בדברי הכתוב 'כי הובאו בית יוסף', שהדברים מכוונים על ימי החנוכה, של 'ובית יוסף להבה', כנזכר. ב. כוונתו, כי רש"י (במדבר ג, יג) פירש את דברי הכתוב (במדבר ג, יג) 'כולם אנשים', אנשים כשרים, ועל כן אף כאן פירש אמרו 'האנשים', שמורה על האנשים הכשרים. ג. כמאמר ז"ל (אבות מ"ד פס"ט): "העולם הזה דומה לפרוודור כפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוודור כדי שתיכנס לטרקלין".

השיעור חורש"י מתקיים מדי ליל שישי בשעה 10:30 המלווה מלכה מתקיים מדי מוצש"ק בשעה 10:30 בביתנו"ד רח' סוקולוב 7 בני דק לשמיעת שיעורים בקול הלשון ישיר 3718539-073 ובקו השיעורים 3181833-072

'הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם', כי הנה בכל מצוה ומצוה שאנו מקיימים, על ידי זה ממשיכים אנו את קדושת המצוה לדבר הגשמי בו מקיימים את המצוה, כגון במצות תפילין שלוקחים את העור של הבהמה, ומזה עושים את התפילין, אשר יכול להיות שייקחו עור של נבילה לכתוב עליה מזוזות, ובזה שמעבדים את העורות לשם קדושת סת"ם, בזה מתבלש בעור המגושם כוח קדושה, וכן במצות ציצית, לוקחים צמר של רחלים שאין בו כל קדושה, ועל ידי זה מתבלש בצמר זה כוח קדושה גדול.

אמנם אנו אין יכולים לראות את קדושת הדבר, כי אנו רואים רק את חלק הגשמיות של התפילין או הציצית, ואף כי בוודאי מאמינים אנו ויודעים אנו בבירור כי קדושה רבה ועצומה של מצוות תפילין או ציצית, מכל מקום עינינו הרואות אין ראות אלא את החלק הגשמי של התפילין והציצית, ובזה נמצא כי החלק הגשמי של התפילין והציצית הוא תשמיש אל הקדושה הנעלית שאיננו יכולים לראות, וזה נקרא 'תשמיש מצוה', היינו שהחפץ הוא תשמיש לקדושה העצומה החופפת עליו, ומתבלש בו כוח קדושת המצוה.

אכן במצות נר חנוכה, המצוה הוא להדליק את הנר, והנר שהוא המצוה בעצמה, הוא האש הנאחז בפתילה, ובו עצמו יש את כוח הקדושה, כך שנרות חנוכה אינם תשמיש מצוה ככל המצוות כולם, אלא נרות החנוכה הם עצמם קודש, וזהו שאומרים 'הנרות הללו קודש הם', היינו שהנרות הללו שגבה קדושתם, שאינם רק תשמיש קדושה, אלא הם עצמם קדושה, 'ואין לנו רשות להשתמש בהם', אין לנו רשות לומר עליהם כי 'תשמיש מצוה הם', 'אלא לראותם בלבד', שהם עצמם יש בהם את קדושת המצוה, ואינה רק כתשמיש אל קדושת הארת המצוה.

ויתר על כן, אשר כפי שמביא הרה"ק הבני יששכר ז"ע (מאמרי חודשי כסלו טבת מאמר ב' אות כ"א) שלושה דעים נאמנים, הלא הם המהר"ל מפראג ז"ע, הרוקח ז"ע, והרה"ק רבי נחום מקארץ ז"ע, המעידים כי בימי חנוכה מתגלה האור הגנוז. הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע כאשר היה חזון על דבריו אלו של הרה"ק הבני יששכר ז"ע, היה מסיים ואומר בתמיהה, וכי הספר 'בני יששכר' עצמו, אינו האור הגנוז?

על כן באלו הימים, שהינם ימים אשר 'ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף', בהם בני ישראל נפגשים כביכול עם השם יתברך, ויגישו אל פתח הבית בהדלקת נרות חנוכה, להתקרב אל השם יתברך המאיר להם באור בהיר הוא בשחקים.

ובכלל אמרו 'ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף' שהוא הכוונה אל ההתקרבות וההגשה אל השם יתברך, הרי זה שייך ביותר בעת הדלקת נרות חנוכה, אשר מבואר בספרים הקדושים (מאור עיניים פרשת מקץ ב"ה ויהי מקץ), כי בשעת הדלקת נרות חנוכה, השם יתברך כביכול משפיל את עצמו עד למקומות היותר נמוכים, שהרי מעולם לא ירדה שכניה למטה מעשרה (סוכה ה), ואילו בנר חנוכה השם יתברך ממשיך את הארת שכניה כבודו עד למטה מעשרה. כך גם בכל דבר שבקדושה, יש לעורכו בימין, כי הוא דצ הקדושה, ואילו נר חנוכה מדליקים משמאל (שבת כב), וכן כל המצוות כולם זמן קיומם ביום (מגילה כ-כ), ואילו מצוה זו של הדלקת נרות חנוכה הוא דייקא בלילה, וכל זאת משום שהשם יתברך ממשיך ומוריד את עצמו כביכול אל בני ישראל, אשר אף הם לעומתם נשברי לב ומתעצבים אל לבבם, ובזה פונה השם יתברך אל עומקי שפלותם להאיר להם באור יקר.

הרה"ק הרי"ג יעקב ממאפא ז"ע אמר (ויגד יעקב, הקדמת בן המחבר), כי פעם אחת היה בשבת שובה בצל הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע, ובדרכת שבת שובה הזכיר הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע, את לשון הכתוב בהפסרת שבת שובה (והשם י"ד טו) 'אני כבדש רענן ממני מרד נמצא', ובאר בזה, כי הנה כל האילנות כולם מגדלים את ענפיהם כלפי מעלה, והם מתפשטים רק כלפי מעלה, ואילו הברוש ענפיו שמוטים תחתיו, בזה אמר השם יתברך לבני ישראל 'אני כבדש רענן', אשר כביכול השם יתברך משפיל את עצמו ומוריד את עצמו כלפי בני ישראל עד לעומק שפלותם, והמשיך הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע ואמר, אמנם לצד זה השם יתברך מבקש מאת בני ישראל, כי יאחזו בו, אחר שהוא מוריד ומשפיל את עצמו עד אליהם, ובדבריו אלו התעוררו כל קהל השומעים לבכיה גדולה ועצומה, והורידו נחל דמעה, מתוך התעוררות השתבשה שהתעוררו הכל.

והנה כמבואר בספרים הקדושים (תולדות אהרן - זוטארי דרוש לחנוכה ב"ה אלקים יחננו) חנוכה הוא המשך של עשרת ימי תשובה, הוא גמר החתימה לטובה, על כך ששם בשבת שובה כביכול השם יתברך מוריד את עצמו אל בני ישראל 'אני כבדש רענן', ומתחנן שבני ישראל יאחזו בו שיוכל להעלותם מעומק שפלותם, כך בימי החנוכה השם יתברך מוריד את עצמו 'אני כבדש רענן', אפילו למטה מעשרה ספחים, ורק צריכים להתחזק בזה ולא להרפות, וככל הנראה הכוונה לאחוז בנר חנוכה, שעל ידי שאוחזים בנר חנוכה זוכים כביכול לאחוז בהשם יתברך בעצמו, להיות חבל נחלתו.

מובא (נאמנו מ"ד - דאמבראו, שארית יוסף מאמרים לחנוכה אות א') בשם הרה"ק רבי יוסף מדאמבראו ז"ע, 'לפרש את נוסח אמרינו (סדר הדלקת נרות חנוכה)

שיחות מצוה מלכה

הגה"ק רבי יחזקאל שרגא הדברי יחזקאל' משינאווא ז"ע

י' טבת תרנ"ט

המתקת הדינים מעל הגה"ק מצאנז ז"ע על ידי מחלקותו של הגה"ק משינאווא ז"ע עליו

אודות אחד מחילוקי הדעות שהיו בינו לבין אביו הגה"ק מצאנז ז"ע, סיפר הגה"ק משינאווא ז"ע בעצמו, כי הנה מתחילה היה הגה"ק מצאנז ז"ע מכהן ברבנות ברידינג, ואף לאחר שעלה לכהן ברבנות בצאנז, לא עזב את הרבנות ברידינג, ומפעם לפעם היה מגיע לרידינג.

פעם אחת הגיע הגה"ק מצאנז ז"ע לרידינג בימי ספירת העומר, בשבוע של ספירת הוד, והנה בזה מנהג חסידים שלא לומר תחנון בכל השבוע של הוד, זאת משום שמבואר בזהר הקדוש (ח"ג קנב) כי השערים נפתחים לראות את פני המטרונותא בכל השבוע של הוד, ואף הגה"ק מצאנז ז"ע לא אמר תחנון. בבית המדרש נכח גם בן הגה"ק משינאווא ז"ע, אשר כראותו כי אין אביו הגה"ק מצאנז ז"ע אומר תחנון, היכה בידו על השולחן, והכריז, כי יצאים החוצה לומר תחנון, ובה יצא הגה"ק משינאווא ז"ע מחוץ לבית המדרש ואמר תחנון.

אחר התפילה, ערך הגה"ק מצאנז ז"ע את שולחנו, כידוע שהיה הגה"ק מצאנז ז"ע עורך את שולחנו בכל יום יום, אכן הגה"ק משינאווא ז"ע לא הגיע להשתתף בעריכת השולחן, ובה סברו כולם כי חשש הגה"ק משינאווא ז"ע מהקפדתו של אביו הגה"ק מצאנז ז"ע, ועל כן לא הגיע להשתתף בעריכת שולחנו.

לאחר מכן אמר הגה"ק משינאווא ז"ע, כי לא היה לו כל בית מיוחד אצל אביו הגה"ק מצאנז ז"ע, אלא סביב הדבר היא, כי בלילה ראה בחלום הלילה כי אביו הגה"ק מצאנז ז"ע צריך להסתלק מן העולם הזה, ועל כן על ידי שעור את המחלוקת עליו, בזה ביטל מעליו גזירה זו, ויכול היה הגה"ק מצאנז ז"ע להישאר עוד בארצות החיים, ועל כן לא הגיע להשתתף בעת עריכת השולחן, כיון שהיה שרוי בתענית, משום תענית חלום, על החלום שחלם באותו לילה.

ז"ע ועכ"א

מחלוקת הגה"ק מצאנז ז"ע עם הגה"ק משינאווא ז"ע אודות אמירת לשם ייחוד

הגה"ק משינאווא ז"ע, היה בנו בכורו של הגה"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע, וידוע כי היו ביניהם חילוקי דעות שונים, ומי יבוא בסוד קדושים.

אחד מן הדברים שהיו ביניהם חילוקי דעות, הוא בעניין אמירת לשם ייחוד, כידוע תשובתו של הגה"ק הנודע ביהודה ז"ע (קמא י"ד סי' צ"ה) המתנגד לאמירת לשם ייחוד לפני קיומי המצוות, ואף שהרה"ק רבי חיים ה"באר מים חיים" מטשנאנא ז"ע כתב על זה תשובה שלימה להפריך את דבריו, מכל מקום הגה"ק מצאנז ז"ע קיבל את דברי הגה"ק הנודע ביהודה ז"ע, ולא היה אומר לשם ייחוד, ועד לימינו אנו בחצר הקודש צאנז אין אומרים לשם ייחוד. וכפי ששמעתי מהרה"ק השפע חיים ז"ע ששמע מאביו הרה"ק רבי צבי הירש מרידינג ז"ע, כי פעם נכנס זקינו הגה"ק מצאנז ז"ע לבית המדרש, ואמר, זייער גערעכט איז געווען רבי יחזקאל, קומט אריין א גרויבער יונג א קוניאש, און שרייט לשם ייחוד, וואס ייחוד וואס קודשא בריך הוא וואס שכינתה (מאד צודק היה הנודע ביהודה, נכנס לו יהודי מגושם, עגלון, צצועק לשם ייחוד, מה ייחוד מה קודשא בריך הוא מה שכינתה).

אכן הגה"ק משינאווא ז"ע דעת אחרת הייתה עמו, וכפי שכתב בתשובה (דברי יחזקאל, תשובות סי' ד'): 'וכבר נתברר הדבר על ידי גדול אחד שנגמגם על האומרים לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתה קודם כל מצוה, והוא פקפק שאין זה ראוי לכל אדם לומר, וכבר מחו עליו גדולי ישראל זכרונם לחיי העולם הבא הרב הגאון מורנו הרב חיים צדיק לחיי העולם הבא בספר שערי תפלה, וברוך השם כי בטלה דעתו וכל ישראל אומרים לשם ייחוד, ואין פוצה פה'.

ד. בנו של הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמבראו ז"ע, תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע.

ה. הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע אמר פעם על תלמידו הרה"ק הבני יששכר ז"ע, כי הוא כמו נר חנוכה המאיר לכל בני ישראל, וכפי שהיה מקושר הרה"ק הבני יששכר ז"ע בתכלית לשנות נר חנוכה, ומלכד הדרושים המופלאים בספרו בני יששכר על חודשי כסלו טבת, עוד חיבר חיבור מיוחד 'חידושי מהרצ"א' על ימי החנוכה.

פסל דוד

מאגרותיו של מוריני הזה"צ רבי יואל דוד שפירא שליט"א אב"ר רק"ק נצח ישראל בית שמש

מקץ פו

חנוכה

• התעוררות כוח הנשמה על ידי הדלקת נרות חנוכה •

שבית המקדש קיים נהגו, אבל הנרות לעולם קיימת, שתמיד יהיה מצות הדלקת נרות חנוכה של בית חשמונאים. ושמעתי אומרים בזה בשם האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א, שהביא בשם ספרים וסופרים, כי בשעה שאהרן הכהן שמע כי שלו גדולה משלהם ושלו עומדת לחנוכה המזבח בימי החשמונאים, שוב הכין מבעוד מועד פך אחד של שמן והניחו בצד, שיוכלו החשמונאים להדליק את הנרות, ותיקן אהרן הכהן תקנה כי תמיד יהיה פך שמן החתום בחותמו של כהן גדול העומד בצד.

והנה מתוכן דברי הרמב"ן מבואר, כי יש להשוות ולדמות את הדלקת נרות חנוכה בימינו אנו להדלקת הנרות בבית המקדש, וכמו שיש להקפיד להדליק בשמן זית זך, וכן שלא להשתמש לאור הנרות, וכן מבואר בדברי הגמרא (שבת כב.) שנחלקו רב ושמואל אם מדליקין מנר לנר, ובדעת רב שאסור, יש שסברו משום ביזוי מצוה אסור, וחד סבר משום אכזושי מצוה, והקשו בגמרא, שהרי אף במקדש על ידי הנר המערבי היו מדליקים את כל הנרות, הרי שיכולים להדליק מנר לנר, ומבואר בזה מדברי הגמרא, כי דין נרות בית המקדש שווים בדיניהם לדין נרות חנוכה, ויש ללמוד מהלכות נרות בית המקדש להלכות נרות חנוכה.

לבאר את ענין הקשר והשייכות בין נר חנוכה לנרות בית המקדש, נראה על פי המובא בספרים הקדושים (ואלשיך שמות לא, יג) כי על בית המקדש

כתב הרמב"ן (במדבר ח, ב) על מאמר חכמינו ז"ל (מדרש תנחומא פרשת בהעלותך סימן ה) למה נסמכה פרשת המנוחה לפרשת הנשיאים, לפי שחלשה דעתו של אהרן הכהן שלא היה בחנוכה המזבח, אמר לו הקדוש ברוך הוא, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות. והקשה הרמב"ן, שהרי לאהרן הכהן היה עבודות נוספות החביבות עד מאד, כמו עבודת הקטורת, וכל עבודת יום הכיפורים, ומנחת החביתין, ואם כן מדוע נזכר דווקא עבודה זו של הדלקת הנרות.

וכתב הרמב"ן לתרץ בזה, כי חולשת דעתו של אהרן הכהן הייתה, על שלא היה בחנוכה המזבח, כי רצה לחנוך את המזבח, ועל זה היה חלישות דעתו. ובזה הביא ממגילת סתרים של רבינו נסים, כי מה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לאהרן הכהן שלך גדולה משלהם, שאתה מיטיב ומדליק את הנרות, היה בזה רמז שהתכוון השם יתברך לרמז לו, כי יבוא ימי החנוכה, שבו יהיה הדלקת הנרות, ולאהרן הכהן יהיה חלק בחנוכה המשכן שתהיה בזמן החשמונאים.

אלא שיש לדקדק בזה, מדוע חנוכה זו נחשבת 'שלך גדולה משלהם', כי הגם אומנם שאף הדלקת הנרות של אהרן הכהן נחשבת לחנוכה המזבח, אך מדוע חנוכה זו גדולה היא יותר מחנוכה המשכן על ידי הנשיאים.

עוד הביא הרמב"ן את דברי המדרש (במדבר רבה טו, ו) כי הקרבנות כל זמן

מגן דוד

חומת מגן בפני פגעי הטכנולוגיה

מההשתמשות באינטרנט בדרך היתר יכולים בקל ליפול ולבוא לידי התמכרות לאינטרנט בדרכי איסור

יכולים לנתקו מזה כלל, אף כשהאדם כבר מסתכל רח"ל באינטרנט שאינו מסונן.

על זה הזהירה התורה הקדושה, ואמרה (דברים יא, טז) 'השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים', שהוא על ידי שמתחילה יש אצל האדם מציאות של 'יפתה לבבכם', שהוא פונה את עצמו אחר פיתוי היצר הרע המפתה ומגרה אותו להשתמש עם איזה תאוה מתאוות העולם הזה, ועל ידי זה הוא יכול להגיע עד ל'וסרתם ועבדתם אלהים אחרים', לסור לגמרי מדרכי השם יתברך.

(ליל ישי פרשת וישלח תשע"ו)

ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ (בראשית לד, א)

הנה רואים בפרשת השבוע, כיצד מתחילה יצאה דינה לראות בבנות הארץ, עד שמזה הגיעה להיות אצל שכס בן חמור, ועד כדי כך שהזכירו חכמינו ז"ל (בראשית רבה פ, יא), כי אף לא רצתה לילך מעמו, והוצרכו שמעון ולוי להוציאה משם בעל כורחה.

וממוצא הדברים יש ללמוד לעניין פגעי הטכנולוגיה, אשר 'ותצא דינה בת לאה וגו' לראות בבנות הארץ', הרי זה כאדם המשתמש באינטרנט מסונן וכשר בפיקוח רבנים, ומכל מקום מזה מתדרדר האדם יותר ויותר, עד שהוא נמשך אחר האינטרנט ומתמכר אליו, עד שאין

מצות שבת תפילין, וכלל התורה והמצוות, ובלא זה אין יכולים לחיות בעולם הזה ולהישאר נאמן לה' לתורתו ולאמונתו.

על כן אכן תיקנו חכמינו ז"ל את מצות הדלקת נרות חנוכה, שתפקיד ייעודם הוא להדליק את נשמת האיש הישראלי בתוך פנימיות לבבו ורוחו, וכלשונו של הרמב"ם (פ"ד מתנוכה ה"ב) נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, כי עד סוף כל הדורות מאיר מצות הדלקת נר חנוכה את נשמות ישראל בפנימיותם, שירגישו את הנשמה אשר בקרבם, שהוא כח הקיום של ישראל עד ביאת הגואל צדק במהרה ובימינו.

זה הוא כוונת דברי המדרש, שאמר השם יתברך לאהרן הכהן, שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות עד ביאת גואל צדק, בכל דור דור ודור מכוח הדלקת נרות חנוכה מתעורר כוח ועוז תעצומות לעמוד איתן בכל הצרות והמאורעות העוברים עלינו בגלות החל הזה.

אלא שיש להעיר בזה, כי מבואר בגמרא (שבת כא.) כי פתילות ושמיים שאין מדליקים בשבת מדליקים בהם בחנוכה, ולכאורה לפי המבואר כי השוו חכמינו ז"ל את הדלקת נרות חנוכה להדלקת המנורה בבית המקדש, אם כן היו אמורים להדליק בשמן זית כמו בבית המקדש, והוא תמיהה רבתית.

וצריך לומר בזה על פי דברינו אנו, כי בנר חנוכה יש את נצחיות בני ישראל, ולכן את נרות חנוכה צריכים להדליק אפילו יהודים פשוטים שבפשוטים, ולכן אפילו פתילות שאין מדליקים בהם בשבת מדליקים בהם בחנוכה, כי כל נשמה של ישראל באשר היא שם, בשעת הדלקת נרות חנוכה מדליק הוא את נפשו באמונה פשוטה ובטחון, בד בבד עם הלל והודאה להשם יתברך, וזה נלך לקראת משיח צדקנו, אשר ידליק אצל כל אחד נועם ורצון להדליק את נשמתו הרוחנית, לילך מחיל אל חיל ולהתעלות מעלה מעלה, עד כי נזכה להתגלות אור הגנוז בשלימות, במהרה בימינו אמן.

(ליל שישי פרשת מקץ נר ג' דחנוכה תשע"ה)

נאמר (שמות כה, ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, ודבר זה נפעל על ידי המקדש וכליו, ועל ידי כל כלי המקדש הביאו את שלימות השראת השכינה בתוך כל אחד ואחד. ואכן כתבו הספרים הקדושים לרמז על כל חלק וחלק שבבית המקדש, כנגד איזה חלק באדם הוא מרומז.

בעניין המנורה מבואר בספרים הקדושים, כי הרי אמרו חכמינו ז"ל (במדבר רבה טו.) כי בשעת עשיית המנורה התקשה משה בעשייתה, ועניין הקושי היה, כי המנורה תפקידה לעורר את הנשמה של האיש הישראלי, שזה הוא החלק האלוקי שבתוך כל אדם, והוא סוד הנצחיות של בני ישראל, וכמו שנאמר (משלי כ. דו) 'נר ה' נשמת אדם', ובתוך כל יהודי נמצא בפנימיותו הנשמה העליונה, ועל זה התקשה משה רבינו, אין על ידי מעשה המנורה יכולים לעורר את הנשמה הנצחית של בני ישראל, שהוא כוח אלוקי בעצמות נשמות ישראל.

נשמה זו הפנימית, היא סוד נצחיותו של בני ישראל, אשר כפי שענינו הרואות אחר אלפיים שנות גלות, בהם באו על בני ישראל מלחמות ושמדות לרוב, ובינתיים אומות רבות נכחדו ונשמדו, ואילו כלל ישראל ונצחיותו נותרו כפי שהיו, ונצח ישראל לא ישקר אפילו אחר עריכות הגלות, ולא היה מי שהצליח לכבות את שלהבת יקוד נשמות ישראל, עד כי רואים בחוש בחורים וילדים הלומדים תורה עם כל ההתלהבות, ובמין חשק נפלא שאין כדוגמתו, מתוך מתיקות והשראה אלוקית, שכל זה הוא בכוח המנורה, שהיא המדליקה ומעוררת את נשמות ישראל בכל דור ודור.

זה היה תכלית מכוון גדירות היוונים, שרצו לגזור על שבת חודש ומילה, ובכללות על לימוד התורה, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, שזה הוא מהותה של גלות יוון, כי כל המצוות מכניסים בלב ישראל אור ומתיקות עד אין ערך, ואת זאת רצו היוונים להחשיך, כי כל תפקידו של האיש הישראלי בעולם הזה, הוא להדליק את עצמו על ידי מצוות התורה,

פרשת מקץ

• רכישת מידת הרחמנות על ידי הנהגה של רחמנות כלפי אחרים •

הנידחת ולשרוף את כל העיר ואת שללה, וביאר בזה האור החיים הקדוש, כי יש צד שעל ידי שייקיימו בני ישראל את מצות הריגת בני עיר הנידחת, יולד בקרב לבנם מידת האכזריות, על כן הוצרכו להבטחה מיוחדת 'ונתן לך רחמים ורחמך', שהשם יתברך יכניס בקרבם את מידת הרחמנות, ולא ילמדו בזה את מידת האכזריות לעצמם.

בזה אפשר לבאר מה שציוה יעקב לבניו ליקח עמהם מעט צרי ונכאת ברדתם אל יוסף, כמו שנאמר (בראשית מג. א.) 'ויאמר אלהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטינים ושקדים', ולכאורה יש להתבונן, כי ממה נפשך, אם צריכים לרצות את פני יוסף על חטאם בגניבת הכסף, לא יעיל בזה רק מעט צרי ומעט דבש נכאת וגו'.

רק יש לבאר הכוונה, כי התחכם בזה יעקב אבינו להקנות להם את מידת הנתינה, והרצון להשפיע, כי בזה יקנו לעצמם את מידת הרחמנות, ולכן היה די במעט מכל מין, כי העיקר הוא שיפעלו אצל עצמם לקנות את מידת הנתינה והרחמנות.

היוצא מכל זה, כי הרוצה שהקדוש ברוך הוא יתנהג עמו במידת הרחמנות, עליו לקנות בנפשו את קניין הרחמנות, וזאת על ידי שיפעול ויעשה פעולות של מעשי רחמנות לזולתו, וכך יקנה בנפשו את עניין הרחמנות. יהי רצון שירחם השם יתברך עלינו במידת הרחמים.

(משולחן המערכת)

ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת (בראשית מג. מב. כא)

כתב הרמב"ן: "חשבו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה, כי היה אחיהם בשרם מתחנן ומתנפל לפניהם ולא ירחמו, והכתוב לא סיפר זה שם, או מפני שהדבר ידוע בטבע כי יתחנן אדם לאחיו בבואו לידם להרע לו וישביעם בחיי אביהם ויעשה כל אשר יוכל להציל נפשו ממות, או שירצה הכותב לקצר בסורחנם, או מדרך הכתובים שמקצרים במקום אחד ומאריכים בו במקום אחר."

מבואר בדברי הרמב"ן, כי אף שלא התחרטו על עצם המכירה, וזאת משום שיצא להם הדבר לפי דעתם שכך ראוי לעשות לו, מכל מקום ראו את עצם מידת האכזריות שהייתה להם כהנהגה שלא הייתה ראויה להם, כי היה להם להתחשב עם התחננותו של יוסף אליהם, כך שאם היה להם את מידת הרחמנות, לא היו יכולים לעשות כדבר הזה.

וצריכים לידע, כי מידת הרחמנות והאכזריות, הוא קניין שהאדם קונה לעצמו כפי מה שהוא פועל עם אחרים, שאם הוא מרבה להיטיב לזולתו, בזה הוא קונה לעצמו את מידת הרחמנות, ואם הוא מתנהג חליה להיפך, הרי על ידי זה מרגיל הוא לעצמו את מידת האכזריות.

דבר זה מצאנו באור החיים הקדוש על דברי הכותב (דברים יג. יח) 'ונתן לך רחמים ורחמך' וגו', שדבר זה נאמר אחר ציווי התורה להרוג את בני עיר

אמן כהלכה

אמן קצרה

אמן יתומה

אמן חטופה

אמן חטופה

מד

מהי הצורה הנכונה לאמירת הודו בהלל ?

ענית הודו של הקהל היא עניה על דברי החזן.

החזן אומר פסוקי הודו, יאמר נא, ויאמרו נא,

והקהל עונים על דבריו 'הודו' !

לכן: יענו רק לאחר שסיים החזן תיבת 'חסדו'

זכור !
אין להתחיל לענות 'הודו'
לפני שסיים החזן כל תיבת 'חסדו' !

מקורות:

סוכה ל"ח: שו"ע תכ"ב, ג'. ובמ"ב סק"כ, וראה תשו"ע ח"א סימן קי"ט באורד בזה, שעיקר התקנה בהודו לומר חון וקהל, כמו שנהגו מעיקרא לומר כן את כל ההלל.

חטופה בהודו - סימן קכ"ה מ"ב סק"ב כל דבר שעונין אחר ש"ץ או מברך שלא יענו הקהל קודם שיסיים ש"ץ תיבה האחרונה, שלא יהיה כעין אמן חטופה והוא מהג"י, וחזו"ן דפשיט"ל לפוסקים הללו ששייך חטופה לא רק באמן אלא בכל העניות כולן, ובמג"א קכ"ד, סק"י"ח חידוש לגבי ברכו פשיט"ל ששייך ביה יתומה כבאמן, עד שלא הוצרך להזכיר זה כחידוש, שהיה זה דבר פשוט לו לגבי כל העניות כולן. אמנם לכאורה כל זה ל"ש רק במקום שתקנו בדרך עניית הציבור על דברי החזן כבקדושה, ברכו, הודו שבהלל, וזימון, בדומה לכל הברכות ולקדיש.

גם החזן וגם הקהל, וכן בבית - כולנו מקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה !

לקבלת חומר ולשאלות ניתן לפנות למכתב עניית אמן כהלכה:

054 8410100

הודו שבהלל – זו עניה לחזן !

עיקר סדר תקנת אמירת הלל;

א. אמירת ההלל נתקנה ביסודה לאמרה חזן וקהל, דהיינו שהחזן מוציא את הקהל באמירת ההלל כולו, וכמו שבברכה עונים השומעים את הברכה אמן, כך בהלל תקנו חז"ל שעונים הקהל 'הללויה' [ראה סוכה ל"ח].

ב. עם הזמן השתנה המנהג כמבואר בפוסקים, ונשאר רק קצת מן התקנה הקדומה ליכר המנהג הקדום, והיא: שפסוקי יאמר נא, ויאמרו נא, יוצאים הקהל בשמיעתם מהחזן אלא שכאן עונים הקהל רק את הפסוק 'הודו להשם' במקום הללויה בכך מראים הם את הצטרפותם לדברי ההלל שאמר החזן. דהיינו שהחזן אומר פסוק ראשון של 'הודו' והקהל עונים לו 'הודו'. החזן אומר פסוק 'יאמרו נא', הקהל יוצאים בשמיעתם ממנו ועונים על דבריו 'הודו', החזן אומר פסוק 'יאמרו נא' ויראי השם' והקהל יוצאים בשמיעתם ממנו ועונים על דבריו את הפסוק של 'הודו' [שו"ע תכ"ב, ג'].

ג. לאחר זמן חששו שמה לא שומעים כולם כל תיבה מהחזן, או שחשד בכוונת שומע ומשמיע, לכן הנהיגו שלאחר עניית הציבור 'הודו' על ההלל שאמר הש"ץ ויצאו ממנו, יאמרו הקהל גם את הפסוק הבא בנחת, ואע"פ שיוצאים אותו מהחזן תיכף [מ"ב תכ"ב, ס"ק כ'].
ד. מעתה היות והטעם שאומרים הודו בדרך של חזן וקהל, ועונים הודו להשם על דברי הש"ץ, הוא זכר לתקנה הראשונה שיצאו מהחזן, ממילא דין עניה זו היא כדן שאר עניות הקהל, שעליהם להמתין לסיום כל דברי הש"ץ, ועל הש"ץ להמתין לכל עניית הקהל כולו. [וראה בספר תשובות והנהגות ח"א בסימן קי"ט שעורר על ענין זה].

בכל העניות יש להמתין המברך והעונה זה לזה;

ה. כתב המ"ב בסימן קכ"ה בסק"ב שבכל העניות יש להמתין זה לזה יעוי"ש ממג"א בשם ספר חסידים על קדושה, ומהגהות יש נוהגין לבעמח"ס שלה"ק על ברכו ושאר עניות דדמי לאמן חטופה, ולא יתחילו הקהל לענות לפני שסיים הש"ץ, והטעם שבכל זה מבטל וממילא מזלזל בסדרי ואופן ההלל שקבעו חכמינו הק' זכרונם לברכה.

ומכל זה מבואר שגם כשלא מוצאים ידי חובה, מ"מ מדיני 'עניה' חייבים הש"ץ והקהל להמתין זה לזה בכל מקום שתקנו חז"ל סדר של 'עניה' [וכ"ה בברכת הזימון, שצריכים להמתין זה לזה, ולא יתחילו לענות ברוך שאכלנו לפני שסיים המזמן תיבות משל].

ו. ויעוין עוד במג"א שגם בברכו יש דין 'ברכו יתום' כמו באמן יתומה, [סימן קכ"ד, בסק"י בפשיטות ולא ראה אפילו צריך להדגיש זאת כחידוש, רק הניח כן כדבר פשוט ומכאן זהו הכרחי יסוד גדול עי"ש], וחזנין שהיה פשיטא להו לפוסקים, שדין 'חטופה' ו'יתומה' הוא בכל העניות כולו, [וצ"ע לגבי קטופה וקצרה של"מ מפורש] ומשמע שנקטו בפשיטות שבכל העניות יש את חומר אמן חטופה ויתומה.

ז. וכל זה שדברנו הוא מצד אמן חטופה ויתומה, שהחמירו הפוסקים כע"ז בשאר כל העניות לדונם כחטופות ויתומות הי"ן, אולם מצד הדין דלכתחילה, הרבה יותר מזה אחז"ל הק' בברכות מ"ה. אמר רב חנן בר רבא אין העונה רשאי להגביה קולו מן המברך שנאמר גדלו להשם אתי ונרוממה שמו יחדיו, ונפסק כן ברמב"ם בפ"א מהלכות ברכות הלכה י"ד, ובשו"ע קכ"ד, סעיף י"א, והיינו שיהא נראה הכל כהילול אחיד ומשותף מהש"ץ והקהל יחדיו או מהמברך והשומעים ביחד, ואם עבור זה צריך לכתחילה אפילו להשוות קולו לקול הש"ץ וכדלהלן, עאכ"ל שלא ירסו סדר תקנות חז"ל, אלא ימתינו הכל זה לזה ובכך נקראים מכבדי הש"ת, כדאיתא בזוה"ק שלח רפ"ה לגבי עניית אמן 'ומכבדי אכבד' דזה קאי על הנזהר בעניית אמן כראוי, ולהאמור ה"ה בשאר עניות, והוא מבואר למבין שיש בזה כבוד שמים שנוהרים בהילולים לפי מה שתקנו חז"ל הק', ומבטין הקב"ה שהוא ית"ש יכבדו עבור זה, ומי יתירשל בדבר שהקב"ה כביכול מפיסו לקיימו ומבטיו שבר אמינתו של כבוד מהש"ת עבור זה, ולא כבוד המדומה מבני אדם.

ח. ובריטב"א-שיטמ"ק ברכות מה. וכ"ה בחידושי הרא"ה שם, ובדברי רבנו מנחם על הרמב"ם שם שענין דין זה אינו רק שלא יגביה אלא גם שלא ינמך, ועניינו הוא השוואת הקול, שיהא השבח יחדיו, וד"ז דבעינן השוואת הקול מוכרח בסוגיא שם, לגבי מתרגם וקורא וה"ה לענין עונה אמן וכ"ה בחידושי רבי אלעזר משה הורביץ צ"ל ברכות שם.

ט. ומסתברא שאם המנגינה עולה ויורדת ל"ב ושל"ד, כי כל הענין הוא שיראה א"ע כחלק מהמעמד של קילוס הבורא ית"ש והרצאת שבתו ברבים, ואם זוהי צורת המנגינה אז אין בזה יציאה מהתכללות בכלל, אלא חיזוק המנגינה והקילוס.

י. ויעוין עוד בפמ"ג שחידש שהיות ודין זה נלמד בגמ' ברכות דף מ"ה. מהפסוק: 'גדלו לה' אתי', שמשמע דברי שבת וגדולת הש"ת, לכן דין זה אינו אלא שעונה על דברי שבת, אבל כשכונה אמן על בקשה, שם אין את החיוב של השמעת הקול.

יא. ויעוין בפמ"ג [הו"ד במ"ב בסימן קכ"ד, ס"ק כ"ה וראה עוד בדברי המ"ב בסימן נ"ו ס"ק ב'] שכשעונה אמן בקדיש יש לכוון על העתיד בלבד, שיאמנו ויתקיימו דברי הבקשה שיתגלה מלכותו עלינו בעגלא ובזמן קריב, שהקדיש כולו בקשות, ועיקר הקדיש היא בקשה שההבטחה של והתגדלות והתקדשות לעיני גוים רבים וידעו כי אני השם, האמור ביחזקאל לענין גוג ומגוג, שאז יתגל שמו של הש"ת, כאמור ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, שכל זה יתקיים בחייו וביומיו, בעגלא ובזמן קריב יעוי"ש. ומכיון שאינם אלא דברי בקשה ותחינה, לכן בקדיש יכול להגביה את קולו יותר מן המברך ואין צריך להשוות קול העונה לקול אומר הקדיש כדברי הפמ"ג שבבקשות לא נאמר דין זה רק בשבחחות.

יב. ויעויין עוד במ"ב בסוף סימן קכ"ד שאם כוונתו לעורר העם לענות, מותר לענות בקול רם מהמברך.

גם החזן וגם הקהל, גם במוסדות הלימודים וגם בבית, גם בישיבה וגם בכולל - כולנו ממתינים זה לזה ומקדישים 2 שניות בין ברכה לברכה - לעניית אמן כהלכה!

בניגני הרמב"ן

מואת הנאמן הרב ישראל מאיר קעניג שליט"א

אבדק"ק יאקע (ארה"ב)

ראב"ד ביד"צ אורח מישור לדתי ממונות ואישות

(ה'תש"ח חלום, כ"ל לשון הרמב"ן) הוא "חלום שבע שני רעב", שידוע שיבואו "שבע שני רעב" וחלק החלום שבע שני השבע, בא, רק "כעצה", לפרנס "החלום", שבע שני הרעב, ודוק! ראה עוה"פ דברי הרמב"ן הנ"ל, ותראה שכן הוא דעתו, וע"כ בפסוקנו (ראשית דבריו, ראה לעיל העתקה את א) לא כתב הרמב"ן כלל וכלל, מה שהראו הפרים והשבלים הטובות בחלום פרעה. ויכן לא כתב רבינו ז"ל, שראה פרעה "שעלה האור הרבה", בחזון פרות הטובות, ראה הערתנו בזה, לעיל דבריו הקודם) כי בלא"ה כן יהי' כמש"כ, וכל אין זה רק "מעצת חלום", לא החלום עצמה" (וכי אמרו, "החלום עצמה" – שבע שני הרעב היו, כדלעיל רמב"ן) אחשבה כי הדברים מובנים בעזה"ש, לפי דברי הרמב"ן אלו, דעיקר חלום פרעה "אשבע שני הרעב היתה", ושע שני השבע-פרות הטובות והשבלים, באו רק "לעצה" אין "לפרנס" חלום הזה, א"ש הטב, מה שכתב הרמב"ן להלן על הקרא ויהי רעב בכל הארצות (בראשית מ"א, נ"ד) ז"ל שם, ויהי רעב בכל הארצות, אשר סביב ארץ מצרים, כי מה יעשו הרחוקות אם היה בהן רעב כזה עיי"ש, ובמשקף הראשון דברי רמב"ן אלו אינן מובנים, דשפיר י"ל להרעב ה' בכל העולם (וכן ס"ל להר"ק, הביא דבריו המצינים על דברי הרמב"ן דל) ומאן יימר דעשו הארצות אחרות שום דבר לפרנס עצמם (כנ"ל קושיית הרמב"ן) אמנם לפי"ד הרמב"ן הנ"ל (ר"ש ריבוא) דה"י כאן "עצת החלום" (שבע פרות ושבלים-טובות) לתקן השנים הרעות (והא-ללים הראה בהתמים בפרעה הרע, להחיות לפליטה גדולה, כנ"ל כי רמב"ן) א"ש דבריו אלו, כי אם ה' "חלום דרעב" אשר ארצות צ"כ, א"ש שלא יהא "העצה ברחמי השנית", לתקן גם עליהם, וע"כ דלא עליהם היתה גזירת הרעב, ודוק, קצרונו קצת, כי אי אפשר להאריך בכל פעם.

(ג) מה שכתב הרמב"ן, ראה (פרעה) כי האור עלה רק מעט (כנ"ל העתקה, את ב) צ"ב איה איפה כתוב דבר זה בקרא (ראה רבי) "עלה רב" מעט", כנ"ל רבינו הרמב"ן לא ביאר דבריו בזה, ואין ספק ודואי ה' לו איה הכרח פשוט לומר כן, ופלא שלא ראינו לשום אחד ממפיישי רבינו ז"ל שיפשוט דבריו ז"ל בזה, ע"כ הוחבה עלינו להתחקות על דבריו ז"ל, אחרי המחשבה עלה בידינו, כדלעיל, דבריש פרשתנו כתב קריב בחאי' לישא, ופרעה חלם והנה עמד "על האור", ובתרי קרא אח"כ כתיב, והנה שבע פרות אחרות עלות אחריו מן האור וכו', ותעמדה אצל הפרות "על שפת האור", שניה הכתוב בזה אחר זה, באחת כתיב (ופרעה חלם) והנה עמד "על האור", ובהשג"ח כתיב (בעמדת הפרות) "על שפת האור", ושני זה צ"ב (ועל האור) שניא, בדחלום עצמו כתיב "ופרעה חלם" והנה עומד "על האור", ובחסיפור לפרעה כתיב, בלחמי "הנני עומד" על שפת האור, בשינוי זה כבר עמד כל הספרים, ועל זה לא באו דבריו, עיי"ש בדבריהם, רק לדיוק אחד בלשון, ובמקום אחד עצמו-ובוא"ה, כתיב "על האור", ומד לאחרית "על שפת האור", ובש"כ ע"כ ס"ל להרמב"ן בפשוטו של מקרא, ופרעה חולם והנה עומד "על האור", דהפ"ה, "על האור" וא"ש, ויכן (דבריו בתי שפי"ן, ועד אחרים פי"ן, כי א"ל להאריך) מן זמננו, ה' חלם, אלא דהפ"ה בזה, דהואר עלה מעט על שפתו, לפרעה לרגליו-בשעמד שם, ע"כ מיחשב זה כפרעה עומד "על האור" (כיון דה"י או עליית האור) וד"ה זה רק לזמן מועט, שעל הפרות מן האור, ובשעה שעלה, ה' חלם, המקום הוא רק "שפת האור" ככתלח"ה, ע"כ בהו בפרות כתיב, ותעמדה אצל הפרות "על שפת האור", דוק בזה, כי הרבה חשבונו בזה, לא

מבואר שם, דמה שהו טהור ביבשה סמא בים, וכיון הוזינן מאן דיש מינס שטהורים ביבשה והם סמאים בים, י"ל דגם פרות דחלום פרעה הוא כן עיי"ש, אבל כל זה דלא כדעת הרמב"ן הנ"ל, לענ"ד, ולדבריו דל, לא נולדו פרות אלו ביאר, אף אין מקום ביאר, ועלייתם דפרות מן האור לא היתה, רק להראות "השתייכות פרות-הרישה, עם האור-עלה ומשקה למצרים", ר"ל, האור משקה למצרים, והני פרות "להרישה באר" גלל השקאת האור, ואחרת-דפרות לא עלו מן האור, לא ה' גרע בואי חלום, דהני פרות "להרישת הקרקע עצמות", ודוק, הדברים מובנים בעיני מעט.

(ב) מובטחני, כי כל העובר דברי הרמב"ן כאן (ולעיל העתקה את א, בעיקר) יתמה לעצמו, כי "פסוקנו" שעליו העמיד הרמב"ן דבריו (הנ"ל, בעבור כי ארץ מצרים וכו' ראה כי האור עלה רק מעט וכו', ראה לעיל העתקה) מיידי בשבע פרות הטובות, ד"ה לשבע שני השבע, פשוט, וכן פי' רש"י במקום, ד"ה יפות מאד, סימן הוא לימי טובע (ושבחות נראות יפות זו לזו, שאין בין צרה חבירתה) ושבע פרות הרעות עלות אחריו מן האור (מורין על שבע שנות הרעב, כמבואר בפרשה) לא מוזכר עד להלן (פסוק ג) ועל מה התחיל הרמב"ן דבריו בכאן, בשבע שנות הרעב, וזה לכאורה תמיה דבתא, עוד יל"ד, כי האור ישעלה רק מעט, סימנא דרעב הוא (כנ"ל רמב"ן, ר"ש הדיבור) הרי בשבע פרות הטובות, "עלה האור הרבה", לא רק מעט (והנשא הפכים שים) ולמה לא כתב הרמב"ן דבר זה, דהאור עלה "הרבה" (בשבע פרות הטובות, כנ"ל) גם זה תמיה רבתא לעמוד עליו, אבל האמת דכל הדברים מבוררין, ובכגון דא דבני תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ובפרט דבריו הרמב"ן, דכבר הוכחנו לדעת דכל דבריו מקיימים מהם זה בזה, וכלה"ל) כדפרשה בפתרון יוסף החלום לפרעה, כתיבי קרא, ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה אחד הוא את אשר הא-ללים עשה הגיד לפרעה, שבע פרות הטבת שבע שנים הנה ושבע השבלים הטבת שבע שנים הנה חלום אחד הוא, ושבע הפרות הרוקות והרעות העולות אחריו שבע שנים הנה ושבע השבלים הרוקות שדפות הקדים, יהיו שבע שני רעב, הוא הדבר אשר דברתי אל פרעה אשר הא-ללים עשה הראה את פרעה, הנה שבע שנים באות שבע גדול בכל ארץ מצרים (ובראשית מ"א, כ"ז-כ"ט) יראה הוראה מבורר כאן, שהקדים יוסף פתרון שבע שני הרעב לשבע שני השבע, יהיו שבע הרעב (כנ"ל) רק אח"כ בקרא כ"ט קאמר, הנה שבע שנים באות שבע גדול בכל ארץ מצרים, וגם בזה תקשי כנ"ל, הרי חלום דפרעה הוקדם בה שבע שני שבע קודם לשבע שני רעב, ולמה בפתרון החלום, הפך יוסף הדברים, הקדים לפתור שני רעב (בפרות ושבלים) ורק אח"כ פתר, שבע שני השבע (בפרות ושבלים).

ולא אחר עמד בזה, אלא רבינו הרמב"ן בעצמו, וכתב שם בזה"ל, יהיו שבע שני רעב, בעבור שהשבע בארץ מצרים איננו חידוש גדול, כי הוא כגן ה' ולעיל ה' ה' הזכיר תחילה פתרון הרעות, כי הוא חידוש ותועלת החלום, כי הא-ללים ברחמים הראה לפרעה הרעב, להחיות לפליטה גדולה, והי טעם ותחילתה הרעב, והנה הרעב לבטא כאשר אמר יוסף (להלן מ"א, נ"ד) כי לא נודע דברו רק בשנות הרעב ע"כ, מבואר דבריו הרמב"ן יסוד מוסד בחלום פרעה, והוא, כי חלום דפרות ושבלים הטובות, "לא באו להראות שום דבר חדש" (כמש"כ בהנ"ל שבע שני השבע), כי בלאו הכי כן הוא וכן יהי' בארץ מצרים (וכנ"ל לשון הרמב"ן, ששבע מצרים איננו חידוש גדול, כי הוא כגן ה' וכו') וכל חלום דפרעה

והנה מן האור עלה שבע פרות יפות מראה וברירת בשר ותרעננה באחו (בראשית מ"א, ב).

וכתב על זה הרמב"ן, והנה מן האור עלות א) בעבור כי ארץ מצרים תשתה מן האור, וממנו בא להם השובע הרעב, ראה אותן עלות מן האור, והפרות סימן לחרישה, והשבלים סימן לקציר, כמו שאמר (להלן מ"א, ו) אשר אין חריש וקציר ב) ראה (פרעה) כי האור לא עלה רק מעט, ואין חריש, ואשר יזרעו מעט במקומות הלחים, יבא קדים רוח ה' וישרוף אותם, כאשר ראה (פרעה) אותם (השבלים) שדופות קדים ג) והנראה ממשמע הכתובים, כי ה' השובע בארץ מצרים, וכן להלן (פסוק מ"ח) אשר היו בארץ מצרים, אבל הרעב היה בכל הארצות (להלן מ"ב נ"ד) וכן פתח יוסף, וקמו שבע שני רעב, ולא הזכיר בארץ מצרים, ועל כן לא יכלו בשאר הארצות לקצור איכ"ל, ואפילו אם שפמעי הענק, כי היה מפורסם מאד ד) ואולי היה בחלום רמז מזה, במה שהזכיר ותרעננה באחו, כי שם היה מריקתו ונעמדו, אבל הרעות אחרי אכלן את הטובות, תתחללנה בארץ ולא ידע פרעה עד אנה הלכו, ע"כ מדברי הרמב"ן ז"ל.

(א) התחיל רבינו דבריו ז"ל, בעבור כי ארץ מצרים תשתה מן האור וכו' ראה אותן עלות מן האור, והפרות סימן לחרישה וכו', ע"כ, ביאר דברי רבינו אלה נלענ"ד, דהוקשה לו, על השתייכות "פרות-האור" (והנה מן האור) על שבע "פרות", כדלעיל קרא וכו' הני פרות ביאר נולדת, או מן האור בארץ, ע"כ קאמר הרמב"ן, בעבור כי ארץ מצרים תשתה מן "האור" (סמנו) בא להם השובע והרעב, כנ"ל) ופרות "סימן לחרישה" (וכנ"ל דברי רמב"ן, מד לא"ה) וסימן זה יתכן, על ביאר ששלו הפרות מן האור-בחלום פרעה, נאן דמקם פרות אינם ביאר כלל, ובשם פנים) וע"כ דה"י זה "להראות לו לפרעה", דפרות אלו-פרות חרישת הקרקע" המה (ומשתייכו ושייכות בינם-להשקאת האור-במצרים, כנ"ל) כ"כ בפרות הדברים ברמב"ן כאן, לא פירשוהו המפורשים כל הצורך (וכר ידוע שעת הארץ ה'ק בזה, בקרא הנ"ל, דהני פרות עצם התחנות מן האור היו, עיי"ש לפי דרכי בקודש ההבנה בזה, ודעת רבינו הרמב"ן דל כנאן, ראה כמש"כ בורר כביאר הנ"ל) בקוצר, עליות הפרות מן האור, אין זה פרות "נצור" מן האור, וכד', כי אם פרות גלילות המה, ו"עליית הפרות מן האור", אין זה כי אם הודעת קישור דברים, לגלות ולהודיע, דהני פרות-פרות חרישת הקרקע" גינהו, ולא יודע זה, כי אם בעליית פרות-מן האור-משקה את ארץ מצרים, דעל ידי ההשקאה-מתאפשר "חרישת דפרות", לחרוש-לזרוע, ולזה "עלו הפרות מן האור", דייקא.

(לציין עוד בזה, דברי הספיק דברי יחזקאל, ז"ל קדש, ולבואר קשה, דהא פרות הם בהמות טהורות, ופרעה היה מסתור דרור למה חלם לו מסתור דרש, ואמר מוח"ז הגדוק מיה שם חייסעלכ"ו וזה"ל אבדק"ק לישא, כי לא ראינו במשנה כלום פיר' משה י"ג, כל שבים טהור, חוץ מכלל המים, מפני שהוא בורח אל הכשה, וכתיב כאן, מן האור עלות שבע פרות שעלו מן האור, נמצא שהחלום היה מבהמות טמאות, ע"כ דבה"ק, ועיי"ש דבריו יחזקאל חרש שהביא לענין, למכאורה דבה"ק אין מובין, דשם במשנה כלום, מרוב בכל שהוא בעצם סמא ביבשה, אבל הפרות שהם טהורות ביבשה, אין שם שום דבר שם טמא על שום בים, אדרבה מבואר שם, כל שבים דבר, והביא שם מפרש דברי יואל חלק א' חלק יורה דעה סימן מ"ד, דדברי הגדוק נאמרו בקצא אמרים כד"ק, והשפע לא העב' לבוא דברים רומנים, והכונה להשיג עבודה וזה ל"ט ע"א, אמר אב"י, האי חמרא דמא שרי, תורא דימא אסור, וסיפגן סמא טהור טהור סמא, אם כן

נו מענה אחר לבאר דברי הרמב"ן, אולי הדברים
ם, ובעזרתיהם.

(ד) מה שכתב הרמב"ן ואשר יזרעו מעט "במקומות
הלחים", יבא קדים רוח ה' וישדוף אותם, כאשר ראה
(פרעה) אותם (השבלים) שדופות קדים ע"כ, קודם שנעיר
דבריו הרמב"ן מה שצ"ב לענ"ד, צריך להבהיר
(במקומות הא) כי רצון הרמב"ן במש"כ (ואשר יזרעו)
ע"מ קדים הלחים, לומר ולבאר, אחרי הדפחות ומוצא
לחרישה (ובשבע שנות הרעב אין חרישה) והשבלים לקצירה
(ובשבע שנות הרעב אין קצירה, ככל העתקה אות א' לפי זה צ"ב
למל' תרומיהו, הרי אם אין חרישה אין קצירה, ע"כ
כתב הרמב"ן, דחלוס "השבלים" (ושל' ה' קצירה, כנ"ל)
באה על "מקומות הלחים", שם יזרעו, אלא דיבא
רוח קדים ה' וישדפנו, זה פשוט, אלא דצ"ב הכונה
ל"מקומות הלחים", ובעיקר, איך נרמז דבר זה בחלוס,
ונראה דדברי הרמב"ן אלו מוסכים למש"כ הרמב"ן, הלן
על המשך קרא ותרעננה באחו, עיי"ש שכתב באחו,
באחו, באגם, כמו ישגא אחו (איוב ח, י"א) לשון רש"י וכו',
והנכון, שיהי' אחו, שם כולל הדשא והעשב "הנעשה
זו שפת הנחרות" והאגמים וכו', ואולי, הוא מלשון
אחוח, בעבור היות מיני העשבים רבים גדלים יחד, ע"כ
מדברי הרמב"ן, והו' "מקומות הלחים" ראחו-שפת הנחרות,
ודומיק, כנ"ל הרמב"ן, שכתב הרמב"ן לעיל רש' דיבורא
(ומצאנו ברשימותי' האהא והערע, אולי זה משל, ואולי משל אחרים, אבל
טוב הוא לענ"ד, כי לדברי הרמב"ן ע"כ צריך לומר ראה שבלים צומח
דכתיב בקרא, במקומות הלחים היו, דלא מסתבר והחלוס ראה דבר שלא
יהי' כלל, אחרי דבשאר מקום מצרים לא יהי' חרישה כלל-והוריעה מביל,
וייל עוד, דע"כ לא כתיב בקרא "מקום צמחת הני שבלים, כיון והנכחו
מפורש תועמד, פסוקים קודם, ותרעננה באחו-מקום הלח, ומשם תתן
לבא, "דבמקום הלח הוה, ורא' מקום צמחת השבלים בשבע שני הרעב",
ולפ"ד הרמב"ן דל, ודוק).

(ה) מה שכתב הרמב"ן דל, והפרות סימן לחרישה,
והשבלים סימן לקציר, כמו שאמר (בראשית מ"ה, יז)
אשר אין חריש וקציר (ע"כ) מצאנו ברשימות, זכרונות
ישו קדם, שכתבנו שם כדלעיל, כבארה צ"ב ראית
הרמב"ן, מקרא זה (בראשית מ"ה, יז) דאשר אין חריש
וקציר, הכי לא ידענין דהו' שני הרעב במצרים, ואין
חריש וקציר, ומה יוסיף עוד הני קרא דאמר לו יוסף
לאחיו (אשר אין חריש וקציר, עיי"ש) מצאנו פתרון לזה,
בבעל הטורים בדקאם, דל, וקציר, ובמסורה,
הכא, אשר אין חריש וקציר, ואידך עוד כל ימי הארץ
זרע וקציר (ולעיל ד' כ"ב) ודאי לא בא יוסף לבטל גזירת
המוקם, דאמר עוד כל ימי הארץ וכו' זרע וקציר לא
ישבותו, כי לא אמר אשר אין חריש וקציר, כי ודאי
לא ישבותו זרע וקציר, וכשיזרעו יקצורו, וכאן לא רצו
לזרוע, שאמרו מוטב שנאכל מה שבידינו, ממה שנזרע
אותו ואולי לא נחיה עד שנקצור אותו (עיי' הענין ה) כה
כן אמר חריש וקציר, ולא אמר זרע וקציר ע"כ, מבואר
דדברי בעל הטורים דיוק עצום בהאי קרא, אשר אין
חריש וקציר, והול"ל אשר אין "זרע" וקציר (והבעל
הטורים מתיר לפי דרכו דל, כדלעיל) והרמב"ן ס"ל לרא' מזה
הקרא, דאין יזרעו במקומות הלחים (ובמקום כזה הלח, הרי
ל"צ לחרישה, מוכן), אלא דאח"כ יבא רוח הקדים וישדפנו,
ומדויק הקרא אשר אין "חריש" (לא, אין "זרע", דזרע יהי',
ובמקומות הלחים) וקציר, וא"ש בכונת הרמב"ן דל.

(ו) בדברי הרמב"ן לדעיל ראשית דברינו (והדפחות
רומ לחרישה, והשבלים לקצירה) ראינו להעתיק בזה דברים
נפלאים, מדברי מן החתם ספר על קרא דרש פרשת,
ותעמודנה אצל הפרות על שפת היאור, וז"ל קדשו,
ובשבלים לא נאמר ויעמדו אצל השבלים, על פי מה
שכתב רמב"ן, דפרות רומותו על חרישה והשבלים על
קצירה, והעדר הקצירה כבר ניכר בשנת זו של שובע,
מיד בימי ניסן, אחרי קצירת התבואה שנת השובע,
והעולם שבע ודשן, ואי אפשר לחרוש מחמת שלא עלה
גילוס להשקות כדרכה בימי ניסן, אם כן הרי בשנת
השובע עצמה, שהם פרות הטובות, כבר עמדו אצלם
הפרות הרעות, משא"כ העדר הקצירה שהם שבלים
הרעות, אינו ניכר אלא בשנת הרעב עצמו, על כן
נמי כתיב (בקהל) ויעמדו אצל השבלים הטובות, והיינו
נמי כפתרון הפרות הרעות, אמר יוסף ז' שנים הנה,

ובפתרון השבלים הרעות אמר יהיו ז' שני רעב, משום
שפירות עדיין לא יהיו שני הרעב, משא"כ בשבלים
שהוא הקצירה, והיינו דכתיב: בטרם תבוא שנת הרעב
אשר ילדה לו אסנת (בראשית מ"א, ג) וקשה, הרי יכול
לשמש עד שנת הרעב, ותלד לו בתוך שנה ראשונה
של רעב וכו', מיד בניסן של שנה ז' של שובע פירש
מאשה, ואז נתבשרה לילדה לו לקטושעין, בטרם יבא
השרי של שנת הרעב וק"ל, עכנב"ה, הרי יש לנו כאן
גילוי חדש עד מאד מדברי מן החתם סופר, לפי דברי
הרמב"ן ז"ל (ולעיל ראשית דברינו, דפרות רומות לחרישה-לזרעה)
דהיי זה כבר התחיל לזרע שנה קודם (בזמן ההשקאה
לחרישה, דשנה הבאה, ודוק) לשנת הרעב בפועל, וכנ"ל דברי
החת"ס, ומה נעים בזה לקשר דברי הרמב"ן בפרשתן
על הקרא ועל השנות החלוס אלא פרעה פעמים כי בנזון
דבר מעט הא-להים וממחר הא-להים לעשותו (בראשית
מ"א, י"ב) ובהאי קרא איכא ז' פירושים, הביאם הרמב"ן
ז"ל שם, וז"ל, ועל השנות החלוס, שנשנה שני פעמים
בליה אחד, כי היה אפשר שיראה בחלוס אחד הפרות
והשבלים, להודיעו כי אין חריש וקציר, ועשה ממנו
שני חלומות באים זה אחר זה בליה אחד, ואין דרך
החולמים כן, להודיע כי הדבר מזומן וממחר הא-להים
לעשותו, וזה טעם פעמים, כי לא נשנה בפעם אחת,
ורבי אברהם מפרש, כי השנות החלוס בפרות ובשבלים,
לעד, כי הדבר נכון וקיים, אבל בעבור כי היה פעמים
בליה אחד, לעד, כי ממחר הא-להים לעשותו, ואם כן
נאמר, שהיה די בשבלים כי הוא המודיע הרעב, ע"כ
מדברי הרמב"ן ז"ל.

לא נאריך כעת בכל דברי הרמב"ן וראב"ע בהאי
פי קרא הג"ל (ועל "השנות" החלוס לא פרעה "פעמים" זה יראה
הרואה בנצטמו, וא"כ עתה חזון מועד דברי הרמב"ן אלה) כי
רק מה שנוגעת לנו כעת, וזה מה שיוצא ברור ולהדיא
מדברי הרמב"ן הללו, ולפירושו ז"ל לא פ"י הראב"ע דל)
אין כאן "כפילות חלוס", במה שבאו החלומות, "בפרות-
בשבלים", אחרי דפרות רומות לחרישה, ושבלים
לקצירה, ואולי כי דברים נפרדים הם (כפשוטו והדברים
וראה להלן) ודעת הראב"ע ז"ל, דהיה די בחלוס השבלים
לחודא, כי הוא המודיע הרעב (כדלעיל רמב"ן, בביתא
דבריו דל) וע"כ ס"ל לדידי "כפילות חלוס" יש כאן,
"בפרות-ושבלים", וצ"ב על דהרמב"ן נטה מפ"י ראב"ע
זה, ותקשה יתר, דהרמב"ן בסוד"ד הג"ל (ורביה הקדום) הוא
שהסביר לן פ"י הראב"ע (והרי די בחלוס "השבלים", והוא המודיע
הרעב, כמשנ"ה) ועכ"ז לא ס"ל הרמב"ן כותיה בפ"י מקרא
זה, וצ"ב למה, ולדברי החת"ס שהאנו (ורע"כ דחרישה,
כבר התחילה חצי שנה קדם שנת הרעב) אנהרינהו לעינין, דחלוס
השבלים מורה, דאין קציר "מתחלת שנת הרעב", והלאה
(לא קדם לכן) אבל חלוס דפרות (הרעות) מורה, דלא יתא
כאן חרישה וזרעה, "כבר חצי שנה מקדם" (ע"ת השקאה
הגלוס) וכנ"ל דברי מן החת"ס, נמצא דשני החלומות
(והפרות ושבלים) צריכות זו לזו, חלוס הפרות-הרעות, דלא
יתא כאן חרישה-וזרעה, חצי שנה קודם (זה לא ידע
מהשבלים-רומי על הקצירה, חצי שנה לאחרים, כמבואר) וחלוס
השבלים, בא לן על הקצירה שלאחמ"כ, שמה שזרעו
במקומות הלחים, יבא רוח קדים, וישדפנו, ומובן הטיב,
נטיית הרמב"ן מדעת הראב"ע ז"ל-דחלוס פרעה כפול
ה' (עוה"ס, דלשנת הרמב"ן דפרות רומות על חרישה-ומחצי שנה מקדם
ככל בחת"ס, אין כאן כפילות כלל, וק"ל) עיינו בזה ותמצאו טעם
נחמד בעזה"ש.

(ח) כתב עוד הרמב"ן ז"ל (ראה לעיל העתקה, אות ד) ואולי
היה בחלוס רמז מזה, במה שהזכיר ותרעננה באחו, כי
שם היה מרעיון ומעמדן, אבל הרעות אחרי אכלן את
הטובות, תתהלכנה בארץ, ולא ידע פרעה עד אנה
הלכו, ע"כ מדברי הרמב"ן ז"ל, אודיע בזה הגיון לבי,
כי רבות חשבונו הרמב"ן אלו, כונת קדשו מהו,
אבאר, הרי קרא לפנינו דקאמר להדיא, אצל הפרות
הרעות-עלו אחרי הרעות הטובות, מן היאור, ותעמודנה
אצל הפרות על שפת היאור (בראשית מ"א, ג) קאמר קרא
להדיא שנת ה' (עפ"י דפרות הפרות הטובות-והרעות, לצדן) ומאי
קאמר הרמב"ן הכא על הפרות הרעות, תתהלכנה בארץ
ולא ידע פרעה עד אנה הלכו, למה לא נפרש וילמוד
סתם מן המפורש, דהפרות האלו, במקום שעמדו שם

קודם הבליעה (וכאחור, ליד הפרות הטובות) כן "ראה פרעה
אח"כ, שעמדו שם עדיין, ולמה לא, דמש"כ הרמב"ן
על הפרות הרעות אחרי הבליעה, תתהלכנה בארץ ולא
ידע פרעה עד אנה הלכו וכו' דבר זה לא נרמז בקרא
(ולכאורה) כלל, שאלוהו לחכמים שיפרשוהו אלינו, ואין
מוענה, מה שג"ל בזה אחרי הרבה מחשבה, דהרמב"ן
הוציא דבריו ז"ל (במש"כ, אבל הרעות אחרי אכלן את הטובות וכו',
תתהלכנה בארץ ולא ידע פרעה וכו', כדלעיל) מקרא דילן עצמה,
דמסיים בה, "ויזקין פרעה", וצ"ב השמעת הכתוב בזה,
אם לומר דפרעה חלם שנית בשניה אחרת, הרי זה
כתב מפורש בקרא שלאחמ"כ, "ויישן ויחלוס שנית",
נמצא ד"ויזקין פרעה" הקודם "מיתרתה" ע"כ ס"ל
לרמב"ן דקרא משמיענו בזה דבר גדול, והוא, דאחרי
חזיון בליעת פרות רעות- הטובות, בחלוס פרעה,
הקין פרעה-תיקן ומיד, באופן דלא היה אפשר לו
לפרעה לראות המשך חלומו "מקום עמדת הפרות
הרעות" (ואחרי בליעתן את הטובות) איך היא, האם עדיין
במקומן עומדים כמקדם, ואם הלכו בארץ, "כיון שהקין
מיד אחר הבליעה", ומש"כ הרמב"ן "תתהלכנה בארץ,
ויא ידע פרעה עד אנה הלכו", ואין הפי' "דבפועל ראה
פרעה שהלכו הפרות הרעות בארץ, אחרי הבליעה" וכו'
זה לא נזכר בקרא כלל, ואין מדרך הרמב"ן לומר מה שאין כתוב בקרא,
כלל (וכלל) אלא הפי' בדברים אלו, דאכן "ויולל היות
המזל הדברים ה' ככה", תתהלכנה הפרות בארץ וכו'
(והוא, אחרי שפרות הא-להים "עלעלו" מן הארץ, דקאמר הרמב"ן
פרעה תיקן ומיד, אחר הבליעה, כדלעיל) וזה"ל גם זה (הקצית פרעה,
תיקן ומיד, ועיי' לא יוכל לדעת "אנה הלכו הפרות הרעות", כנ"ל
רמב"ן) רמז חלוס, שהרעב לא יהי' במקום קבוע וניכר,
כשנות השבע-במקום אחד במצרים, כחזיון שראה
פרעה שעמדו "באחו"-במקום אחד, וצ"ב הרמב"ן,
ודוק.

לחננוכה: לרוב ההפצרות לכתוב מהני מילי מעליותא
לחנוכה, חשבונו לעצמנו מה לכתוב, והעיקר במה
לתהליך, ובאה החלטה, לכתוב בזה דבר השוה לכל
נפש, ודבר חדש עפ"י קצת מן הקוראים, אשר ככלל גם אני
(נמנה) בהפיט מעוז צור מזמרין לה בימי חנוכה הק'
במפוצות ישראל, בשמחה ובהודו לחשי"ה, בבית-כרות
קומת ברוש ביקש אגגי בן המדתא וכו' ראש ימיני וקאי
על מרדכי הצדיק, בא משכט בנימין) ואובי שמו מחית (קאי על
המן שריי) רוב בניו וקניניו על העץ תלית"ה (קאי על בני המן
שרי) חכל מוכן, אמנם מה צ"ב, לא עמדו בזה מפרשי
הפיט, דבשתי צלעות אחרונות, כתיב לישנא "ונוכח",
ואובי שמו "מחית" (והפיט, ודק"ה מחה שמו של המן) רוב
בניו וקניניו על העץ "תלית"ה (קאי על בניו שמו "מחית",
הקצית בעדות, תלה בני וקניני המן על העץ) ובהצלע הקדום,
ראש ימיני "שנאת" (האזן גוץ חזק, והאזן שין בצירי), ואת
בניו אחרות (ר"ל, את תיבה, שנאת", הנקד כח"ל קצוה"ה) וק"ל
כמו שאמר גוקד לפנינו (וכנ"ל) אין כן "שמן נוכח",
כי אם כפועל היוצא "לשליש", ובוזה הפי', דמרדכי
התנשא "על ידי אחר", וצ"ב זה כנ"ל, הערה זו היא
שפלאת עצמינו עד כמה, אח"כ ראינו כי אין כאן קושיא
כלל, כי מה שכתוב בפיוט הג"ל, ואובי שמו "מחית",
רוב בניו וקניניו על העץ "תלית"ה, "לשון נוכח", האי
"נוכח", לא על "הקב"ה" הוא דקאי, כי אם, על "מרדכי"
(ראש ימיני, מוכר קודם) והפיט שמו "מחית" (ראש ימיני, מוכר קודם)
נוכח, כנ"ל) אתה-מרדכי" מחית שם האובי, רוב בניו
וקניניו על העץ "תלית"ה (לשון נוכח, כנ"ל) "שנאת-מרדכי"
תלית בני וקניני המן על העץ, וכן הוא בסליחות
למענת אסתר (סליחות המפחתות, אדם קיום עליו וכו', מחברת, ר'
מנחם כרבי מיר) כתוב שמה, "ההודי והקויע ילדיו
למעלה ואביהם למעלה" (מפרש שם, עיי"ש) מרדכי כאן דהפיט
ייחס תליתת המן ובניו "למרדכי", וכן הוא בפיוט דגן
(כרות קומת ברוש וכו') דייחס הפיוט, מחית שם האובי
ולפ"י כל אשר לו, "למרדכי" (ראש ימיני, מוכר קודם)
וכמו שהיה לפנינו, כפועל יוצא "לשליש", שהתנשא
ע"י אחרים (ולא "כולה קצוה"ה, כנ"ל הערה) כיון דהמדובר
הוא מ"מרדכי", לא "מקב"ה", והרי מרדכי לא על ידי
עצמו התנשא, רק על ידי אחרים, וק"ל.

מבי מדרשא

פסקים והוראות מבית מדרשו של
מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א

גליון לא
מקץ תשפ"ו

חובת הדלקה למי שאינו נמצא בביתו

שאלה. משפחה שנסעו להוריהם לשבת חנוכה, ובמוצ"ש מתקיימת שם סעודת חנוכה, והם עתידים לחזור לביתם מאד מאוחר בלילה, האם יכולין להדליק בבית הוריהם, או שצריכים להדליק בביתם.

ובכדי לבדור דין זה יש עלינו לבאר את יסודי חיוב הדלקת נר חנוכה.

נר חנוכה חובת הבית או חובת הגוף

בגמ' שבת (א"כ) איתא מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד וכו', ומבואר מדברי הגמ' דמערך הדין אין צריך כל אחד להדליק אלא די בהו' שבעה"ב מדליק, ויש לעיין מאי שנא נ"ח מכל מצוה אחרת שהחיוב הוא על כל יחיד ויחיד, ובראשונים איתא שני הגדרות לחיוב הדלקה זו, א. חובת הבית, והיינו שתקנו חכמים שבכל בית דיליקו נ"ח, ולפ"ז מוכן שכתב מדליק בעה"ב שוב יצאו כל בני הבית ידי חובת הדלקה. ב. חובת הגוף, והיינו שהחיוב על כל בני הבית אין תקנו שאדם א' שידליק בשביל כולם, והנה מדברי הרמב"ם מדויק כהגדרה הא' שכתב (פ"ה הלכות חנוכה ה"א): מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד, ע"כ, ומבואר מדבריו דנר חנוכה הוא מחובת הבית, אך בארחת חיים מבואר כהגדרה ב' שהדלקת נרות חנוכה הוא חובת הגוף, שכתב (הל' חנוכה סי' ק"ח): שני בתים בשתי רוחות ואדם אחד דר בהם ונכנסין ויוצאין בשניהם צריך להדליק בשניהם, אמנם אין צריך נר ברכה אחת, כיון דקיימא לן דחובת גברא הוא אמר' דשתיהו מצוה אחת שאין החיוב אלא מפני חשד, ע"כ, והיינו שהוא חובת הגברא ולא חובת הבית, ובאחרונים האריכו מאוד בבידור חקירה זו.

ביאור דעת הראשונים דהוי חובת הבית

בשפת אמת (א"כ וכן בדרך כנ'') כתב דהיינו כפשוטו שחובה זו מוטלת על הבית כמו מוזהר, ולפ"ז כתב דג' וכו' בעלי בתים הדרים בבית אחד אינו מדליק אלא אחד משום דבית אחד הוא, אכן הראשונים כתבו בפשטות [ע"י שכלי הלקט (סי' קס"ה) ומאיר (כ"ג) בשם חכמי התוספות] דשני בעלי בתים הדרים בבית אחת מחייב כל אחד להדליק, וע"י ביאורו (ת"רע"ד ד"ה עמוד) שהביא דברי הפמ"ג שנתלקו האחרונים אי מהני שיתוף בבי' בעה"ב או שחייבים כ"א להדליק לעצמו ע"ש, ומ"מ לדברי כולם יש על כל א' מהם חיוב של הדלקת נרות, והוא דלא כהש"פ, ועוד צ"ח דהרמב"ם עצמו (פ"א דברכות ה"ב) חילק בין מוזהר שהוא מצוה של רשות ובין נר חנוכה שהוא מצוה של חובה ע"ש, וא"ו שני חנוכה הוא חובת הבית כמו מוזהר, א"כ מדוע קראו הרמב"ם מצוה של חובה? ע"כ צריך לומר דאפילו לראשונים שסברו שהיא הדלקת נר חנוכה היא חובת הבית, אין הפירוש שזה חובת הבית כמו גבי מוזהר, אלא שדור חיוב על כל בני המשפחה [בני הבית], וכשא' מבני הבית מדליק פטור בזה את כל בני הבית, ובהו"א ש"ד בעה"ב בבית א' יש עליהם שני חיובים כיון שאינם בני משפחה אחת, וכן א"ש דברי הרמב"ם דהוי חובת הבית והיינו בני המשפחה, ומ"מ חובה הוא עליהם ולא על הבית.

ולפ"ז י"ל דהנפק"מ בין שני המהלכים – א. חובת בני הבית או חובת הגוף, אם קטן שהגיע לחינוך * יכול להדליק, דא"ו דהוא חובת הגוף אלא שא' יכול להוציא כולם יד"ח, א"כ קטן אינו יכול להוציא את הגדולים יד"ח, אבל א"ו שהוא חובת בני הבית, א"כ הדלקת קטן מהני דאינו מוציאם ידי חובתם דהרי הוא חובת כל בני הבית, וכשא' מבני הבית מדליק שוב אין עליהם חובת הדלקה, וכן איתא בשו"ת חכם צבי (תוספות תרומות סי' י"ג) ליישב קושיית הגמ"א (סי' תרפ"ט סי' ק"ד) ע"ד המחבר שפסק בנר חנוכה להכשיר בקטן ובמגילה סתם לאסור, דבמגילה אינו יכול להוציא את הגדול משום דהרי דרבנן אינו מוציא חד דרבנן, אבל בנר חנוכה א"ו יכול להוציא את הגדול משום דהרי חובתו אינו חובת כל אלא חובת הבית, ומדברי הגמ"א שלא יא' לן כן משמע דס"ל דחובת הגוף הוא *.

מי שאין לו בית אם מחוייב בהדלקת נר חנוכה

ואחר שבידור דפשוטו דברי הראשונים שוים הם שאין נ"ח חובת הבית כמוזכר, אלא או חובת בני הבית או חובת הגוף, יש לעיין מה הדין במי שאין לו בית כלל האם יש עליו חובת הדלקת נ"ח או לא.

בגמ' שבת (ד"ה כ"ג): איתא אכסנאי חייב בנר חנוכה, ע"כ, ויש לעיין מה נתחדש בדברי הגמ', וכתב הר"ן (ד' מדר' ה"ר"ף): אורח אע"פ שאין לו בית, דלא תימא דין נר חנוכה כדון מוזהר דכל מי שאין לו בית פטור מן המוזהר, ע"כ, ומשמעותו דבריו דחידוש הגמ' הוא דמצות נר חנוכה הוא גם חובת גברא ולכן מחוייב להדליק אע"פ שאין לו בית, ויש לחקור האם כוונתו לחייב

דוקא דומיא דאכסנאי שיש לו בית עראי אצל בעה"ב, ורק כבהאי גוונא אמרין דמחוייב בנר חנוכה, אבל מי שנמצא בדרך שאין לו כלל בית מחוייב בנר חנוכה, ופשוטו דברי הר"ן מורה דמירי בכל נלמד שאפילו מי שאין לו כלל בית מחוייב בנר חנוכה, ופשוטו דברי הר"ן מורה דמירי בכל גוונא, מדלא כתב 'אורח אע"פ שאין לו בית קבוע' וסתם דבריו 'אורח אע"פ' שאין לו בית, משמע דגם אם נמצא בדרך ויכול להדליק יש עליו חיוב להדליק *.

דין השתתפות בפרוטה

ולפ"ז יש לבדור מה מועיל הא דאכסנאי משתתף בפרוטה עם בעה"ב, דכיון שיש עליו חובת הגוף מה מועיל שיתשתף בפרוטה, וי"ל שהוא מדין שלוחות שעושה את בעה"ב שליח להדליק בשבילו, ומ"מ א' מהני שלוחות בזה רק אם מדליק ג"כ בממונו, וכמ"ל הר"ן (פסחים ד. מדר' ה"ר"ף): דמברכים על נר חנוכה להדליק אף דאפשר בשליחות, כיון שאינו יוצא אלא בשל עצמו הרי אין מצוה זו יכולה להתקיים על ידי אחר, ע"כ, אלא שיש להקשות דאם מדין שלוחות הוא הרי בעינן שיעמוד השליח אצל המשלח וכמ"ל הב"ח (פ"ה ת"רע"ה) והעתיקו הגמ"א (שם סק"ד), ואין מועיל השתתפות האכסנאי בפרוטה ללא עמידתו שם.

אכן בשבט הלוי (ד"ה סי' קט"ו) האריך בלאר דבדו"א מועיל שלוחות המשלח להדליק נ"ח גם ללא עמידתו שם *¹, ומה שהצריך הב"ח והגמ"א שיעמוד שם הוא רק מצד הברכה, וכמדויק בלשונם שם: אבל בעינן אחר אין לברך כיון שהמצוה מוטלת על גוף האדם, ע"כ, וטעם שאינו מברך אלא"כ עומד שם י"ל דבכל המצוות השליח מברך כיון שהוא עושה המצוה, משא"כ בנר חנוכה שהמצוה נעשית בממונו של בעה"ב אין השליח נקרא עושה המצוה, וע"כ אינו יכול לברך אלא"כ המשלח עומד שם ואז מוציא בברכתו *², ולפ"ז י"ל דבאכסנאי כיון שבעה"ב יכול לברך מצד חיובא דידהי שוב אינו צריך שיעמוד אצלו בשעת הברכה.

ביאור דברי התוס' בסוכה

בתוס' סוכה (ד"ה מ"ה ד"ה הרמב"ם): כתב: בשאר מצות כגון לולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה, אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס, וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה, וטעם ראשון ניתא דלא תקשי ליה מוזהר, ועוד יש לפשו דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך, ע"כ, ודייק הגרש"א (מנחת שלמה ד"ה סי' י"א) מדברי תוס', דמי שאין לו בית אינו מחוייב בהדלקת נר חנוכה, שהרי כתבו בתירוצו ב' דטעם ברכת הראה בנר חנוכה הוא משום דיש כמה בנ"א שאין להם בתים ואינם יכולים לקיים המצוה בהדלקה, נמצא דמי שאין לו בית אין לו חיוב ודלא כהר"ן *³.

אמנם לענ"ד קשה לומר כן כדונתם, דהרי תוס' חילק בין נר חנוכה שתקנו עליה ברכת הראה משום דישנם כמה בני אדם שאין להם בתים, ובין לולב וסוכה שלא תקנו עליהם ברכת הראה, ויש לתמוה וכו' מצוי יותר אנשים שאין להם בתים מאנשים שאין להם לולב או סוכה? והרי איפכא מסתברא דבד"כ יש לכל אדם בית [אם בקנין, אם בשכירות, ואפילו אכסנאי משתתף בפרוטה] ואילו לולב יותר קשה להשיג *⁴, אלא ע"כ צ"ל דמה שכתבו שיש בנ"א שאין להם בתים, הכוונה שאין להם בית בזמן ההדלקה כבדו להדליק זה מצוי הרבה *⁵, שאינו נמצא אז בביתו ובמקום שנמצא אין בידי להדליק [ממתרחק או שאין לו נרות וכו'], וכן מדויק מעצם לשון התוס' שכתבו שם א"א בידן לקיים המצוה ולא כתבו שאינם מחוייבים בנר חנוכה, ומוכח דמירי משום שאינם יכולים להדליק נ"ח אבל יש להם איהו מניעה לקיים המצוה בזמנה, כגון הולכי דרכים וכדומה, ועליהם תקנו ברכת הראה, ולפ"ז אם אין לו בית יכול להדליק באיזה אופן יש עליו חיוב להדליק וכמ"ל הר"ן.

הדלקת נר חנוכה בספינה או ביער

רש"י (ד"ה ה"ה הרמב"ם): כתב: דלא הווקעה ברכה זו [ברכת הראה] אלא למי שלא הדליק בביתו או ליושב בספינה, ע"כ, וביאר הרמב"ם (ד"ה סי' קמ"ג): שאינו יכול להדליק שם משום דספינה לא הוי בית, והוא לכא"ל דלא כד' הר"ן, אך אינו מוכרח דיש לומר דאינו יכול להדליק שם מפני דוח מצויה של ים, ואורבזה כן משמע מדברי הכל ב' (הלכות חנוכה) שהעתיקו בב"י (סי' תרע"ה): שכתב: והבא בספינה או שהוא בבית גוים מדליק בברכות ומניחה על שולחנו,

א. ודלא הגיע לחינוך אין על הדלקת שם הדלקת מצוה כלל. ב. ח"ל, ס"ל דבחטונה מין דלאו אקדקפתא דגברא מוטל חיוב ההדלקה אלא א' מכל בני הבית מדליק בפתח החצר ושבו אין שום חיוב על שום א' מכל בני הבית אף על פי שלא שטעו הברכה ולא ראו ההדלקה, ע"כ. ג. הרוחק לומר דס"ל להמג"א דהדלקת קטן אף שהגיע לחינוך לא מקרי הדלקה כלל לגבי גזול, דהרי כתב כן מדין תרי דרבנן ולא משום דאין הדלקתו כלום. ד. דהוא צ"ח פירוש באופן אחר, דהחידוש הוא דאינו יוצא בנר שבעה"ב דלא יוכלל נר איש וביתו, וי"מ אין מנוח בדבריו מה ס"ל בני שאין לו בית, דיל' דפשיטא ליה דחייב ע"כ כדכונה לומר דהחידוש הוא דאכסנאי איש יוצא בנרו של בעה"ב, וי"ל לאדקן גיסא דס"ל דאכסנאי איש כי ש' לו בית ונמ"מ נתחדש שאינו יוצא בנרו של בעה"ב, ה. וזהו ב' משום* קודם לכן (הא"מ סי' י"ג), ויש להעיר דבד' הפמ"ג (סי' תרע"ה) נכתב: וכן כתב הגמ"א (סי' קס"ה) דבאלא עמידת המשלח אצל השליח אינו יוצא ידי חובתו, והוא דלא כד' הגמ"א והב"ח וכו'. ז. ובשבתא כתב שהוא כבד שיקיים מצוות השבת שש"י אמירת הברכה שדור מצוה שבטו ע"ש, ולדברי צ"ח גם באכסנאי שיעמוד אצלו דהרי צריך לומר דביתו שם מוטלת על גופו ע"כ. ח. וע"ש שכן לפי זה מה הדין בבית פחות מזה? ע"כ שלענין כמה דברים חשב בית, האם לענין חנוכה ג"כ חשב בית. ט. וביתו קשה בדברי האחרונים (הפסחים תוס'): שכתב ת"ר חנוכה בלשון זה, אי נמי שיש אנשים רבים שאין להם בית ולכן תקנו להם חנוכה לבקור, ע"כ, ובדואר אין אנשים רבים המתגוררים ברחוב ואין להם בית. י. ויש להעיר דבד' מה הקשה תוס' ממוזהר, דדו"א שכיח יותר שאינו מצוי בביתו בזמן ההדלקה מאשר שלא יהיה לו בית לקבוע

ע"כ, ומבואר מזה דיכול להדליק בספינה וליכא חיסרון דבית, וע"כ הא דכתב רש"י דיושב בספינה שאינו מדליק אינו משום דאין שם בית על ספינה, אלא משום דאינו יכול להדליק מפני הרוח יא.

וכן השמן מדבריו וקבוצתו של 'התורה פשוטה' שכתבו: הלבנת בתינו אפילו אין לו שם חדר מיוחד, אלא הלבנו בעיר, או ההוליד בספינה צריך להדליק שם ולברך אע"פ שמדליקין עולי בביתו, וכל אכל שהוא בין הגויים או במקום שאין לו הורדים אחרים משמדיקין עולי הוא חולדק, ולדאות הברות הם לזכור את הגס, אף על פי שמדליקין עולי בביתו, ע"כ, ומשעמו מדבריו שגם כשאין מדליקין עולי בביתו צריך להדליק שם ולברך, אלא שחידש שגם כשמדליקין עולי בביתו צריך לברך דע"פ הגמרא הוא לזכור את הגס.

דין הדלקת גר חנוכה בבית הכנסת

בטור (ס' תרע"א) כתב דמדליקין נרות טוהה בבית הכנסת, והב"ש כתב דנראה שתיקנו כן מפני האורחים שיש להם בית הלדליק בו וכו', והמשגיח דרבי העתיק עור שי טעמים מ"ד הראשונים. האשן הרב הכל בו (ד"ד - ד"ה) כתב לפסוס את דבר בפני כל העם ולסוד הרביות לפניהם, שיש בה פרסום גדול להשי' ויקדשו שמו בשמכרבני אותו במקהלות, ולדבריו יש לברך על הדלקה זו משום שהוא פרסום הגם ביותר. ג. דבר הר"ב"ש (ס' תיק - ד"ה) שבמזמנו שמדליקין בפנים לברך על פרסום, ע"ן תיקנו להדליק בבניח"ס כדי לפסוס הגם בפני כל העם, וכתב שם ד"ר יצא בהדלקה זו וצ"ד לחזור בהדלקה בבית.

ובשול"ע (שם סעיף ז') פסק דמדליקין ג"ח בביהכ"נ^א ומברכים עליו משום פירסום ניאס,
ובחצ"צ (פ"ה מה) המה ע"ד המחבר וכתב דברי עצמו שספק (פ"ה כ"ג ס"ב) אם מברכין על
הכל בראש האין דאין מהנה, וסותר שם דאולי יש לצרף ד הכל בו (דלעיל) דהדלקתו זו
כלל בקדוש שם ביתו כשנברכות אותו מכלות, אך המה ע"ד המחבר ד לא צ"ל דא"כ מדוע לא
תיקנו כן בימי התלמוד, ודחק שם שהמחבר צירף ב' הטעמים (של הרי"ש והכל בו), אך
הקשה שם עוד, והרי בה"ב (פ"ד ס"ב) כתב בקדושתו של בני שטאה – שהיא תקנה שהוזכרה
בתלמוד, דטוב שלא לברך ולקדש כיון דלא לנו אורחים אין קדוש אלא במקום סעודה,
וא"כ כ"ש בהדלקת ג"ח בביהכ"נ שלא הוזכרה בתלמוד כלל, וע"כ משקנתו דל"ל המחבר
שאין מברכין על המנהג, גם בהדלקה זו אין לברך ולקדש בשע"כ (פ"ד ס"ב).

וליישב דברי המהר"ר דלסלאווה ודברי ה"ב" צ"ע, בדרוש בדוריו כתב סברת עצמו מפי האורחין, ואח"כ טעם הכלבו וטעם הר"ב, וקשה להם ל' ינחה ל'ה' טעם הראשונים, ונראה ה"ב" כ' ל' א"ר לכוך על מנהגו, וע"כ ל'ה' א"ר טעם הר"ב' והכלבו וכתב בתחלתו, כתב ה"ב" יהיה תקנת חז"ל לכוך על הדלקת נ"ח בביתיהם דומיא קדיושו, ומ"מ אף כשאין אורחין אפשר לכוך, שיש טעם שהתקנה לא בטלה מטעם ה"ב' והר"ב", משא"כ בקדיושו אין טעם להמשיך השקפה.

ביאור דברי ה"י בהדלקת ג"ח בביהמ"ס בשביל האורחים

ומצאנו מקור לד' הב' בדברי הראשונים, ודבאבורדוהם (סדר מעניות של שבת) כתב: המנהג לקדש בבית הכנסת אף שאין אורחים וכו', ודומה לזה מה שנהגו הראשונים להדליק נרות של חנוכה בבית הכנסת כדי לפרסם הגם בפני כל העם ולסדר הברכות לפניהם, גם שיצאו ידי חובתן הראויים מפני היותם שם לברך שם, ע"כ, ותירוצו השני הוא להדליק כתירוץ הב' שתיקנו להקלה זו מפני האורחים.

ענ"כ מוכח מדברי האבודרהם והב"ד ס"ל דחובת הדלקת נרות תוכנה הוא אף בשא"ן לו בית, דאי נימא דחייב הדלקת נר תוכנה הוא רק למי שיש לו בית, א"כ מדוע צריך להוציא את האורחים ידי חובת הדלקת נ"ר חסד פטורים הם? וביותר תמוה דאין מועיל הדלקת נ"ר בביתו² ששניו ביתם². ומבואר מזה דאף מי שאין לו בית חייב בהדלקת נר תוכנה, ויוצא ידי חובתו בהדלקת נר תוכנה אף בבית הכנסת³.

בטעם הדבר שאיגו יוצא בנרות ביהכנ"ס מצות ג"ח

יש לבאר ד' הרמ"א שכתב שאין יוצאים בזה מצוות הדלקת ג' ח' וירל"ק שוב בביתו והוא מדבר הריב"ש ^{ע"ד} וירל"ק, ובטעם הדבר כתב הריב"ש שני טעמים, א. טעם השאל בשל"ת ב"ר ש' - שאם לא ידליק בביתו איכא משום חשדא. ב. טעם הרשב"י - משום דמצוות חנוכה נר איש וביתו, וכן ש' עליו חיוב להדליק בביתו, והוא באירו (ע"ס כ"ב) וירקתה שני הטעמים שכתב שם: איש חדר שני ש' פתחים" כ' ונר שחרי אמרו נר ידליק, וכן ש' ע"כ.

ונפ"מ בין שני העומדים במ' שיש לו בית אם יכול לצאת יד"ח הדלקת נ"ח במקום אחר, דלטעם הריב"ש אינו יוצא דקתנת נ"ח הוא בכינוי דווקא, אבל לטעם השואל שם אי לא משום חשדה היוצא יד"ח נ"מ במדליק במקום אחר¹², ובט"ז (סי' תע"ז ס"ק ב') מובאר כדברי הריב"ש, שכתב שם לענין מ' שיש לו בית שישן שם ואוכל כשרי, שזהו יכול להדליק כשרי, וז' שם: אי שום כשרא לומר שידל"ש שם ולא בכינוי, וזהו כאלו

העולה לדינא: משפחה ששהתה בשבת חנוכה בבית הוריהם וכדומה, והם ע

עייפים וישנו, יכולים להדליק בבית הוריהם, כיון דחשובים כמי שאין להם בית

[illegible]

עומד בשעת הדלקה על רחוב העיר דאין שיין לו שם הדלקה, ע"כ, והיינו דכיון שיש לו בית הרי מחויב להדליק בביתו, והדלקה במקום אחר הוי כמדליק ברחוב העיר.

דברי האמרי ברוך וביאורו

בית הכנסת
המבצעת מנוחה בראש יובל, ולפי"ש לכאורה למר דאם אורח מדליק בנרות בית הכנסת
צריך להדליק באכסניא, דגופיה נפטר במה שהדליק בעצמו בבית הכנסת, וביתו מדליקין
לעצמיהו, וביאר דבריו ההר"ב ש"ד דאנו יוצא בהדלקה זו ושום דברתי ביה, אכן אכסניא
כיון שאין לו בית (ובמ"ש לעיל) א"כ שוב יכול להדליק במקום מדין בית הכנסת."

אִם כִּסִּי'ד וּבִבְרִיתוֹ מִדְּלִיק עָלָיו הַתּוֹמָה, דְּהֵרִי בִכְהָ' נִפְטָה מַחֲבוּב גּוֹפּוֹ מִהֲדַלְקָה
 הַתּוֹמָה וְאִצ' כִּלְל הַלְדִּיק? וְאִצ' כִּיּוֹן שֵׁשׁ לֹא כִסְבִּיר הַחַיִּים הַלְדִּיק בְּאִסְמִינִיּוֹ
 מִזְמוֹשׁ חֲשָׂא (מִשּׁוֹ הַרְרִין בִּפְתָּח לִיבָה בְּאִסְמִינִיּוֹ, עוֹלִם כִּיּוֹן דִּקְיוֹן שְׂמִדְלִיק בְּבִיתוֹ שְׂמַתֶּאכְסֵן
 כּוֹ שׁוּב לִיכָם מִשּׁוֹשׁ וְאִצ' הַלְדִּיק שֵׁשׁ¹, אֲכָן בְּרִיבֵם אִלּוּ דְּרוּחִים עֹם וּכְנֶרֶת מִשּׁוֹם
 הַעֲתֵק בְּשַׁע' (סִי קִיב) אִלּוּ דְּבֵר הַגְהוּת אִלּוּ וְלֹא הוֹכִיר שְׂמִדְלִיק בְּבִיתוֹ².

דר בשני מקומות מקום אכילה ומקום שינה

שנולען (ס' תרע"ט סא) האט דער הראשון, האט דאס על שולחן בעה"ט וישן בית ארץ דילק'ס
השניה, וטעם הדבר משהו, וכתב ע"ו הרמ"א ו"א דבמזן הזה שמדליקים
בכנים ממש דילק'ס במקום שאוכל, ודבריו הם דברי הרשב"א שבתותיו, והנה דילק'
הט"ז והרמ"א מירא באכסניא שאוכל בבת בעה"ט וישן בית ארץ איהם במקום
דילק'ס (ספק) שביאר ב"ד הרמ"א דעת הרשב"א דמקום אכילה עקר וידילק'ס דווקא במקום
האכילה, וזהו דבר אכסניא הרי משיאין לו בית, ויכול להדליק ביהם במקום שירצה,
א"כ מאי פקח' מ"ן מקום אכילה למקום שניה? וצ"ל דס' להט"ז דמזן בישל לו בית אמרין
דמקום אכילה עיקר אף שמעיקר הדין יכול להדליק בכל מקום בביתו, כגון כשאין לו בית
דמקום אכילה עיקר במקום שהוא ויתר להדליק.

[illegible]

ל"ב דבאמא ישי עליו לברד מהיכן הוכיח ה"ט"ז דמקום אכילה עיקר; דהרי אפשר לומר בד' הרמ"א דכוונתו הוא ד"ל להדליק במקום שניה ויכול להדליק גם במקום אכילה, ויש לומר שהוכחתו היא מדברי הרשב"א שכתב: **ע"כ**, ומהיכן ה"ט"ז ממירא אף שישן שבת, ולכאן אם ישי בבית בפני עצמו או צריך להדליק, והבין ה"ט"ז דמקום אכילה, הרי בישל לו בית צריך להדליק לבית אף יוצא ידו חובתו בהדלקת בעה"ב דמקום האכילה, הרי בישל לו בית צריך להדליק ודווקא בביתו, ולע כרחק ד"ט"ל הרשב"א דמקום אכילה לנה אינו כלום ביחס למקום אכילה, ומהיכן יצא ה"ט"ז דמקום אכילה עיקר, וזה מתורו דהא דאמר ר' חשיבין ע"ה, דאם שיל ל"ב דבאמא ישי עליו שואכל לבדו במקום אכילה וזה חמי שאין לו על שבת.

החוזר מאוחר בלילה האם יש לו דין אכסנאי

השתא יש לדון באלו המשפחות שנוסעים לבית הוריהם וכדומה לשבת חנוכה, ובמז"ש
ואח"כ בדעתם לחזור מיד לביתם. אלא כיון נשארים לסעוד סעודת חנוכה בחיק המשפחה,
והחורגים לביתם מאחור הלילה, האם יכול להדלק בית הוריהם או שחייב לבית לביתו
השני¹, ובפסח² בהמשך הלילה³, ובפסח⁴ בהמשך הלילה⁵ דנראה דכיון שיבוא לביתו בהמשך
הלילה⁶ ה"ל כמי שיש לו בית, ובכ"ז ידעו אינו יכול להדלק בית הוריו איש מקום
היחוד⁷ וכו' הר"ב, ואע"פ ששכיחור יעבור עיקר זמן הדלקת שבת במבואר בשנו"ע
(סו"ט) ודמיקר הדיון יש להדלק בחציו שעד ש תחילת הלילה. ואף כב"י (סו"ט)
אשכנז מדיקת אחר תחילת הלילה לא יכרך הדיון ספיקא דדינא. מ"מ ל"ל דכיון שפסח⁸
לדבר⁹ יעבור זמן הלילה עד עלות השחר, לא נחשב שעבר זמן הדלקה, ולכן צריך
להדלק בביתו ולא נחשב לאסמא¹⁰ לאחוריה.

אמנם לפי מ"ש הגא' שצריך להדליק רק בזמן שבית נעורים, א"כ ל"ל דאם יש לאשה ונכניהם וסביביה וכל מה מאחורי ויהי לו כשהלעיר אותם, ומבא שיש מקיים חיוב הדלקת הנרות מוכח לפי שיתבאר ^{א2}, ע"כ נחשב של שאין לו בית הוי אכאנטי ביה הדורי ויכול ויש לצרף לזה, א. הא דמבאר בש"ע ובדמ"א דלכתחילה ידליק בתחילת הדלקה, וכיון שהוא ואשתו ונכני ביתו נמצאים בתחילת הדלקה ביה הדורי מיקרי בגדא אין צורך להדליק שם הנרות לטעם עקר אחרת ריחיה שם אחר חצות שלדעת מהרש"ל אינו יכול להדליק אחר חצות ועברו וזו לא עמיה בית, וע"כ יכולים להדליק בבית הדורי.

ים להשאר במוצ"ש עד שעה מאוחרת שקרוב לודאי שבני הבית כבר יהיו

ביארנו ^{כב} שיכול להדליק במקום אכסנייתו.

[illegible]

חמיידא דאורייתא

פניני הלכה מאת הר"ג רבי יעקב פרידמן שליט"א

שמן של טבל להדלקת נרות חנוכה

אכילה לזר, ומלבד זאת תרומה טמאה יש בה גם כן איסור אכילה לזר, והנה לגבי איסור הנאה, אין איסור הנאה מתרומה, אלא יש איסור של הנאה של כילוי, שהוא ההנאה האסורה בתרומה טמאה, והנאה זו אסורה אף לכהן, שיכול לקדש אשה בתרומה טמאה, או למכור את התרומה הטמאה, אמנם אסור לו לכהן ליהנות מן התרומה הנאה של כילוי.

יסוד איסור הנאה של כילוי מבואר מתוך דברי הגמרא (שבת כו:): "אין מדליקין בטבל טמא כו', מאי טעמא, אמר קרא (במדבר יח, ח) 'ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי', בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה טהורה, ואחת תרומה טמאה, מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך, אף תרומה טמאה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך", והגדרה זו הגדירו התוספות (שבת כו, ב"ה אין מדליקין) כי גדר האיסור הוא 'הנאה של כילוי'.

בדין הנאה של כילוי, האריך המשנה למלך (פ"ב מתרומות הי"ד) לדון אם איסור הנאה של כילוי בתרומה טמאה לזר, אם הוא מן התורה, או שאינו אלא דרבנן, והביא בזה הוכחות לכאן ולכאן.

היתר הירושלמי באין לו משום מצוות לאו ליהנות ניתנו והותר ליהנות הנאה של כילוי

ה. לאור כל זה, ביארו המהר"י קורקוס (פ"א מתרומות הי"ט), וכן כתב הפני משה (תרומות פ"א ה"ה ב"ה מהו להדליק), כי הנה הבא להדליק בשמן של תרומה טמאה, הרי יש כאן איסור הנאה של כילוי, וזה הוא צדדי הספק של הירושלמי, אם מותר להדליק בשמן של תרומה טמאה, הואיל ויש בזה איסור הנאה של כילוי, על כן יש לצדד לאסור להדליק בשמן זה.

עם זאת, הצד שהעלו בירושלמי להתיר להדליק נרות חנוכה בשמן של שריפה, הוא משום שאף שיש בדבר משום הנאה של כילוי, מכל מקום מצוות לאו ליהנות ניתנו, ואף הנאה של כילוי, הותרה בכלל כלל זה של מצוות לאו ליהנות ניתנו, ולכן הותר להדליק בשמן של שריפה.

סתימת האחרונים להתיר משום מצוות לאו ליהנות ניתנו מכא דברי הירושלמי

ו. מהלך זה התקבל עד מאד בדברי האחרונים, עד כי המהרש"ם (ח"ד סי' קכ"ב) בבואו לדון בדין הדלקת נרות חנוכה בחמאה שהתבשלה בבשר, שהעלה בזה השער אפרים (סי' ל"ח) להתיר מצד מצוות לאו ליהנות ניתנו, ושקלו וטרו בזה האחרונים בדבריו, העיר ואמר, כי כל המפקקים בהיתירו של השער אפרים אשתמיט להו דברי הירושלמי המפורשים להתיר להדליק בשמן של תרומה טמאה, והוא הדין שמותר להדליק בשמן של בשר בחלב, כי מצוות לאו ליהנות ניתנו.

מהלך זה שלא כדעת הבעל המאור שאין מצוות לאו ליהנות ניתנו במצוה דרבנן

ז. כמובן, אשר לפי מהלך זה, יש בדינו להוכיח מדברי הירושלמי שלא כדעת הבעל המאור (ראש השנה ז. מדרי"ף ב"ה אמר רבא) שאין

בשיעור הקודם התייחסנו לדין הדלקת נר חנוכה בשמן של ערלה, והנה במשך ימי השבוע התפרסם על ידי מערכת הכשרות של הגאונים הרב לגדא שליט"א והרב רוזנבלט שליט"א, כי שמן זית מתוצרת מסויימת המשווקת כביכול תחת פיקוח כשרותם, אינה עומדת כלל תחת כשרותם, והנה מאחר וביררנו כי שמן של ערלה, יכולים להדליק בו נרות חנוכה, אם כן בית המיחוש שיכול להיות בשמן שאינו מפקח על ידי גופי כשרות, הוא שמן של טבל, שמן שלא הפרישו ממנו תרומות ומעשרות, על כן נבוא לדון בדין שמן של טבל, אם יכולים להדליק בו נרות חנוכה.

א. מהלכי האחרונים בביאור דברי הירושלמי בדין הדלקת נר חנוכה בשמן של תרומה טמאה

דברי הירושלמי בדין שמן של תרומה טמאה

א. יסוד דין הדלקת נרות חנוכה בשמן של טבל, תלוי ועומד במהלכים בביאור דברי הירושלמי, אודות הדלקת נרות חנוכה בשמן של תרומה טמאה, על כן נרחיב תחילה בארבע מהלכים שהזכירו המפרשים, ומתוכם נעלה ונבוא אל ההכרעה לעניין הדלקת נרות חנוכה בשמן של טבל.

מצאנו בירושלמי (תרומות פ"א ה"ה): "מהו להדליק שמן שריפה בחנוכה, אמרין דבי רבי ינאי, מדליקין בשמן שריפה בחנוכה. אמר רבי ניסא, אנא, לא אנא חכים לאבא, אימא הוה אמרה לי, אבוק הוה אמר, מי שאין לו שמן של חולין, מדליק שמן שריפה בחנוכה", כן הובא גם כן בדברי הרמב"ם (פ"א תרומות הי"ח) כי אם אין לו שמן של חולין, יכול להדליק בשמן של תרומה טמאה.

גדר 'אין לו' ביש לו שמן שאינו מהודר כל כך

ב. בגדר 'אין לו' יש להסתפק, באופן שיש לו שמן של חולין שאינו מהודר כל כך, ולעומת זאת יש לו את השמן של תרומה טמאה שהוא מהודר מאד, האם עדיין נחשב 'אין לו', הואיל ואין לו שמן מהודר כשמן של התרומה טמאה, או שבזה נחשב יש לו, וצ"ע.

ההערות בגוף דברי הירושלמי

ג. בעיקר דברי הירושלמי יש להבין, א' מה הוא עצם הספק אם יכולים להדליק נרות חנוכה בשמן של תרומה טמאה, ב' מה הוא סיבת הדבר, שאם אין לו שמן של חולין יכול להדליק שמן של תרומה טמאה, ואם יש לו שמן של חולין אין יכול להדליק בשמן של תרומה טמאה.

וכאמור, מצאנו בזה כמה מהלכים בביאור דברי הירושלמי.

ב. מהלך האחרונים בדעת הירושלמי להתיר משום מצוות לאו ליהנות ניתנו

יסוד איסור הנאה של כילוי לזרים

ד. המהלך הראשון, אשר הוא המהלך המוסכם בדרך כלל על רוב האחרונים, והוא בהקדים הדין, כי הנה תרומה יש בה איסור

ליהנות ניתנו, ונאמר כי זה שייך גם כן בהנאה של כילוי, מכל מקום התרומה היא ממון השבט, ומצד ממון השבט אסור להשתמש בו, אלא ככל שאין הכהן מקפיד על הדבר, אזי הוא בכלל מה דקיימא לן (פסחים ד:) כי נוחא ליה לאיניש לקיים מצוה בממוניה, ולכן באופן שאין הכהנים מקפידים על זה, מותר להשתמש מצד ממון השבט.

בתרומה טמאה אין כל כך הנאה לכהנים ובאין לו לא הקפידו אף שמכלה את השמן על ידי הדלקתו

יד. אלא שבזה היה מקום להעיר, כי במקום הפסד וחסרון לא אמרינן כי נוחא ליה לאיניש לקיים מצוה בממוניה, כמבואר בדברי הרמ"א (ארי"ה סי' י"ד ס"ד), ואם כן הרי כאן הוא בא לכלות את השמן, וכיצד זה יש להתיר את הדבר משום נוחא ליה לאיניש לקיים מצוה בממוניה.

על זה כתב לבאר שם, כי הואיל ותרומה טמאה אין לכהנים בזה כל כך הנאה, כי אין יכולים אלא לשורפה, וגם שאין ברור עוד לאיזה כהן יתנו, על כן היא הנאה מועטת, ולכן במקום שיש לו שמן של חולין, עדיין לא אמרינן נוחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה, אמנם במקום שאין לו שמן של חולין, בזה אמדינן דעת הכהנים שבכהאי גוונא, שאין להם כל כך הנאה בתרומה טמאה זו, כי מניחים הם לישראל להדליק בו נרות חנוכה, ובוהו דברי הירושלמי מבוארים היטב.

ה. מהלך הפרי יצחק שהאיסור הוא מצד עשיית מצוות חבילות חבילות

יסוד האיסור טעום טעויות חבילות חבילות שהותר באין לו

טו. המהלך הרביעי, כתבו הפרי יצחק (ח"ב סי' כ'), על הצד שנאמר כי מצוות לאו ליהנות ניתנו, ועל כן מותר אף הנאה של כילוי לזרים, מכל מקום הרי מבואר בגמרא (שבת כה) כי מצוה הוא לשרוף תרומה טמאה, ובוהו מאחר והדלקת נרות חנוכה הוא גם כן מצוה, הרי בזה קיימא לן (ברכות מט.) כי אין עושים מצוות חבילות חבילות, ולכן יש לאסור להדליק נר חנוכה בשמן של תרומה טמאה, כי בזה הרי הוא עושה מצוות חבילות חבילות, שהוא שורף את התרומה טמאה בד בבד עם קיום מצות הדלקת נרות חנוכה, ולכן התירו גם באין לו שמן של חולין לעשות כן, כי מבואר בגמרא (פסחים קב:) כי במקום שאין לו דרך אחרת לקיים את שני המצוות, מותר לו לעשות את המצוות חבילות חבילות, ועל כן מוכן היטב דברי הירושלמי.

איסור חבילות חבילות במצוה דרבנן

טז. אלא שמהלך זה חידוש גדול יש בו, כי דנו האחרונים בגדר איסור חבילות חבילות במצוה דרבנן, אשר דעת גדולי האחרונים (מגדל עוז פכ"ט משבת ה"ג; כתב סופר ארי"ה סי' כ"ו; שם סי' קל"ט) כי אין איסור חבילות חבילות במצוה דרבנן, ולפי זה אין מקום לבאר כן בדברי הירושלמי.

בדברי הרמב"ם יש מקום גם כן לכל ארבעת המהלכים

יז. והנה כאמור, בדברי הרמב"ם (פ"א מתרומות ה"ח) הובא דברי הירושלמי להלכה, ואף בדברי הרמב"ם יש מקום לארבע דרכים אלו, בביאור טעם הדין לחלק בין יש לו שמן של חולין, למקום שאין לו שמן של חולין שהתירו לו להדליק בשמן של תרומה טמאה.

ו. דין הדלקת נר חנוכה בשמן של טבל לפי ארבעת המהלכים

איסור הנאה של כילוי בטבל

יח. מעתה נבוא לעיקר דברינו, בדין הדלקת נר חנוכה בשמן של טבל, אשר בטבל גם כן מצאנו דין איסור הנאה של כילוי,

לומר את הכלל של מצוות לאו ליהנות ניתנו במצוות דרבנן, שהרי נר חנוכה שהיא מצוה מדרבנן, ועם כל זה התירו בירושלמי להדליק בשמן של תרומה טמאה, הואיל ומצוות לאו ליהנות ניתנו.

תמיהה מדוע הותר רק באין לו

ח. לפי מהלך זה, אין לנו הבנה, מה טעם יש לחלק בזה בין יש לו שמן של חולין, או אין לו שמן של חולין, לפי שדין מצוות לאו ליהנות ניתנו הוא דין מעיקר הדין לכתחילה, ואינו רק דין בדיעבד, ועל כן מה מקום יש לחלק בזה בין יש לו לאין לו, וצ"ע.

ג. מהלך המשנה למלך בדעת הירושלמי משום איסור הנאה של כילוי דרבנן ונדהה מפני נר חנוכה דרבנן

הנאה של כילוי לזרים דרבנן ולכן הותר לצורך נר חנוכה

ט. המהלך השני מבואר בדברי המשנה למלך (פ"ב מתרומות הי"ד) אשר בא להוכיח מדברי הירושלמי האלו, כי על כרחנו לומר כי איסור הנאה של כילוי לישראל אינו אלא מדרבנן, ועל כן זה הוא ספק הירושלמי, הואיל ומצוות נר חנוכה הוא דרבנן, על כן אם יש לו שמן של חולין, בזה לא התירו חכמים להדליק בשמן של תרומה טמאה ולעבור על איסור הנאה של כילוי שאסרו רבנן, אמנם באם אין לו שמן של חולין, בזה אמרו חכמים שידליק נרות חנוכה, וידחה מצוות נר חנוכה דרבנן לאיסור הנאה של כילוי דרבנן.

טעם שלא נאמר טעויות לאו ליהנות ניתנו בהנאה של כילוי

י. גוף דברי המשנה למלך מבארים להפליא את דברי הירושלמי, אמנם יש לתמוה בעיקר הדברים, מה טעם לא אמרינן על הנאה זו, כי מצוות לאו ליהנות ניתנו, להתיר הנאה של כילוי, שכאמור הוא יסוד המהלך הראשון.

איסור הנאה של כילוי מצד שימוש ולא מצד הנאה

יא. האגרות משה (ארי"ה ח"א סי' קצ"א) כתב לבאר בדברי המשנה למלך, כי הנה בעיקר יסוד איסור הנאה של כילוי יש לחקור, האם הוא גדר איסור של 'הנאה', אלא שלא אסרו רק הנאה של כילוי, או שגדר האיסור הוא 'כילוי', היינו שימוש של כילוי, אלא שלא אסרו כילוי גרידא, רק כילוי שהוא באופן שהוא נהנה מן הכילוי, את זאת אסרו.

מעתה, אם נאמר כצד השני, כי לעולם 'הנאה של כילוי' אין האיסור מצד ההנאה, אלא האיסור הוא מצד הכילוי, אם כן פשוט מאליי כי לא שייך בזה האי כלל של מצוות לאו ליהנות ניתנו, כי איסור זה אינו מצד ההנאה, אלא מצד הכילוי, ולא מצאנו להתיר איסור מחמת מצוה, וזה פשוט.

מהלך זה אינו מבאר את דברי הירושלמי לפי הראשונים שהנאה של כילוי לזרים הוא מן התורה

יב. דא עקא, כמבואר בדברי המשנה למלך, מהלך זה כוחו יפה רק לפי ההבנה שיוסד איסור של כילוי לזרים אינו אלא מדרבנן, אכן המשנה למלך עצמו מביא, כי בדברי התוספות (פסחים לה. ב"ה מתמקין) מבואר כי איסור הנאה של כילוי הוא מן התורה, ובוהו יש לתמוה, כיצד יפרנסו התוספות לדברי הירושלמי, הרי לדעתם איסור הנאה של כילוי הוא מן התורה, ולא שייך כל יסוד ההיתר שייסד המשנה למלך בביאור דברי הירושלמי.

ד. מהלך הגרשי"ח קנייבסקי זצ"ל האיסור מצד ממון השבט שהותר באין לו משום דניחא להו לכהנים שידליק נר חנוכה

האיסור מצד ממון השבט

יג. המהלך השלישי, כתב הגרשי"ח קנייבסקי זצ"ל (נדרך אמונה תרומות פ"א ה"ח ביאור ההלכה ב"ה ומי שאין לו), כי אף אם מצוות לאו

א. אכן עיין במשנה למלך (פ"ה מאישות ה"א) העיר המגיה, כי מבואר בדברי המשנה למלך, כי לפי דעתו מצוות לאו ליהנות ניתנו הוי רק בדיעבד, ולא לכתחילה.

אמנם עדיין יש לעיין, מה טעם היה פשוט לו הדבר למנחת יצחק לאיסורא, כשכמובאר בדברינו, אין הדבר פשוט כל עיקר, ועדיין צ"ע.

לפי המהלך השלישי בטבל שאין בו דין ממון השבט יש להתיר אף ביש לו שמן של חולין

כד. לפי המהלך של הגרש"ח קנייבסקי זצ"ל, שסיבת הדבר לאסור הוא רק משום ממון השבט, אם כן לגבי טבל, אשר בזה מבואר (ר' חולין קל:) כי אין ממון השבט בתרומה שלא הופרשה, אם כן גבי טבל יש להתיר אף ביש לו שמן של חולין, כי מה שלא התירו בשמן של תרומה טמאה ביש לו שמן של חולין, הוא משום שבכאף גונא לא אמרינן דניחא להו לכהנים שישתמש בהם ישראל להדלקת נר חנוכה, אמנם בשמן של טבל שאינו ממון השבט כל עיקר, בזה יש להתיר בשופי אף ביש לו שמן של חולין.

לפי המהלך הרביעי בטבל שאין מצוה בשריפתו יש להתיר אף ביש לו שמן של חולין

כה. כך גם לפי המהלך של הפרי יצחק, שסיבת האיסור הוא משום שאין עושים מצוות חבילות חבילות, ויש להתירו באם אין לו דרך אחרת, אם כן לגבי שמן של טבל, שאין כל מצוה בשריפתו, פשוט כי מותר אף ביש לו, הואיל ואין לאסור בזה משום שאין עושים מצוות חבילות חבילות.

ז. 'ממשקה ישראל' בהדלקת נרות חנוכה

דון ממשקה ישראל בהדלקת המנורה בבית המקדש

כו. אם כי, בשולי הדברים יש להעיר, כי ייתכן ויש הידור אחד שלא יוכלו לקיימו בהדלקת נר חנוכה בשמן של טבל, כי הנה כלל הוא (פסחים מח.) כי מנחות ונסכים אין יכולים להביא רק 'ממשקה ישראל' (יחזקאל מוה, טו), היינו מדבר המותר לישראל באכילה, והנה יש להסתפק, אם בשמן של מנורה גם כן נאמר האי כללא של ממשקה ישראל, שאין להתיר להביא שמן האסור באכילה להדליק בו את המנורה.

והאריכו בזה האחרונים^ב, ודעת כמה מגדולי האחרונים (ספר החיים סי' תרע"ט ס"א: מחנה חיים ח"מ סי' ט"ז ועוד), כי מאחר והדלקת המנורה דוחה שבת וטומאה כהקרבת קרבנות, אם כן פשוט שהוא הדין גם כן שנאמר בו דין זה של ממשקה ישראל, ואין יכולים להדליק את המנורה משמן שאינו מותר לישראל באכילה.

הידור בהדלקת שמן הראוי למנורה

כז. והנה כתב הרמ"א בדרכי משה (סי' תרע"ג ס"ק א') כי סיבת ההידור להדליק בשמן זית, הוא כי בשמן זה הדליקו את המנורה בבית המקדש, ובוהו השמן נעשה הנס בבית המקדש. והנה לפי זה, המדליק בשמן של טבל, האסור באכילה, אם כן אין בזה משום ממשקה ישראל, שלא היו יכולים להדליק בשמן זה בבית המקדש, ואם כן אינו מקיים הידור זה בהדלקת נרות חנוכה בשמן של טבל.

בדעכר אין להשוש כלל בהדליק בשמן של טבל

כח. אמנם למעשה, נראה להתיר בשופי להדליק בשמן של טבל, לכל הפחות באין לו שמן של חולין, ובוודאי שאם עבר והדליק בשמן של טבל, אין כל מקום לחשוש לחייבו להדליק בשנית, כי יש בידו לסמוך על כל דברינו להתייר להשתמש בשמן של טבל.

וכמו שמבואר בדברי רש"י (שבת כו. ב"ה אין מדליקין בטבל) על הגמרא (שבת כו.) שאין מדליקין בטבל טמא, וכתב רש"י, שכל שכן שאין מדליקין בשמן של טבל טהור, ומעתה יש את נפשנו ללבן לפי ארבעת המהלכים, מה דין הדלקת נר חנוכה בשמן של טבל טהור.

לפי המהלך הראשון באין לו יהיה מותר להדליק בשמן של טבל כי מצוות לאו ליהנות ניתנו

ט. הנה לפי המהלך הראשון, מהלכם של המהר"י קורקוס והפני משה, אשר לפי דעתם נאמר כלל זה של מצוות לאו ליהנות ניתנו אף בהנאה של כילוי ואף לגבי הדלקת נרות חנוכה, אם כן לכל הפחות באין לו שמן של חולין, יש להתיר להדליק נרות חנוכה בשמן של טבל, הואיל ומצוות לאו ליהנות ניתנו.

לפי המהלך השני לכאורה בטבל איסור הנאה של כילוי לכולי עלמא הוא מן התורה וראוי להחמיר

כ. לפי המהלך השני של המשנה למלך, אשר לפי דעתו באיסור הנאה של כילוי מדרבנן יש להתיר להדליק נרות חנוכה, הנה בדברי המשנה למלך עצמו מבואר, כי טבל חמור יותר מתרומה טמאה, ולפי דעתו איסור הנאה של כילוי בטבל הוא מן התורה לכולי עלמא, ועל כן לכאורה היה מקום להחמיר בזה.

דברי המנחת יצחק כי בשמן של טבל איכא ספק ספיקא לאיסורא

כא. כן כתב גם כן המנחת יצחק (ח"ו סי' מ"ז), אשר אף הוסיף כי יש בזה ספק ספיקא לאיסורא, כי הרי ספק אם הנאה של כילוי לזרים הוא מן התורה, ואף אם נאמר שהוא מדרבנן, מכל מקום טבל הוא דאורייתא, ממילא הרי לפנינו ספק ספיקא לאיסורא, ויש להחמיר בו יותר משמן של תרומה טמאה.

תמיהה בדברי המנחת יצחק שהרי שמן של טבל בדרך כלל הוא תרתי דרבנן הן תרומה בזמן הזה והן שהוא לקוח

כב. אמנם יש להתפלא עד מאד על דברי המנחת יצחק, כי הדברים מתמיהים והולכים, שהרי הגם אומנם כי עצם דין הנאה של כילוי בטבל יש לומר שהוא מן התורה, יותר מהנאה של כילוי לזרים בתרומה טמאה, מכל מקום הרי עצם דין התרומה בזמן הזה הוא דרבנן, ומשני טעמים, א' כי תרומה בזמן הזה דרבנן (פסחים מד.), ב' כי רוב השמן בזמן הזה הוא לקוח, ולקוח גם כן פטור מתרומה מן התורה (בבא מציעא פח:), ואם כן אף שהנאה של כילוי בטבל בזמן בית המקדש היה מן התורה, מכל מקום בנוגע לזמננו, הרי פשוט שמדובר בהנאה של כילוי מדרבנן, ומה מקום יש לחלק בזה בין הנאה של כילוי מדרבנן בתרומה טמאה שהותר לצורך הדלקת נרות חנוכה, להנאה של כילוי מדרבנן בתרומה בזמן הזה שלא יתירו להדלקת נרות חנוכה.

לא נדחה הנאה של כילוי שיסודו מן התורה אף במקומות שאינו אלא מדרבנן

כג. והיה מקום לומר בזה, כי ייתכן לומר, כי מה שהנאה של כילוי הותר משום הדלקת נרות חנוכה, זה הוא כשיסוד איסור ההנאה של כילוי הוא מדרבנן, אמנם בזה שגדר איסור ההנאה של כילוי בטבל הוא מן התורה, אף שאנו אין לנו איסור זה מן התורה, ומחמת נידונים אחרים, של תרומה בזמן הזה ושל לקוח, מכל מקום איסור הנאה של כילוי זה, יש מקום לפקפק שלא התירו רבנן איסור זה לצורך הדלקת נרות חנוכה.

ב. והנה הגאון רבי מנחם זעמבא זצ"ל ה"ד (זרע אברהם, חלק החידושים סי' מ"ג אות ב') דייק מדברי הירושלמי שהבאנו בתחילת הדברים גבי שמן שריפה, כי אין דין ממשקה ישראל בשמן למנורה, והאריך בזה.

משמורי לב

בירורי הלכה בענינים אקטואליים
ע"מ לעזור לב המעיין

שמש של הנרות שכבה

שמש של נרות חנוכה שכבה תוך חצי שעה, האם צריך או יש ענין להדר ולחזור להדליקו.

מקור וטעם הדלקת השמש

א. שבת כא: אמר רבא צריך נר אחרת להשתמש לאורו, ופרש"י דלהוי היכר. וכן הובא בטוש"ע תרע"א ס"ה וצריך נר אחר להשתמש לאורו, ובטור תרע"ג כ' ומפני שאסור להשתמש לאורה מוסיפין נר אחר שאם ישתמש לאורה שיבא השימוש לאור אותו הנר, וזה טעם נוסף, וכן הובא בשו"ע ונוהגים להדליק נר נוסף ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות המצוה. והא דכ' השו"ע ונוהגין היינו מלבד הנר שעל השולחן שזה מדינא שלא יאמר לצורכו הדליקו. כ"כ המג"א בשם המאור והביא בשם הרמ"א בת' דאפי' רבים המדליקין צריך להניח אצל כל א' וא' שמש אפי' יש נר על השולחן.

כבה השמש

ב. ויש לדון כיון שצריך להיות שמש אצל הנרות האם כל זמן שהנרות דולקין צריך שיהא שם

צריך לחזור ולהדליק

ה. ובספר לקט יושר הביא בשם רבו בעל תרומת הדשן שאמר דבחנוכה מצינו דעבד מלך חשוב טפי ממלך דבנרות חנוכה קי"ל דכבתה אין זקוק לה, אבל השמש שכבה זקוק להדליקו כדי שלא יהנה מנר חנוכה. ויש לדון לפ"ז להפוסקים דס"ל אפי' אחר חצי שעה ג"כ אין ליהנות מהנרות, והובא במשנ"ב (תרע"ב סק"ז) דבסתמא הקצה הכל, א"כ גם אחר חצי שעה ידליק לטעם שאם בא ליהנות יהנה מהשמש, ואם ידלק כמה שעות עדיין יהיה חייב להדליקו. וצ"ע. [ולא שמענו להחמיר בזה, ואפשר כיון שהיום מצוי אור החשמל לא החמירו בזה].

המורם מהאמור

ו. אם השמש כבה צריך לחזור ולהדליקו, ויש לדון להפוסקים דאחר חצי שעה ג"כ הוקצה בסתמא אם צריך לחזור ולהדליק אחר חצי שעה. [ולא שמענו להחמיר בזה להדליק השמש כשהנרות לא כבו והשמש כבה קודם, ובכ"ה ג"צ"ל סוסומכים על אור החשמל].

שמש כיון שאם יבוא ליהנות יבוא ליהנות מהשמש, וכן לטעם שכ' רש"י שיהא היכר וא"כ יש לדון שאם כבה תוך חצי שעה יחזור וידליקנו או עכ"פ יש הידור להדליקו כמו שהנרות עצמן וכדלקמן.

כבתה ראוי לחזור ולהדליק

ד. ולענין כבתה בנר חנוכה קי"ל כבתה אין זקוק לה, וכמבואר בטוש"ע תרע"ג ס"ב. וז"ל הרמ"א ואם רוצה להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה אין לברך עליה, וכתב המשנ"ב (כ"ז) והאחרונים כתבו דראוי לחזור ולהדליקה בכל ענין, ולפ"ז יש לדון שגם השמש אפי' אי נימא שאינו חייב עכ"פ ראוי לחזור ולהדליק.

כבה השמש במזיד

ד. וכן יש לדון בכבה במזיד דכ' השעה"צ (ל"ב) דצריך לחזור ולהדליקה מה דין בכבה השמש האם צריך לחזור ולהדליק, ומסתבר דבזה צריך לחזור ולהדליק.

הדורות רשמיערותא

ספר תנ"ך קטן בתוך שרשרת

האם מותר להניח ספר תנ"ך קטן בתוך שרשרת ויכלו עם זה [וישמרו ממקומות המטונפים].

טלית ותפילין

א. בברכות כד. התולה תפיליו תלו לו חיווי ואמר' שם דרבי תלה תפיליו ומוקמין לה בכיסתא, וכן מובא בטוש"ע (או"ח מ' ס"א) אסור לתלות תפילין בין בביתם בין ברצועות אבל מותר לתלות בכיסן. ובמג"א (סק"א) דסידורים הקבועים בלוחות שבהם שלשלת של כסף אסור לתלות בהם. ולא דמי לתפילין דמותר לתלותם בכיסם דהתם הכיס כלי בפני עצמו הוא, משא"כ כאן הלוחות מחוברות לסידור, והוי כסידור עצמו. ומבואר דאם הם עצמם תולים אסור, אבל אם הם מונחים בכיס והכיס תלוי מותר.

טלית ספרים

ב. וכ"כ במשנ"ב (סק"ג) דספרים כגון ספרי תלמוד דומה לתפילין, ואם קבועים בספרים או בסידורים שלשלת אסור לתלות בהם, אבל אם מונח בכיסן מותר, ולפ"ז בג"ד נמי אם קבוע בתנ"ך שלשלת

שיארות קצרות

הקצאת שמן לנר שכבה מיד

שאלה

ניסה להדליק נרות חנוכה ולא דלקו טוב ומיד כבו, האם השמן הוקצה.

תשובה

השמן לא הוקצה, ויש לדון לפמש"כ השלטי גבורים והובא בבה"ל תרע"ז דאם הקצה שמן לחצי שעה ודלק יותר מחצי שעה שהיה פתילות דקות דמסתפק דאפשר דהוקצה בטעות הוי הקצאה שהיה דעתו להקצות, וה"נ י"ל דהקצאה בטעות שהיה דעתו להקצות שמה הקצאה ויאסר. ויש לחלק דהתם דלק חצי שעה ורק יותר לא היה דעתו וכיון שהיה ע"ז דין נר חנוכה הוקצה יותר מחצי שעה ג"כ. אבל אם מלכתחילה לא נדלק לא הוקצה כלל, ושאני מפתילות ושמינים שאינם טובים וכבו תוך כדי חצי שעה דהוקצה דהתם יצא יד"ח הדלקה, משא"כ שבתחילה לא היה ראוי לא הוקצה.

העלאת מחיר בתפירה

שאלה

תופרת שלוקחת מחיר מסוים על מכפלת והחליטה שמעלה את המחיר וקונה ותיקה שלחה לה בגד, האם יכולה לקחת המחיר החדש או חייבת להודיע לה קודם.

תשובה

אם תיקנה את הבגד יכולה לקחת את המחיר החדש וא"צ להודיע קודם ללקוחות שמעלים את המחיר. שהרי המחיר תלוי בה, וכיון שהחליטה שמעלה את המחיר יכולה לגבות את המחיר החדש, ואע"פ ש"ל שהקונה הסכים רק למחיר הישן, נראה דד"ז תלוי במוכר וכיון שמעלה יכול לבקש המחיר החדש, בתנאי שיהיה במחיר סביר דאל"כ אין דעת הלווקח על כן והוי כמקח טעות. אבל על מחיר סביר יכולה להעלות שלא שייך להודיע לכל לקוח ולקוח, וגם מצוי שמתקופה לתקופה מעלים קצת את המחיר.

לע"נ תורה ח' מדרכי בודה"ח זאב דוב דל

Z

על דבר הפתילות הנותרות מהדלקת נר חנוכה

מה אודות שושאל מוריני הגאב"ד שליט"א מאחד

שנהגו רבים לשורפם במדורה גדולה ושואל היות ויש לו הרבה בצקים של הפרשת חלה אם מותר לו לשורפם במדורה שעושים לפתילות. והשיב לו דאין לעשות כן מאחר שהפתילות ספוגות בשמן של מצות הדלקת נר חנוכה והן נאסרות בהנאה וכשמכלה החלה על ידי האש של

הפתילות שהוקצו למצותו הוא נהנה משמן של מצוה שנאסר בהנאה. אולם אם עיקר השריפה היא על עצים ועליהם מניחים הפתילות הנשרפות שפיר יכול להניח שם גם החלה ולשרפה, מאחר ועיקר שריפתה הוא על ידי העצים ולא על ידי השמן של מצוה

הלכה והוראה בישראל

תשובת מוריני הגאב"ד שליט"א בענין מי שבטעות נדלקו נרות חנוכה שלו קודם שהספיק לברך עליהן

בירך עובר לעשייתם מברך אח"כ. עיין ש"ך י"ד (סי' י"ט ס"א) א"כ בג"ד בצירוף הני סברות, א' דעת הא"ד דמברך על ההידור, ב' כיון דמקרי שיהיו מצוה משך הדלקתם י"ל דמקרי עובר לעשייתן, ג' דעת הפוסקים אם לא בירך עובר לעשייתן מברך אח"כ, מכל זה נראה לסמוך בג"ד דיברך, עכ"ל.

מעתה לפי דברי רעק"א בנדון דידן לא גרע ממי שנזכר באמצע ההדלקה שלא בירך דשפיר יכול לברך, אולם יש להעיר דלפי מה שחידש חתנו מרן החת"ס זי"ע בחידושיו למס' שבת (נ"ב), דבשבת חנוכה ליכא דין של כבחה זקוק לה, ומעיקר התקנה ס"ל בהדלקה לבד, ואם כן אם איננו דבר זה בהדלקה של שבת חנוכה בנר ראשון אין יכול לחזור ולברך, דהרי ליכא שיהיו מצוה בהדלקה זו, ומכל מקום לדעת הפוסקים הנ"ל בסברא ג', שכתב רע"א דבכה"ג גמי מקרי עובר לעשייתן א"כ גם ביום ראשון שחל בערב שבת יכול לברך.

רשמי את אשר חנני השי"ת משה בראנדסדארפער

מכסה עיניה כדי להנות מן הנרות לאחר ההדלקה, ובנר חנוכה הרי הנרות הללו אסורים בהנאה מכל מקום יש לו הנאה מקיום המצוה עצמה, ובפרט דבנר חנוכה הדלקה עושה מצוה. ש"ד מה שכתב רבי עקיבא איגר בשו"ת (מהדורא תניינא סימן יג) בענין שהדליק נר חנוכה כליל ח' ושכח לברך על הדלקתה, ורק קודם שהדליק כולן נזכר דעדיין לא בירך, אם יש לו לברך או לא, ח"ל: ומ"מ לדינא נ"ל בג"ד יש לסמוך ולברך, דיש לצדד עוד, דאף בנזכר אחר גמר הדלקתו, דיברך, כיון דצריך שיעור להדלקה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מהשוק, ועיין שולחן ערוך (סי' תרעה) אם נתן בה שמן פחות משיעור לא יצא אפילו דיעבד, א"כ כל משך הדלקתו עדיין מצותו קיימת ונמשך, ועיין הרא"ש פ"ק דפסחים (סי' י) כתב הטעם דמברך להתעטף בציצית להניח תפילין, לישב בסוכה, ולהדליק נר חנוכה [ולא על עיטוף בציצית, על הנחת התפילין, על הישיבה בסוכה, על הדלקת נר חנוכה, דיש בהם שיהיו מצוה, ולשון מורה על זה להיות עטוף בציצית ולישב בסוכה וכו' ולהדליק נר חנוכה שיהיו במצותה, כדאמרינן משתשקע וכו', שתכלה רגל מן השוק עיין שם, הרי דמדמה נר חנוכה לציצית ותפילין דיש שיהיו במצותם, א"כ י"ל כמו בציצית ותפילין מברך גם אחר הנחתם דעדיין עוסק במצותם הוי כמו קודם עשייתן, הכי נמי י"ל בנר חנוכה, ואף דאינו דומה לגמרי דשם עוסק במצותם במה דלבוש, וכן מוזח בפתחו ולא ברך בשעת קביעתו אף דאינו עושה מעשה מ"מ כל רגע ורגע חתלת מצוה דאלו נטלו המזחה לא יהיה לו המצוה נכא"ל ולהבא, וכן בלולב דכתבו תוס' דנענוע הוא מהמצוה ומקרי עובר לעשייתן, היינו ג"כ דע"כ אלו לא היה מנענע היה מחוסר מצות נענוע, ומוטל עליו לנענע, משא"כ בנר חנוכה דכל שבשעת הדלקה היה בו שמן כשיעור, אף אם רגע אח"כ כבתה הנר אין מוטל עליו להדליק ואין שום גרעון במצוה מה שאינו דולק יותר, וא"כ י"ל דמקרי עברה מצותה, מ"מ כיון דכ"ל הרא"ש בחז"ל, לקרועם שיהיו מצוה, י"ל דמקרי עובר לעשייתן. גם דעת כמה פוסקים דבכל ברכות אם לא

בס"ה, לכבוד הרה"ג שליט"א אהרשה"ט. אודות מה ששאל מע"כ אם איש אחד אומר לשם יחוד לפני הדלקת נר חנוכה, ומחזיק בידו נר דלוק להדליק בה הנרות, ובאמצע אמירת לשם יחוד, נדלק הנר חנוכה בטעות מהנר הדלוק בידו, מה יעשה כעת, אם יצא ידי חובתו בהדלקה זו ושוב לא יברך על ההדלקה, או דנימא דיכבה הנר הדולק וידליק ויברך.

הנה הגם שאין זה שאלה הלכה למעשה, מכל מקום לא אמונע מלענות לשאלתכם, ובפרט ששאלה זו יש בה קיום דברי חז"ל ששלשים יום קודם החג שואלין ודורשין מעניינו של יום, וזה החלי' בנדון מי שבטעות נאחזה האש בנר שרוצה להדליק, ונסתפקתי בתרתי, אם צריך לכבות הנר ולהדליק מחדש ואי נימא דאין צריך לכבות איך יברך עכשיו להדליק נר של חנוכה, אחרי שכבר יצא ידי חובתו בהדלקת הנר בטעות.

הנה מעיקרא דדינא כתב בביאור הלכה (סימן ס"ד) וכן הלכה: ודע דמה שכתבנו במ"ב היכא שמוכח וכו' כגון בק"ש ע"י סדר התפלה ובשאר מצות ע"י הברכות או ע"י ההכנה להמצוה כגון מה שאמר בירושלמי פ"ה הג"ג גבי מצה דבין שכיון ובין שלא כיון מכיון שהיטב חזקה דכיון, ובירושלמי דר"ה גבי היה עובר אחורי ב"ה ושמע קול שופר או קול מגילה וכו' הדא דתימא בשעובר אבל בעמד חזקה כיון, ומירוש דדוקא אם עומד אחורי בהכ"נ סתמא לאו למצוה קאי אבל בעומד בתוך בהכ"נ ושומע קול שופר מסתמא עומד לשם כונה וכמו שכתב בספר ישועות יעקב בסיומן זה וכל כה"ג נזכר למצוה בכל המצוות, ע"כ.

ומעתה בנדון דידן כשאומר לשם יחוד הרי זה הכנה למצוה ובכה"ג מבואר בביאור הלכה דיצא ידי חובתו, אולם אכתי יש לומר דנדון דידן שאני שהרי בביאור הלכה כתב דהטעם הוא משום דחזקה כיון, וכיון דנדלק ממאלין איך אפשר לומר דחזקה כיון, בשלמא נטילת לולב או שמיעת היה שופר כשנטילת הלולב לקיים מצותו או שומע קול השופר, אף דאין כונה פרטית אמרינן כיון שעושה עכשיו ההכנות לקיים מצוה זו, מסתמא כיון לצאת בנטילת לולב או בשמיעת קול שופר, אבל בהדלקת נר חנוכה, כיון שהנר נדלק ממאלין בלי שום כונה מצדו ואדרבה הוא אינו רוצה לצאת בהדלקה זו, שפיר עדיף שיכבה הנר וידליקנו שנית.

ובכה"ג יכול לברך, דאפילו אי נימא דכבר יצא ידי חובת ההדלקה מכל מקום לא גרע מהדלקת נר שבת שהאשה מברכת לאחר ההדלקה היא

היכל הוראה

תכלית כסמכות ועל הבאינות מכל

בחדרת הכבוד ומסדר הכתבים ובנועם, וישיב אהל הכתם וידיעם, תופשי התורה יקרה מפענים, מקרימים אנו מברכת מלא שבת את פני מורה צדק ומשוא פנים, קנה כסם ראש לכתבים, משה המושפע מידו רבות בשנים, ידועה הוא לו מאבות לנעים, מכה האב יקח צעם וזעם, אלו ידורשון מלמד רעת מבינים משה שפיר קאמרת שפחותיו שושנים, ככל המקצועות וכלל האופנים, מעיון וירושלים תנא הוראה מסיו תנאמנעם, ומסמך ריבית תלמידים תנועם

ליקדם תנאן תחיל מצול שוסק ודורש כשרה

רבינו מנחם הגאב"ד שליט"א

מלך שירת משרי וכלל הוראה

עם השמחה העדולה בקשרי השירובין של גברתו הגדולה תח"ר

בת לחצוה דורש תנאן י"י ישראל מנחם שליט"א
רח וטובה צדק מכלל "היכל הוראה" - צפת
ע"כ הבחור החשוב מופלא
ומפליג ברוח"ש כמר חיים מאיר דר"י
כן תנאן תחילת רבי ישראל מנחם מענדל רבין ברכב שליט"א
ראש ישיבת צפת צדק וחסד - א"ל.

די רצון שחיונו יעלה ויהי הבגן בגן עדי עד להפארת המשפחות הירוממות והמיוחסות בישראל אכ"ר
בברכה
תנחל בת דין ותהורא "היכל הוראה" בארץ הקודש

ומני קבלת קהל בבית "היכל הוראה" בירושלים רח' הדב וזנופול 3 טל' 02-5322775

חוצות ומוצאי שבת י"ט מנחם אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת י"ט מנחם קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב י"ט לפנה"א 1:00 עד 1:30 ומשה קודם הד"ה עד הד"ה
---	---	---

ע"פ חקוק דבינו מר"ה ק"מ בשם"י ו"ש שאלות דחופות או שאינה מובנת דוחו, בכל צד וזמן בימים ובלילות.

בית מוריני הגאב"ד שליט"א
מלך בני היכל הוראה
על המצוה 052-5177777 052-5177777

א-ה מנחמה
10:00 לפנה"א
עד 9:00 בערב
רצוף

א-ה מנחמה
10:00 לפנה"א
עד 9:00 בערב
רצוף

א-ה מנחמה
10:00 לפנה"א
עד 9:00 בערב
רצוף

לב הרבה

י"ל ע"י מפעלי 'טענה הלכות' לחינוך לימודי הלכה לפני הישיבות באר"ק

אליבא דהלכתא

הלכות חנוכה

סעודות חנוכה ואמירת על הניסים

ריבוי הסעודות בימי חנוכה

א. הקדמה. כתב בשולחן ערוך (סי' תר"ע סע' א') בהסעודות שעושים בימי חנוכה הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה אלא להלל ולהודות, וכתב הלבוש (שם) הטעם בזה "כי בפורים היה הגזירה להשמיד ולהרוג את הגופות שהוא בטול משתה ושמחה ולא את הנפשות, לכך כשהצילם הקדוש ברוך הוא ממנו קבעו להללו ולשבחו יתברך גם כן על ידי משתה ושמחה, מה שאין כן במעשה דאנטיוכוס שלא גזר עליהם להרוג ולהשמיד רק צרות ושמדות כדי להמיר את דתם וכו' לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות בלבד" (עי' בלשונו באריכות).

אמנם כתב ברמ"א (שם) "ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח", ומוסיף הרמ"א (שם) שנהגים לומר זמירות הוי סעודת מצוה, ויש שכתבו דהוא הדין אם אומרים בסעודות דברי תורה הווי סעודת מצוה (מקור חיים ד"ה וואו).

ב. מצינו כמה מנהגים בסעודות של חנוכה. יש אומרים שיאכלו בסעודות אלו בשר וישנו י"א, ויש נוהגים לאכול מאכלי חלב בסעודות אלו, כמו שכתב ברמ"א (שם) בענין אכילת מאכלי חלב בחנוכה, "יש אומרים שיש לאכול גבינה בחנוכה, לפי שהגע נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב" (וכתב שארית ישראל שער המזנים, שאכילת מאכלי חלב בימי חנוכה הוא תיקון לפגם חיסוד).

ג. שבת וראש חודש. נכון להרבות בסעודות ראש חודש שבת יותר משאר ימי חנוכה, וכן בסעודת שבת חנוכה ירבה יותר משאר שבתות השנה (עי' בא"ח שנה א' פ' וישב הל' חנוכה אות כ"ח).

הזכרת על הניסים בברכת המזון

ד. הקדמה. כתב בשולחן ערוך (סי' תרפ"ב סע' א') בכל שמונת ימי חנוכה אומר על הניסים בברכת המזון, ואם נזכר באמצע ברכת ועל הכל וכו' כל זמן שלא הזכיר את השם יכול לחזור ולאמרו ואפילו נזכר בין אתה להשם, אם נזכר לאחר שכבר הזכיר השם של "על הארץ ועל המזון".

ה. שבת. וכתב הרמ"א (שם) שאם שכח לאמרו יאמר בברכת הרחמן "הרחמן יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם

שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מתתיהו וכו'", ואם שכח לאמרו בסעודת ראש חודש יאמר לאחר הרחמן הוא יחדש וכו' כיון שדנר קודם (עי' משנ"ב שם סי' ק"ה).

הזכרת על הניסים בברכת מעין שלוש

ו. כתבו האחרונים שבברכת מעין שלוש אינו מזכיר על הניסים (משנ"ב שם סי' ב'), ובארו האחרונים כמה טעמים בזה, יש שבארו כיון שהם ימים טובים שלא הזכירו בתורה לכן אינם מזכירים אותם בברכת מעין שלוש (לחם חמדות ה"ר במחצית"ש סי' י"ח סי' י"ח), ויש שבארו הטעם שעל ידי הניסים ראוי להזכירם בהודאה דהיינו בתפילה בברכת מודים ובברכת המזון בגוה"ל, אבל בברכת מעין שלוש אין בה ההדאה שאפשר לסמוך עליה מעין המאורע (עי' לבוש סי' ר"ח סע' ב').

ואם הזכיר על הניסים באמצע ברכת מעין שלוש אינו חוזר (עי' ספר די נאמן שבת כ"ד ע"א, ויפה ללב ח"ה סי' תרפ"ב סי' א' ד"ה ע"ל, ושו"ת מהרש"א אפלטנר סי' ד"ה ובהיות).

הזכרת על הניסים באמצע התפילה

ז. כתב בשולחן ערוך (סי' תרפ"ב סע' א') בכל תפילה של שמונת ימי חנוכה מזכיר על הניסים בברכת מודים בשמונה עשרה.

ח. נזכר קודם שסיים הברכה. אם שכח על הניסים ונזכר קודם שאמר השם של ברוך אתה הטוב שמך וכו' חזר לברכת ועל כלום וכו' ומזכיר שם ועל הניסים (עי' ביאהל סי' קי"ד סע' ד' ד"ה במקום).

ט. נזכר לאחר שסיים הברכה. אם שכח על הניסים ונזכר לאחר שהזכיר השם של ברוך אתה הטוב שמך, אינו אומר למדנו חוקך אלא גומר הברכה ואמרו לאחר יהי לרצון הראשון (שע"צ סי' קפ"ח סי' י"ח).

י. נזכר קודם שיקרי רגלי. אם נזכר שלא הזכיר על הניסים כלל, אומרו באלוהי נצור קודם יהי לרצון השני (עי' משנ"ב סי' תרפ"ב סי' ק"ד).

לדלג אמירת 'על הניסים'

יא. אין לדלג ברכת על הניסים ולכן המאריך בתפילתו

לא ידלגו אפילו שלא יספיק לומר קדושה עם השליח ציבור (שו"ת צמח צדק ח"ו"מ מילאים סי' י"א).

טעה באמירת 'על הניסים'

יב. הזכיר של פרים. אם טעה והזכיר על הניסים של פורים בימי חנוכה, אינו חוזר להתפלל (עי' א"א בוטשאטש סי' ק"ח, ומשמעות מג"א סי' תרצ"ג סי' א').

יג. הזכירו ברכה. אם טעה והזכיר על הניסים בברכת רצה, אינו צריך לחזור ולהתפלל ואינו הפסק ושוב יזכירו בברכת מודים (שע"צ סי' תרפ"ב סי' ב', וע"ע שו"ת חיים שאל ח"א סי' ע"ה).

מנהג ישראל לשחק עם דריידל (סביבון) בימי חנוכה

יד. מנהג ישראל לשחק עם דריידל בימי חנוכה (עי' בן ביתי פ' מקץ ולחנוכה, וסיפורי הרמ"ח מערכת מהרי" מרחין אות ב"ה בשם הר"ק מרחין ז"ל), וידוע טעם המנהג כיון שבימים אלו יצאה הגזירה מהרשעים שלא ילמדו יחד, ומצאו חכמים עצה ועשו את משחק הדריידל שיהיה מוכן להם בעת לימודם ואם ימצאו אויביהם יאמרו ששחקו בדריידל, ולכן עשו זכר לנס זה כיון שעל ידי זה יכלו ללמוד בשלווה ולא שכחו תורת השם (אוצר כל מנהגי ישורון, סימן י"ט אות ד').

טו. מנהגים. ומצינו כמה מנהגים בזה, יש צדיקים שהזהירו להגביל זמן מועט למשחק זה (ספר בן ביתי שם), ויש שנהגו לשחק עם דריידל העשוי מכסף (מנהגי חת"ס פ"ה) ויש שהקפידו לשחק עם דריידל העשוי מעץ (עי' בני יששכר סקלוי מאמר ב' אות כ"ה, ואמרי בעם חנוכה דף ס"א ע"א).

המנהג לאכול משמנים בימי חנוכה

טז. נוהגים לאכול מאכל חשוב מוטגן בשמן לכבוד ימי חנוכה (זמר אכלו משמנים המיוחד לרבי אברהם אבן עזרא).

יז. מנהגים. יש שנהגו לעשותו מתפוחי אדמה מרוסקים מוטוגגות בשמן (הלכות יוסף סע' ב'), ויש שנהגו לעשות אותו סעוגות מזונות סופגני צף על השמן ומברכים עליו בורא מיני מזונות וברכתו בורא מיני מזונות וירא שמים נזדר מלאכול מזה הרבה (והארכנו בגליון ד').

שבת חנוכה

אין לו דבר היתר החשוב ביותר

א. הקדמה. כתב בשולחן ערוך (סי' ש"א סע' ח') שאין לטלטל בסיס שהונהג עליו דבר היתר לאיסור ולהיתר אלא באופן שאינו יכול לנער האיסור מהבסיס, אבל באופן שאי אפשר לנער האיסור מהבסיס

לטלטל שולחן המנוחה בשבת

א. אין לטלטל שולחן שעליו מונח המנוחה אלא כשיש עליו דבר היתר החשוב יותר, והנכון ביותר שיניח ספר קודש על סט המנוחה ובכך יתקן לבסיס לאיסור ולהיתר.

זיה"ר שיבנו בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה

שיעורי הלכה

הרה"ג רבי מנחם מענדל גייר שליט"א

שנאמו בכולל חסי ישיבה אשדוד

חנוכה תשפ"ז

עניני חנוכה

♦ זמן הדלקת נרות חנוכה לכתחילה ובדיעבד ♦

ואף באופן שבני ביתו לא יהיו שם דמכין שיכול להזכיר לעצמו הנס ע"י ההדלקה הוא מחוייב בזה.

נר חנוכה נכתב בערב שבת האם זקוק לה

ג. ומעתה נרויח לבאר גם מחלוקת המחבר והט"ז בסי' תרע"ג ס"ב דלדעת המחבר אף אם כבתה קודם השקיעה בערב שבת אין זקוק לה, אבל הט"ז כתב ע"ז דכל זה הוא דוקא אם דלק עכ"פ בזמן החיוב דהיינו משתשקע החמה "אלא דבשבת שאי אפשר להמתין עד שקיעת החמה בהדלקה וצריך להתחיל קודם לו מקרי אותה שעה זמן התחלה" ועי' בשו"ת חת"ס מה שפלפל בדבריו, ולענ"ד נראה לבאר דנחלקו האם בשאר ימות החנוכה היתה התקנה שהפרסום לבני רשות הרבים מעכבת אף בדיעבד, או שהוא רק ענין של קיום המצוה באופן של לכתחילה, דהמחבר שסובר שאף בשאר ימות החנוכה את עיקר המצוה אפשר לקיים גם מבלי הפרסום לבני רה"ר, לכן ס"ל דבערב שבת וכמו"כ במי שהוא טרוד תיקנו שמכין שהדלקה עושה מצוה ובשעת ההדלקה אינו יכול לפרסם לבני רה"ר, אע"פ שיכול גם אז לגרום גם במצב כזה פרסום נס בלילה לבני רה"ר, דלכן בכה"ג תיקנו לו עוד תקנה שיוסיף שמן שידלוק גם לאחר מכן, אבל מכין שאת עיקר המצוה הוא מקיים כבר עכשיו בשעת ההדלקה אף בלי הפרסום לבני רה"ר, לכן מכין שכבר קיים את עיקר המצוה קודם השקיעה לכן כבתה אין זקוק לה, ולהנ"ל נמצא דהמחבר לשיטתו קאזיל, אבל הט"ז דס"ל דפרסום הנס לרבים מעכב בעיקר המצוה וכדמשמע ממש"כ בסי' תרע"ב דלאחר חצות כבר אינו יכול להדליק אז בדיעבד, לכן הבין דבהכרח התקנה בערב שבת היתה רק בשעה שמתפרסם קודם השקיעה, אבל עיקר המצוה מתקיימת רק בשעה שמתפרסם הנס גם לבני רה"ר, דהיינו לאחר השקיעה, ולכן כבתה קודם השקיעה זקוק להודו"ק.

א. באו"ח סי' תרע"ב ס"א כתב המחבר "אין מדליקין נר חנוכה אלא עם סוף שקיעתה לא מאחרים ולא מקדימים ויש מי שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה ובלבד שיתן בה שמן להדליק עד שתכלה רגל מן השוק" עכ"ל, ורוב הפוסקים ביארו את שיטת היש מי שאומר דבאופן שאינו יכול להדליק בזמנה, יכול להדליק בברכה וביארו שכן הוא דעת המחבר, וצ"ב הסברא בזה דהרי בשבת כ"א איתא לענין תחילת זמן הדלקת נר חנוכה "מצותה משתשקע החמה", וביארו הראשונים הטעם בזה דקודם לכן אין פרסומי ניסא, ולפי"ז קשה האיך יכול להדליק בברכה קודם השקיעה הרי הדלקה עושה מצוה וא"כ כבר בשעת ההדלקה צריך להיות פרסומי ניסא.

כשאנו יכול לפרסם הנס לאחרים האם מדליק בברכה

ב. ונראה לבאר סברת המחבר כך, דהנה בחמד משה וה"ד בשעה"צ סי' תרע"ב) כתב דאם אי אפשר להקיץ את בני הבית או כשהוא נמצא לבד ודאי יכול להדליק בברכה, ובשו"ת אגרות משה (אורח ח"ד סי' ק"ה אות ז') כתב "הנה לע"ד מסתבר בפשיטות דגם נר חנוכה אין הפרסומי ניסא עיכוב לעצם חיוב הדלקת הנרות, דבליכא ענין דפרסומי ניסא שהוא נמצא במקום שליכא אינשי יפטר לגמרי, דמאי שנא ממגילה דצריך לקראו אף כשהוא יחיד ביתו... וא"כ גם בחנוכה מסתבר שהוא כן בעצם המצוה הוא אף ליחיד... אלא דענין הפרסום הוא עוד דין דצריך לעשות המצוה בפרסום. ולכן כשאחד נמצא במקום שליכא איש חייב להדליק בברכה" עיי"ש. ובהליכות יוסף - חנוכה מביא כעין זה משו"ת תשובות והנהגות ח"ג סי' רט"ו ומבעל השבט הלוי דבדיעבד ידליק ויברך אף כשאין איש, ומעתה י"ל דמהאי טעמא סובר המחבר דמי שהוא טרוד ואינו יכול להדליק באופן שיש פרסומי ניסא ג"כ חייב להדליק בברכה

♦ קושית הגה"ק מאוסטרובוצא ז"ע למה לא היה הנס במציאת שמן טהור לח' ימים ♦

בפנים אלא בחצרות קדשך בעזרה וזוה נתפרסם הנס שכל ישראל ראו הנרות דולקים ח' ימים רצופים דאלו היתה המנונה בהיכל לא ראו הנס אלא הכהנים אבל בחצרות קדשך נתפרסם הנס, עיי"ש. ומעתה יש לבאר בפשיטות ונקדים דהנה ידועים דברי הפני יהושע בשבת על הקושיא למה הוצרך הנס הלא טומאה הותרה בציבור, ותיירץ דהקב"ה רצה להודיע את חיבתו לישראל, לכן עשה נס בכדי שיוכלו להדליק בטהרה דהיינו בהידור, עיי"ש. ומעתה

א. הגה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובוצא זי"ע מקשה בספרו מאיר עיני חכמים (מהדור"ק סי' מ"ד אות ז') מקשה למה לא היה נס כזה שימצאו שמן שמספיק לח' ימים דהרי ממילא היה נס במציאת פך השמן (ועיי"ש מה שתיירץ באופן נפלא) ולענ"ד לתירץ בזה, ובהקדם בדברשות חתם סופר (עמ' ס"ז) מבאר הנוסח שאנו אומרים ב"ועל הניסים", "והדליקו נרות בחצרות קדשך וגו'" וז"ל, "דאז היה ההיכל מלא גלולים עד שפינו את היכלך וטהרו את מקדשך אז לא הדליקו נרות

יש להוסיף דלכן רצה הקב"ה שהנס יהיה דוקא באופן שלא בדרך הטבע כדי שיע"ז יתפרסם יותר חביתן של ישראל למקום שעשה להם נס שלא בדרך הטבע בכדי שיוכלו לקיים המצוות בהידור.

נס השמן שלא בדרך הטבע חתה לפרסם שנאלץ מהיוונים

ב. ובעוד אופן י"ל דלכן רצה הקב"ה לעשות הנס באופן כזה שלא בדרך הטבע בכדי שיתפרסם הנס ביותר והוא עפ"ד החת"ס שם בדרשות עמ"ס ח בא"ד שם וז"ל, "שמקובל היה בידם מנבואתו של זכריה שיהיה הגאולה ע"י נס המנורה כאשר ראה זכריה מנבואתו וכל זמן שלא אידע נס במנורה ואפי' שהכהנים דרפו היוונים וגרשו מ"מ ידעו שעדיין ידם מושלת עליהם ויחזרו עליהם בחרב ובחנית ועם רב

ועל כן היהודים הטמונים ביערות ומערות שברחו לא חזרו למקומם, אך ביום כ"ד כסלו היה ניצוח א' והדליקו המנורה לערב בליל כ"ה ולמחרת מצאו הנס אז ידעו שלא יהיה להיוונים תקומה, ובהמשך כתב ומ"מ "שכל ישראל נקבצו ובאו יחד וחנו בבתיהם ובעריהם כי ידעו עכשיו היא הגאולה שלימה ממלכות יון ולכן נקרא חנוכה חנו כ"ה ולא נחו כ"ה עיי"ש. ומעתה יתבאר דלכן רצה הקב"ה לעשות דוקא נס כזה שלא בדרך הטבע, כי אם היה הנס רק ע"י שמצאו שמן לכל ח' הימים לא היה ניכר הנס לכל ישראל, ורצה הקב"ה לעשות הנס באופן כזה שידעו כולם שכבר הגיע זמן גאולתם מהיוונים, ועי"ז יוכלו לחזור לביתם בלי שום פחד וידעו שכבר יכולים לקיים כל המצוות בגילוי ובפרסום ולא בהחבא במערות.

◆ בענין מנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בשעה שהנרות דולקים ◆

מסתבר שלא גזרו כלל לאסור להם בפנים לאור הנר, אבל לטעם משום דעשאוהו דומיא דמנורה אין מקום לחלק בזה בין אנשים לנשים ובודאי גזרו גם לנשים שלא להשתמש לאור הנר בתוך הבית.

טעמי המנהג הנשים לא יעשו מלאכה בשעה שהנרות דולקים

ג. ומעתה יש להעיר במה שמצינו כמה טעמים למה שכתב המחבר בס' "תר"ע "ונהגו הנשים לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ויש מי שאומר שאין להקל להם" והנה בטעמא דמילתא מצינו כמה טעמים דהנה כתב הט"ז "דכיון שנעשה הנס ע"י נשים יפה להם כשהם נהוגות שלא לעשות מלאכה" וכ"כ המג"א שם בשם המטה משה, וכעין זה כתב הלבוש שם וז"ל "כדי שלא להסיח דעתן מהנס בשעת ההדלקה", אבל בבית יוסף ובביאור הגר"א ועוד כתבו טעם כדי שיהא להם היכר שאסור להשתמש לאורה עיי"ש, וכ"כ המ"ב להלכה שם בסק"ד וז"ל "כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה והוא כחצי שעה".

ד. אולם לפי דברינו הנ"ל נראה לומר דרק אם נלמד דמה שאסור להשתמש לאורה הוא משום ביזוי מצוה או משום דעשאוהו דומיא דמנורה י"ל דלכן נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בשעה שהנרות דולקות בכדי שיהא להן היכר שאסור להשתמש לאורה דהרי גם להם אסור להשתמש לאורה, משא"כ לפי הסוברים דיסור האיסור להשתמש לאורה היא משום שחששו שהרואה מבחוץ יאמר שהדליקו הנר לצורך ההשתמשות, אין מקום לומר דלכן נהגו הנשים להימנע ממלאכה בשעה שהנרות דולקות בכדי שיהא להן היכר שלא יבואו להשתמש לאורה. דהרי כבר נתבאר דלפי שיטה זו דטעם הגזירה היא משום רואים לא גזרו כלל לנשים ההשתמשות לאורה, ולדבריהם נצרך לבאר טעם מנהג הנשים הוא משום שהנס נעשה על ידם, והחמירו שבשעה זו יהא חשוב אצלם כיו"ט.

א. בשבת כ"א ע"ב נחלקו אמוראי האם מותר להשתמש לאור נרות חנוכה, ולהלכה כתב המחבר בס' "תרע"ג ס"א "אסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת ובין בחול", וכתב המ"ב ע"ז ב' טעמים. א. "כדי שיהא ניכר שהוא נר מצוה לפרסם הנס". ב. "ועוד כיון שע"י נס שנעשה במנורה עשאוהו כמנורה שאין משתמשין בה כלל", עכ"ל, וב' הטעמים הללו כבר נזכרו בראשונים בשבת דהנה כתב רש"י שם וז"ל "ואסור להשתמש לאורה שיהא ניכר שהוא נר מצוה וליכא למיחש לטטירה", וכוונתו כדברי הרא"ש שם "דהרואה אומר לשם תשמיש זה הדליקה ולא לשם מצוה", אבל הבעל המאור והרשב"א והר"ן והמאירי כתבו הטעם הב' שהביא המ"ב.

למה אסור להשתמש לאור הנרות

ב. ונראה לחדש דלכאורה יהא נפק"מ בין הטעמים לענין השתמשות הנשים שעיקר תשמישם הוא בפנים דהיינו בתוך הבית, ואין דרכם לעשות מלאכתם בחוץ בפרט בשעות שדרך בני אדם לעמוד בחוץ להדליק נ"ח (וכעין שכתב החת"ס בשבת כ"א לבאר דמהאי טעמא לא תיקנו חז"ל דין מהדרין לנשים מכיון שעיקר התקנה היו מדליקין בחוץ, וכל כבודה בת מלך פנימה, ואינו מדרך הצניעות לנשים שידליקו בחוץ בפרט בזמן שאנשים מסתובבים בחוץ להדליק נר תנכה). ומעתה י"ל דהגזירה לאסור ההשתמשות לאור הנר היתה בעיקר לאנשים שדרכם להשתמש ולעשות מלאכות גם בחוץ שלא יעשו כן בכלל, מכיון שבמצב של השתמשות בחוץ לאור הנרות שתקינן להדליק בחוץ, אז אדם זר מהעוברים ושבים שיראה את הבעה"ב משתמש לאור הנר, יאמר לצורכו הדליקו, ומכיון שכך אפשר שהחמירו אצלו ההשתמשות לאור הנר גם במצב שאין חשש זה דהיינו באופן שאין חשש שהעוברים ושבים יאמרו כנ"ל, והיא באופן שמדליק בפנים ומשתמש בפנים, אבל לנשים מכיון שאין דרכם להשתמש בחוץ בשעה כזו, וא"כ אף כשמדליק בחוץ ליכא למיחש שהרואה מבחוץ יראה אותה משתמשת לאור הנר ויאמר שהדליק הנר לצורך השתמשות האשה,

ניתן לקבל את הגליון במייל: s963096@gmail.com

הגיליון יז"ל ע"י כולל הכנה לשבת 'חסדי ישעיה' אשדוד

ע"י שומרי לקוח של ראש הכולל מורינו הר"ג רבי מנחם מענדל גינר שליט"א בעמח"ס תורה ושבת

להערות ותגובות והנצחות פ"א 0533107868 או באמייל s963096@gmail.com

• הכנה צו שבת קודש מיט לימוד התורה •

במשעולֵי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גיליון צד | סקצ' פ"ו

והדליקו נרות בחצרות קדשך

'שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה' - כי ימי החנוכה מציינים את המלחמה על הדעות ועל הליכות החיים ביהדות שמתרחשת בזמן הזה בדיוק כבימים ההם. ימי הפורים מציינים את המלחמה על הגוף ועל הרכוש ועל כל הקיום היהודי הממשי המתרחשת בזמן הזה בדיוק כבימים ההם. הניסים של חנוכה ופורים הווים ונעשים כל הגת הם כיום.

"חיות בני" בעו"ז הוא רק ע"י נסים וכיוון שזו חנוכה הוא האחרון מוכרח שיש בו חינוך והתחדשות תמיד וע"ש כך נקרא חנוכה... כי אין לבני "קיום רק באהרות הבאים מעולם העליון למעלה מהמטען, והנסים הם מיוחדים להנהגת בני ישראל... ולכן כשעשה הקב"ה נס לאבותינו ה' להם מזה חיות וכשנסתלק הארת הנס הוצרך לעשות להם נס אחר וכן היה תמיד. נמצא כי נס חנוכה עדיין מאיר לנו ... יש בו ההתחדשות עד ביאת הגואל במהרה בימינו **שיעשה עמנו הקב"ה נסים חדשים** לכן נקראת חנוכה מלשון חינוך והתחדשות כי גם אז יש בו ההתחדשות עד ביאת הגואל בב"א

נר ה' נשמת אדם: ובכדי להבין את מצוות הדלקת הנר שבשבת ובתענית ושייכותו ועמידתו כנגד גזירות היוונים. נביא את דברי הרב בעל התניא בתורה אור פ' מקץ, המסביר כיצד הפסוקים מדמים הן את נשמות של אדם והן את המצוות לנר, ומדוע התורה עצמה נדמית לאור. והוא מסביר ומגדיר את פעולת הנר כמשל לכל אל.

הנה כתב כי נר מצוה ותורה אור. הרי שהמשיל הכותב את המצוה לנר. וכתב נר הוי"ה נשמת אדם שהנשמה נמשלה לנר. וצריך להבין מהו ענין הנר של מצוה ומהו הנר של הנשמה. והנה ענין הנר הוא שקריו ע"ש הפתילה כי היא עיקר הנר. אך אין נר בלא שמן. שהשמן הוא הגורם להיות הדלקת הנר בנחת שיהא שווה ומתעכב זמן מה. ואילו השמן ה' דולק מהר ובמרוצה. והינה ע"י שהשמן נמשך אחר הפתילה. והוא נשרף ונכלה באור הנאחז בפתילה עד שהוא כלה לגמרי ולא נשאר ממנו כלום מפני שהוא עולה כולו באש. ומ"מ הפתילה היא עיקר הנר. לפי שהאור הדולק הוא ע"י שנאחז בפתילה. ואילו היה האור נטבע בשמן היה כבה רק שהפתילה היא המחברת את האור אל השמן כשהשמן נמשך אחר הפתילה. ולהבין משל זה נבמשל בנר מצוה ונר הוי"ה נשמת אדם.

דהיינו ה'נר' היא מסגרת כוללת של כלל המכיל שמן, פתילה, ואור. בו חומר (משאב) שהם שבכלי הנר, הופך לאור באמצעות הפתילה. ומכיוון שבשמן עצמו מצומצם החומר הבעור עד כדי כך שהוא לא יכול להדלק כמו נפט כולו מאליו ובבת אחת וללא פתילה, הנה הפתילה שהיא ליבת הנר, שהיא הבמקרה הקטנה יותר בתוך כל מערכת הנר, בה מתאפשרת הפעולה הכימית של הבעירה על ידי 'התבטלות' השמן המגיע מעט מעט עד אל האש בעלת החום והאור הדולקת בראשה ומתפרקת שם לחום ואור, וכך תורם גם הוא להמשך הפקת הכוח (האנרגיה) שלו לתוספת חום ואור, וחוזר חלילה. והוא מונוע גם את 'טביעת האור בתוך השמן'. וכל זה כמשל אל הנמשל, שהוא נשמת האדם דהיינו תפיסת האלקות שלו, המחוזה ממדת, וכלי גם לכל תפיסת עולמו הגשמי, כיצד לחבר את כל חומרו ומשאביו לכבוד שמירתו, על פי הבנתו והתבוננותו בתפיסת האלקות שלו, וכיצד היא מתחברת ומנצלת לצורך זאת כל את כל גשמותו. והרי הנשמה שהיא תפיסת האלקות שלו כמו פתילה הנר לכל הבעירה הרוחנית של משאבי גופו ודעתו. התוצאה היא אור התורה וכחש"ת. ומכאן בדבריו שם.

וזהו נר של הנשמה שהיא מהתבוננות נפש האלהית עצמה... וכאשר יעמיק האדם שכלו ומחשבתו בזה בעומק בינתו ובעומקא דלבא. אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמות. בתגובת הנפש האלהית המשכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה, להוליד מרוח בינתו והתבוננותה אהבה עזה כרשפי אש לרדבה בו ית' בדביקה וחשיקה והפיצה בהתלהבות עצומה עד כלות הנפש, כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי וגו', ועמך לא הפצתי בארץ כלה שאירי ולבבי וגו'. ואזי תהיה החכמה שבנפש החיונית בשמן הנמשך אחר הפתילה שזי"ר נר ה' נשמת אדם שהנשמה היא הפתילה המחברת אור האהבה עזה ורשפי אש להאיר בנפש הבהמית ה"ב עד שתכלה ותכסוף ג"כ לרדבה בו בדביקה חשיקה כו'. ולחיות ואהבת וגו' בכל לבבך. וגדול יהי' כח כלות הנפש הבהמית ביותר שאת בבחי' שמן הנכלה ועולה עד שנעשה ממנו כולו אש של אור הנר ע"י בחי' צעק לבם והוא התהפכות בחי' האש שבה. ורשפי אש אהבה עזה כו'.

וכך כל מצוה באופן פרטי כדוגמת תלמוד תורה או גמ"ה, הנה היא מסגרת וכלי שבהם מנצל היהודי את כל כוחותיו לצורך אותה מצוה, והמצוות המסיימת שבה הוא אדוק

הדלקת הנרות: בספרי הצדיקים לבית יו"ט בעל צמח צדיק ובעל אהבת ישראל זצ"ל, ישנו עניין שאינו נסיד כ"כ בספרים אחרים, והוא מופיע עשרות פעמים במאמריהם על הנרות של חנוכה וגם במאמרים במשך כל השנה על נרות השבת. והוא העניין להעלות עם הנר הראשון - הנקרא נר ה' נשמת אדם, גם את הנר השני ולתקן בחינה הנקראת 'נר של רשעים', והוא מה שנקרא אורו של משיח. עניין באהבת ישראל (החש"פ) פ' וישב אות קפ"ד המביא את לשון זקנו בעל הצמח צדיק בדברים כבירים ונפלאים.

עפ"י מה שכתב בצמח צדיק פרשה זו וזה לשונו 'רק יקדש עצמו שיעלה כל הדברים הגשמיים להקדושה להעלות הניצוצות הק' ובה מעלה נר ד' נשמת אדם ומעלה גם הנר ה' הנקרא נר רשעים להקדושה ומקרב קץ הגאולה'. ושם באות קצ"ח 'ולזה צריך לעשות תשובה שלמה ולקדש עצמו במותר לכל לעשות דברים הגשמיים להנאת עצמו רק להעלות הק' הניצוצות הק' להקדושה, ובה יעלה נר נשמתו וגם נר ה' הדואר אורו של משיח יעלה אש הקדושה להפוך החומר לצורה סוד תיקון הנפש אשר חומר צורה בהתכללם יחד ע"י הכולל עולה מספר תקון... אזי יתודע ששמו יתברך הוא אדון על כל נוסה לגאולה שלמה ולאור הגנוז שנתגלה ע"י נר מצוה הדואר אורו של מלך המשיח ויתרומם קרן מלכות בית דוד ... ע"י שמהפכן החומר לצורה ומכניעו הנר רשעים תחת נר ה' נשמת אדם.

והעניין הזה הנקרא 'נר רשעים' צריך ביאור אל מה יכוונו בדבריהם. גם יש להבין כיצד מעלים נר של רשעים אל הקדושה, ומדוע כה גדול ענין זה להביא לימות המשיח.

'ופורקן כהיום הזה': כידוע חנוכה ופורים, אין הם חגים ומועדים על שם הניסים שארעו לאבותינו רק בימים ההם - ורק תוצאותיהם של הניסים הם עד היום. כדוגמת ימי הפסח שבהם יצאו לחרות עולם, היות יסוד הנמשכת עד היום. כימי השבועות שבהם קיבלנו תורה הנמצאת איתנו עד היום. כימי הסוכות בהם וכו' והיוזבה בהשגחה העליונה של הקב"ה עליו על ידי עניי הכבוד או 'סוכות ממש' במהלך כל הדרך בו הולכנו במדבר הגדול והתורא - שמלתך לא בלתה מעליך - רגלך לא בצקה - ויאכילך את המן וכו', השגחה הנמצאת איתנו עד היום הזה. אלא שההארות והניסים של ימי החנוכה ופורים הם עצמן מתגלים גם בזמן הזה, למרות שתוצאותיהם הניסיות דאז, כבר אינן כיום. והם דברי הקדושת לוי הידועים והמפורסמים בקדושה הראשונה לחנוכה. כי הארות הניסים של חנוכה נמשכים עד היום הזה.

כוונת אנשי כנה"ג 'שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה' כלומר שאלו החסידים והניסים וההארות שהיה אז בימי מתניהו בן יוחנן כ"ג. נתגלה עד עכשיו בזמן הזה. וגם בנוסח דעל הנסים נאמר גם כן ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה **'ופורקן כהיום הזה'**. ולכאורה תיבות ופירקן כהיום הזה אין לו הכנה. ולפענ"ד יתכן לומר, כלומר שכהיום הזה הפורקן והתשועה שהיה אז בימים ההם בימי מתניהו כו'. וזהו לשנה אחרת שעאום יו"ט ובעש"ט בהלל ובהוראה כלומר שקבעו שאלו האורות והנסים והחסידים יהיו תמיד ובהם אנו ממשיכין האהבה תמיד בכל זמן. וזה קבעום, כלומר שקבעו אותם בכל דור ודור.

ומאז ועד היום עדיין עומדת עלינו מלכות יוון - המקור והשורש למה שהתגלגל במשך הדורות לתרבות שלמה של השכלה ומדע במהושות ובפסידה בנסתרות - לכפות עלינו אורחות והליכות שעושות לעיקר את פיתוח הנאות הגוף והסביבה במדע יופי ואמנות - ומיילא 'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי צדוק'. וכפי שאנו רואים בשנים האחרונות שיאים חדשים של המלחמה הכבדה עם תרבות יוון המתפרצת עלינו בשלטונים ובמשפטים בל ידעום, ובכל מיני כלים וקווי תקשורת, ומציפה אותנו בנהרות של תודעה כובדת, טומאה וחבל, שנאה ומחלוקת, ספקנות רדידות ונהנתנות. עד שאין מי שלא מרגיש את המתח הערכי רוחני מהתפשטותם הבלתי נמנעת של כלי הקישוריות הטכנולוגיים המתקפים את כל עיקריה ויסודותיה של לב לבנה של היהדות החרדית, ומפילה הללים רבים ה"י. וכמו שראינו עד היום כמו בכל הדורות וזמנים אויבנו מרומא ברלין ויושני הבירה להשמידו רח"ל כפשוטו. וכמו שכתב בסוד ישרים (י), גזירת 'להשמיד להרוג ולאדם את כל היהודים - ושללם לבו' מעולם לא התבטלה 'רשמית'. רק ניתנה לנו הזכות 'להקליל ולעמוד על נפשנו' באותו יום המיוחד. ומאז 'בכל דור ודור עומדים עלינו כלותינו' בגוף או בנפש, והקב"ה מצילנו מידם.

בימים ההם וגם בזמן הזה: והם דברי השפת אמת חנוכה תרל"ז, מיסוד הר"ם זצ"ל, שחנוכה ופורים הם מועדים לא רק על הארות גרידא, אלא על הניסים החדשים שמתרחשים בזמן הזה - ממש בזמן שלנו היום מכוח ובאותן ההארות. לכן אנו ממכרים רק במועדים אלו

שר, הרי היא כלבוש וככלי וכמסגרת מקיפה כמו פתילת הנר לכל פעולות הרוחניות
חברת אל 'צורו החיים' כהמשך דבריו שם.

וענין נר של המצוה היא שהמצוה יש לה סגולה פרטית **להעלות את נה"ב**
ולקשרה באו"ם ב"ה, כמא' אק"ב בקדש העליון שהוא למעלה מן ההשתלשלות.
כי המצוה הם לבושים ונק' לבוש מלכות שהם בחי' מקיפים שמקיפים ומלבישים
את הנפש מראשה ועד רגלה להיות צורה בצורה החיים את ה' ממש שעני'
מעתה לא משה כמו האדם כשהוא לבוש' וכלי' להמשיך אותו ע"י לבושו...
ולכן לובשין סלית ותפלין קודם התפלה להמשיך בחי' מקיף למעלה להעלות
את נה"ב בתפלה כנועד שאין התחתון עולה למעלה עד שיודרת תחלה הארה
מלמעלה... מהי' החיים ב"ה להחיות מתים ממש בבחי' ימין מקרבת וימינו
תחבטני ממש באור המקיף שמלמעלה לרומם ולהעלות את הנפש למעלה
מעלה באו"ם ב"ה ממש וזהו ענין נר מצוה.

נר מצויה ותורה אור: התקיימותה של מצוה של תורה או שכל של תורה כאן
בעוה"ז, מושלה היא כאור וכהארה המוקרנים מנר אל סביבתו. וכמו ההכנות שאדם
לנשואו בנו בבית התנוות וספודה וכלים ונגנים וכו', הנה כל אלו הם המסגרת לכל פעולותיו
הגשמיים והשכליות וכו'. אך כאשר התנוה מתקיימת בפועל בבית התנוות ובכל אותם
כלים, הנה באותו זמן זה כמו **אור שמאיר שם**. שהוא אור השמחה הנחת והרצון של בעל
השמחה המכוון והמתגלה בכל אותם הכנות ועבודות. וכך גם בפרט בשבת ומועדים,
ובעבודת המקדש ובתפילה ולימוד התורה שהם מסגרות וכלים עצומים להרבה פעולות
ומעשים, ולכן יש בהם עניין הנרות, נרות שבת ויו"ט, נרות המקדש, ונרות ביהכ"ס,
כבדו"ל קדושה - וכן בכל מצוה שהיהודי מקיים, הנה מצב הקיום של המצוה, מהווה
הוא אור מאו"ם ש'אמר ונעשה רצונו', השורה באותו מקום ובאותם נפשות ובאותם
תפיסות ודעות. כהמשך דבריו שם.

אך התורה אור הוא המשכת או"ם ב"ה מלמעלה"ט. והיא אור וגילוי או"ם
ב"ה ממש שלמעלה מעלה מהשתלשלות שירידת והדרגת סדר השתלשלות היא
בחי' העלם והתלבשות או"ם ב"ה להיות התהוות מהות אחר מהות באופנים
שונים... והנה אור התורה הוא נאחו ומתחבר במצוה כי כל התורה
שלפנינו הן תושב"כ ושע"פ עיקרן ויסודותן היא במצות שע"ז נאמר ותעלה
כרד ותעל.

'פיפיות' של יפת: והנה במלחמה בתרבות יוון ישנה קושי מיוחד וזאת עקב
הדבר הנסתר הנמצא בכל עניין חכמת יוון ו**פיפיות' של יפת באהלי שם'** שנערכים להיות
באופן מסויים גם בהיכלי הקדושה. ולכן הרזן ש'ספרים' (ספרי תורה) נכתבים ביוונית,
וכידוע כל המשיגות התלמוד והמדרשים מלאים ממילות לעו רבות שנקשרו בעיקר
מהשפה היוונית, וכן ממידות וספרות אישלקיות ויוויות, 'כמון גמא' - ו'גמא' היא אות
מהאלף ביתא היוונית. כך גם 'באסר האישלק' וכדומה. אבל הרשעים מנצלים עניין
נסתר זה **להפוך את תרבות יוון לעיקר העניין**, וממילא להשכיח את התורה והמצוות.
כבשפ"א תרל"ו ליל ו'.

מהר"ל ז"ל כתב איך רצו להשכיח התורה מבני ישראל, {אלא} מצד שיש
להם קצת אחיזה במה שהתורה נכתבת בלשון יונית יפת אלקים ליפת. **היינו**
שיש נקודה במלכות יוון אשר צריכה להתקרב אל הקדושה, והלשון כמו לבוש
שהתורה **מתלבשת בלשון זה**, ובני ישראל כאשר גברו היוונים המשיכו זה הלבוש
להתורה **היוונים רצו לעשות הטפל עקר שיתדבקו בני ישראל ח"ו בלבוש הזה**
ולהשכיחם מפיפיות, והקב"ה הצליח מהם.

המלחמה בתרבות היוונית מסוכנת מאוד משום שאין די בדיחייתה **מכול וכול**, אלא
'שיש נקודה אשר צריכה להתקרב אל הקדושה'. כי נרם של הרשעים לא ניתן לבידוד,
יש להעלותו ולקרבו לקדושה כשמן לפתילה ולאור. ובזמננו זו ה'תרבות' יוון העולמית
המתפרצת עלינו באמצעות **הקישוריות המתרחבת בעולם והמעמיקה זה מאות שנים**
ואינה ניתנת לביטול. קישוריות המכנסת את כל העולם **לפעולה משותפת בתוך כלים**
ומסגרות שאין להם שום תכלית של אמונה וקדושה, וכל עניינה אף מבחינת הנעלה
ביותר היא רק טובת האנושות הגשמיית המשותפת. והעולם התחיל להיות יותר מקדושה
החל מהמצאת הדפוס, באמצעות החלו לרום באופן עילי באמצעות ספרים ודברי
דפוס, ידע ורעיונות מקצה אחד של העולם לשני, שקידמו כמובן גם את ידיעת התורה
ותפוצתה, אבל גם את הידע האנושי בתעשייה ברפואה, וכך קידמו את כל האנושות.
אח"כ הגיעו המצאות ההכנות והכבישים המהירים, ששיפרו את תנועת הבריות
והסחורות, ואילצו אפי' לאחד את השעונים בכל הערים המכוונות לשעון עולמי אחד
המתחלק רק לאזורי זמן. ועד המצאות העליונות שהביאו למחפשות חברתיות ופוליטיות
אדירות. כל אלו הן רכבות קישוריות החולקות ומתעצמות גם בימינו, שהעלו מאוד את
'רמת החיים' עצמם של הבריות, ושיפרו את הבריאות את תוחלת החיים והן אינן ניתנות
להסגה אחורה. שכן רמת חיים עולה - הגדרתה היא - שהיא הופכת מוצרים ושירותים
מענייני מותרות שקשה להשיגם לאורח חיים של **הכרה** שגם מצוי לכל דורש ומבקש.
ולאחר שהתקדמה אף היא ניתנת לביטול. ונראה שגם לא ניתן לעצור את מהלכה וקצב
התקדמותה. ואף שניתן וצריך להילחם כנגד כל תופעת קישוריות כזו או אחרת, וההצדקה
אשר נוגע זאת מאוד לליבם עושים מלחמה זאת מועמק לבם. אך **הקישוריות העולמית**
היא כמו נהר אדיר ההולך ומתקדם זה מאות שנים בכוח אדיר וסוחף כל. ומספר שקי
חול ואפי' ענקיים מאוד, אינם יכולים לעצור אותו מעבר למספר דקות וגם זאת רק באזור

מוגבל מאוד. לכן אנ נדרשים במדרגת ובחינת הכלל, ורק על ידי **מנהיגי הציבור**, לא רק
לשומר על נר הקדושה כשלעצמו ולבטל את המותרות ואת רמת החיים העולה וללחום
נגדם, אלא - גם בעיקר לשלוט על נר הרשעים שהיא המסגרת והקישוריות העולמית אל
החול ולתקנה, לכופפה אל מסגרות ונרות הקדושה. ולהכניס למסגרת של **נרות קדוש**.
כבצמח צדיק וישב.

והענין הוא כי עיקר נר הנוכה הוא לחנך נר נשמתו **להפוך החומר לצורה**
להעלות גם הנר השני הנקרא נר רשעים אל הקדושה ונעשה מן נר - נר"ת. דאם
אינו מתקן הנר רשעים נקרא נר"ת ולכן אמרו על רבי ישמעאל בן פאבי שבימי
לא היה נותר כי עשה מן נר"ת נר"ת.

וכפי שאנו רואים שבסיבת רמת הקישוריות המוגברת בעניינים שבין אדם לחבירו
מוגעים וחודרים תכני ה'תרבות' העולמית שיסודן **בתודעה כוזבת של טומאה והבל,**
המורבה בשנאה ומהלוקת, ספקנות ורדידות, בשקיעות עמוקה בטיפוח העצמי והמה
שטוב לוי, בסמילוי ונהנתנות, ותכנים אלה מפעפעים עמוק בעוצמה ובצורה בלתי
מורגשת, גם למי שאינו מחובר אליהם ישירות. הבעיה היא ב'קישוריות' הגבוהה ההולכת
ונוצרת כלל שהעולם מתקדם ומשתכלל. ה'כלים' אינם אלא ידיות השליטה של מונות
הקישוריות האדירה. הם מסכי ההפעלה של המנוע האדיר ששמו 'קישוריות'. קישוריות
זו מעצימה את הקשר אל מסגרות החברה הכללית 'נרות הרשעים', ומציפה מאוד את
בעיות הקיום הבסיסי הכלכלי והחברתי של היהודי החרדי. משכיחה ומבטלת את כל
ערכיו של היחיד וקדושתו. **עוצמות המהלוקות הפנימיות**, ובעיות של הנהגה וזכות
לתהודה אדירה הניווה מתפוצת הקישוריות הגבוהה. וכך הולכות ונפגעים אצל ההמונים
יסודות הקיום של היהדות החרדית: ערכי **הכפיפות לצדיקים וגדולי תורה ועבודה, השיבות**
האחרונה הבסיסית בינו, ותומות ההיבדלות הנחרצת שמקיפות אותו זה מאה שנים
מול התרבות המערבית. כאשר **השיבות של הציבור והכלל של הקהילות המסורתיות**
השורשיות מתרופף, כאשר האימוץ במנהיגות והמשמעת לראשיתן נחלש, מתרופפת
מאוד אצל היחיד **עצם היותו והקשר למסגרת חברת החרדים** לדבר ה'.

תרבות יוונית - 'או נוצה או ניצח': בשל כל אלו, המאבק הוא גם כוללני
ומוחלט (משאלי) שפירושו: או אני או אתה, או אני מנצח או אני מנוצח, אין מצב של תיקון.
לכן מאבק כזה כולל את כולם, הקטנים והגדולים, החזקים והחלשים. ומן המפורסמות
היא כי במלחמה טוטאלית וכוללת, שני היריבים אינם מסתפקים רק בכיבוש קרקע
או נכסים אחרים זה מזה, אלא מטרתם היא להשמיד זה את זה מכול וכול. במלחמה
טוטאלית כוללת, נצחונו של זה הוא הפסדו של זה, וכן להפך. (משחק ספס אספ). מלחמה
טוטאלית לעולם אינה נפסקת, שכן הפסקה מצד אחד היריבים משמעה: **בילוי גמור**.

ע"פ המדרש **הכנסת עצמך ליראה או ניצח או נוצח ע"ש** [אן שמנצחים או
שמונצחים] כי באמת אותם שהם **ראשי בני ישראל** או - שהם יכולים בנטייתם
לטוב להטות לב כל ישראל לטובה וכמ"ש הרמב"ם על מלכי בני ישראל 'על'
הסרת לבו הקפידה תורה שכל לב כל ישראל ע"ש. או - להיפך באם אינו חזק
באמונתו ואינו פועל להטות לבם הם **מטים לבו לדרכם ומפילים אותו ממדרגתו**.
(ספר חובות מכת' בעל חידושי ה"ר"ם פרשת בשלח)

במלחמה כזו אין די בהתנגדות מפלישה לבדה, שכן ההתנגדות לבד הינה פתרון
לטווח קצר ותבוסה בטוחה בטווח הארוך. **אמצעי הנהגה בלבד הן טעות מרה** כי היריב
משיל מצור על זה שכנגדו ומכריעו למצוי למרות התנגדותו. לכן היריבים נדרשים כל
אחד גם להתקין **זה את זה ממקומם הם, ובכלי המלחמה שלהם עצמם**, בכדי להסלים
ולשבות מזה את משאביהם, לא לפתוח להם דרכים הלופות למקורות האספקה
החיוניים להחיים. לכן מאבק הזה מול התרבות המערבית נדרשות - כפי שלימדנו
הבעש"ט ותלמידיו - שלושה יכולות עלולות ונשגבות המצויות רק אצל צדיקים עובדי
ה' באמת, הספונים בעבודת ה' ובהיכלי תורה. ואלו הם: **הכנעה הבדלה המתקה. הכנעה**
של הרע שבה, הבדלה בין הרע לטוב, והמתקה והעלאה של החלק הטוב שבה. לכן אין
אפשרות לעמוד ולהלחם מולה רק יחד עם הצדיקים עובדי ה' באמת, 'כהנך הקדושים'.
לנגד מלחמת הדעות וההליכות, לנוכח הטומאה המתפשטת, מסוגלים לעמוד רק 'כהנך'
הקדושים' היודעים מ'סוד ה' ליראה' והמאור הגנוו הנגלה בלבם - כפי שלימדנו שעה
מחו לטוב הגנו, **מה לקרב ומה לרחק**. הם נדרשים לתקן את כל כל ה'מותרות' וה'נעו'ת'
מנרות הרשעים המתקשר והנקשר אלינו מהי' העולם הזה, לשלוט עליהם ולהכריעם
לעשות מהם 'נרות' שישמשו רק כמסך ובסיס אל עולמות הקדושה. וזהו הדלקת הנר
והעלאת האור של הנוכה 'להנך את נר ה' נשמת אדם ... שמיביא הכול להכנעה העצמית
העליונה וכל ההכנסת מדבק לשורשו', כמאמר עיניים ישמחו לב, שבת.

בשעבוד היווני ש נגאלו כאשר 'נבחר' ... והנה ענין הדבר כן שבאמת עיקר
חכמה יראת ה' כדרכים ראשית חכמה וכו'. אך **אנחנו יש הכנסת בחיין וכולים**
תלויים ביראה אי איתא יראת ה' אין אי לא לא ... והנה כל המדות והשכלים
הם כלים להיות בתוכה שורה אלהות אך מפני שהאדם נפל מדרגה ומשתמש
במידות והכחות להיצוים ח"ו נקרא כלים רקים, וכשאדם זוכה ושב ליראה
ה' **ומשיב הכל אל ההכנסת העליונה להכנסה' מתמלאים הכלים בטוב** וזהו לבי
שאי כלים רקים אל תמשיך... והנה שכנסנו יונים **היכל בטוב** וזהו שנים
הם ההכנסות כי המשיכו לרוץ לא נשאר אי לא אחד שהוא יראת... וע"י
האחד שנשאר נוכל לתקן **כולם להביא כל ההכנסות והשכלים לעבודת הבורא**
ב"ה ... ע"י החינוך מעט מעט ... וזהו הרגיל כל הרגילות והטבעיות התיקון הוא

וכל מיני חכמות שמחדשין חכמי אור"ה הוא נמשך ע"י חכמת ישראל. כי כל מישראל מחדש איזה דבר בחכמת התורה שהיא חכמת הש"י, חכמה זו מה בכל עולמו וגם בעולם הגשמי מתחדש כנגדה איזה דבר חכמה שבענין ההמשך ע"י חכמה זו שנתחדשה בתורת ד' ועבודתו ית', ויכולו לקולטה חכמי אור"ה שראו הדור ולחדשה ויחשבו הרואה שהם חידשו, ושמעתי כי מסכים לדבריו אלו הוא באמר ז"ל אפי' ספינה הבאה מגליה לאסמיה אין מתברכת אלא בשביל ישראל. ושכן הגיד אחד קדוש כי גם מיני איזיות בגדים שונים המתחדשים מידי יום בא ע"י מה שמחדש איזה נפש מישראל איזה דבר בעבודת ד' וזה דבר מבו' אצלי ונתבאר אצלי בכמה מקומות ואין להאריך.

זהו בייחוד ובהיקף גדול דרך החסידות מיסוד הבעש"ט הק' שהוא התנוצצות אורו של משיח בדמותה של מסגרת ענקית של עבודת ה', נר גדול ועצום שנתגלה בדורות האחרונים כרפואה קודמת למכת ההשכלה והמיונות שמיסודם של התרבות היוונית.

וכמו שאז"ל ביקש הקב"ה לעשות סנהדרים גוג ומגוג וחזק' משיח. כי זהו עיקר קליפת גוג ומגוג ולעז"ז נגד משיח בן דוד כמו"ש יתיצבו מלכי ארץ על ה' ועל משיחו וגו' והוא בח' מינות. וכמו ששם מרבינו הק' מאזיבוצא זצלה"ה שזמון התגלות עסק הבעש"ט הקדוש בעולם זה התנוצצות בח' משיח רוק בכל דור ודור יש בקליפה ולעז"ז מכת"ז גומ' ג ועז"ז תרבה המינות בעולם. (פרי צדיק לראש השנה אות ט"ו)

רק דרך החסידות שפעלה בחיקף כמותי רבה מאוד לכל המוני בית ישראל הנעלים והשפלים, וגם החת"ס ותלמידיו בישיבותיהם בחוגניה, ובאופן מצומצם גם הגר"א ותלמידיו במסגרות ישיבות ליטא, הם שהצילו את היהודים באירופה מתרבות ההשכלה והחילון. כל היהודים באירופה שהיו חרדים לדבר ה' ותורתו ערב השואה הנוראה וגם אחריה - מכוחם המה. חצרות הצדיקים והישיבות והסמינרים לדור הצעיר, שניהלו צדיקי החסידות בעיירות הגדולות, והחסידים בכל מקומות מושבותיהם, הם שנלחמו בכל עוז נגד תרבות יוון בהשכלה ובציונות, ובמרכיבים היו חיים יהודים מלאים ושלמים בעבודת ה' בתורה ותפילה. כפי שאמר בעל התפוז חיים זצלה"ה בערוב ימיו.

בעשירות שנו לעת זקנתו היה מחשיב מאד עדת החסידים. באמרו כי הם בזמינו כותל אבנים שנקרא 'בראנטואנט' שמעמידים בין בתי עץ שאינה מניחה להתפשטות שריפה. וכימינו שנגף הכפירה פשטה בכל עבר ופאה ויאליפים, שהם מאמינים בד' ובתורתו אבל כמו מתביישים בקיום מצותיה בריש גלי שלא יאה לשחוק בין הגוים ובין פריצי עמנו, שרבו המלעגים מכל קודש. לעז"ז לשבח לעדת החסידים שהם אמיצי רוח עשירי דברו ביד רמה ובפומבי, ועוד הם מגדלים ביהם לתורה ולעבודה כבאבותיהם. רוממות אל בגרוניהם אל הוא כהרב הדגה - להשיב להחפשים אל חיקם עשרת מונים בוז וקלון. ועל כל פשעים תכסה אהבת ד' שכם. (מכתבי החפץ חיים לבנו הרא"ל הכהן זצ"ל בחלק 'דומא מדרכי אבי' ע' ט"ז)

והדליק נרות: ולכן צדיקי האמת, מה הם עושים במלחמה זו. הם מדליקים נרות בתצורות קדש'ן. אין הם עוסקים דווקא בוויכוחים ובהשקפות, אין הם דווקא מסבירים ומנחלים תורות ודעות. כי הטמאה הוא אינה רק בבינה ודעת' המודעים לאדם. הטמאה הוא היא ברמה הרבה יותר גבוהה מאשר תובנות ודעות כאלה האחרות שיוני להתווכח עליהן ולתקן במודע. הטמאה הוא כפי שלימדנו רבותינו היא ב'שמן הרומז להכמה עצמה' דהיינו בהבחינה ובתפיסות היסוד של החינוך, שמבחינות המקרים אין הוא אפילו מודע לכך בביתו ודעתו. ספרי מינות וכלים טכנולוגיים מטמאים ומשנים את דעתו בלי שהוא מרגיש בכלל, והם מתבירים אותו לנרות הרשעים ולמסגרותיהם. כשזה מתגלה רח"ל, לא יעזרו לו כל ויכוחים והסברים. ידעו צדיקי החסידות כמה חשובים הם המראה והמבט בפני הקודש. ועד כמה ההשקפה (היואלית) החזונית היא העיקר והמרכז הקובע אצל היהודי הרבה יותר מאשר התכנים המילוליים והלשוניים. ולכן חידשו הם את המסגרות והנורות קודש בדמות ה' ישיש' והשליחן החסידית ואת התקשורות האישיות לצדיקים, וירחקו אליהם נאות אלפי יתורים לתורה ויחזקו שמים. כך זכו המוני העם לראות בעיניהם גם במסגרות הישיבות החדשות מיסודם של החת"ס והגר"ה מוואלווין לימוד תורה אמיתי מהי ונחלצו לתמוך בהם בכל מאורס בנתינת ימי האוכל (טעם ביידיש) ומקומות ליהב בבתיים ובעסקיהם. עד שהפכו הם עצמם בתור 'מבין דאורייתא' כחלק מהתורה עצמה ומוגנים באמונתם ויהדותם על ידה. הדלקת נרות קודש זו, דהיינו לעשות מסגרות וכלים לכבוד שמים היא תקנת מצוות נר חנוכה. כי צרת מלכות יוון אינה צרת שאר הגלויות שהיה העניין רק לצאת ולהיפטר מהם. אלא היא הכנה ותיקון שיוכלו ישראל לקבל מידם את המלכות, ולכונן מסגרות וכלים אמיתיים ובעיקר להצליח לחבר באמצעותם את החלשים והנחשלים אל 'נרות קודש' ולמלכות ה' בעולם, והיא התחלת מלכות המשיח. כבשפת אמת מקץ תרמ"ו.

לכן בחנוכה קורין בנשיאים שיעקר שקיבלו בני' המלכות מתחת ידי הרשעים נתקיים בחנוכה ביונים כי כל הד' מלכיות נפסקו מעצמותם ולא קיבלו בני' המלכות מתחת ידיהם וזאת מיוון. והוא חינוך והתחלה על מלכות המשיח שקיבל המלכות בשלימות לכן נק' חנוכה. ולאשר הי"ב שבטים הם שורשי המלכות שמים שמחזיקין המלכות להש"ת והמה במלכין מלכות הרשעה לכן קורין בנשיאים.

בנר חנוכה כמה שמחנך נר ה' נשמת אדם לחינוך היראה הוויין ליה בניס ת"ח ההולדה שלו הוא מה שמביא הכל להכמה העצמית העליונה וכל החכמות מדביק לשרשו כמבואר למעלה בעניין כלים רקים כשמתמלאים משמן החכמה, וזהו אשרך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה.

ה'מתייוונים': עוד גם זאת - במלחמה עם היוונים נוספה על עדת ישראל עוד צרה איומה ונוראה שלא הייתה בשום מלחמה אחרת, והיא המלוות מאז ועד היום מלחמות מעין אלו. והיא, בדמותם של ה'מתייוונים' שהם אנשים מזרע ישראל משתפי הפעולה מבפנים עם האויבים מבחוץ. מתייוונים המנסים לשבש ולעוות וגם לקעקע את פנימיות הקיום היהודי בתורה ומצוות. לא די להם ואין הם מתעסקים בהשמדת הגוף היהודי ובגלות רכושו וקניינו. מתמקדים הם בנקודה הכי פנימית והכי יסודית של היהודים והיהדות - להשפיע מבפנים ובעומק על דעתם ותפיסתם את היהדות ואת עצמם. ובעיקר על החלשים בפתחי הבתים להדחים לאט לאט מדרוך אבותיים במ'שאות שווא ומדחיים: 'להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך'. לחברם למסגרות וכלים חיצוניים שהם 'נרות הרשעים', מובן שלביצוע מושיש על מטרות אלו נדרשים בדיוק אנשים מבפנים, אנשים המכירים את ביצורי הקדושה בקרב ישראל, וגם את החולשות שיש בכל דור ודור - והם דווקא המסייעים לפרוץ את 'חומות מגדלי'. אנשים המכירים את הפנימיות, את נקודות החוק ויחד עם זאת גם את מקומות הסתר ונקודות התורפה - המסייעים לטמא את 'כל השמינים'. כבלקוטי הר"ם לחנוכה.

עיקר הנס ש בחנוכה ה' שהיהודים ניצלו מרשעי ישראל ונפדו מידם ומה שאנו אומרים בתפילה ובעת ברכת המזון 'רבים ביד מעטים' טמאים ביד שטורים ורשעים ביד צדיקים' משמע רשעי ישראל כפי שזארה מוסיפון.

טעות היא לחשוב שהמלחמה נגדם הוא רק כלי רעש גדול בשערי מוסדותיהם וברחובות ובשוקים. עיקר המלחמה שלהם היא בפנים ובתוכנו ממש ועל כל פתחי הבתים מבית ומחוץ של החרדים לדבר ה'. ללמוד את כל הנחשלים ברוחם או בגופם וגם בממונם, וכש"כ החלשים בתורתם בח' הפתילות והשמינים שאין מדליקין בהם בשבת, העומדים בחלשותם תמיד אצל הפתחים החוצה. ללכדם אליהם ולמסגרותיהם, לנרות רשעיות' עד שיכירו 'אין לנו חלק וכו' רח"ל. המתוונים הללו מתדמים הם לגמרי לצד הקדושה בהקמת מסגרות ובהעלאת רעיונות ודעות לתיקון עם ועולם. מקבצים אנשים ומקיימים מסגרות ותנועות ומפלגות אדירות שדרגן מוכרים הם בלהט עז ובקולות ולפידים את תכניתיהם. הם גם מדליקים נרות ומשואות, אך הם 'נרות של רשעים' ההופכים את המותרות לעצם העניין ואת הטפל לעיקר. והם מזוהים ולוכדים בעיקר את החלשים שאינם משתלבים בין ציבור הידעים והחרדים לדבר ה'. וכך נהו מיליוני יהודים אחרי האלילים הקומוניסטי, ומיליוני יהודים אחרים נהו אחרי אלילי התרבות הגרמנית רח"ל. בחשבון שכך יושעו לא רק את עמם אלא את העולם כולו. ואם כי אלילים אלה הם כיום מפרים ממים, הנה היום הם מיליוני יהודים אחרים בארצ"ב וגם כאן באה"ק נהוים אחרי אלילי ה'שוויון והקידמה החדשה' ומתבוללים בגוים ובתרבותם רח"ל. בדורות האחרונים ניסו אנשים ממוצא ישראל אף לטמא את 'כל השמינים', הדיונו לטמא את העניינים המקודשים ביותר בכלל ישראל. הם ניסו לטמא את העניין המקודש של יישוב ארץ ישראל, משאת כל נפש יהודי, שעליו מסרו את נפשו הצדיקים רועי החסידות בכל הדורות, להפכו למושגים של אלומויות כוחות של 'כוח ועוצם ידי'. לטמא את לשון הקודש שהחזיקה אלפי שנים על ידי שלומי אמוני ישראל בכל תפוצות ישראל בקדושה וטהרה ללימוד ותפלה, לטמא ולחלן את אף העניין הנשגב של 'אהבת ישראל' הנובעת - כמבואר בתנאי ובשאר ספרי תלמידיו הבעש"ט, רק מהנשמות האילוקיות המשותפות שיש לכל ישראל. ל'קבוצים' וכפית 'עזרה הדת', 'סוציאליזם בלע"ז' כדוגמת הנבויים שבאומות העולם. הם גם ניסו להפוך את הדת, את הספק ב יצאת לחירות עולם מלכות הטמאות של מצרים, להרעות של הפקר והשתתה של 'זכויות' ו'שוויון' ואף חיברו 'הגדות' כחיקוי לקדושה הטהורה. אף על התורה עצמה ניסו המה להשתלט ביסוד 'רבעות מטעם' ואכמ"ל. עומדים הם 'זה לעומת זה' הטמאה מול הקדושה, ונראים כמעט אותו דבר. והתוצאה היא שמאות אלפי יהודים בארץ ישראל של ימינו, אינם מעוניינים כלל ביהדותם (שנקרא 'האזנה יהודית') רח"ל. ומכונה הלב לראות ולהזוהק כיצד תמיד עומדים לצידם סוג של מתייוונים משתפי מעולה מבפנים, כלכלים ותכנונים שונים שבוודן או בשוגג ולפעמים גם בבורות גסה ועלובה, סייעו בידם בכל עוז להגשים מטרות אלו. על החלשים היא עיקר המלחמה והיא מתנהלת בכל חצר חסידית ובכל קהילה ובכל ישיבה בתוכה פנימה, נראה וסמוך אצל הפתחים...

עמדת להם בעת צרתם: אך כשנלחמים בתרבות יוון יש לדעת את היסוד הידוע כי, 'ובעבודתנו לא עזבונו אלוהינו ויט עלינו חסד' (עזרא ט"ו) ובחז"ל (פגלה יג) 'דאמר ר"ל, אין הקב"ה מכה את ישראל אלא כ' בורא להם רפואה תחילה שנאמר בראי' לישראל וגלה עון אפרים, אבל אומות עולם אינו כן, כמה אורן ואח"כ בורא להם רפואה, שנאמר וגוף ה' את מצרים וגוף ורפוא'. הקדושה והטומאה מופיעות תמיד יחדיו, זה לעומת זה עשה אלוהים. כל הרעיונות ועוצמות הטומאה והזוהמה המתפשטות בין האומות ומאיימות עלינו ונשכחות בנו, אינן אלא ביטוי רחוק וחינוני לאור הקדושה הפנימי שכבר הקדים להופיע באותם עניינים וסוגיות עצמן, ולהתגלות בקרב ישראל. ותפקידן של רוחות טומאה אלו הנה רק לחשוף ולגלות את אותן האורות של הקדושה. תמיד הם עומדים זה לעומת זה - רבים נגד מעטים טמאים נגד שטורים, רשעים נגד צדיקים, וזדים נגד עוסקי תורה. כבלקוטי מאמרים לרצ"ה מולובלין.

יקרים צפז

מלון לאחדות והענקות בבקשה והצפייה
למחלה העולמית

הרב פנחס זלענין רא"ש
זרע ישיעון - באסטאן

פרשת נקדן תשע"ד
מלין עס 80

'ויריצוהו מן הבור'. הישועה מגיעה במהירות עצומה

ואם כן צ"ב מהו הנס דחוכה ולמה הוצרך כלל? ומצאתי שהענין "הקשה כן, והארכנו במק"א בכ"כ תירוצים בזה. ושם העלינו דהתשובה היא דהיונים ביטלו קדושת בית המקדש ע"י שפרצו פרוצות בהיכל כדברי הרמב"ם, וממילא בטל כל האי דינא דמשקי ב"מ דמבתיא דכן. ויש לרמוז זה בנוסח הפייט "פרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים", היינו שה'פרצו חומות מגדלי, זה גופא הגורם לטמאו כל השמנים. ויש להמתיק העניין בחשבון נפלא שעלה במצותי בס"ד. דהנה כאמור היונים פרצו "ג פרצות, ולדברי הרמב"ם הפרצות היו 'בהיכל' (וישנה מלשון המשנה שפרצו 'בעזרה). והנה אם נמדוד את ההיקף הפנימי של ההיכל, כלומר האולם הקדוש וקה"ק נגיע לסך של רפ"ו אמה. לפי החשבון הבא (ע"פ המבואר ברמב"ם הלכות בית הבחירה): קיר המערבי של קה"ק רוחבו כ' אמה, אורכם של שני הקירות משני הצדדים כ' אמה, ועוד אמה מכל צד של הכותל (או הפרוכות) שבין הקדוש לקה"ק (אמה טרסקין) = 62. אורך קירות ההיכל מ' מכל צד, ועוד ו' אמות מכל צד עובי הכותל שבין האולם להיכל = 92. רוחב בליטת האולם על ההיכל מכל צד ו' אמות (שעם עובי הכותל היה ט"ו והוא הנקרא בית החליפות, אך אנו מנינים רק מבפנים). ואורך קיר האולם מבפנים ו"א אמה מכל צד = 42. הקיר המזרחי של האולם (שרוחבו מאה אמה בקוזה חמש אמות עובי הכתלים מכל צד) = 90. נמצא שההיקף הפנימי הוא רפ"ו אמה. והנה ק"ל בעירובין דפרצה עד ו' אמות דינה כפתח, ואם כדברינו שהיונים רצו לבטל שם ההיכל, הרי בהכרח שפרצו כל פרצה יותר מ' אמות, דהיינו לפחות ו"א אמות (כיון דאפקה מ' אוקמה ו"א). ולכשנכפיל שלש עשרה פרצות ב"א אמות נקבל עס"ג, שזה בדיוק חצי מההיקף הכולל של רפ"ו. והיינו דרצו לא רק לפרוץ פרצות, אלא להגיע למצב שרוב ההיקף לא יהא קיים, שהרי לכמה דברים 'עומד מרובה על הפרוץ' חשיב מחיצה, ורצו לבטל שם היקף ההיכל מכל וכל. (וכמדומה שיש מסבירים שפרצו יג פרצות כמנין אחד, משום שרצו לפגוע בנקודת היחוד, והדברים מתיישבים עם דברינו היטב).

אבל גם בתוך החושך יש משהו שכן מחייב אותנו. כי חז"ל הק' שראו הכל, אומרים לנו מה עלינו לעשות בסוף הימים כדי שהחושך של הגלות יתפוגג ויאר אור הגאולה. על דברי רשב"י שעם ישראל מאס בימי רחבעם, במלכות שמים במלכות בית דוד ובניין בית המקדש, "אמר רבי שמעון בן מנסיא: אין טראים סימן גאולה לישראל עד שיחורו ויבקשו שלשתן", אז יש לנו תפקיד ברור ומוגדר בדיוק לדור שלנו, פשוט לפתוח את הנהר ולבקש במילים ברויות: "אחר שרבו בני ישראל וביקשו את ה' א-להיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים".

כאמור, נקודה זו קיימת בגאולה הפרטית, אך הרבה יותר מזה בגאולה הכללית. עם ישראל במצרים היה בשפל המדרגה, עובד עבדות פרך, ומשועבד בכל איבריו, עד כדי שפרעה שוחט כל יום מאות ילדים יהודיים כדי לרחוץ בדמם לרפואתו. שיא החושך והשפלות. אבל דווקא משם צומחת הישועה, "ויאמרו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים". רבינו בחיי מקביל גם את גאולתו העתידית של עם ישראל לגאולתו של יוסף, כמאמר הכתוב 'אלה תולדות יעקב (כלומר עם ישראל), יוסף. כשזה נמשך לאורך כל הדרך, עם ישראל נמכר לעבד בשעת היציאה לגלות, נוגשו ושונואיו רודים בו ומשפילים אותו שוב ושוב. בזמן שבמדינות שכנות לנו נשכפו נהרות של דם ונמצאו קברי אחים עם אלפי הרוגים, לא נשמע שום ציון מאת כל אותם אוהבי אדם ויפי נפש מאומות העולם, רק כאשר היהודים הורגים מחבלים שזוממים לרצוח אזרחים חפים, העולם נזעק איך וכיצד קרה הדבר. רק לאחרונה החלים האר"ם, כי יש להעמיד לדן את מנהיגי המדינה, אלו שבסך הכל הגנו על האזרחים שנחטפו ונטבחו, כי הם 'פושעי מלחמה', בדיוק כמו מתחילי החמאס שכונסו לטבח באזרחים שלמים על מנתיהם. החושך שולט, אולם ברגע שתגיע הישועה, פתאום במהירות עצומה יתפוגג החושך, והאור יציע ויזרח.

במאמר שלא מוסגר. רבים טובים חושבים שהכנסת האקטואליה אל פרשת השבוע אינה ראויה, אבל מה לעשות שחז"ל הקדושים וכל רבותינו הראשונים נהגו כך. הם לא עצמו עינים ממה שקורה בחוץ, הם ידעו בדיוק מה שקורה, ואת כל זה הם מצאו בתורה. יש ראיות אין ספור לזה,

כותב רבינו הספורנו בפרשתינו: "ויריצוהו מן הבור. כדרך כל השועת ה' שנעשית כמו רגע, כאמור כי קרובה ישועתי לבא" (ישעיהו נ"א). וכאמרו י"ו עמי שומע לי וכו' כמעט אויביהם אכניע' (תהלים פ"ד-טו). וכך היה ענין מצרים כאמור כי גורשו ממצרים' כאמרו ז"ל שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמץ וכו'. וכן אמר לעשות לעתיד, כאמרו ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים' (מלאכי ג"א).

זהו גם ענינו של נס חנוכה. בית המקדש מחולל בידי היונים, אלו שהוגדרים בדברי חכמינו כ'חושך על פני תהום', זו מלכות יון שהחשיכה עיניהם וליבם של ישראל, אבל לפתע פתאום מפציע הנהר הקטן של בית המקדש, בר קטנטן שמאיר באור עצום, באותו רגע החושך מתפוגג, והאור שולט בכיפה.

וכיון שבמאמרים הקודמים הזכרנו עניני חשבונות, ובי"ה הדברים נתקבלו בעיני הקוראים, נוסף גם כאן מהלך שנתחדש לנו בס"ד. ובהקדם קושיא עצומה. הנה מבואר בפסחים ד'משקי בי מדבתיא דכן, ולחלק מהדעות שם גם השמן בכלל,

"וישלה פרעה ויקרא את יוסף ויריצוהו מן הבור ויגלה ויחלף שמלתיו ויבא אל פרעה" (מא, יד).

נשאלת השאלה, מדוע היה צורך להריץ את יוסף מן הבור? וגם אם אכן הריצו אותו, מה חשוב לתורה לומר לנו שהריצו אותו, העיקר ששיחררו אותו וזהו.

הבה וניכנס רגע אל מחשבותיו של יוסף יום אחד בלבד לפני התרחשות זו: 'נמכרתי מבית הורי בידי אחי, לפני כמעט שלש עשרה שנה. האחים, אלו שברוך כלל באים לעזרתי של האדם במקרה של קושי, אלו שמפגינים ברחובות עבור שחרור אחיהם החטוף. אבל אצלי, דווקא הם, הם אלו שאינם מעוניינים בי, גם כשאני במצרים מעליים עלי עלילת שוא, שבעקבותיה אני אסור בבית האסורים כבר שנים עשרה שנה. ברוך השם לפני שנתיים היה נראה שהגיעה ישיעתי, שלחתי מסר אל פרעה באמצעות שר המשקים על זה שאני אסור כאן על לא עול בכפי, אך כבר שנתיים חלפו מאותו יום, ושום דבר לא התחדש, כנראה ששר המשקים שכח או יותר נכון לא רצה לזכור. המצב דפיק לחלוטין, ובלשון הזהרה הקדושה, יוסף היה "בעצבון הרוח ובעצבון הלב". הבה ונזכור שיוסף לא נכלא לתקופת זמן מסוימת, שבסיומה יש ניכוי שליש על התנהגות טובה, אצל אסירי התקופה ההיא, המאסר הוא לעולם, והכל תלוי ברצונו של המלך, אז מי זה שידא לבחור העבדי המסכן. ויוסף יכול לחשוב לעצמו 'אין שום תקוה, אין שום קרן אור לתלות בה, אין שום סיבה שהמלך יזכר בי, והרי גם האופציה האחרונה של שר המשקים לא עודה להוציאני מכאן. זהו, כאן אבילה את שארית חיי, עד שאפטר מן העולם, ואף אחד לא ידע'.

והנה, במרחק של יום אחד בלבד, משתנה התמונה מן הקצה אל הקצה. פרעה חולם, ושר המשקים, מוכרח להעלות את זכרוננו בפני המלך, פרעה שולח להביא את יוסף מן הבור, יוסף פותר את החלום ותוך שעה קלה הוא מוכרז כמשנה למלך, כזה שעל פיו תישק כל מצרים. מביא עמיקתא לאיגרא רמא, במהירות שיא. נקודת המהירות חשובה כאן ביותר, כיון שרצון התורה להשימע שכאשר מגיע זמן הישועה, הדברים מתחדשים לפתע במהירות עצומה, ושום ממשול אינו עומד בדרך.

נקודה זו קיימת גם בגאולתו הפרטית של כל אדם. לא אחת חש האדם כי הוא נתון במקום של חוסר התקדמות, או גרוע מכך במצב של נפילה ודיכאון, הכל הפוך ממה שהוא רצה, הכל תקוע והכל מייאש. אך בכל מצב שהוא, על האדם לזכור כי אין מצבו גרוע מיוסף שהיה בשפל המדרגה, וברגע קט עלה לרום המעלה, כך גם אתה, יתכן שאתה אכן בשפל המדרגה או לפחות מרגיש כך, אבל לא ירחק היום וכשיגיע הרגע הנכון מזלך יעלה ויתורם למעלה למעלה במהירות עצומה.

"אחד ישבו בני ישראל ובקשו את ה' א-להיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים"

אם ברצונך לזכות להיות שותף בהפצת הגליון, במייל, להערות והארות: p0504102192@gmail.com

עבודת יצחק אבינו ויוסף הצדיק וכחם נגד היוונים

עבודת מדת הגבורה בהסתר בפנימיות

ביאור הענין הוא, שכיון שמדתו של יוסף הצדיק נמשכת אחר מדתו של יצחק אבינו, כך עבודתו והנהגתו של יוסף נמשכת אחר עבודתו והנהגתו של יצחק אבינו ע"ה. ודרך עבודתו של יצחק אבינו היתה בהסתרה, וכמאמר הרה"ק הרב ר' בונם מפרישיסחא זצלה"ה בסה"ק קול שמחה פ"ר תולדות (ויסוד הדברים מבוארים בסה"ק מגיד משרים למורן הבית יוסף שם בריש הפר'), על האמור שם שהקשה יצחק אבינו ע"ה לאבימלך ופיקול שר צבאו שבאו לזכות עמו ברית - אחר שגרשוהו בשנאה מאתם - 'מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם' (וכו, כו), והם ענוהו 'ראו ראינו כי היה ה' עמך' (שם כח) ועל כן באו להחזירו ולזכות עמו ברית. ולכאורה תמוה מה תשובה היא זו, שכשלא ראו את הצלחתו שנאוהו, ועתה כשראוהו מצליח בדרכו וה' עמו שבו לקרבו, וגם צריך ביאור כפל הלשון 'ראו ראינו'.

וביאר הר"ב זי"ע שאברהם אבינו הוא עמוד החסד ואף מצד החיצונית נראה השפעת החסדים על ידו, שהשפעת החסדים מלעילא באה דרכו, אך יצחק אבינו בהיותו במדת הגבורה שהיא גבול וצמצום נראה בחוץ שאין באה על ידו השפעת חסדים ואם כן החסדים הנשפעים לעולם אינם ממנו, ורק אחר עיון בעומק רב יכולים להבין שכל מדות החסדים טמונים בתוך עומק הדין.

והוא שאמרו אבימלך ופיקול שעד עתה לא השכילו לראות את עומק מדתו של יצחק אבינו ע"ה והיו בטוחים שכל העושר שנשפע ליצחק במצרים לא היה מכחו של יצחק אבינו באשר הוא ממדת הדין ואין הברכה יוצאת ממנו, ועל כן גרשוהו ואמרו לו 'כי עצמת ממנו מאד', כי חשבו שהשפע בזכותם ולא בזכות יצחק אבינו, אך אחר כך כשראו שהיה ה' עם יצחק והושפעו חסדים על ידו העמיקו וראו פנימיותו של יצחק שממנו נשפע שפע הברכה, וזה 'ראו ראינו' שאחר הסתכלות מעמיקה וכפל ראייה השכילו להבין כי היה הו"ה עמו בפנימיות מדת הדין.

המבואר בדברי קדשו שחלק מדרך עבודת יצחק במדת הגבורה הוא שהיה בהחבא ובהסתרה גדול, שאי אפשר לראות את עומקה בראיה גרידא.

הטעם שנבהלו השבטים מפני יוסף

כן היתה גם עבודתו של יוסף הצדיק שהיתה בהסתרה, וכמבואר בסה"ק זרע קודש (פר' ויגש), שהסתיר את גדולתו ואת קדושתו כל אותן השנים קודם שהתגלה אל אחיהם, וכדאיתא בספח"ק בפירושו הכתוב (ומה, א) 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף... ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו', שהטעם שנבהלו מראות פניו, כי עד עתה היה יוסף נראה בעיני השבטים כמלך קשה ואכזר המתאכזר עליהם אין סוף, אולם עתה גילו שכל מה שסברו עד עתה בטעות היתה והרי המלך אינו אלא יוסף שהוא צדיק יסוד עולם, ועל כן נבהלו מפניו המאירים שעד אותה שעה לא הבחינו כלל.

עבודה זו של ההסתרה היא בבחינת חושך, שבעת החושך אין יכולים לראות ולהבחין, כך עבודה זו אי אפשר לראותה ולהבחין בעומקה, וכפי שהיא נקראת בסה"ק זרע קודש 'עבודה בחשאי'. ומבואר בזו"ק פ"ר תולדות (קמב) שעבודתו של יצחק שהיא בחושך נעלית היא מהעבודה של האור, שעל ידה יכול היה יצחק להשיג מדרגות נשגבות שאי אפשר להשיג בעבודה גלויה.

יוסף בא להשרות השכינה במצרים

עומק ענין ירידת יוסף הצדיק למצרים פירש רבינו האלשיך הק', שתכלית ירידתו היתה להכין את מצרים לקראת ירידת יעקב אבינו למצרים, כי כל הארצות מקבלות את שפע חיותן ומזונותן דרך שבעים שרי אומות העולם, שהקדוש ברוך משפיע שפע לכל חי אולם אין ברואי העולם הזה יכולים לקבל ההשפעה מאתו יתברך בעצמו, ולכן עשה הקב"ה את שבעים השרים כגרזן ביד החוצב להוליך את השפע והחיות לארצות שתחת שליטתם, וענין זה מהוה מחיצה בין הקדוש ברוך הוא ליושבי הארצות האל, ורק ארץ ישראל הוא המקום אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, והוא לבדו מוסר ומשפיע לני ישראל ללא שום מחיצה המבדלת.

ויעקב אבינו ע"ה היה יושב תמיד עם בניו בארץ ישראל ומקבל את שפע מזונו וחיותו מידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, וכיון שכן לא חפץ לצאת מן הארץ הטובה לארץ מצרים שבה השפע מגיע על ידי השר שלה מלעילא ולא באור ישר מהשי"ת, ומה גם שלא היתה השכינה יכולה לשרות עליהם אחר שיקבלו את השפע מהשר ויכנסו תחת שליטתו.

בקדושת אותיות התורה נהג יוסף את מצרים

לזה ירד יוסף הצדיק תחילה למצרים להכין את המקום שתהיה ראויה להשראת השכינה, ועל כן היה שם עשרים ושתים שנים כנגד כב אותיות התורה, שעל ידי קדושת אותיות התורה שעתידים היו בני ישראל לקבל הביא יוסף הצדיק את השראת השכינה מצרימה, ועל ידי זה גרם שלא יבוא מזונו של יעקב אבינו על ידי השר של מצרים כי אם על ידו, והוא שאמר (מה, ט) 'שמני אלקים לאדון לכל מצרים', שהוא נעשה השר של מצרים באותן השנים, וכשהשפע בא על ידי הצדיק חשוב שבא על ידי הקב"ה בעצמו.

ומנין עשרים ושנים השנים שהיה יוסף הצדיק במצרים ולא שימש את יעקב אבינו קודם רדת יעקב למצרים חלוקים היו ל"ג וט', בשלש עשרה השנים הראשונות היה בביתו של פוטיפר ובבית הסוהר, ובתשע השנים האחרונות מלך על מצרים עד שהתגלה לאחיו ומצא את אביו. ויש לבאר ענין חלוקת השנים.

יוסף ממשיך עבודת יצחק ושניהם כנגד היוונים

ובסדר עולם (פ"ב) תניא שזמן עליית יוסף הצדיק לגדולה היה באותו פרק הזמן שמתו בו יצחק אבינו ע"ה, ומשמע שענין עלייתו לגדולה באה מכחו של יצחק אבינו שכאשר נשלמה עבודתו של יצחק אבינו ע"ה בעולם הזה ונסתלק לגנוי מרומים החלה עבודתו של יוסף הצדיק להתגלות בעלייתו לגדולה, ויש לבאר הענין. ובסה"ק מגלה עמוקות בפדרשתו (ד"ה ויהי מקץ ה') מצאנו שהארץ לבאר השייכות בין יצחק אבינו ליוסף הצדיק, כי יוסף הוא מדת היסוד שהיא בקו השמאלי הנוטה יותר למדת הגבורה, וכידוע מהארז"ל (שער הפסוקים פר' לך לך), 'כי פסידה זו נטיל לשמאלא', ועל כן שייך הוא למדתו ודרך עבודתו של יצחק אבינו, ויצחק הוא אותיות ק"ץ ח"י, שכשנבא קצו של יצחק אבינו חי יוסף הצדיק מכחו.

וכתב שם עוד שיוסף הוא בגימטריא מלך יון, שמכחו של יוסף נצחו החשמנאים את מלך יון, ומאידך גם כחו של יצחק אבינו מנגד למלכות יון, והרמז שיצחק חי ק"פ שנים וכן גלות יון היתה ק"פ שנים, כדאיתא בגמ' עבודה זרה (ט) 'מלכות יון בפני הבית מאה ושמונים שנה', ע"ש.

השגת יג מדה"ר על ידי החושך

שהוא היה היסוד לעבודתו הק', שכשהשלים יצחק אבינו ע"ה את עבודתו ית' נשלמה דרך עבודה זו, ויוסף הצדיק שבא בדרך זו כבר השיג את אשר צריך היה להשיג בדרך זו ומעתה יכול היה לעלות לגדולה ולעבוד בגילוי ובהארה שלא מתוך החושך. ולזה אחר יג שנות השגת הכתר באו תשע שנים המכוונים כנגד שאר תשע הספירות, ובהם לא הוצרך יוסף להתנהג בהסתר דוקא אלא במלוכה על כל מצרים.

חושך זה יון וחושך קדושה מבטלים

והנה מלכות יון היא גם כן כח החושך כמו שאמרו חז"ל במדרש (ב"ר ב, ד) "וחושך זה גלות יון", אלא שכחם היה החושך המנגד לקדושה שהם החשיכו את עיניהם וליבם של ישראל בגזרותיהם, ולזה יצחק ויוסף שהם מנהיגים את גילוי אור ה' מתוך החושך ועובדים את השי"ת בהסתר ומחשך, מהם בא עיקר הכח לנצח את היוונים ולבטל את כח טומאתם שאיממה לבטל את קדושת ישראל.

נצחון החשמונאים בכח יג מדה"ר

ועי' ברש"י פר' וזאת הברכה (דברים לג, א) בברכת משה רבינו את שבט לוי 'ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו', שהתפלל משה רבינו על חשמונאי ובניו שעתידים היו להלחם עם היונים, "והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות", הרי שהיו י"ג אנשים כנגד כל אותם הרבבות, וסוד הענין הוא שבאו בכח י"ג מדות הרחמים המתגלים על ידי עבודת החושך, ובה הכניעו את כח החושך דקליפת יון. והארה זו מתגלה בכל שנה ושנה שעיקר אור ימי החנוכה הוא להאיר את האור מתוך החושך כידוע מהספה"ק.

(מתוך של"ם מקץ חנוכה ה'תשפה)

בעבודה זו נהג יוסף הצדיק כל יג השנים הראשונות שהיה במצרים שהיה עבד לפוטופר ושהה בבית הסוהר, היה מצוי בחושך גדול ובמצב זה עבד את השי"ת להגדיל שמו בעולם, ובכך המשיך את עבודתו של יצחק אבינו ע"ה, ועבד את השי"ת מתוך החושך בכחות הדינים במשך י"ג שנים, על ידי זה השיג את יג מדות הרחמים, ששרשן אף הוא במדת הדין, וכמבואר באידרא קדישא שי"ג מדות החרמים נקראים יג תקוני הדיקנא קדישא דהיינו שבשרשן העליון של יג מדות הרחמים הרי הם בבחינת שערות המורות על תגבורת מדת הדין, ואדרבה המה שרשי מדת הדין, אלא שכיון שכל מדת הדין במקורה היא כולה רחמים הרי כשמתגלה מקור הדין נמתק כל הדין, ולכן בהתגלות והשגת יג מדות הרחמים שהם ממקור הדינים זוכים להמתק את כל הדין, ואדרבה כיון שהוא ממקור תגבורת הדינים נמצא שבהמתקת הדין מתגברים החסדים מאד ועל כן נקראים יג מדות הרחמים רחמים רבים.

חלוקת השנים - הכתר ושאר הספירות

והשגת י"ג מדות הרחמים באה דוקא על ידי החושך, כי י"ג מדות הרחמים שייכים למדת הכתר שהיא המדה המופלאה והמכוסה, כמו הגדיר הרמב"ן בפר' כי תשא את התגלות י"ג מדות הרחמים למשה רבינו ע"ה 'היותו עם משה לכבוד ולתפארת בנעלם ובמופלא', ורמז בזה למדת הכתר.

ומבואר הטעם שהיה יוסף הצדיק שלש עשרה שנים בהסתר קודם עלייתו לגדולה, כיון שעבד אז בחושך ובהשגת מדת הכתר המופלאה והמכוסה. והשלים יוסף הצדיק עבודה זו עם פטירתו של יצחק אבינו ע"ה

בעלי התוספות ובתי מדרשותיהם (קל)

| בעלי התוספות; אסופות ופסקים (טז) |

המציאות בימינו כי פסקי התוספות תואמים להפליא את

דברי התוספות טוך ולא את התוספות שאנץ

דברים אלו כיום אינם מבוארים כל הצורך, כי כיום התברר מעל לכל ספק, בדבר זהותם של התוספות למסכתות הגדולות כתוספות טוך, וכמו שהארכנו בהוכחות ובידורי ההשערות במאמרינו על חיבורי התוספות טוך, ולאור דברים אלו, נמצינו לדעת כי לא כן הוא פני הדברים.

הכלל שניתן לקבוע לפי הידוע בימינו, הרי שאדרבה, בכל אלו המסכתות שלפנינו נדפסו תוספות טוך, הרי שפסקי התוספות על מסכתות אלו תואמים להפליא את דברי התוספות הנדפסים, ואילו במקומות שאין התוספות הנדפסים לפנינו תוספות טוך, אין פסקי התוספות מכונים לדברי התוספות הנדפסים לפנינו.

כך שיש לתקן את הכלל שייסד הרב חיד"א, כי הרי תוספות טוך התחברו כקיצור ועיבוד לתוספות שאנץ, וכמו שהבאנו בארוכה את דברי הקדמונים אודות היחס לתוספות טוך שבימיהם, ועל כן ככל הנראה התוספות שעמדו לפני מקצת פסקי התוספות, היה תוספות טוך שייסודם בדברי התוספות שאנץ, אמנם מה שהסיק הרב חיד"א כי התוספות שלפנינו שהינם תוספות טוך אינם תואמים את פסקי התוספות, הדבר צ"ע טובא, והמציאות אינה מובנת כל כך.

[במבוא הנ"ל (עמ' 25) יישב את דברי הרב חיד"א, על פי יסוד שהזכיר הרב חיד"א (שם הגדולים ספרים, אות ת' ערך י"ט) כי תוספות טוך לא התגלו לדורות הראשונים עד למדפיסי ש"ס שונצינו, וממילא פשוט היה לו להרב חיד"א כי אין מציאות שפסקי התוספות התחברו על פי תוספות טוך, כי המה לא היו כלל לפני דורות ראשונים, אמנם דברי הרב חיד"א בזה כבר נדחו מפני עדויות מפורשות בדברי הקדמונים שהיה לפנייהם תוספות טוך, כאשר הארכנו במאמרינו אודות התוספות טוך].

התוספות שעמדו לפני פסקי התוספות

אחר כל הדברים אודות מחבר פסקי התוספות, והשפעת החיבור על פוסקי התורה לדורותיהם, נבוא לעסוק בקצרה, בבידור התוספות שעמדו לפני רבי יעקב מנורטהוין, אשר מתוכם הוציא וייסד את פסקי התוספות. אף בדברינו אלו, יסוד ושורש הדברים במבוא המופלא של הרב ישראל מאיר איוונשטיין שליט"א לפסקי התוספות השלם של 'מכון ירושלים', והשימוש במבוא על פי רשותו המפורשת, ויבוא על שכרו משולם.

דברי הרב חיד"א כי עמדו לפניו תוספות שאנץ ולא תוספות טוך

הראשון שהתעסק בכך, הוא הרב חיד"א המתירחם לכן באיזהו מקומן, ונעתק את לשונותיו בקיצור.

בשם הגדולים (ספרים, אות פ' ערך ק"ב) כתב: "ודע, דזמנין טובא דמשכחת חידושים בפסקי תוספות דליתנהו בגופן של התוספות דקמן, והטעם, שפסקי תוספות של המסכתא ההיא נתחברו על תוספות שאנץ וכיוצא, והתוספות שלפנינו הם תוספות טוך וכיוצא, באופן שאינם פסקי תוספות שלפנינו, ואני בעניי כתבתי כן בפרטות על פסקי תוספות דמסכת סוטה, ועתה אנה ה' לידי תוספות כתב יד למסכת סוטה, והגם שהם מוטעים וחסרים, ראיתי דפסקי תוספות שבידינו בדפוס נתחברו עליהם", וכפל את דבריו בספרו מדבר קדמות (מערב"ת אות י"ד), ואף שילש דבריו בספרו מחזיק ברכה (ו"ד סי' ס"ב ק"ב).

המגייה בדפוס ונציה [אין ידיעה ברורה על זהות מגיה זה של הש"ס בדפוס ונציה], מזכיר כמה פעמים (בתבנות סי' ל; סי' ס"ד; סי' רמ"א) על דברים שאין נמצא מקורם בדברי התוספות הנדפסים, כי מקורם טהור בדברי התוספות שאנץ.

אכן דבר חידוש מציאנו בדברי הרב חיד"א, כשלדבריו הדברים שאינם נמצאים לפנינו בדברי התוספות, הינם מדברי התוספות טוך, ואילו פסקי התוספות התואמים את התוספות שלפנינו, היינו תוספות שאנץ.

דעת רבי

בעל הבית כהונת עולם

באור תורת הבחירה

להאיר את העולם

ראיון מיוחד עם הגאון החסיד רבי פנחס פרידמאן שליט"א

ראש ישיבת מבקשי השם ללימוד תורת הנסתר דחסידי בעלזא
בענין הספר ברית כהונת עולם והגישה ללימוד בספר

כחלק מתפקידי יוצא לי מדי פעם להתעסק מפאת ההכרח, עם אנשים שיש להם ל"ע בעיות באמונה, קושיות וכדומה. וכאן אנו רואים דבר מעניין שחוזר על עצמו תמיד, אדם שיש לו חיבור לתורה הרי הוא רואה שיש הקב"ה בעולם ולא צריך להסביר לו כלום, ואילו אדם שלא מחובר לתורה הוא זה שיש לו בעיות בדברים האלה.

הפשט הוא כמו שדיברנו, התורה עצמה היא חכמתו של הקב"ה, והיא הצינור המחבר את האדם עם הקב"ה, וכשרואים את התורה רואים את המציאות של הקב"ה, וכך גם בעניינינו, צדיקים שלמדו את הדברים אלו הרגישו בזה שהם גילויים של התורה עצמה, בדיוק כמו ש'שור שנגח את הפרה' הוא חלק מהתורה, והגילויים האלו מביאים לידי התפעלות עצומה! כמוכן שאדם לא יכול בלי ללמוד את 'אביי ורבא' אבל החלקים בתורה של הגימטריאות זה חלק בתורה שמביא את האדם להתפעלות גדולה מאד.

והנה עוד דוגמא, אדם שרואה או שומע מה שכתב הברית כהונת עולם גימטריא פלאית במגילה (אסתר ב') "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני", כל הפסוק יש בו רמז על ד' מילואי השם הוי"ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן באופן זה, החצי הראשון "איש יהודי היה בשושן הבירה" בגימטריא ע"ב פעמים ס"ג, ואילו החצי השני "ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני", בגימטריא מ"ה פעמים ב"ן, זה ממש גילוי של רוח הקודש! אדם שיש לו רגש לכך יתלהב מהתפעלות מהדבר ומביא אותו להתקרבות להקב"ה ולתורה!

אם נציין את גזע הקדוש של ה'זרע קודש' מרופשיץ זי"ע, 'אמרי נועם' 'עטרת ישועה' 'צבי לצדיק' ועוד, וכן הגזע הקדוש של מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, תלמידיו מהרי"א מקמארנא זי"ע, מהרי"א מזידיטשוב זי"ע, הרי שספריהם ממש בנויים ועומדים על הספר ברית כהונת עולם, והם בנויים ועומדים על הדרך הזו של תורת הגימטריאות. וכך גם הספר בני יששכר שהרבה מדבריו הם דרושים ארוכים, אבל על פי רוב הם מתחילים עם גימטריאות ועל זה נבנים בנינים שלמים המלהיבים את הנפש ביראה ואהבה לה'.

אבל כמו שהזכרנו, בודאי לא שייך לומר לאדם 'בא תתפעל מדבר זה זה', כי זה דבר תלוי בתכונות הנפש. כמו שאמרנו, אם האדם מתפעל מזה הוא לא צריך שיסבירו לו, ואם לאו אין תועלת בללמוד אותו את החלק הזה כי הוא לא שייך אליו. אולי שייך לפעמים שאדם רואה את השני מתפעל ממשוהו והוא מתבונן למה הלה מתפעל מכך, אבל באופן כללי זה דבר ששייך לתכונות הנפש.

יש הרבה ששואלים, הם מרגישים שהם מתחברים יותר לספרים שבנויים על הבנה ולא לספרים שבנויים על גימטריאות, ומאידך הם רואים הרבה צדיקים שהיו דבקים ב'ברית כהונת עולם' בצורה מופלאה והם רוצים להבין מה העניין בכך?

האמת היא שאי אפשר לומר שכל אחד צריך להתחבר לזה, באמת יש הרבה שנטיית נפשם היא יותר לספרים של הבנה ומחשבה, ואין להם מה לחפש בדבר שהם לא מתפעלים ממנו. אבל מאידך, מי שנטיית נפשו לחלק התורה הזה, הוא איננו צריך שיסבירו לו ממה יש להתפעל, הוא רק שומע דברים נשגבים ונפלאים כאלה, ומבין שרמזים כאלו נאמרים ברוח הקודש, ונפשו מתלהבת בשלהבת אש קודש בהתקשרות להקב"ה נותן התורה, ועל כך כבר אמרו חז"ל (ע"ז יט.) "אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו".

ננקוט לדוגמא את אחת הגימטריאות של 'שופר' שמוכא בברית כהונת עולם. הוא כותב שתיבת שופר בגימטריא 'מלך מלכות', כי הקב"ה הוא ה'מלך' וכאשר הוא מולך על ישראל הרי זה 'מלכותו', ותכלית תקיעת השופר הוא להמליך את הקב"ה בבחינת 'מלך' עם 'מלכותו' על ישראל. אדם שנפשו קשורה בעולם הגימטריאות, כשהוא רואה גימטריא זו הרי זה מחבר אותו לתהליך שקורה בתקיעת שופר, יש כאן 'מלך' ויש 'מלכות' וצריך שהמלכות תמליך את המלך. צדיקים שלמדו דברים אלו ממש התחברו דרך זה ל'שופר' וכיוצא בזה, וזה דבר שמביא לידי התפעלות גדולה מאד.

מה בעצם הענין לדעת מה הגימטריא של תיבה זו ומהו הגימטריא של תיבה אחרת?

הידיעה הזו היא חלק מהתורה שנדרשת בדרך פרד"ס - פ'שט רמז ד'רוש ס'וד, התורה היא חכמתו של הקב"ה ואי אפשר להתקשר עם הקב"ה רק באמצעות התורה, לכן כאשר האדם עוסק בתורת הרמז הרי זה מקשר אותו עם הקב"ה.

הנה דוגמה ברורה לכך, בבעלזא אמרו שעיקר חסידות זה 'אביי ורבא'. מה הפשט? כי התורה בעצמה שהיא חכמתו של הקב"ה בעולם, הסוגיא של 'שור שנגח את הפרה' והסוגיא של 'רכוב ומנהיג' וכדומה, אף שלמראית עין אינם עוסקים בהשגות ובחידושים בעבודת ה', עם כל זה עצם העסק בתורה שהוא רצונו של הקב"ה, מקשר את העוסק בתורה עם הקב"ה, וכך בכל חלקי התורה שאדם עוסק בו הרי זה מקשר אותו עם הקב"ה, וכמבואר בזוהר הקדוש 'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם'.

הודעה חשובה! חלק ב' של הראי"ה עם הגה"ה רבי שאול יהודה שידלא שליט"א יופיע א"ה בגליונות הבאים

קי ברית כהונת עולם 0733028877 [הראיון הנוכחי אינו מופיע בקו עקב תקלה טכנית]

בכדי להמשיך ולהאיר את האור הזה אתי זקוקים לעזרתכם!
התורמים סכומים הגונים להפצת משנתו של רבינו יוזכרו לטובה ולברכה על הציון הקדוש
לפרטים: 0548463972

האם הרב בספריו מביא דברים מהברית כהונת עולם?

אכן, בספריו אני מצטט מדבריו הקדושים, אבל הכל לפי הענין היכן שזה מתאים לכך.

דרך אגב, בעסקינו בענין הגימטריאות ראוי להזכיר את ה'זרע קודש' בפרשת במדבר ביאור נפלא על עבודת הצדיקים למצוא יחודי שמות בכל חפץ גשמי, אשר לא רק שיש בזה אמצעי להיות דבוק בשמותיו ית"ש בכל שעות היממה, אלא גם שעל ידי זה הם יכולים להעלות כל עניני הגשמיות שבעולם הזה לשורש חיותם למעלה בגבהי מרומים, והנה מעט בלשון קדשו:

"כתיב (שה"ש ז ה) ענין ברכות בחשבון, שמה שאנו רואין בדבר שהוא מספר גימטריא שוה עם שמות הקדושים, מורה זה לנו כי יש בחינת השפעה משמות הקדושים הנ"ל לדבר ההוא, ולכן המספר מורה על זה, והיה לנו זה לעינים להורות לנו על זה שנשפע משמות הקדושים אלו לדבר זה. וזהו שאמר יתברך (שמות יט ט) הנה אנכי בא אליך בעב הענן וגו', בע"כ ראשי תיבות ע"נין ב'רכות בחשבון, רומז כנ"ל שהדבר המכוסה דוגמת דבר שמכוסה בעב הענן, יכולין להשיגו על ידי בחינת החשבון כנ"ל, ולכן כשאנו רואין "שרגל" הוא בחשבון הוי"ה אהי"ה במילוי יודי"ן, שהם הראשית, כנ"ל שהי"ד הוא בחינת ראשית, מזה אנו יודעין שבחינת ראשית שהוא דוגמת הראש, הוא כביכול יורד עד בחינת רגל..."

וכן הוא דרך הצדיקים למצוא בכל דבר איזה רמז או דחמכתא, מאיזה בחינה מבחינה עליונה נשפע שם החיות האלקית שמלוש בדבר ההוא, ומוצאים זה כנ"ל על ידי רמז וחשבון, שחשבונו מורה על בחינת מדריגות העליונות, ועל ידי זה שמוצאים כן מקשרים ומיחדים הדבר ההוא לשורשו, שיוצעים כנ"ל שהכל רק מחיות אלקות שנשפע מבחינת עליונות".

ומענין לענין, נזכיר עוד גימטריא מופלאה שמי שיש לו שייכות לענין ממש מתלהב בשלהבת אש מהתפעלות, כמו שהביא בזרע קודש (פר' כי תשא) בשם הברית כהונת עולם יחוד נפלא בפסוק (תהלים קמז טז) 'הנותן שלג כצמר כפור כזרע יפזר'. דהנה 'הנותן שלג כצמר' רומז על המתקת הדינין, וכדכתיב (ישעיה יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו'.

וזהו שאמר 'הנותן שלג כצמר', ומפרש ואומר איך להמתיק הדינין **כפזר כצמר יפזר**, שכן **כפזר** הוא אותיות **פ"ר כ"ו**, היינו פ"ר דינין הנמתקים ע"י שם הוי' [חכמה] בגימטריא כ"ו, **כאפ"ר** הוא אותיות **פ"ר כ"א**, דהיינו פ"ר דינין הנמתקים ע"י שם אהי"ה [בינה] בגימטריא כ"א, **יפזר** הוא אותיות **פ"ר י"ז**, דהיינו פ"ר דינין הנמתקים ע"י שם אהו"ה [דעת] בגימטריא י"ז. רמזים אלו יש בהם התפעלות עצומה שמרוממת את הנפש לראות איך בכל אות ובכל תיבה רמוזים שמות הקדושים של המתקות הדינים.

לסיום, אזכיר דבר מענין ששמעתי מידידי הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזעס שליט"א, שזכה להיות משמש בקודש וכן בית אצל האמרי חיים מוויז'ניץ ז"ע, ואמר לי בשמו של האמרי חיים על יסוד דבריו של הברכ"ע [אילו של יצחק פרק א ופרק לד] ש'בר"ה כל בראי עולם עוברים כבני מרון' שמרון הוא המלאך מט"ט [מטטרון] ללא האותיות ט"ט שהם החיות הנעלמת בראש השנה, והחזרת החיות היא בפסוקי מלכויות בתיבת 'ונאמר' שתיבה זו היא האותיות מרון' בתוספת א' שהיא החזרת החיות. והוסיף על כך האמרי חיים בשם הברכ"ע שבתפילת ראש השנה אנו אומרים י"ח פעמים את תיבת 'ונאמר'! ששה פעמים במלכויות, ו' בזכרונות וששה בשופרות, כדי להשלים ב' אותיות ט"ט שהם בגימטריא י"ח! והוא דבר נפלא מאד שלא נזכר בברכ"ע, ומעניין מאד למצוא את מקור הדבר.

י"ש"כ על הדברים המאלפים והמעוררים! אנו זקוקים לסייעתא דשמיא בהמשך הדרך בביאור והפצת דבריו של הברית כהונת עולם, כאשר עוד ארוכה היא הדרך...

השי"ת יעזור שתזכו לכך, בהצלחה ובברכה גדולה בפועלכם הגדול.

נשגב זה בעבודת ה' צריך לדעת אותו גם אבא לילדים. אי אפשר לבוא לילד ולומר 'תתחבר לכך וכך', יש ילד שמתפעל מלהגיד פרק קי"ט בתהלים, ויש ילד שדוקא דבר אחר מדבר אליו, צריך להתאים לכל אחד מה שמותאם לתכונות נפשו, כמו שכבר אמר החכם מכל אדם 'חונן נלער על פי דרכו', ומפרש ואומר מדוע? כי גם כי יזקין לא יסור ממנו, זו היא תכונת הנפש שהקב"ה בראו בה כדי שיעבוד את ה' לפי תכונת נפש במקום שלבו חפץ. וכמו שדיברנו כך הוא גם בחלק זה של הגימטריאות, שזה חלק בתורה שמתאים למי שמרגיש חיבור לדבר.

יש כאלה שמפחדים לגשת לספר שעוסק בהרבה ענינים של קבלה בטענה שבשביל ללמוד קבלה צריך האדם להיות ראוי, ולהיות בגיל ארבעים וכדומה.

התשובה על כך, שאצל חסידים מקובל שעל חלק בקבלה המובא בספרי חסידות אין את הגבלה זו. אמנם יתכן שהחלקים שממש עוסקים בעניני קבלה אפשר לדלגם, אבל באופן כללי הרי כל הספרי חסידות מלאים בעניני קבלה, אבל לא על זה נאמר האזהרות האמורות, כמוכן אחרי שמהרהרים בתשובה וטובלים במקוה טהרה, ולומדים אצל תלמיד חכם שכבר מוחזק בתורה ויראת שמים.

האם הספר ברית כהונת עולם מוגדר כספר קבלה או כספר חסידות?

אי אפשר לומר שזה לא ספר קבלה, אבל מאידך הוא היה תלמיד של המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע, והספר בנוי על יסודות החסידות. זה דבר שא"א ממש לתת בזה הגדרות מדוייקות. לדוגמא ספרי חב"ד, האם הם בנויים על קבלה? בחסידות חב"ד ודאי לא יאמרו שזה קבלה אלא חסידות, אבל מאידך היו כאלה שאחזו שזה ספרים שזה מיד' פנימיות התורה ואין זה שוה לכל נפש, ובתנאי עצמו היו כאלה שלמדו אותו אבל דילגו על חלקים מסויימים, אם זה בשער היחוד והאמונה שעוסק בדברים הנראים כתורת הנסתר, ואם זה בעוד מקומות, כך שקשה לתת הגדרה מדוייקת בענין זה. אי אפשר להתעלם מכך שברכ"ע בנוי על קבלה, אבל יש גם חלקים שכל אחד יכול להתחבר אליהם ולהתפעל מהם.

למעשה הברכ"ע לא כל כך מצוי בו ענינים של 'עבודה'. אפשר למצוא פה ושם, אבל באופן כללי זה לא ספר של 'עבודה'. לפני ראש השנה למדנו 'ברית כהונת עולם' (מאמר אילו של יצחק פרק ג), שמבאר מה שאנו מתפללים בימים הנוראים 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים'.

וביאר בדבריו קדשו כי כאשר נתבונן נראה, שאנו מבקשים בתפלה זו ג' פעמים **"חיים"**, כאשר אנו מצרפים עליהם ג' אותיות הב"ל - "זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים". הרי לנו 'לחיים בחיים החיים ראשי תיבות למפרע ג' אותיות הב"ל, ומבאר שהם רמז על ה' חומשי תורה, שתחילתם באות ב' של ב'ראשית וסימנם באות ל' של 'לעיני כל ישראל', והוסיף לבאר (שם פרק ד) שהן מכוונות כנגד 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים, ועל כולם אנו מבקשים חיים'.

רבים התפעלו מהשגה זו, האם ניתן לומר שזה ענין של עבודה? אבל עצם הלימוד וההשגה היא המביא את האדם שיש לו קשר עם חלק זה בתורה, להתלהב מהידיעה שבכל תיבה תפילה רמוזים סודות נפלאים ויחודים גדולים, ועל ידי זה תפלתו היא בדביקות גדולה יותר.

למעשה כמו שהזכרנו על הרבה ספרים ניתן לומר את זה, כל ספרי קאמורא וזידיטשוב שהם בלולים בהרבה מאד קבלה. הרי הספר 'אמרי נועם' עוסק ברובו בענינים אלו. אם ניקח רק את חלק המוסר שבו יישארו אולי עשרים עמודים... לדוגמא הספר 'אמרי יוסף', הוציאו שלוש כרכים של 'ליקוטי אמרי יוסף', ומה עם 'אמרי יוסף' על התורה? אלא שהספר אמרי יוסף על התורה הוא ספר שעוסק בענינים של קבלה ולכן עשו 'ליקוטי אמרי יוסף', כך שלמעשה הרבה ספרי חסידות בעצם בנויים על קבלה.

בליון חודשי של לוחדי 'דף היומי' במשניות'
בליון מספר 4 | שלהי כסלו תשפ"ו | ההספק החודשי: עירובין - ראש השנה

ידיעה מורחבת לרגל הילולת מסדר המשנה

דבר המערכת

בסייעתא דשמיא בחודש כסליו – בו מושפע שפע עילאי של אור תורה שבעל פה בימי החנוכה כמבואר בספרים הקדושים, יוצא לאור עולם גליון 4 – גליון מכובד נוסף העוסק בנושא המשניות, מעלת לימודם, עומק לשונם, ושלל נושאים במדורים הקבועים והמגוונים.

בימי החנוכה בהם רצו היונים לעקור כל זיק של חיבור לתורה עד שציוו 'כתבו לכם על קרן השור אין לנו חלק באלוקי ישראל', וגם כשתיקנו חכמינו ז"ל בתפילה את ברכת 'על הניסים' הדגישו את ה'להשכיחם תורתך' – כי זה היה עיקר מאויים ורצונם, ואכן בלימוד המשניות אנו מתגברים על מלכות יון – בכוח לימוד תורה שבעל פה שנמסר לנו מדורי דורות – הבסיס שעליו מושתת כל תורה שבעל פה – והוא 'נ'ס חנוכה' בשלימותו! ולסיים, תודה מיוחדת להמוני הקוראים על התגובות החמות, על כל גליון נוסף שרואה אור, ויהי רצון שהפצת לימוד המשנה תימשך בעוז ללא ליאות, אמן.

המערכת

צוואה לדורות

צוואות גדולי ישראל
לראצאיהם ותלמידיהם
בדבר לימוד המשניות
לעילוי נשמתם הטוהרה

אין יצר הרע שולט

כתב בעל ה'נתיבות המשפט' הגאון רבי יעקב מליסא זצוק"ל בצוואתו:

'יהיה לכם שיעור קבוע בכל יום למקרא ולמשנה וכו' וגם כי אין יצה"ר שולט ללמוד שלא לשמה בלימוד משנה ומקרא ואף שלא ראיתם כן ממני, בנערותי עשיתי כן, ולעת זקנותי בגד בי הזמן והייתי טרוד מאד ולא הייתי יכול לקיים כאשר עם לבבי'.

מתוך צוואתו

האנדרטה בפתח בית הקברות, ובה נרשם שמו של בעל ה'נתיבות המשפט' לצידו של בעל 'קצות החושן' ותלמידו הקבורים במקום.

1	יצר הרע בלימוד המשנה, האמנם? מדור צואה לדורות
1	בכח המשניות להכניע את היצר הרע חדש! סגולת המשנה
2	ה'עריבה' - צורתה ושימושה מדור ימות עולם
2	על פירוש הרא"ש למשנה מדור שני חכמים
3	שורש לשון המשנה מדור לישנא דמתניתין
3	כבוד אביו רשע מדור נושא במשנה
4	'אף' - מילה משמעותית מדור פתשגן הכתב
4	מו"מ בדין 'גרף של רעי' מדור משנה למעשה
5	מדוע לא נזכר חג ה'חנוכה' במשנה? מדור עניינא דיזמא
5	כיצד יישחט היצר הרע לעתיד לבוא? מדור מוסרי המשנה
6	8 דברים שלא ידעת על רבינו הקדוש מדור 8 מי יודע?
7	כיצד מנקדים את קריאת המילה 'הדלק'? מדור נקודות הכסף
7	חידה על ה'פרוכת' בבית המקדש מדור לחדודי
8	סקירה מקיפה על הספק חודש טבת מדור בציר הזמן
8	מהנעשה והמתחדש בימים אלו במפעל המשניות מדור משנייע"ס
10	'אור חדש על ציונו האיר'... ראיון לרגל הילולת מסדר המשנה

ההשפעות והסגולות
הטמונות
בלימוד המשנה

סגולת המשנה

בכח גירסת העשניות להרוג ולהכניע את היצר הרע, ושורש הגיעטריא של 'עתיניתין'

כתב בספר 'ראשית חכמה' (שער הקדושה, פ"ב אות י"ג) ע"פ ספר תיקוני זוהר חדש (ק"ו ב') כי בכח גירסת העשניות להרוג את היצר הרע ולהכניעו.

והחיד"א בספרו 'פני דוד' (פר' שלח, אות ד') כתב עפ"י, כי 'מתניתין' בגימטריא תתק"ס, ובכוחם לבטל את הסט"א (לילית במחלת) שהיא בג"ל תתק"ס, וגם במקוה יש תתק"ס לוגין והטעם כנ"ל שבכוונתו ג"כ לטהר את האדם ולהצילו מיצר הרע, ולכן משה רבינו היה מ' יום ומ' לילה ללמוד את התורה לפני קבלתה, כי בארבעים יממות יש תתק"ס שעות.

י"ל ע"י מפעל ד"ף היום משניות
המשרד: יפו 161 ירושלים
02-5488313

עיצוב גרפי:

054-8458472 ADI ART

צילומים:

שווק לר | דר ארז | מאיר זקוק |
שפה | יעקב חנוכי | ויקיפדיה

ניתן להיבחן מידי יום על החומר
הנלמד בדרך היום במשניות
באמצעות מערכת 'שיח התורה'
בחיפוש במכשירי נדרים פלוס
או בקו השיעורים והעידוכים של
דף היום במשניות: 02-5488313

קבוצות או מוסדות המעוניינים
להצטרף למיזם יכולים לפנות
בתלפון: 052-624-0240 או במייל:
s6240240@gmail.com

המשרד: יפו 161 ירושלים
את משניות דף היום עם ביאור
ענן והדר: ניתן להשיג בחנויות
הספרים המובחרות

משניות דף היום עם ביאור
משנת אליעזר: וכן השלמת
המשניות ללומדי חוק לישראל
ניתן להשיג ברשת חנויות
יפה נוי, להזמנת משניות
עד הבית: 1599-581-581

בכל חודש ניתן לקבל (ללא
תשלום) את חוברת המשניות דף
היום של אותו החודש בכניסה
לבית מן הגרסה קנייטס יצ"ל רח'
רש"ם 23 ב"ב.

לע"נ מרת ברטינה סימונה
בת הרב חנוך ע"ה

פירוש הרא"ש – רבינו אשר ב"ר יחיאל

א. שנת לידתו, ועקום עגוריו.

רבי אשר נולד בתחילת המאה הראשונה לאלף
השישי בגרמניה, ולאחמ"כ עבר להתגורר בספרד,
היה מתלמידי המובהקים של המהר"ם מרוסנבורג,
הרא"ש הוא אחד מ'שלושת עמודי ההוראה' עליהם
נשען כל בית ישראל, ובני מדינת ספרד החזיקו את
הרא"ש כרבם (החיד"א בספרו 'שם הגדולים').

ב. פירושו לעשנה.

הרא"ש חיבר פירוש לסדר זרעים (מלבד מסכת
ברכות), ולסדר טהרות (מלבד מסכת נדה), כמו כן
בסדר קדשים חיבר פירוש למסכתות קנים ומדות,
ולמשנה ולגמרא שבמסכת תמיד.

ג. שנת הדפסת הפירוש.

הפירוש נדפס לראשונה בתוככי ה'תלמוד בבלי'
דפוס אמשטרדם בשנת תע"ה, במתכונת שבה
המדפיס השמיט את לשונות הרא"ש שכבר הובאו
בר"ש, והכניס את דברי הרא"ש שנוספו ע"ד הר"ש
– בתוך דברי הר"ש, עד כדי כך שהיו שהבינו שאכן
אלו הגהות עששה הרא"ש בפירוש הר"ש (ראה
שושנים לדוד שביעית פ"ד מ"ז על התור"ס ד"ה ירחיק),
רק לאחר מכן בשנת ת"פ-תפ"ב כאשר הדפיסו את
סדר הטהרות – הכניסו את פירוש הרא"ש כמות
שהוא ללא קיצורים, ואת סדר זרעים הדפיסו אח"כ
ללא קיצורים בשנת תצ"ה, לאחר מכן נדפס הכל גם
בדפוס 'וילנא' מהדורת ראם המפורסם.

ה. פירוש הרא"ש לשאר ששה סדרי עשנה.

החיד"א בספרו 'שם הגדולים' כתב כי ישנה
משמעות בדברי האחרונים כי לרא"ש היה פירוש
על כל ששה סדרי משנה, וגם כי במרוצת השנים
נודעו עוד ועוד מפרושי למסכתות התלמוד בבלי,
וניכר כי חוק מפסקי הלכותיו שעל הש"ס, היה
רגיל הרא"ש לסדר פירוש על המסכתות שבש"ס,
וא"כ אי"ז רחוק לומר – כך חותם החיד"א את דבריו
– כי הרא"ש חיבר פירוש לכל ששה סדרי משנה.

כירורים ומחקרים אודות צמחים כיום
ושאר החומרים שניכרו במשנה

פסחים ג' ב'

מצינו גם 'עריבה' העשויה מחרס, והיא מוזכרת בתוספתא (כלים, בבא
קמא פרק ג', משנה ה'): 'עריבה גדולה של חרס' וכו'.
יש מי שאומר שהיו גם עריבות שהיו עשויות מזכוכית, והעיטה היתה
נראית מבעד לדפנות הקערה (ראה בספר 'כלי החרס בתקופת התלמוד' פרק
פ"ו).

צורת ה'עריבה': רש"י (עירובין פ"ה ב' ד"ה עריבה) מגדיר את צורתה
כ'ספינה קטנה', ובמשנה מצינו (ימים פרק ד' משנה א') 'עריבת הרגלים'
שזה גם סוג של עריבה, ובערוך (ערך עריבה) פירש שזה היה כקערה,
נמצא כי 'עריבה' היא כלי קיבול העשוי
מחומרים שונים וצורתו דומה לזו של קערה
או ספינה.

ימות עולם

עריבה

במשנה מסכת פסחים נזכרת הקערה המכונה 'עריבה', בהקשר לחמץ
הנמצא בסדקה – מתי הוא חייב בביעור, במדור זה נעמוד מעט על טיב
עניינה.

חומר העריבה הוא בדרך כלל מעץ (כמבואר במשנה כלים פרק כ"ה, משנה
ז') כמו כן גם כאשר היתה נסדקת או ניקבת היה אפשרות לתקנה ע"י
שמניחים אותה בגשמים והיא תופחת והכל נסתם (כמבואר שם פרק כ'
משנה ב', וראה תוספתא שם בבא מציעא פרק י"א, משנה י"ב).

המשך בעמוד 7 <

בענין לשון ארמית במשנה (ב)

פעמים שהמשנה מצרפת לשון מקרא בתוככי המשנה, וכדלהלן: 'וכל ההרים אשר במעדר יעדרון' (פאה ב' ב'), 'שלא יכו איש את רעהו' (שם ד' ד'), 'ויצא ועשה את אילו וכו' (יומא ד' ג'), וישנן עוד.

ישנם גם מילים ששורשם בלשון ארמית, אלא שהם השתנו ללשון עברית במשנה, אבל באמת מקורם איננו מלשון הקודש, על דבר זה מעיר הרב שלמה לעווזאזאן זצ"ל במאמרו (נדפס במשניות מהדורת 'וילנא', ולאחמ"כ במהדורת 'זכר חנוך' בכרך זרעים א' עמ' 23) המילים המשמשות דוגמא לכך הם: 'אמצע' שנגזר מלשון 'מציעא' בארמית, ובלשון הקודש אומרים: 'תיכון', וכן 'אילן' שנגזר מ'אילנא', ובלשון הקודש אומרים: 'עץ', ומילת 'דקל' שנגזרה מ'דקלא' בארמית, ובלשון הקודש אומרים: 'תמר', או 'ממון' שנגזר ממילת 'ממונא' בארמית, ובלשון הקודש אומרים: 'כסף', אלו המילים שהציג שם הרב שלמה זצ"ל במאמרו, וראה שם עוד.

תקציר: בגליונות קודמים התבאר כי המשנה נכתבה בלשון הקודש, ולפעמים 'ש' בה ג' לשון ארמית, והסיבה לכך היא ע"פ דברי רש"י בפירושו למסכת אבות – כי משפטים שהיו שגורים בלשון העם בארמית – סידר אותם רבי במשנה כפי שהם נאמרים, להלן בפרק זה נסקוק במונחים שנאמרו במשנה, שמקורם בפסוקי התורה, ולפעמים גם משפט שלם יכל להיכתב בצורה אחרת אך מסדרי המשנה בחרו בלשון התורה (ואולי כי הוא היה שגור בפי העם), כמו כן נציג גם מספר מילים ששורשם בלשון ארמית אך השתנו ע"י מסדרי המשנה, ונראים כאילו הם לשון הקודש.

הנה חלק מהמונחים שמקורם בפסוקי התורה: שבועת 'ביטוי' (שבועות ג' ד'), 'שמיעת הקול וביטוי שפתיים' (הוריות ב' ה'), 'הבא במחלת וכו' אם יש לו דמים' (סנהדרין ח' ו'), 'שבועה שאין לך בידי פקדון ותשומת יד וגול ואבידה' (שבועות ה' ג' וע"ד ה'), 'הזורע וכו' בכרם וכו' קידש' (כלאים ד' ה'), אלו מעט, וכאלה ישנם עוד כהנה וכהנה.

משיא ומתן כאחד מהגושים
שנחלנו בלימוד המשניות שבהספק החודשי
פסחים ד' ט'

נושא במשנה

כיבוד אב באביו רשע – בחייו ובעותו

הפוסקים, וכמה תשובות בצידה, ולהלן שלשה מהם:

א. החיד"א (בספרו דבש לפי, מערכת א' ס' ל"ט) ועוד כתבו שכיון שהיה זה לאחר מיתתו של אחוז, ובפרט שהיה זה לכפרתו וניחא ליה לאביו בזה בעולם האמת – לכן היה מותר לחזקיהו לנהוג כך, וכתירוץ זה נקט גם הגאון בעל 'תפארת ישראל' כאן במשנה (בבועז, אות ג') והוסיף להסביר כי יסוד חיוב כיבוד אב ואם לאחר מיתה הינו מדרבנן, וברשע לא גזרו רבנן לכבדו לאחר מיתה, ויסוד זה שגם הראשונים המחייבים בכבוד אב רשע – מודים לאחר מיתה שאין חיוב – נכתב כבר ב'לחם משנה' בדעת הרמב"ם (שם) [אמנם עיקר דבר זה שכיבוד א"א לאחר מיתה הינו מדרבנן, אינו מוסכם באחרונים].

ב. תירוק מופלא אחר כותב החיד"א (שם) בשם ספר 'בגדי אהרן' שכתב כי כיון שאמרו חז"ל (קידושין ל' ב') שלשה שותפין באדם – הקב"ה אביו ואמו, ממילא אם האב מותר על שותפותו – שוב אין מצוה לכבדו (כי כבר האב ואמו גזרו מכבוד השותף השלישי – הקב"ה), וכיון שאחוז מסר את חזקיהו בעודו ילד למולך (כמבואר בגמ' סנהדרין ס"ג ב') ממילא יותר חלקו בבעלות (כביכול) על חזקיהו, ושוב אינו חייב לכבדו.

ג. תירוק נוסף ניתן לומר שאחוז היה רשע גדול ומפורסם, וגם חזקיהו עשה זאת בכדי למיגדר מילתא ולמען ישמעו ויראו, (ראה בהרחבה בספר 'מאה שערים' בעמ' רפ"ד בהג"ה מהרב המחבר ד"ה 'אמר אליהו וכו').

שנו חכמים: 'ששה דברים עשה חזקיה המלך, על שלשה הודו לו, ועל שלשה לא הודו לו, גרר עצמות אביו על מטה של חבליים והודו לו'.

וכתב הרע"ב: 'גרר עצמות אביו. משום כפרה. ולא קברו לפי כבודו על מטה נאה, כדי שיתגנה על רשעו ויוסרו הרשעים', ומקור הפירוש מדברי רש"י בברכות (י' ב'), וכן בפסחים (נ"ו א'), ובמכות (כ"ד א'), ובמסכת סנהדרין (מ"ז א') הוסיף רש"י וכתב: 'ומפני כבוד אב נמי ליכא למיחש דנשיא בעמך כתיב בעושה מעשה עמך', ונראה מדבריו כי כיון שאחוז אביו של חזקיהו היה רשע – אינו מחוייב בכבודו.

אמנם בדבר זה נחלקו הראשונים – הר"ף (יבמות כ"ב ב' מדפי הגמרא), והרמב"ם (הלכות ממרים פ"ה הלכה י"ב ופ"ו הלכה י"א) פסקו להלכה כי בן מחוייב בכבוד אביו רשע ובעל עבירות, אולם מאידך בספר היראים (ס"ו ר"ב) ובטור (יר"ד ס"ו ר"מ) פסקו שאין הבן מחוייב בכבוד אביו רשע (אך לכולי עלמא אינו רשאי לצערו), המחלוקת הובאה להלכה בשולחן ערוך (יר"ד ס"ו ר"מ סעיף י"ח), דעת המחבר לפסוק קדעת הרמב"ם, ואילו הרמ"א הביא את דברי הטור, והמחלוקת עומדת בעינה ולא הוכרעה.

וממשנתנו קשה שלכאורה מוכח ומפורש שאין חיוב כבוד אב באבא רשע, ולא זו בלבד אלא שחכמים הודו לו לחזקיהו המלך על מעשה זה ושיבחוהו, ומה גם שלא היה זה רק חוסר כיבוד, אלא ביזוי של ממש (שזה אסור גם לדעת הטור כ"ל), ובקושיא זו דנו

'חנוכה' בעשנה

בעת לימוד ששה סדרי משנה, ובפרט כעת כחודש לפני סיומו של סדר מועד, מתעוררת לה שאלה, כיצד השמיט רבינו הקדוש את דיני חג החנוכה, ואילו על כל המועדים כולם מוצאים פרטי דינים במשניות, וישנן מועדים שאף נתקנה עליהם מסכת שלימה (כ'שבת' ו'פסחים'), וגם אלו שלא הוקדשה להם מסכת מוזכרים הם במשנה בשמם, ואילו חג החנוכה לא נזכר ולו פעם אחת בהקשר לדיני הדלקת הנרות, וניסי החנוכה, הלא דבר הוא!

אכן, יש להבחין, כי חג החנוכה נזכר בהקשרים שונים, כשמונה פעמים במספר: **ביכורים** (א' ו'), **ראש השנה** (א' ג'), **תענית** (ב' י'), **מגילה** (ג' ד'), **מועד קטן** (ג' ט'), ובפעם השמינית במשנה המפורסמת **בבבא קמא** (ו' ו') שם פוסט רבי יהודה את מי שהניח את נרו מבחוץ, אם היה זה נר חנוכה, על כל פנים השאלה במקומה עומדת: **מדוע לא נתקנה מסכת עם דינים מפורטים על חג החנוכה וסיפור הנס?**

התשובה לשאלה, ניתנה בכמה אופנים, מגדולי האחרונים, כדלהלן:

א. בשם **ה'חתם סופר** מובא (בספר 'חוש המשולש') כי כיון שרבינו הקדוש היה מזרע דוד המלך (כמבואר בשבת נ"א א'), ובני חשמונאי תפסו את המלוכה מזרע דוד, ונענשו על כך – כדברי הרמב"ן בפרשת ויחי (מ"ט י'), וממילא מן השמים סובבו שרבי שהיה מזרע דוד ישימט את ניסי החנוכה במשנה משום כבודו של זקנו דוד המלך (שם) ע"פ ביאור שו"ת מהרי"ק א"ח סי' ע"ח, וע"פ בס' נתן פריו להגר"ג געשטטנר צוק"ל על חנוכה בדרוש א' ואילך).

ב. בחידושי לגיטין (ע"ח א') כתב **ה'חתם סופר** באופן אחר שכיון שהיו רגילים בדינים אלו, לכן לא נזכרו דיני חנוכה במשנה, (ויתכן כי כונתו שאין כ"כ הרבה דינים וידעו את הכלל בעל פה, שלא כמו שבת ופסח שיש הרבה יותר פרטי דינים), וכמו"כ כתב שם ליישב לפי"ד מדוע לא נזכרו דיני ציצית ותפילין במשנה.

ג. **החיד"א** בספרו דברים אחדים (דרוש ל"ב ד"ה ואני שמעתי) כתב כי כיון שחיברו בזמן חז"ל 'מגילת תענית' ושם פורטו הדינים, לא ראה רבי צורך לכפול את הדברים במשנה.

לסיום, יש לציין כי דעת **הגר"א** – כפי שמסר רבי אברהם צוק"ל, בנו (בהקדמה לספרו 'רב פעלים') – שבזמן חז"ל היה מסכת קטנה (הכוללת בתוכה ברייתות) ושמה **'מסכת חנוכה'**, והיא אחת מן המסכתות הקטנות שנאבדה מעמנו, יהי רצון ויתגלה אור תורה שבע"פ בקרבן, אמן!

הריטה של קטנה וספר שמן משפטי פתח ריטון
ממחשבותיו של פתח ריטון

עחלוקת חכמים ור' יהודה כיצד יישחט היצר הרע לעתיד לבוא

במשנה בפסחים (ב' א') נחלקו חכמים ורבי יהודה, לחכמים ביעור חמץ הוא בשלל דרכים של איבוד (מפרק וזורה לרוח) ואילו לרבי יהודה 'אין ביעור חמץ אלא שריפה'.

וכתב בספר 'סמיכת חכמים' לגאון המקובל רבי נפתלי כ"ץ צוק"ל (בהקדמה, ד"ה ועתה נבוא לחבר) שיש לבאר את יסוד המחלוקת כך: הרי ה'חמץ' מסמל ליצר הרע כידוע, והנה בגמרא סוכה (ל"ב א') נאמר כי לעתיד לבוא הקב"ה מביא את היצור'ר ושוחטו, וישנם ב' פירושים במהות 'שחיטה' זו, ניתן לפרש שמתהפך היצר הרע למלאך טוב, והקב"ה שוחט את הצד הרע שביצר הרע, ונשאר ממנו רק הצד הטוב, אך מאידך ניתן לפרש שהקב"ה מבטל את היצור'ר לגמרי מכל וכל, והנה אם הקב"ה שוחט ומסיר רק את הצד הרע שביצור'ר, א"כ דין היצור'ר לשרף בנהר דינור (שמשם נבראים מלאכים כל יום, ראה חגיגה י"ד א'), אך אי"ז מתבטל לגמרי כי בכל יום נוצרים מחדש מלאכים משם, אך אם הקב"ה מאבדו ומבטלו מכל וכל, אין דינו בשריפה בנהר דינור, אלא מתבטל לגמרי ונאבד מן העולם.

ולפי זה – כתב שם – שזו מחלוקת חכמים ור"י – כי את החמץ צריך לבער בדיוק כפי צורת הבעור של היצר הרע לעתיד לבוא, ולכן לר"י 'אין ביעור חמץ אלא שריפה', כי ר"י סובר שהיצור'ר אינו מתבטל לגמרי אלא נשרף ומתחדש שוב בנהר דינור, ואילו לחכמים מצות השבתת החמץ היא 'לתשבתו' – ביטול גמור כי לדעתם גם היצר הרע לעתיד לבוא ישתבטל לגמרי מכל וכל (וראה שם עוד).

שקלים א' א'

הסמיכות של 'עשמייעין על השקלים' לעשמייעין על הכלאים'

שנינו במשנה: **'באחד באדר משמייעין על השקלים ועל הכלאים'**, וביאר מרנא ד'חתם סופר' (הובא בספר 'תורת בר נש', ח"ב עמ' קל"ט) כי משרת 'מחצית השקל' היא אחדות גמורה בכלל ישראל – 'העשיר לא ירבה והדל לא ימעט' אלא כולם יתנו בשווה, וזה בא להורות לאדם כי בלי התחברות עם הכלל, הרי האדם נחשב רק 'מחצית', ולא תושג השלימות

חצי שקל משני צידיו
מימות 'המרד הגדול'
ברומאים בארץ ישראל -
בצד אחד מופיע הכיתוב
'ירושלים הקדושה'

בלא האחדות, אך היה מקום לסעות ולומר, שמכיון שכך ילך האדם ויתחבר גם לרשעים, לכן מיד נאמר במשנה: 'ועל הכלאים' - לומר לאדם כי כמו שאסרה התורה התחברות והזדווגות

של שני מינים וזרעיתם יחד באדמה - כמו כן ישמור על האדם על עצמו שלא להתחבר עם מי שאינו מינו - כמו הרשעים.

שער הדלק

במסכת שקלים שנינו כי אחד השערים בבית המקדש היה 'שער הדלק', מילה זו: 'הדלק' מעוררת ספק בצורת ניקודה, יש מקום לנקד כך: **הִדְלַק** או **הִדְלֵק** – מלשון דליקה והדלקה, ועל דרך זה נוקד בחלק מכתבי היד של המשנה הקדומים מאוד (ראה היטב בתצלומים), ויש מקום לנקד כך: **הִדְלֵק** – כמו שם עצם של חומרי דליקה ובעירה, וכך קוראים כיום רוב הלומדים, וכך הוא בכל המשניות המנוקדות וכן בתלמודים המבוארים לסוגיהם, נציין כי גם כך נוקד קצת בחלק מכתבי היד של המשנה, אבל ישנה עוד אפשרות לנקד כך: **הִדְלֵק**, אך לעת עתה לא מצינו מי שינקד כך.

בכדי לברר את הניקוד, יתכן כי יש לברר קודם את המהות! מיקומו של השער היה בצד הדרומי של בית המקדש סמוך למערב, והטעם לשם השער הזה, כתב הרע"ב במשנתנו: 'על שם שמכניסין דרך שם עצי המערכה שדולקים על המזבח נקרא שער הדלק', והנה רש"י (במסכת יומא י"ט א' ד"ה שער הדלקה) כתב כי אינו יודע מדוע נקרא שם שער זה (וגם שער הקרבן) בשם זה, אך הרא"ש בפירושו למסכת מדות (פ"א משנה ד' ד"ה שבדום, וכו' ברע"ב שם) כתב שדרך שם היו מכניסים את העצים להדלקת המערכה, וכך כתבו תלמידי רשב"ר ומהר"ש סירילאו בפירושהם לשקלים (על משנתנו), אך רבינו אליקים (ביומא שם, ד"ה שער הדלק) כתב כי דרך שער זה הכניסו 'אש' למזבח, והתוספות ישנים (שם) כתב ג"כ על דרך זה (וראה עוד במדות שם בתויר"ט ובתפא"ר בפירוש 'יכין אות ל"ב).

נמצא כי יש מפרשים שהכניסו דרך שער זה 'עצים' למערכה, ויש מפרשים שהכניסו דרך שער זה 'אש' למזבח, ולפי הבנה זו שהכניסו את האש' דרך שער זה – יתכן בהחלט כי יש לקרוא בניקוד זה: **הִדְלֵק** או **הִדְלַק** – כלומר: השער שבו מכניסים 'אש' להדלקה על גבי המזבח, ולפי זה רחוק לומר שהניקוד הוא: **הִדְלֵק**, משום שמילה זו הינה שם עצם חדש שבא ככינוי לחומרי בעירה דליקה, אך לא 'אש' ממש, אכן אם היו מכניסים דרך שער זה 'עצים' אולי אפשרות לנקד כך, (ויש מקום להביא ראיה מנוסח הגמ' בימא שם שנקט מסדר הגמרא 'שער הדלקה', ותוספת המילה ה' אולי באה לבאר ששער זו דרכו מכניסים 'דליקה' – פירוש: 'אש', והר זה רמז קל כי אין לקרוא: **הִדְלֵק**, וראה עוד על כך בספר 'הבית השני בתפארת' לרב אלחנן אייבשיץ, עמ' תק"ח). **לסיים** נציין, כי מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זיע"א קרא: **'הִדְלֵק'** (כך בשיעורו במסכת שקלים בירושלמי במשנה הז'ל).

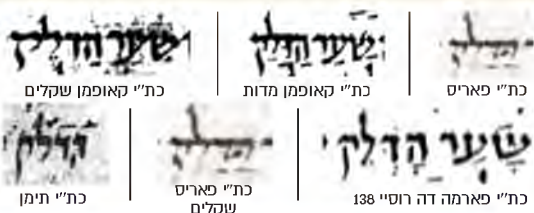
עריבה

המשך מעמוד 2

גחל ה'עריבה': מצינו גדלים שונים: א. 'עריבה' המכילה פחות מב' לוגין מוזכרת בתוספתא (כלים, בבא מציעא פרק י"א, משנה א'), ב. 'עריבה' המכילה מב' קבין ועד ט' קבין מוזכרת במשנה (כלים פרק כ"ד משנה ג') ובתוספתא (כלים, בבא מציעא, פרק י"א משנה ג').

שימושי העריבה: במשנתנו בפסחים ועוד (ראה במשנה שחרות פרק ח', משנה ח') – מוזכרת ככלי לשים בו את הבצק, ואילו במקורות שונים מצינו שימושים נוספים ל'עריבה', וכדלהלן: א. עריבה שמוציאה לשכילת בן אדם בתוכה (ת"כ ספרא דזבים מצורע, פרק ב'), ב. מצינו 'עריבה' שמשמשת כאיבוס למאכל הבהמה (ראה כלים פרק ב' משנה ד'), ג. היתה 'עריבה' המכונה 'עריבת בעל הבית' (משנה כלים פרק ט"ו, משנה א'), ויש מי שרצה לומר שהיא אותה העריבה המוזכרת במשנה (מכשירין פרק ד', משנה ה') שמקבלים בה את דלף הגשמים החודר אל תוך הבית (ספר כלי החרס בתלמוד עמ' ת"ג), ד. ה'עריבה' שימשה ככלי לרחיצה (מכין אמבטיה) כמבואר בגמרא (שבת כ"ה ב' וצה"א), וראה עוד בספר כלי החרס בתקופת התלמוד (פרק פ"ו) עוד שימושים שונים המוזכרים בחז"ל.

לשאלת מקום ייצור ה'עריבה' מוזכר פעם אחת בתוספתא (כלים, בבא מציעא, פרק י"א, משנה א') הכפר 'עריס', וכך שנינו שם: 'א"ר יוסי מעשה שהביאו מכפר עריס לפני רשב"ג יותר מששים עריבות והיה משערן גדולה לסאה סאה וקטנה לשני לוגין', ויש ששיערו שכפר זה מיקומו בגליל על יד ציפורי (ראה בספר 'תוספתא ראשונים' ח"ג עמ' 76, וע"ש עוד).

סקירת צורת הניקוד בכתבי היד השונים

חידה מתוככי ההספק הנלמד

בחוורש הנזכר במפגש י"ה היומי במשניות

עירובין ח' א' – תענית ג' ח'

לחידודי

האם הפרוכת שבבית העקדש עקבלת טועאה?

תשובה נמצאת בהספק הנלמד בכסלו | תשובה ניתן להשאיר הודעה (בקול ברור) במספר: 07969.66102 או למסור במייל: a05271568@gmail.com | נא לציין את התשובה ואת מקורה הברור מההספק הנלמד בחודש זה דוקא! וכן לציין את שם העונה ומספר טלפון ליצירת קשר | ניתן לענות תשובה עד לתאריך יום א', ח' טבת | בין הפותרים נכונה תתקיים בעז"ה הגרלה על 'כרטיספר' ברשת 'פה נוף' בסך 200 ₪.

פתרון החידה מגליון 3 (חשוון): שאלה: האם מותר לשרוש שריטה בקרבן לפני שחישתו? תשובה: לא, מקור התשובה: **משנה מסכת מעשר שני פרק ה' משנה ט"ו: 'יוחנן כהן גדול העביר הודיות המעשר אף הוא בטל את המעוררים ואת הנוקפים',** ופירש הרע"ב (ומקורו מן הירושלמי שם, וכן פירשו כל המפרשים): **'את הנוקפים' – שהיו משרטים לעגל של קרבן בין קרניו כדי שיפול לו דם בעיניו כדי שלא יראה ויהיה נזח לכפתו ולשחטו. ועמד הוא ובשלו, שנראה כבעל מום והתקין להם טבעות בקרקע להכניס צואר הבהמה לתוכה'** החידה נפתרה ע"י קוראי הגליון, והזוכה בכרטיספר בסך 300 ₪ ברשת 'פה נוף' הינו: יעקב אליהו, התבור 3 ירושלים

ט כסלו

ב' טבת ג' טבת

ד' טבת ה' טבת

ו' טבת

תענית

מגילה

מועד קטן

במסכת תענית נמצאים שלל הדינים של ירידת גשמים, כמו זמן הזכרת הגשמים ועת הבקשה עליהם בתפילת שמונה עשרה, כמו כן שאר המנהגים במצב של עצירת גשמים ל"ע, תעניות היחידים ותעניות הציבור (על גשמים ועל שאר צרות ל"ע) כולם מפורטים באר היטב עם נוסחי התפילות ודחייהם השונים, בפרק האחרון נאמרו עוד דינים לגבי מעמדות שהיו ישראלים בכל עיר ועיר קוראים במעשה בראשית בשעת הקרבת הקרבנות, וגם נאמרו בפרק זה דיני בין המצרים, והדברים שאירעו בימים אלו בזמן בית המקדש.

מסכת מגילה עוסקת כמובן בדיני חג הפורים, ובמרכזה מצוות קריאת המגילה, במסכת מפורטים: זמן הקריאה מתי הוא, חיוב הקריאה על מי, וצורת הקריאה כיצד היא, כמו כן מנים במסכת שלל דינים בענייני קדושת בית הכנסת, וגם סדר קריאת התורה והעולים לתורה, וסדרי הקראות במועדי ישראל.

מסכת מועד קטן עוסקת בדיני חול המועד, והמלאכות האסורות בו, דינים רבים על השקיית השדה במועד ובעוד זמנים, כמו גם שאר מלאכות, כגון: חפירת קברים, נישואין, עשיית מעקה ועוד - בחול המועד, עוד נידון במסכת אופני אונס שונים בהם לא תספיק אדם לעשות מלאכתו ערב המועד, ובפרק האחרון במסכת נשנו יסודות ועיקרי דיני אבלות.

משנייע'ם

מהנעשה והמתחדש בימים אלו

חכמי ירושלים

בקורת רוח מרובה קיבלו כמה מגדולי רבני ירושלים שליט"א את כרך המשניות המפוארת 'דף היומי', עם הפירוש המיוחד שיצא לאור בחודשים האחרונים ע"י ממלכת התורה 'עוד והדר' ומפעל המשניות. גדולי הרבנים שיבחו את הרב הלפרין על הוצאת המשניות המפוארת המסייעות ומנגישות את הלימוד במשניות באופן מיוחד. חכמי הרבנים בעיר הקודש: מרן הגאון רבי יצחק אזורי מר"י מיר, מרן ר"י פורת יוסף הגאון רבי שמואל בצלאל, ר"י זוועהיל הגאון האדיר רבי מיכל זילבר, רבה של שכונת שמואל הנביא הגה"צ רבי יצחק כהן, כ"ק האדמו"ר הגר"מ מורגנשטרן מ'תורת חכם' שליט"א, והמקובל הגה"צ רבי יעקב עדס שליט"א, ברכו את כל הלומדים והמצטרפים ללימוד הדף היומי במשניות'.

לשעו ולזכרו

סיום ששה סדרי משנה מרגש התקיים בביהכ"נ 'אוהל חיים' באשדוד, ע"י הר"ה ג' ר' ברוך פורטוי שליט"א ומר מאיר ברוכים ה"ו אביו של יוסף איתמר ה"ד שנהרג בתחילת המלחמה לאחר פגיעת טיל בעיר שדרות, מאז קבע אביו בלימוד 'דף היומי' משניות' לע"נ בנו וכעת סיים את הש"ס כולו במעמד מרגש בהשתתפות רב העיר אשדוד הגאון הגדול רבי יוסף שייניץ שליט"א. לאחר הסיום המרגש שעורר הדים רבים בבית הכנסת, נפתח בימים האחרונים שיעור יומי קבוע ב'דף היומי' משניות' לע"נ איתמר ה"ד.

האב השכול בסיום לע"נ בנו

עשרדי העשניות

מפעל 'דף היומי' משניות' פתח משרד ראשי גדול ומרווח בעיר ירושלים לתועלת ציבור הלומדים, המשרד ממוקם ברחוב יפו 161 (מול רחוב הטורים), ומתקיימת בו פעילות שוטפת להרבות את לימוד המשניות.

כתובות

יבמות

חגיגה

מסכת כתובות – היא 'תלמוד קטן' – כפי שכינה הראשונים – היא כוללת בתוכה כמובן את חיובי הנישואין של בעל ואשה, על כל פרטיהם, אך גם דברים רבים אחרים ידועים בתוכה, נמנה חלק מהם: זמני הנישואין, טענות שונות בנישואין, עדות שבשטר, קנס של אונס ומפתה, חיובי האיש לאשה וכן להיפך, שלל הדינים לגבי מציאתה, מעשי זייה ועוד, כמו כן מונה המשנה נשים שיוצאות בלא כתובה, ודיני מקדש טעות בקידושין, בעלות האשה על נכסיה לפני הקידושין ואחרי הנישואין, טענות שונות בחיוב הכתובה, וגם פרק נפרד על דיני אלמנה, פרק האחרון הובא מימרות של חז"ל ואדמו"ר שהיו דיינים הגוזרים גזירות על הגזילים בירושלים, חז"ל אמר שני דברים ואדמו"ר אמר שבעה – לא כולם שייכים בדוקא למסכת כתובות, המסכת מסיימת בדיני כפיה על מקום המגורים (ארץ ישראל וח"ל ועוד), ובגמרא שם מתואר בהרחבה מעלת ארץ ישראל ובכך מסיימת המסכת.

מסכת יבמות – רובה ככולה – נסובה סביב מקרה יסודי אחד בו אדם מת ללא ילדים ל"ע, ואשתו זקוקה לייבום, עם אפשרות לחליצה – כמובן, רוב הפרקים הראשונים עוסקים במקרים שונים בהם אשה נופלת לייבום ולחליצה, ואופנים בהם היא נופלת רק לחליצה, וגם באופנים בהם היא פטורה משניהם, כמו כן נמצאים במסכת דיני הנשים הפסולות לכהונה, ודיני אכילת תרומה שונים, וגם דיני אישות נוספים כלליים, פרק שלם מוקדש לדיני חליצה, ופרקים נוספים מוקדשים לנישואין קטנה ונישואין חרש – שנישואיהם מדרבנן, פרקים נוספים עוסקים בעדות על אדם שמת ואשתו רוצה לנישא, באיזה עדות מתירים אותה לנישא, ובאיזה לא, ועוד דינים נוספים בענין זה.

מסכת חגיגה עוסקת בחיוב הבאת הקרבנות בעת העליה לרגל לבית המקדש, וכן בהקרבנות קרבנות השלמים – 'שלמי שמחה' הקרבים במועדי ישראל, ובפרק האחרון נשנו שלל דינים הנוגעים לטומאה וטהרה, ובפרט בעת המועד בהם הקלו חז"ל והחזיקו גם את עמי הארץ כטהורים, בפרק שני נאמרה משנה מכרסמת על סדר וצורת הלימוד במעשה מרכבו, ובגמרא מוקדש תחילת פרק זה לעיסוק בנושא זה בהרחבה.

המשניות בדפוס בסין

ספרים של המשניות והדף היומי

הגיע מהדפוס: עשניות כ"ס 'עוז והדר'

עם סגירת הגיליון: הגיעו מהדפוס בסין עשרות אלפי הסטים של משניות 'דף היומי' 'עוז והדר' במהדורת בלכתך בדרך - כ"ס, הסטים עם הביאור המיוחד מחולקים ל"ב חלקים, חוברת לכל חודש מחודשי השנה. את המשניות יהיה ניתן להשיג בחנויות ספרים המוכרות ברחבי הארץ, וקבוצות המעוניינים להצטרף ללימוד ניתן לקבל ללא עלות פניה לארגון (פרטים בעמוד 2 בגיליון).

ראש הישיבה הנר"י לוי שליט"א במעמד

הרב הלפרין מחלק את הנדבנים והתעודות

הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א במעמד

סיום ש"ס עשניות של ילדי רעה ג' בבית שעש

מעמד מפואר ורב רושם לרגל סיום ששה סדרי משנה 'דף היומי', שנלמד ע"י כשבעים ילדי חבורת מבקשי תורה הפועלת בית הכנסת 'אור אליהו' ברמה ג' בעיר בית שמש, ע"י הרה"ג ר' אלכסנדר הורנשטיין, והרה"ג ר' אלקנה כהנוביץ שליט"א.

הסיום נערך בראשות רבני העיר שליט"א הגאון הגדול רבי נתן הכהן קופשיץ, ראש הישיבה הגאון רבי גבריאל יוסף לוי, רב שכונת 'קריית הנציב' הגאון רבי שלמה פרטיג, רב ביהכ"ס הגאון רבי חנוך אלבק, ובהשתתפות הורי הילדים חתני השמחה. כלל הילדים שסיימו את ש"ס במסגרת הדף היומי קיבלו במעמד גביע כסף יוקרתי ותעודה מפוארת כאות הוקרה על התמדתם בלימוד המשניות.

ועידת מגידי שיעורים

יו"ר דף היומי משניות הרב שמואל הלפרין בוועידה

מן הגאון רבי ראובן אלכז שליט"א בוועידה

בוועידת מגידי השיעורים הארצית שנערכה ע"י קרן התרבות 'דגל ירושלים', העומד לרכישת ומגידי השיעורים מכלל רחבי הארץ אפשרות לפתוח שיעורים ב'דף היומי' במשניות, תוך שיתוף פעולה פורה בין 'דגל ירושלים' ומפעל 'דף היומי' במשניות, טפסי הצטרפות מיוחדים הוכנו בערכות המיוחדות שקיבלו הרכזים, כאשר רבים ממשתתפי הוועידה הביעו את רצונם להצטרף למיזם 'דף היומי' במשניות.

המשך בעמוד 15 <

'משיב' מ' משיב' כ' ומשיב' ר'
'משנה שבמשניות' 'משנה שבבל' 'משנה שבירושלמי'
שינויי נוסחאות לשונות וגירסאות במרחבי הש"ס

פסחים כ' א'

מחבר המשנה
אייגור זיע"א

אורח המשנה
לבעל 'משנה אורח'

שאכן הרמב"ם סבר שאף לפי חכמים שאין מצות שריפה בדוקא, עכ"פ כיון שבביעור חמץ מקיימים מצוה של 'תשביתו', ממילא זה סיבה שאכן האפר יהא מותר אפילו לדעת חכמים, וזאת ע"פ דברי התוס' בתמורה (ל"ג ב' ד"ה הנשרפין) שכתבו שהטעם שהנשרפין אפרן מותר הוא בגלל שנעשית מצותו, וממילא – אומר רעק"א – גם לפי חכמים שאין מצוה בדוקא לשרוף, עכ"פ אם שרף בודאי קיים מצוה של 'תשביתו', ואכן האפר יהא מותר, לכן לא חשש הרמב"ם שישתמשו באפר, כמובן שלהבנה זו הרמב"ם חלק על הסור שכתב שרק לפי ר"י שאין ביעור חמץ אלא שריפה – האפר יהא מותר, אבל לחכמים האפר אסור, ובהבנת דברי הסור שלא סבר כן – ראה בתוס' חדשים על משנתנו בשם הרד"ק בעל 'קדושת לוי' זיע"א, ובש"ת אבני מילואים סי' י"ט, ובחידושי הגר"ח הלוי על הרמב"ם שם, כמו כן מרחיב על יסוד מחלוקת ר"י וחכמים בעל ה'מנחת חינוך' בספרו במצוה ט'.

אף

שנו חכמים: 'רבי יהודה אומר, אין בעור חמץ אלא שריפה. וחכמים אומרים, אף מפרר וזורח לרוח או מטיל לים'.

כך הגירסא ב'משנה שבבבלי' שהועתקה כאן, שם מופיעה בדעת חכמים המילה: 'אף', אמנם ב'משנה שבירושלמי' לא מופיעה המילה הזו, וכך גם בתלמוד בבלי כ"י מינכען, ובכתב יד 'פזיר' של המשנה, וכן בראשונים – ברי"ף וברא"ש.

המג"א (א"ר ח' סי' תמ"ה ס"ק א') נוקט כי יש כאן מחלוקת יסודית האם לחכמים אפשר גם לשרוף את החמץ, או שמא יש ענין דוקא לאבד את החמץ, ולא לשרוף, הנפקא מינה שבזה היא לגבי אפר שריפת החמץ, משום שהטור נקט שלפי ר"י שביעור חמץ הוא בשריפה – אפר שריפת החמץ יהא מותר כי 'כל הנשרפין אפרן מותר' (תמורה ל"ד א'), ואילו לחכמים החמץ הוא מ'הנקברים' ואפרו אסור, ומשום כך לא גרסו הראשונים במשנה 'אף', שהרי לרבנן יש דין בדוקא לקבור ולא לשרוף, שאם ישרפו יבואו להשתמש באפר שריפת החמץ, ומשום כך תמה המג"א על הרמב"ם שפסק (הלכות חמץ ומצה פ"ג הלכה י"א) שאפר שריפת החמץ אסור, ואעפ"כ פסק אפשר לשרוף אפילו שהלכה כחכמים, והרי הרמב"ם עצמו פסק (בהלכות פסולי המוקדשין פרק י"ט בלכה י"ד) ש'הנקברים' אסור לשרוף, כדי שלא יבואו להשתמש באפרן (כדין הנשרפין).

והנה הגרעק"א (בהגהותיו לש"ע שם) נקט לבאר בדרך נפלאה,

נושא ה"כתי שיוסדו מתברר מתוכני המשנה,
מתוכני הגרמ"ד בהספה החודשי

עירובין כ' ט"ז

משנה למעשה

טלטול מוקצה עבור סילוק גרף של רעי

(מוקצה).

ומכאן למד הנצי"ב לנידון אחר בהלכות שבת: כיצד ע"פ גרף של רעי – כל דבר המדיף ריח כגון כלי מאוס או לכלוך וכדומה, על אף שהוא מוקצה מותר לטלטלו בשבת, וזו תקנת חז"ל (ביצה ל"ו ב') משום כבוד הבריות (ראה רש"י שם ד"ה נותן, ובלבוש סי' ש"ח סעי' ל"ה), והיה מקום לדון באופן שאדם רוצה לטלטל מוקצה בכדי לכסות את הגרף של רעי, או בכדי להזיזו ממקומו – האם מותר או אסור? הסברא הפשוטה נוטה לומר שאכן מותר, והדברים קל וחומר: אם את גוף המוקצה התירו חז"ל לטלטל, כל שכן לטלטל מוקצה עבור סילוקו יהא מותר, אלא שממשנתנו מוכח שאף שטלטול השרץ הותר בגלל שאין שבות במקדש' לא הותר טלטול מוקצה אחר בשביל סילוק השרץ, וזה לשון של הנצי"ב: 'שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו. והיינו בשבת כפירש"י ז"ל דאילו בחול אפשר להוציאו בבול עץ, אבל בשבת אסור משום מוקצה, ומכאן יש ללמוד דאע"ג שהתירו גרף של רעי אפילו להוציאו בעצמו, מכ"מ [= מכל מקום] בגורי עצים אסור'.

הנצי"ב מוולאז'ין -
בעל 'מחומי שדה'

שנו חכמים: 'שרץ שנמצא במקדש, כהן מוציאו בהמיינו, שלא לשהות את הטמאה, דברי רבי יוחנן בן ברוקה. רבי יהודה אומר, בצבת של עץ, שלא לרבות את הטמאה'.

וכתב הרע"ב שהטעם שאין לחשוש מלטלטל את השרץ שהוא

מוקצה, כי 'אין שבות במקדש', ומקור הדברים מפירוש רש"י במשנה בעירובין (ק"ד ב'), ונחלקו ר"י בן ברוקה וחכמים האם עדיף להוציא את השרץ בהמיינו ולטמא את הבגד, או שמא להשתהות ולחפש צבת שאינו מקבל טומאה, ולהוציאו בלא לטמאות את כלי הקודש.

ולכאורה יש לשאול, הרי התירו חז"ל לפנות השרץ על אף שהוא מוקצה – משום שאין שבות במקדש, אם כן ניתן לקחת כל בול עץ שהוא ללא חיפוש וטירחא, ועמו להוציא את השרץ, ומדוע הצריך ר"י בן ברוקה לטמא את האבנט, ור' יהודה הצריך לחפש צבת של עץ?

אך נציין כי דבר זה איננו מוסכם, ובספר שמירת שבת כהלכתה (פרק כ"ב, הערה קכ"ד) הביא בזה חולקים, וגם הביא שם שבחידושי בית הבחירה להמאירי (שבת מ"ז א') משמע שמותר לטלטל גם מוקצה ממש עבור סילוק גרף של רעי.

בגלל שאלה זו כתב הנצי"ב בספרו 'מרומי שדה' את היסוד הבא: אף אם הותר טלטול המוקצה משום שאין שבות במקדש – עכ"פ אין זה מתיר לטלטל מוקצה אחר, בשביל סילוק הטומאה, ולכן הצריך ר"י בן ברוקה לטמא את האבנט, ור' יהודה הצריך לחפש צבת (שאיננה

הנכתב במסגרת מדור זה הוא בכדי לעורר את לב המעיין ובורר שאין לפסוק על פי הנכתב כאן הלכה למעשה!

דרי זהיר במלאכתך

שאלות שנשאלו

ביאורי השאלות

א. ובלכתך - חשש חייש. ב. לכתך - חשש ואז או טון פשוט. ג. - חשש ומל. ד. ובלכתך - חשש וטון. ה. - חשש וטון צורה
ו. ובלכתך - חשש ויד

תשובות לגיליון קודם

- א. ובקומך - דברי מרדכי היה פוסל משום שאינו צורת ב"ת ברוחב כזה אבל הרבה מפוסקי דורינו מכשירים אם תנוק מכירו
- ב. ת - הוא נחלק לשתי אותיות ואינו ניכר להדיא פרידתו ופסול לפמ"ג, ולדע"א אפשר להכשיר אך מ"מ צריך תנוק כיון שיש לו פגימה גדולה בתחתית הגג שיתכן שמשנה צורתו
- ג. - איבר מיותר לכאורה יש כאן ובזה יש פוסלים ויש מכשירים אם האות ניכרת ומהני תנוק ע"ז
- ד. - הבי"ת כשורה (מה שכתב המשנ"ב שאם מושכים גג הבי"ת משתנה הצורה, זה כשקו הענף הוא מלא אבל כאן שהמשיכה חלולה ניכר להדיא צורת הבי"ת)
- ה. לט"פות - הראשון כשר אבל חייב לתקן (למקד"מ שצריך גם כפיפה וגם קוץ אין כאן קוץ אבל אפילו לחולקים) והשני פסול ומהני תיקון שלכ"ס
- ו. ישר אל - יש להחמיר.

מאי חנוכה, דתנו רבנן

"דף היומי משניות" עכשיו במהדורת **"עוז והדר"**
בפירוש מרהיב ומהפכני על המשניות המאיר עיניים לכל לומד

הצטרפו למיזם **"הדף היומי במשנה"**
וזכו לקחת חלק בהפצת תורה ברבים
למצטרפים סט ש"ס מהודר במתנה

לפרטים והצטרפות ניתן לפנות:

בטלפון 02-5488313 | במייל M026305077@gmail.com